

BEVRIJDING
BEVRIJDING
BEVRIJDING
BEVRIJDING

JAARGANG 31

NUMMER 1

15 JANUARI 1987

De enige ideologie, die de PSP inspireren kan, is die van de bevrijding van de mens. Dit humanisme kan gevoed en gekleurd worden door marxistische, christelijke, radicaal democratische en anti-autoritaire of nog andere bronnen, als het maar een bewegende ideologie blijft.

Prof.dr. J. (Hannes) de Graaf bij de oprichting van de PSP – januari 1957.

in dit nummer:

- Nederlandse wapenexport
- rechts in de polder
- Borssele dicht!

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Verantwoording

Dit is niet alleen het eerste nummer van een nieuwe jaargang, maar het is ook het eerste nummer in een nieuwe opzet, waartoe het PSP-kongres in november '86 heeft besloten.

Dit jaar verschijnt BEVRIJDING één keer per drie weken in plaats van één keer per maand.

Daar staat tegenover dat het aantal pagina's (gemiddeld) van 16 naar 12 wordt

teruggebracht. Op jaarbasis maakt het allemaal niet zoveel uit, maar we kunnen – in bescheiden mate – iets aktueller reageren.

Belangrijker zijn wijzigingen in de inhoudelijke opzet van dit blad. Mede omdat er nog een PSP-(kader)blad bestond, richtte Bevrijding zich tot nu toe vooral naar buiten. Vanaf nu zal het blad meer dan voorheen worden gebruikt om de PSP-leden te informeren over het skala van activiteiten in en rond de partij zelf. Op lokaal en landelijk vlak, parlementair en buiten-parlementair. Dat leidt tot het instellen van een aantal nieuwe rubrieken. Die nog niet allemaal al in dit eerste nummer te vinden zullen zijn, maar waaraan al hard wordt gewerkt. Naast een (op de hoofdredakteur na) geheel nieuwe redactie (die overigens op 24 januari nog door de Partijraad in haar functie zal moeten worden bevestigd) werken we met een aantal regionale korrespondenten en zal Annelies Schutte het

nieuws vanuit het 'Binnenhof' coördineren. Door het per 1 januari verdwijnen van het 'interne' PSP-blad, zal Bevrijding ook enkele taken van dat "On(s)genoegen" overnemen – met name de interne discussierubriek zal worden samengevoegd met de rubriek ingezonden brieven ("Opwindend"). De omvang van Bevrijding zal het overigens noodzakelijk maken daarvoor (met name op het punt van de lengte) scherpe criteria aan te leggen.

Naast de activiteiten op het punt van acties zal de PSP de komende twee jaar veel energie steken in het project 'socialisme-diskussie' – ook Bevrijding zal – naar vermogen – een rol in deze discussie spelen. In 1987 bestaat de PSP 30 jaar en er vinden verkiezingen plaats (Provinciale Staten en Eerste Kamer) – deze zaken zullen uiteraard de nodige aandacht vragen.

Het zal een paar nummers duren voor we – als reactie – de goede formule in de greep hebben – op dat punt vragen we dus enige klementie. En we staan uiteraard open voor suggesties, ideeën en vooral medewerking.

Resten nog twee dingen:

- Annelies, Roel, Rob en Peter (de 'ouwe' redactie) – bedankt voor jullie jarenlange inzet;
- voor alle lezers een energievul en aardig 1987.

HENK BRANDERHORST

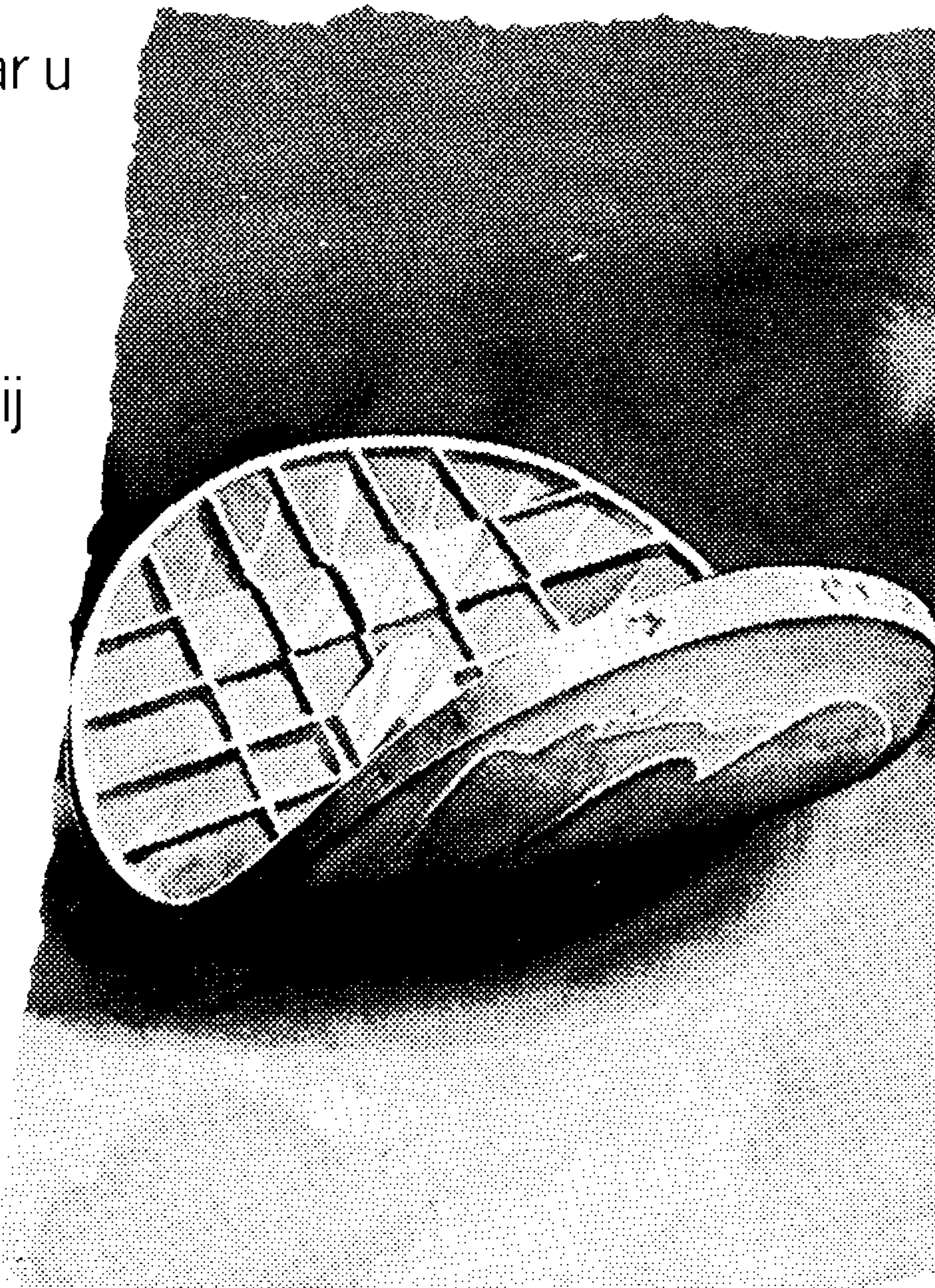
(Advertentie)

GELD DAT STOM IS, MAAKT RECHT WAT KROM IS!

U legt elke maand een bedragje opzij. U hebt een spaarrekening die aan het eind van het jaar een mooie rente toont. Die rente is zo mooi omdat uw spaargeld winstgevend belegd wordt. Daar is niets op tegen. Totdat u het gevoel krijgt dat met dat geld wel eens zaken gefinancierd worden die u erg onwelgevallig zijn. Een exportkrediet voor een land waar de gevangenen vol zitten met mensen wier enige misdaad het was dat ze 'vrijheid' riepen. Of een investering in een land waar zwarte mensen gediscrimineerd worden.

Omdat ze zwart zijn. Bespaar u die vragen. Neem een spaarrekening bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een principiële bank. Met een rente, die niet minder is dan die bij de meeste andere spaarbanken. Maar behaald op beleggingen die maatschappelijk verantwoord zijn. Nooit in Chili, nooit in Zuid-Afrika. Want geld kan niet alles recht maken.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

NIEUWE RUBRIEKEN

Met ingang van dit nummer bevat BEVRIJDING enkele nieuwe rubrieken:

Op lokatie – een rubriek waarin het werk in afdelingen en gewesten, in raads- en statenfrakties wordt belicht. Eén activiteit, één afdeling (gewest) wordt breed voor het voetlicht gebracht, andere zaken worden in het kort aangestipt.

Het apparaat – in deze rubriek wordt verslag gedaan van activiteiten op landelijk nivo (partijbestuur, partijraad, landelijke themagroepen, etcetera). In deze rubriek wordt ook de agenda van landelijke activiteiten opgenomen.

Fraktie aktief – deze rubriek is in '86 al twee maal verschenen en bevat het nieuws vanuit zowel de Tweede- als de Eerste-Kamerfraktie.

De columns die tot nu toe verschenen vervallen. Daarvoor in de plaats een nieuwe **column**, die wisselend door de redactieleden zal worden verzorgd.

Dokumenten – in deze rubriek (die alleen verschijnt als daartoe aanleiding is) worden kongresbesluiten, verklaringen van het partijbestuur en dergelijke opgenomen.

Opwindend – is met ingang van dit nummer, na lange afwezigheid, weer in ere hersteld. Bijdragen mogen in de regel niet meer dan 300 woorden bevatten.

Ondersteboven – blijft (op de achterpagina) verschijnen om zaken van buiten de PSP onder de aandacht te brengen.

BEVRIJDING

Een aantal lezers heeft het december-nummer niet ontvangen. Aan de omslag was een envelop met een akseptgirokaart gehecht (waarop het adres vermeld stond). Een aantal lezers heeft alleen de (losgelaten) envelop + girokaart ontvangen. Bij wie dat het geval was: een telefoontje naar het partijburo (020 - 26 73 74) en u krijgt het bewuste nummer alsnog toegestuurd.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

NEDERLANDSE WAPENEXPORT

Illegale handel bloeit

In de Verenigde Staten is een nationaal schandaal ontstaan, compleet met Kongresonderzoekskommissies, over Irangate. Door de VS zijn heimelijk zeer grote hoeveelheden wapens, munitie en andere oorlogsbenodigdheden geleverd aan het zo verfoeide regime in Iran. Opbrengst: een paar vrijgelaten gijzelaars, talloze miljoenen waarmee de tegen Nicaragua strijdende Contra's in Honduras gefinancierd konden worden, en een vertrouwenscrisis voor de Reagan-regering. Hoe anders gaat dat in Nederland. Wapenexport is hier in grote mist gehuld. Een aantal recente incidenten wijst erop dat ook vanuit Nederland op nogal grote schaal illegaal wapens en zo worden geleverd aan oorlogvoerende landen en onderdrukkende regimes.

Nederland belangrijke wapenexporteur

Nederland is één van de belangrijkste wapenexporteurs in de wereld. Gemeten naar de geldomvang van de wapenexport neemt Nederland de laatste jaren ongeveer een tiende plaats in op de wereldranglijst. Waarin een klein land groot kan zijn. Over de exakte omvang van de Nederlandse wapenexport is officieel maar weinig bekend gemaakt. In de regel doet de regering alleen globale mededelingen. In schriftelijke verslagen aan de Tweede Kamer wordt, onder het kopje "niet-NAVO-landen", alleen in algemene termen aangegeven hoeveel er per regio aan wapens is geëxporteerd. Hierbij gaat het alleen over de verleende exportvergunningen voor zogeheten 'strategische goederen'. In een vertrouwelijk overleg kunnen Kamerleden op verzoek een gedetailleerde toelichting krijgen. Hiervan wordt maar heel weinig gebruik gemaakt. Dus de precieze aard van de wapenexport blijft onbekend evenals de afnemers. Dat komt de regering goed uit, want die wil zich niet mengen in de zakelijke belangen van het bedrijfsleven, die zouden kunnen worden geschaad door het ongevraagd publiceren van gegevens.

Geschat kan worden dat circa 1% van het Bruto Nationale Produkt bestaat uit wapenexport, dat is ongeveer vier miljard per jaar. Hierbij zijn dan nog de toeleveringsbedrijven buiten beschouwing gelaten en uiteraard ook de illegale wapenleveranties. De laatste tijd komen er in de pers geregeld berichten over illegale wapenexporten vanuit Nederland naar met name landen in het Midden-Oosten en naar Zuid-Afrika. Al deze berichten doen vermoeden dat de weinige officiële cijfers maar het topje zijn van een ijsberg. Ook zijn er daardoor aanwijzingen dat het officiële Nederlandse standpunt van een terughoudend wapenexportbeleid, destijds vastgelegd in de Ontwapeningsnota van het kabinet Den Uyl met een forse korrel zout moet worden genomen. De Nederlandse wapenexporteurs lijken de illegale wapenhandel aan oorlogvoerende landen en aan repressieve regimes niet te schuwen. Er valt kennelijk weer veel geld mee te verdienen.

Zuid-Afrika: illegale wapenexport

Eind november verschenen berichten dat een Nederlands bedrijf, Unity Chartering BV (UCS) in Rotterdam in een Nederlands schip onder Cypriotische vlag zware 140mm-houwitseren naar Durban in Zuid-Afrika had laten vervoeren. Wapens ten behoeve van het Zuidafrikaanse leger. Er was gewerkt met vervalste eindbestemmingsverklaringen. Het zou zijn gegaan om landbouwwerktuigen. Justitie deed een inval bij de charterfirma UCS op verdenking van doorbreking van het wapenembargo naar Zuid-Afrika. Het geval wordt dus onderzocht, maar het zal nog wel lang duren voordat alles boven tafel is. Voorlopig zit deze zaak dus in de doofpot. De wapens zijn uiteraard al wel afgeleverd en kunnen ongen-

derd nu hun diensten bewijzen bij het uitvoeren van het apartheidsbeleid. Uit België blijkt op vergelijkbare manier munitie naar Zuid-Afrika te zijn gesmokkeld. De wapenhandel laat zich duidelijk niet door skrupules iets in de weg leggen.

Iran: illegale wapenexport

Ook Iran mag zich verheugen in een grote belangstelling van wapenexporteurs. Amerika heeft dan op grote schaal oorlogstuig geleverd aan dit land, maar ook Nederland doet driftig mee. Enige tijd geleden was er de dubieuze leverantie van nachtzichtkijkers aan Iran door de Oude Delft, de laatste tijd blijkt er veel meer aan de hand te zijn. Uit recente perspublicaties blijkt dat door Muiden Chemie (de nationale kruitfabriek dus) in de jaren van '84 tot '86 voor 42 miljoen gulden explosieven illegaal via Joegoslavië aan Iran is geleverd. Ook hier vervalste eindbestemmingsverklaringen. Ook hier was een inval van justitie en de Economische Controle-

dienst (ECD) wegens vervalsing van exportvergunningen. Wapenuitvoer naar het oorlogvoerende Iran is immers verboden. Ook van dit onderzoek zal de uitslag nog wel even op zich laten wachten en is doofpotgebruik niet denkbeeldig. Maar er is meer. In december kwam het bericht in de pers over mogelijke illegale uitvoer van Amerikaanse wapens, explosieven en reserve-onderdelen en zelfs twee complete tanks via het stuwadoorsbedrijf Rotterdam Terminal Felshaven (RTF) in de Rotterdamse haven naar Iran. Ook hier is door de douane-recherche een onderzoek ingesteld. Alweer was er sprake van misleidende aanduidingen op de officiële papieren. Of dit onderzoek iets oplevert, moeten we maar afwachten. Tenslotte is het bekend dat de afgelopen jaren vanuit Nederland Fokker F-27 troepentransportvliegtuigen en militaire elektronica, waarschijnlijk legaal, aan Iran zijn geleverd. Ondanks alle officiële beleidsuitspraken lijkt er sprake te zijn van een geregelde illegale wapenexport naar dit oorlogvoerende land. De werkelijke omvang ervan zal ongetwijfeld veel groter zijn dan alleen de gevallen die justitie nu op het spoor is.

Saoedi-Arabië en Israël: onderzeeërs

Niet illegaal maar wel belangrijk is de pas aangekondigde levering van zes tot acht grote onderzeeërs aan Saoedi-Arabië, exportwaarde ongeveer 3,5 miljard gulden. Dit is de eerste keer dat de Nederlandse regering een wapenexporttransactie naar het 'spanningsgebied' in het Midden-Oosten toestaat. Maar dat zou niet erg zijn omdat Saoedi-Arabië niet direct bij een oorlog betrokken zou zijn. Een dubieuze opvatting. Terecht heeft PSP-kamerlid Andrée van Es er in de Kamer op gewezen dat dit land weliswaar niet direct in conflict is, maar dat het wel voor miljarden wapens levert aan de strijdende partijen in het Midden-Oosten. Irak ontving van Saoedi-

Made in Holland.
Misschien omdat ze 't nergens anders zo goed kunnen.

Lente in de Franse herfst

Negen maanden na de verkiezingsoverwinning van rechts hebben de scholieren en studenten de minister van onderwijs ten val gebracht en de regering Chirac een maand rust opgelegd.

Daarnaast besloot de Parti Socialiste Unifié op een driedaags congres in Bourg en Bresse bij Lyon het initiatief te nemen tot een hergroepering. Doel is een sterke beweging voor een alternatief op basis van socialisme, zelfbestuur en ecologie. Naarmate deze beweging vorm krijgt zal de PSU beslissen over het tempo waarin ze hierin zal opgaan.

De PSU werd opgericht in 1960 door socialisten en communisten die de Algerijnse onafhankelijkheid wilden erkennen toen hun partijen dat nog niet wilden. Zowel de afkeer van het in de PCF voortgezette stalinisme als de afkeer van het reformisme in de afbrokkende socialistische partij speelden ook een rol.

In en na 1968 maakte de PSU een nieuwe bloei door. Solidariteit met de Derde Wereld en zelfbestuur, zoals bij de horlogefabriek Lip in 1973, stonden voorop. De strijd tegen het Franse militarisme, met name tegen de kernwapens maar ook tegen het grote oefenterrein bij Larzac steunde de PSU als enige partij. Net als de strijd tegen kernenergie zoals de superfenix bij Malville.

Van 1983 tot 1984 leverde de PSU een minister: Huguette Bouchardeau. Het congres in Bourges, december 1984, maakte daar een eind aan. Hierna verliet zij met enkele honderden anderen de partij en sloot zich bij de Parti Socialiste aan. De overwinning van Mitterrand in 1981, die eigenlijk meer een afwijzing van de corrupte en arrogante Giscard d'Estaing was, trok velen tijdelijk aan. De beslissing in Bourges werd met veel moeite genomen. Vijf stromingen stonden tegenover elkaar. Deze gruwelijke karikatuur herhaalde zich nu niet. Bijna unaniem (96% van de stemmen) stond men achter het initiatief tot een 'alternative socialiste autogestionnaire et écologiste'.

De vooruitzichten van een dergelijke formatie lijken gunstig. Dit voorjaar werden in ruim dertig departementen coalities gevormd die na de verkiezingen bleven bestaan.

Dit jaar organiseerde de PSU al drie konferenties waar velen van buiten de partij werden uitgenodigd, en ook kwamen. Mensen als Pierre Juquin, Félix Guattari, Jean Chesneau en Daniel Cohn-Bendit. Vooral de 'vernieuwers' in en om de PCF, die niet meer te stuiten lijkt in een vrije val in de ruimte, tonen belangstelling. Ook teleurgestelde socialist en mensen uit de kibbelende trotskisten en Groenen willen wel meedoen.

De linkse econoom Alain Lipietz schreef in een bijdrage: "De PSU stelt zich vragen over het politieke nut en de voorwaarden voor haar verdwijnen. Dat verdient respect. Want er zijn weinig politieke organisaties in staat politiek na te denken over de vraag naar het nut van hun bestaan. De meeste organisaties eindigen met zichzelf tot het doel te verklaren. De vraag naar het eigen verdwijnen stellen betekent dus werkelijk handelen dat gericht is op een doel dat niet beperkt blijft tot de organisatie zelf. Ere wie ere toekomt dus voor de PSU en haar leden."

WILBERT DEKKER

Oostenrijk

Bij de verkiezingen in Oostenrijk behaalden de Grüne Alternative voor de eerste keer zetels in het Oostenrijkse parlement. En meteen negen, aangevoerd door Freda Meissner-Blau.

Hun programma is op vele punten gelijk aan het onze: overleven door minder afval te produceren, energiebesparing, bevordering van het openbaar vervoer, een minimum inkomen voor iedereen, arbeiders-zelfbestuur, democratisering van de vele staatsbedrijven (20% van de mensen die in de industrie werken), invoering van het referendum, uitgebreide maatregelen om vrouwen meer kansen te geven, een multi-kulturele samenleving met Kroaten, Roma, Sint, Madjaren, Tsjechen en Slowaken, opheffing van de militaire pakt en ontspanning van 'onderen'. Vanuit het Partijbestuur zijn gelukwensen en een verzoek om verdere contacten naar Wenen gestuurd.

den strategische goederen verkocht. In het verleden werden vuurleidingssystemen van de Hollandse Signaal Apparaten (HSA) in Hengelo geleverd ten behoeve van duikboten bestemd voor Chili. De Nederlandse wapenexportindustrie heeft trouwens al heel lang een slechte reputatie door oorlogstuig aan zowel vriend als vijand in militaire conflicten te willen leveren. Een paar jaar leek het allemaal redelijk goed te gaan, dat wil zeggen dat men zich redelijk aan de regels leek te houden. Uit het bovenstaande kan men de indruk ontlenen dat de Nederlandse illegale en ook de legale wapenhandel bloeit als nooit tevoren. Er blijkt heel veel geld makkelijk te kunnen worden verdiend door het bevredigen van de militaire behoeftes van allerlei landen in oorlog en van onderdrukkende regimes. Het wordt weer tijd dat het besef doordringt dat wapenexport kwalijke kanten heeft die niet met het werkgelegenheidsargument kunnen worden ontkracht. Aan de PSP zal het daarbij niet liggen.

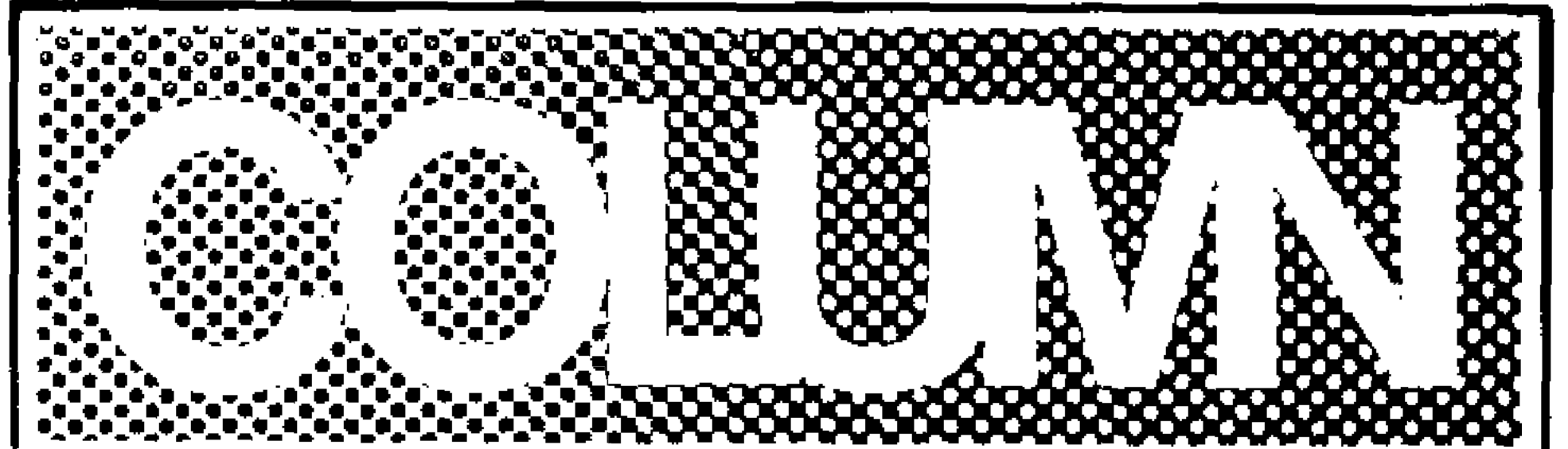
ROB SNEL

vervolg van pagina 3

Arabië al voor vier miljard aan wapens. Al eerder zijn er militaire goederen door Nederland aan Saoedi-Arabië geleverd, in 1982 is voor een waarde van 1,2 miljoen en in 1983 voor veertigduizend gulden aan exportvergunningen verstrekt. Pikant is daarbij dat voormalig staatssecretaris Van Eekelen (VVD) zich deze gevallen niet meer bleek te herinneren, hoewel het wel degelijk is gebeurd. Of er na 1983 nog leveranties zijn geweest aan dit land kon minister Van den Broek niet vertellen. Maar hij heeft het niet ontkend, dus er zal wel het een en ander zijn geleverd. Tegelijk met de kamerdiskussie over de duikboten voor Saoedi-Arabië werd bekend dat Israël in het geheim in Nederland het ontwerp heeft gekocht van een onderzeeboot, die vergelijkbaar is met de onderzeeërs voor de Saoedi's. Geen exportvergunning is daarvoor ooit verleend, maar hierbij vindt men het kennelijk niet nodig justitie in te schakelen, illegale praktijken of niet.

En hier houdt het niet op

De Nederlandse wapenexport van dit moment houdt niet op met dit lijstje. Ook aan andere staten in het Midden-Oosten zoals Oman wor-

MONTESSORES

Drie Utrechtse sociologen hebben onderzoek gedaan naar effecten van Montessori-onderwijs. De resultaten zijn verbluffend. Ex-leerlingen zijn geen carrièrejagers. Ze komen makkelijk aan werk. Ze vinden een zelfstandig en creatief werkklimaat met daarnaast voldoende vrije tijd belangrijk. Ze zijn kritisch voor zichzelf en denken zeer bewust na over de vorm waarin zij willen samenleven. Eenmaal getrouwd of samenwonend worden de huishoudelijke taken eerlijk verdeeld en de politieke voorkeur is links liberaal.

We hebben hier duidelijk van doen met een opzienbarend onderzoek. Kwik, Kwek en Kwak van de Utrechtse universiteit hebben een ideaal-type mens ontdekt die voldoet aan zo'n beetje alles wat het woudlopershandboek voorschrijft: de Montessori-leerling.

Uit gesprekken met oud-leerlingen is gebleken dat de schoolperiode heel positief is geweest. "Zij hebben geleerd samen te werken en op een prettige manier met elkaar en met de leraren om te gaan. Leraartje pesten bijvoorbeeld kwam weinig voor." Het spijt me wel, maar dit kan ik toch niet gezond noemen. Ik geef onmiddellijk toe dat ik een leek ben op dit gebied. Maar het horen van dit soort wetenschappelijke loftuitingen doet mij altijd het ergste vrezzen. Noem het een aangeboren wantrouwen tegen alles wat te stellig naar voren wordt gebracht.

Het onderzoek lezende, ben ik bang dat kinderen die Montessori-onderwijs genoten hebben alleen nog maar naar de VPRO en Nederland C kijken. Dat mag je gerust een zorgelijke ontwikkeling noemen.

Vooroordelen? Misschien wel. Maar ga eens na. Als je een zelfstandig en creatief werkklimaat belangrijk vindt en tegelijkertijd makkelijk aan werk komt, kan je je wel afvragen of dit ligt aan het soort onderwijs of aan het milieu waar de leerling uit voort komt.

Het Montessori-onderwijs legt de nadruk op de zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van het kind en het kweekt een kritische instelling.

U zult mij niet horen vragen of ze er ook leren lezen en schrijven. Dat zou wat al te goedkoop zijn. Maar het idee dat je linkse yuppies kan kweken met louter goede eigenschappen en vooruitzichten door één bepaald soort onderwijs te volgen, lijkt me als onderwerp voor een kringgesprek op de basisschool zeer interessant als ze daarna maar weer gewoon propjes gaan schieten richting schoolbord. Het moet wel leuk blijven.

COR WIJNINGS

**GELD DAT
STOM IS,
MAAKT RECHT
WAT KROM IS!**

U legt elke maand een bedragje opzij. U hebt een spaarrekening die aan het eind van het jaar een mooie rente toont. Die rente is zo mooi omdat uw spaargeld winstgevend belegd wordt. Daar is niets op tegen. Totdat u het gevoel krijgt dat met dat geld wel eens zaken gefinancierd worden die u erg onwelgevallig zijn. Een exportkrediet voor een land waar de gevangenissen vol zitten met mensen wier enige misdaad het was dat ze 'vrijheid' riepen. Of een investering in een land waar zwarte mensen gediscrimineerd worden.

Omdat ze zwart zijn. Bespaar u die vragen. Neem een spaarrekening bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een principiële bank. Met een rente, die niet minder is dan die bij de meeste andere spaarbanken. Maar behaald op beleggingen die maatschappelijk verantwoord zijn. Nooit in Chili, nooit in Zuid-Afrika.

Want geld kan niet alles recht maken.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

Rechts in de polder

"Racisme en discriminatie zijn in strijd met de grondwet. Toch zijn er in Nederland politieke partijen die een puur racistisch programma hebben. De PSP vindt dat deze partijjes door de rechter verboden en ontbonden moeten worden op grond van verscherpte anti-racismewetgeving."

Dit staat te lezen in een folder van de PSP over anti-racisme. Volksunie, Centrumdemocraten en Centruumpartij zijn inmiddels bekend en berucht om hun onfrisse politieke praktijken. Maar er is meer.

We kennen bij gemeenteraadsverkiezingen al jarenlang het fenomeen van de plaatselijke partijen. Hieronder bevinden zich ook groeperingen die, zeg maar, in een schemergebied zitten. Je kan ze niet direkt kwalificeren als fascistisch of racistisch – er is al genoeg woordvervuiling op dit gebied – en ze zijn niet altijd op één lijn te stellen met CP of CD, maar verdacht zijn ze wel. Wat zijn dit voor partijen en hoe stellen PSP-vertegenwoordigers in gemeenteraden zich hier tegenover op? Bevrijding belicht een schrijnend voorbeeld.

De gemeente Alkmaar kent naast de beroemde stinkende kaas ook nog een politieke partij waar een luchtje aan zit. Stadsbelang is de naam en anders dan vele plaatselijke groeperingen elders is het bepaald geen splinter te noemen. Een balk is een betere omschrijving. Achtereenvolgens van één naar vier naar negen (!) zetels bij de laatste raadsverkiezingen in maart '86 is geen kleinigheid in een raad die zevenendertig raadsleden telt.

Al na de verkiezingen van 1982 waarschuwde de toenmalige PSP/PPR-fractievoorzitter Ko Sterken voor de fascistoïde trekken van Stadsbelang (SB). Hij deed dat op een openbare verkiezingsavond. De heer Lind, voorman van SB, voelde zich in zijn eer en goede naam aangetast en diende een klacht in tegen Sterken wegens smaad. Een proces volgde met als overheersende vraag: is fascistoïde een belediging of een politieke kwalificatie. Een juridische haarkloverij die in het voordeel van PSP/PPR-man Sterken beslist werd.

Interessanter tijdens het proces was het inhoudelijke betoog van Sterken zelf en een getuigedeskundige over wat er nou eigenlijk fascistoïde is aan SB.

Zo passeerden de revue: anti-parlementair gedrag, alle politici zijn zakkenvullers, het gebruik van leugen en bedrog in de politieke bewijsvoering, autoritaire opstelling en een soort Messiasgedachte van de lijsttrekker, treffend samengevat in een kop boven een interview met Lind: "Zoals ik denk, denken de Alkmaarders."

Minderheden horen kennelijk niet bij die Alkmaarders. SB heeft zo haar eigen opvattingen over minderhedenbeleid. Twee voorbeelden om dit te illustreren.

Een keurige nieuwbouw-wijk met keurige gladgeschoren gazonnetjes en keurige blanke bewoners wordt opgeschrikt door het bericht dat er buitenlanders in de buurt komen wonen. "Die mensen kunnen nooit gelukkig wonen in een buurt zonder landgenoten en de huizen dalen in waarde omdat de buurt als geheel achteruit gaat."

SB was direkt ter plaatse om huis aan huis steun te betuigen aan de "gedupeerde bewoners".

De affaire drong door tot in de raad, waar uiteindelijk door de PSP/PPR-fractie een motie werd ingediend tegen discriminatie van buitenlanders bij woningtoewijzing.

Er was één partij die de motie niet ondersteunde, SB!

Een éénmalige uitglip? Helaas niet.

Tijdens een openbare vergadering van de raadscommissie ruimtelijke ordening komt een voorstel ter tafel tot wijziging van de bestemming van een jeugdclubhuis in een gebouw voor verenigingsdoeleinden. Het is de bedoeling dat de Turks-Islamitische Culturele Vereniging zich hier vestigt met onder andere een gebedsruimte. De omgeving reageert verontrust, SB reageert verontrustend. Letterlijk zegt een SB-raadslid in de commissievergadering: "De buurt wordt op slinkse wijze met gastarbeiders opgezadeld."

Dit laat aan duidelijkheid niets te wensen over. De meldkamer tegen fascisme en racisme trekt bij de gemeenteraad aan de bel en er is wederom reden voor de PSP/PPR-fractie om PSP-kongresstukken in politieke daad om te zetten. Didi Groen dient namens de fractie een motie in waarin de uitspraak afgekeurd wordt.

Er zijn nog meer voorbeelden te geven van de handel en wandel van SB, maar laten we het hier maar even bij houden.

Wat moet je als PSP nu met zo'n groepering? Is Amsterdam het lichtende voorbeeld? Daar wordt het CP-raadslid zoveel mogelijk geïsoleerd, besmet verklaard. Of moet je alle fracties in een raad in principe op dezelfde manier tegemoet treden, of iets daar tussenin?

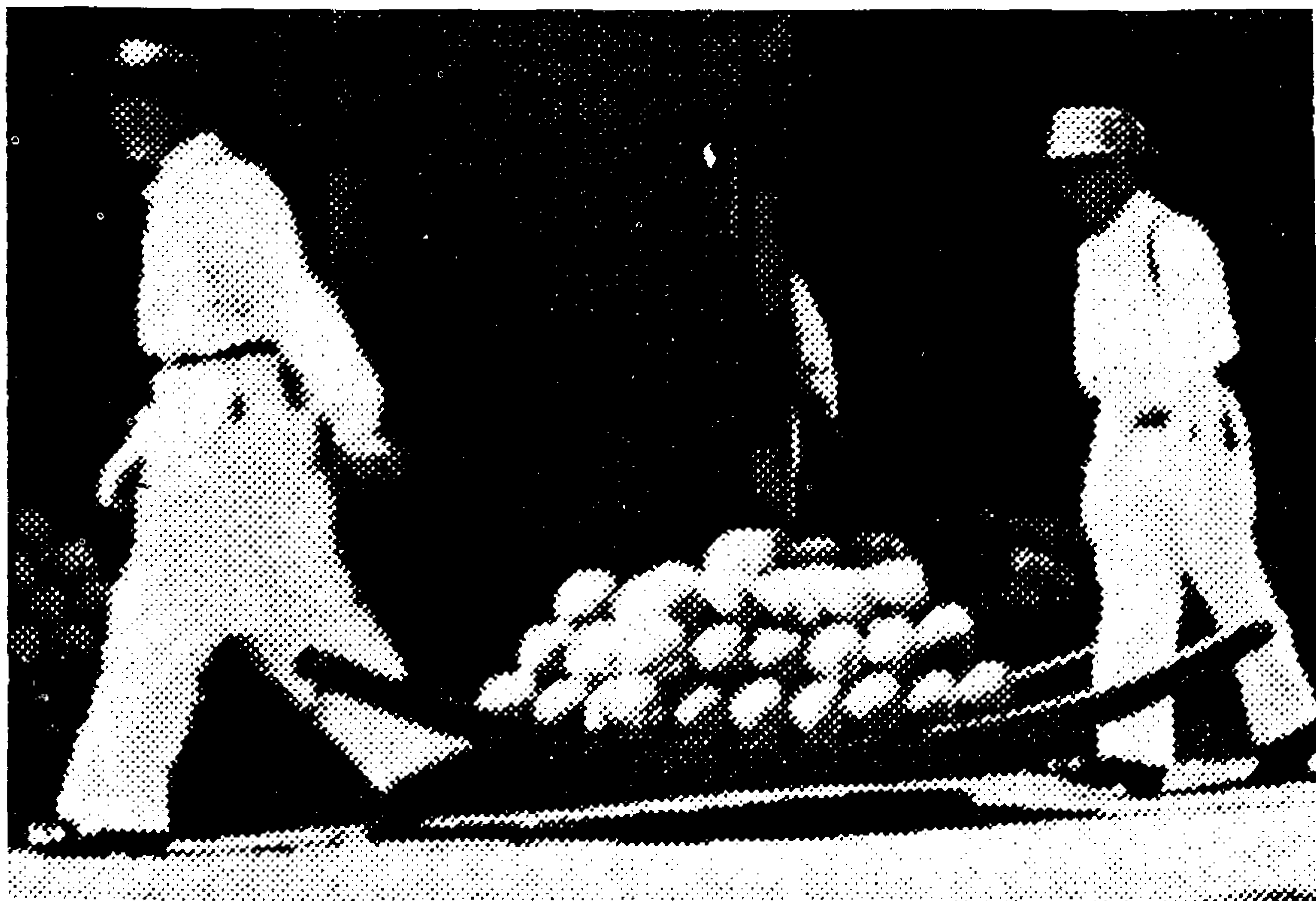
Konkreter. Moet je om een voorstel door de raad te krijgen desnoods de hulp inroepen, via een handtekening onder een motie bijvoorbeeld, van dit soort clubs? Per slot van rekening zullen er altijd voorstellen zijn waar wel inhoudelijke overeenstemming is. Pragmatisch of principieel of allebei tegelijk. Kan dat?

De PSP-afdeling in Alkmaar heeft hier uitvoerig over gesproken. Over één punt bestaat geen verschil van mening: de manier waarop de PSP/PPR in de loop der jaren de kwalijke kanten van Stadsbelang openlijk heeft bestreden is uitstekend. Een meerderheid vindt niet dat wat betreft de normale gang van zaken in een gemeenteraad een aparte behandeling van SB op zijn plaats is. Het geval Alkmaar is moeilijk omdat het niet om een éénmansfractie gaat maar om een partij met negen zetels, groter dan CDA en VVD. Het is de grootste oppositiepartij tegen een PvdA-CDA-VVD-college. De stemmen van SB kunnen een doorslaggevende rol spelen. Bovendien gaat voor velen een vergelijking met CP te ver. Je kan niet spreken van een door en door racistische partij. In de praktijk zal het niet vaak voorkomen dat de PSP moet overleggen met, of de steun nodig heeft van SB of omgekeerd, omdat de standpunten te uiteenlopend zijn. Voor die gevallen waarbij dat wel nodig mocht blijken, moet iedere fractie hetzelfde worden benaderd.

Een minderheid van de afdeling denkt hier heel anders over. Als je zo duidelijk afstand neemt, ook publiekelijk, van fascistoïde ideeën die er bestaan binnen SB, dan moet je tot de conclusie komen dat er zelfs niet om op zich redelijke pragmatische redenen 'samengewerkt' mag worden, hoe sporadisch dit ook voorkomt.

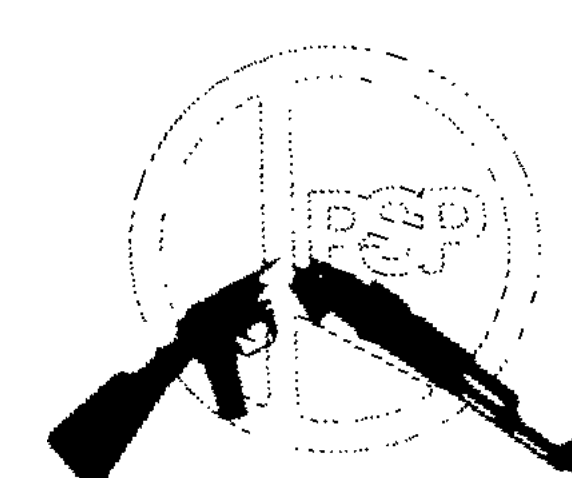
Het lijkt een discussie tussen preciezen en rekkelijken. Onbelangrijk is het niet. Er zullen meer afdelingen zijn met soortgelijke problemen. Alkmaar is een tipje van een hopelijk kleine sluier. De anti-racismefolder van de PSP is duidelijk: "Racisme: dat moet door ieder fatsoenlijk mens en iedere fatsoenlijke partij bestreden worden. Niet alleen in woorden, maar vooral in daden." Daar is iedereen het over eens.

De manier waarop blijft in discussie. In het parlement, in de provinciale staten, in de gemeenteraden en daarbuiten.

30 jaar

de eerste voorpagina

BEVRIJDING

De nieuwe mens
in een nieuwe wereld.

Het woord is bij ons een beetje afgevoerd. Het wordt gebruikt voor iedereen die zich aanvaardt in de wereld van vandaag. Het wordt gebruikt voor de mens die de wereld van vandaag heeft gemaakt. Het wordt gebruikt voor de mens die de wereld van vandaag heeft veranderd. Het wordt gebruikt voor de mens die de wereld van vandaag heeft vernieuwd.

de eerste hoofdredakteur,
ir.p.schutz

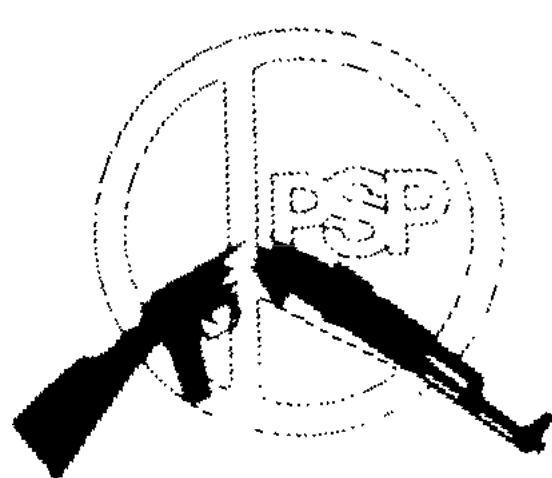
Wij willen geen vrede door
HET PACIFISTISCHE
de eerste bijeenkomst

Bijeenkomst op
woensdag 27 februari
8 uur in
Hotel
Stationsplein.
„Wat wil
Pacifistisch
P
Inleider:
Ruims
Neer

BEVRIJDING

Te koop aangeboden
tegen redelijke prijs
KLEINE CHEMISCHE FABRIEK
Voor jong actief persoon
veel perspectief.
Brieven onder letter B1 aan de administratie.

de eerste advertentie

NIET MET DE WAAP'N

Christelijk noemend volk niet opzettelijk
gaan demonstreren, hoe het zichzelf
doeltreffendst het bidden tot God onmogelijk
kan maken.
3. Van overheidswege behoedt men kind
op de openbare straat systematisch
en: het belangrijkste on

DE NIEUWE FORMULE

AKTIEKRANT: SHELL SMEER 'M UIT ZUID-AFRIKA

Uitgave: Komitee Zuidelijk Afrika, O.Z. Achterburgwal 173, 1012 DJ Amsterdam, telefoon: 020-27 08 01.

'Formula Shell — met onze nieuwe benzine krijgt uw auto meer plezier in zijn werk'. In Zuid-Afrika zou deze reclameleus van Shell moeten luiden: 'met onze nieuwe benzine krijgen Botha's tanks meer plezier in hun werk'. De pantserwagens van de politie en het leger in Zuid-Afrika die in de zwarte woonwijken rondrijden en de tanks en vliegtuigen die de buurlanden binnenvallen, ook zij gebruiken (voor een belangrijk deel) Shell benzine.

De zwarte bevolking van Zuid-Afrika en Namibië, de leiders van het democratische verzet zoals Boesak, Beyers Naudé, Tutu, de bevrijdingsbewegingen ANC en SWAPO vragen ons om economische sancties. Een economische boycot van het blanke minderheidsregime in Pretoria is één van de belangrijkste drukmiddelen waarmee wij de strijd voor de bevrijding van Zuid-Afrika en Namibië kunnen steunen.

Anti-apartheidsgroepen in Noord-Amerika, West Europa en Australië hebben Shell tot aktiedoel uitgekozen omdat dit be-

Steun de campagnes van het Komitee Zuidelijk Afrika door een financiële bijdrage te storten op giro 600657, Amsterdam.

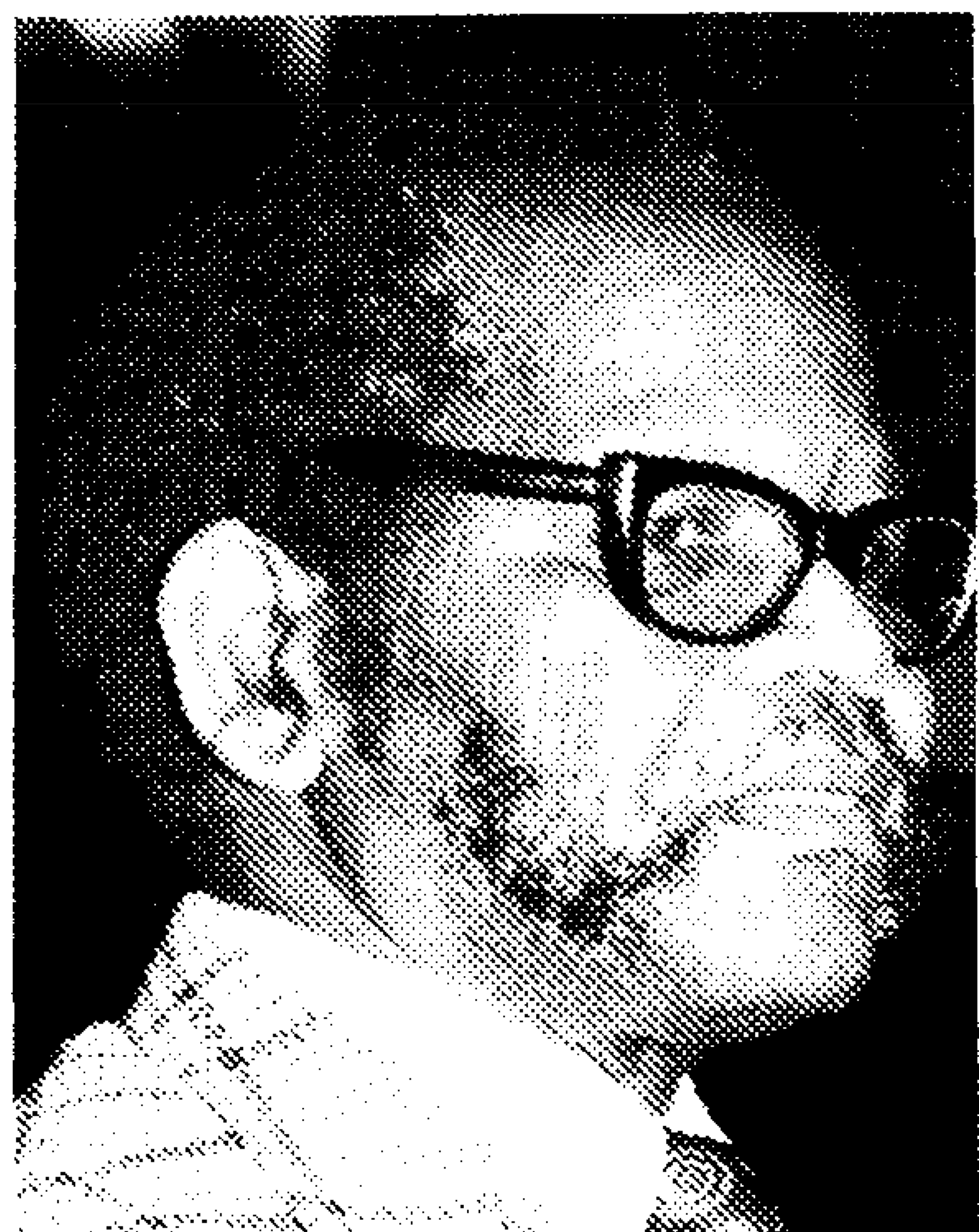
U kunt een heel jaar lang **Amandla, maandblad over Zuidelijk Afrika**, ontvangen door minimaal f 15,00 over te maken, onder vermelding van abonnement Amandla.

Een dagelijks beeld in Zuid-Afrika, pantserwagens van het leger in de zwarte woonwijken. Een belangrijk deel van de brandstof voor deze pantserwagens wordt geleverd door Shell.

(vervolg op pagina 2)

Oliver Tambo

Sankties

Oliver Tambo, president van het Afrikaans Nationaal Congres: "Nederland heeft ons al gesteund, maar niet genoeg. Nederland heeft het ANC gesteund, het steunt onze strijd op het diplomatieke- en politieke vlak, maar we hebben Nederland en ook andere landen gevraagd om sankties tegen het Zuidafrikaanse régime in te stellen. We willen bij Nederland aandringen op verplichte sankties. We willen er bij het Nederlandse volk op aandringen om deze oproep tot sankties te steunen en om zijn maatschappijen als Shell uit Zuid-Afrika te laten vertrekken." (Vara-televisie 5 september 1986).

OPROEP VOOR 17 JANUARI 1987

De PSP roept op voor de akties tegen Shell op 17-1-1987. Help mee mensen te overtuigen dat ze daar niet moeten pompen, omdat Shell apartheid helpt!

BON Ja, ik wil graag
O meer info over de aktie v.17-1
O meer info over de PSP
O lid worden van de PSP
Naam:.....
Adres:.....
Woonplaats:.....
Invullen en opsturen aan PSP,
postbus 700, 1000 AS Amsterdam

(vervolg van pagina 1)

drijf een bijzonder belangrijke steunpilaar van het apartheidssysteem is. Shell laat haar werknemers onder erbarmelijke omstandigheden werken, versterkt het apartheidregime met technologie en voedt de oorlogsmachine. Het afgelopen jaar heeft een aantal, met name Amerikaanse, bedrijven zich uit Zuid-Afrika, teruggetrokken. Shell is nog niet zo ver. Het is echter niet ondenkbaar dat Shell onder druk van de publieke opinie op andere gedachten wordt gebracht. De directie van Shell heeft duidelijk gemaakt dat als de internationale druk maar groot genoeg wordt het bedrijf zal besluiten zijn dochter uit Zuid-Afrika terug te trekken.

'**Shell smeer 'm uit Zuid-Afrika**' is de eis waarmee het Komitee Zuidelijk Afrika, de NOVIB, Pax Christi en de werkgroep Kairos de campagne tegen Shell hier in Nederland organiseren. Tal van organisaties hebben zich achter deze doelstelling geschaard. Shell moet zich volledig terugtrekken uit Zuid-Afrika en Namibië en alle banden met het apartheidregime verbreken.

Begrafenis van een slachtoffer van het apartheidsgeweld, najaar '85.

SHELL & ZUID-AFRIKA

Shell smeert de apartheid, zeggen actiegroepen in vele landen. Ir. L.C. van Wachem, topdirecteur van de oliemaatschappij, maakt zich zeer kwaad over die beschuldiging. In het najaar van 1986 stuurde hij een brief aan alle Shell-directeuren waarin hij uiting gaf aan die woede. Hij schreef: *"Voor mij, als voorzitter van het Comité van Directeuren van de Koninklijke/Shell Groep, is apartheid niet slechts een probleem in Zuid-Afrika."*

Een land waar rassendiskriminatie in de wet is vastgelegd — dat gaat inderdaad iedereen aan. Maar zo bedoelt Van Wachem het niet, hij heeft alleen maar oog voor de belangen van Shell. De Zuidafrikaanse zaak, stelt hij, *"heeft een internationale dimensie gekregen."* Niet omdat de zwarte bevolking onderdrukt wordt, maar *"omdat sommigen die de apartheid bestrijden, besloten hebben als onderdeel van hun campagne Shell-maatschappijen overal ter wereld aan te vallen."* En om het allemaal nog erger te maken: die aktievoerders *"bedienen zich herhaaldelijk van valse of misleidende informatie."* In goed Nederlands heet zo iets een **gotspe**.

Shell heeft zichzelf in een nog nabij verleden een meester getoond in het verspreiden van valse informatie. Toen in de jaren zeventig in Zimbabwe (dat toen nog Rhodesië heette) een blank minderheidsregime aan de macht was, kondigde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een verbod af om olie aan dat land te leveren. Shell hield bij hoog en bij laag vol dat er ook niets geleverd werd. Leugens, zoals bleek uit een onderzoek dat werd ingesteld door de Britse regering. Shell hielp het blanke minderheidsregime in Rhodesië zoals het ook steeds de blanke Zuidafrikaanse regering heeft geholpen. Van Wachem schrijft: *"Als het aan ons lag, zou de apartheid reeds lang dood en begraven zijn."* Dat is pas misleidende informatie.

Vermoorde onschuld

In Nederland worden al meer dan tien jaar akties gevoerd tegen de steun die Shell aan de Zuidafrikaanse regering geeft. Aanleiding voor die akties was een oproep van de Wereldraad van Kerken, die in 1972 aan ondernemingen met vestigingen in Zuid-Afrika vroeg om hun geld uit dat land terug te halen. Naar aanleiding van die oproep zijn

jarenlang gesprekken gevoerd met de Shell-direktie, werden aandeelhoudersvergaderingen bezocht en werd gedemonstreerd. Zonder merkbaar resultaat. De akties nemen intussen toe. Ook in andere Europese landen wordt tegen de betrokkenheid van Shell bij de apartheid geageerd. In de Verenigde Staten heeft een groot aantal vakbonden Shell vanwege de kollaboratie met de regering in Pretoria de oorlog verklaard. Nu al die akties de naam van Shell schade doen, speelt het bedrijf de vermoorde onschuld.

'Stop apartheid, boycot Shell!'

Daar schrikt Ir. van Wachem van. Automobilisten die doorrijden naar een andere pomp — dat kost nu eenmaal meer dan keurige hoogleeraren en gelovigen die Shell vriendelijk verzoeken uit Zuid-Afrika te vertrekken (zoals bijvoorbeeld prof. dr. J. Verkuyl, prof. H. Linneman en dr. H. de Lange dat al dertien jaar geleden deden).

Gezagsgetrouw

Een boycot? **Wat doet Shell dan voor misdadigs in Zuid-Afrika?** Het ergste is misschien dat het bedrijf zich zo keurig aan de Zuidafrikaanse wetten houdt.

Bijvoorbeeld de **National Key Points Act**, die Shell verplicht om een deel van haar installaties te beschermen tegen sabotage omdat ze van 'nationaal belang' (lees: **blank belang**) zijn. Dus heeft Shell op eigen kosten een gewapende bewakingsdienst ingeschakeld, die met het Zuidafrikaanse leger samenwerkt.

Of de **National Supplies Procurement Act**, die Botha de macht geeft om Shell zonodig te dwingen olie te leveren aan zijn militairen. E.J. Steneker, woordvoerder van Shell, schrijft daarover: *"Wat leveranties aan leger en politie betreft:*

(vervolg op pagina 6)

C.F. Beyers Naudé

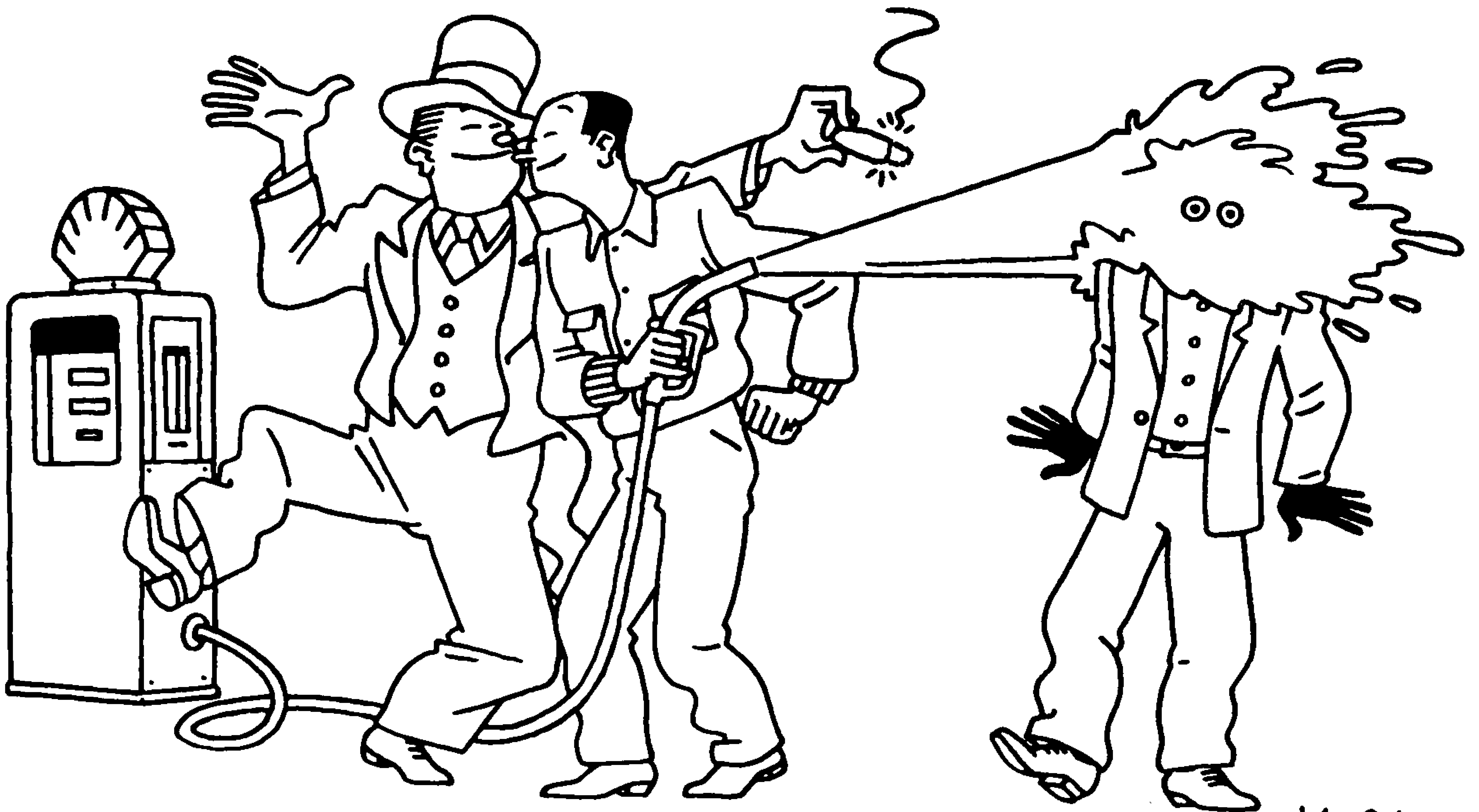
Vermaning

Dominee C.F. Beyers Naudé, secretaris-generaal van de Zuidafrikaanse Raad van Kerken. Beyers Naudé was op 13 mei '86 in Nederland, kort nadat er enkele Shellpompen in brand gestoken waren. Hij keurde de brandstichtingen fel af maar noemde de aanslagen ook *"een ernstige vermaning aan deze oliemaatschappij haar activiteiten in Zuid-Afrika te staken."*

Shell: 'Niet spioneren, dan ontslag'

Op 26 augustus 1986 werd Thomas Nkadimeng, een 39-jarige zwarte personeelswerker van Shell in Johannesburg door de Zuidafrikaanse Shell directeur Wilson persoonlijk, ontslagen. Reden: hij weigerde voor Shell te spioneren. Eerder dit jaar had Thomas opdracht van het bedrijf gekregen om bij politieke bijeenkomsten van links en van rechts te spioneren en verslag over deze bijeenkomsten aan Shell uit te brengen. Hij weigerde de opdracht, hij werkte op de personeelsafdeling en niet als spion. Kort daarna ontsloeg Shell hem. Shell Zuid-Afrika laat zich graag voorstaan op haar sociale beleid ten opzichte van de zwarte werknemers. De ontoelaatbare manier waarop Shell zich tegenover Thomas Nkadimeng heeft gedragen is slechts één voorbeeld van hoe Shell met haar personeel in Zuid-Afrika omgaat. Shell onderscheidt zich in Zuid-Afrika niet van andere bedrijven in haar personeelsbeleid, de zwarten hebben de slechtst betaalde banen en de blanken de betere functies.

Tekening: Joost Swarte

onzeWereld

Zuid Afrika en onze Wereld

Het derde-wereldmagazine is precies dat blad dat iedereen moet lezen die belangstelling heeft voor de derde wereld en onze relatie ermee. Door middel van interviews, reportages, analyses, beschrijvingen, commentaren en veel foto-materiaal wordt u maandelijks op de hoogte gehouden.

Onderbouw uw sympathie voor de derde wereld. Want geïnteresseerde mensen willen op de hoogte blijven.

- Ik neem een abonnement op onzeWereld voor f 60,- per jaar
- Ik neem onzeWereld op proef. 3 nummers voor maar één tientje

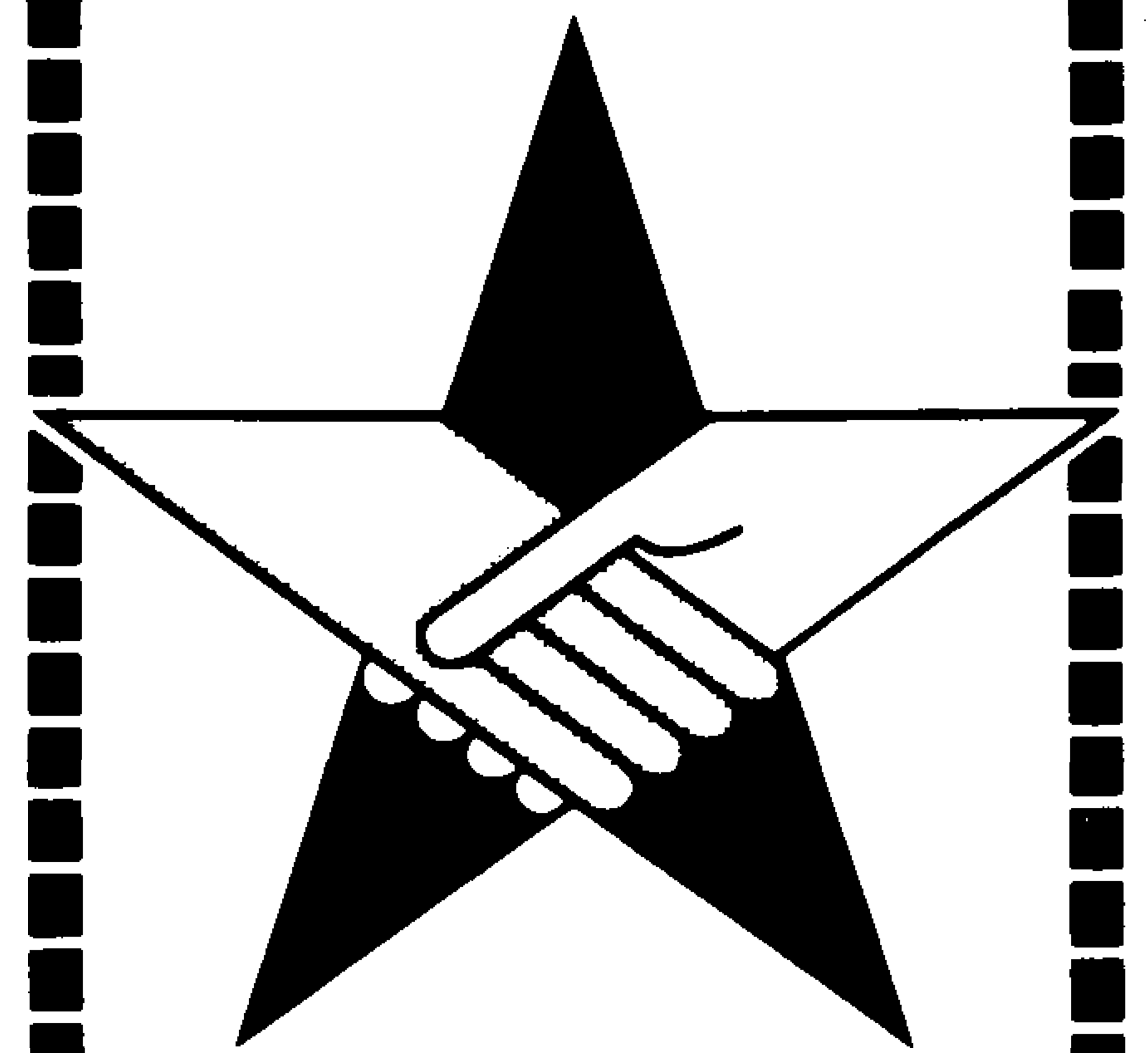
(BAOOZAFOO)

(BPOOZAFOO)

BON Naam :
Adres :
Postcode:
Plaats :

Bon uitknippen en in open enveloppe zonder postzegel sturen naar: onzeWereld, antwoordnummer 10124, 1000 PA Amsterdam

BEVRIJDINGSFONDS
KOMITEE
ZUIDELIJK AFRIKA

Het ANC verboden in 1960.
Het UDF besmet verklaard in 1986.

Botha kan verbieden wat hij wil.

Maar het verzet gaat onverminderd door.
Juist nu moeten we onze steun aan het verzet verhogen.

Gireer daarom nu.

GIRO 26655
AMSTERDAM

Oudezijds Achterburgwal 173 Tel.020-270801
1012 DJ Amsterdam

Illegaal

De belangrijkste bevrijdingsbewegingen van Zuid-Afrika en Namibië, respectievelijk **ANC** en **SWAPO**, steunen de campagne. In een gezamenlijke verklaring van 10 september '86, stellen de beide organisaties dat "Shell actief betrokken is bij steun aan apartheid en dat zij Pretoria direkt helpt bij haar illegale en racistische bezetting van Namibië, haar agressie in Zuidelijk Afrika en de brute repressie tegen de bevolking van Zuid-Afrika."

Beeld van een manifestatie tegen Shell's apartheidsondersteunende activiteiten, op het Rotterdamse Schouwburgplein, 15 november '86.

Foto: Roel Rozenburg

Aktiemateriaal

- * Aktiesuggesties, Boekje over de opzet van de campagne en over Shell activiteiten in Zuid-Afrika f 2,50
- * Affiche met de tekst 'Shell smeert 'm uit Zuid-Afrika' met op de achterzijde informatie over de campagne f 0,10
- * Affiche met de tekst 'De nieuwe formule, Shell, met onze benzine krijgen Botha's tanks meer plezier in hun werk' f 1,00
- * Stickers voor op uw auto met de teksten 'Blij dat ik geen Shell rij' en 'Tank op tijd, de volgende pomp kan een Shell-pomp zijn' per stuk f 1,00
- * Sticker 'Stop apartheid, boycot Shell' f 2,00
- * Buttons met de tekst 'Stop apartheid, boycot Shell' f 1,50
- * Alternatieve tankgids Nederland, boekje met tankstations van maatschappijen die niet in Zuid-Afrika zitten. f 5,00

U kunt dit aktiemateriaal bestellen door het gevraagde bedrag plus f 1,00 porto over te maken op giro 600657, t.n.v. Komitee Zuidelijk Afrika, Amsterdam, onder vermelding van het gewenste materiaal.

Aktiedagen

In het kader van de campagne 'Shell smeert 'm uit Zuid-Afrika' wordt er maandelijks een aktiedag georganiseerd. De komende aktiedagen zijn de zaterdagen 17 januari, 14 februari en 21 maart 1987. Wilt U in uw woonplaats of regio een bijdrage leveren aan deze aktiedagen dan kunt u het beste contact opnemen met het Komitee Zuidelijk Afrika, telefoon: 020 - 27 08 01.

U kunt de campagne steunen door:

1. Het affiche op de achterzijde uit te knippen en op een opvallende plaats op te hangen. Bijvoorbeeld achter het raam, op het werk, op school, in buurthuis of kerk.
2. Zo weinig mogelijk Shell producten te gebruiken. Rij als het even kan de Shell-pomp voorbij.
3. De direktie van Shell op de hoogte te stellen van uw protest. Stuur een brief of briefkaart naar de Shell-direktie, Antwoordnummer 175, 3000 VB, Rotterdam (postzegel niet nodig). U kunt hiervoor ook de hierbij afgedrukte bon gebruiken.

BON

Geachte direktie van de Koninklijke Shell,

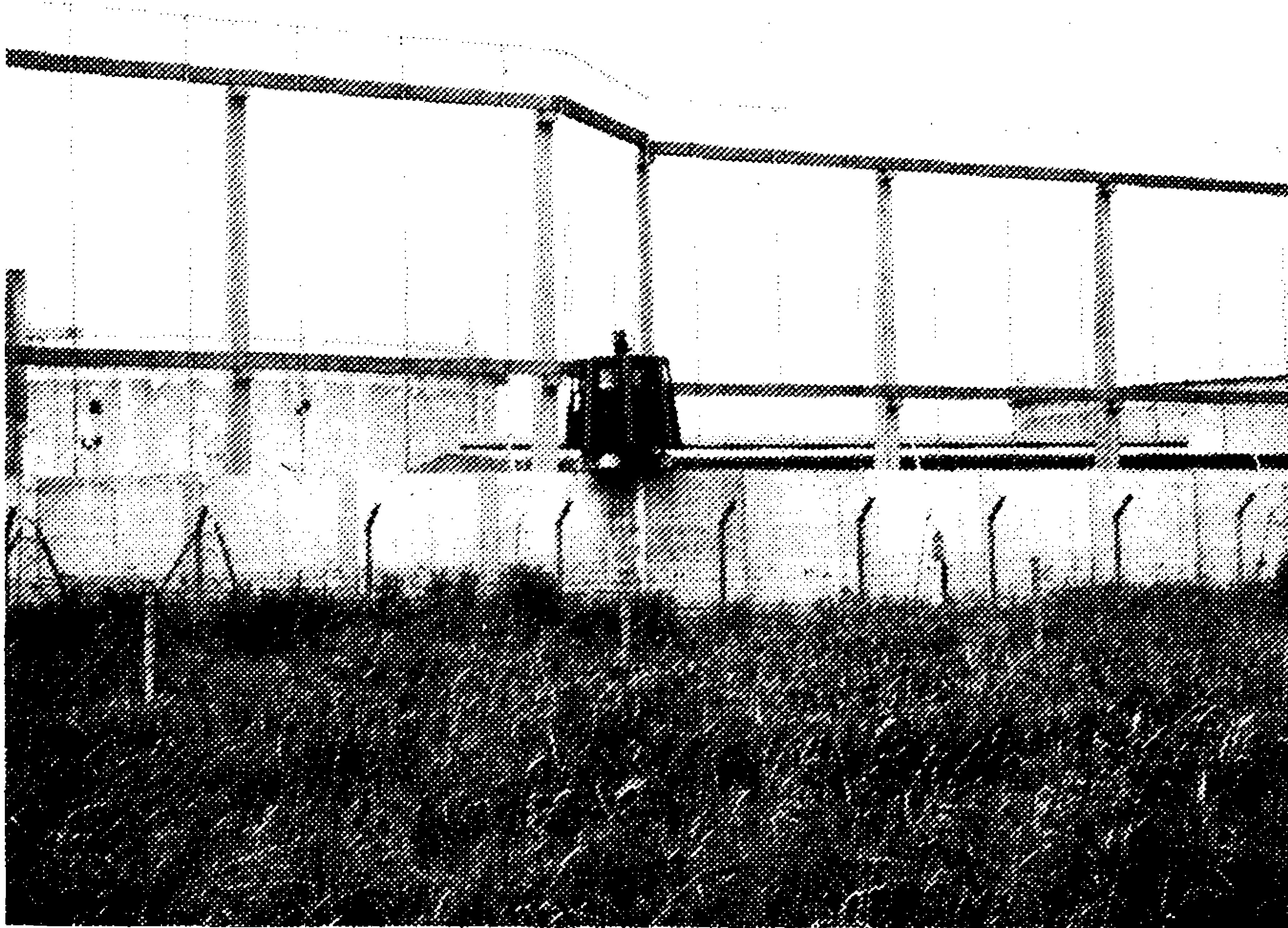
Shell's aanwezigheid in Zuid-Afrika betekent een economische steun aan de apartheid. Ik vraag u met nadruk Shell uit Zuid-Afrika terug te trekken en alle banden met het apartheidsgeme te verbreken. Tot u deze beslissing heeft genomen zal ik zo weinig mogelijk producten van uw bedrijf gebruiken.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode + woonplaats: _____

Een oliedepot van Shell in Durban. Dit depot wordt beveiligd door een hek, een betonnen muur met daarachter een meters hoog onder stroom staand hek.

Foto: FNV-magazine

(vervolg van pagina 3)

het is Shell South Africa verboden daarover, aan wie dan ook, inclusief overzeese moedermaatschappijen, mededelingen te doen." Wat niet weet, wat niet deert. Maar, erkent Steneker, "de Zuidafrikaanse regering heeft wettelijke bevoegdheden om, indien noodzakelijk, zodanige leveranties af te dwingen." (NRC/Handelsblad 25-9-'86)

Met of zonder dwang — volgens nauwkeurig onderzoek verricht door het **Shipping Research Bureau** (een instelling die al jarenlang feiten boven tafel probeert te krijgen over olie-leveranties aan Botha) levert Shell dagelijks achthonderd-duizend liter olieproducten aan Zuidafrika's gewapende macht en de Zuidafrikaanse politie.

Shell doet méér...

Zo profiteert Zuid-Afrika van de research die Shell laat doen in andere landen. Shell fabriceert in Zuid-Afrika bijvoorbeeld kunstharsen. De kennis die daarvoor nodig is werd ontwikkeld in Nederlandse laboratoria. In het Sociale Jaarverslag 1984 van Shell South Africa wordt hoog opgegeven over de 'vitale steun' die de Chemische Divisie in Zuid-Afrika van andere Shell-vestigingen ontvangt. Op dit moment doet Billiton Research, een volledige Shell-dochter in Arnhem, onderzoek voor een nieuwe lood-en-zinkmijn van Shell in Zuid-Afrika. Zowel Shell als Zuid-Afrika profiteren van het feit dat het bedrijf Zuidafrikaanse delfstoffen wint en exporteert. Shell heeft ondermeer een belang van vijftig procent in de Rietspruitmijn, een steenkoolmijn in Oost-Transvaal. Begin vorig jaar vielen twee zwarte werknemers van die mijn te pletter in een liftschacht. De Zuidafrikaanse **National Union of Mineworkers** organiseerde een gebedsdienst ter nagedachtenis van de slachtoffers. De mijndirectie gaf daarvoor eerst toestemming maar trok die later weer in. De dienst ging gewoon door. Uit woede daarover ontsloeg de directie twee vakbondsleden. Daarop volgde een staking, die werd beantwoord met een overmaat aan geweld (de mijnpolitie vuurde ondermeer traangas en rubberkogels op de stakers af) en nog eens honderddertig zwarte mijnwerkers werden ontslagen. Shell zelf zit ook in zijn maag met de Rietspruit-affaire. "De bedrijfsvoering van de mijn is niet in onze han-

ZUID-AFRIKA VOOR EEN VRIENDENPRIJS

ACTUEEL INFO-PAKKET VOOR f 20,-

Novib biedt u de mogelijkheid om drie van haar publicaties over Zuid-Afrika zeer voordelig te verkrijgen. Het gaat om de uitgaven De Zuid-Afrika Landenmap, Land van Steen en Black Child, een fotoboek dat een onvergetelijk beeld geeft van het leven van zwarte kinderen in Zuid-Afrika. Voor slechts 20 gulden* (excl. verzendkosten) sturen wij u dit boeiende pakket toe.

* Normale verkoopprijs f 44,-.

Zuid-Afrika

Novib Landeomappen

Ik wacht met betalen tot ik mijn bestelling heb ontvangen.

Knip deze bon uit en stuur hem vandaag nog in een open envelop naar:

Novib,

Antwoordnummer 362,
2500 WB DEN HAAG.

Bellen kan ook op kantoortijden:
070-614461.

BESTELBON

Ik bestel:

_____ ex. 012 Aktueel Zuid-Afrika Pakket
à f 20,-.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode:

Woonplaats: _____

6010990

den". zegt een woordvoerder van het concern verontschuldigend. Shell zal het allemaal wel niet zo gewild hebben. Shell zal het ook allemaal wel niet geweten hebben. Maar dat doet niets af aan de betrokkenheid en de verantwoordelijkheid van het bedrijf. De ontslagen arbeiders zijn niet teruggenomen. Deze verantwoordelijkheid geldt zowel voor de Rietspruitmijn als voor de algehele aanwezigheid van Shell in Zuid-Afrika.

'Koerswijziging'

Drie jaar geleden zei top-direkteur Van Wachem tijdens een aandeelhoudersvergadering: *"Maatschappijen hebben rekening te houden met de realiteit van de wereld zoals die is. Zij kunnen, mogen en willen zich niet permitteren om aangezien te worden als een politiek lichaam."* Inmiddels heeft Shell dit standpunt officieel verlaten en uit nu wel kritiek op de apartheid. Desondanks gaan de investeringen van het bedrijf in Zuid-Afrika onverminderd door.

Drie van de organisaties die nu actie voeren tegen Shell (de Werkgroep Kairos, Pax Christi en het Komitee Zuidelijk Afrika, antwoordden daarop toen: *"Wanneer Shell zich uit Zuid-Afrika terugtrekt is dat een politieke daad. Wanneer het concern in Zuid-Afrika blijft is dat evenzeer een politieke beslissing. Ook Shell heeft een eigen verantwoordelijkheid. Naar onze mening mogen daarbij niet alleen economische overwegingen een rol spelen."*

Shell zet jaarlijks vier miljard gulden om in Zuid-Afrika. Maar de prijs die de zwarte meerderheid in Zuid-Afrika voor die omzet betaalt is veel te hoog.

Kees Schaepman

Het olie-embargo

Olie is één van de weinige belangrijke grondstoffen die Zuid-Afrika niet heeft. Het land is voor olieproducten afhankelijk van het buitenland. Om Zuid-Afrika onder druk te zetten de apartheid af te schaffen roept een meerderheid van de landen in de Verenigde Naties op geen olie aan dat land te leveren. De meeste olie producerende landen houden zich aan dit embargo. Toch komt Zuid-Afrika langs allerlei slinkse wegen aan olie, Shell helpt daar-

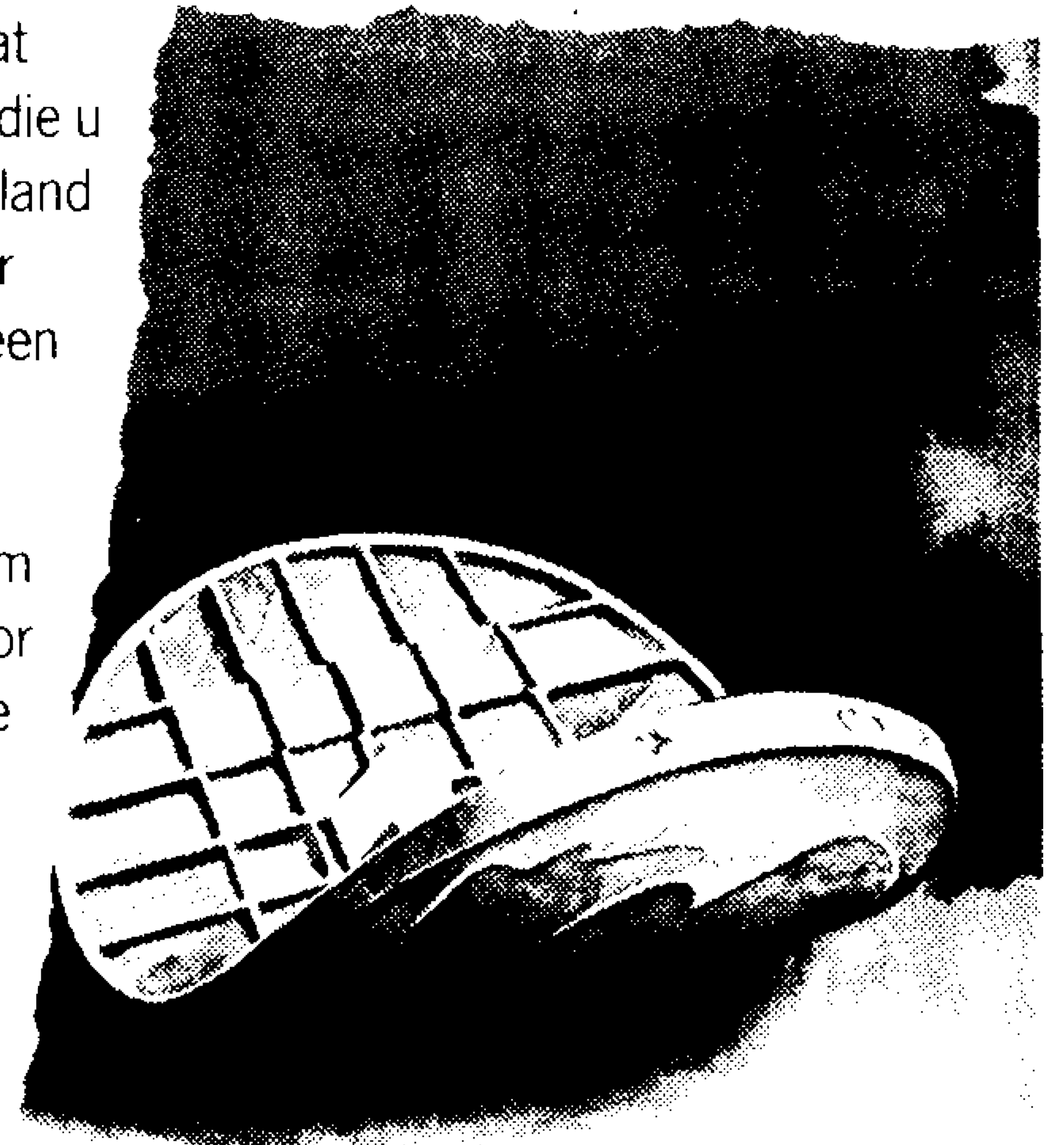
SINGEL 277 1012 WG AMSTERDAM TELEFOON 020-22 7342

GELD DAT STOM IS, MAAKT RECHT WAT KROM IS!

U legt elke maand een bedragje opzij. U hebt een spaarrekening die aan het eind van het jaar een mooie rente toont. Die rente is zo mooi omdat uw spaargeld winstgevend belegd wordt. Daar is niets op tegen. Totdat u het gevoel krijgt dat met dat geld wel eens zaken gefinancierd worden die u erg onwelgevallig zijn. Een exportkrediet voor een land waar de gevangenen vol zitten met mensen wier enige misdaad het was dat ze 'vrijheid' riepen. Of een investering in een land waar zwarte mensen gediscrimineerd worden.

Omdat ze zwart zijn. Bespaar u die vragen. Neem een spaarrekening bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een principiële bank. Met een rente, die niet minder is dan die bij de meeste andere spaarbanken. Maar behaald op beleggingen die maatschappelijk verantwoord zijn. Nooit in Chili, nooit in Zuid-Afrika.

Want geld kan niet alles recht maken.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7.50 spaarpremie.

692-01

BON

In enveloppe zonder postzegel zenden aan Algemene Spaarbank voor Nederland. Antwoordnummer 1188, 2500 WB 's-Gravenhage.

Naam: _____
Adres: _____
Postcode en woonplaats: _____

wenst nader inlichtingen over:

- de ASN spaarrekening gekoppeld aan de girorekening
 de Vroeg-Bijrekening (een unieke regeling voor jongens en meisjes t/m 17 jaar)

- de Zilvervloot (voor jongeren van 15 t/m 20 jaar)
 het depositosparen (met vaste looptijd)
* aankruisen wat u wenst.

**ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.**

Bellen of bezoeken kan ook: Rijnstraat 28, 's-Gravenhage of telefoon 070 710880

bij. Hoe Shell in Zuid-Afrika aan olie komt houdt het bedrijf angstvallig geheim.

Shell heeft zo'n 20 procent van de Zuidafrikaanse oliemarkt in handen, het bedrijf heeft er 800 benzinepompen en is samen met BP eigenaar van de grootste olieraffinaderij in apartheidland. Onlangs werd ontdekt dat Shell betrokken is bij olieleveranties uit Brunei in Zuidoost-Azië. De Shellmaatschappij op Bru-

nei verkoopt olie met bestemming Verenigde Staten aan het Japanse bedrijf Marubene. Deze Japanse firma verkoopt de olie op haar beurt aan Marc Rich. Rich is berucht vanwege zijn olieleveranties aan Zuid-Afrika. Terwijl de regering van Brunei denkt dat de olie naar de VS gaat, wordt de olie in werkelijkheid in Durban uitgeladen. In Durban staat ook de grote raffinaderij van Shell en BP.

SHELL

SMEER 'M

UIT

ZUID-AFRIKA!

GIRO 600657 T.N.V. KZA AMSTERDAM

Komitee Zuidelijk Afrika Oudezijds Achterburgwal 173 1012 DJ Amsterdam 020-270801

uari

ank

.mersfoort

**Socialistische
tij?"**

H. J. v. Steenis.

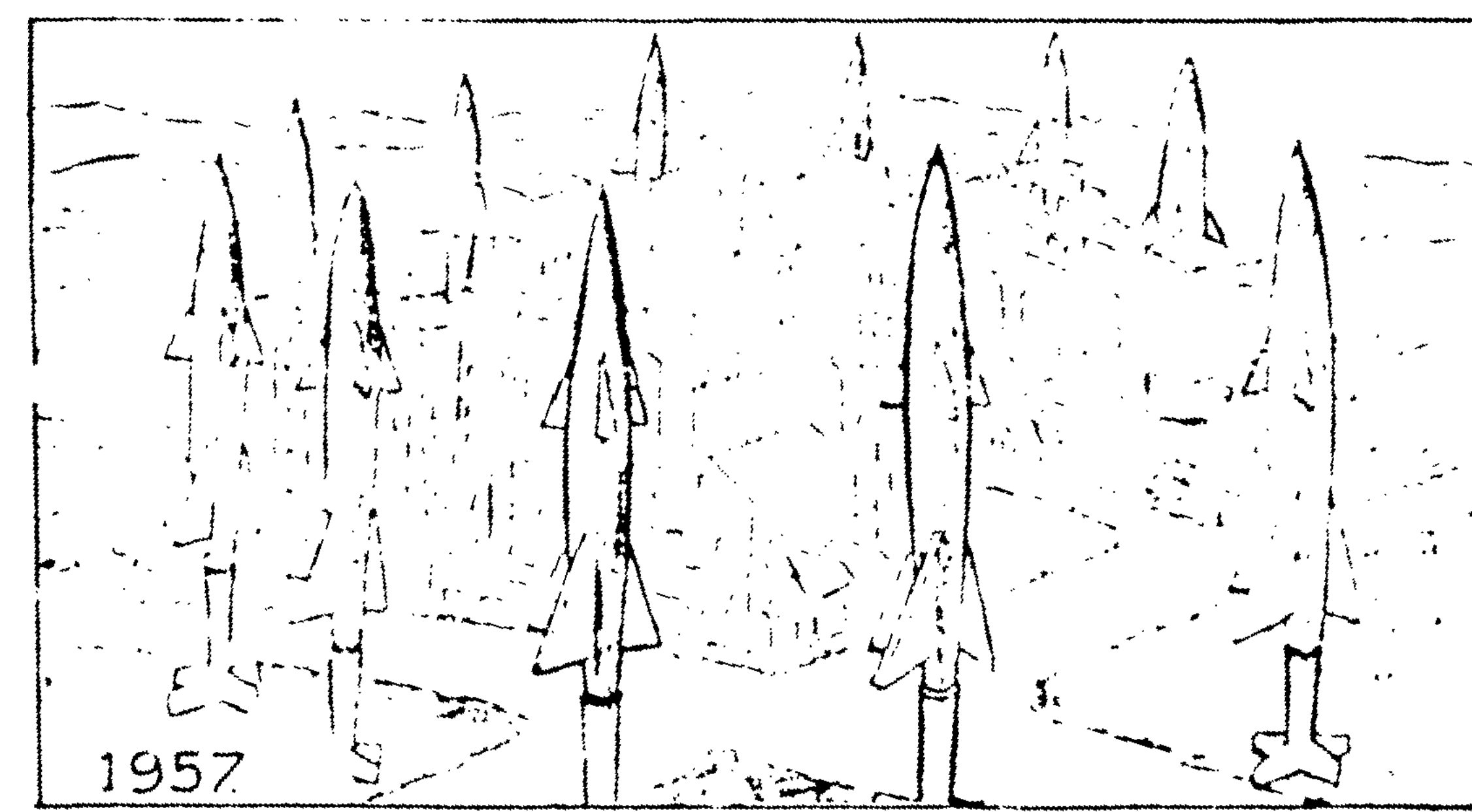
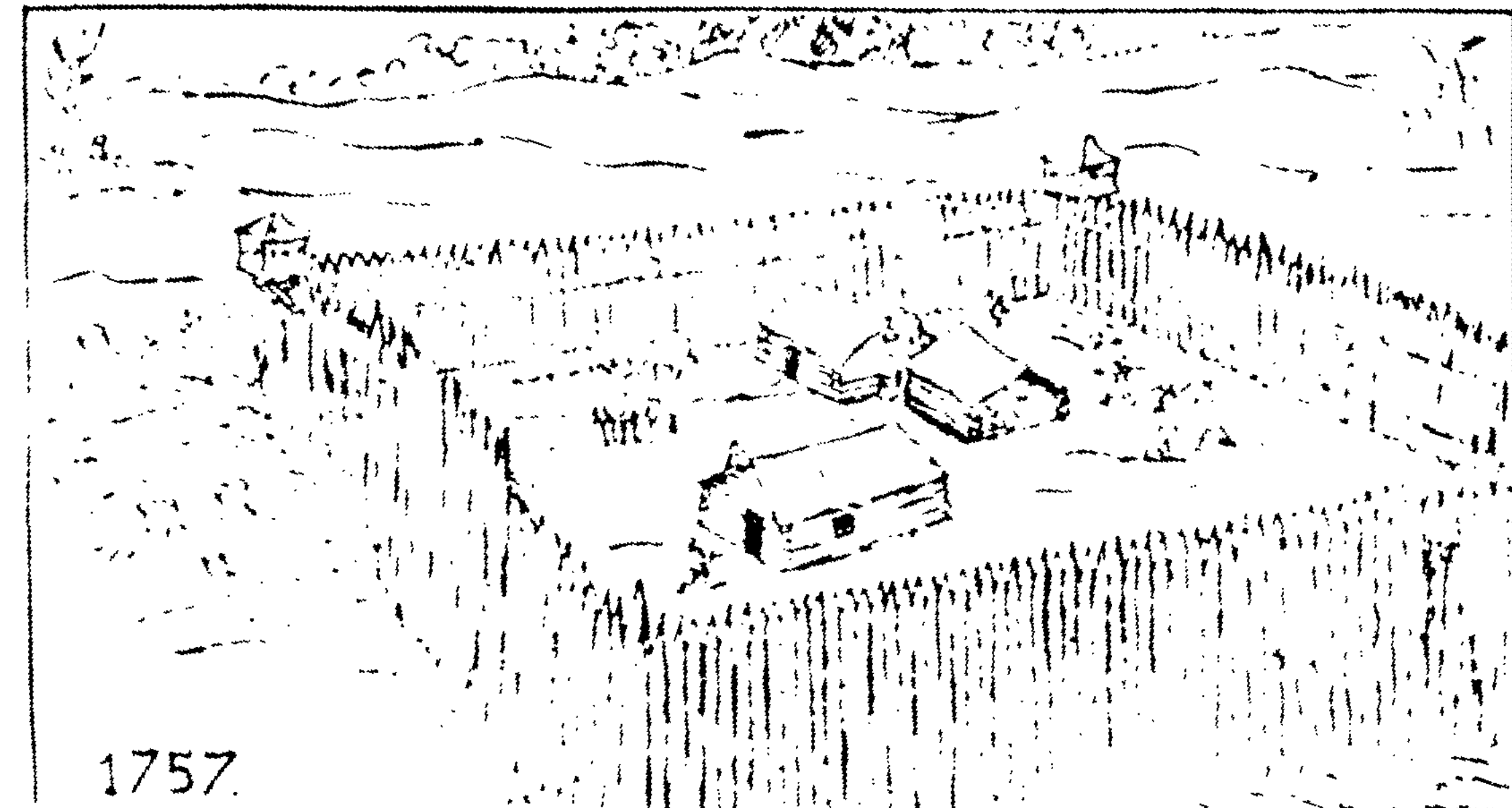
ts gelegenheid tot
ichtenwisseling.
belangstellenden mee!

SOCIALISME EN DE JEUGD.

de eerste cartoon

VOORUITGANG EN VEILIGHEID

Het is een onuitgemaakte zaak wie een land de grootste schade
toebrengt, de eigen generaals of de generaals van de vijand.

Jean de Boisson.

BEVRIJDING

IN DER BARBAREN.

van de bovengenoemde of aanverwante re-
denen?

Welneen! Het kost anderhalve ton en de
gemeente Utrecht wil de kosten van be-
schadiging aan het wegdek niet dragen.

Daarom gaat de parade niet door.

werp...

BEVRIJDING

de eerste le mei

GELEEN

"Daniken" is een natuur- en wandelgebied bij Geleen. De provincie wil het gebied aanwijzen als "rekreatief-touristisch concentratiegebied". PSP-Geleen kwam er tegen in actie. Voorbedrukte bezwaarschriften werden verspreid en er werden er maar liefst 500 getekend terug ontvangen. Vervolgens (koppeling parlementair-buitenparlementair, nietwaar?) kwam Jan Muytjens (PSP-raadslid) in actie. En hoewel zijn moties met betrekking Daniken werden verworpen, moest het kollege van B&W onder druk toezeggen dat ze bij de provincie in actie zullen komen. De raad was unaniem van mening dat er in het gebied Daniken geen recreatiebebouwing, laat staan een pretpark mag komen. Nu is het dus de beurt aan de PSP-statenfractie in Limburg om Daniken als natuurgebied te behouden.

DORDRECHT

In Dordt is het idee gelanceerd (en we geven dat graag door aan anderen, wellicht een idee om na te volgen) om met de PSP/PPR/CPN-kombinatie een manifestatie in het Spaans Centrum te houden in verband met wijzigingen in de vreemdelingenwetgeving. Nadere inlichtingen: Lange IJzerbrugstraat 1, 3311 AN Dordrecht.

RIJSWIJK

"Links Rijswijk", met PSP-raadslid Frans Wulfers, heeft een pseudo-verordening uitgebracht over "taalpollutie" – met een strafrechtelijke opsomming en bijlagen met begrippen die niet meer in de raad gebruikt mogen worden, zoals "autorisatiefunctie", "accorderen", "schilbebouwing", "gremium". "Maar", stelt Sjaak Stolker in het afdelingsblad, "hoe staat het eigenlijk met een begrip als taalpollutie?"

UTRECHT

Utrecht is één van de vier plaatsen, waar de PSP is opgesplitst in een aantal afdelingen, die tesamen een federatie vormen (evenals Groningen, Den Haag en Amsterdam). Twee van de drie afdelingen willen terug naar de situatie, waarbij er sprake is van één Utrechtse afdeling, maar de derde "poot" (Utrecht-Oost) wil zelfstandig blijven opereren. Problemen dus. In Groningen speelt dezelfde discussie. Binnenkort dus in Bevrijding meer over deze problematiek.

STATEN-VERKIEZINGEN

In het volgende nummer van Bevrijding zullen we er uitvoeriger over berichten, maar hier alvast een overzicht van de wijze waarop de PSP in de verschillende provincies zal deelnemen aan de verkiezingen voor Provinciale Staten.

In Groningen, Drenthe en Noord-Holland neemt de PSP zelfstandig deel; in Friesland, Gelderland, Zuid-Holland en Noord-Brabant neemt de PSP deel aan een combinatie met PPR en CPN; in Overijssel, Flevoland, Utrecht, Zeeland en Limburg komt er een gekombineerde lijst van PSP en CPN.

DEELRADEN AMSTERDAM

In Amsterdam worden binnenkort in vier wijken deelraadsverkiezingen georganiseerd. In Buitenveldert neemt de PSP niet deel aan deze verkiezingen; in Zuidoost (Bijmer) komt de PSP zelfstandig uit en in de Pijp en Watergraafsmeer zijn er combinaties van PSP, PPR en CPN (analoog aan de raadsverkiezingen – Links Akkoord).

GRONINGEN

De PSP in Groningen heeft een muurkrant uitgebracht onder de kop "Harm Dost moet vrij". Een protest tegen de veroordeling van Harm Dost in de Duitse Bondsrepubliek (10 jaar!) voor hasjeverkoop in Nederland, waarvoor hij in ons land al is berecht.

Voor wie de muurkrant elders wil verspreiden: PSP-Groningen, Postbus 536, 9700 AM Groningen.

REFERENDUM EN VOLKSINITIATIEF

Het CDA en de VVD zijn tegen, organisaties als FNV, CNV, Landelijke Vereniging van Wereldwinkels en Vereniging Milieudefensie willen de voorstellen serieus nemen. In 1977 was de PSP tegen de vagere en verdergaande voorstellen die er toen lagen. Maar de staatscommissie Biesheuvel heeft nu heel concrete en beperkte voorstellen gedaan. Tijd voor een frisse discussie.

De commissie Biesheuvel heeft twee voorstellen eensgezind aangeboden. Over elke wet die in beide Kamers is aangenomen moeten 10.000 mensen een referendum kunnen aanvragen, wat binnen enkele maanden via postkantoren en bibliotheken door 300.000 mensen ondersteund moet worden. Is bij de stemming die dan volgt de meerderheid tegen met een opkomst van minstens 30% van de kiesgerechtigden, dan is die wet verworpen.

Daarnaast kunnen eerst 10.000 en later 300.000 mensen een voorstel bij het parlement indienen. Wordt dit verworpen, maar krijgt het wel één vijfde van de kamerleden mee, dan volgt automatisch een referendum. Ook hier dezelfde drempel (in dit geval de derde drempel): bij opkomst van meer dan 30% leidt een meerderheid tot aanneming. In beide gevallen kan de regering dus niet het initiatief nemen. De commissie stelt voor beide mogelijk te maken voor zowel het landelijk niveau als voor provinciale staten en gemeenteraden.

Bezwaren en voordelen

Een bezwaar is dat de vraagstelling te manipuleren valt. In het eerste geval gaat het echter over al genomen besluiten. In beide gevallen is de drempel vrij hoog.

Een tweede bezwaar is dat bijvoorbeeld maatregelen tegen gastarbeiders of homo's voorgesteld kunnen worden. Daartegenover staan het toestemmen van abortus en echtscheiding in Italië, afstemmen van kernenergie in Denemarken en Oostenrijk en de 'bevries-de-bewapeningsuitgaven'-campagne in de Verenigde Staten.

Het blijft beperkt tot losse onderwerpen en dat is een derde bezwaar. Dat is waar, maar soms is dat wel mogelijk zoals bij abortus, kernenergie of kruisraketten. Of bestemmingsplannen of verkeerswegen (door Amelissewaard bijvoorbeeld) op plaatselijk of provinciaal niveau.

Een voordeel is dat de kiezer niet één in de zoveel jaar een oordeel kan geven, maar ook op momenten in de tussentijd.

Een tweede voordeel is dat een meerderheid ook tot gelding komt in de te nemen besluiten.

Een derde voordeel is dat het de mogelijkheid biedt buiten de partijen en hun prachtige programma's om een belissing aan alle kiezers voor te leggen.

Andere partijen

Het CDA is nog steeds tegen elke vorm van referendum. De VVD besloot onlangs het zelfs niet eerst uit te proberen op plaatselijk niveau. Vonhoff sprak van een 'gevaarlijke weg' naar de volkssouvereiniteit. Minderheden hebben al genoeg mogelijkheden, vond hij. D'66 wil beide vormen wel en dan ook voor deelgemeenteraden. De PvdA gaat er dit voorjaar op een kongres over praten. In de Bondsrepubliek had de SPD in 1969, twee centrale punten: algemeen kiesrecht en volksstemming. Maar nu staat ze er niet om te springen, net zomin als de FDP. Die Grunen hebben vorig jaar een voorstel voor volksinitiatief gelanceerd. Als middel om het 'onderdanen-bewustzijn' en de toenemende passiviteit die institutioneel wordt vastgelegd te doorbreken.

Diskussie

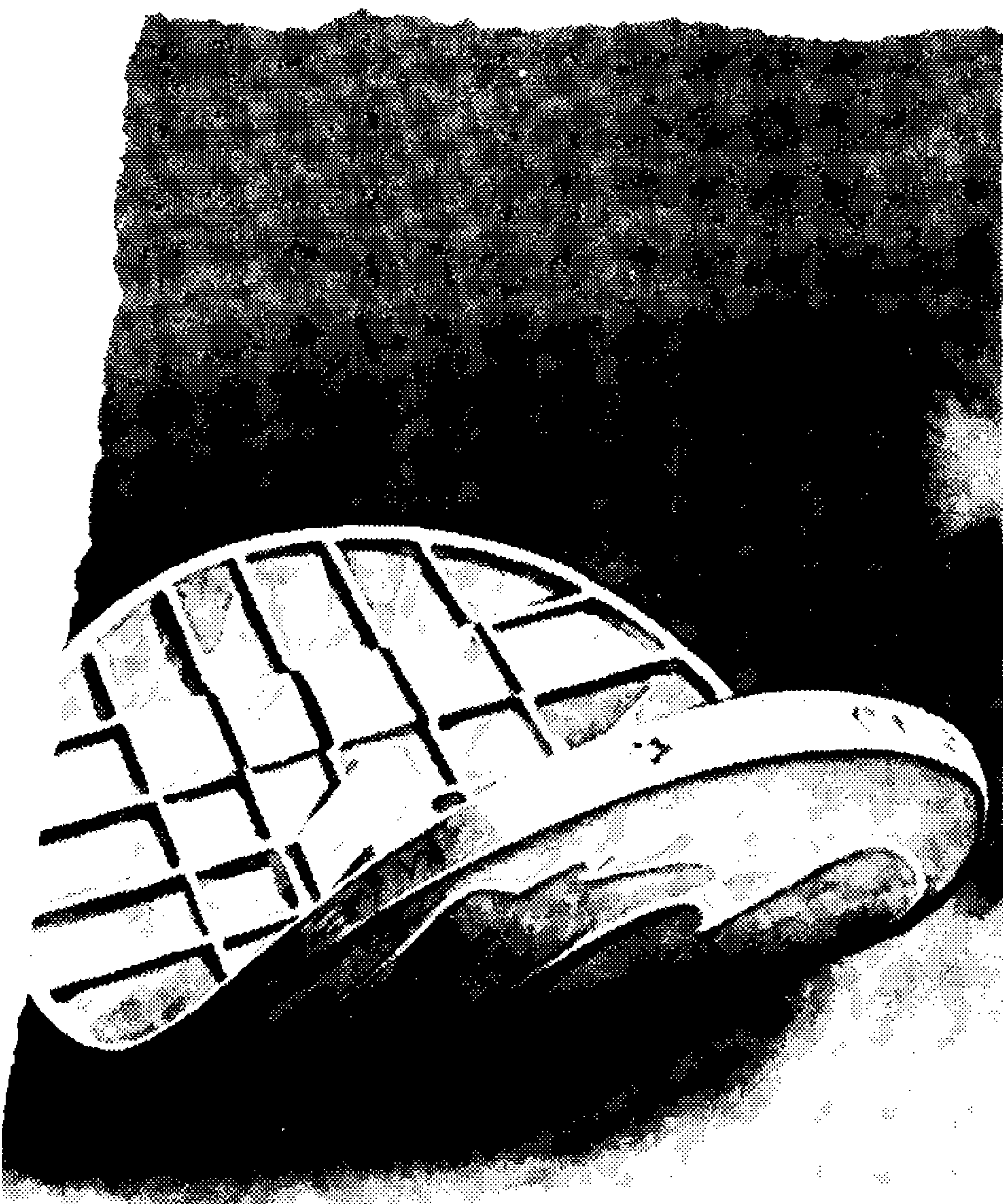
Het korrektief referendum en het volksinitiatief, alleen landelijk of juist alleen plaatselijk of overal, verdienen kortom discussie. Laat honderd bloemen bloeien.

Er is in de PSP wel eens door iemand voorgesteld om elke maand via onze homecomputer te stemmen. En het parlement daarbij elke maand aan te passen. Misschien is dat wel een oplossing?

OPWINDEND

WILBERT DEKKER

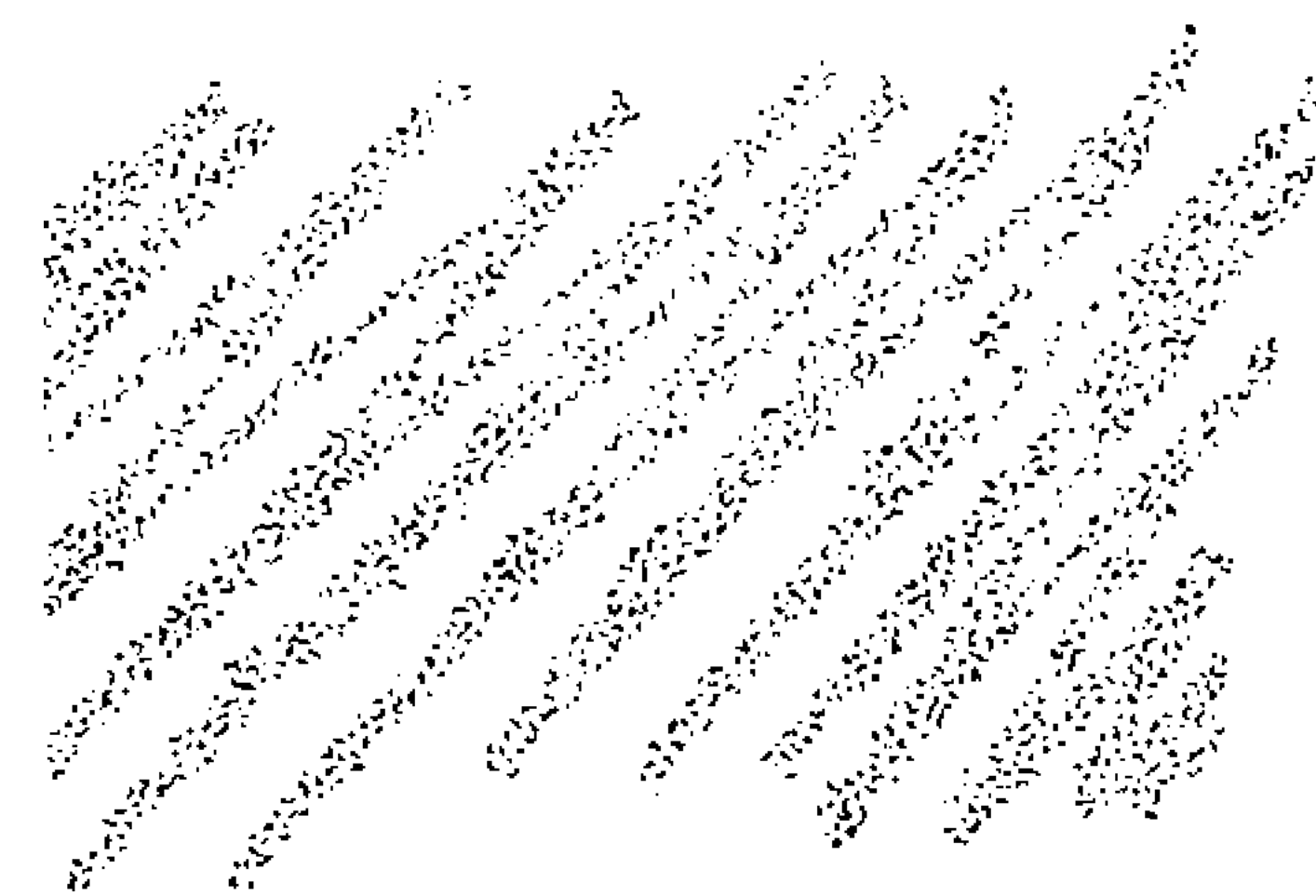
BON Ik wil een spaarrekening openen bij de ASN. Stuur mij de benodigde formulieren en informatie zodat ik kan uitzoeken, welke spaarvorm(en) het beste bij mij past.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Handtekening: _____

CIPATIE

aar stopt het projekt 'emancipatie-de PSP' wegens het beëindigen die.

zal de emancipatiewerkster, Josje en schets geven van de stand van trekking tot de feminisering van de frage van het projekt daaraan. Een p zal gegeven worden door de r Marko Mazeland en iemand van-

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

de socialisme discussie in de partij te organiseren en daarbij te overleggen met de Partijraad; de andere agendapunten zijn door het kongres aan de Partijraad gedelegeerd.

Partijraadsvergaderingen zijn toegankelijk voor alle leden. Mocht je nadere informatie willen over de verschillende agendapunten, informeer dan bij de Partijraads-fractie in je gewest of – eventueel – bij het sekretariaat van de Partijraad: Schuttersveld 113, 9201 GZ Drachten.

FLOOR DE KREY

SOCIALISME- DISKUSSIE

Het Partijkongres van 22 november 1986 te Hilversum heeft het Partijbestuur opgedragen om een socialisme-diskussie te organiseren. Intussen is het Partijbestuur gestart met het zoeken van mensen voor de commissie die de diskussie gaat organiseren. We denken daarbij aan een tiental verschillende mensen, zoals:

- mensen met creatieve ideeën;
- mensen met veel contacten binnen, maar vooral ook buiten de PSP;
- mensen met een praktische kennis en aktie-ervaring op het gebied van de thema's;
- mensen met een theoretische kennis op het gebied van de thema's;
- mensen met kennis en ervaring op het gebied van diskussie-projekten, alternatieve werkvormen, vormingswerk e.d.;
- mensen die goed kunnen organiseren.

Alle commissie-leden moeten in staat en bereid zijn om op een konstruktieve wijze met elkaar samen te werken op basis van de 'opzet voor de socialisme-diskussie'. Ze moeten ook méér gemotiveerd zijn om juist anderen in de PSP te laten diskussiëren dan om dat zelf te doen.

Het je misschien belangstelling voor het lidmaatschap van deze commissie? Vraag dan per omgaande bij het Partijburo een exemplaar van de opzet aan. Wil je op die basis meedoen, meld je dan zo snel mogelijk aan als kandidaat. Op 7 februari wil het Partijbestuur de commissie instellen en van start laten gaan.

tegen die geïnteresseerd is en/of afscheid wil nemen van Josje is welkom op 30 januari vanaf 18.30 uur in het partijgebouw te Amsterdam (Nieuwe Looiersstraat 45).

EERSTE KAMER

Het jongste PSP-kongres stelde ook de kandidatenlijst voor de Eerste Kamer samen. Kort na de Statenverkiezingen (maart 1987) zullen de dan nieuw gekozen Provinciale-Statenleden een nieuwe Eerste Kamer kiezen. De twee huidige PSP-Eerste-Kamerleden *Titia van Leeuwen* en *Joop Vogt* werden door het kongres bovenaan de lijst gezet. De volledige lijst luidt als volgt:

1. Titia van Leeuwen (Amsterdam)
  2. Joop Vogt (Wageningen)
  3. Wilbert Willems (Tilburg)
  4. Henk Branderhorst (Doorn)
  5. Peter Zwart (Amsterdam)
  6. Henk Zandvliet (Utrecht)
  7. Bonne Wisman (Tilburg)
  8. Sander Doeve (Amsterdam)
- Als de statenverkiezingen voor de PSP zo slecht zouden aflopen, dat er geen eigen Eerste-Kamerzetel meer in zit, zullen er besprekingen met PPR en/of CPN komen over het indienen van een gezamenlijke kandidatenlijst.

SPREEKTRAINING

Voor verkiezingen wordt in de PSP meestal een spreekburo en een spreektraining opgezet, omdat er dan tal van uitnodigingen voor spreekbeurten te verwachten zijn en onze standpunten zo goed mogelijk over het voetlicht gebracht moeten worden.

Dat wil echter niet zeggen dat in de tijd, dat er geen verkiezingen zijn geen aanvragen binnenkomen voor spreekbeurten. Soms worden die spreekbeurten vervuld door partijbestuursleden, maar meestal door leden van de Tweede-Kamerfractie.

Nu we nog maar één kamerlid hebben en ook het aantal fractiemedewerkers drastisch is terugge-

ari aan de Partijraad zal worden voorgelegd. Tevens werden ruim 20 namen genoemd voor aan te zoeken commissie-leden. Daarnaast werd besloten in Bevrijding een oproep te plaatsen (zie elders in dit nummer). Na het overleg met de Partijraad zal het Partijbestuur begin januari de commissie definitief instellen – die kan dan aan het werk met een opzet die een periode van twee jaar beslaat.

Door het Partijbestuur wordt aan de Partijraad voorgesteld de huidige vice-voorzitter van de Stichting Vorming en Scholing, Joost Lagendijk, als scholingssekretaris te benoemen in het Partijbestuur. Voor de andere vakatures (algemeen sekretaris, sekretaris onderwijs) hebben zich nog geen kandidaten gemeld. Bert Freriks (sektaris vredesvraagstukken) werd als zevende lid van het Dagelijks Bestuur gekozen – waarbij hij zich met name zal bezighouden met 'aktie-coördinatie'.

Vanuit de afdeling Breda werd een klacht behandeld in verband met de voorbereidingen voor de verkiezingen van Provinciale Staten in Noord-Brabant.

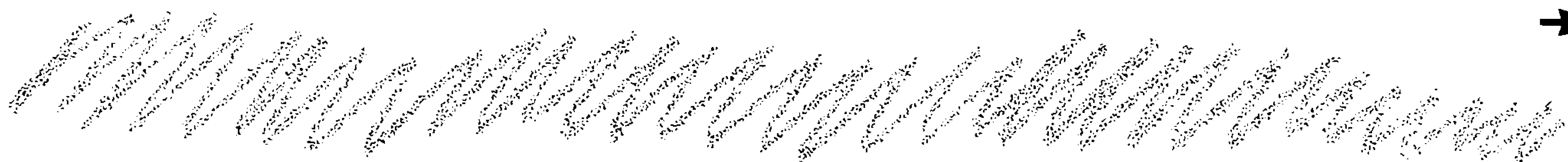
Er werd een begin gemaakt met een diskussie over het funktioneren van het partijbestuur. Na een inventarisatie van punten, werd een werkgroep ingesteld die de verdere diskussie in goede banen zal proberen te leiden.

Besloten werd de publiciteitskommissie, die werkzaam was gedurende de campagne voor de Tweede-Kamerverkiezingen, opnieuw te installeren in verband met de landelijke advertentiekampagne voor de Staten- annex Eerste-Kamerverkiezingen. Voor deze landelijke aanvulling op de provinciale campagnes werd een bedrag van f 20.000 uitgetrokken.

Op voorstel van de propagandist werd een landelijk propaganda-team ingesteld, dat met name de taak zal hebben handreikingen te bieden aan initiatieven op lokaal nivo.

Tenslotte werd veel werk verzet in verband met de PSP-aktiedag op 17 januari in het kader van de campagne "Shell smeert 'm uit Zuid-Afrika". Als alles goed verloopt zullen in 17 lokale centra, vanuit de PSP, activiteiten in het kader van deze campagne worden ondernomen.

HENK BRANDERHORST

Algemene Spaarbank voor Nederland Antwoordnummer 1188 2500 WB 's-Gravenhage

GELEEN

"Daniken" is een natuur- en wandelgebied bij Geleen. De provincie wil het gebied aanwijzen als "rekreatief-touristisch concentratiegebied". PSP-Geleen kwam er tegen in actie. Voorbedrukte bezwaarschriften werden verspreid en er werden er maar liefst 500 getekend terug ontvangen. Vervolgens (koppeling parlementair-buitenparlementair, nietwaar?) kwam Jan Muytjens (PSP-raadslid) in actie. En hoewel zijn moties met betrekking Daniken werden verworpen, moest het kollege van B&W onder druk toezeggen dat ze bij de provincie in actie zullen komen. De raad was unaniem van mening dat er in het gebied Daniken geen recreatiebebouwing, laat staan een pretpark mag komen. Nu is het dus de beurt aan de PSP-statenfractie in Limburg om Daniken als natuurgebied te behouden.

UTRECHT

Utrecht is één van de vier plaatsen, waar de PSP is opgesplitst in een aantal afdelingen, die tesamen een federatie vormen (evenals Groningen, Den Haag en Amsterdam). Twee van de drie afdelingen willen terug naar de situatie, waarbij er sprake is van één Utrechtse afdeling, maar de derde "poot" (Utrecht-Oost) wil zelfstandig blijven opereren. Problemen dus. In Groningen speelt dezelfde discussie. Binnenkort dus in Bevrijding meer over deze problematiek.

zingen; in Zuidoost (Bijlmer) komt de PSP zelfstandig uit en in de Pijp en Watergraafsmeer zijn er combinaties van PSP, PPR en CPN (analoog aan de raadsverkiezingen - Links Akkoord).

GRONINGEN

De PSP in Groningen heeft een muurkrant uitgebracht onder de kop "Harm Dost moet vrij". Een protest tegen de veroordeling van Harm Dost in de Duitse Bondsrepubliek (10 jaar!) voor hasj-verkoop in Nederland, waarvoor hij in ons land al is berecht. Voor wie de muurkrant elders wil verspreiden: PSP-Groningen, Postbus 536, 9700 AM Groningen.

REFERENDUM EN VOLKSINITIATIEF

Het CDA en de VVD zijn tegen, organisaties als FNV, CNV, Landelijke Vereniging van Wereldwinkels en Vereniging Milieudefensie willen de voorstellen serieus nemen. In 1977 was de PSP tegen de vagere en verdergaande voorstellen die er toen lagen. Maar de staatscommissie Biesheuvel heeft nu heel concrete en beperkte voorstellen gedaan. Tijd voor een frisse discussie.

De commissie Biesheuvel heeft twee voorstellen eensgezind aangeboden. Over elke wet die in beide Kamers is aangenomen moeten 10.000 mensen een referendum kunnen aanvragen, wat binnen enkele maanden via postkantoren en bibliotheken door 300.000 mensen ondersteund moet worden. Is bij de stemming die dan volgt de meerderheid tegen met een opkomst van minstens 30% van de kiesgerechtigden, dan is die wet verworpen. Daarnaast kunnen eerst 10.000 en later 300.000 mensen een voorstel bij het parlement indienen. Wordt dit verworpen, maar krijgt het wel een vijfde van de kamerleden mee, dan volgt automatisch een referendum. Ook hier dezelfde drempel (in dit geval de derde drempel): bij opkomst van meer dan 30% leidt een meerderheid tot aanneming. In beide gevallen kan de regering dus niet het initiatief nemen. De commissie stelt voor beide mogelijk te maken voor zowel het landelijk niveau als voor provinciale staten en gemeenteraden.

Bezwaren en voordelen

Een bezwaar is dat de vraagstelling te manipuleren valt. In het eerste geval gaat het echter over al genomen besluiten. In beide gevallen is de drempel vrij hoog. Een tweede bezwaar is dat bijvoorbeeld maatregelen tegen gastarbeiders of homo's voorgesteld kunnen worden. Daartegenover staan het toestemmen van abortus en echtscheiding in Italië, afstemmen van kernenergie in Denemarken en Oostenrijk en de 'bevries-de-bewapeningsuitgaven'-campagne in de Verenigde Staten. Het blijft beperkt tot losse onderwerpen en dat is een derde bezwaar. Dat is waar, maar soms is dat wel mogelijk zoals bij abortus, kernenergie of kruisraketten. Of bestemmingsplannen of verkeerswegen (door Amelisweerd bijvoorbeeld) op plaatselijk of provinciaal niveau. Een voordeel is dat de kiezer niet een in de zoveel jaar een oordeel kan geven, maar ook op momenten in de tussentijd. Een tweede voordeel is dat een meerderheid ook tot gelding komt in de te nemen besluiten. Een derde voordeel is dat het de mogelijkheid biedt buiten de partijen en hun prachtige programma's om een belissing aan alle kiezers voor te leggen.

Andere partijen

Het CDA is nog steeds tegen elke vorm van referendum. De VVD besloot onlangs het zelfs niet eerst uit te proberen op plaatselijk niveau. Vonhoff sprak van een 'gevaarlijke weg' naar de volkssouvereiniteit. Minderheden hebben al genoeg mogelijkheden, vond hij. D'66 wil beide vormen wel en dan ook voor deelgemeenteraden. De PvdA gaat er dit voorjaar op een kongres over praten. In de Bondsrepubliek had de SPD in 1869, twee centrale punten: algemeen kiesrecht en volksstemming. Maar nu staat ze er niet om te springen, net zomin als de FDP. Die Grunen hebben vorig jaar een voorstel voor volksinitiatief gelanceerd. Als middel om het 'onderdanen-bewustzijn' en de toenemende passiviteit die institutioneel wordt vastgelegd te doorbreken.

Diskussie

Het korrektief referendum en het volksinitiatief, alleen landelijk of juist alleen plaatselijk of overal, verdienen kortom discussie. Laat honderd bloemen bloeien. Er is in de PSP wel eens door iemand voorgesteld om elke maand via onze home-computer te stemmen. En het parlement daarbij elke maand aan te passen. Misschien is dat wel een oplossing?

OPWINDEND

PARTIJBESTUUR

Na het jongste PSP-kongres heeft het Partijbestuur inmiddels drie keer vergaderd. De 'gewone' vergaderingen vinden altijd plaats op de eerste zaterdag van de maand (dit keer dus 6 december en 3 januari). Dit keer was er een ekstra bijeenkomst noodzakelijk op 20 december.

Naar aanleiding van de kongres-besluiten met betrekking tot de 'socialisme-diskussie' werkte een kleine werkgroep een voorstel uit voor de opzet van deze diskussie. Het Partijbestuur aanvaardde het voorstel dat vervolgens op 24 januari aan de Partijraad zal worden voorgelegd. Tevens werden ruim 20 namen genoemd voor aan te zoeken commissie-leden. Daarnaast werd besloten in Bevrijding een oproep te plaatsen (zie elders in dit nummer). Na het overleg met de Partijraad zal het Partijbestuur begin januari de commissie definitief instellen – die kan dan aan het werk met een opzet die een periode van twee jaar beslaat.

Door het Partijbestuur wordt aan de Partijraad voorgesteld de huidige vice-voorzitter van de Stichting Vorming en Scholing, Joost Lagendijk, als scholingssecretaris te benoemen in het Partijbestuur. Voor de andere vakatures (algemeen sekretaris, sekretaris onderwijs) hebben zich nog geen kandidaten gemeld. Bert Freriks (sekreteraris vredesvraagstukken) werd als zevende lid van het Dagelijks Bestuur gekozen – waarbij hij zich met name zal bezighouden met 'aktie-coördinatie'.

Vanuit de afdeling Breda werd een klacht behandeld in verband met de voorbereidingen voor de verkiezingen van Provinciale Staten in Noord-Brabant.

Er werd een begin gemaakt met een diskussie over het functioneren van het partijbestuur. Na een inventarisatie van punten, werd een werkgroep ingesteld die de verdere diskussie in goede banen zal proberen te leiden.

Besloten werd de publiciteitscommissie, die werkzaam was gedurende de campagne voor de Tweede-Kamerkiezingen, opnieuw te installeren in verband met de landelijke advertentiekampagne voor de Staten- annex Eerste-Kamerkiezingen. Voor deze landelijke aanvulling op de provinciale campagnes werd een bedrag van f 20.000 uitgetrokken.

Op voorstel van de propagandist werd een landelijk propaganda-team ingesteld, dat met name de taak zal hebben handreikingen te bieden aan initiatieven op lokaal nivo.

Tenslotte werd veel werk verzet in verband met de PSP-aktiedag op 17 januari in het kader van de campagne "Shell smeert 'm uit Zuid-Afrika". Als alles goed verloopt zullen in 17 lokale centra, vanuit de PSP, activiteiten in het kader van deze campagne worden ondernomen.

HENK BRANDERHORST

PARTIJRAAD

Op 24 januari vergadert de Partijraad in Trianon, Oude Gracht 252 in Utrecht. Aanvang 10.30 uur. Een greep uit de agenda:

- een voorstel van het Partijbestuur voor de opzet van de 'socialisme-diskussie';
- de beleidsverslagen van een aantal individuele Partijbestuursleden;
- het beleidsplan '87 van het Partijbestuur;
- de PSP-begroting voor 1987.

Het kongres heeft het Partijbestuur opgedragen de socialisme-diskussie in de partij te organiseren en daarbij te overleggen met de Partijraad; de andere agendapunten zijn door het kongres aan de Partijraad gedelegeerd.

Partijraadsvergaderingen zijn toegankelijk voor alle leden. Mocht je nadere informatie willen over de verschillende agendapunten, informeer dan bij de Partijraads-fractie in je gewest of – eventueel – bij het sekretariaat van de Partijraad: Schuttersveld 113, 9201 GZ Drachten.

FLOOR DE KREY

SOCIALISME-DISKUSSIE

Het Partijkongres van 22 november 1986 te Hilversum heeft het Partijbestuur opgedragen om een socialisme-diskussie te organiseren.

Intussen is het Partijbestuur gestart met het zoeken van mensen voor de commissie die de diskussie gaat organiseren. We denken daarbij aan een tiental verschillende mensen, zoals:

- mensen met creatieve ideeën;
- mensen met veel contacten binnen, maar vooral ook buiten de PSP;
- mensen met een praktische kennis en aktie-ervaring op het gebied van de thema's;
- mensen met een theoretische kennis op het gebied van de thema's;
- mensen met kennis en ervaring op het gebied van diskussie-projecten, alternatieve werkvormen, vormingswerk e.d.;
- mensen die goed kunnen organiseren.

Alle commissie-leden moeten in staat en bereid zijn om op een konstruktieve wijze met elkaar samen te werken op basis van de 'opzet voor de socialisme-diskussie'. Ze moeten ook méér gemotiveerd zijn om juist anderen in de PSP te laten diskussieren dan om dat zelf te doen.

Het je misschien belangstelling voor het lidmaatschap van deze commissie? Vraag dan per omgaande bij het Partijburo een exemplaar van de opzet aan. Wil je op die basis meedoen, meld je dan zo snel mogelijk aan als kandidaat. Op 7 februari wil het Partijbestuur de commissie instellen en van start laten gaan.

EMANCIPATIE

Na ruim drie jaar stopt het projekt 'emancipatiewerkster van de PSP' wegens het beëindigen van de subsidie.

Op 30 januari zal de emancipatiewerkster, Josje Adriaansen, een schets geven van de stand van zaken met betrekking tot de feminisering van de PSP en de bijdrage van het projekt daaraan. Een reactie daarop zal gegeven worden door de partijvoorzitter Marko Mazeland en iemand vanuit de PSP-jg.

Ieder die geïnteresseerd is en/of afscheid wil nemen van Josje is welkom op 30 januari vanaf 18.30 uur in het partijgebouw te Amsterdam (Nieuwe Looiersstraat 45).

EERSTE KAMER

Het jongste PSP-kongres stelde ook de kandidatenlijst voor de Eerste Kamer samen. Kort na de Statenverkiezingen (maart 1987) zullen de dan nieuw gekozen Provinciale-Statenleden een nieuwe Eerste Kamer kiezen. De twee huidige PSP-Eerste-Kamerleden *Titia van Leeuwen* en *Joop Vogt* werden door het kongres bovenaan de lijst gezet. De volledige lijst luidt als volgt:

1. Titia van Leeuwen (Amsterdam)
2. Joop Vogt (Wageningen)
3. Wilbert Willems (Tilburg)
4. Henk Branderhorst (Doorn)
5. Peter Zwart (Amsterdam)
6. Henk Zandvliet (Utrecht)
7. Bonne Wisman (Tilburg)
8. Sander Doeve (Amsterdam)

Als de statenverkiezingen voor de PSP zo slecht zouden aflopen, dat er geen eigen Eerste-Kamerzetel meer in zit, zullen er besprekingen met PPR en/of CPN komen over het indienen van een gezamenlijke kandidatenlijst.

SPREEKTRAINING

Voor verkiezingen wordt in de PSP meestal een spreekburo en een spreektraining opgezet, omdat er dan tal van uitnodigingen voor spreekbeurten te verwachten zijn en onze standpunten zo goed mogelijk over het voetlicht gebracht moeten worden.

Dat wil echter niet zeggen dat in de tijd, dat er geen verkiezingen zijn geen aanvragen binnenkomen voor spreekbeurten. Soms worden die spreekbeurten vervuld door partijbestuursleden, maar meestal door leden van de Tweede-Kamerfractie.

Nu we nog maar één kamerlid hebben en ook het aantal fraktiemedewerkers drastisch is terugge-

vervolg van pagina 7

bracht kan er veel minder een beroep gedaan worden op de kamerfractie. Bovendien is in het verleden vaak achteraf gebleken dat het veel beter geweest zou zijn wanneer een plaatselijke PSP-(st)er achter de forumtafel gezeten had, omdat het onderwerp toegespitst werd op specifieke plaatselijke gebeurtenissen en omstandigheden.

Het partijbestuur heeft besloten om een poule te maken van PSP-spre(e)k(st)ers. We willen een lijst maken van mensen die bereid zijn om met enige regelmaat de PSP in het land (zo veel mogelijk in de eigen regio) te vertegenwoordigen. Zij, die daarvoor belangstelling hebben kunnen zich opgeven bij het Partijbestuur, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam. Kontaktpersoon is Lieke Thesingh.

In de loop van februari zal in samenwerking met de SVS een spreektraining worden georganiseerd. Daarnaast stellen we ons voor dat één keer per jaar een bijeenkomst wordt georganiseerd, waarop ervaringen uitgewisseld worden.

ATV-THEMADAG

De SEK organiseert op zaterdag 14 februari aanstaande in Utrecht een themadag over Arbeidstijdverkorting en alles wat daarmee samenhangt. Verschillende spreeksters zullen een inleiding houden. Tevoren verschijnt er een SEK-bulletin over dit uitgebreide thema. Vanaf 1 februari kun je dat aanvragen bij het Partijburo. In Bevrijding nr. 2 komt de agenda van de themadag te staan. Noteer alvast: zaterdag 14 februari, 10.30-15.30 uur, PSP-pand, Oude Gracht 243, Utrecht. Voor inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020 - 27 50 03.

dag, discussie-avond, nota, brochure, tentoonstelling, video, artikel in Bevrijding of wat dan ook zijn. Er wordt aan gedacht om als eerste onderwerp Voetbalvandalisme en de bestrijding ervan te kiezen en in het voorjaar hierover een themadag/-avond te organiseren.

Mensen die mee willen draaien in de Jupol-groep en/of ideeën hebben voor een bepaald onderwerp zijn van harte welkom. Afhankelijk van de activiteiten zal er eens in de drie à vier weken een bijeenkomst zijn in Utrecht of Amsterdam. De reiskosten worden vergoed.

Heb je interesse? Schrijf een briefje naar PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, t.a.v. Evert de Vos.

JUSTITIE EN POLITIE

De landelijke themagroep Justitie en Politie van de PSP (Jupol) gaat weer van start. Het is de bedoeling dat er thema-gericht gewerkt gaat worden; voor maximaal een half jaar wordt een bepaald onderwerp behandeld waarna een concreet resultaat moet volgen. Dit kan een thema-

AGENDA

21 januari, 19.45-21.45 uur, PSP-pand Utrecht, Oudegracht 243, SEK-vergadering; inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020 - 27 50 03.

14 februari, 10.30-15.30 uur, PSP-pand Utrecht, SEK-themadag over ATV; inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020 - 27 50 03.

Dokumenten

uitspraken 45e PSP-kongres

Socialisme-diskussie

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986 te Hilversum, 1. kennis genomen hebbend van de besluitvorming van de partijraad dienaangaande,

2. gehoord de discussie aan de hand van de door een kongreskommissie ingebrachte discussienota en het stuk 'Voor een socialistische praktijk', besluit:

3. het partijbestuur op te dragen een breed samengestelde commissie in te stellen die landelijk en plaatselijk de discussie organiseert over de socialistische doelstellingen en een sociaal-ekonomisch actieprogramma voor de korte en lange termijn;

Bij deze discussie dient de brochure 'Naar socialistische vernieuwing' betrokken te worden. De commissie dient hierbij voort te bouwen op de aanzet die op dit kongres gegeven wordt. Het dient daarbij zowel te gaan om een nadere konkretisering en vertaling naar actiepraktijk uitgaande van reeds geformuleerde partijstandpunten en de kritiek daarop, als op een bezinning op vragen waarop de PSP nog onvoldoende (wervende) antwoorden geeft (zoals b.v. de konsekventies van veranderde arbeidsorganisatie en samenstelling van de werkende bevolking; het bureaucratieprobleem; mogelijkheden van decentralisatie en basisdemocratie; verhouding planning versus autonome initiatieven van onderop; de mogelijke rol van de markt in een gesocialiseerde ekonomie).

Bij deze discussie worden mensen uit andere radikaal-linkse partijen en progressieve bewegingen betrokken.

De discussie dient uit te monden in besluitvorming op een PSP-kongres. Aan het kongres najaar 1987 zal in elk geval gerapporteerd moeten worden over de stand van zaken.

4. het partijbestuur op te dragen om over de stand van zaken van het discussieproject (inklusief de instelling van de commissie) regelmatig verslag te doen aan en te overleggen met de partijraad;

De commissie rapporteert minimaal driemaandelijks in Bevrijding via verslagen en discussiebijdragen, zodat afdelingen ook in staat zijn de discussie actief mee te voeren.

5. het partijbestuur op te dragen om te komen tot een analyse van aangrijpingspunten om verzet op gang te brengen en een aanzet tot een visie op nieuwe vormen van strijd, teneinde beide zaken in de partij in discussie te brengen;

6. het partijbestuur op te dragen om te komen met voorstellen ter versterking en/of verandering van de huidige partijstructuur;

7. het partijbestuur op te dragen om te komen met voorstellen ter

versterking en ondersteuning van de afdelingen;

Het partijbestuur dient de heropgerichte SEK en de afdelingen handvaten te bieden voor (actie)praktijk op korte termijn met name in de sociaal-ekonomische strijd.

8. de afdelingen op te roepen om de leden beter te motiveren, nieuwe leden te werven en concrete acties te ondernemen ter verwerkelijking van onze pacifistisch-socialistische doelstellingen en het partijbestuur op te dragen alle praktische zaken die hiervoor nodig zijn te realiseren.

Propaganda- en publiciteitsbeleid

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986 te Hilversum, – konstatende dat de aandacht, ondanks de organisatorisch goed verlopen verkiezingskampanje, voor de PSP-standpunten gering is geweest,

– konstatende dat de PSP buiten verkiezingstijden nauwelijks de publiciteit weet te halen met standpunten over actuele ontwikkelingen,

– konstatende dat in het algemeen een teruggang vast te stellen is van het gebruik van traditionele propagandamiddelen (b.v. muurkranten),

– stelt vast dat het gebruik van goede propaganda- en publiciteitsmethoden een groot probleem is in de partij,

– draagt het partijbestuur op in overleg met de partijraad op zo kort mogelijke termijn een commissie in te stellen van vakmensen op publiciteitsgebied die komt met voorstellen hoe de PSP een effectief propaganda- en publiciteitsbeleid voor haar ideeën zou kunnen voeren (met inbegrip van haar radio- en televisieuitzendingen) en

– draagt het partijbestuur op voor het eerstvolgende kongres te komen met uitgewerkte voorstellen voor een beter, dat wil zeggen effectiever en sneller werkend, propaganda- en publiciteitsbeleid.

Feminisering

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986 te Hilversum, – overwegend dat het kongres van Nijmegen feminisering van de organisatie op het eerste plan heeft gesteld,

– overwegend dat feminisering van de organisatie zowel kwa politiek-organisatorisch beleid als kwa wervende faktor een bestaansvoorwaarde voor onze partij is,

– konstatend dat op het terrein van feminisering in deze verslagperiode geen vorderingen werden geboekt,

– spreekt haar afkeuring daarover uit en

– draagt het partijbestuur op alnog de feminisering van de PSP ter hand te nemen door daartoe geeigende maatregelen te treffen.

BORSSELE DICHT!

NOOIT MEER TSJERNOBYL

De Europese milieubeweging is niet van plan de verjaardag van de Tsjernobyldramp (26 april a.s.) ongemerkt voorbij te laten gaan. In verschillende landen vinden acties en manifestaties plaats, zo ook in Nederland. Stichting Natuur & Milieu bijvoorbeeld organiseert omstreeks die tijd een kongres over reaktor(on)veiligheid, er wordt een landelijke krant uitgegeven, regionaal staan er publiciteitsacties op stapel en binnenkort start er vanuit de anti-kernenergiebeweging een nieuw onderzoek naar de sluitingskosten van de Nederlandse kerncentrales.

Ultimatum aan De Korte

Het belangrijkste moment in Tsjernobylderdenking moet de aktiedriedaagse *Nooit Meer Tsjernobyldicht!* gaan worden, in het weekend van 24-26 april.

Noteer maar vast in de agenda's. Het initiatief tot de actie is genomen door de Basisgroepen tegen Kerngeweld en Militarisme. Deze willen met een massale geweldloze actie verhinderen dat na de Tsjernobyldramp de atoomlobby in Nederland zich weet te herstellen en de (nieuwe) kerncentraleplannen weer uit de la worden getoerd. Een allesbehalve denkbeeldig gevaar.

Het uitstel van de huidige regering (waarschijnlijk tot 1988) moet afstel worden. Daarnaast dient via de actie de sluiting van de draaiende kerncentrales weer ter discussie te worden gesteld. Niet voor niets is Borssele als speerpunt van de actie gekozen:

- Het is Nederlands grootste en0kommerci0u-mele centrale (450 MW = 9 x Dodewaard), waarvan de atoomstroom onder de kostprijs en met veel subsidies aan aluminiumproducent Pechiney wordt verkocht;
- Het is de belangrijkste vestigingsplaats voor nieuw kernvermogen;
- Het is aangewezen als 'interimlokatie' (50-100 jaar!) voor de opslag van radio-actief afval;
- Wat het aktiedoel betreft is Borssele minder 'besmet' dan Dodewaard.

Begin december werd aan Minister de Korte (EZ) een ultimatum aangeboden. Sluiting van de centrales Dodewaard en Borssele voor 1 april a.s. wordt daarin als eis geformuleerd en de (blokkade)actie aan die eis gekoppeld.

Blokkadevoorstel

Gekozen is voor drie actie-elementen: blokkade - demonstratie - manifestatie. Dit om de drempel voor de actie in haar geheel laag te houden.

Op het Landelijk Platform Tegen Kernenergie (LPTK) - waarin onder meer vertegenwoordigd landelijke milieu-organisaties, PPR, PSP, PvdA (waarneming), regionale energiegroepen en anderen - stuitte het voorstel voor een lange blokkade (28 uur) echter op nogal wat weerstand. Vooral bij de Zeeuwse groepen, die klubs als Milieudefensie en Natuur & Milieu in hun kielzog meenamen. Hoewel men een blokkade niet afwees, vreesde men een uit de hand lopende konfrontatie met de sterke arm bij een blokkade langer dan 10 uur. Anderen, waaronder de PSP, sloten zich bij het basisgroepvoorstel aan.

Hun overweging was dat een blokkade momenteel het minst slechte middel is om enige serieuze 'dreiging' uit te doen gaan en dat deze vervolgens niet louter een symbolische daad mag zijn. Aan de andere kant zou er alles aan gedaan moeten worden - ook in het overleg met de (lokale) overheden - het geweldloze karakter van de actie te beklemtonen en de deelname eraan zo groot mogelijk te maken (minstens 2000 blokkademensen). Al in de voorbereidingen moet er een brede akseptatie van de actie gaan ontstaan. Laat, maar gelukkig op tijd werd in december op het LPTK besloten toch min of meer één koers te varen zodat vermeden wordt dat de acties rond Tsjernobyldicht een gespleten beweging te zien geven.

Ondersteuning nodig

Hoewel niet echt springlevend, volledig op haar gat ligt de Antikernenergiebeweging niet, zoals door een aantal kranten gesuggereerd werd toen het laatste nummer van het blad *Splijtstop* in november 1986 van de persen rolde. Landelijk en in de meeste regio's is er een relatief kleine maar vaste kern van mensen die actief blijft. Maar om munt te slaan uit de huidige impasse

van de atoomlobby is het broodnodig dat anderen de strijd komen versterken.

De Tsjernobyldramp is reden genoeg en de actie *Nooit Meer Tsjernobyldicht!* een goede aanleiding. Het moet mogelijk zijn in april tot iets massalers te komen dan de beleidsbeïnvloeding en de kleinschalige prikacties van het afgelopen jaar. Je kunt op minstens drie manieren de actie ondersteunen:

- De verschillende taakgroepen die de zaak runnen (kamp-blokkadegroep, pers-publiciteitsgroep, sekretariaat e.d.) kunnen zeker nog mensen gebruiken.

- Regionaal kan er aan de actie ruchtbaarheid worden gegeven door het verspreiden van affiches, aktiefolders, kettingsbrieven; wervende acties en informatie-avonden kunnen worden georganiseerd.

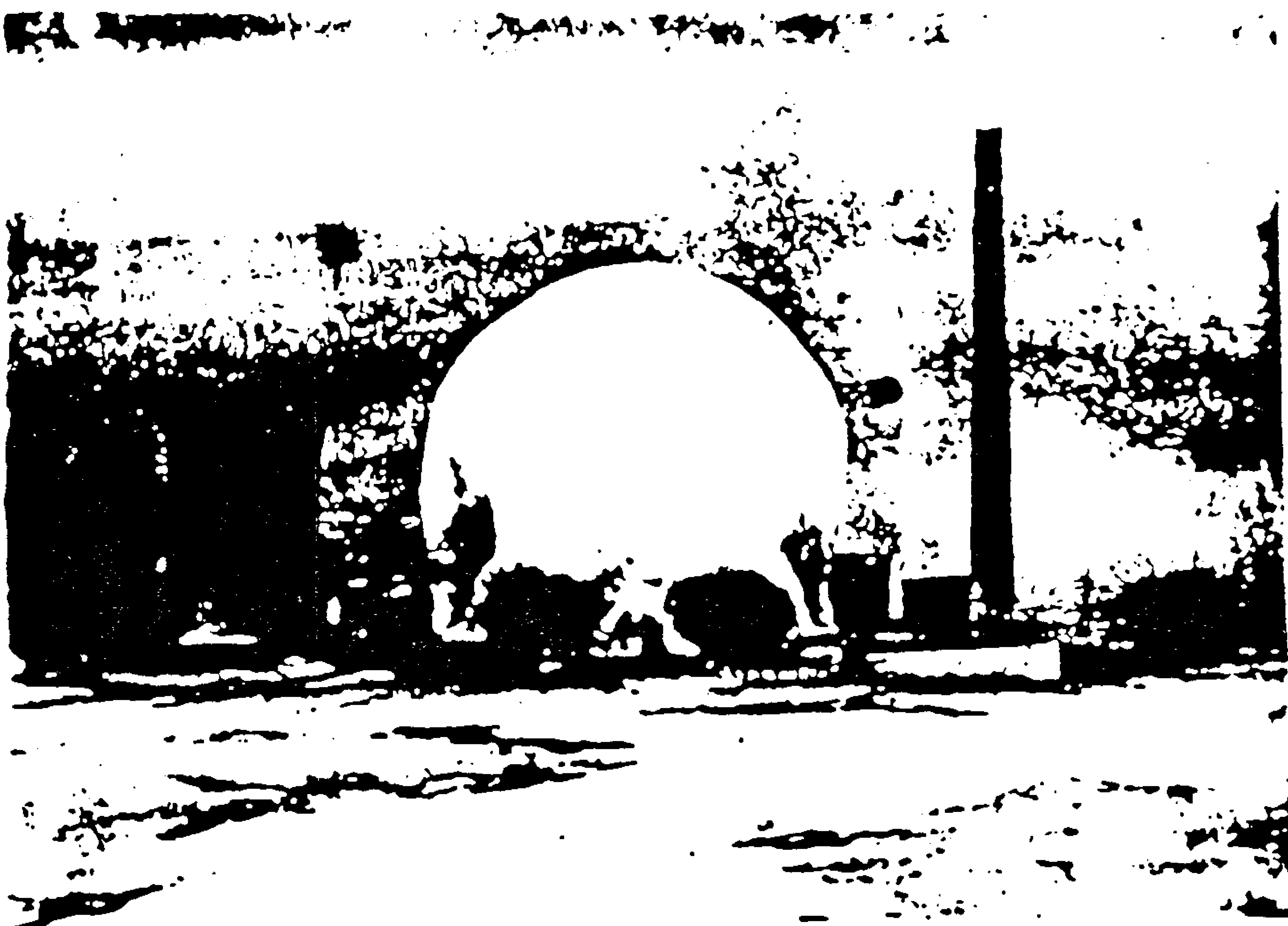
- De actie zal veel geld gaan kosten. Financiële ondersteuning is dus zeer welkom (op giro 4089012 t.n.v. Landelijk Sekretariaat, Arnhem) Op dit sekretariaat is ook het nodige aktiemateriaal te bestellen en verdere informatie in te winnen.

Landelijk sekretariaat: Sweers de Landstraat 73, 6814 DB Arnhem, di. en vrij. 14-17 uur (085 - 51 49 59).

Ronald Jansen

NOOIT MEER TSJERNOBYL: BORSSELE DICHT!

24, 25 & 26 april 1987

ONDERSTE BOVEN

Zuidelijk Afrika. Naast het Komitee Zuidelijk Afrika is ook de Anti Apartheids-Beweging Nederland op dit terrein actief. De AABN geeft onder meer een tweemaandelijks tijdschrift uit, "Zuidelijk Afrika-nieuws". In het laatste nummer daarin artikelen over de betrokkenheid van de Rotterdamse haven bij koloniesport naar Zuid-Afrika en een artikel over het martelen van Afrikaanse kinderen in de gevangenissen daar. Een abonnement kost ff 12,50 per jaar, losse nummers f 2,50. AABN: 020 - 26 75 25.

Brons-rood. Aktiemoeheid? In Limburg kennen ze dat begrip niet. Om het te bewijzen is deze dagen de BRONS-RODE GIDS verschenen met meer dan 400 adressen van en voor actief Limburg. De gids is te verkrijgen door f 11,50 over te maken op postgiro 32 97 340 t.n.v. Stichting Opzicht/Open Publikaties in Nuth, o.v.v. "Gids".

Privacy. De Stichting Waakzaamheid Persoonsregistratie geeft vier maal per jaar een blad uit onder de titel "Privacy en registratie". In het laatste nummer van 1986 daarin bijdragen van onder meer Jan Holvast, Rob Verschoor en Loes Leeman over tal van aspecten van "netwerken". Stort f 6,- op postgiro 326 94 44 t.n.v. Stichting Waakzaamheid te Amsterdam, vermelden: "jaargang 11 nummer 4".

Burgerlijke Ongehoorzaamheid. In november vorig jaar zat er in Bevrijding een folder van het Steunfonds Burgerlijke Ongehoorzaamheid. Doel van het fonds is juridische en eventueel materiële hulp te verlenen aan activisten, die zich niet neerleggen bij de plaatsing van kruisvluchtwapens in ons land of - breder - bij de steeds voortgaande bewapeningswedloop. Zo'n fonds is dringend noodzakelijk: we kunnen het niet maken de doorzitters in de kou te laten staan. Verwacht mocht dan ook worden dat vanuit de kring van lezers van Bevrijding en leden van de PSP een goede respons op de oproep zou komen. Helaas was dat niet het geval. Vandaar dat we er in dit eerste nummer van Bevrijding in het nieuwe jaar nog eens op terug willen komen. Hoewel grotere bijdragen natuurlijk nooit weg zijn, gaat het er vooral om regelmatige donaties te verwerven, vanaf - pak weg - een gulden per maand. Misschien is dat één van die goede voornemens die alsnog gerealiseerd kunnen worden? Stichting Steunfonds BO in Doorn, postgiro 45 99 788.

't Kan Anders. Het jongste nummer van 't Kan Anders heeft als thema "wereldwijde militarisering" met onder meer bijdragen over de VS en Frankrijk. Daarnaast een tweetal woedende reacties (van Jan Wijnia en Henk Branderhorst) op een artikel van Gjal't Zondergeld in het voorafgaande nummer van 't Kan Anders, waarin hij de vloer met de PSP aanveegde. Lezen? Dan f 5,50 overmaken op postgiro 37 72 349 t.n.v. 't Kan Anders in Delft - vermelden "1986/4".

Betaalstaken. Iedereen heeft wel eens aan een of andere vorm van betaalstaken gedaan. Vaak noodgedwongen. De gas- en huurprijzen zijn de afgelopen jaren flink gestegen, het leven wordt voor velen steeds duurder en de inkomens gaan vaak achteruit. Zeker als je geen goedbetaalde baan hebt. Hoe moet je rondkomen? Betaalstaken, zoals huurweigeren, weigeren van defensiebelasting, proletarisch winkelen en dergelijke zijn middelen om de eindjes weer aan elkaar te kunnen knopen. En ze zijn een verzetsmiddel tegen een asociaal overheidsbeleid. Maar: je moet wel weten hoe je zo iets moet aanpakken. Het Landelijk Beeraad Uitkeringsgerechtigden heeft een brochure uitgebracht onder de titel "Betaalstaken, verzetsmiddel van baanlozen & andere minima". Het fraai uitgevoerde boekje bevat een schat aan nuttige tips over de vele vormen en mogelijkheden van het betaalstaken. Tevens geeft de brochure een geschiedkundig overzicht. Het is te bestellen door het overmaken van f 6,- op postgiro 5512636 t.n.v. Brochuregroep LBU, Postbus 1252, 6501 BG Nijmegen, o.v.v. "betaalstakenbrochure".

Nicaragua. In het kader van de campagne "Nicaragua moet overleven" organiseert het Nicaragua-komitee Nederland in het voorjaar een karavaan-toernee door het land met informatie, muziek en theater. Die gebeurtenis zelf wordt aangeleverd door het komitee, maar de organisatie moet plaatselijk gebeuren. Wie belangstelling heeft wordt verzocht contact op te nemen met het Komitee: telefoon 030 - 71 81 63.

Palet. De Transculturele Uitgeverij Masusa geeft Palet uit - een blad met allerlei cultureel nieuws van etnische en emanciperende minderheden in ons land. Het blad wil met name de culturele waardigheid van groepen uit de Nederlandse ex-koloniale gebieden aantonen en in stand houden. Het blad verschijnt zes maal per jaar en kost f 17,50. Informatie: Masusa, Postbus 1023, 6501 BA Nijmegen.

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

5 FEBRUARI 1987

NUMMER 2

JAARGANG 31

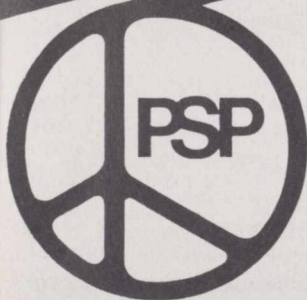
Foto: Peter van Mulken/HH

Kardinaal Simonis heeft er alle begrip voor als katholieke huiseigenaren geen kamers willen verhuren aan homoseksuelen. Wat volgt? Alle begrip voor katholieke artsen die geen homo-patienten willen helpen, katholieke bakkers die geen brood meer willen leveren, katholieke begrafenisondernemers die ... etc. waar houdt het op? Ongetwijfeld in het concentratiekamp, met alle begrip van de kardinaal voor de katholieke bewakers die in geweten menen geroepen te zijn die eervolle opdracht te vervullen.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

in dit nummer:

- MILIEU EN GEHEIMHOUDING
- Het klein-linkse wereldbeeld
- PSP-Groningen in actie voor Tamils

VERZET EN GEWELD

Op een tweetal terreinen zijn we de laatste tijd gekonfronteerd met vormen van extreem geweld van de kant van aktievoerders. De aanslag op de Makro-vestiging in Nuth door RARA. De ontruiming van het kraakpand "Marienburg" in Nijmegen, waarbij door de krakers een schade van pak weg een miljoen werd aangericht. Onder meer door het volstrekt ruineren van een naastgelegen kantoor van de NMB.

Noch voor de Makro c.q. SHV met haar Zuidafrikaanse konnekties, noch voor de Shell (eigenaar van Marienburg) of de NMB (of banken in het algemeen) wordt in onze kring veel of zelfs maar weinig sympathie gekoesterd. Dat neemt echter

niet weg dat de terreur van beide aktiegroepen onaanvaardbaar is. Al was het alleen maar (en er zijn nog tal van andere meer principiële redenen) omdat hun akties volstrekt kontra-productief zijn. En daarmee alleen maar schade toebrengen aan de strijd tegen het apartheidsregime in Zuid-Afrika en de strijd voor een rechtvaardige huisvestingspolitiek. Terecht werd vanuit de anti-apartheidsbeweging (KZA en AABN) gesteld dat de aktie van RARA de steun voor een economische boycot van Zuid-Afrika eerder zal doen afnemen dan toenemen. Gehouden enquêtes wijzen daar ook op. En de – eens vrij algemene – sympathie voor de krakers zal inmiddels wel helemaal op het nulpunt zijn aangekomen. Haal uit je winst.

In "de Volkskrant" meldden vertegenwoordigers van de "Marienburg"-krakers dat, ondanks alle kritiek – óók van links – hun akties zeker wel begrepen worden door "de man in de straat". Het onbenul viert hoogtij.

Zeker weet ik het niet, maar het zou wel eens kunnen zijn dat deze "aktievoerders" de opkomst en neergang van de Westduitse RAF niet (bewust) heeft meegemaakt. Als dat inderdaad zo is, zou ik ze raden daar eens een boekje over te lezen. Kunnen ze nog wat leren over de reacties van "de man in de straat" op zinloze terreur en zinloos geweld.

HENK BRANDERHORST

(Advertentie)

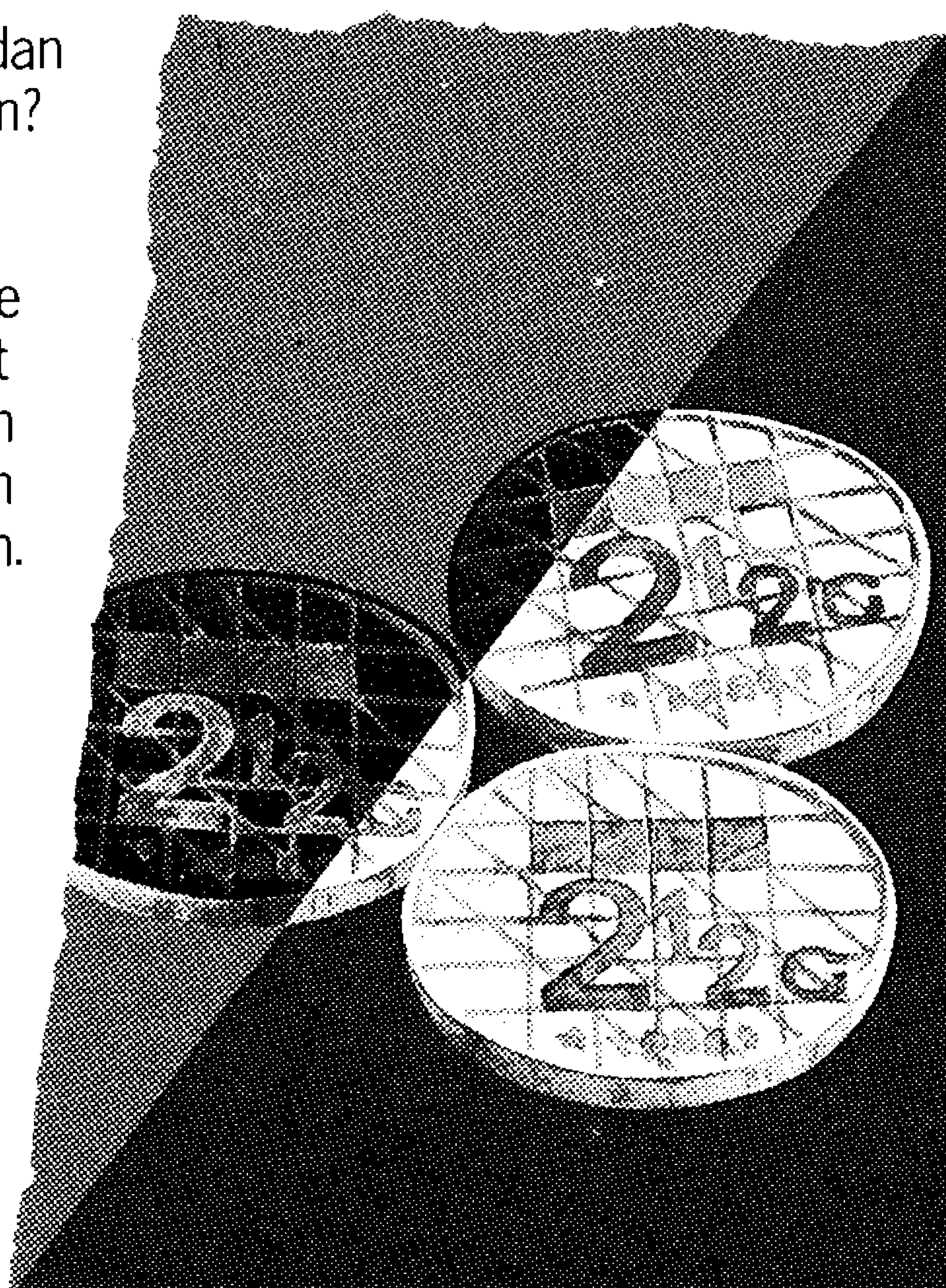
HOE EEN PRINCIPIËLE KEUZE U OOK NOG F7,50 OPLEVERT.

Als u nu een spaarrekening opent bij de Algemene Spaarbank voor Nederland, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie. Wat dat met een principiële keuze te maken heeft? De ASN is niet zomaar een spaarbank. Het is een bank die een progressief beleid wil voeren in een conservatieve geldwereld. De ASN belegt het haar toevertrouwde spaargeld nooit in landen die het met de mensenrechten niet zo nauw nemen; de ASN boycot al sinds haar oprichting het apartheidsregime in Zuid-Afrika. En speculanten op de onroerendgoedmarkt vinden bij de ASN de deur steevast gesloten. Kan zo'n bank dan toch wel goed voor uw geld zorgen?

Welzeker. Sparen bij de ASN doet u bijvoorbeeld via uw girorekening. Thuis. Daardoor is de vestiging van dure bijkantoren niet nodig. En daardoor kunt u rekenen op een rente die niet minder is dan bij de meeste andere spaarbanken. In 26 jaar tijd legden meer dan 80.000 spaarders ruim vijfhonderdvijftig miljoen in.

Principes kunnen lonend zijn.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

Mea culpa

Natuurlijk was het fout, dat onderschrift op de voorpagina van het vorige nummer. Het citaat dat we maar weer eens ter bemoediging hebben afgedrukt, is wél van Hannes de Graaf, maar werd niet uitgesproken op het oprichtingscongres van de PSP in 1957. Het dateert uit het begin van de jaren 70. Wat aan de inhoud uiteraard niets afdoet!

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

MILIEU EN GEHEIMHOUDING

Wat verder weg dan "Den Haag" heeft de PSP nog een parlementaire vertegenwoordiger: Bram van der Lek in Straatsburg. Van onze correspondent daar een bijdrage over Brams werk voor en achter de schermen van het Europees Parlement.

"Demokratie en geheimhouding zijn niet met elkaar te verenigen. Ook op milieugebied niet. Overheden moeten zich laten controleren en adviseren door de milieubeweging, in plaats van deze als pottekijkers te beschouwen die je zo ver mogelijk van je af moet houden." Bram van der Lek, lid van het Europees Parlement voor het Groen Progressief Akkoord, blijft zich verbazen over het gemak waarop zich democratisch noemende overheden zichzelf en het bedrijfsleven afschermen tegen de buitenwereld. Van der Lek heeft een lijvig rapport geschreven over het gebrek aan openheid op milieugebied in de lidstaten van de Europese Gemeenschap. Hij eist van de lidstaten van openbaarheid van milieu-informatie een wettelijke plicht te maken en hij roept daarbij de hulp in van de Europese Commissie. Ook wil hij dat in de Europese Instellingen dezelfde openbaarheid regel wordt. Samen met zijn persoonlijk medewerker, John Hontelez, heeft Van der Lek onderzoek verricht naar de wetgeving en praktijk in de twaalf lidstaten. In Denemarken, Nederland, Frankrijk en Luxemburg, bestaat een Wet Openbaarheid Bestuur. Openbaarheid is daar regel, geheimhouding uitzondering. Dat klinkt mooier dan het is. Voor milieu-organisaties zijn uitstoot- en lozingsgegevens per bedrijf van groot belang om actie te kunnen voeren voor een schonere industrie. In Nederland is door de Eerste Kamer in 1981 vastgesteld dat deze gegevens openbaar moeten zijn, omdat het gaat over stoffen die in het openbaar milieu worden gebracht. Maar dat wil nog niet zeggen dat je die gegevens dan ook zomaar kan krijgen. Je moet de wegen kennen, met ambtenaren op kunnen schieten, of procederen. En dan nog blijkt dat veel gegevens gewoon niet aanwezig zijn. In Denemarken worden dergelijke gegevens helemaal niet vrijgegeven om de commerciële belangen van bedrijven te beschermen. In de andere acht landen van de EG is de situatie nog veel erger. In West-Duitsland bijvoorbeeld is het voor milieu-organisaties vrijwel onmogelijk informatie te krijgen die hen in staat stelt het milieubeleid van de overheid te kritiseren. Alleen "belanghebbenden" kunnen informatie afdwingen door te procederen tegen het verlenen van vergunningen. Maar onder belanghebbenden worden alleen direkt omwonenden verstaan. In Engeland is de Official Secrets Act van 1911 nog steeds leidraad. Ambtenaren die teveel informatie verschaffen kunnen zwaar gestraft worden. Een breed front van organisaties is de "Campaign for Freedom of Information" gestart. Niet zonder succes. De druk op de regering Thatcher voor meer openheid is zo toegenomen dat in april 1986 een wetsvoorstel is gepubliceerd die een gedeeltelijke openbaarheid regelt van milieu-informatie. Voldoende is het niet.

Verloren tijd

Openbaarheid is overigens niet alleen een kwestie van regeltjes. "Voorlichting wordt in de praktijk door de overheid niet als plicht gezien, doch als verloren tijd voor de ambtenaren", schreef de Griekse milieu-organisatie EPZO. Zij kreeg weliswaar gegevens over de luchtverontreiniging in Athene, maar in een zodanige vorm "dat wij honderden uren hebben moeten besteden aan de uitwerking van deze gegevens". Maar ook in Nederland heerst een dergelijke mentaliteit. Van der Lek citeert de Evaluatiecommissie Wet Openbaarheid, die in 1981 een opinie-onderzoek hield onder verschaffers en aanvragers van informatie. Conclusie: bestuurders en ambtenaren zien openbaarheid vooral als middel om hun beleid te legitimeren. Openbaarheid om het beleid te kunnen controleren of beïnvloeden zien ze niet zitten. En dat zijn nou net de motieven van de aanvragers! Een prachtige illustratie vonden Van der Lek en Hontelez in Leeuwarden; de kerngroep van de Vereniging Milieudefensie aldaar vroeg de gemeente een overzicht van de chemische bestrijdingsmiddelen die zij gebruikt. De gemeente had ruim een half jaar nodig om die informatie te verzamelen bij de drie diensten die met dergelijke middelen werken. De lijst bleek behoorlijk slordig te zijn, zodat de kerngroep die slechts met moeite kon analyseren. Vervolgens hield de kerngroep een pleidooi voor groenbeheer zonder chemische bestrijdingsmiddelen, waarbij ze aantoonde dat dat in andere gemeenten zonder extra kosten was ingevoerd. Het gemeentebestuur bestreed dat dat ook in Leeuwarden op zou gaan, maar weigerde dat met cijfers te onderbouwen.

Van der Lek is van mening dat "aktieve bemoeienis van individuen en partikuliere milieu-organisaties het milieu aanzienlijk ten goede komt". Zo is dat geformuleerd in de ontwerp-resolutie die de komende maanden in het Europees Parlement bediscussieerd gaat worden. Er zijn voorbeelden genoeg waaruit blijkt dat de overheid en het bedrijfsleven niet in staat zijn het milieu afdoende te beschermen. Tsjernobyl, de extra Rijnvervuiling in november vorig jaar, de zure regen, spreken voor zich. Bovendien, openbaarheid is een wezenskenmerk van democratie. "Alleen overheden die het slecht doen, moeten angst hebben voor openbaarheid," zo voegt Van der Lek hieraan toe.

Aktieve openbaarheid, in de zin van objectieve informatie uit eigen beweging van de overheid is belangrijk. Maar dat mag niet ten koste gaan van het recht van burgers en organisaties op (aanvullende) ongekuiste informatie op aanvraag. En hij gaat nog verder. In zijn ontwerp-resolutie stelt hij dat "milieu-organisaties, in tegenstelling tot belangengroepen als vakbonden en ondernemers-organisaties, niet strijden voor directe verbetering van de financiële en economische positie van hun leden maar veel meer voor immateriële belangen, zodat zij geen grote financiële bijdragen van hun leden kunnen verwachten. Hij roept de lidstaten op "milieu-organisaties financieel te ondersteunen bij hun informatie-werkzaamheden, zowel bij het verzamelen en bewerken van informatie als bij het verspreiden daarvan".

Deze eis stelt Van der Lek omdat hij van mening

is dat openbaarheid op zich de maatschappij nog niet democratischer maakt. Machtige ambtenarenapparaten en grote ondernemingen kunnen dan weliswaar wat beter in de gaten gehouden worden, maar om hun macht echt in te perken is alternatieve machtvorming nodig, van sociale bewegingen, die niet alleen kunnen kritiseren, maar ook alternatieven op tafel leggen en daarvoor steun werven.

Een centraal argument tegen openbaarheid van milieu-informatie is altijd dat de concurrentiepositie van bedrijven daarmee nadelig beïnvloed wordt. Dit argument wordt in alle kapitalistische landen met veel verve gebruikt, maar het leidt tot verschillende conclusies. In de Verenigde Staten blijkt men veel minder informatie te beschermen dan in de Westeuropese landen. Van der Lek heeft er niet voor gekozen elke bescherming uit concurrentie-overwegingen te veroordelen, omdat dat in het Europees Parlement een volstrekt kansloze opstelling is. Hij pleit ervoor de Amerikaanse wetgeving als voorbeeld te nemen en heeft in zijn rapport een korte beschrijving van de Amerikaanse praktijk geschreven. Opmerkelijk is, dat de Amerikaanse Freedom of Information Act (in 1974) tot stand is gekomen in een hevige strijd tussen het Witte Huis en het Amerikaanse Congres. Ook Reagan heeft, ten behoeve van de Amerikaanse industrie, geprobeerd om de wet te ontkrachten. Maar zonder succes. De Amerikaanse milieubeweging kan, dankzij deze wet, beschikken over zeer gedetailleerde milieugegevens van individuele Amerikaanse bedrijven en over de werkzaamheden van de Amerikaanse milieudiensten.

Het Europees Parlement moet in mei beslissen over de voorstellen van Van der Lek. "Dan zal duidelijk worden of deze parlementariërs ook zijn wat ze beweren te zijn: echte democraten. Ik ben benieuwd", aldus Van der Lek, "maar ik vrees dat de Europese milieubeweging nog veel druk uit zal moeten oefenen om mijn voorstellen ongeschonden erdoor te laten komen."

DERTIG JAAR PSP!

Op 27 januari was het precies 30 jaar geleden dat de PSP werd opgericht. In advertenties in een aantal landelijke dagbladen hebben we dat nog maar eens onder de aandacht gebracht – maar daarbij laten we het uiteraard niet! Op zaterdag 9 mei organiseren we op en rond het Leidseplein een aantal (serieuze en feestelijke) activiteiten. Zo wordt in het politiek-kultureel centrum "De Balie" een conferentie georganiseerd, waarop een "Pacifisme-manifest" zal worden gepresenteerd. In een aantal werkgroepen wordt daar over doorgepraat met medewerking van een aantal kritische journalisten en politici en aktievoerders van binnen en buiten de partij.

Tegelijkertijd organiseren we in "Paradiso" een dag, waarop 's morgens een grootscheepse presentatie van PSP-activiteiten zal plaatsvinden (aangevuld met info-stands van diverse groepen die zich met Zuid-Afrika bezighouden en tal van vredesorganisaties). 's Middags vindt er vervolgens een openbare manifestatie plaats waarop ook daar het "Pacifisme-manifest" ter discussie wordt gesteld (inklusief de reacties erop van min of meer bevriende politieke partijen) terwijl het hoogtepunt wordt gevormd door een toespraak van een vertegenwoordiger van het Zuidafrikaanse ANC. De gehele dag wordt ruimschoots met (levende) muziek doorspekt.

's Avonds, vanaf 8 uur, vindt er – weer in "Paradiso" een feestelijk programma plaats, waaraan tal van artiesten en andere kunstenaars hun medewerking zullen verlenen.

Omdat zowel "De Balie" als "Paradiso" maar een beperkt aantal deelnemers kunnen bergen, is het noodzakelijk zich vooraf aan te melden. Op die manier voorkomen we dat enthousiastelingen uit Axel, Nieuwstadt en Bedum voor gesloten deuren komen. Op deze pagina treft u een

bon aan, waarop u kunt aangeven aan welke onderdelen u deel wilt nemen. De bon moet zo snel mogelijk worden ingestuurd (of de gegevens overschrijven op kaart of brief). Aanmeldingen worden in volgorde van binnenkomst geregistreerd – en: vol is vol.

Jan Wolkers

Er moeten tegenwoordig nieuwe wegen bewandeld worden om aan geld te komen. De kosten voor onze viering op 9 mei, zullen deels moeten komen uit de verkoop van 200, uiterst fraai gedrukte en persoonlijk gesigneerde posters van een affiche dat JAN WOLKERS belangeloos voor ons ontwerpt. Door f 65,- te storten op postgiro 194240 t.n.v. PSP-Amsterdam, o.v.v. "Jan Wolkers", krijgt u en een eksklusief kunstwerk in handen en u hebt een schitterende herinnering aan 30 jaar PSP!

Maar minder kan ook: behalve de poster brengen we een map met kunstkaarten uit met speciale ontwerpen ter gelegenheid van ons 30-jarig bestaan van een aantal bekende fotografen, cartoonisten, schrijvers en dichters. Het geheel bevat in een fraaie map. Ook van deze map wordt slechts een beperkt aantal gedrukt. Bestellingen worden behandeld in volgorde van binnenkomst. Prijs: f 30,- op postgiro 194240 t.n.v. PSP-Amsterdam, o.v.v. "map".

Het is weer eens een andere manier om PSP-activiteiten te financieren – en u houdt er in ieder geval iets moois aan over.

Vanaf dit nummer van "Bevrijding", houden we u regelmatig op de hoogte van de voortgang van de voorbereidingen.

HENK BRANDERHORST

COLUMN

RUZIE

Zo kan het natuurlijk nooit iets worden met die statenverkiezingen. We kunnen mekaar wel wijsmaken dat we prachtige standpunten en zo hebben, links en rechts in den lande en dat we staan te popelen om te gaan kampanjeren maar op deze manier kunnen we het op voorhand wel schudden. We missen namelijk het kardinale element: ruzie.

Herrie in de tent, dat is wat we zeer dringend nodig hebben. Onderlinge verdeeldheid, conflicten, richtingstrijd, persoonlijke tegenstellingen, liefdesperikelen voor mijn part, het moet allemaal als de weerlicht worden aangewakkerd wil één en ander nog het beoogde elektorale resultaat opleveren. Want daar gaat het natuurlijk om.

Herrie en ellende in de politiek is publiciteit en publiciteit is altijd goed. Het geeft niet hoe ze over je praten en schrijven, als ze maar over je schrijven en praten. Het is een oeroude wet uit de reclamewereld. De Grünen in de Bondsrepubliek hebben dat goed begrepen. Die hebben er tijdens hun recente succesvolle kampanje nauwgezet op toegezien dat de haarkloverijen tussen fundi's en realo's binnen hun gelederen stevig werden opgepookt zodat het lekker naar buiten spetterde. Pers en media vraten het met graagte en het stemvee zag dagelijks weer nieuwe groene koppen die elkaar bij voorkeur met stront bekogelden. Op die manier vatte in den volke het idee post dat men hier te doen had met een serieuze politieke partij. En daar kun je rustig op stemmen. Dat deed dan ook ruim 8½ percent van de Bondsrepublikeinen. Kassa.

Laat het een les voor ons zijn. We dienen ons onverwijld aan het stoken en konkelen te begeven. Er is vast wel iemand van enig gewicht te vinden die Andrée van Es wil aanpakken en daarvan in de Volkskrant melding wil maken. Want onze Andrée is ook veel te weinig aan de publicitaire bak, de laatste tijd. Ik vrees dat we het louter met het bericht dat in haar een groot actrice schuilt, niet redden.

In het Brabantse hebben onze geestverwanten nog het best begrepen hoe het eigenlijk hoort in verkiezingstijd. Daar werken nu PSP, PPR en CPN samen. Het proces dat leidde tot deze innige coöperatie liet in de respectievelijke partijen achtereenvolgens drie, twee en twee kampen achter, die elkaar onderling allen beschouwen als dwalenden en daarvan ook graag naar buiten gewag maken. Men scherpt inmiddels de messen om in de kampanje elkaar en ook nog Dries van Agt te lijf te gaan. Dat is dus de juiste instelling. Een uitstekend electoraal resultaat lijkt welhaast gegarandeerd. Het is gewoon een kwestie van met je tijd meegaan, het anticiperen op de tijdgeest. Eenheid kost kracht, scheuring maakt macht.

RUTGER VAN SANTEN

BON

INZENDEN NAAR: PSP – t.a.v. Cie-30 jaar PSP
Postbus 700, 1000 AS Amsterdam

Ondergetekende:

Naam: .....

Adres: .....

Postc. en woonpl.: .....

doet mee aan de viering van het 30-jarig bestaan

conferentie in "De Balie" + feest Paradiso
(kosten ad f 15,- worden overgemaakt na ontvangst van aksept-girokaart)

manifestatie "Paradiso" + feest Paradiso
(kosten ad f 7,- worden overgemaakt na ontvangst aksept-girokaart)

feest Paradiso (alleen avond)
(kosten ad f 5,- worden overgemaakt na ontvangst aksept-girokaart)

N.B. In de prijzen zit begrepen het (verplichte) lidmaatschapsgeld van Paradiso ad f 3,-. Vandaar.

N.B. 2. Wie alléén overdag naar Paradiso komt, betaalt geen entree; vooraanmelding ook niet noodzakelijk.

HOE EEN PRINCIPIËLE KEUZE U OOK NOG F7,⁵⁰ OPLEVERT.

de Groningse kerken. De Armeense familie mag in Nederland haar herzieningsverzoek afwachten, de beide Tamilfamilies gaan naar Duitsland, maar komen daar niet in vluchtelingenkampen terecht en kunnen weer naar Nederland als Duitsland ze naar Sri Lanka zou willen terugsturen. Precies drie maanden eerder, op maandag 6 oktober, is de Tamilfamilie Sarma in de rooms-katholieke Mamrehoevekerk ondergedoken met steun van de r.k.-parochie en de hervormd-gereformeerde "Samen op weg" gemeente in de Groningse wijk Beyum. De Groningse Raad van Kerken verklaart de kerkdeuren voor geopend, er volgt steun voor de aktie van de Landelijke Raad van Kerken en in december spreekt de Wereldraad van Kerken zich positief uit. Alle politieke partijen in de Groningse gemeenteraad sturen een bezorgd telegram naar staatssecretaris Korte-van Hemel (vreemdelingen- en vluchtelingenbeleid). Het CDA stuurt kamerleden en staatssecretaris naar het noorden voor interviews en een spreekbeurt. In de pers ontbrandt een discussie over "de kerk als wijkplaats", "burgerlijke ongehoorzaamheid", e.d. De kerken en het steunkomitee leggen vooral de nadruk op de humanitaire aspecten, zoals de manier waarop Nederland invulling geeft aan het begrip "genoegzame bescherming" uit het vluchtelingenverdrag van 1951 en de soms erg lange wachperiodes voordat een antwoord op een asielaanvraag komt.

Gevlucht

Sarma is eind 1984 Sri Lanka ontvlucht, het land waar volgens een recent Amnesty-rapport honderden verdwijningen en folteringën plaatsvonden. Hij is lid van de T.U.L.F., een legale oppositiepartij. Sinds 1973 is hij vier maal gevangen genomen zonder proces en gemarteld. Via Oost-Berlijn en West-Duitsland reist hij met z'n zwangere vrouw naar Nederland. In West-Duitsland worden ze door een val van zijn vrouw en ziekte gedwongen tot een oponthoud van 2½ maand. In Nederland gearriveerd, januari 1985, vragen ze asiel aan. Anderhalf jaar later, inmiddels is zoontje Nidesh geboren, komt het antwoord van Korte-van Hemel. De staatssecretaris grijpt het oponthoud aan: Duitsland wordt tot "land van eerste opvang" verklaard. De Sarma's moeten terug naar Duitsland. Ze mogen ook hun herzieningsverzoek niet in Nederland afwachten. Er wordt een kort geding aangespannen, maar de rechter acht de handelwijze van Korte-van Hemel toelaatbaar. Dat was dus 6 oktober, de start van het verblijf in de Mamrehoeve. Vanuit het steunkomitee worden brieven gezonden naar Duitsland om garanties dat de Sarma's niet naar

gezinde kerk ook een Armeense familie en een andere Tamilfamilie ondergebracht. Gaandeweg de onderhandelingen wordt steeds duidelijker dat het Korte-van Hemel zelf is die zich hard opstelt. Rond de kerstdagen meldt de aktiecoördinatie dat het overleg met hoge ambtenaren absurd verloopt. Zo van de ene familie wel maar de andere familie niet. Luitje Douma: "Het is er het ministerie met name om te doen de zaak hier te breken."

Deze koehandel werd niet geaksepteed door het steunkomitee en de Raad van Kerken. Na precies drie maanden wordt er een akkoord bereikt. Inmiddels zijn honderden (m.n. Beyumers) betrokken bij de aktie, zijn er honderden solidariteitsverklaringen binnengekomen en is er een soort leefgemeenschap ontstaan in de Mamrehoeve. Het ziet er overigens naar uit dat er een financiering kan worden gevonden voor een studie van Sarma hier. Dan is ook het terugzenden naar Duitsland van de baan.

PSP-Groningen in aktie

De PSP-federatie Groningen heeft van meet af aan de aktie in de Mamrehoeve van harte ondersteund. Er zaten PSP-ers in het steunkomitee.

kerk uit"
en in
Tamils

naar toevlucht tot de Mamrehoevekerk in t uitzetting uit Nederland naar West-leren dat de Tamils niet naar Sri Lanka De PSP in de stad Groningen heeft de tenfraktie als individuele leden hebben en verslag van een aktie die zowel een ad.

gringer PSP heeft meteen alle leden aan-eren en opgeroepen om een bijdrage aan de aktie te leveren. In de PSPPost van oktober, het blad van de PSP-federatie Groningen werd een artikel opgenomen met een oproep aan de leden om in de kerk aanwezig te zijn, steun te betuigen en financieel aan de aktie bij te dragen. Dit heeft een aantal mensen opgeleverd, ook een aantal die niet zo vaak al bij PSP-akties betrokken waren. Het betrof niet alleen leden uit de wijk Beyum, maar ook mensen uit andere delen van de stad Groningen. Op ledenvergaderingen werd de oproep herhaald. Een aantal PSP-ers waren zeer intensief betrokken bij het gebeuren in de kerk. Met name Luitje Douma en Ruud Wijnsma draaiden volledig mee in het aktiecoördinatie-team. Ruud Wijnsma is aktief lid van de PSP-gemeenteraadswerkgroep in Groningen. Luitje Douma was dat ook tot vlak voor de aktie, ze staat nu tweede op de PSP-kandidatenlijst voor de Provinciale Statenverkiezingen. Ook leden van het federatiebestuur en individuele PSP-ers doen mee aan de wachtdiensten in de kerk. Maar ook op parlementair nivo zat de Groninger PSP niet stil. De gemeenteraadswerkgroep leverde een bijdrage aan het leggen van kontakten tussen de fraktievoorzitters in de raad, uitmondend in een gezamenlijk telegram naar de staatssecretaris. De fraktie diende voorts een

Luitje Douma en Luuk Wijnsma, ook PSP, actief in de Mamrehoeve

DERTIG

Op 27 januari was het precies 30 jaar dat de PSP werd opgericht. In advertentie een aantal landelijke dagbladen hebben nog maar eens onder de aandacht gelaten maar daarbij laten we het uiteraard op zaterdag 9 mei organiseren we op en in Leidseplein een aantal (serieuze en feestelijke) activiteiten. Zo wordt in het politiek-文化中心 "De Balie" een conferentie georganiseerd, waarop een "Pacifisme-manifest" worden gepresenteerd. In een aantal wijken wordt daar over doorgepraat met de koning van een aantal kritische journalisten en politici en aktievoerders van binnen en buitenland.

Tegelijkertijd organiseren we in "Paradiso" een feestelijke avond, waarop 's morgens een grootscheepse presentatie van PSP-activiteiten zal plaatsvinden (aangevuld met info-stands van diverse groepen die zich met Zuid-Afrika bezighouden en tal van vredesorganisaties). 's Middags vindt er vervolgens een openbare manifestatie plaats waarop ook daar het "Pacifisme-manifest" ter discussie wordt gesteld (inklusief de reacties erop van min of meer bevriende politieke partijen) terwijl het hoogtepunt wordt gevormd door een toespraak van een vertegenwoordiger van het Zuidafrikaanse ANC. De gehele dag wordt ruimschoots met (levende) muziek doorspekt.

's Avonds, vanaf 8 uur, vindt er – weer in "Paradiso" een feestelijk programma plaats, waaraan tal van artiesten en andere kunstenaars hun medewerking zullen verlenen.

Omdat zowel "De Balie" als "Paradiso" maar een beperkt aantal deelnemers kunnen bergen, is het noodzakelijk zich vooraf aan te melden. Op die manier voorkomen we dat enthousiastelingen uit Axel, Nieuwstadt en Bedum voor gesloten deuren komen. Op deze pagina treft u een

Als u nu een spaarrekening opent bij de Algemene Spaarbank voor Nederland, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie. Wat dat met een principiële keuze te maken heeft? De ASN is niet zomaar een spaarbank. Het is een bank die een progressief beleid wil voeren in een conservatieve geldwereld. De ASN belegt het haar toevertrouwde spaargeld nooit in landen die het met de mensenrechten niet zo nauw nemen; de ASN boycot al sinds haar oprichting het apartheidsregime in Zuid-Afrika. En speculanten op de onroerendgoed-markt vinden bij de ASN de deur steevast gesloten. Kan zo'n bank dan toch wel goed voor uw geld zorgen?

Welzeker. Sparen bij de ASN doet u bijvoorbeeld via uw girorekening. Thuis. Daardoor is de vestiging van dure bijkantoren niet nodig. En daardoor kunt u rekenen op een rente die niet minder is dan bij de meeste andere spaarbanken. In 26 jaar tijd legden meer dan 80.000 spaarders ruim vijfhonderdenvijftig miljoen gulden in.

Principes kunnen lonend zijn.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

Maar minder kan ook: behalve de poster brengen we een map met kunstkaarten uit met speciale ontwerpen ter gelegenheid van ons 30-jarig bestaan van een aantal bekende fotografen, cartoonisten, schrijvers en dichters. Het geheel bevat in een fraaie map. Ook van deze map wordt slechts een beperkt aantal gedrukt. Bestellingen worden behandeld in volgorde van binnenkomst. Prijs: f 30,- op postgiro 194240 t.n.v. PSP-Amsterdam, o.v.v. "map".

Het is weer eens een andere manier om PSP-activiteiten te financieren – en u houdt er in ieder geval iets moois aan over. Vanaf dit nummer van "Bevrijding", houden we u regelmatig op de hoogte van de voortgang van de voorbereidingen.

HENK BRANDERHORST

kontlikten, rictingenstrijd, persoonlijke tegenstellingen, liefdesperikelen voor mijn part, het moet allemaal als de weerlicht worden aangewakkerd wil één en ander nog het beoogde elektorale resultaat opleveren. Want daar gaat het natuurlijk om. Herrie en ellende in de politiek is publiciteit en publiciteit is altijd goed. Het geeft niet hoe ze over je praten en schrijven, als ze maar over je schrijven en praten. Het is een oeroude wet uit de reclamewereld. De Grunen in de Bondsrepubliek hebben dat goed begrepen. Die hebben er tijdens hun recente succesvolle campagne nauwgezet op toegezien dat de haarkloverijen tussen fundi's en realo's binnen hun gelederen stevig werden opgepookt zodat het lekker naar buiten spetterde. Pers en media vraten het met graagte en het stemvee zag dagelijks weer: nieuwe groene koppen die elkaar bij voorkeur met stront bekogelden. Op die manier vatte in den volke het idee post dat men hier te doen had met een serieuze politieke partij. En daar kun je rustig op stemmen. Dat deed dan ook ruim 8½ percent van de Bondsrepublikeinen. Kassa.

Laat het een les voor ons zijn. We dienen ons onverwijld aan het stoken en konkelen te begeven. Er is vast wel iemand van enig gewicht te vinden die Andrée van Es wil aanpakken en daarvan in de Volkskrant melding wil maken. Want onze Andrée is ook veel te weinig aan de publicitaire bak, de laatste tijd. Ik vrees dat we het louter met het bericht dat in haar een groot actrice schuilt, niet redden.

In het Brabantse hebben onze geestverwanten nog het best begrepen hoe het eigenlijk hoort in verkiezingstijd. Daar werken nu PSP, PPR en CPN samen. Het proces dat leidde tot deze innige cooperatie liet in de respectievelijke partijen achtereenvolgens drie, twee en twee kampen achter, die elkaar onderling allen beschouwen als dwalenden en daarvan ook graag naar buiten gewag maken. Men scherpt inmiddels de messen om in de campagne elkaar en ook nog Dries van Agt te lijf te gaan. Dat is dus de juiste instelling. Een uitstekend electoraal resultaat lijkt welhaast gegarandeerd. Het is gewoon een kwestie van met je tijd meegaan, het anticiperen op de tijdgeest. Eenheid kost kracht, scheuring maakt macht.

RUTGER VAN SANTEN

BON

INZENDEN NAAR: PSP – t.a.v. Cie-30 jaar PSP
Postbus 700, 1000 AS Amsterdam

Ondergetekende:

Naam: .....

Adres: .....

Postc. en woonpl.: .....

doet mee aan de viering van het 30-jarig bestaan

conferentie in "De Balie" + feest Paradiso
(kosten ad f 15,- worden overgemaakt na ontvangst van aksept-girokaart)

manifestatie "Paradiso" + feest Paradiso
(kosten ad f 7,- worden overgemaakt na ontvangst aksept-girokaart)

feest Paradiso (alleen avond)
(kosten ad f 5,- worden overgemaakt na ontvangst aksept-girokaart)

N.B. In de prijzen zit begrepen het (verplichte) lidmaatschapsgeld van Paradiso ad f 3,-. Vandaar.

N.B. 2. Wie alléén overdag naar Paradiso komt, betaalt geen entree; vooraanmelding ook niet noodzakelijk.

"Dan 'bidden' we ze de kerk uit" PSP-Groningen in aktie voor Tamils

Op maandag 6 oktober 1986 nam de Tamil-familie Sarma haar toevlucht tot de Mamrehoevekerk in de Groningse wijk Weyum. Het gezin werd bedreigd met uitzetting uit Nederland naar West-Duitsland. Omdat de Westduitse regering niet wilde garanderen dat de Tamils niet naar Sri Lanka zouden worden teruggestuurd, werd tot actie overgegaan. De PSP in de stad Groningen heeft de akties tot het eind toe ondersteund. Zowel de raads- en statenfractie als individuele leden hebben daar gedurende drie maanden een bijdrage aan geleverd. Een verslag van een aktie die zowel een parlementaire als een buitenparlementaire poot heeft gehad.

Sinds dinsdag 6 januari is er een akkoord tussen het ministerie van Justitie en de vluchtelingen in de Groningse kerken. De Armeense familie mag in Nederland haar herzieningsverzoek afwachten, de beide Tamilfamilies gaan naar Duitsland, maar komen daar niet in vluchtelingenkampen terecht en kunnen weer naar Nederland als Duitsland ze naar Sri Lanka zou willen terugsturen. Precies drie maanden eerder, op maandag 6 oktober, is de Tamilfamilie Sarma in de rooms-katholieke Mamrehoevekerk ondergedoken met steun van de r.k.-parochie en de hervormd-gereformeerde "Samen op weg" gemeente in de Groningse wijk Beyum. De Groningse Raad van Kerken verklaart de kerkdeuren voor geopend, er volgt steun voor de aktie van de Landelijke Raad van Kerken en in december spreekt de Wereldraad van Kerken zich positief uit. Alle politieke partijen in de Groningse gemeenteraad sturen een bezorgd telegram naar staatssecretaris Korte-van Hemel (vreemdelingen- en vluchtelingenbeleid). Het CDA stuurt kamerleden en staatssecretaris naar het noorden voor interviews en een spreekbeurt. In de pers ontbrandt een discussie over "de kerk als wijkplaats", "burgerlijke ongehoorzaamheid", e.d. De kerken en het steunkomitee leggen vooral de nadruk op de humanitaire aspecten, zoals de manier waarop Nederland invulling geeft aan het begrip "genoegzame bescherming" uit het vluchtelingenverdrag van 1951 en de soms erg lange wachtperiodes voordat een antwoord op een asielaanvraag komt.

Gevlucht

Sarma is eind 1984 Sri Lanka ontvlucht, het land waar volgens een recent Amnesty-rapport honderden verdwijningen en folteringen plaatsvonden. Hij is lid van de T.U.L.F., een legale oppositiepartij. Sinds 1973 is hij vier maal gevangen genomen zonder proces en gemarteld. Via Oost-Berlijn en West-Duitsland reist hij met z'n zwangere vrouw naar Nederland. In West-Duitsland worden ze door een val van zijn vrouw en ziekte gedwongen tot een openthoud van 2½ maand. In Nederland gearriveerd, januari 1985, vragen ze asiel aan. Anderhalf jaar later, inmiddels is zoontje Nidesh geboren, komt het antwoord van Korte-van Hemel. De staatssecretaris grijpt het openthoud aan: Duitsland wordt tot "land van eerste opvang" verklaard. De Sarma's moeten terug naar Duitsland. Ze mogen ook hun herzieningsverzoek niet in Nederland afwachten. Er wordt een kort geding aangespannen, maar de rechter acht de handelwijze van Korte-van Hemel toelaatbaar. Dat was dus 6 oktober, de start van het verblijf in de Mamrehoeve. Vanuit het steunkomitee worden brieven gezonden naar Duitsland om garanties dat de Sarma's niet naar

Sri Lanka zullen worden teruggestuurd. Zo'n antwoord komt er niet. Er worden in de Doopsgezinde kerk ook een Armeense familie en een andere Tamilfamilie ondergebracht. Gaandeweg de onderhandelingen wordt steeds duidelijker dat het Korte-van Hemel zelf is die zich hard opstelt. Rond de kerstdagen meldt de aktiecoördinatie dat het overleg met hoge ambtenaren absurd verloopt. Zo van de ene familie wel maar de andere familie niet. Luitje Douma: "Het is er het ministerie met name om te doen de zaak hier te breken."

Deze koehandel werd niet geaksepteerd door het steunkomitee en de Raad van Kerken. Na precies drie maanden wordt er een akkoord bereikt. Inmiddels zijn honderden (m.n. Beyumers) betrokken bij de aktie, zijn er honderden solidariteitsverklaringen binnengekomen en is er een soort leefgemeenschap ontstaan in de Mamrehoeve. Het ziet er overigens naar uit dat er een financiering kan worden gevonden voor een studie van Sarma hier. Dan is ook het terugzenden naar Duitsland van de baan.

PSP-Groningen in aktie

De PSP-federatie Groningen heeft van meet af aan de aktie in de Mamrehoeve van harte ondersteund. Er zaten PSP-ers in het steunkomitee.

De Groninger PSP heeft meteen alle leden aangeschreven en opgeroepen om een bijdrage aan de aktie te leveren. In de PSPPost van oktober, het blad van de PSP-federatie Groningen werd een artikel opgenomen met een oproep aan de leden om in de kerk aanwezig te zijn, steun te betuigen en financieel aan de aktie bij te dragen. Dit heeft een aantal mensen opgeleverd, ook een aantal die niet zo vaak al bij PSP-akties betrokken waren. Het betrof niet alleen leden uit de wijk Beyum, maar ook mensen uit andere delen van de stad Groningen. Op ledenvergaderingen werd de oproep herhaald. Een aantal PSP-ers waren zeer intensief betrokken bij het gebeuren in de kerk. Met name Luitje Douma en Ruud Wijnsma draaiden volledig mee in het aktiecoördinatieteam. Ruud Wijnsma is actief lid van de PSP-gemeenteraadswerkgroep in Groningen. Luitje Douma was dat ook tot vlak voor de aktie, ze staat nu tweede op de PSP-kandidatenlijst voor de Provinciale Statenverkiezingen. Ook leden van het federatiebestuur en individuele PSP-ers doen mee aan de wachtdiensten in de kerk. Maar ook op parlementair nivo zat de Groninger PSP niet stil. De gemeenteraadswerkgroep leverde een bijdrage aan het leggen van contacten tussen de fractievoorzitters in de raad, uitmondend in een gezamenlijk telegram naar de staatssecretaris. De fractie diende voorts een

Luitje Douma en Luuk Wijnsma, ook PSP, actief in de Mambre-hoeve

motie in waarin de burgemeester werd verzocht niet tot ingrijpen in de kerk over te gaan tot de uitspraak over het herzieningsverzoek. Deze is niet in stemming gebracht, wel is er een gesprek geweest van het aktiekomitee met burgemeester Staatsen. De opstelling van Staatsen was aanleiding voor de PSP-fractie een open brief aan het kollege van B&W en burgemeester Staatsen te sturen met als motto: "geen judasrol, maar solidariteit!". In de open brief stelt de fractie dat zij geschokt en verontwaardigd is over de uitlatingen van burgemeester Jos Staatsen. De brief stelt verder: "In onze visie moet hij juist wel pal staan voor dit geweldige initiatief vanuit de bevolking en zich realiseren, dat dit monument van menselijke waardigheid en deze weloverwogen onderhandeling met het ABP over het Casino." Verder spreekt de brief zijn buitengewone teleurstelling uit, dat Staatsen in een gezamenlijke verklaring met de Raad van Kerken niets heeft teruggenomen van de uitspraken. Staatsen stelde namelijk dat kerkgebouwen "ten onrechte als vrijplaatsen worden gebruikt en dat dit recht slechts in de Middeleeuwen werd erkend." Er is niet officieel gereageerd op de open brief. Verder hield de fractie ook de Tweede Kamerfractie op de hoogte en won daar advies in. Daarnaast deden Groninger PSP-ers veel organisatorisch werk tijdens de gehele aktie.

Dagtaak

Met name voor mensen als Ruud en Luitje betekent de aktie haast een dagtaak. Gedurende drie maanden meedraaien in het koördinatieteam van zo'n aktie met iedere dag en nacht tientallen medewerksters, is feitelijk een dagtaak. Vieren-twintig uur per dag lopen en zitten er bijvoorbeeld mensen een wacht. Los van de kleine kans op een inval door de politie is voor de familie Sarma in de eerste plaats de aanwezigheid van veel mensen belangrijk. Luitje: "Ook het mogelijk aanlokken van derden is iets waarmee rekening moet worden gehouden. Begin december zijn er vlakbij, in de Indische buurt, pamfletten uitgedeeld van het Nationaal Jeugd Front over Tamils."

Voor Luitje begon het met een verzoek van mensen uit het Komitee tegen Racisme en Fascisme een koördinerende bijdrage te leveren aan de aktie. Ze is vooral bezig met de inhoudelijke kant van de aktie. Ruud heeft direkt na een eerste artikel in z'n wijkkrant contact opgenomen met de aktievoerders van het eerste uur, het een en ander doorgespeeld aan de gemeenteraads- en Tweede-Kamerfractie en toen de familie Sarma in de kerk werd opgenomen is hij in de organisatie gestapt. Ruud: "Mijn eerste inschatting was dat het 10, 14 dagen zou gaan duren en heb ik er veel tijd in gestoken. En als je dat tien dagen doet, doe je dat kennelijk ook drie maanden." Ruud regelde de wachten, een deel van de huishouding en zorgde voor de financiën.

Beleidsmatig waren in de aktie drie stromingen te onderkennen. De ene beperkte zich tot een oplossing voor de familie Sarma, een tweede wilde wel met beleidsdiskussies aan de gang en een derde vond die diskussies wel van belang, maar niet ten koste van het zoeken van een oplossing voor de Sarma's. Het was Korte-van Hemel zelf die de aktievoerders tot beleidsdiskussies dwong, omdat ze tot voor kort niet over het geval Sarma zelf wilde praten. En het beleid wordt steeds restriktiever. In de aktie stond begrijpelijkerwijs het humanitaire aspect voorop.

ROB SNEL
(met dank aan
Jan Visser)

Velsen

Per 1 maart komt de burgemeesterspost in Velsen vrij. Tot vreugde van de één en verbijstering van de ander, zat er onder de sollicitanten voor deze baan een duo uit PSP-kringen: Johan Brouwer en Rob Retz. Gezamenlijk bekend als de rood-bonte hond in het IJmond-gebied. Als eigen kwaliteiten voeren zij in hun sollicitatie op het niet-gebonden zijn aan de in de raad vertegenwoordigde partijen, en het genoeg willen nemen met een modaal inkomen per persoon – zodat de overblijvende gelden kunnen worden aangewend om de rampzalige bezuinigen op het sociaal-kultureel werk te verminderen. De beide heren hebben overigens ook een aantal voorwaarden: de ME zal niet meer worden ingezet, BVD-taken van de gemeentepolitie worden afgeschaft, gas, licht, water wordt niet meer afgesloten en kraakakties zullen eerder gestimuleerd dan geremd worden.

Binnen 14 dagen kwam het antwoord van de kommissaris van de koningin in Noord-Holland: de sollicitatie was te laat binnen gekomen en de voorwaarden van Johan en Rob stonden op gespannen voet met het staatsrecht. Ook deze post gaat dus onze neus voorbij. Maar de publieciteit mocht er wezen!

Utrecht

Door de federatie Utrecht van de PSP (stad) worden de komende tijd twee openbare bijeenkomsten georganiseerd:

– op 3 februari in DE KARGADOOR, Oude-

gracht, een avond waarop de plannen worden besproken die uitgevoerd kunnen worden tegen de aanstelling van enkele honderden nieuwe "sociaal-kontroleurs". Aanvang: 20 uur.

– op vrijdag 13 februari, PSP-PAND, Oudegracht 243, een SURINAME-avond, met inleidingen door vertegenwoordigers van de Beweging Surinaams Links en de PSP-Tweede-Kamerfractie plus Siep Stuurman en W. de Hart. Aan de orde komen de Surinaamse geschiedenis, de ontwikkelingen sinds de machtsovername door Bouterse, wat moet de PSP in Suriname steunen? Aanvang 20 uur.

Geleen

Zowel in de Geleense gemeenteraad als in Provinciale Staten van Limburg lag een voorstel tot fusie van de provinciale elektriciteitsmaatschappij met die van Brabant. PSP-raadslid Jan Muijens diende in Geleen een motie in waarin werd gevraagd in de statuten van de nieuwe club op te nemen dat geen kernenergie geproduceerd zou mogen worden. De motie werd aangenomen – met steun van de PvdA. Dezelfde motie, in de statuten ingediend, werd verworpen – met steun van de PvdA ...

Net als de andere raadsleden ontving Jan Muijens, vijf dagen voor de raadsbehandeling van een voorstel waarbij de betrokken firma flink garen kon spinnen, enkele flessen wijn van de bouwmaatschappij Keulen bv. Jan kwalificeerde dit "kado" als onverteerbaar en zette de onaan-gebroken flessen demonstratief op tafel. De burgervader echter vond dat "de grenzen" niet waren overschreden ...

1957-1987

Tijdens de vergadering van de Partijraad op 24 januari, hield Marko Mazeland een toespraak, waaruit we de volgende passages citeren:

"Over enkele dagen – om precies te zijn op 27 januari – is het 30 jaar geleden dat de PSP werd opgericht.

"125 deelnemers aan de *Aktiegroep tot vorming van een partij op anti-militaristische en socialistische grondslag* hielden op 26 en 27 januari 1957 een kongres, waarop tot de oprichting van de PSP werd besloten. De 27ste zelf meldde zich – naast de leden van de aktiegroep – al 50 nieuwe leden. Aangezien de sekretaris van het kongresburo en zijn vrouw een dag tevoren in het huwelijk waren getreden, beloofden de kongresdeelnemers aan het jonge paar als huwelijkskado – want zo ging dat – nog eens 100 nieuwe leden binnen een maand.

"Dat waren nog eens tijden, partijgenoten!"

"Natuurlijk, het zou onzin zijn te ontkennen dat het perspectief van het pacifistisch-socialisme, of breder, dat van radikaal links, op dit moment moeilijk te ontwaren is in het schemerduister van de opkomst van ideologisch rechts. Het voert te ver om hier en nu op zoek te gaan naar de oorzaken daarvan. Dit is ook niet het juiste moment om opnieuw de diskussie te openen over het gelijk van de ene, dan wel de andere strategische optie tegen de schijnbare teloor-gang van links. Maar dit is wel het moment om vast te stellen dat de PSP de strijd niet opgeeft."

"Ik wil nog een paar opmerkingen maken over de politieke situatie, waarin wij en alle andere progressieve krachten in ons land ons bevinden. In mei '86 ging het kennelijk om "Lubbers of Den Uyl". Het werd dus Lubbers. Den Uyl ging, Kok kwam. Een nieuwe man bij de PvdA symboliseer-

de een nieuw aanpak van de grootste oppositiepartij. "Redelijkheid" werd het uitgangspunt. Kok niet meer haaks op Lubbers, maar Kok in dialoog met Lubbers. Maar wat is er eigenlijk voor "redelijks" aan de nog steeds gigantische werkloosheidspercentages, aan weer een ronde in de bewapeningswedloop, aan het aan de lopende band uitwijzen van vluchtelingen, aan de afbraak van het sociaal-kultureel werk, aan het sluiten van bejaardenoorden, en aan de lippendienst aan de "zorgzame samenleving"? Aan de afbraak van voorzieningen voor kunstenaars, aan het aantrekken van honderden nieuwe sociale rechercheurs (oftewel tandenborstel-inspektors), aan de gigantische bezuinigingen op de gezondheidszorg?"

"In allerlei diskussies die de laatste tijd worden gehouden voert de teleurstelling over de malaise binnen radikaal links de boventoon. Het lijkt wel of steeds vaker het geluid wordt gehoord om dan maar op te gaan in de sociaal-demokratie, in de PvdA. Maar voor mensen, die de idee van een samenleving zonder onderdrukking, uitbuiting en geweld niet willen prijsgeven, is dat géén be-gaanbare weg. De principiële keuze die de sociaal-demokratie maakt vóór zowel machtsblokken als de NAVO, als een (weliswaar ingeperkte) kapitalistische maatschappijstructuur, vormt een niet te nemen barrière. Die keuzen van de PvdA zullen we aan de kaak moeten stellen. Daarnaast zullen we een helder alternatief moeten schetsen – géén blauwdruk, wel een aantal belangrijke noties. En we zullen – veel duidelijker dan tot nu toe gebeurd is – programma's voor de korte en middellange termijn moeten formuleren, die *richting* geven. Los van dogma's en vastgeroeste oordelen, die nog wel eens vooroordelen blijken te zijn. Met een open oog voor maatschappelijke veranderingen die hebben plaatsgevonden, en nog steeds plaatsvinden.

"Als we daarmee een begin kunnen maken, kunnen we met wat meer vertrouwen dan we nu soms hebben, de toekomst, en de uitdaging van het pacifistisch socialisme tegemoet gaan."

Partijraad

De Partijraad vergaderde zaterdag 24 januari. Na een toespraak van PSP-voorzitter Marko Mazeland, ter gelegenheid van ons 30-jarig bestaan (zie elders in dit nummer), begon de raad aan de afhandeling van tal van stukken, die door het kongres waren doorverwezen. Een voorstel van het Partijbestuur, waarmee uitwerking werd gegeven aan het kongresbesluit om een "socialisme-debat" te starten, werd door de PR onderschreven. Ook de voorgestelde deelname van enkele niet-PSP-ers aan het werk van de commissie die de discussie gaat voorbereiden en uitvoeren kreeg de instemming van de raad. De behandeling van de individuele beleidsverslagen van PB-leden riep weinig reacties op. Waarbij aangetekend dient te worden dat de Groningse fractie de beleidsverslagen van de voorzitter (Marko Mazeland) en de politiek vice-voorzitter (Lieke Thesingh) wenste af te keuren, terwijl het verslag van penningmeester Frans Janssen werd goedgekeurd met één (Brabantse) stem tegen.

Het werkplan voor het komende jaar (van het Partijbestuur) werd goedgekeurd, waarbij wel een aantal kritische kanttekeningen werden geplaatst bij de onderdelen propaganda en televisieuitzendingen. Met name werd het gebrek aan politieke inhoud van de tv-uitzendingen genoemd als punt van kritiek. Het Partijbestuur zal zich dan ook op korte termijn opnieuw op de uitzendingen beraden.

Op het punt van de ondersteuning van raads- en statenleden werd gepleit voor meer gezamenlijke activiteiten met CPN en PPR, aangezien de meeste PSP-raadsleden in gemeenschappelijke fracties opereren. Paul Meertens, verantwoordelijk voor dit werk, liet daarop echter weten dat verschillende initiatieven op dat punt helaas geen reacties van de andere partijen konden losmaken. En samenwerking in je ééntje is een wat lastige zaak!

Om tot een efficiëntere werkwijze te komen, werd de Partijraad gevraagd akkoord te gaan met het instellen van een gezamenlijk bestuur voor de Stichtingen Wetenschappelijk Buro en Scholing en Vorming. Tot voorzitter van dit bestuur (en lid van het PB) werd Joost Lagendijk gekozen. De huidige voorzitter van het WB (Lieke Thesingh) wordt in de nieuwe opzet vice-voorzitter.

In de vakature algemeen sekretaris van het Partijbestuur werd Paul Denekamp benoemd. In het PB resteren nu nog de vakature sekretaris onderwijs.

Tenslotte ging de Partijraad akkoord om het komputerbestand (leden) te gebruiken om een aksept-girokaart ten behoeve van het Komitee Zuid-Afrika te verzenden.

HENK BRANDERHORST

Woonlasten

De volkshuisvestinggroep van de PSP organiseert op zaterdag 21 februari a.s. een discussiedag over inkomens-woonlastenstelsels. 'Woonlasten naar draagkracht en woonkwaliteit' is al jarenlang een uitgangspunt voor de PSP. De vraag is natuurlijk alleen hoe dit uit te werken. Nadat eerder al globale ideeën hierover naar voren gekomen van o.a. de PSP, zijn er de laatste jaren uitgewerkte voorstellen voor een inkomens-woonlastenstelsel gekomen van de gemeenten Rotterdam en Amsterdam. Wij willen niet discussiëren over de precieze techniek van inkomens-woonlastenstelsels, maar wel over de algemene wenselijkheid ervan en over mogelijke strategieën om tot invoering van zo'n systeem te komen. Is het inkomens-woonlastenstelsel een goed perspectief voor de woonlastenbeweging en de groepen die met haar sympathiseren? Inleiders op de dag zijn Art Klandermans (gemeente Amsterdam) en iemand van het LOS (gevraagd). Van te voren verschijnt een mapje dat aan te vragen is bij PSP, Postbus 700, Amsterdam (o.v.v. VOHUP) of telefonisch bij Jan Willem Rijke (02152 - 686 35 of 852 20) of bij Paul Denekamp (020 - 27 62 11).

De dag wordt gehouden in het PSP-pand, Oude Gracht 243, Utrecht en begint om 11.00 uur precies.

Ouderenbeleid

Op zaterdag 16 mei organiseren de Stichting Scholing en Vorming van de PSP en de Landelijke Werkgroep Parlementair Werk een discussiedag over LOKAAL OUDERENBELEID. Aan een brochure, die die dag in konsept ter discussie staat wordt hard gewerkt - ze zal ruim voor 16 mei verschijnen. Nadere aankondigingen volgen - reserveer vast de datum.

Openbaar vervoer

De themagroep VOHUP (Volkshuisvesting en Planologie) heeft het initiatief genomen voor een actie tegen de prijsverhoging van de strippenkaart, die op 1 april ingaat.

Dit tijdstip valt rond de verkiezingen voor Provinciale Staten, het is dus met name voor de afdelingen in de provinciehoofdsteden van belang vanaf 1 maart aan deze actie mee te doen. Als aktiemateriaal worden er pamfletten en een muurkrant aangemaakt, die omstreeks 20 februari verkrijgbaar zullen zijn tegen een geringe vergoeding. Afdelingen worden verzocht VOOR 15 FEBRUARI bij het partijburo op te geven wat en hoeveel men wil ontvangen.

Voor meer informatie: Jan Willem Rijke, tel. 02152 - 686 35 ('s avonds).

Muurkrant

In samenwerking hebben PSJG en PSP een muurkrant uitgebracht met betrekking tot het jeugdwerkgarantieplan van de regering-Lubbers. (In 't kort: jongeren tot 21 jaar, langer dan een half jaar werkloos worden dan gedwongen een "garantiebaan" bij de overheid te aksepteren). Dwangarbeid en slavernij - oordeelt de PSJG. Afdelingen kunnen exemplaren van de muurkrant bestellen (tegen betaling verzendkosten - rest is gratis) bij PSP-propaganda, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam. Op de muurkrant treft u - wat groter - bijstaande cartoon aan!

Tekening: Leon van der Wel

Aanslag op Kri

KRI is een onafhankelijk en kritisch blad in de reklasseringssector en wordt (waarschijnlijk juist vanwege die kritische opstelling) bedreigd onder het mom van noodzakelijke bezuinigingen. *Evert de Vos* – de net benoemde politiek sekretaris voor justitie en politie, schreef namens het Partijbestuur een protest, dat werd toegezonden aan de Federatie van Reklasseringsinstellingen in Den Bosch. In de brief wordt aangedrongen op het terugdraaien van deze bezuinigingen, omdat juist in een tijdperk van toenemende repressie aan een blad als Kri zo'n dringende behoefte is.

30 jaar bloemen

Jan Varwijk behoorde 30 jaar geleden tot de oprichters van de PSP en nu nog maakt hij namens het gewest Midden Holland deel uit van de Partijraad. Zodoende werd hij, tijdens de PR-vergadering van 24 januari eens in de bloemen gezet. Maar ook dertig andere PSP-sters van het eerste uur werden op dinsdag 27 januari via hun afdelingen met bloemen verrast. Als bescheiden bedankje voor 30 jaar inzet.

Agenda

7 februari, 10.30, Partijbestuur, Nwe Looiersstraat 45, Amsterdam. Inl. Frank Feiner, tel. 01853 - 2390.

14 februari, 10.30 Themadag arbeidstijdverkorting-Sek, Kargadoor, Oudegracht 36, Utrecht. Inl. Pieter van der Hijden, tel. 020 - 27 50 03.

18 februari, 19.30, Sektie ekstern van het Partijbestuur, PSP-pand, Oudegracht 243, Utrecht. Inl. Thea van der Molen, tel. 030 - 89 22 75.

21 februari, 11.30, themagroep milieu en technologie, PSP-pand Utrecht. Inl. John Smits, tel. 080 - 23 83 53.

21 februari, 11 uur themadag groep volkshuisvesting en planologie over woonlasten en inkomensstelsel, PSP-pand Utrecht. Inl. Jan Willem Rijke, tel. 02152 - 686 35.

25 februari, 19 uur, themagroep vredesvraagstukken, PSP-pand Utrecht. Inl. Bert Freriks, tel. 050 - 14 38 06.

27 februari, 20 uur themagroep racismebestrijding (quoteringsregeling migranten), PSP-pand Utrecht. Inl. Hugo van der Steenhoven, tl. 030 - 31 81 86.

11 maart, 19.30, Sektie Ekstern van het PB. PSP-pand Utrecht. Inl. Corrie van der Velden, tel. 020 - 84 32 26.

18 maart, 19.45, themagroep Sek, PSP-pand Utrecht. Inl. Pieter van der Hijden, tel. 020 - 27 50 03.

24 maart, 19.45, themagroep vredesvraagstukken, PSP-pand Utrecht. Inl. Bert Freriks, tel. 050 - 14 38 06.

PSP in alle Staten?

Eindelijk weer verkiezingen. Op 18 maart a.s. zijn de Provinciale Staten weer aan de beurt. Op radio en televisie zal het opiniepeilingen regenen en landelijke kopstukken zullen hun mening geven over actuele politieke gebeurtenissen. Mensen stemmen landelijk en er wordt alles aan gedaan om dit zo te houden. De nieuwe staten zullen een nieuwe Eerste Kamer kiezen en dat schijnt meer tot de verbeelding te spreken dan de Statenverkiezingen zelf.

Er hangt nog steeds een sfeer omheen van: die provincies houden zich alleen maar bezig met dijken en wegen.

De Landelijke Werkgroep Parlementair Werk van de PSP (LWPW) geeft in haar blad de Rode Draad maandelijks veel informatie over Gemeenteraden en Provinciale Staten waaruit blijkt dat deze beeldvorming onterecht is.

Er is reden genoeg voor de PSP om actief de campagne in te gaan. Hoe wordt er deelgenomen in de diverse provincies; waar zitten de kneipunten en kunnen we rekenen op een goed resultaat?

Om het geheugen even op te frissen. Bevrijding nr. 1 gaf een overzicht van de wijze waarop de PSP deel zal nemen aan de Statenverkiezingen: Groningen, Drenthe en Noord-Holland nemen zelfstandig deel; in Overijssel, Flevoland, Utrecht, Zeeland en Limburg is een gecombineerde lijst van PSP en CPN; Friesland, Gelderland, Zuid-Holland en Noord-Brabant doen het samen met PPR en CPN.

Er wordt dus op verschillende manieren deelgenomen. Samen of alleen blijft kennelijk een populaire discussie binnen de PSP.

In die provincies waar samengewerkt wordt is het zaak dat er goede afsprake gemaakt worden.

Het PSP-kongres van 24 en 25 november 1984 in Rotterdam heeft richtlijnen vastgesteld voor zogenaamde samenwerkingskontrakten. In deze kontrakten wordt ondermeer geregeld: de vaststelling van het verkiezingsprogramma, de zetelverdeling en voorwaarden aan bestuursdeelname (kollegevorming).

Op 5 juli van het vorig jaar heeft het partijbestuur een toetsingscommissie ingesteld om deze samenwerkingskontrakten te beoordelen.

Uit de rapportage van de toetsingscommissie komt eigenlijk alleen het probleem van de bestuursverantwoordelijkheid naar voren, het al dan niet deelnemen aan een kollege van gedeputeerden.

Hier heeft het eerder genoemde Rotterdamse kongres het volgende besluit overgenomen: "Waar na de verkiezingen een linkse meerderheid is, onderzoekt de PSP, of het samenwerkingsverband waaraan zij deelneemt, de mogelijkheid deze meerderheid om te zetten in een links programcollege met uitsluiting van CDA en VVD. Hoewel dat niet de voorkeur heeft is deelname van D'66 hieraan in afzonderlijke gevallen mogelijk. Deelname van de SP is niet mogelijk."

Daar waar er samengewerkt wordt is het beperkt gebleven tot PPR en/of CPN.

In Zuid-Holland is ook overleg geweest met SAP en EVP. De Zuidhollandse EVP sloot een combinatie met SAP uit en zag dus af van deelname aan een gezamenlijke lijst. Omdat de PPR de SAP alleen wilde accepteren als ook de EVP mee kon doen was ook dat van de baan.

In vergelijking met de vorige verkiezingen in 1982 zijn er meer samenwerkingslijsten gekomen.

In 1982 nam de PSP in vijf provincies deel met een zelfstandige lijst, nu zijn dat er nog maar drie (Drenthe, Groningen, Noord-Holland).

De PPR heeft, mede door haar relatief gezien minst slechts uitslag van radicaal links bij de Tweede-Kamerverkiezingen in '86, in een aantal provincies de voorkeur gegeven aan zelfstandige deelname. Dat betekent dat in Utrecht, Limburg, Overijssel, Zeeland en Flevoland de PSP alleen de CPN als coalitiegenoot heeft en dat in Noord-Holland zelfstandig deelgenomen wordt. De meningsverschillen in Noord-Holland tussen de PSP en de in het afspiegelingscollege vertegenwoordigde CPN waren dermate groot dat al vrij snel duidelijk werd dat samenwerking hier niet voor de hand lag.

Afijn, we doen dus in alle provincies mee, de elfstedentocht gaat niet door en Van Agt is naar Tokio. Kortom, aan alle voorwaarden voor een succesvolle campagne is voldaan. Hoe groot zijn de kansen op een overwinning?

Velen zullen nog ronlopen met een katerig gevoel van de laatste Tweede-Kamerverkiezingen. De PvdA heeft toen radicaal links leeggezogen. De kans dat dit nu weer gebeurt is niet geheel denkbeeldig. De kiesdeler is bij provincies twee tot vier keer zo hoog als bij de Tweede Kamer. Bij een zelfde uitslag als de Tweede-Kamerverkiezingen kunnen er dus heel wat zetels verloren gaan.

De landelijke politiek zal bij deze Statenverkiezingen een nog grotere rol spelen dan zij normaal al doet. Dat heeft te maken met de te verwachten samenstelling van de Eerste Kamer. Tot nu toe was het gewoonte dat de Eerste Kamer in gedeelten voor zes jaar werd gekozen. Nu, in 1987, zullen de staten al vrij snel een hele nieuwe Eerste Kamer kiezen.

Er wordt al een tijd lang gespeculeerd over de vraag: "Zullen de regeringspartijen CDA en VVD hun meerderheid verliezen in de Eerste Kamer?" Hoewel het niet erg waarschijnlijk is dat dit gebeurt, lijkt deze vraag de campagnes wel te gaan overheersen. Alles wordt dan gereduceerd tot de strijd tussen Lubbers en Kok. De PvdA zal zeker haar nieuwe roerganger Kok inzetten om de aandacht te vestigen op het belang van de Eerste Kamer, hoewel ze er liever van af wil.

De PSP weet wat haar te doen staat. Naast de twaalf provincies zal ook de dertiende provincie, Den Haag, een woordje mee moeten spreken. In de volgende Bevrijding meer hierover.

BON Ik wil een spaarrekening openen bij de ASN. Stuur mij de benodigde formulieren en informatie zodat ik kan uitzoeken, welke spaarvorm(en) het beste bij mij past.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Handtekening: _____

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

werd vanuit de zaai wel aangevochten, maar Van der Velden gaf geen krimp. Tja, en als het zover is dat "wij" ook geloven dat rechts de betere antwoorden heeft, kunnen we als linksen wel inpakken.

Jaap de Jong trok uit het falen van de doorbraak de konklusie dat er op landelijk nivo voor radikaal links geen eer meer te behalen viel. Om toch nog een bijdrage te kunnen leveren aan de beoogde machtsvorming van onderop stelde hij als nieuwe strategie een "mars door de instituties" van het bedrijfsleven voor. Op het gebied van het management, de begeleiding en ondersteuning van ondernemingsraden, etcetera. Een lange mars, naar het zich laat aanzien, waarbij de "parlementaire komponent" (zonder dat dat zo precies werd uitgesproken) kennelijk door de PvdA moest worden waargemaakt.

Frans Janssen vertelde zich in de sfeer van de sombere toonzetting van de stellingen wel thuis te voelen, maar het ging hem toch te ver uit de (zijns inziens) organisatorische "ellende" teer linkerzijde nu ook maar gelijk de konklusie te trek-

cialisme ten dode was opgeschreven. Van der Velden zag hij de radikaal-linkse el tot vormen van samenwerking iet inspirerende van de doorbraak teloorgegaan. Echt perspectief ig hij pas, als (over pak weg zes voorwaarde dat de PvdA zolang op het huidige pad) de linkervleu- IA zich zou losmaken en met "de resten" van radikaal links tot nieuwe partijvorming zou komen.

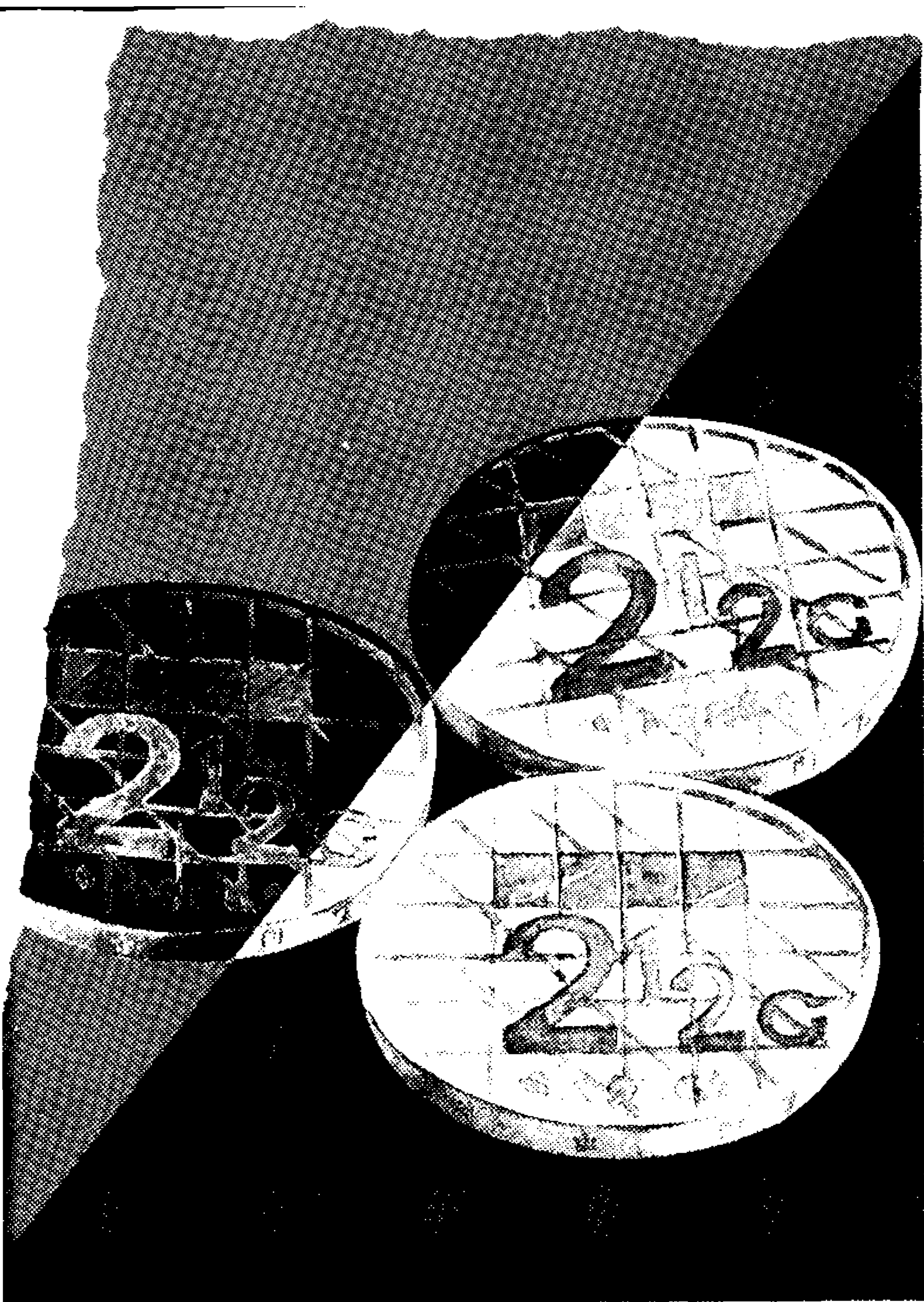
De CPN-er Van den Berg was eigenlijk nog het meest optimistisch. Als links (of de CPN in ieder geval) er in zou slagen minder geïdentificeerd te worden met de staat (met overheidsbemoeienis) lagen er zijns inziens nog ruime kansen: "De ideologische verbinding tussen socialisme en staat funktioneert als rem en schept ruimte voor rechts."

Het was voor Stan Poppe op dat moment niet zo moeilijk meer een warm pleidooi voor eenheid (dat wil zeggen het opgaan in de PvdA) te houden. Naar zijn mening was nu toch wel bewezen dat alleen de sociaal-demokratie in staat was een antwoord op rechts te formuleren. De radikaal-linkse partijen ("afsplittingsen" zei Poppe) hebben er alleen maar toe bijgedragen dat successen van de sociaal-demokratie werden tegengehouden! De socialistische idee was stevig verankerd in het beginselprogramma van zijn partij, en de politieke actie toegesneden op de maatschappelijke realiteit. Bewegingen – ook politieke partijen – hebben (deel)suksessen nodig en vandaar dat in het optreden van de PvdA de nadruk eerder ligt op directe resultaten dan op verder weg liggende linkse idealen. Als het ooit al zinvol was geweest te stemmen op radikaal-linkse partijen, was dat nu zeker niet meer het geval. Bovendien was de PvdA, na Nieuw Links, een open, pluriforme partij geworden, waar voor een ieder voldoende ruimte is.

Op een enkele reactie van Frans Janssen na, kwam er uit het forum verrassend weinig tegenspraak op Poppes verhaal. En als dat maatgevend is voor de stand van zaken binnen radikaal links, staat ons weinig vrolijks meer te wachten.

Maar: er is een lichtpunt. Op de Partijraadsvergadering van de PSP, die bijna samenviel met het 30-jarig bestaan van die partij, nam voorzitter Marko Mazeland de toegeworpen handschoen op. Hóé hij dat deed, leest u elders in dit blad.

HENK BRANDERHORST

en ex-lid PPR). Allen op persoonlijke titel uiteraard.

De Linkse Doorbraak – het is er niet van gekomen, althans op landelijk nivo. PPR, CPN en PSP namen zelfstandig deel aan de jongste kamerverkiezingen – en kwamen daar gemillimeterd en gelouterd uit te voorschijn. Het fiasco van de doorbraak had kennelijk z'n sporen in het panel getrokken. Rudi van der Velden "bekende" PvdA te hebben gestemd, Jaap de Jong had zich teruggetrokken op de lokale, Haagse politiek. Alleen Janssen en Van den Berg zagen nog enig heil in hun respektievelijke partijen – zij het dat ook zij nog niet direkt het ochtendrood zagen gloren.

De stellingen die door de organisatoren aan het panel waren voorgelegd getuigden ook van weinig opwindend geloof in de toekomst van radikaal-links. Ze kwamen er allemaal eigenlijk op neer dat nu nog slechts de gang naar de sociaal-demokratie, in casu de PvdA restte. Stellingen die, uiteraard, van harte werden onderschreven door Stan Poppe.

Foto: Jan Banning/HH

vervolg van pagina 7

Aanslag op t

KRI is een onafhankelijk en kritisch reklasseringssektor en wordt (waar vanwege die kritische opstelling) be het mom van noodzakelijke bezuini de Vos – de net benoemde politie voor justitie en politie, schreef name bestuur een protest, dat werd toeg de Federatie van Reklasseringsir Den Bosch. In de brief wordt aang het terugdraaien van deze bezuinig juist in een tijdperk van toenemer aan een blad als Kri zo'n dringende

30 jaar bloemen

Jan Varwijk behoorde 30 jaar geleden tot de oprichters van de PSP en nu nog maakt hij namens het gewest Midden Holland deel uit van de Partijraad. Zodoende werd hij, tijdens de PR-vergadering van 24 januari eens in de bloemen gezet. Maar ook dertig andere PSP-sters van het eerste uur werden op dinsdag 27 januari via hun afdelingen met bloemen verrast. Als bescheiden bedankje voor 30 jaar inzet.

Agenda

7 februari, 10.30, Partijbestuur, Nwe Looiersstraat 45, Amsterdam. Inl. Frank Feiner, tel. 01853 - 2390.

14 februari, 10.30 Themadag arbeidstijdverkorting-Sek, Kargadoor, Oudegracht 36, Utrecht. Inl. Pieter van der Hijden, tel. 020 - 27 50 03.

18 februari, 19.30, Sektie ekstern van het Partijbestuur, PSP-pand, Oudegracht 243, Utrecht. Inl. Thea van der Molen, tel. 030 - 89 22 75.

21 februari, 11.30, themagroep milieu en technologie, PSP-pand Utrecht. Inl. John Smits, tel. 080 - 23 83 53.

21 februari, 11 uur themadag groep volkshuisvesting en planologie over woonlasten en inkomensstelsel, PSP-pand Utrecht. Inl. Jan Willem Rijke, tel. 02152 - 686 35.

25 februari, 19 uur, themagroep vredesvraagstukken, PSP-pand Utrecht. Inl. Bert Freriks, tel. 050 - 14 38 06.

27 februari, 20 uur themagroep racismebestrijding (quoteringsregeling migranten), PSP-pand Utrecht. Inl. Hugo van der Steenhoven, tl. 030 - 31 81 86.

11 maart, 19.30, Sektie Ekstern van het PB, PSP-pand Utrecht. Inl. Corrie van der Velden, tel. 020 - 84 32 26.

18 maart, 19.45, themagroep Sek, PSP-pand Utrecht. Inl. Pieter van der Hijden, tel. 020 - 27 50 03.

24 maart, 19.45, themagroep vredesvraagstukken, PSP-pand Utrecht. Inl. Bert Freriks, tel. 050 - 14 38 06.

Algemene Spaarbank voor Nederland Antwoordnummer 1188 2500 WB's-Gravenhage

Statenverkiezingen zelf.

Er hangt nog steeds een sfeer omheen van: die provincies houden zich alleen maar bezig met dijken en wegen.

De Landelijke Werkgroep Parlementair Werk van de PSP (LWPW) geeft in haar blad de Rode Draad maandelijks veel informatie over Gemeenteraden en Provinciale Staten waaruit blijkt dat deze beeldvorming onterecht is.

Er is reden genoeg voor de PSP om actief de campagne in te gaan. Hoe wordt er deelgenomen in de diverse provincies; waar zitten de knelpunten en kunnen we rekenen op een goed resultaat?

Om het geheugen even op te frissen. Bevrijding nr. 1 gaf een overzicht van de wijze waarop de PSP deel zal nemen aan de Statenverkiezingen: Groningen, Drenthe en Noord-Holland nemen zelfstandig deel; in Overijssel, Flevoland, Utrecht, Zeeland en Limburg is een gecombineerde lijst van PSP en CPN; Friesland, Gelderland, Zuid-Holland en Noord-Brabant doen het samen met PPR en CPN.

Er wordt dus op verschillende manieren deelgenomen. Samen of alleen blijft kennelijk een populaire discussie binnen de PSP.

In die provincies waar samengewerkt wordt is het zaak dat er goede afsprake gemaakt worden.

Het PSP-kongres van 24 en 25 november 1984 in Rotterdam heeft richtlijnen vastgesteld voor zogenaamde samenwerkingskontrakten. In deze kontrakten wordt ondermeer geregeld: de vaststelling van het verkiezingsprogramma, de zetelverdeling en voorwaarden aan bestuursdeelname (kollegevorming).

Op 5 juli van het vorig jaar heeft het partijbestuur een toetsingscommissie ingesteld om deze samenwerkingskontrakten te beoordelen.

Uit de rapportage van de toetsingscommissie komt eigenlijk alleen het probleem van de bestuursverantwoordelijkheid naar voren, het al dan niet deelnemen aan een kollege van gedeputeerden.

Hier heeft het eerder genoemde Rotterdamse kongres het volgende besluit overgenomen: "Waar na de verkiezingen een linkse meerderheid is, onderzoekt de PSP, of het samenwerkingsverband waaraan zij deelneemt, de mogelijkheid deze meerderheid om te zetten in een links programcollege met uitsluiting van CDA en VVD. Hoewel dat niet de voorkeur heeft is deelname van D'66 hieraan in afzonderlijke gevallen mogelijk. Deelname van de SP is niet mogelijk."

In vergelijking met de vorige verkiezingen in 1982 zijn er meer samenwerkingslijsten gekomen.

In 1982 nam de PSP in vijf provincies deel met een zelfstandige lijst, nu zijn dat er nog maar drie (Drenthe, Groningen, Noord-Holland).

De PPR heeft, mede door haar relatief gezien minst slechts uitslag van radicaal links bij de Tweede-Kamerverkiezingen in '86, in een aantal provincies de voorkeur gegeven aan zelfstandige deelname. Dat betekent dat in Utrecht, Limburg, Overijssel, Zeeland en Flevoland de PSP alleen de CPN als coalitiegenoot heeft en dat in Noord-Holland zelfstandig deelgenomen wordt. De meningsverschillen in Noord-Holland tussen de PSP en de in het afspiegelingscollege vertegenwoordigde CPN waren dermate groot dat al vrij snel duidelijk werd dat samenwerking hier niet voor de hand lag.

Afijn, we doen dus in alle provincies mee, de elfstedentocht gaat niet door en Van Agt is naar Tokio. Kortom, aan alle voorwaarden voor een succesvolle campagne is voldaan. Hoe groot zijn de kansen op een overwinning?

Velen zullen nog ronlopen met een katerig gevoel van de laatste Tweede-Kamerverkiezingen. De PvdA heeft toen radicaal links leeggezogen. De kans dat dit nu weer gebeurt is niet geheel denkbeeldig. De kiesdeler is bij provincies twee tot vier keer zo hoog als bij de Tweede Kamer. Bij een zelfde uitslag als de Tweede-Kamerverkiezingen kunnen er dus heel wat zetels verloren gaan.

De landelijke politiek zal bij deze Statenverkiezingen een nog grotere rol spelen dan zij normaal al doet. Dat heeft te maken met de te verwachten samenstelling van de Eerste Kamer. Tot nu toe was het gewoonte dat de Eerste Kamer in gedeelten voor zes jaar werd gekozen. Nu, in 1987, zullen de staten al vrij snel een hele nieuwe Eerste Kamer kiezen.

Er wordt al een tijd lang gespeculeerd over de vraag: "Zullen de regeringspartijen CDA en VVD hun meerderheid verliezen in de Eerste Kamer?" Hoewel het niet erg waarschijnlijk is dat dit gebeurt, lijkt deze vraag de campagnes wel te gaan overheersen. Alles wordt dan gereduceerd tot de strijd tussen Lubbers en Kok. De PvdA zal zeker haar nieuwe roerganger Kok inzetten om de aandacht te vestigen op het belang van de Eerste Kamer, hoewel ze er liever van af wil.

De PSP weet wat haar te doen staat. Naast de twaalf provincies zal ook de dertiende provincie, Den Haag, een woordje mee moeten spreken. In de volgende Bevrijding meer hierover.

Het klein-linkse wereldbeeld

Ter afsluiting van een lezingencyclus over "Het klein-linkse wereldbeeld", werd op 21 januari in Amsterdam een forum georganiseerd, waaraan vertegenwoordigers van de doorbraak-gedachte in het links-radikale veld werden gekonfronteerd met de Partij van de Arbeid – in persoon van voorzitter ad interim Stan Poppe. Achter de tafel: Frans Janssen (PSP-partijbestuurslid), Rudi van der Velden (ex-CPN-er), Harrie van den Berg (CPN) en Jaap de Jong (ex-vice-voorzitter en ex-lid PPR). Allen op persoonlijke titel uiteraard.

De Linkse Doorbraak – het is er niet van gekomen, althans op landelijk nivo. PPR, CPN en PSP namen zelfstandig deel aan de jongste kamerverkiezingen – en kwamen daar gemillimeterd en gelouterd uit te voorschijn. Het fiasco van de doorbraak had kennelijk z'n sporen in het panel getrokken. Rudi van der Velden "bekende" PvdA te hebben gestemd, Jaap de Jong had zich teruggetrokken op de lokale, Haagse politiek. Alleen Janssen en Van den Berg zagen nog enig heil in hun respektievelijke partijen – zij het dat ook zij nog niet direkt het ochtendrood zagen gloren.

De stellingen die door de organisatoren aan het panel waren voorgelegd getuigden ook van weinig opwindend geloof in de toekomst van radikaal-links. Ze kwamen er allemaal eigenlijk op neer dat nu nog slechts de gang naar de sociaal-demokratie, in casu de PvdA restte. Stellingen die, uiteraard, van harte werden onderschreven door Stan Poppe.

Rudi van der Velden verdedigde de stelling dat rechts beter is toegerust op het omgaan met nieuwe maatschappelijke verschijnselen dan links. Hij konstateerde niet alleen dat "ideologisch rechts" vooralsnog de slag om de kiezers gewonnen had, maar óók dat rechts de betere antwoorden op de (economische) crisis formuleerde. Ging het met het bedrijfsleven niet beter en daalde werkloosheid soms niet? Dat laatste werd vanuit de zaal wel aangevochten, maar Van der Velden gaf geen krimp. Tja, en als het zover is dat "wij" ook geloven dat rechts de betere antwoorden heeft, kunnen we als linksen wel inpakken.

Jaap de Jong trok uit het falen van de doorbraak de konklusie dat er op landelijk nivo voor radikaal links geen eer meer te behalen viel. Om toch nog een bijdrage te kunnen leveren aan de beoogde machtsvorming van onderop stelde hij als nieuwe strategie een "mars door de instituties" van het bedrijfsleven voor. Op het gebied van het management, de begeleiding en ondersteuning van ondernemingsraden, etcetera. Een lange mars, naar het zich laat aanzien, waarbij de "parlementaire komponent" (zonder dat dat zo precies werd uitgesproken) kennelijk door de PvdA moest worden waargemaakt.

Frans Janssen vertelde zich in de sfeer van de sombere toonzetting van de stellingen wel thuis te voelen, maar het ging hem toch te ver uit de (zijns inziens) organisatorische "ellende" teer linkerzijde nu ook maar gelijk de konklusie te trek-

ken dat het socialisme ten dode was opgeschreven. Noodgedwongen zag hij de radikaal-linkse partijen nog wel tot vormen van samenwerking komen, maar het inspirerende van de doorbraak was inmiddels teloorgegaan. Echt perspectief voor "links" zag hij pas, als (over pak weg zes jaar, onder de voorwaarde dat de PvdA zolang zou doorgaan op het huidige pad) de linkervleugel van de PvdA zich zou losmaken en met "de resten" van radikaal links tot nieuwe partijvorming zou komen.

De CPN-er Van den Berg was eigenlijk nog het meest optimistisch. Als links (of de CPN in ieder geval) er in zou slagen minder geïdentificeerd te worden met de staat (met overheidsbemoeienis) lagen er zijns inziens nog ruime kansen: "De ideologische verbinding tussen socialisme en staat funktioneert als rem en schept ruimte voor rechts."

Het was voor Stan Poppe op dat moment niet zo moeilijk meer een warm pleidooi voor eenheid (dat wil zeggen het opgaan in de PvdA) te houden. Naar zijn mening was nu toch wel bewezen dat alleen de sociaal-demokratie in staat was een antwoord op rechts te formuleren. De radikaal-linkse partijen ("afsplitsingen" zei Poppe) hebben er alleen maar toe bijgedragen dat successen van de sociaal-demokratie werden tegengehouden! De socialistische idee was stevig verankerd in het beginselprogramma van zijn partij, en de politieke actie toegesneden op de maatschappelijke realiteit. Bewegingen – ook politieke partijen – hebben (deel)successen nodig en vandaar dat in het optreden van de PvdA de nadruk eerder ligt op direkte resultaten dan op verder weg liggende linkse idealen. Als het ooit al zinvol was geweest te stemmen op radikaal-linkse partijen, was dat nu zeker niet meer het geval. Bovendien was de PvdA, na Nieuw Links, een open, pluriforme partij geworden, waar voor een ieder voldoende ruimte is.

Op een enkele reactie van Frans Janssen na, kwam er uit het forum verrassend weinig tegenspraak op Poppes verhaal. En als dat maatgevend is voor de stand van zaken binnen radikaal links, staat ons weinig vrolijks meer te wachten.

Maar: er is een lichtpunt. Op de Partijraadsvergadering van de PSP, die bijna samenviel met het 30-jarig bestaan van die partij, nam voorzitter Marko Mazeland de toegeworpen handschoen op. Hóe hij dat deed, leest u elders in dit blad.

HENK BRANDERHORST

Foto: Jan Banning/HH

DE PSP EN DE KRUISRAKETTEN

Op 7 februari organiseert BIVAK een Aktivistenkonferentie. Bert Freriks vertegenwoordigt de PSP in BIVAK en neemt alvast een voorschotje.

BIVAK

1986 was het jaar, waarin de vredesbeweging zich moest herstellen van het plaatsingsbesluit. Het KKN ging slapen en liet talloze activisten die zich jarenlang hadden ingezet op onverantwoorde wijze in de kou staan. Vele vredesplatforms werden inactief. Op initiatief van de PSP en BONK werd BIVAK opgericht, bestaande uit meer dan twintig vredesorganisaties, politieke partijen, vakbonden e.d. Kern van de activiteiten was de Doe Niet Mee campagne die erop gericht was door het verzamelen van zoveel mogelijk "besmetverklaringen" een klimaat te scheppen, waarin plaatsing onmogelijk zou worden. Daaromheen organiseerde BIVAK een aantal geslaagde activiteiten met als hoogtepunt de blokkade van 19 september in Woensdrecht.

Het ziet er nu echter naar uit dat BIVAK in een patstelling is terechtgekomen. Het is niet gelukt om dat gewenste klimaat te scheppen, het bouwen gaat in een razend tempo door een binnen een paar maanden zal het ruwe werk gereed zijn. Het was natuurlijk ook hoog gegrepen van BIVAK, maar er was meer. Binnen BIVAK zijn voortdurend strategische meningsverschillen geweest tussen aan de ene kant met name SAP, Stop de N-bom en CPN en aan de andere kant met name BONK, Atoomvrijstaat en de PSP. Deze verschillen zijn nooit echt uitgediscussieerd. Op veel terreinen stonden we tegenover elkaar, vooral bij punten als: kies je voor een regiogerichte aanpak of voor het organiseren van een centrale activiteit; kies je voor prikacties bij bedrijven, acties van burgerlijke ongehoorzaamheid of meer in de richting van brede, gematigde coalities. Na de blokkade van 19 september werd de oorspronkelijk opzet van 1 november Doe Niet Mee aktiedag, waarbij allerlei acties bij bedrijven zouden worden gehouden, onder invloed van vooral SAP en CPN omgebogen in een demonstratie in Amsterdam. Dat wakte wrevel bij veel activisten en deelnemende organisaties.

Daarna is er al weer heel wat keren vergaderd over vervolgactiviteiten, waarbij elke vergadering steeds meer een herhaling van de voorgaande werd. Een patstelling dus. Het heeft veel te maken met de verwarring die er vanzelfsprekend is ontstaan nu de bouw in zo'n vergevorderd stadium is. Moet je nog steeds blijven roepen: ze komen er niet in? De PSP is van mening dat je er niet meer onderuit komt om te constateren dat de kruisraketten geplaatst zullen worden (behoudens internationale ontwikkelingen). Moet je besmetverklaringen blijven ophalen nu het beton zo'n beetje gestort is? Moet je gaan kiezen voor speerpuntbedrijven? Moet je alleen nog maar proberen zoveel mogelijk overlast te bezorgen? Of moet je je toch weer op de breedheid richten en het CDA daarbij niet uit het oog verliezen? Een belangrijke rol speelt bovendien het gebrek aan menskracht. Terecht wordt bijvoorbeeld de kleine linkse partijen verweten dat hun inzet gering is. Ook ik vind de inzet van de PSP (en daarmee bedoel ik wel wat meer dan de politiek sekretaris vredesvraagstukken) onvoldoende.

Verdere activiteiten

Deze inleiding had ik dan ook nodig voor het tweede deel van mijn verhaal, waarbij ik het over die activiteiten wil hebben waarvoor de PSP zich zou kunnen, zou moeten inzetten. Op 7 februari organiseert BIVAK een Aktivistenkonferentie, om de plannen voor 1987 te bespreken. Onduidelijk is daarbij hoe de inzet van de regio's kan/zal zijn met betrekking tot de Doe Niet Mee campagne. Ik pleit zelf voor een gekoncentreerde aanpak naar een aantal grote bedrijven met vestigingen in het hele land. Dat is concreter, zichtbaarder en daardoor meer publiciteitsgevoelig dan je bezig te houden met één of meer van de honderden bedrijfjes die betrokken zijn bij de bouw.

Noodplan invliegen kruisraketten

Waar ik de meeste aandacht voor vraag is het door BONK ingebrachte idee van een Noodplan. Dat zou in werking moeten treden als de eerste kruisraketten daadwerkelijk ingevlogen worden. Op dat moment moet er in Nederland een heel scala van activiteiten losbarsten. Zo zal de ene groep een demonstratie, of een fakkeloptocht willen organiseren, of een manifestatie in zijn stad. Anderen organiseren liever een bezetting van een openbaar gebouw. Weer anderen kiezen voor een blokkade van een militaire basis of willen een aantal kruispunten bezetten. De aankondiging van een Noodplan *NU* verhoogt de maatschappelijke druk en laat de politieke prijs van het plaatsen zo hoog mogelijk zijn. Bovendien wordt het verzet na de plaatsing verder gestalte gegeven. Van het Noodplan kan een belangrijke mobiliserende werking uitgaan. Er wordt gedacht aan een plaatselijke of regionale opbouw, waarbij wordt uitgegaan van plaatselijke Doe Niet Mee groepen. Het versterken daarvan door personen, groepen en organisaties is daarbij erg nodig. Het gaat erom dat zoveel mogelijk mensen zich publiekelijk vastleggen op de uitvoering van een onderdeel van het Noodplan. Naarmate het verder uitgewerkt wordt – door er steeds meer personen en groepen bij te

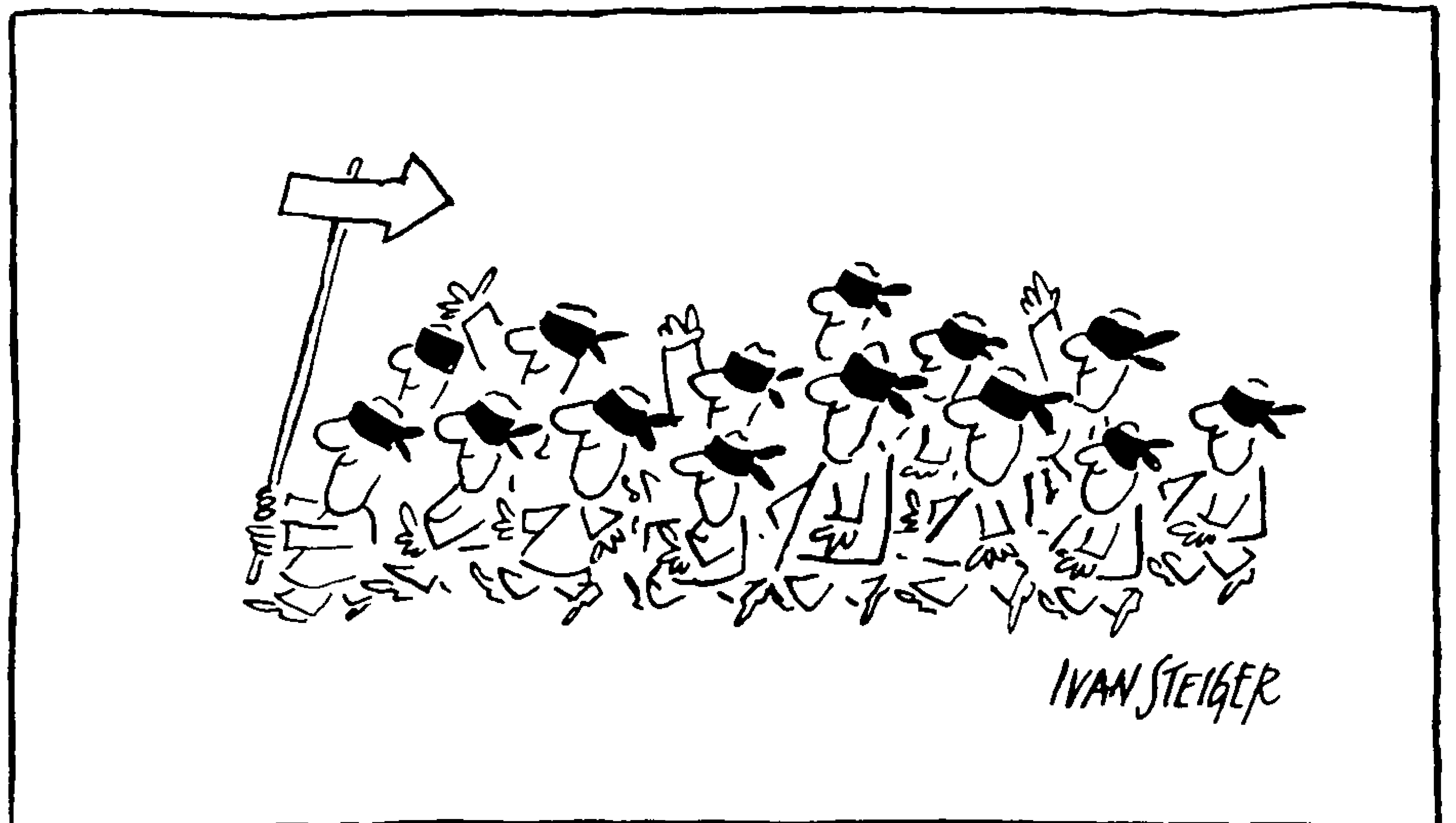
betrekken – kan het ook gebruikt worden als ondersteuning en uitbreiding van de Doe Niet Mee campagne. Op landelijk niveau zal BIVAK een initierende en begeleidende rol spelen. Bijvoorbeeld door het opstellen van een aktiehandboek. Dat kan dienen als een richtlijn voor het opzetten van de activiteiten.

Me dunkt dat de inzet van individuele PSP-leden en van afdelingen op dit terrein voor de hand ligt. Ik hoop dan ook eens een keer vanuit de partij reacties te ontvangen op dit Noodplan.

KKN en verder

De PSP kiest zowel voor breed als voor radikaal en we proberen dit als het even kan met elkaar te verbinden. Zo kunnen plaatselijke afdelingen van PvdA, FNV en IKV gemobiliseerd worden in het kader van het Noodplan. Ook op landelijk niveau is iets dergelijks gaande. Het partijbestuur van de PSP heeft besloten een laatste poging te wagen om het KKN te reaktiveren. De PSP heeft het initiatief genomen om (samen met andere kleinere organisaties) het KKN voor te stellen om in het najaar van 1987 rond het 'invliegklaar' zijn van de basis een massale demonstratieve activiteit te organiseren in Den Haag. Daarbij gaat het vooral om het meekrijgen van de grote organisaties. Mocht men ook nu niets willen doen, dan stellen we voor dat het KKN zich maar opheft. De PSP vindt dat je daar dan ook niet zo tragisch meer over hoeft te doen. Het verzet tegen de kruisraketten gaat door, ook na de plaatsing. Wij denken daarbij bij voorbeeld aan het grondig opzetten van een Cruise-watch. Ook het verzet tegen de (atoom)bewapening gaat door, maar dan waarschijnlijk in een ander verband. De NAVO-oefening Reforger die in het najaar wordt gehouden kan een belangrijk mobilisatiepunt zijn voor de strijd tegen de oorlogsvoorbereiding en de rol van de NAVO. Als het wordt opgezet zoals het succesvolle samenwerkingsverband 'Is het oorlog op het IJ' kan er breed worden gemobiliseerd op een radicale inhoud. De PSP zal daarbij van de partij zijn.

BERT FRERIKS

Uit: Vrede/Vredesopbouw

G.P.A.

Op 15 en 16 januari j.l. vond in Brussel een conferentie over kiesrecht voor buitenlanders plaats. Organisatoren van deze bijeenkomst waren het Groen Progressief Akkoord (waarin CPN, Groen Platform, PPR en PSP samenwerken) en haar zusterpartijen in het Europees Parlement.

Voor PSP-leden is het een uitgemaakte zaak dat buitenlanders aan alle verkiezingen kunnen meedoen. De EG en veel van haar lidstaten denken daar echter anders over. Op dit moment mogen alleen in Ierland, Denemarken en Nederland buitenlanders onder bepaalde voorwaarden aan lokale verkiezingen deelnemen. In de overige EG-landen woedt de discussie hierover nog volop, evenals in de EG zelf. Zo verscheen in het najaar van '86 een rapport van de Europese Commissie (EC), het dagelijks bestuur van de EG, waarin het kiesrecht bij lokale verkiezingen alleen voor die buitenlanders geldt, die over de nationaliteit van een EG-land beschikken.

Op de conferentie, waaraan 65 bewegingen uit zeven landen deelnamen, zetten de inleid(st)ers zich duidelijk af tegen het standpunt van de EC. Bram van der Lek (GPA) merkte onder andere op: "Kiesrecht is een van de eerste rechten in een democratie, het is vastgelegd in het Verdrag van de Verenigde Naties". "Waar je woont en leeft, heb je het recht om mee te praten...". Het voorstel van de EC omschreef hij als "een doos met verouderde bezwaren". Verder bepleitte hij de uitbreiding van het lokaal kiesrecht tot landelijk en regionaal nivo.

Duidelijk in haar oordeel was ook het Turkse gemeenteraadslid voor de PvdA in Enschede: Secil Arda. Zij vergelijkt de opstelling van de EC met de weigering van Engeland om de Amerikanen in 1776 kiesrecht te geven. De migranten bevinden zich thans in dezelfde positie als de Amerikanen destijds.

Over het lokaal kiesrecht in Nederland oordeelde zij vrij positief. Het is een eerste stap, wat in de toekomst uitgebreid moet worden naar provinciaal en landelijk nivo. Voor migranten betekent het een mogelijkheid om "op eigen kracht en vanuit de eigen identiteit" een plaats te veroveren in de Nederlandse politiek.

Van de conferentie wordt op dit moment een verslag geproduceerd, welke in het voorjaar in de Nederlandse taal bij het GPA verkrijgbaar zal zijn.

Die Grünen

Die Grunen hebben bij de verkiezingen in de Bondsrepubliek, op 25 januari gewonnen: ze gingen van 27 naar 42 zetels. De liberalen wonnen 12 zetels, de sociaal-demokraten verloren een beetje en Kohls christen-demokraten veel. De winst van de Grunen is voor een belangrijk deel te verklaren uit het falen van de andere partijen: het Flickschandaal trof met name CDU/CSU, de rel rond Die Neue Heimat trof de SPD, "Tsjernobyl" en "Basel" troffen de nucleaire en chemische industrie. Aan de andere kant is er de koortsachtige activiteit van de Bondsdag-

fraktie met meer dan 100 medewerkers. De pluriformiteit van de partij waar "fundi's" en "realo's" elkaar gevonden hebben is de erkenning van het feit dat men elkaar nodig heeft. Een kiesdrempel van 5% dwingt daar telkens opnieuw toe. Niet een ideologie, "het socialisme" tot bindmiddel maken, maar samen tegen de vernietiging van het milieu.

De Grunen kregen hun kans toen de SPD van 1966 tot 1982 in de regering zat. Aanvankelijk bracht dat enthousiasme over de Ostpolitik van Brand. Maar binnenslands was er de studentenbeweging en kwam in het algemeen de buitenparlementaire beweging op. Via de "Lander" kwamen de Grunen langzamerhand in alle parlementen van de deelstaten en bij de Europese verkiezingen in 1979 kregen ze 3,2% van de

stemmen en heel wat geld, want het rijk betaalt de partijen in West-Duitsland na de verkiezingen DM 3,80 per verkregen stem. In 1983 was de SPD uitgeteld en kwamen de Grunen in de Bondsdag - met de vredesbeweging in de rug.

De zogenaamde "Friedensliste", waarin de kleine kommunistische partij samenwerkt met andere groepen, kreeg ook dit keer weer zeer weinig stemmen. De SPD kreeg dit keer een half miljoen stemmen van voorheen christen-demokratische kiezers. "Het begin van het herstel", zei Brand. Van de SPD-stemmers wil 43% een coalitie met de Grunen (28% met de liberalen en 17% met de CDU). Van de Grunen-stemmers wil 80% een coalitie met de SPD.

WILBERT DEKKER

LAATSTE NIEUWS: Temadag arbeidstijdverkorting

De PSP heeft zowel theoretisch als praktisch enkele problemen met haar standpunt t.a.v. ARBEIDSTIJDVERKORTING, ons middel voor de drastische herverdeling van alle betaalde en onbetaalde arbeid. Binnen de partij twijfelen een aantal mensen aan de juistheid van dat standpunt, dat onuitvoerbaar zou zijn. Daarnaast lijken we in de praktijk niet erg wervend met dit standpunt te kunnen werken en lijkt de maatschappelijke strijd voor ATV een verloren zaak. Door middel van een temadag en een temanummer van het SEK-bulletin willen we hier meer helderheid over krijgen.

De Sociaal-Economische Commissie van de PSP (SEK) organiseert op ZATERDAG 14 FEBRUARI a.s. in UTRECHT een landelijke temadag over ATV. De dag duurt van 10.30 tot 15.30 uur en vindt plaats in DE KARGADOOR, Oudegracht 36. Achtergrondmateriaal vind je in een temanummer van het SEK-bulletin, dat gratis aan te vragen is bij het Partijburo (tel. 020/267374). Voor meer inlichtingen: SEKretaris Pieter van der Hijden, tel. 020/275003.

Door middel van de ATV-temadag wil de SEK graag in contact komen met actieve én in de ATV geïnteresseerde PSP-sters om met hen de ATV-diskussie van enkele jaren geleden en de strijd die op dit punt is gevoerd weer eens helder voor de geest te krijgen. We zullen samen nagaan of we het er nog steeds over eens zijn dat ATV een middel is en geen doel. We willen bespreken of het middel ATV nog steeds het juiste middel voor ons doel is en ideeën uitwisselen om hieraan met meer succes te kunnen werken.

Het ochtendprogramma begint met een inleiding van MARIANNE ZIJLMANS over ATV en PSP, daarna spreekt TITIA BOS over ATV elders (m.n. vrouwenbeweging, vakbeweging, organisaties van uitkeringsgerechtigden). Middags wordt verder gewerkt aan de hand van een aantal stellingen. Daarbij gaat het o.m. om wat we als PSP kunnen doen.

ONDERSTE BOVEN

Beverwijk. Op dinsdag 17 februari organiseert 't Kan Anders een openbare discussieavond in De Slof, Kerkstraat 146, Beverwijk (aanvang 20 uur) met het thema: Kan het leger ons (nog) verdedigen? Onder leiding van Dinie Harms spreken daarover Piet de Visser (Tweede Kamer PvdA), Ron Hekstra (PPR), Lieke Thesingh (PSP), Herman Griffioen (CPN) en Hans Wiebenga ('t Kan Anders).

Buitenspel. Het NIO (vereniging voor Nieuw Internationaal Ontwikkelingsbeleid) organiseert op 13 februari een bijeenkomst gewijd aan de problematiek van de economische problematiek van de Minst Ontwikkelde Landen. Inleidingen: oud-minister Jan Pronk en mr. L. Hanrath, pl.vv. directeur-generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De dag vindt plaats in "De Arendt", in Amsterdam. Opgaven resp. inlichtingen: NIO, Lex Dekker, tel. 020 - 12 12 20.

Een voet tussen de deur. Eerder verscheen in Bevrijding een interview met Europarlementarier Bram van der Lek. Dit interview was afkomstig uit een inmiddels verschenen brochure van het Groen Progressief Akkoord (GPA), getiteld 'Een Voet Tussen de Deur'. Het boekje is geschreven ter gelegenheid van de opvolging van Herman Verbeek (PPR), door Nel van Dijk (CPN), op 1 januari 1987. In het boekje wordt teruggekeken op de twee-en-eenhalf jaar, dat CPN, Groen Platform, PPR en PSP samen via het GPA in het Europees Parlement zitten. Een Voet Tussen de Deur is verkrijgbaar door overmaking van ff7,50 op gironummer 2602604 t.n.v. Groen Progressief Akkoord te Amsterdam. Mocht je in de gelegenheid zijn om de brochure af te halen in Amsterdam, dan kost hij f 5,-. Bel in dat geval even van tevoren op haar het GPA: 020 - 24 55 15.

Aids. Het CPN-flikkeroverleg organiseert in het weekend 13/15 maart een bijeenkomst onder het motto: "Wij willen méér dan alleen geen Aids krijgen". Inleidingen van o.m. Marijke Knuttel, Lode Wiegiersma en Matthias Duyves. Plaats: De Eikelkamp te Elst (Utrecht). Opgaven voor 2 maart bij sekr. CPN-flikkeroverleg, Noordsingel 77-81, 3035 EL in Rotterdam.

Woensdrecht. Tegen de verdrukking in bestaan er nog steeds een drietal vredesaktiekampjes in Woensdrecht. Met de regelmaat van de klok worden ze ontruimd c.q. vernietigd. En elke keer weer opgebouwd. Vanuit de kampjes nu een dringende oproep voor versterking – voor een dag, een week, een maand wellicht. Ook is er dringend behoefte aan materiaal (aangezien dat steeds weer méé wordt opgeruimd: dekens, slaapzakken, jerrycans, sjaals, mutsen, hout, bijlen, zagen, etcetera. De kampjes in Woensdrecht zijn te bereiken via Atoomvrijstaat, Dorpsstraat 11, Woensdrecht, tel. 01646 - 5183. Postgiro 3332968 t.n.v. Vredesaktiekamp in Woensdrecht.

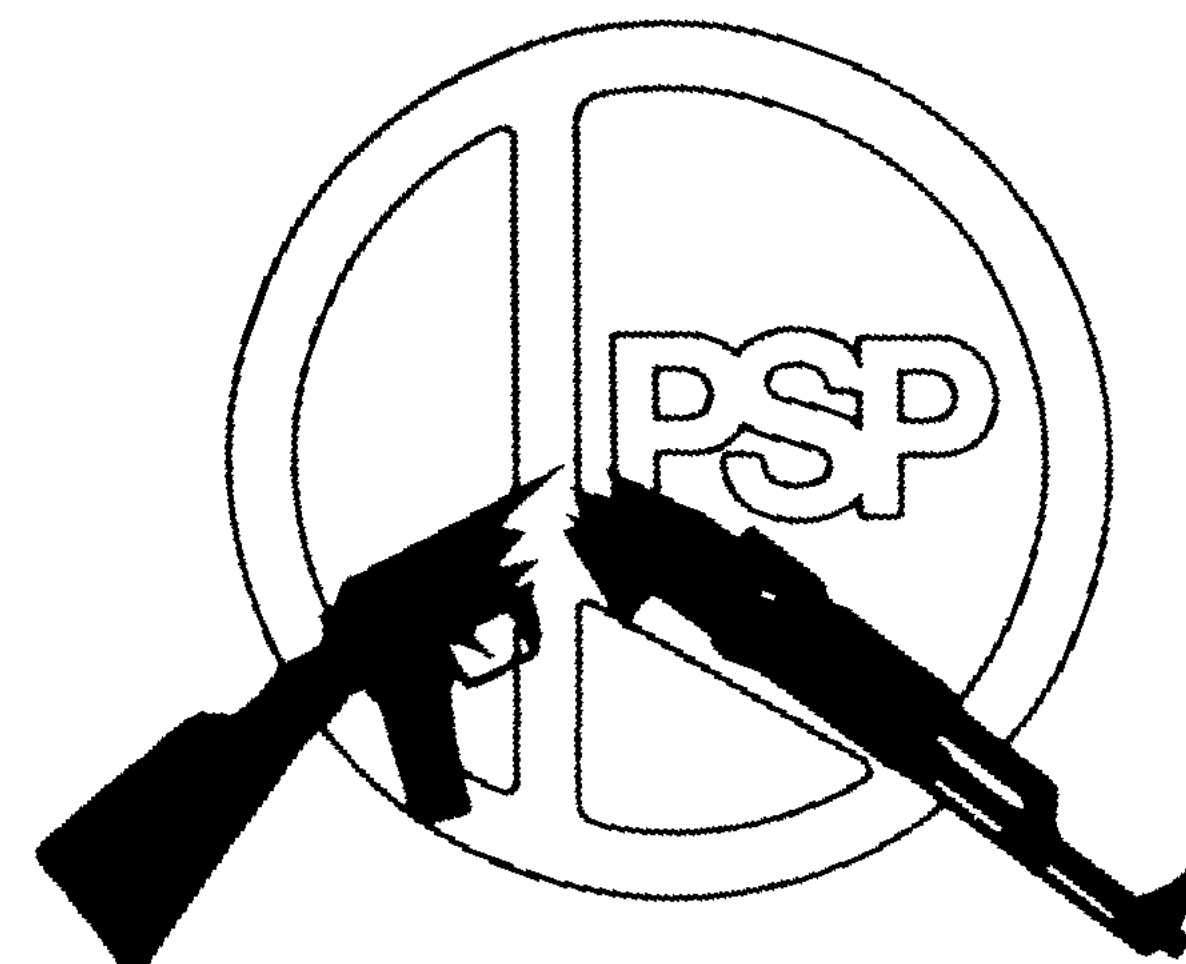
Sport voor vrede. Van 12 tot 28 juni wordt er een vredesestafette georganiseerd – dwars door Nederland en aansluitend op een soortgelijke actie in Duitsland: tegen de plaatsing van kruisraketten, tegen starwars en voor het stoppen van kernproeven.

Wie er in is geïnteresseerd mee te doen (of vanuit eigen woonplaats mee te doen aan de organisatie ervan) neme contact op met Bert Bom, Asterstraat 379, 6708 AE in Wageningen, tel. 08370 - 153 36.

Nivon. Het nieuwe reis- en vakantieprogramma van het Nivon is uit – voor vakanties, "net even anders". De geïllustreerde brochure is gratis verkrijgbaar bij het Nivon, P.C. Hooftstraat 163, 1071 BV Amsterdam, tel. 020,- 76 68 89.

NIVON

Servicekosten. Omdat er op het gebied van de servicekosten voor huurders nog veel te verdienen valt, organiseert het WON (Woonlasten Overleg Nederland) op 14 februari 1987 een grote landelijke bijeenkomst over servicekosten. In TRIANON, Oudegracht 252, Utrecht. De bijeenkomst begint om 11.00 uur en duurt tot ca. 16.00 uur. Er zal informatie verstrekt worden over o.a. – wat zijn servicekosten? – wat mag de huurder in rekening brengen? – wat zijn redelijke kosten voor bepaalde onderdelen van het servicepakket? – hoe kunnen de servicekosten omlaag worden gebracht? Informatie zal o.a. worden verstrekt door bewonersgroepen, die zelf successen hebben behaald op het gebied van de servicekosten. In de pauze kan iedereen met service-afrekeningen en/of vragen terecht bij een informatie-stand met deskundigen op het gebied van energiebesparende maatregelen, juridische aspecten en andere zaken, die te maken hebben met servicekosten.

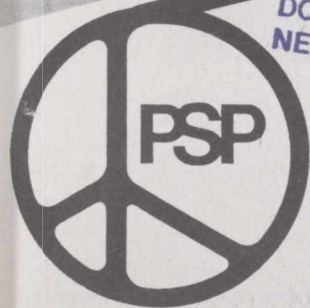
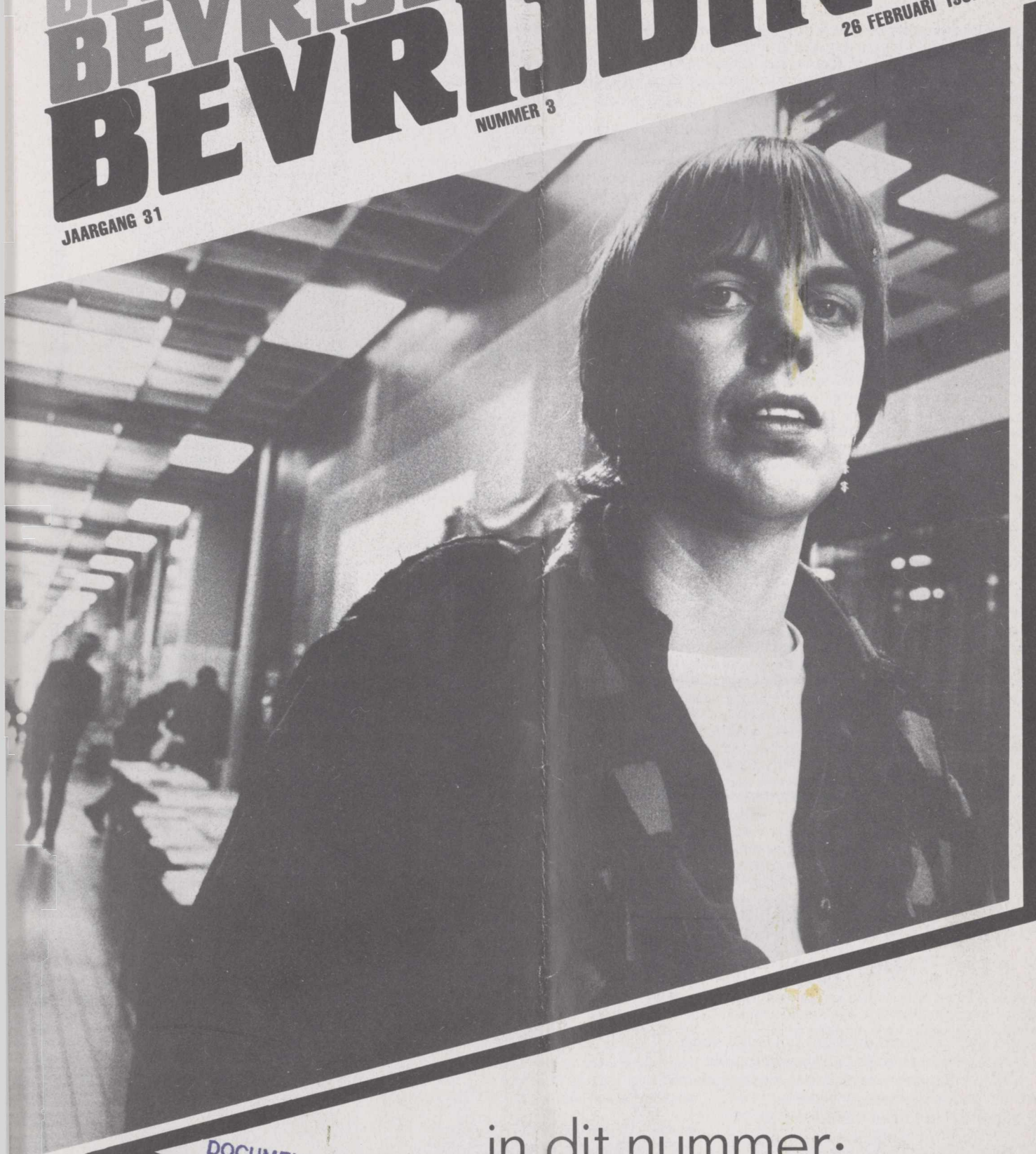

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

26 FEBRUARI 1987

NUMMER 3

JAARGANG 31

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

in dit nummer:

- interview titia van leeuwen
- simonis en de psp
- extra katern: feminisering

Simonis en de PSP

In haar programma laat de PSP er geen enkel misverstand over bestaan: diskriminatie op grond van seksuele geaardheid is even verwerpelijk als diskriminatie op welke andere noemer dan ook. Een logische konsekwentie daarvan is dan ook dat de PSP publiekelijk stelling neemt als er van diskriminatie sprake is of als er een situatie wordt gekreëerd waarin voor diskriminatie "begrip" wordt opgebracht.

Vandaar dat de PSP, door middel van enkele advertenties en een radio-uitzending in het geweer is gekomen tegen de uitspraken die kardinaal Simonis deed in een radio-interview voor het Humanistisch Verbond. Dat heeft niets te maken met "aantasting van de vrijheid van godsdienst" zoals wel is gesuggereerd. Vrijheid van godsdienst en vrijheid van meningsuiting zijn voor de PSP belangrijke verworvenheden in de samenleving. Maar elke vrijheid vindt haar grenzen daar waar de vrijheid van anderen in het gedrang komt. En in die zin kan "vrijheid van godsdienst" geen vrijbrief zijn voor – in dit geval – diskriminatie.

In artikel 1 van de Grondwet wordt diskriminatie verboden. Helaas wordt de uitwerking van dat beginsel in de vorm van een Wet Gelijke Behandeling nu al jaren gesaboteerd. Maar ook dat neemt niet weg dat iedere Nederlandse staatsburger geacht mag worden zich te houden aan het anti-diskriminatiebeginsel. Niet alleen het echtpaar Goeree uit Zwolle, maar ook Dr. A.J. Simonis, kardinaal te Utrecht.

Het heeft dan ook niets met een "hetze" van doen, als het COC als organisatie en Henk Branderhorst als persoon tegen de kardinaal een kort geding aanspannen. In ons rechtsbestel mag iedereen gebruik maken van de mogelijkheden die de rechtsgang biedt. Die bescherming geldt voor allen, daar vallen geen groepen of individuen buiten.

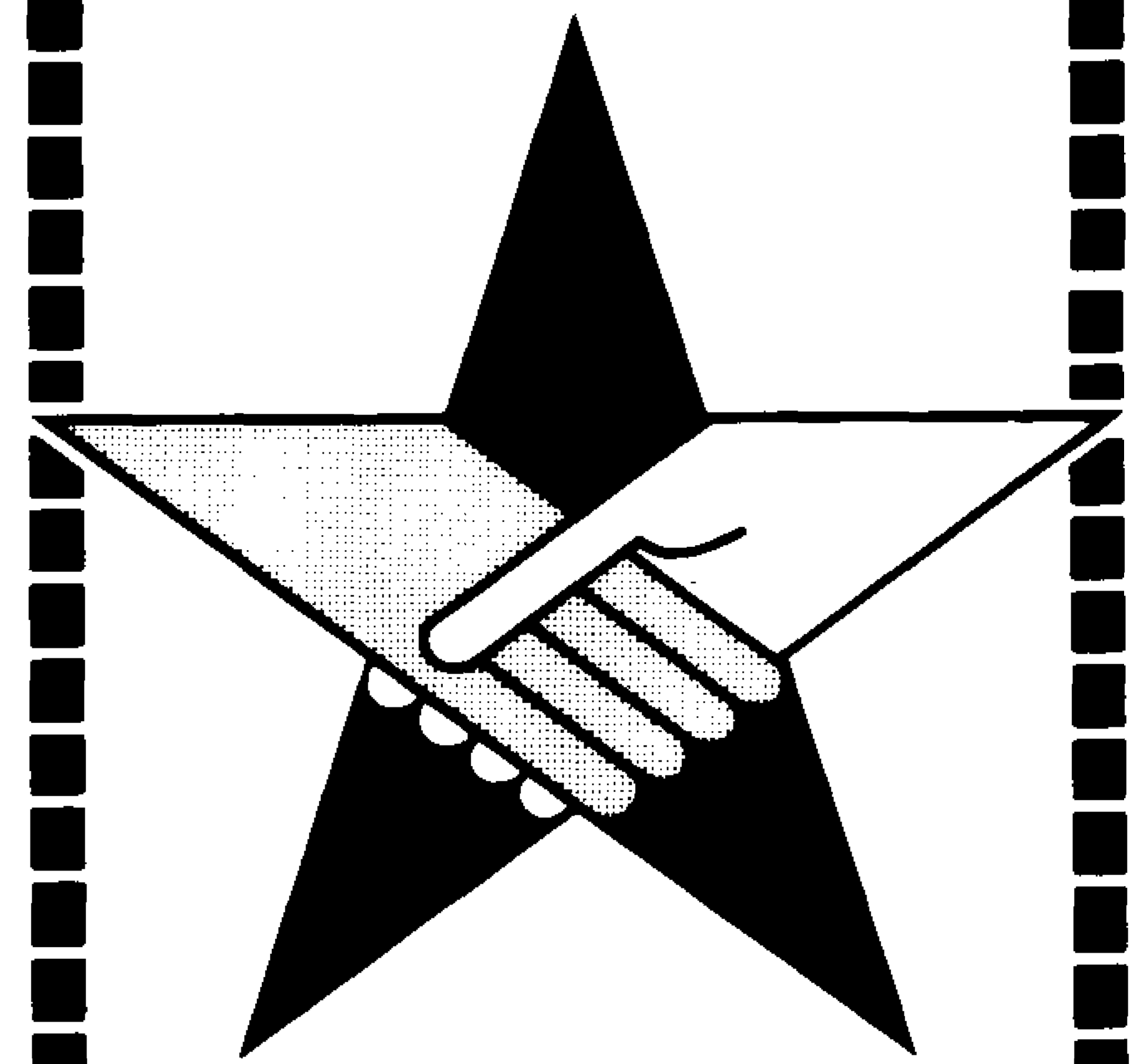
Behalve het "hetze-verwijt" worden ook veel geluiden gehoord in de zin van "Ach, het is Simonis maar..." – alsof het om een in wezen uiterst onschuldige affaire gaat. Wij zijn het daar niet mee eens. Zoals het in de PSP-advertentie werd verwoord: de kardinaal levert met zijn uitspraken een bijdrage aan een klimaat waarin openlijk geweld en regelrechte diskriminatie weer als "gewoon" kunnen worden ervaren. En dat is levensgevaarlijk. Wie de grenzen niet direkt bij het begin trekt, heeft in een later stadium geen poot meer om op te staan.

Vandaar de steun van de PSP aan de acties die tegen de uitspraken van de kardinaal op gang zijn gekomen, waaronder het tegen hem aangespannen kort geding.

Op het moment dat dit blad verschijnt is dat kort geding achter de rug. En als de rechter géén *juridische* maten heeft gevonden om Simonis te veroordelen, wil dat voor ons nog niet zeggen dat de kardinaal dus vrijuit kan gaan. De enige konklusie die uit een eventuele vrijspraak getrokken kan worden, is dat artikel 1 van de Grondwet kennelijk onvoldoende rechtsbescherming biedt tegen oproepen tot of begrip voor diskriminatie. En dat dus – binnen en buiten het parlement – strijd gevoerd zal moeten worden om er voor te zorgen dat de Wet Gelijke Behandeling er zo snel mogelijk komt.

Redactie

BEVRIJDINGSFONDS KOMITEE ZUIDELIJK AFRIKA

Geen tv-beelden meer uit
Zuid-Afrika en Namibie.
Het apartheidsregime pro-
beert door censuur het massa-
le verzet tegen de apartheid
uit het wereldnieuws te halen.

Maar het verzet gaat
onverminderd door.
Steun die strijd
Steun het ANC en de SWAPO

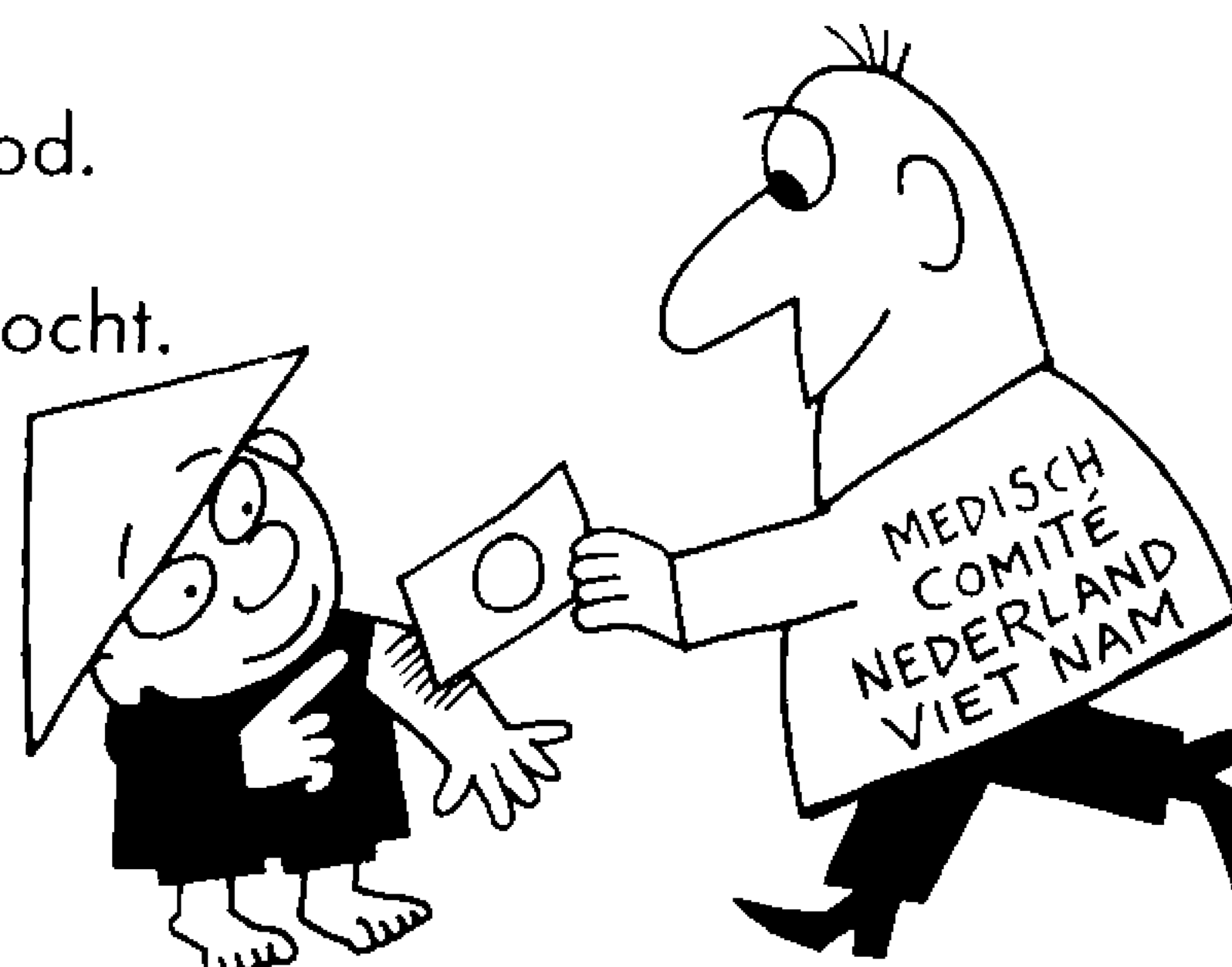
GIRO 26655
AMSTERDAM

Oudezijds Achterburgwal 173 Tel. 020-270801
1012 DJ Amsterdam

6 ZIEKENHUIZEN IN NOOD IN VIETNAM KAN NIET BEZUINIGD WORDEN

In Vietnam gaan dagelijks patiënten dood.
Het geld om hen te genezen ontbreekt.
Er kunnen geen medicijnen worden gekocht.
De gezondheidszorg is gratis.
Toch blijven zieke mensen thuis
en staan ziekenhuisbedden leeg.
Wat moet je, als zelfs het meest
eenvoudige verbandgaasje ontbreekt?
Het Medisch Comité doet er wat aan.
Dankzij uw hulp.

POSTGIRO 10 90 400

MEDISCH COMITÉ NEDERLAND-VIETNAM
POSTBUS 5701 - 1007 AS AMSTERDAM - POSTGIRO 1090400 - TELEFOON 020-27 0411.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek,
Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken
Weekblad, Grave, ook op cassette
uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger
van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius
(vormgeving), Cor Wijnings en Marianne
Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS
Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag.
f 540,-; 1 4 pag. f 270,-; 1 8 pag. f 135,-.
Overige tarieven op aanvraag; korting bij
kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per
kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

INTERVIEW

Met dilemma's kan ik goed leven

"Wat mij aanspreekt in de PSP zijn de standpunten maar ook de manier van tegen dingen aankijken. Soms half anarchistisch maar het is vooral een vrije kijk. En dat dan gekoppeld aan het socialisme. Dat is wel een utopie maar die houdt je toch in je achterhoofd. Centraal staat het rechtvaardigheidsgevoel, dat wordt doorgetrokken op alle fronten. Ach, het is een konglomeraat van ideeën, waarvan je ontdekt dat het steeds weer klopt."

Aan het woord is Titia van Leeuwen (36), lijsttrekker namens de PSP bij de aanstaande verkiezingen voor de Eerste Kamer. Titia van Leeuwen is nu al voorzitter van de tweepersoonsfractie die de PSP in de Eerste Kamer heeft. In 1984 volgde ze Bram van der Lek op en de laatste twee jaar heeft ze zich samen met Joop Vogt bezig gehouden met de niet geringe werkzaamheden in het "overbodige en achterhaalde" instituut dat de Eerste Kamer volgens de PSP is.

Titia: "Ja, die Kamer is natuurlijk achterhaald en overbodig maar hij bestaat nog en dan moet je daar als PSP toch gebruik van maken. Het werk is relatief nuttig. Soms zie je er nog iets gebeuren. Dan wordt er bijvoorbeeld een wet weggestemd, zoals van de zomer (sept. '86, red.) met die wet over de verhaulplicht. Nee, het zou zonde zijn dat te laten liggen en je kunt het werk zo ook met de Tweede Kamer samen een beetje verdelen."

Titia van Leeuwen heeft in het verleden wel naar voren gebracht dat het goed zou zijn binnen de PSP de functie te creëren van Eerste-Kamerlid met die van Tweede-Kamerfractiemedewerker. Over dat idee is nooit echt doorgepraat in de partij maar Titia ziet nog steeds voordelen.

"Het kamerlidmaatschap kan dan heel functioneel worden ingevuld, dat heeft voordelen voor de manier van werken en tegelijkertijd relativeer je de functie op die manier."

Ze vindt dat er tegen de tijd dat er opvolgers voor haarzelf en Joop Vogt moeten komen – en dat is voor beiden na de nieuwe zittingsperiode van de Eerste Kamer – weer eens een serieuze discussie aan het onderwerp dient te worden gewijd. Het zou uiteraard heel aardig zijn als die opvolgers er niet hoefden te komen omdat de Eerste Kamer dan inmiddels opgeheven is. Dat streeft de PSP namelijk na. Vooralsnog moeten we daar echter maar niet al te zeer op hopen. Er zullen dus nog wel ooit PSP'ers in de voetsporen van Titia en Joop treden. Die dames en/of heren krijgen dan niet het leukste baantje dat er is, in de aardigste omgeving, als je afgaat op de ervaringen van Titia van Leeuwen.

"Soms is het heel druk, nu komen bijvoorbeeld al die begrotingen eraan, dat is steeds schriftelijk voorbereiden, vragen stellen etcetera. Het is trouwens wel weer wat leuker dan zo'n periode waarin je alleen maar te maken krijgt met series afstemwetjes. Tijdens begrotingen kun je antwoorden afdwingen en dat is wel eens aardig." Van de collegae die de eerbiedwaardige banken van hare majesteits Eerste Kamer mede bemensen heeft Titia geen al te hoge hoed op. Ze heeft het in dat verband over vrije-tijdspolitici: "Wat de regeringspartijen betreft zitten er voornamelijk oude politici die daar nog wat rentenieren. Bij de PvdA is het meer zo dat wat ze niet geschikt leek voor de Tweede Kamer, dat hebben ze maar in de Eerste Kamer gestopt."

"De sfeer is er vrij a-politiek, het is een echte sociëteitssfeer, je ziet overal van die clustertjes, ze borrelen en praten wat, en ze zitten ook nog wat zaken te doen, denk ik dan."

Titia heeft gemerkt dat ze in het begin – als vrouw en dan ook nog van de PSP – niet serieus genomen werd. "Je bent de kleine meid hè, men is aardig en beleefd maar men gaat er niet van uit dat je deskundig bent. Ik heb daarom in het begin van mijn periode een paar klinkende verhalen gehouden om even te laten zien dat ik er ben." Of het geholpen heeft, blijft de vraag, want volgens Titia "is de emancipatie nog niet zo door-

leefd" in de generatie die de Eerste Kamer grotendeels bevolkt. Coöperatie in het politieke werk ligt in die richting dus niet bijster voor de hand maar in de Eerste Kamer zitten ook nog enkele vertegenwoordigers van PPR en CPN. Kan daar dan lekker mee worden opgetrokken?

Titia: "De PPR, dat zijn frivole typen, Bas de Gaay Fortman met name maar Waltmans is ook een beetje een showfiguur, op z'n eigen manier, al heeft ie minder glamour. Die lui zitten niet echt in de Kamer om nog iets voor de eigen partij te doen, maar heel erg voor de eigen persoon. Daar heb ik dus nooit zo'n zin in gehad om mee samen te werken."

"Met de CPN is er een vriendelijke omgang maar die zijn niet zo actief. Soms deden we wel eens iets samen, maar in dit stadium is dat ook weer voorbij, want zij willen nu vooral zichzelf profileren. De samenwerking houdt in de Eerste Kamer dus heel erg weinig in."

Dat leidt naar de vraag waar Titia van Leeuwen staat in de discussie die over de samenwerking in zijn algemeenheid al geruime tijd aan de gang is binnen de PSP.

Titia: "Samenwerking met anderen is prima op voorwaarden. Ik zou geen structurele samenwerking met PPR en CPN willen. Je moet in de praktijk kijken wat je aan werkverdeling kunt doen. Als je zo klein bent als wij is dat praktisch. Dat is ook geen structurele samenwerking vooraf."

Het feit dat er in het vaderland heel verschillend wordt meegedaan aan de komende verkiezingen voor Provinciale Staten bezorgt landelijke actieve politici als Titia van Leeuwen soms vreemde ervaringen. Soms moet ze ergens spreken alleen namens de PSP, dan weer wordt ze geacht het geluid van én PSP, én PPR én CPN te verwoorden. Je zou er licht een tikkeltje schizofreen van worden.

Titia: "Ik had óók zo'n vreemde gewaarwording in een forum in Gelderland. Ik zat daar met Wim Boer van de PPR. Eigenlijk moest je het met elkaar eens zijn, want we brachten samen hetzelfde programma. Maar Wim Boer zat allerlei dingen te vertellen die ik niet zag zitten. Hij zat met zijn standpunten duidelijk op de toer van: dit is de graadmeter voor ons, bij deze verkiezingen komt het er voor de PPR op aan, wij zijn de leidende partij bij de kleine drie, los van de andere twee."

"Het was voor mij heel duidelijk dat hij vond dat die samenwerking eigenlijk niet zou moeten lukken. Als het goed gaat ligt het aan de PPR, maar als het niet goed gaat krijgen PSP en CPN de schuld."

Toch heeft Titia van Leeuwen het idee dat alle gezamenlijke lijsten in de diverse provincies bewust en oprecht tot stand zijn gekomen.

"Het gaat daar om mensen die elkaar kennen, met elkaar hebben gewerkt en die elkaar inhoudelijk hebben gevonden, ik kan me dat op het nivo van de provincie uitstekend voorstellen. Ik

vind ook dat die ontwikkeling op lokaal en provinciaal nivo moet doorgaan, op landelijk nivo is de situatie nu nog niet voorspelbaar. Het moet in ieder geval een groeiproces van onderaf zijn."

Titia zou in de kampanjes die dezer dagen overal van start gaan graag een aantal terugkerende onderwerpen tegenkomen. Los van de specifieke hoofdpunten die van provincie tot provincie kunnen verschillen denkt het kamerlid dat er veel aandacht geschonken moet worden aan de problematiek van bijstandsvrouwen, sociale rechers etcetera. Het zijn zaken waaraan Titia van Leeuwen ook in het Breed Platform (zie elders in dit nummer) veel tijd en energie besteedt.

In de Eerste Kamer lijkt het opkomen voor de belangen van de bijstandsvrouw in de optiek van Titia bijna een gevecht tegen windmolens.

Titia: "Het wezen bijstandsvrouw en sowieso uitkeringsgerechtigde staat in de Eerste Kamer honderden, zo niet duizenden kilometers van het bed. Niet alleen voor de heren maar ook voor de meeste dames. Ik hamer voortdurend op het feit dat er meer gedaan moet worden bij Sociale Zaken en Justitie. Het is er niet gemakkelijker op geworden nu Lou de Graaf minister van Sociale Zaken geworden is. Die man is een ramp, dat is de ongekroonde koning van de anti-emancipatie, die begrijpt er dus echt geen ene moer van. Als ik ergens frustraties mee oloop dan is het wel in de debatten met De Graaf, een wand van onbegrip is dat, met al z'n vooroordelen."

Naast haar Kamerlidmaatschap werkt Titia van Leeuwen ook nog voor vier dagen in de week als beleidsadviseur bij de Provincie Noord-Holland in Haarlem. Daar is ze dus in dienst van de politiek voor wie ze adviezen moet voorbereiden en dan maar moet afwachten of de dames en heren volksvertegenwoordigers er iets aardigs mee doen. Raakt ze nooit in de knel?

Titia: "Ja behoorlijk, je bent daar ook op alle fronten in de minderheid. Ik zit daar bij Natuur en Landschap, dat is al een zachte sektor. En wat je op het ogenblik ziet bij al die diensten is dat ze de behoefte aan efficiënte hiërarchisch gaan vertalen. In de hele planologische wereld is inmiddels het yuppiedom doorgedrongen. Zo van: harde punten versterken en de gemeenten moet je als provincie niet teveel dwarszitten. Daarmee komt natuurlijk je inhoudelijk bezig zijn onder druk. Daarnaast moet je hier ook als vrouw echt bewijzen dat je iets kunt. Het komt erop neer dat je een hele hoop moet slikken."

Zou Titia van Leeuwen het onderhand niet zelf

een keer ècht voor het zeggen willen hebben? **Titia:** "Dat gevoel herken ik heel sterk maar het is wel een dilemma. In de dienst in Haarlem bestrijd ik mensen die het voor het zeggen willen hebben, maar tegelijkertijd wil ik dat zelf. Dat is toch ook wel weer een soort drijfveer."

Met dilemma's kan Titia van Leeuwen goed leven, heeft ze al eerder in het gesprek laten weten. Ze is niet zo'n scherpstrijper, die kost wat kost het vermeende eigen gelijk moet binnenhalen of anders de pijp aan Maarten geeft. Titia is vanaf 1974 lid van de PSP maar heeft ondanks alle richtingenkonflikten en overige woelingen nooit overwogen eruit te stappen.

Titia: "Ik ben iemand van het midden en ik geloof dat die middenmensen nog altijd het meest door-drongen zijn geweest van de specifieke eigenschappen van de PSP."

Relativeren kan Titia van Leeuwen overigens ook goed. Het is niet alleen maar werk voor en politiek na, ook al lijkt een combinatie van functies zoals bij Titia nauwelijks de mogelijkheid over te laten. Toch heeft de lijsttrekker ook nog tijd voor persoonlijk contact met haar vrienden met wie ze een monumentaal grachtenpand bewoont, voor de LAT-relatie met haar vriend in Utrecht, voor de nodige literatuur uit eigen land

maar ook uit Zuid-Amerika en Duitsland en voor ontspanning op de racefiets of de schaats. Heeft Titia van Leeuwen nog ambities? Misschien moeten die toch gezocht worden in bestuurlijke functies met enige invloed en is de PSP dan wel de goede partij?

Titia: "In alle posities waarin ik nu zit, houd ik steeds het mooie verhaal, maar het is niet doorslaggevend. Dat is een dilemma. Maar ik zou nooit overstappen naar bijvoorbeeld de PvdA, dan zou ik mezelf teveel geweld aan moeten doen. Om alleen om het voor het zeggen te hebben, zoveel van je standpunten overboord te zetten, dat zou ik nooit kunnen. Dan blijf ik toch liever wat strubbelen en in de marge vechten." Om Titia's carrière een hoge bestuurlijke vlucht te laten nemen lijkt er maar één oplossing. De PSP moet onverwijld de grootste partij van Nederland worden. In dat geval hebben we een potentiële minister-president klaarstaan?

Titia: "Minister-president, hmm..., maar ik weet alleen niet of als de PSP zo groot zou zijn, of het dan nog mijn partij zou zijn."

Dilemma?

Natuurlijk niet, zo hoort het.

RUTGER VAN SANTEN

OPWINDEND

In de vorige Bevrijding heeft Henk Branderhorst enkele woorden gewijd aan de akties van RARA en van Nijmeegse krakers. De strekking van de woorden was meer dan duidelijk: aktievoerders dienen zich te onthouden van deze middelen, het werkt alleen maar averechts.

Averechts, hoezo? Zeker in geval van RARA lijkt ons dat moeilijk vol te houden. Is het niet de bedoeling dat de Nederlandse bedrijven zich terugtrekken uit Zuid-Afrika, en is dat nu niet net hetgene wat de akties bewerkstelligd hebben?

In tegenstelling tot RARA, stelt Henk Branderhorst dat het doel van de anti-apartheidsstrijd het verwerven van de steun en sympathie van het Nederlandse volk is. Het terugtrekken van Nederlandse bedrijven uit Zuid-Afrika komt bij hem kennelijk op de tweede plaats. Vervolgens stelt hij dat de sympathie verspeeld wordt met de huidige akties en de akties daarmee kontra-productief geworden zijn, en verwijst de kinderen naar de geschiedenis van de RAF. Zo "toont" Branderhorst de historische noodzakelijkheid van het pacifisme aan.

Nu is die geschiedenis een raar ding. Dezelfde Henk Branderhorst is namelijk ook van mening dat we door de geschiedenis te kennen juist kunnen voorkomen dat de geschiedenis zich herhaalt.* Neem de vervolging van homoseksuelen in de Tweede Wereldoorlog. De eerste, die heden ten dage zou zeggen dat de geschiedenis heeft aangetoond dat homoseksuelen niet op sympathie van de bevolking kunnen rekenen, en zij derhalve hun activiteiten dienen te staken, zou door Henk Branderhorst voor de rechter worden gesleept. (De opvatting dat homoseksualiteit een politieke keuze is, is al weer enige tijd "uit", dit maakt de vergelijking enigszins kwetsbaar, maar toch...)

Als wij bedenken waar de geschiedenisopvatting van Henk Branderhorst nog meer toe kan leiden, voelen wij al een lichte gêne

opkomen. Hoe leggen wij het onze vriendjes en vriendinnetjes uit als volgende week hordes PSP'ers krenten uitdelen bij een Shellstation, omdat de geschiedenis immers de politieke effectiviteit van de krent bewezen heeft?!

Terug naar de RARA-branden; de reacties van de PSP zijn nauwelijks meer te onderscheiden van de rest van de politieke partijen en clubs als het VNO. De PSP huilt mee met de wolven in het bos. Plotseling wordt er niet meer getornd aan de waarheid die Volkskrant en NRC ons brengen, plotseling bestaat er geen kriminalisering door de pers meer. De pers schiet alleen nog tekort als het om de PSP-berichtgeving gaat. Wij hebben van de fractie vernomen dat de weergave in de krant, dat het standpunt van de PSP overeenkwam met andere fracties, natuurlijk niet klopte. (Nee, natuurlijk niet, wij twijfelen nooit één moment aan de leugenschap van de burgerlijke pers.) "De reactie van de PSP moest meer gezien worden als een provocatie naar aktievoerders toe, die niets willen weten van de PSP tot het moment dat ze een klap kregen." Het woord "provocatie" klinkt ons bekend in de oren; dat is toch als een stille een steen gooit en jou dan vervolgens arresteert?

Het lijkt ons niet zo zinnig om je in de Tweede Kamer bezig te gaan houden met het provoceren van aktievoerders, het lijkt ons dat daar beter andere mensen geprovoceerd kunnen worden; waarom aktievoerders provoceren op het moment dat je Korthals Altes kunt provoceren. Ook de niet-brandstichtende PSP'ers lijkt ons meer gediend bij een provocatie van de autoriteiten, dan met de eer opgezadeld te worden bij de "fatsoenlijken" te horen.

En als Henk Branderhorst dan zo graag aktievoerders wil betuttelen lijkt het ons beter om ervoor te zorgen dat er voor aktievoerders nog iets te verwachten valt van "de politiek", in dit geval dan de PSP.

Tot die tijd van inkeer hopen wij dat het vuur brandende blijft, omdat wij tijdens onze biologische geleerd hebben, dat vuur de wolven op een afstand houdt.

PSJG

* De PSP zou met haar kennis moeten voorkomen dat RARA hetzelfde lot beschoren is als de RAF.

COLUMN

Bas de Ga Vort Man van de PPR laat een frisse wind in de politiek.

Zo is ongeveer de nieuwe leus voor de Staten- en Eerste-Kamerverkiezingen van de PPR, geloof ik.

Het volk moet hierbij gaan denken aan zaken als schoon milieu, bestrijden van zure regen en afrekenen met het "grijze-pakkensfeertje" in de politiek. De associatie die ik er bij krijg is dat die linzenschotels nog steeds veel opgediend worden in PPR-kringen.

Bas wil af van het geitewollen-sokkenimago van de PPR en komt dus met een nieuwe gimmick: de wollen sjaal, twintig gulden per stuk. Gebreid op de machine, "want wij gaan met onze tijd mee".

Verschijnend in een historisch ambtskostuum van een Eerste-Kamerlid zal Bas tijdens verkiezingsbijeenkomsten een combinatie van spektakel en diepgang ten tonele brengen. Politiek cabaret heet dat. Het spektakel bestaat uit het uittrekken van het kostuum op het podium en de diepgang moet komen uit causerieën over de kleinschalige werkgelegenheid, de aantasting van de ozonlaag en het basisinkomen.

Bas is niet bang voor aap te staan! Hoe krijgt die malloot het toch iedere keer weer voor elkaar om zoveel publiciteit te krijgen? Het zou me niets verbazen als hij er nog een hoop stemmen mee krijgt ook. Je moet je als een idioot gedragen wil je grote successen boeken. Ik heb daar op zich niet zo veel bezwaren tegen omdat ik zelf al jaren prettig gestoord ben, maar wie zouden er nou binnen de PSP in aanmerking komen voor een pijs-rol?

Je moet wel een hele sterke fantasie hebben wil je Joop Vogt en Titia van Leeuwen als Koos en Mien Dobbelsteen zien acteren. En zeg nou eerlijk, Andrée van Es als Jeanne d'Arc om aan te tonen dat RARA die branden niet had moeten stichten, dat kan toch niet.

Wat ik me altijd afvraag is wat je aan stemmen hebt die gewonnen worden op basis van het feit dat één of andere zot zijn broek uittrekt. Eigenlijk is dat toch heel treurig. Het ergst vind ik het nog voor de vader van Bas.

Zo'n degelijke man met zo'n zoon. Mijn gedachten gaan in deze moeilijke tijden naar hem uit.

Nu weet ik wel dat er in zijn tijd nog geen Ouders van Nu was maar de man heeft toch zijn best gedaan.

En wat Bas betreft. Ach, als u behoefte heeft aan frisse lucht kunt u beter een raampje openzetten.

COR WIJNINGS

BIB

BUSSUM IN BEWEGING

NR. 129/130 * DECEMBER 1986/JANUARI 1987 * 1 GULDEN

IN DIT NUMMER

*Salvadorianen
in Nederland*

*Kollege zit fout in
computeraffaire*

*Problemen in
centrum*

Wat beweegt Bussum?

Wie de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen in maart van het vorig jaar heeft bekeken, zal ongetwijfeld even de wenkbrauwen gefronsd hebben bij het zien van de resultaten in Bussum. Terwijl in de meeste gemeenten de PSP gevoelige nederlagen moest incasseren, groeide de PSP in Bussum met 19,2% van de stemmen van drie naar vier zetels. De PSP is na VVD en CDA de derde partij in Bussum, groter dan de PvdA! Dat is op zijn minst opmerkelijk te noemen.

Wat is er daar toch in hemelsnaam aan de hand. Is er, om met de oud-inwoner van Bussum Herman Gorter te spreken, "iets groots in ons klein land geschied"?

Wie het station Naarden/Bussum binnenrijdt ziet op een muur gekalkt staan: "Heb vertrouwen in jezelf". Dat begint goed. Zou dat het geheim zijn? In Bussum-Zuid, het volgende station, worden we weer hardhandig met de neus op de dagelijkse werkelijkheid gedrukt. Een penetrante lucht van de cacao fabriek Bensdorp rekent af met het idee dat Bussum alleen maar uit VVD'ers en villa's bestaat.

Het PSP-pand in Bussum is samen met de sterk aan de PSP gelieerde drukkerij Walden gesitueerd in een zijgebouw, een voormalige kleuterschool, van een groot oud klooster, Marienburg genaamd.

Het klooster is nu in gebruik als bejaardentehuis voor nonnen uit Noord-Nederland. De PSP huurt een mooie ruimte van een katholiek bestuur tot volle tevredenheid van beide partijen. Het zal voor velen een vreemd contrast zijn, maar het geeft goed aan wat de plaats is van de PSP in Bussum: het is een geaccepteerd onderdeel van de samenleving, van links tot rechts.

Op 20 november 1958 wordt de PSP-afdeling Naarden/Bussum opgericht. In 1962 wordt voor het eerst meegedaan aan de gemeenteraadsverkiezingen wat meteen 3,6% van de stemmen oplevert. Genoeg voor één zetel die bezet wordt door P. de Boer. Aanvankelijk zijn het vooral landelijke zaken die de aandacht trekken. Maar, met de komst van Wim de Heer in 1965 groeit de belangstelling voor plaatselijke aangelegenheden. Tussen 1970 en '77 is er een samenwerking met de PPR maar interne problemen leiden tot een splitsing, zodat vanaf 1977 de PSP weer zelfstandig bezig is in Bussum.

En dat is niet onopgemerkt gebleven. Bij de verkiezingen in 1978 wordt 7,8% gehaald (twee zetels); vier jaar later stijgt de PSP tot 14,9% (drie zetels) en in 1986 is het maar liefst 19,2% oftewel vier zetels. Een stijgende lijn waarvan het einde nog niet in zicht is. In Bussum is men ervan overtuigd dat dit toe te schrijven is aan de werkwijze van de PSP. Akties, informatie en goed uitgewerkte alternatieven zijn de toverwoorden in dit rijke forenzendorp.

Vanaf 1977 is er een politieke stijl ontwikkeld die de PSP zelf in haar boekje "Geschiedenis van 25 jaar PSP in Bussum" als volgt omschrijft:

- een hechte verbinding tussen het binnen- en buiten-parlementaire werk, waarbij het politieke actiewerk in en buiten de raad nauw met elkaar verbonden zijn;
- een duidelijke politieke opstelling naar de bevolking toe, waarbij de eigen informatievoorziening (via de Bussum-in-Beweging-uitgaven) van onschatbare betekenis is;
- een konsekvent bestrijding van de door CDA en VVD gedomineerde rechtse politiek;
- het bieden van eigen goed uitgewerkte alternatieven voor die rechtse politiek, waarbij er naar gestreefd wordt zoveel mogelijk steun voor die initiatieven te verwerven.

Dat zijn mooie uitgangspunten, maar komt er ook iets van terecht? Het heeft er alle schijn van. De informatievoorziening is intensief en doeltreffend. Een eigen maandblad "Bussum in Beweging" met circa 400 abonnees, tweemaandelijks huis-aan-huiskranten en speciale informatiefolders. Dit, samen met een de PSP niet slecht gezinde plaatselijke pers, zorgt voor een constante informatiestroom zodat iedereen op de hoogte is van wat de PSP doet en niet doet. Niet alleen voor de verkiezingen maar ook daarna. Daarnaast worden er over diverse onderwerpen nota's geproduceerd met financiële onderbouwing om aan te geven dat er concrete en bovendien betaalbare alternatieven zijn. Dit alles tezamen slaat aan bij een niet onbelangrijk deel van de bevolking van Bussum.

De laatste raadsverkiezingen in maart 1986 betekenen een (tijdelijk) hoogtepunt voor de PSP in Bussum. Vier zetels. De vijfde zetel werd net niet

gehaald. Het scheelde 45 stemmen. Voor de PSP zitten nu in de raad: Leo Platvoet, Els den Os, Rutger Hageraats en Hans Cramer.

Opzienbarend bij die verkiezingen is dat ondanks het feit dat de PvdA van 1982 tot 1986 met de PSP en D'66 in de oppositie zat, de PSP toch groter is gebleven dan de PvdA en nog opmerkelijker is het dat de PSP rechtstreeks gewonnen heeft van CDA en VVD. De PSP scoort ook in villa-wijken redelijk.

Het heeft niet geleid tot collegedeelname van de PSP. Het college van Bussum bestaat uit twee VVD'ers, een CDA'er en een PvdA'ester. Na de gemeenteraadsverkiezingen waarbij CDA en VVD drie zetels verloren en PSP, PvdA en D'66 ieder een zetel erbij wonnen is dit college gevormd.

De PSP vond dat er gezien de uitslag twee linkse wethouders moesten komen: één van PvdA en één van de PSP. De nipte meerderheid van CDA en VVD beslisten anders. De PSP dus weer in de oppositie, maar de overige partijen zijn er niet gerust op. Er zijn inmiddels al CDA'ers gesignaleerd met folders onder de arm. Het gaat nog wat aarzelend, maar er wordt wel rekening gehouden met en ingespeeld op de werkwijze van de PSP.

Moet dit nu een schoolvoorbeeld zijn voor alle PSP-afdelingen in den lande? Ja en nee. Feitelijk doet de PSP-Bussum wat normaliter verwacht mag worden van een afdeling of een fractie. Het is de persoonlijke inzet en kwaliteit van mensen en vooral het konsekvent volhouden van een bepaalde manier van politiek bedrijven dat zijn vruchten afwerpt. Daarbij heeft de PSP het voordeel dat, hoe cynisch het ook klinkt, Bussum een hele rijke rechtse gemeente is.

Er valt genoeg te doen aan socialisme en er is geld zat om het te verwezenlijken ook. Het is per slot van rekening een bekend verschijnsel dat daar waar socialisten aan de macht komen het geld opgemaakt wordt.

In andere, grotere gemeenten ligt dat toch even moeilijker. Bovendien ontbreken in Bussum CPN en PPR en is de PvdA niet al te indrukwekkend bezig. De PSP is feitelijk de enige oppositiepartij. Het gaat te ver om de PSP-Bussum het paradepaardje van de PSP te noemen en er is geen sprake van een geheim, maar het is ontegenzeggelijk waar dat de combinatie van grote inzet, creativiteit en vasthoudendheid succes kan hebben.

Het Bussumse model is niet in zijn geheel zomaar overal toepasbaar, maar het is wel zeer de moeite waard eens een kijkje te nemen in de keuken van deze afdeling, want Bussum is mede door de PSP in beweging.

COR WIJNINGS

FRAKTIE AKTIEF

Met De Koning meer vrouws?

Zal het allemaal anders worden nu er een minister, nog wel van het mannelijke geslacht, voor emancipatiezaken is? Met spanning werd uitgekeken naar de behandeling van zijn eerste emancipatiebegroting in de Tweede Kamer, op 21 en 22 januari. Onder geringe publieke belangstelling, nog enigszins verlevendigd door een peuter die door het ontbreken van kinderopvang in de Kamer zijn toevlucht moest zoeken tot de tribune, werd een matte première weggegeven. Een onvoldoende voor dit (voorlopig laatste) optreden van De Koning als minister voor emancipatiezaken.

Een onderwerp dat bijna elke fractie naar voren bracht, was het voeren van facetbeleid. Andrée van Es vatte het als volgt samen: "Er zijn intussen voldoende analyses gemaakt, visies ontwikkeld en beleidsnota's geschreven, zoveel dat veel knelpunten in het emancipatieproces weggenomen kunnen worden. Het gaat er nu dan ook om, een effectief, krachtadig emancipatiebeleid te voeren, met voldoende financiële middelen. De mogelijkheden die de regering daarvoor heeft, worden natuurlijk gevormd door het gegeven dat emancipatie als vanzelfsprekend onderdeel moet zijn van het beleid van alle ministeries."

Maar uit de beantwoording van de minister bleek dat facetbeleid voor hem inhoudt: het geleidelijk overdragen van subsidiebedragen (die ieder jaar lager worden) aan emancipatorische groeperingen naar betreffende ministeries zonder garanties dat zo'n ministerie het volledige subsidiebedrag uiteindelijk ook blijft doorbetalen. Voorbeelden zijn: het overdoen van de subsidie van Vrouwen, Bouwen en Wonen van sociale zaken naar VROM en de subsidie voor vrouwenhulpverlening naar WVC. Op zich natuurlijk uitstekend dat het betreffende ministerie de groepering subsidieert, maar van een coördinerend minister zou je toch verwachten dat hij, het emancipatiebelang onderkende, in de gaten blijft houden dat er voldoende geld voor wordt uitgetrokken. Hij vindt dat de Kamer maar weer aan de bel moet trekken als het ergens verkeerd zou gaan; er moet tenslotte niet teveel vastgelegd worden, leve de deregulering!

Ook de wens voor economische zelfstandigheid van vrouwen en herverdeling van betaald en onbetaald werk, de grote behoefte aan meer kinderopvang (uitstekend uitgewerkt in een voorstel van de Emancipatieraad) en de gevolgen van het feit dat vrouwen vooral door deeltijdwerk en flexibele contracten aan het werk ko-

men, werd door diverse Kamerleden naar voren gebracht. Van een minister die ook het werkgelegenheidsbeleid onder zijn hoede heeft zou je toch verwachten dat hij op deze punten met zinnige voorstellen zou komen. Maar ook dit viel tegen; hij had eigenlijk niets te bieden. Waren debatten met Kappeyne-Van de Coppello door de traagheid moeilijk te volgen; het emancipatiebeleid van De Koning blijft steken in vaagheid.

PSP wil staatssecretaris voor emancipatie- zaken

Nu minister De Koning (tijdelijk) naar binnenlandse zaken is verhuisd, is staatssecretaris De Graaf minister van sociale zaken en emancipatie geworden.

Een onverteerbare zaak, zo vinden de Eerste- en Tweede-Kamerfractie van de PSP.

"Als aan iemand het emancipatiebeleid niet kan worden overgelaten, is het staatssecretaris De Graaf wel", verklaarde Andrée van Es in reactie op de maatregelen ter vervanging van minister Van Dijk. "Via de stelselwijziging heeft hij financiële afhankelijkheid in plaats van zelfstandigheid van vrouwen alleen maar vergroot. Ook uitspraken van het Europese Hof van Justitie over gelijkberechtiging van vrouwen in de WWV legt hij klakkeloos naast zich neer. De Graaf is de ongekreunde koning van het anti-emancipatiebeleid."

In het radio-programma de Rooie Haan van 7 februari ging Andrée in de aanval tegen De Graaf, en gaf hem uiteindelijk het voordeel van de twijfel als hij op korte termijn zou komen met voorstellen ter verlenging van het zwangerschapsverlof en met intrekking van de uitbreiding van de sociale rechercheurs (die in de praktijk vooral tegen bijstandsvrouwen worden ingezet).

Ook de Eerste-Kamerfractie kwam in actie: Titia van Leeuwen noemde het onaanvaardbaar dat in één jaar tijd emancipatie drie keer van bewindspersoon veranderde: eerst kreeg De Koning, als nieuwkomer op dit gebied, het takenpakket van Kappeyne-Van de Coppello erbij; nu krijgt De Graaf weer het hele ministerie. Het emancipatiebeleid van de regering wordt daarmee nog onbeduidender dan het al was.

Toen het aparte staatssecretariaat emancipatiezaken verdween en het bij De Koning terecht kwam, werd het protest van bijna de hele vrouwenbeweging (inklusief de CDA- en VVD-vrouwen) met het grootste gemak opzij geschoven. De beslissing nu om De Graaf het hele ministerie van sociale zaken in z'n eentje te laten beheren, toont des te meer aan dat deze regering geen goed emancipatiebeleid wil voeren.

Titia van Leeuwen heeft aan Lubbers schriftelijke vragen gesteld over het verminderen van het aantal bewindslieden op sociale zaken en gevraagd om gezien het belang van een goed en gekoördineerd emancipatiebeleid alsnog een staatssecretariaat voor emancipatiezaken in te stellen.

Het antwoord op deze vragen luidde: "De benoeming van een tijdelijke staatssecretaris als opvolger van de heer De Graaf weegt niet op tegen het voordeel dat een goed en gekoördineerd

emancipatiebeleid op ministerieel en ministersniveau met de thans getroffen voorziening is gewaarborgd."

Daar moeten we het dan maar mee doen!

500 sociale rechercheurs

Begin dit jaar lanceerde De Graaf zijn plan om door middel van nog eens 500 sociale rechercheurs extra de vermeende fraude met uitkeringen te bestrijden. Eind februari wordt dit plan in de Kamer besproken. Simpele geesten doen simpele voorstellen: hoewel nog steeds onbekend is hoe groot de uitkeringsfraude nu eigenlijk is (geen onderzoekscijfers bekend), worden er simpelweg 500 extra rechercheurs ingezet, gebaseerd op de wetenschappelijk onderbouwde stelling dat in plaatsen waar deze al actief waren méér fraude gekonstateerd werd, dan in plaatsen waar ze niet zijn.

Na de zogenaamde "sanctienota" (kortingen op de uitkeringen bij nalatigheid), strafbepalingen in de Bijstandswet (1/2 jaar gevangenisstraf of f 10.000 boete bij het onvoldoende verstrekken van informatie aan de sociale dienst) en de omkering van de bewijslast (bewijs zelf maar eens als je betrapt bent op fraude dat je dat al niet jarenlang deed), vormt het extra contingent rechercheurs de voorlopige kroon op de zo langzamerhand hetze-achtige fraudebestrijdingspolitiek vanuit Den Haag. Ongetwijfeld is het ook de meest vrouw-onvriendelijke.

Aangezien vooralsnog de maatregel de vorm krijgt van een subsidieverordening (gemeenten mogen de gemaakte kosten voor extra rechercheurs deklarereren bij het Rijk) is het ook mogelijk dat gemeenten nieuwe spionnen weigeren. Gemeenteraadsfractie zouden kunnen proberen hun gemeenteraad uitspraken te ontlokken dat er geen behoefte bestaat aan nieuwe rechercheurs en dat vervolgens aan Den Haag kenbaar te maken.

KRIJGSMACHT

Op 26 januari werd er in de Kamer dan eindelijk gepraat over de nota 'Vrouw in de krijgsmacht', die reeds in december '85 was verschenen.

Begin januari kreeg het onderwerp landelijke bekendheid omdat vertegenwoordigers van CDA, VVD en PvdA toen plotseling verklaarden wel iets te voelen voor een dienstplicht voor vrouwen.

In de nota zelf wordt over dit aspect gezegd dat het principiële onjuist is om in een duidelijke achterstandssituatie van vrouwen ook nog eens dienstplicht in te voeren. Naast onze anti-militaristische bezwaren een redenering die de PSP-fractie kon onderschrijven.

De PSP wijst een integratiebeleid af omdat het de legitimatie van de krijgsmacht versterkt maar het karakter en de functie van het leger niet aantast. Integratie onder het mom van emancipatie draagt bij tot het beeld dat het leger ook maar een gewoon bedrijf is, een visie die wij principiële afwijzen.

Haar tweede bezwaar was dat emancipatie wordt gebruikt als vlag op een modderschuit. Maatregelen die de positie van vrouwen structureel verbeteren als ATV, kinderopvang en ouder-schapsverlof zijn volgens de nota onmogelijk in het leger. Blijven over kleine beleidswijzigingen en aanpassingen.

Al met al een duidelijk standpunt: principiële tegen een uitbreiding van het aantal dienstplichtigen en een openstelling van het leger voor vrouwen en praktisch tegen het verkopen van zo'n beleid onder het mom van emancipatie.

De feminisering van de PSP

Op vrijdag 30 januari werd op het partijburo een afscheidsborrel georganiseerd voor **Josje Adriaanse** – gedurende drie jaar werkzaam als emancipatiewerkster binnen de PSP. De subsidie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid liep na drie jaar af en het was dus tijd voor een terugblik en een afscheid tegelijkertijd.

In deze katern – in het kader van 8 maart, Internationale Vrouwendag – een weergave van de toespraken die de 30ste januari werden gehouden door Josje zelf, Gerda Bosdriesz namens de begeleidingskommissie en door Christa Compas, vanuit de PSJG (de Pacifistisch-Socialistische Jongeren-Groepen). Eén van de lijnen die in alle gehouden speeches terug zijn te vinden: vrouwen dreigen het af te laten weten als het gaat om de landelijke organisatie in de PSP. Wellicht – en dat hopen we – zijn deze hartekreten voor een aantal lezeressen een aansporing zich met nieuw elan op de feminisering van de PSP te storten.

Het project emancipatiewerkster

Doelstelling van het project emancipatiewerker binnen de PSP was de feminisering van de PSP in haar totaliteit. In feite "viel ik met m'n neus in de boter": een half jaar voor de aanvang van mijn baan was er een feminisme-socialisme-kongres geweest. Ideeën over de PSP en het feminisme c.q. de vrouwenbeweging, waren allang onderwerp van discussie binnen de PSP-vrouwen en nu dus ook van de PSP in haar geheel. (Althans, er lagen een aantal formele besluiten, we bleken er uiteindelijk nog niet te zijn.)

Gelet op het feit dat er een aantal door het Directoraat Coördinatie Emancipatie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gesubsidieerde nieuwe projecten van start gingen, leek het logisch dat de PSP ook een project emancipatiewerker aanvraag. Vooral ook omdat de besluiten van het feminisme-socialisme-kongres met betrekking tot de eigen organisatie wel enige konkretisering vergden. De toen uiteindelijk al tanende en verdeelde landelijke PSP-vrouwen konden daarbij wel enige ondersteuning gebruiken.

Wel, toen kwam ik per 1 oktober 1983. Helaas bleek "het gespreide bedje" iets minder goed opgemaakt dan het in eerste instantie leek. We hadden in '83 een roerig en druk kongresjaar. Het strategiekongres doorkruiste de mate van consensus over de feminiseringsbesluiten danig. Of beter; het leek wel een obsessie! Visie twee, visie drie, daar ging het om en de rest was voor velen gemakker.

Volgens mij was mijn entree op de partijburelen daarvan een treffend voorbeeld. Met enige scepsis werd er op mij gereageerd. Okee, ...ik had wel wat onenigheid met mijn bestuur achter de rug over een deel van mijn arbeidsvoorwaarden maar dat kan toch nooit zo'n verpletterende indruk op iedereen hebben gemaakt dat ik voor de rest niet meer au serieux genomen hoefde te worden. Of lag het dan toch aan het feit dat ik met zoiets secundairs als feminisering bezig was?

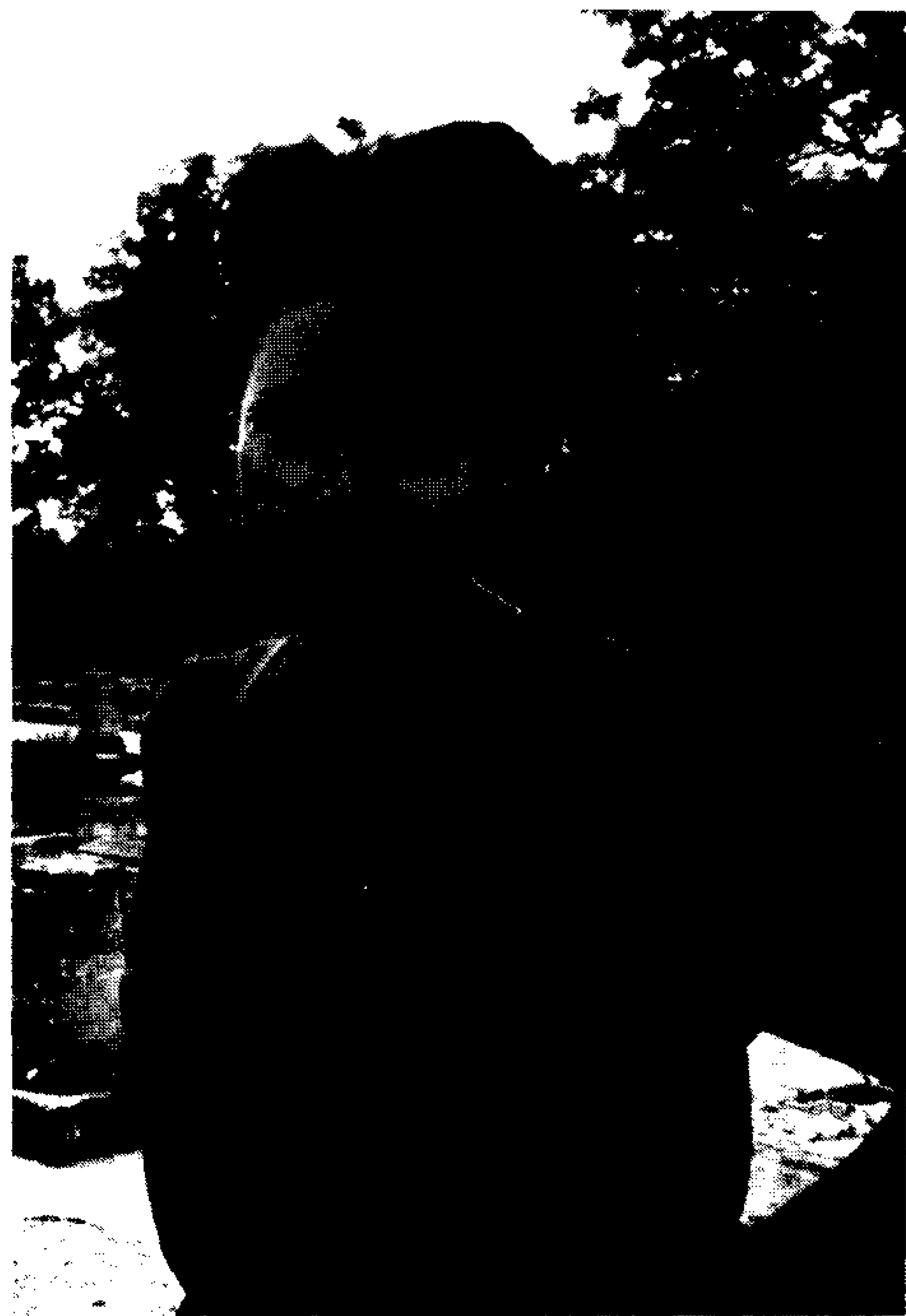
Afijn, ik dacht dat het aan mij lag (weer zo'n typisch vrouwelijke eigenschap, meen ik). Dapper begon ik aan het gevecht mijn ideeën serieus te laten nemen. Uiteindelijk zat ik hier voor de zaak en niet voor het meisje! Ik wilde met mijn ideeën geen gotspe noch heilsprofete worden. Daarom vertelde ik natuurlijk niet zomaar aan iedereen welke visie ik aanhing, dat had er toch zeker niets mee te maken. Eigenlijk (vooral achteraf) bleek dat nou juist razend interessant, velen gingen er voor het gemak impliciet maar vanuit dat ik als PSP-vrouw wel visie drie zou aanhangen en dat was behoorlijk verwerpelijk natuurlijk. Makkelijk te plaatsen was ik in ieder geval niet, reden temeer om me links dan wel rechts te laten liggen, voorlopig.

Nu de hele visiestrijd toch in een iets rustiger vaarwater terecht is gekomen en de feminisering een algemeen gedachtengoed (let wel: gedachtengoed) is geworden, heb ik de indruk dat mijn persoontje ook wel geaccepteerd is. Althans, het laatste jaar meen ik dat toch wel te kunnen constateren.

Steeds meer merk ik dat er impliciet met zorg gekeken wordt naar het aspect feminisering. Alleen keert regelmatig de vraag terug "wat daarmee of daaraan te doen". Het is en blijft vaag. In zekere mate, zo vermoed ik, speelt bij deze goed bedoelde vraag, op welke wijze vrouwen eenvoudiger betrokken kunnen worden, een zekere dosis opportunisme mee. Het kader is de laatste jaren uitgedund, afgeroomd en vrouwen zouden dus een welkome bron zijn om uit te putten, om de geledingen te komen versterken. Desondanks heb ik de indruk dat de zorg met betrekking tot de feminisering welgemeend is. Helaas komen we er niet met deels dus welgemeende en deels opportunistische bedoelingen. Veel te veel oude klachten over seksisme, ontoegankelijkheid van de PSP-organisatie en dergelijke gaan nog op. Niet alleen vrouwen maar ook mannen, (of is het: niet alleen mannen maar ook vrouwen) dienen de wil en inzet te hebben deze barrières te slechten.

Daarmee komen we aan de onherroepelijke vraag: "wat is feminisering eigenlijk?" Het valt eenvoudiger te definiëren dan te konkretiseren. Op welke wijze verander je in vredesnaam een mentaliteit, een structuur, kortom een PSP, zodanig dat deze voor zowel mannen als vrouwen goed en evenredig toegankelijk is? Heeft het alleen met de kwantiteit of toch ook met de kwaliteit te maken? Vragen, vragen, vragen.

Veel heeft feminisering mijns inziens te maken met democratisering, met souplesse en flexibiliteit. Een voorbeeld: op afdelingsniveau blijkt er binnen de PSP een grote diversiteit in de wijze waarop afdelingen zijn georganiseerd en daarmee aan afdelingscultuur; er vindt als het ware steeds selectie plaats, of beter, coöptatie, op basis van die afdelingscultuur. Ik heb niets tegen die diversiteit, zo soepel moet een deels landelijke, deels plaatselijke organisatie zijn. Wat heeft dit met feminisering of zelfs democratisering te maken, zullen velen zich afvragen. Wel, ik vind dat de organisatie er voor de mensen moet zijn en niet andersom. De afgelopen jaren heb ik talloze discussies gevoerd over feminisering van bijvoorbeeld de afdeling, en ben ik te hulp geroepen bij weerstanden. Daarbij bleek weinig sprake van overeenstemming over de meest feministische organisatiestructuur. Voor de één is dat een losse vergaderstructuur met wisselend voorzit(s)terschap en dergelijke, voor de ander kan enige formaliteit, kunnen regels de zaak juist doorzichtiger maken. Het punt is dat die beide manieren zich tegen deelnemers kunnen keren. Om van elk een voorbeeld te geven: de meer vrijblijvende manier, welke gedeeltelijk op de feministische praatgroepencultuur gebaseerd is, geeft mensen de kans zich terughoudend op te stellen en kan mensen overrulen. Bij de formelere vergaderorde kunnen de regels te strikt gehanteerd worden en kan de voorzit(s)ter procedures hanteren om tegenstanders uit te schakelen. Waar het om gaat is dat deelnemers daarop alert blijven en een openheid in informatieverbreiding en discussie betrachten. In feite een

zaak van democratisering dus, maar in de praktijk veelal een zaak van feminisering omdat juist vrouwen steeds slachtoffer van deze praktijken blijken. De vraag "wat is feminisering eigenlijk" blijkt keer op keer met de nodige nuanceringen beantwoord te moeten worden. Konsensus over feministische organisatiestructuur bestaat er dus feitelijk niet, zoals uit dit voorbeeld al enigszins blijkt. Een steeds terugkerend dilemma.

Alhoewel iets meer vrouwen afgehaakt lijken te zijn dan mannen naar aanleiding van de strategiediskussie, vind ik wel duidelijk dat er sprake is van een relatief grotere participatie van vrouwen binnen de algemene geledingen van de PSP dan een paar jaar geleden. (Maar ik denk wel dat het er meer hadden kunnen zijn, onder andere omstandigheden.)

In het partijbestuur zitten nu een aantal vrouwen, van diverse gemeenteraden zijn nu vrouwelijke PSP-leden lid, ook denk ik dat op afdelingsniveau meer vrouwen actief zijn geworden en op congressen spreken weer meer vrouwen. Alhoewel daarbij wel duidelijk is dat "uitgekauwde" onderwerpen niet tot de top-tien aller vrouwen horen. Positief, dat wel, maar dan hebben we het uiteindelijk over de kwantiteit met betrekking tot feminisering en niet over kwaliteit. Waarmee ik voor de goede orde wel even recht wil zetten dat ik daarmee iets ten nadele zeg van de eerdergenoemde vrouwen.

De feminisering is nog lang geen voldongen feit binnen de PSP. Ik zie vooruitgang, maar de vinger dient aan de pols te worden gehouden. Daarbij zullen PSP-sters nog steeds het voortouw moeten nemen, al wil ik de mannelijke leden daarmee uiteraard niet van hun verantwoordelijkheid ontslaan. Enig realisme lijkt me echter geboden. Wat me ook van het hart moet is dat ik uiteindelijk voor wat de vrouwelijke deelname betreft éénzelfde groep "ouwe getrouwen" tegenkom die zich de feminisering aantrekken op met name landelijk niveau. Dat zegt mijns inziens niet alleen iets over de mate van verandering, maar ook over de doorstromingsmogelijkheden. Velen weten niet wat ze te wachten staat, qua inhoud en tijd wanneer ze zich al beschikbaar stellen. En... "onbekend maakt onbemind", zeker bij veel vrouwen die niet vertrouwd zijn gemaakt met een overdosis aan zelfvertrouwen. De doorstromingsmogelijkheden vanuit de afdelingen naar middenniveau en van midden- naar landelijk niveau zijn verre van optimaal. Men kan niet van tevoren kennismaken met de inhoud van het werk, het is een kwestie van in het diepe springen. Daarin dient verandering te komen, waarbij mijns inziens voor de Organisatie-Kommissie een belangrijke taak is weggelegd vanwege haar adviserende rol.

Zoniet, dan blijft het een "kip-of-ei-kwestie", omdat als vrouwen niet verder kunnen of durven gaan, er weer geen pressie is van binnen uit om te veranderen. Het wordt dan overgelaten aan die moedige enkelingen, die voorheen tenminste nog steun hadden aan de landelijke PSP-vrouwengroep.

ik heb niets tegen mannen, maar...

Nu wordt de landelijke vertegenwoordiging overgelaten aan vrouwen die alweer jaren haar "sporen verdiend hebben in de PSP", zij zijn onze "ekskuus-Truussen". Daarin schuilt een gevaar, steeds dezelfde vrouwen vertegenwoordigen de PSP, van wisselwerking is geen sprake meer. Het enige wat hen nog te doen staat is zich terugtrekken in een eigen "netwerk", waarvan ik ondanks alles voorstander ben. Het wordt tijd dat dat er komt, misschien is vandaag deze borrel wel de start en kan zoiets meer gaan gebeuren. Maar in concreto om te voorkomen dat er straks een nieuwe groep het wiel uit moet gaan vinden, stel ik voor toch minimaal eenmaal per jaar landelijk bijeen te komen om informatie uit te wisselen aan de hand van verslagen en een controversieel thema te bespreken (bijvoorbeeld basisinkomen, quoterings). Dit zou mijns inziens voor zomer '87 kunnen, wellicht met behulp van de Stichting Vorming en Scholing.

Voor de Stichting Vorming en Scholing en het

Wetenschappelijk Buro zie ik nog een andere taak. Nogal wat vrouwen hebben in zekere mate vaardigheidsproblemen, althans, zien tegen een aantal zaken op waarbij diverse vaardigheden noodzakelijk zijn. Daarnaast voorzie ik een mogelijke tweedeling tussen een aantal vaardige en politiek doorknede vrouwen en anderen die dat niet zijn. De behoefte bestaat, wat wel gebleken is gedurende een vorig voorjaar georganiseerde spreekvaardigheidstraining. De omvang van landelijk actieve vrouwen is te gering om dat te organiseren, maar ook daar zou op deze manier wellicht verandering in kunnen komen. Al met al zie ik de toekomst van de PSP-vrouwen en de feminisering niet vol van rozegeur en maneschijn, maar wanneer we er met elkaar de schouders onder zetten dan zie ik het zeker niet negatief in.

JOSJE ADRIAANSE

Feminisering op agenda Partijbestuur

Beste Josje,

Vanuit de begeleidingsgroep, die de afgelopen drie jaar jou heeft willen steunen in je werk, ook een kort woordje.

Emancipatiewerksters zien zich vrijwel steeds voor een bijna onmogelijke opgave geplaatst: in drie jaar tijd worden geacht een project op te zetten, uit te voeren en af te ronden. Ga er maar aan staan!

Als je je dan bedenkt hoe moeizaam het emancipatieproces verloopt, met name om gevestigde structuren en belangen te doorbreken, dan kan je je enigszins voorstellen hoe moeilijk het moet zijn om in drie jaar tijd een politieke partij in al haar geledingen te feminiseren. Want zo luidde de in 1983 zo optimistisch geformuleerde doelstelling voor het project emancipatiewerkster in de PSP.

Hadden de PSP-vrouwen nog in 1979 om principiële redenen besloten af te zien van een aanvraag voor een emancipatiewerkster, in 1983 bleek de situatie (in- en extern) dusdanig gewijzigd dat er, vrijwel zonder slag of stoot, zo'n aanvraag de deur uitging.

Met name de mogelijkheid om op deze manier te kunnen werken aan de uitvoering van de besluiten van het toen net gehouden feminisme-kongres speelde hierbij een belangrijke rol.

Het blijft de vraag of in 1979 niet veel meer werk lag te wachten op een emancipatiewerkster. Niet dat het project in 1983 niet nodig was, integendeel, maar de gewijzigde situatie zorgde er ook voor dat het veel moeilijker werd voor een emancipatiewerkster:

– immers, de animo zich in te zetten voor feminisering verdween zo'n beetje na het kongres; er waren nu toch prachtige uitspraken, wat moest er dan verder nog worden gefeminiseerd?

– het moeilijke zat hem ook hierin dat na het kongres slechts een vage doelstelling als totale feminisering restte. Een doelstelling voor het project als 'het inhoudelijk voorbereiden van een feminismekongres' zou veel concreter en beter uitvoerbaar zijn geweest,

– het laatste probleem was dat na het feminisme-kongres de PSP-vrouwen min of meer zijn ingedut. Steeds minder vrouwen wilden zich landelijk met de PSP-vrouwen bezighouden. Men stortte zich in het raads- of afdelingswerk of werd individueel landelijk actief. Natuurlijk prima dat vrouwen hiervoor kiezen, maar wel jammer dat er geen landelijke ondersteuning voor de PSP-vrouwen in dit werk meer was.

In deze situatie, gekombineerd met een partij die intern verscheurd werd door conflicten, die ook de vrouwen onderling verdeelden, werd jij opgezadeld met die haast onmogelijke opdracht in drie jaar tijd de partij te feminiseren. Logisch dus dat het project niet geheel en al van een leien dakje is verlopen. En daar komt dan nog bij dat het tweede projectjaar door privé-

omstandigheden bijna geheel verloren is gegaan.

Dit klinkt misschien erg negatief allemaal, maar als je dan nagaat wat er nog wel is gebeurd, is dat toch ook nog een hele lijst: – de ronde langs de vrouwen en het verslag daarvan het eerste projectjaar, – het meewerken aan het kaderboek over feminisering van de partij, – het maken van kongresvoorstellen over feminisering van het partijbestuur, – het organiseren van landelijke dagen over actuele onderwerpen, over de organisatie van de PSP-vrouwen of voor (aankomende) raadvrouwen en het weekend met een spreeksterstraining. Om maar een aantal voorbeelden te noemen.

Als begeleidingsgroep hebben we geprobeerd je zo goed en zo kwaad als dat ging te steunen in je werk en om medeverantwoordelijk te zijn voor het verloop van het project. Ik hoop dat je wat aan ons hebt gehad.

Ik wil besluiten met een aanbeveling, die eigenlijk aan het Partijbestuur is gericht, namelijk om de drie jaarverslagen van het project en Josjes net uitgesproken verhaal, op de Partijbestuursagenda te plaatsen en te bespreken om zo vast te stellen op welke manier de feminisering van de PSP ook na het aflopen van het emancipatieproject verder vorm kan krijgen (en dat is dan meteen een uitvoering van de – tamelijk overbodige – motie van het afgelopen kongres).

GERDA BOSDRIESZ,
namens de leden en ex-leden van de
begeleidingsgroep: Cora Mulder, Loes de Jonge, Ada
Bontje, Wies Bulterman, Frank Feiner, Bep van der
Lee, Netty Oltshoorn

Het nieuwe feminisme: subversief

"Wat vind jij van dat affiche met die koe?"

Tot mijn verbijstering werd ik, toen ik onlangs voor de PSJG naar een vergadering van het COC moest, geconfronteerd met deze vraag. Verbijstering, want wat had ik nu nog met dat affiche te maken? Het affiche en de feminisme-strijd die er later op gevolgd is, behoren voor mij tot een onbekend verleden. Een verleden dat nog terug te vinden is in het partijprogramma, waarin het systeem van heteroseksualiteit geheld wordt. Maar ondanks deze uitspraak is het kenmerkend nog altijd niet opportuun om een PSP-"veilig-vrijen"-condoom op de markt te brengen voor onze homoseksuele medestrijders, terwijl ik begrepen heb dat men in de jaren zestig wel degelijk met dit soort plannen speelde voor de heteroseksuele strijders. Alhoewel, vanmorgen heb ik in de krant kunnen lezen dat in ieder geval het Links Akkoord hierin verandering wil brengen.

Het doorbladeren van de geschiedenis van de PSP leerde mij ook dat er ooit een plan is geweest is om een zwartboek uit te geven waarin seksistische mannen en hun praktijken vermeld zouden worden. Een dergelijk boek zou natuurlijk juist op een dag als vandaag een bron van plezier geweest zijn.

Helaas heeft de geschiedenis ons dit plezier niet gegund; geen gegniffel om de top tien van seksistische PSP-heren, waarvan er ongetwijfeld nog een aantal in de PSP-top aanwezig is. Geen plezier dus, feminisme is een serieuze zaak, het heeft haar plaats gekregen in het partijprogramma en had ook haar plaats moeten krijgen in zoiets zwaars en gewichtigs als de partijstructuur. Dit laatste proces noemen we "feminiseren".

Als jonge onderzoekster heb ik mij met een aantal anderen gebogen over het feminisme in linkse politieke partijen. In al deze partijen heeft het woord feminiseren een plaats gekregen. De preciese inhoud van feminiseren wisselt, maar er bestaat wel een zekere consensus dat feminiseren gaat over taalgebruik, vergadertijden, inhoud van politiek en quoterings.

Het gaat over "alles" eigenlijk, of toch ook weer niet? Ook hier wordt weer benadrukt dat het feminisme een serieuze zaak is. Er is nooit voor gekozen om zoiets frivools als het uiterlijk tot inzet van strijd te maken. Het uiterlijk is tot nu toe altijd gebruikt om vrouwen te bestrijden, maar waarom hebben feministes nooit zelf het uiterlijk van bijvoorbeeld de partijvoorzitter tot inzet van strijd gemaakt? Waarom is het nog altijd lachwekkend om een vrouwvriendelijk uiterlijk van die voorzitter te eisen, het driedelig aan de wilgen te hangen en de zuivere scheerwol, de eerlijke katoen en de hema-acryl van zijn medestrijders te vervangen door kleurige rokken en ja-

ponnen? Deze strijd vereist natuurlijk wel dat die feministen, analoog aan de gemeenten, overgaan tot het instellen van een schoonheidscommissie die het esthetisch element van het nieuwe uiterlijk dient te toetsen. Ik geef toe dat deze strijd slechts leidt tot een cosmetische verandering, maar ook het verbieden van seksistisch taalgebruik is slechts een cosmetische verandering, echter één die wel het predikaat "serieus" wist te verwerven.

Terug naar wat feminiseren tot nu toe wel heeft betekend. Josje heeft al aangegeven dat onduidelijkheid hierover haar het werk moeilijk maakte.

De noodzakelijke duidelijkheid hierover lijkt me ook moeilijk te verkrijgen. Om een partij te kunnen feminiseren, moet je namelijk op z'n minst twee dingen weten.

A. Wat is feminisme?

B. Wat is de partij?

En daar begint het gesodemieter. Wat is nu feminisme op dit moment? Is het de wiskunde van Ginjaar-Maar, de carrière van Dian van Leeuwen, de arbeidsethos van Hedy d'Ancona, de lust van Bernadette de Wit of de motorwerkplaats van de anarca-pot?

Een blik op de zich feministisch noemende PSP-vrouwen maakt duidelijk dat er in de PSP ook geen consensus over bestaat. Vroeger, ja, vroeger leek men het er over eens te zijn, dat het ging om porno. Er was wel ruzie over, maar het thema was alom erkend. Tegenwoordig wijden

de feministen zich echter vol nauwgezette overgave aan het moederschap, het militair-industrieel complex, het partijbestuur of de Haagse Komedie. Als de voormalige partijvoorzitter van de CPN Henk Hoekstra niet al eens had gezegd: "Er is niets zo veranderlijk als een socialist", zou ik zeggen: "Er is niets zo veranderlijk als een feminist". En als het niet zo ontzettend onaardig was om op een dag als vandaag kritiek te leveren, zou ik zeggen dat hier eerder gesproken moet worden vertrutting dan van feminisering. Door naar deel B van de vraag: wat is nu de partij?

Is dat het formalisme van de voorzitter, het aktivisme van Groningen, de saaiheid van het partijgebouw, de porseleinkast van de Tweede-Kamerfractie of de vergadercultuur van de afdelingen?

Josje definieert feminisme als "democratie, souplesse en flexibiteit" en "de partij" met name als "de afdelingen". Daar lijkt mij niets op tegen. Het is echter niet zo dat met deze plaatsbepaling feminiseren verwordt tot een invuloefening waar elk ijverig PSP-lid aan deelneemt.

Democratie, souplesse en flexibiteit kunnen met hetzelfde gemak tegen feministen worden ingezet. Het kan leiden tot de volstrekte onaan-sprekbaarheid van mede-PSP-ers, tot een situatie waarin de feminist de ruimte heeft de PSP te feminiseren, maar de frustraat geen strobreed in de weg wordt gelegd om de partij te frustreren. Of, erger nog, de begrippen worden wel overgenomen, maar worden ingevuld op een manier die zich volstrekt tegen het feminisme keert, en waarbij de feministe nog slechts in verbazing aan de zijlijn kan staan kijken welk bouwwerk er uit haar tekeningen tevoorschijn komt. Zoals ook de "tegen-haar-wil"-feministe in verbazing kijkt naar de nieuwe gevangenissen die mede in haar naam zullen gaan verrijzen.

Een nieuw feminisme in de PSP moet zich dat in ieder geval niet laten overkomen. Een nieuw feminisme moet zich niet laten afschepen met het luchtbed waarop Josje terecht kwam, maar moet op zijn minst een hemelbed eisen. Een nieuw feminisme dient in deze partij op zijn minst subversief van karakter te zijn.

Ik zeg niet dat er niets veranderd is, maar het is nog altijd wel zo dat het niet de feministen zijn die inhoud geven aan de begrippen die in deze partij circuleren.

Feministes zouden zich dan ook moeten bedienen van de verrassingstaktiek die in de stuk-goedsector zo effectief blijkt te zijn, zij moeten zakelijkheid eisen daar waar de vriendjespolitiek welig tiert, intimiteit daar waar het formalisme de boventoon voert, hedonisme uitdragen daar waar men de mond vol heeft over arbeidsethos, en op hoge hakken het seksisme van een "Bevrijding"-redakteur bestrijden. Op deze manier zijn zij misschien in staat in de ontstane verwarring de machtsverhoudingen te wijzigen. Dit alles opdat de oprechte partijbestuurder die zich altijd in heeft gezet voor de feminisering, net als bij pogingen tot verjonging, zal verzuchten: "Feministen zijn best, maar heeft u geen andere voor me?"

CHRISTA COMPAS

Vrouwen zetten zich in voor een wereldwijde stop op kernproeven

Tijdens het weekend van 19,20 en 21 september 1986 hebben een vijftigtal vrouwen uit binnen- en buitenland, uit Oost en uit West, op een studiekonferentie gediskussieerd over de vraag: hoe kunnen vrouwen hun macht en invloed ten aanzien van het vredesbeleid vergroten?

Met algemene stemmen werd besloten een stop op kernproeven tot inzet te maken van een wereldwijd vrouweninitiatief. In tal van landen lopen dergelijke initiatieven al, maar bundeling daarvan en op elkaar afstemmen maakt het effect groter. Er werd een Nederlandse initiatiefgroep opgezet, die tevens de internationale coördinatie van activiteiten op zich neemt. Deze initiatiefgroep is zich de '24-oktobergroep' gaan noemen.

Op politiek nivo is al lange tijd aandacht voor de kernproeven. Het houden van deze proeven is reeds beperkt door een aantal internationale verdragen. Bovengrondse kernproeven en kernproeven in de atmosfeer zijn daardoor wereldwijd verboden. Ondergrondse kernproeven worden nog steeds gedaan, zoals onlangs weer in de Nevadawoestijn in de Verenigde Staten. Landen die zich verzetten tegen een algehele stop van kernproeven zijn met name de Verenigde Staten en Frankrijk. De Sovjet Unie heeft op 6 augustus 1985 eenzijdig besloten haar kernproeven voor zes maanden stop te zetten. Dit moratorium (bevrozing) is enkele malen verlengd, de laatste keer tot 1 januari 1987. De Sovjet Unie heeft inmiddels verklaard bereid te zijn het moratorium nogmaals te verlengen, maar kernproeven te zullen hervatten na de eerste kernexplosie van de Verenigde Staten in 1987.

Nu de regering Reagan, ondanks het groeiende protest ook in de VS zelf, de kernproeven hervat heeft, is er een nieuwe situatie ontstaan.

Hoewel veel regeringen - waaronder ook de Nederlandse regering - binnen het NAVO-bondgenootschap zich in principe hebben uitgesproken voor een algeheel verbod op kernproeven, maken zij er geen hoofdpunt van. De eenheid binnen het bondgenootschap staat zoals altijd voorop en is blijkbaar een immer belemmerende faktor voor eigen initiatieven.

Desalniettemin is er een initiatief, waarbij aangesloten kan worden. Op 6 augustus 1986 hebben de leiders van Argentinië, Tanzania, Griekenland, India, Zweden en Mexico een verklaring uitgegeven, waarin een beroep gedaan wordt op

alle kernwapenmogendheden om, in afwachting van een verdrag dat wereldwijd en voor altijd kernproeven zal uitbannen, een onmiddellijk moratorium op alle kernproeven af te kondigen. Deze verklaring staat bekend als de verklaring van Mexico. Deze zes regeringsleiders uit vijf continenten, doen ook een beroep op niet-kernwapenlanden om een moratorium te bewerkstelligen.

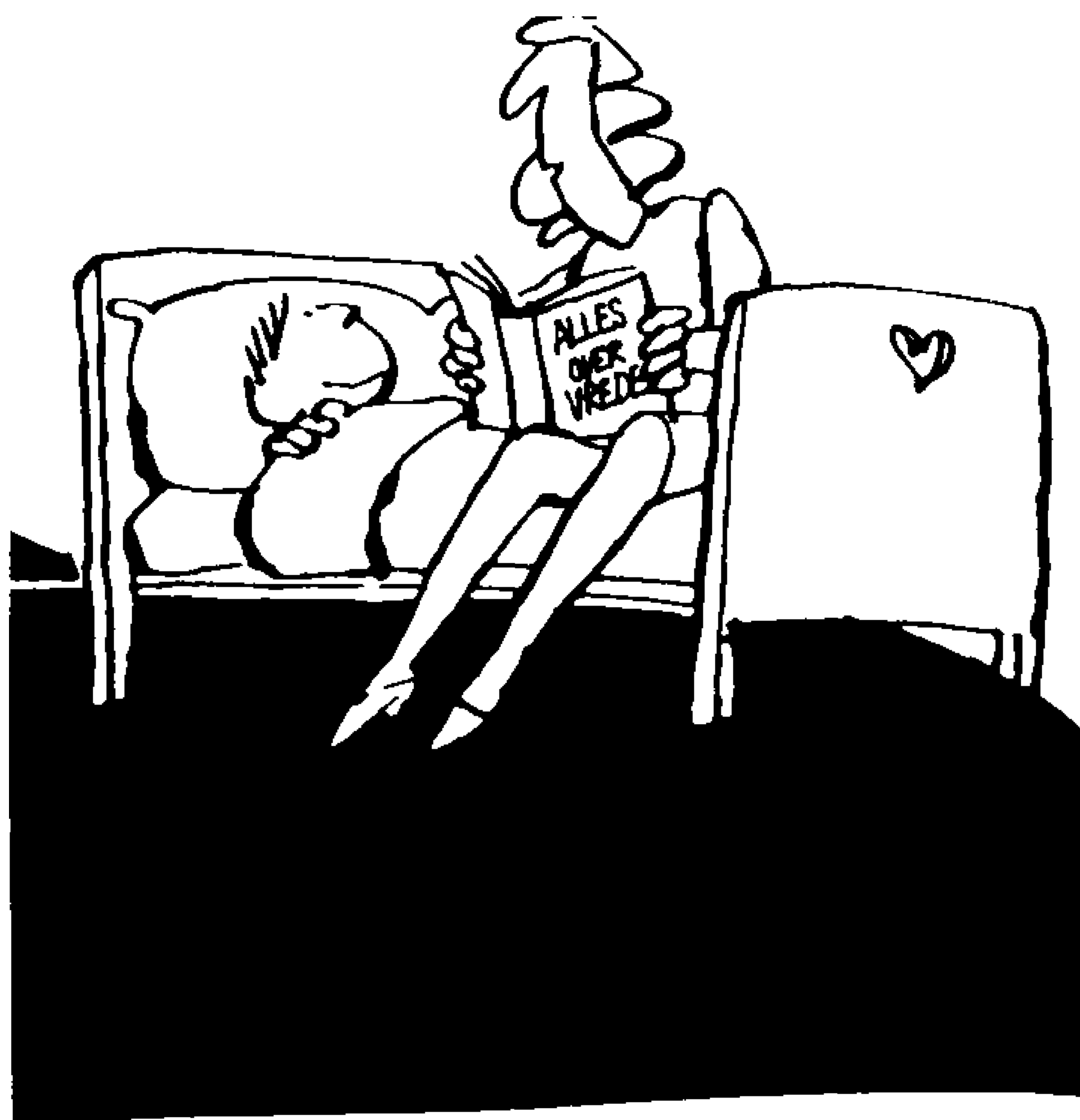
In de verklaring van Mexico wordt gesteld, dat een verbod van kernproeven een vitale stap is om te voorkomen dat bestaande arsenalen steeds worden uitgebreid, om te voorkomen dat de kernwapenwedloop zich uitbreidt naar de ruimte. Tenslotte pleit deze verklaring voor handhaving en verdediging van bestaande verdragen en overeenkomsten.

De vrouwen, aanwezig op de Oost West Vrouwenkonferentie te Amersfoort hebben besloten zich aan te sluiten bij de eisen gesteld in de verklaring van Mexico. De eigen regeringen worden aangespoord stapen te ondernemen om te komen tot een algehele stop op de kernproeven. Regeringen wordt gevraagd zich aan te sluiten bij de verklaring van Mexico.

De '24-oktober-groep'

Op 24 oktober - de dag van de Verenigde Naties - is de start van het vrouweninitiatief aangekondigd. Omdat de '24 oktobergroep' massaal de belangstelling voor een stop op de kernproeven wil opwekken, werd in dit kader een perskonferentie georganiseerd. Voorafgaand aan die perskonferentie werd aan premier Lubbers en aan de beide kamervoorzitters een verklaring aangeboden, met een beroep op de regering om zich aan te sluiten bij de verklaring van Mexico.

Natuurlijk is het niet zo dat stopzetting van de bewapeningswedloop meteen alle politieke problemen en meningsverschillen de wereld uit zal

helpen. Vast staat wel dat verder opvoeren van de bewapeningswedloop bestaande konflikten verder zal aanscherpen. Praten met het mes op tafel is niet bepaald vertrouwenwekkend. Stopzetten van de kernproeven zal het voortgaan van de wapenwedloop bemoeilijken en ruimte scheppen voor een vreedzame oplossing van konflikten.

Maar dat is niet de enige reden om te pleiten voor een wereldwijde stop op kernproeven. Ook de mensenrechten zijn in het geding. De atoommogendheden houden hun kernproeven bij voorkeur niet in de buurt van hun eigen bevolkingscentra, maar in "gekoloniseerde" gebieden ver weg. De Verenigde Staten en Frankrijk kozen de Stille Zuidzee tot testgebied van hun kernproeven. Mens en milieu in de Stille Zuidzee zijn tot in lengte van dagen aangetast door de daar gehouden kernproeven.

De Amerikanen hebben inmiddels met hun kernproeven verplaatst naar hun eigen Nevadawoestijn.

De Fransen blijven hun kernproeven uitvoeren bij het atol Mururoa in de buurt van Tahiti.

De bedoeling van de '24 oktobergroep' is de akties zo veel mogelijk uit te breiden, nationaal en internationaal.

In vele landen zetten vrouwen de Internationale Vrouwendag in het teken van dit "stop de kernproeven initiatief". In Nederland wordt op 7 maart een landelijke bijeenkomst gehouden (College Blaucafel, Utrecht).

Daarnaast wordt er op zo veel mogelijk nivo's en in overleg met zo veel mogelijk vrouwenorganisaties bekendheid gegeven aan de gevolgen van kernproeven en de akties er tegen.

Bij al deze initiatieven streeft de 24-oktobergroep er naar aansluiting te vinden bij bestaande akties en verbanden, zodat er geen versnippering maar juist versterking van kracht plaatsvindt. Bestaande verbanden tussen steden, het overleg tussen kernwapenvrije gemeenten bijvoorbeeld, zouden zeer goed benut kunnen worden voor akties voor stopzetting van kernproeven.

Breed gedragen, massale akties blijven noodzakelijk om regering en parlement onder druk te zetten. De PSP verzet zich met anderen tegen het te ruste gaan van het KKN. Wij vinden het onterecht dat van nu af aan het invliegen van de kruisraketten geen strobreed meer in de weg gelegd wordt. De opkomst bij de BIVAK-konferentie van 7 februari jl. (zo'n 300 mensen) en de geluiden die daar te horen waren tonen overduidelijk aan dat er grote behoefte is aan massale akties. De kruisrakettenkwesie mag niet als een afgedane zaak beschouwd worden. Maar ook nieuwe aktie-initiatieven zijn nodig. Want het gaat ons toch niet om de kruisraketten alleen? Waar het om gaat is het terugdringen van de wapenwedloop. Zolang er nieuwe wapensystemen ontwikkeld worden - en kernproeven staan daar in dienst van - zullen er ook steeds nieuwe wapens geplaatst worden. Aan lippendienst van bijvoorbeeld de Nederlandse regering aan bepaalde doelstellingen van vredesbeweging hebben we niets. Alleen de praktijk telt, en die praktijk stemt niet tot optimisme. Het standpunt van de Nederlandse regering staat geheel geheel op een lijn met de uitspraak in preambule van het verdrag van 1963, waarbij bovengrondse proeven verboden werden, dat dit verdrag een stap op weg moet zijn om te komen tot het stopzetten van alle kernproeven voor altijd en dat de onderhandelingspartners vast besloten zijn onderhandelingen daartoe voort te zetten. Was getekend de Verenigde Staten, de Sovjet Unie en Groot Britannie.

In haar defensienota van 1984 zegt de regering dat bij haar inzet bij de Geneefse ontwapeningscommissie stopzetting van alle kernproeven een van de hoofdpunten zal vormen.

Nu echter de westerse kernwapenmogend overduidelijk weigeren zich te laten beperken in hun kernproevenprogramma, laat ook de Nederlandse regering verstek gaan. Zij wenst niet het beleid van haar bondgenoten te doorkruisen. De halfslachtige houding van Nederland bleek weer eens te meer in antwoord op kamervragen, die kort geleden gesteld werden. Vrijblijvende treurnis over de Amerikaanse kernproeven, maar geen Nederlandse stappen. Het is volgens minister van de Broek de eigen verantwoordelijkheid van de Amerikaanse regering. Het beleid van de VS is niet in strijd met het beleid van de NAVO en dus zal er geen verzet aangetekend worden. En zo is de cirkel weer rond.

Verzet zal vanuit de bevolking georganiseerd moeten worden. Dat is waar de '24 oktobergroep' mee bezig is. Wat er uit de bijeenkomst op 7 maart zal komen is nog niet onduidelijk, maar wellicht ontstaat er in de nabije toekomst een nieuw breed platform, dat zich gaat richten op akties voor stopzetting van de kernproeven.

Voor meer informatie is de '24 oktobergroep' te bereiken op telefoonnummer 030-714987 (Vrouwen tegen Kernwapens). Het sekretariaatsadres is: Postbus 1011, 2001 BA Haarlem.

PARTIJBESTUUR

De maandelijkse vergadering van het Partijbestuur vond op zaterdag 7 februari plaats. Zoals gebruikelijk worden die bijeenkomsten ook bijgewoond door vertegenwoordigers van Tweede-Kamerfractie en Partijraad.

Nadat de Partijraad (zie vorig nummer) akkoord was gegaan met de opzet voor de socialismediskussie, benoemde het PB nu de commissie die deze discussie gaat voorbereiden en organiseren. Benoemd werden dertien PSP-ers, drie leden van het PB en twee niet-leden.

Door de organisatiegroep voor het 30-jarig bestaan werd verslag uitgebracht van de voorbereidende werkzaamheden – de inhoudelijke gegevens staan vermeld in het vorig nummer van Bevrijding.

De algemeen propagandist, Sander Doeve, liet meedelen dat hij in verband met het gaan volgen van een cursus, aftrad als lid van het Partijbestuur. (NB. Later bleek hetzelfde te gelden voor Jan Nieuwhof – algemeen PB-lid) – de ontstane vakatures zullen bij de Partijraad worden aangemeld.

Na een fikse discussie werd besloten een voorstel van Lieke Thesingh te aksepteren, waarin werd vastgesteld dat de PSP het zogenaamde "Progressief Overleg" (met PvdA, CPN, PPR en EVP) wil terugbrengen naar een min of meer informeel voorzitters-overleg. De ervaringen van de laatste tijd zijn dermate onbevredigend, dat het niet zinvol lijkt er blijvend veel tijd en energie aan te besteden.

De evaluatie van de Zuid-Afrika-actie (17 januari) leverde naast enkele positieve ervaringen nogal wat negatieve reacties op. Voor een deel te wijten aan organisatorische problemen, voor een ander deel aan de kennelijk geringe aktiebereidheid van de afdelingen. Bij nieuwe akties zal veel energie gestoken dienen te worden aan het betrekken van de afdelingen bij opzet en uitwerking.

Een levendige discussie vond plaats over de situatie in Suriname en de Nederlandse betrokkenheid daarbij. Bij dit agendapunt waren enkele vertegenwoordigers van Surinaams Links aanwezig.

Tenslotte stond een eerste van drie besprekingen over het functioneren van het Partijbestuur op de agenda.

HENK BRANDERHORST

PARTIJBESTUUR II

De volgende leden van het Partijbestuur zijn de afgelopen maanden afgetreden, hun namen moeten dus van de PB-lijst worden afgevoerd: Hans Boer (sekr. Vorming en Scholing) Sander Doeve (propagandist) Jan Nieuwhof (algemeen lid)

Nieuwe leden van het Partijbestuur: Paul Denekamp (algemeen sekretaris), Haarlemmerstraat 30'', 1013 ER Amsterdam, tel. 020-276211.

Joost Lagendijk (voorzitter Stichting Vorming en Scholing), J. van Lodensteinstraat 29, 3553 TB, Utrecht, tel. 030-444523.

Afdelingen kunnen kandidaten stellen voor de vakatures Algemeen Propagandist, Sekretaris Onderwijs en Algemeen lid.

JUSTITIE/ POLITIE

Op dinsdag 3 maart vindt de oprichtingsvergadering plaats van de themawerkgroep JUPOL, aanvang 20 uur in het Partijburo, Nwe. Looiersstraat 45 in Amsterdam. Voor wie aan deze themagroep wil deelnemen: reiskosten worden vergoed.

Op de agenda onder meer: bestrijding voetbalvandalisme en een voorstel een thema-avond te organiseren i.s.m. de Tweede-Kamerfractie en aktievoersters over "aktiemiddelen".

PSJG

Van 13/15 maart organiseert de PSJG een weekend in Groningen over "Idealen" – dus niet over jeugdwerkgarantieplannen, kerncentrales en andere enge dingen – maar over wat we zouden willen als WIJ het voor het zeggen hadden! Dat Utopia wordt in drie weken opgebouwd – te beginnen met het Groningse treffen.

Prijs – inclusief eten/slapen f 25,-, reiskosten boven de 10 gulden worden vergoed. Aanmelden: PSJG, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam. Tel. 020-267374 (ma, di, vrij).

VLUCHTELINGENBELEID

Op zaterdag 28 maart 1987 belegt de PSP een discussiedag over het vluchtelingenbeleid. Aanleiding hiervoor is het veel bekritiseerde regeringsbeleid op dit punt en het feit dat op 30 maart de Tweede Kamer, in commissieverband, vergadert over de nota 'Vluchtelingenbeleid'.

In het ochtenddeel komt het regeringsbeleid aan de orde. PSP-fraktievoorzitter in de Tweede Kamer, Andrée van Es, zal de PSP-kritiek op beleid en nota verwoorden. Verder zal Frits Florin, van Vluchtelingenwerk Nederland, het vluchtelingenbeleid analyseren en voorstellen voor verbeteringen doen.

In het middagdeel zal aan de hand van praktijkvoorbeelden uit Groningen, Breda en Utrecht gediscussieerd over mogelijke en wenselijke aktievormen, om belangen van vluchtelingen te behartigen. Daartoe zijn vertegenwoordigers uit deze gemeenten uitgenodigd, die in aktiekomités met en voor vluchtelingen aktie hebben gevoerd. De discussiedag wordt gehouden in het gebouw 'Opslag', Oude Gracht 267 te Utrecht. Aanvang 10.30 uur. Voor de dag zal een discussiemap verschijnen. Deze is te bestellen door storting

van f 6,- op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam, o.v.v. 'vluchtelingenbeleid'.

De dag wordt georganiseerd door de PSP-themawerkgroep 'racismebestrijding en migrantenbeleid', in samenwerking met de Landelijke Werkgroep Parlementair Werk en de Stichting Vorming en Scholing PSP.

Voor verdere informatie over deze discussiedag kunt u terecht bij de voorzitter van genoemde werkgroep, Hugo van der Steenhoven, Vaartsehof 22, 3511 TX Utrecht, tel: 030 - 318186.

THEMADAG UITKERINGS-GERECHTIGDEN

De Sociaal-Economische Kommissie (SEK) organiseert op zaterdag 11 april a.s. in Utrecht een themadag over uitkeringsgerechtigden, sociale zekerheid en alles wat daar mee samenhangt. Verschillende sprekers zullen een inleiding houden. Tevoren verschijnt er een SEK-bulletin over dit uitgebreide thema. Vanaf 1 april kun je dat aanvragen bij het Partijburo. In Bevrijding nr.4 komt de agenda van de thema-dag te staan en het precieze adres. Noteer alvast: zaterdag 11 april, 10.30-15.30 u., Utrecht. Voor inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel.020-275003.

SOCIALISME-DISKUSSIE

Het Partijbestuur heeft op 7 februari j.l. de commissie voor de organisatie van de socialismediskussie ingesteld. De kommissie bestaat uit: Jan Duijghuisen, Robert Giesbers, Jan Gravesstein, John Hontelez, Chris Huinder, Pieter Lamers, Titia van Leeuwen, Bram van der Lek, Kees van der Putten, Joop Vogt, Wilbert Willems, Hannah van Wijngaarden en Jan Wijnia. De kommissie zal binnenkort uitgebreid worden met een of twee buitenstaanders. Vanuit het Partijbestuur zitten Pieter van der Hijden, Joost Lagendijk en Lieke Thesingh in de kommissie.

De "socialismediskussie" is een gevolg van de besluiten op het Partijkongres van november 1986 te Hilversum. Het discussie-project zal bestaan uit een viertal fasen en eindigt in principe met besluitvorming op een partijkongres in 1988. Zoals de zaken er thans uitzien start de kommissie op 14 maart a.s. met de voorbereidende werkzaamheden. Vóór de zomer worden enkele landelijke activiteiten georganiseerd. Het hoogtepunt moet de discussie in de afdelingen worden die voor komend najaar wordt voorzien. In het voorjaar van 1988 volgt dan de landelijke afronding.

AGENDA

14 maart, 10.30-15.30 u., Kommissie Socialismediskussie; Utrecht, PSP-pand; inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020-275003.

19 maart, 19.45-21.45 u., SEK-vergadering; Utrecht, PSP-pand Utrecht; inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020-275003.

11 april, 10.30-15.30 u., SEK-themadag over uitkeringsgerechtigden en sociale zekerheid; Utrecht, plaats nog niet bekend; inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel.020-275003.

Van geweest tot geweest

Voor al diegenen die nog niet weten waar ze op moeten stemmen bij de provinciale statenverkiezingen geeft Bevrijding hierbij een paar suggesties.

Drenthe

Drenthe is één van de drie provincies waar de PSP zelfstandig deelneemt. De lijst wordt aangevoerd door Mieke Tiemersma. Een trend die we in meer provincies tegenkomen is het afhaken van de PPR bij onderhandelingen over samenwerking. Op het laatste moment besloot de PPR zelfstandig de verkiezingen in te gaan.

De CPN doet heelmaai met mee. De interne strijd daar heeft ervoor gezorgd dat een aanzienlijk gedeelte futloos horizontaal onder de hunebedden ligt.

Flevoland

In de jongste provincie Flevoland is een PSP-CPN-combinatie. De lijsttrekker wordt geleverd door de CPN: Fenna Bolding. Op plaats nummer 2 staat PSP-ster Janneke Waijerink.

De onderhandelingen zijn hier soepel verlopen. De PPR heeft ook in Flevoland genoeg vertrouwen in zichzelf om alleen mee te doen.

Friesland

Progressyf Fryslân bestaat uit CPN, PPR en PSP. De eerste plaats is gereserveerd voor iemand uit de PPR: Roel Vogelzang. De eerste PSP-er op de lijst is het huidige statenlid Pyt Jon Sikkema. Hij staat op de tweede plaats. Er zijn hier wat problemen geweest met Friestalige kieslijsten. Progressyf Fryslân gebruikt Friese plaatsnamen achter de kandidaten. Dit is geweigerd op grond van een uitspraak van de Raad van State vorig jaar bij de gemeenteraadsverkiezingen. Er mag geen Fries op de lijsten voorkomen. Aan de vooravond van de nieuwe kieswet waarin het gebruik van de Friese taal wel mogelijk gemaakt wordt is dit een knap staaltje intolerantie.

Gelderland

Ook in Gelderland werken PSP, PPR en CPN samen. Daar is PPR-man Jan Dirx lijsttrekker. Op de tweede plaats staat Johan Janssen van de PSP. De PPR had aanvankelijk bezwaren tegen het noemen van de partijnamen achter "Links Gelderland". De naam van de CPN zou electoraal schadelijk kunnen werken in rechtse plattelandsgemeente. Het heeft echter niet tot een breuk geleid zodat het officieel heet: Links Gelderland PSP-PPR-CPN.

Groningen

In Groningen liggen PSP, PPR en CPN van oudsher nogal ver uit elkaar. De PSP doet dus zelfstandig mee onder aanvoering van Hans Boer. Luitje Douma staat op de tweede plaats.

Limburg

Limburg komt te voorschijn met een PSP-CPN-lijst en een verrassing. Karien Kienhuis-Smits van de PSP staat op de eerste plaats. De tweede plaats is gereserveerd voor een CPN-er: John Geelen.

De verrassing zit hem in plaats nummer 8. Daar staat ene Chiel van Meyenfeld uit Ittervoort, als ongebonden kandidaat. De bekende atoom-pacifist generaal Von Meyenfeld is op de lijst gezet om nog meer stemmen te kunnen trekken. Voorstanders spreken van een trekpleister, tegenstanders vinden het meer een drukverband en de naamgrap Van Mijneveld is gauw gemaakt. Opvallend is het in ieder geval wel.

Noord-Brabant

In Noord-Brabant zijn de onderhandelingen niet al te soepel verlopen maar men heeft toch overeenstemming kunnen krijgen over een gezamenlijke lijst van PPR-PSP-CPN.

Lijsttrekker is Cees van de Ven (PPR). Het oudkamerlid Wilbert Willems is kandidaat nummer twee en zal, als hij gekozen wordt, gaan fungeren als fractievoorzitter.

Paul Elbers van de CPN bezet de derde plaats.

Noord-Holland

Ook in Noord-Holland geldt het PPR-verhaal. Op het allerlaatste moment vond de PPR het verstandiger zelfstandig mee te doen. De verschillen van mening met de CPN waren en zijn te groot om mee samen te werken. En dus doet de PSP weer alleen mee met Peter Zwart en Peter Korzelius als één en twee.

Overijssel

In Overijssel is een gecombineerde lijst van PSP en CPN waarvan de PSP de lijsttrekker levert: Herman Reuvekamp. Het wordt eentoonig maar ook hier doet de PPR niet mee aan een samenwerkingsverband.

Utrecht

De PPR-story gaat ook op voor Utrecht. Daar is de PPR door de PvdA uit een gezamenlijke lijst en fractie verstoet en doet nu zelfstandig mee. Blijft over: PSP-CPN. Lijsttrekker is Henk Brandhorst, ook wel bekend van één of ander PSP-blad. Hans Zuidema van de CPN staat op de tweede plaats. In het kader van de verkiezingscampagne zijn bij de presentatie van het verkiezingsprogramma allerlei actiegroepen uit de regio Utrecht uitgenodigd.

Zeeland

In Zeeland heet het officieel: Linkse samenwerking PSP-CPN. De PSP levert de lijsttrekker: Hans Dupré. De PPR heeft ook hier de samenwerking geboycot, tot verdriet van de één en vreugde van de ander.

Zuid-Holland

Zuid-Holland sluit de rij. In de vorige Bevrijding stond al vermeld dat de samenwerking hier "beperkt" is gebleven tot PSP-CPN-PPR. Er is even sprake geweest van deelname van SAP en EVP maar dat is niet doorgegaan.

De eerste PSP-er op de lijst is Erik Meijer. Hij staat nummer 2. Wim van Noort en Marion Stein zijn andere uit de PSP afkomstige kandidaten. Lijsttrekker is John Steegh, PPR.

COR WIJNINGS

Mag het ietsje minder zijn

In vier jaar tijd naar de 25-urige werkweek, en dat met behoud van koopkracht tot en met modaal? Volksverlakkerij, vindt een Haagse PSP-afdeling. Onhaalbaar, stelt een andere: de 25-uren-eis is mooi als principe, maar met de termijn en het financieringsvoorstel van de PSP kun je politiek niet uit de voeten. Gezien de geringe steun voor zo'n drastische arbeidstijdverkorting wilde de Coevordense PSP zelfs niet verder gaan dan de 32-urige werkweek. Dat was op het Wijk-aan-Zeese congres eind 1985.

Sindsdien lijken steeds meer partijgenoten te zwichten voor de 'realiteit' – we wilden een wettelijke ATV-regeling via het parlement, om zo de bonden en al die vrouwen en werklozen die nu van de onderhandelingen zijn uitgesloten te helpen tegen de oppermachtige werkgevers, maar behalve de behoudender partijen laat nu ook de aanvankelijk montere PvdA verstek gaan; in het kielzog van de enige buitenparlementaire machtsfactor die nog kan helpen, de FNV, die door tegenvallende herbezetting de moed heeft opgegeven om zelfs maar een veel geringere ATV te eisen. De PSP-vertegenwoordiging in raden en in het parlement heeft gevochten, maar stuit op een muur van weerstand. In de vakbonden heeft de partij vrijwel geen voet aan de grond. En de leden in het land? Die laten het al jaren grotendeels afweten. Vrouwengroepen willen die 25 uur wel, maar zien niet hoe ze dat moeten concretiseren en doen er dus weinig aan. Mannen hebben nogal eens hun eigen belangen, die niet helemaal stroken met herverdeling van alle arbeid. Veel leden kennen het officiële arbeidscircuit niet eens, zodat ze ook geen aangrijpingspunten voor concrete veranderingen hebben. Realisten in de partij vinden die 25-urige werkweek veel te idealistisch; fervente socialisten daarentegen vinden hem te weinig socialistisch; en talloze leden zijn zo in de ban van het basisinkomen dat ze vergeten voor een eerlijke verdeling van de arbeid nu te vechten. Of dat gewoon niet willen.

Waarom zou de PSP zich nog voor de 25-urige werkweek inzetten? En als we het doen, hoe dan? De SEK, Sociaal-Economische Commissie van de PSP, organiseerde daarover 14 februari te Utrecht een themadag voor de geïnteresseerde achterban. De opkomst was al net zo overweldigend als de algemene sociaal-economische belangstelling in de afdelingen: een publiek van veertien mensen, waarvan elf (inclusief de twee vrouwelijke deelnemers) uit de organiserende SEK zelf.

Het zijn vrouwen die, twintig jaar geleden, de 25-urige werkweek aanklaarten opdat zowel mannen als vrouwen de kans kregen naast volwaardige betaalde arbeid ook de zorg voor huishouding en kinderen op zich te nemen. Roldoorbreking was de leus. Schoon idealisme, vond menigeen. Maar eind jaren zeventig ging de werkloosheid stijgen. Het is de vraag of de PSP het idee ooit serieus had genomen als deze overwegend mannelijke partij er niet tegelijk een mooie oplossing voor de werkloosheid in had gezien. Weinig consequent, evenwel.

De PSP zegt dat ieder mens er één is en niet de helft van een stel. De PSP heeft ook nooit ont-

kend dat al die mensen het recht hebben kinderen te krijgen. Maar het enthousiasme om daarvoor de *grondslagen* van de arbeidsmarkt aan te pakken, is aanmerkelijke geringer dan dat voor kinderopvang. Die is natuurlijk óók nodig, zelfs bij een 25-urige werkweek, maar die verandert niets aan de grondslagen. De arbeidsmarkt gaat ervan uit dat werknemers niet voor kinderen hoeven te zorgen. Vandaar die volstrekte discrepantie tussen schooltijden en -vakanties en werktijden en -vakanties, en de ontbrekende verlofregelingen bij ziekte van huisgenoten. Het gaat niet aan, kinderen dus óók voor veertig uur per week van huis te schoppen. Socialisten gaan er prat op dat ze de arbeidsverhoudingen *structureel* eerlijk willen maken. Of een arbeidsmarkt die rekening houdt met kinderen precies op de 25-urige werkweek uitkomt is de vraag, maar in die buurt zal het zeker liggen. Een der discussianten opperde dat we toch niet de hele markt hoeven aan te passen aan die minderheid die kinderen in de schoolleeftijd heeft. Nee? Wie kinderen wil, moet in ruil meestal afstand doen van de economische zelfstandigheid en de maatschappelijke positie waar we volgens de PSP óók recht op hebben. Hoe wil je dat combineren met het door de PSP erkende recht, je eigen kinderen op te voeden?

Dat ook om andere redenen de 25-urige werkweek noodzaak is, betoogde gastsprekerster Titia Bos, PSP-Statelid, werkzaam bij de FNV en namens de PSP deel van de Associatie voor de herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid, waarin zelfs de VVD-vrouwen er de noodzaak van inzien. De Associatie heeft voor mei een grote manifestatie op het programma, bedoeld om de herverdeling weer op de politieke agenda te krijgen. Zijzelf benadrukt niet zozeer het klassieke vrouwenstandpunt als wel een nieuw aspect: de flexibilisering. De laatste jaren is een kwart van de werknemers, meestal noodgedwongen, dermate geflexibiliseerd dat ze vanzelf al rond de 25-urenwerkweek zitten – of ver daaronder: deeltijders, oproepcontractanten, thuiswerksters. 'Flexibilisering is kennelijk speciaal geschikt voor vrouwen en jongeren,' sprak ze ironisch. 'Die flexibilisering neemt toe en daar speelt de automatisering handig op in. Deeltijdarbeid in allerlei vormen drukt de geregistreerde werkloosheid, maar die mensen zitten met hun inkomen meestal onder het minimum. Drastische ATV is nodig om iederéén de kans te geven op vast werk. Tegelijk moeten er wettelijke maatregelen komen om flexibilisering te bestrijden. Dertien-uurscontracten moeten onmogelijk worden gemaakt. Die ATV moet er wel snel komen, maar je kunt niet zeggen dat we het vóór 1990 realiseren. Zelfs niet als we een plaats in de minister-raad zouden krijgen!'

De daarop volgende discussie tussen voorstanders, twijfelaars en cynici mondde toch nog uit in constructieve voorstellen. Als oude tactieken van totaal-plannen voor overheidsingrijpen niet werken, moeten we de segmentering in de arbeidsmarkt tegengaan. Nu is er een grote groep met vast werk ruim boven de 25 uur per week, en een groeiende groep geflexibiliseerden die er ruim onder zit. Die belangentegenstelling is op te heffen door zodanige rechtsposities bij flexibele arbeid te bevechten, dat deze groep en de beter bedeelde naar elkaar toe kunnen groeien. Intussen moet de PSP er de nadruk op blijven leggen dat de 25-urige werkweek *technisch* best kan – een kwestie van verdeling van de miljarden die hier met arbeid worden verdiend, met ons finan-

cieringsplan als globale richtlijn – maar dat die ATV alleen *politiek* moeilijk ligt. We moeten ons vooral niet op cijfers laten vastpinnen. De SEK zal voorstellen doen om meer de achtergronden te belichten en juist de vóordelen van ATV uit te dragen; de bedoeling is ook, de afdelingen een heel pakket aan actiemogelijkheden te gaan bieden.

MARJAN ZIJLMANS

FRAKTIE
aan de overkant...

De Eerste Kamer haalde in januari het kabinet rechts in. De onderwijsvoorrangswet waarmee een betere opvang voor kinderen in achterstandsituaties moet worden bereikt werd door CDA, VVD en klein rechts weggestemd. In de Tweede Kamer was alleen klein rechts tegen omdat men niet wenste dat christelijke scholen zouden moeten gaan samenwerking met niet- c.q. andersoortig christelijke scholen en instellingen. De meerderheid van de Eerste Kamer vond daarbij bovendien dat de wet teveel wilde regelen. En deregulering is meer in de mode. Aan de (veelal buitenlandse) kinderen waar het om gaat dat men klaarblijkelijk niet veel boodschap. Zo ontstond de situatie dat midden tot en met links in de Eerste Kamer (en dus ook de PSP) zich eensgezind schaarden achter de minister en het wetsontwerp (vergeefs) ondersteunden.

In februari toonde de senaat zich opnieuw rechter dan de Kamer aan de overkant. Dit keer kwam dit geheel op rekening van de PvdA. Stemde de fractie van de PvdA in de Tweede Kamer in haar geheel tegen de welzijnswet, in de Eerste Kamer bleken slechts vijf leden van die partij deze mening te delen en stemde de rest rustig voor. De welzijnswet werd zodoende met overgrote meerderheid aangenomen.

De Eerste Kamer mag zich momenteel in enige belangstelling verheugen in de media. Met de Provinciale-Statenvierkiezingen voor de deur en daarop aansluitend de verkiezing van een nieuwe Eerste Kamer, put men zich in diverse artikelen en vraaggesprekken uit om functies te verzinnen voor dit nog steeds bestaande parlementaire orgaan.

Nog vreemder worden alle stellingnames wanneer het gaat om de positie van de senaat in het geval er na de statenvierkiezingen een linkse meerderheid in zou kunnen komen. Juist de partijen ter rechterzijde, die het bestaan van de senaat zo hoog in het hart dragen, beginnen nu ineens te roepen dat die Eerste Kamer natuurlijk geen politieke rol mag spelen en zich terughoudend dient op te stellen.

De opheffing van de senaat, zoals de PSP die voorstaat, zou in ieder geval dit soort hypocrisie de wereld uit helpen.

VERSLAG

Denk mondiaal, handel lokaal

"Ik ben blij dat we van radikaal links de mogelijkheid krijgen om onze visie naar voren te brengen, grote partijen blijven gesloten voor migranten", aldus één van de inleiders op de studiedag die PPR en PSP in december hielden over gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking.

De bedoeling van PSP en PPR met deze dag was om een nieuwe visie ter discussie te stellen. Veertig mensen waren in Utrecht aanwezig om daarover te discussiëren, veel raadsleden van PSP of PPR, maar ook Antillianen en Arubanen.

"Centraal in die visie staat het uitgangspunt dat er niet een model van ontwikkeling goed is, maar dat door ontmoeting en confrontatie tussen verschillende culturen gezocht moet worden naar samenwerking vanuit de eigenheid van verschillende culturen. Het lokale nivo is daarbij volgens haar een goed vertrekpunt, omdat daar mensen het duidelijkst aanspreekbaar zijn in hun eigen leefwereld. Omdat projecten op lokale schaal zowel hier als in ontwikkelingslanden zichtbaar resultaat kunnen opleveren, waarbij mensen de ontwikkelingen zelf in de hand hebben.

"Lokale initiatieven zijn ook nodig als een reactie op de huidige grootschalige initiatieven, die niet blijken te werken," aldus Ieteke Witteveen, die de dag opende. Zij is coördinatrice van het project dat de ontwikkeling van deze nieuwe visie als doel heeft.

Na haar kwamen er drie inleiders uit Arubaanse en Antilliaanse kring, die vanuit verschillende invalshoeken aangaven dat de Nederlandse Antillen een stukje Nederlands koloniaal Verleden & Heden is. En dat dit gegeven moet leiden tot een actieve opstelling van (linkse) partijen in Nederland met betrekking tot de ontwikkeling van deze landen.

Leon Weeber van de Stichting Contacten Zuid-Amerika en Caraïbisch Gebied (COZAC) ging, zoals later bleek, terecht uit van onvoldoende kennis onder zijn gehoor over de koloniale relatie die Nederland sinds 1634 met de Antillen onderhoudt. Hij benadrukte dat de Antillen als wingewesten ondergeschikt zijn gemaakt aan de handelsbelangen van keiharde Nederlandse kooplieden. Weeber pleitte ervoor dat de Antillen en Aruba de komende 30 tot 50 jaar deel uit blijven maken van het huidige staatkundige verband, maar dat er wel een integraal ontwikkelingsplan komt, gebaseerd op de eigen behoeftes, schaal, mogelijkheden en aspiraties.

Raymond Hernandez van de Grupo Aruba schetste de actuele economische situatie op Aruba die hij hopeloos en uitzichtsloos noemde. Belangrijkste oorzaak daarvoor is het vertrek van de multinational LAGO, waardoor in maart 1985 2.000 mensen op straat kwamen te staan (op een bevolking van amper 62.000!).

Nederland heeft zich niet bemoeid met de sluiting van LAGO en wekt daarnaast de indruk dat er toch al genoeg geld naar Aruba gaat. 60% van de gelden zijn echter harde leningen, die Nederland dubbel terughaaft. Raymond Hernandez pleitte voor financiële hulp middels niet aan regeringen gebonden organisaties die contact zoeken met counter-organisaties in het ontwikkelingsland. Die hulp moet niet gericht zijn op prestige-projecten, maar op kleine, levensvatbare activiteiten die aansluiten bij de plaatselijke schaal en behoeften.

De laatste inleider, Ellen Jeandor, ging vooral in op deze laatste problematiek: de positie van Antillianen in Nederland.

Er wonen nu zo'n 50.000 Antillianen en Arubanen in Nederland, die vooral in de vier grote steden wonen. In de afgelopen 10 jaar is 3 tot 4% teruggekeerd, relatief meer Arubanen dan Antillianen en met name hoger geschoolden. Er blijkt een grote bereidheid te zijn om terug te keren, waarbij het een belangrijke voorwaarde is te kunnen rekenen op een baan. Van diegenen die zijn teruggekeerd zijn relatie- en gezondheidsproblemen, alsmede heimwee naar familie, klimaat en leefpatroon de belangrijkste motieven.

Tot zover de inleidingen. Duidelijk was dat de noodzaak van een nieuwe visie door de inbreng vanuit Antilliaanse en Arubaanse zijde sterk werd onderstreept. Uit de plenaire discussie bleek dat dit voor velen een nieuwe invalshoek was.

's Middags werd er in drie groepen doorgedis-

kussieerd, onder andere over de verhouding tussen lokale initiatieven en (inter-)nationale politiek, de relatie met migrantenorganisaties en het probleem van een keuze tussen bijvoorbeeld de Antillen of Zuid-Afrika.

Aan het slot van de dag werd van Antilliaanse zijde opgemerkt dat de discussie hen zelf ook verder helpt in hun strategie om de Antilliaanse problematiek bekender te maken.

Het project is niet met deze studiedag afgelopen. Frakties die initiatieven willen ontplooiën, kunnen een beroep doen op de Henk Lankhorst Stichting voor begeleiding. Voorts wordt er gedacht aan de oprichting van een steungroep die als tussenschakel kan dienen voor radikaal-linkse frakties en de Antilliaanse/Arubaanse groepen in Nederland.

LEO PLATVOET

Het volledige verslag van deze dag (20 blz.) is verkrijgbaar door storting van f 4,- op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam, onder vermelding van 'SVS-bulletin nr. 112'.

(Advertentie)

WANNEER BEGINT U MET DE BOYCOT VAN HET APARTHEIDSSYSTEEM?

Er worden nog heel wat Nederlandse guldens belegd in landen als Zuid-Afrika. In landen die van mensenrechten een aanfluiting maken. Soms kan een boycot van die landen effectief zijn. Soms kunnen vele kleine stappen leiden tot een daad van groot belang. Met uw spaargeld kunt u goede dingen bewerkstelligen. Kunt u op uw manier laten merken waar u staat.

Samen met meer dan 80.000 spaarders bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een principiële bank. Een bank die u twee zekerheden biedt: u krijgt een prima rente en de garantie dat uw geld goed en verantwoord belegd wordt. Dat het gebruikt wordt voor sociale woningbouw, voor culturele en educatieve projecten. En dat het in geen geval de apartheid zal steunen.

Vul de bon in. Dan boycot u vanaf vandaag 'n verwerpelijk systeem. En hebt u gekozen.

Als u nu een spaar-rekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaar-premie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

ONDERSTE BOVEN

Latijns Amerika. VLAM (Vereniging Latijns-Amerika Manifestaties) organiseert op zondag 12 april het 7e Latijns-Amerika Festival in het Muziekcentrum in Utrecht. Centraal thema: Verdwijning en Berechting. Een discussie daarover wordt ingeleid door Eduardo Galeano. Verder tal van groepen: Maguare (Cuba), Guadalupe Urbina (Costa Rica), Cutumay Camones (El Salvador) en vele andere. Een dag om alvast in de agenda te noteren.

Plaat voor Angola. Het Medisch Komitee Angola brengt een langspeelplaat uit van het koor De Grootste Mond, onder de titel "Wij zullen niet vergeten". De opbrengst is bestemd voor de bouw van een ziekenhuis in Cahama (Zuid-Angola). De plaat is te bestellen door f 17,50 te storten op postgiro 2383300 t.n.v. Medisch Komitee Angola in Amsterdam.

Kernenergie. Het kan niet op, naast het "Tsjernobyl Magazine", ook nog "Stopkont(r)akt – een uitgave van de Aktie Strohalm. Informatieperiodiek over kernenergie. Een abonnement kost – naar keuze – f 4,10 of f 25 op giro 15551111 t.n.v. "Geen kernenergie nou", Utrecht. Vermelden "ab. stopkontrakt".

TSJERNOBYL magazine

Milieuvriendelijk. Op verzoek van het Fonds Milieuvriendelijk Energiebeleid wordt een "Tsjernobyl Magazine" gemaakt voor verspreiding op grote schaal (eind maart). Een jaar na de ramp in Tsjernobyl worden de zaken op een rijtje gezet en wordt de stand van zaken rond de Nederlandse kernenergieplannen belicht. Het blad is te bestellen door f 2,50 over te maken op girorekening 101100 t.n.v. Stichting FME te Amsterdam. Bij afname van 10 of meer exemplaren is er een speciale prijs te bedingen. Stichting FME, Postbus 7383, 1007 JJ Amsterdam.

Groen als gras. De Vereniging van Wetenschappelijke Werkers brengt een nummer van haar tijdschrift uit als "special": het groene denken binnen de natuur- en milieubeweging. Met bijdragen van o.m. Jacqueline Cramer (denkers en doeners), Chris Boers (milieubeweging: eenheid of allegaartje) en Jos Dekker (veranderende functionaliteit van de natuur). Bestellen? f 7,50 overmaken naar postgiro 22321, VWW, Utrecht, vermelden "Het groenen denken".

Raketten. De Zweedse kranenfabriek Hiab Foco AB wil raketten-kranen gaan produceren in Meppel. Men heeft het oog laten vallen op het terrein van de Bedumer Machinefabriek aan de Steenwijkerstraatweg. Een nieuwe stap naar zo langzamerhand totale militarisering van die regio. Hiab Foco AD wijkt van Zweden naar Nederland onder druk van de Zweedse vredesbeweging. Dan zouden wij toch wel gek zijn ze hier binnen te halen?

Kerk en Vrede organiseert op 4 april a.s. een werkdag met het thema "Wat bezielt je?" – over de spiritualiteit in de vredesbeweging. Elly de Boer-Hessel houdt een inleiding. Voor kinderopvang wordt gezorgd. Opgaven en/of verdere inlichtingen: Kerk en Vrede, t.a.v. Douwe Soepboer, Utrechtseweg 159, 3018 ED Amersfoort, tel 033/10445.

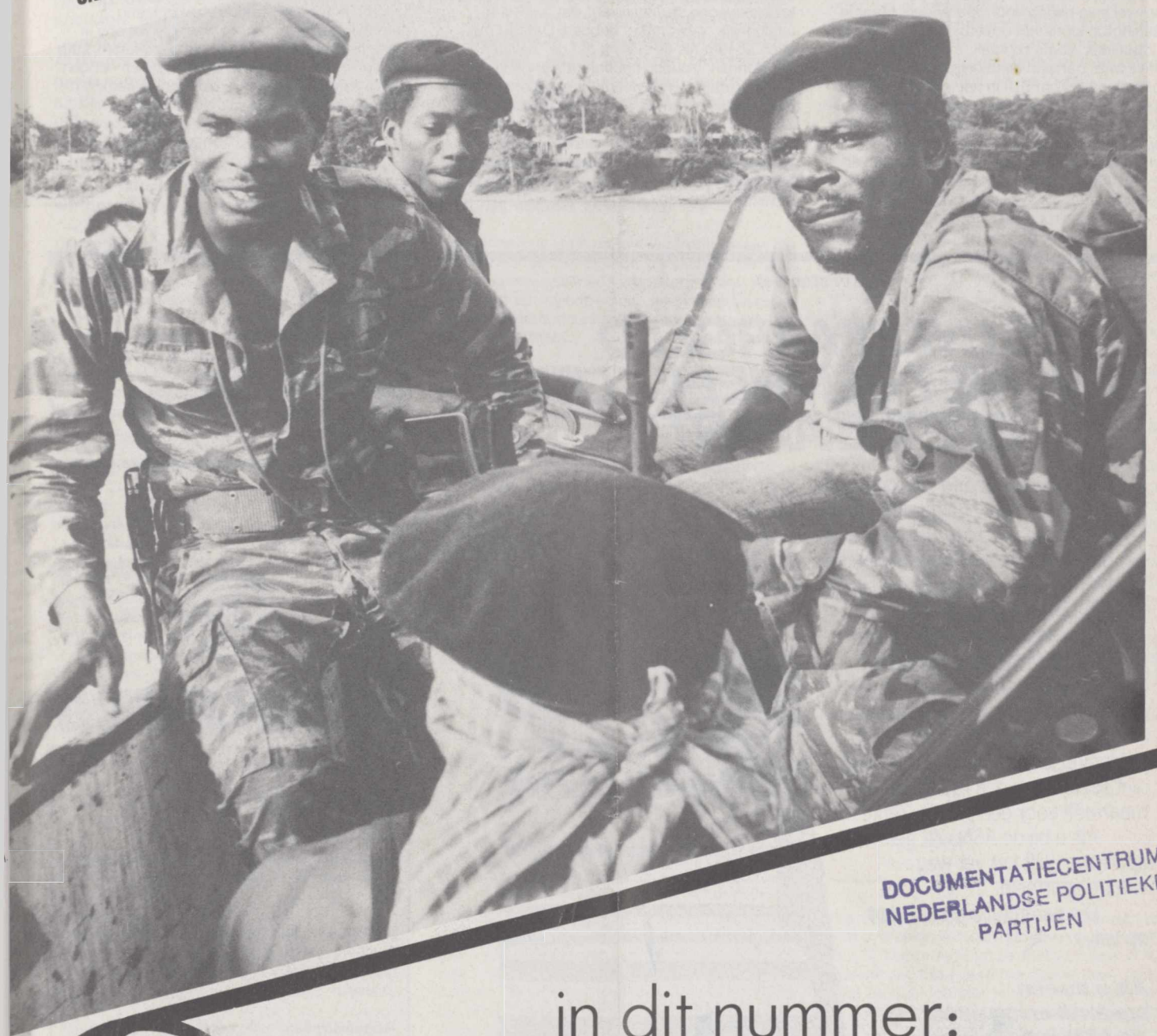

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

19 MAART 1987

NUMMER 4

JAARGANG 31

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

in dit nummer:

- Valse adders in de sociale zekerheid
- BOUTERSE, BRUNSWIJK OF...?
- De noodrem als aktiemiddel

De man uit Moskou

"Veel liefs uit Moskou", was de titel van een James-Bondfilm. Ik houd niet van het genre, maar de reprise die zich aankondigt heeft kennelijk een andere inhoud.

Na het IJslandse treffen tussen de beide grootmeesters op het wereld-schaaktournooi, leek de zaak muurvast te zitten. Moskou koppelde de verwijdering van alle middellange afstands-raketten uit Europa aan het VS-Star-Wars-programma en zelfs pacifisten konden daar wel enig begrip voor opbrengen. Maar in Washington klom het onverbidde "njet". En de zaak leek, zoals zo vaak, muurvast te zitten. Toen kwam dan een bijna ongelofelijk bod uit Moskou: de eis om SDI in het laboratorium te houden werd niet meer gekoppeld aan de oplossing van het rakettenprobleem. De VS reageerde, door de bank genomen, positief en een akkoord schijnt dan ook een kwestie van tijd. Dus toch geen raketten in Woensdrecht. Als het zo gaat, gaat het anders dan wij gewild,

gehoopt hadden. We moeten eerlijk blijven (vooral voor onszelf).

Ontwapeningsonderhandeling blijken altijd weer opnieuw bewapeningsrondes te zijn. Dat hebben we steeds gezegd. En nu lijkt het tegendeel bewezen te worden. Geen reden om te kinnesinnen. Als ontwapeningsstappen gerealiseerd worden, ben ik graag bereid m'n kennelijk verkeerde inschatting toe te geven. Ik heb ook geen behoefte, via allerlei kronkelwegen, te "bewijzen" dat "wij" dus uiteindelijk "gewonnen" hebben. Dat lijkt me even absurd als de stelling dat de "haviken" "gewonnen" zouden hebben. Als er geen kruisraketten in Woensdrecht en elders in West-Europa komen en als de SS'22-raketten uit Oost-Europa en elders in West-Europa komen en als de SS'20-raketten uit Oost-Europa verdwijnen hebben we een eerste – overigens bescheiden – stap gezet op een lange, lange ontwapeningsweg.

Maar de bewapeningsproblematiek zelf blijft in volle omvang op de agenda staan. En er is geen enkele reden om aan te nemen dat volgende stappen op eenzelfde manier gerealiseerd kunnen worden. Je kunt er vergif op innemen dat de "hardliners" (aan beide kanten, denk ik) het te verwachten akkoord knarsetandend zullen zien passeren. En dat ze alles op alles zullen zetten om volgende stappen te voorkomen. Daar tegenover zullen dan de "zachte krachten" weer in volle omvang gemobiliseerd moeten worden. Als we ons in slaap laten sussen, zal de huidige raketten-stap wel eens een omgekeerd effect kunnen hebben. Vrede was en blijft een te belangrijke zaak om aan generaals en politici over te laten.

HENK BRANDERHORST

(Advertentie)

IS UW SPAARGELD OOK NIET EEN HEEL KLEIN BEETJE APART?

U wilt elke maand een beetje geld apart zetten. U zoekt dus een spaarbank waar uw geld goed bewaard wordt en waar u een mooie rente krijgt. Het laat u echter niet koud wat die bank met uw geld doet. U zou er behoorlijk wat moeite mee hebben als dat bijvoorbeeld in een land als Zuid-Afrika werd belegd. Open een spaarrekening bij de Algemene Spaarbank voor Nederland.

Dan weet u een paar dingen heel zeker: niet één cent wordt in speculatieve objecten gestopt, niet één cent ondersteunt de apartheid.

Het uitgekiende beleggingsbeleid van de ASN zorgt niet alleen voor een rustig gevoel, maar ook voor een stevige rente.

Als u bij de ASN wat geld apart zet, blijft het ver weg van de apartheid.

Die garantie krijgt u. Zwart op wit.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

Vergeeten

In het vorige nummer zijn we vergeten te melden dat de foto van Titia van Leeuwen op de voorpagina (en pag. 3) gemaakt was door H.P. Smeele. Onze ekskuses voor die nalatigheid. De foto die nu op pagina 1 staat is van Arnold Karskens.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad. Grave. ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1,1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1,4 pag. f 270,-; 1,8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

Valse adders in de sociale zekerheid

Wie bij het ministerie van Sociale Zaken vraagt wat nou echt de laatste sociale-zekerheidsregelingen zijn, kan rekenen op een stortvloed aan persberichten en pamfletten. Openbaarheid van bestuur is een mooi goed. Helaas moet je er wel voor tussen de regels door kunnen lezen; Vadertje Staat spreekt alleen duidelijke taal als hij vrolijke boodschappen heeft. Tussen de regels blijken – zoals ook in de dagbladen is uitgemeenten – sinds 1 januari dit jaar bij de invoering van het nieuwe stelsel heel wat uitkeringsgerechtigden erop achteruit te gaan. Samenwoners van hetzelfde geslacht, arbeidsongeschikten, alle werklozen behalve degenen die oud zijn en heel lang hebben kunnen werken, mensen met een combinatie van kleine baantjes of van baantje-met-uitkering, AOW-ers en zoals altijd weer impliciet talloze vrouwen. Alleen gewezen zelfstandige ondernemers schijnen er nog op vóóruit te mogen gaan. De taak van de vrouw is kinderen maken, zo blijkt uit de combinatie van regels: hoe meer kinderen ze maakt, hoe meer kinderbijslag per kind ze krijgt.

Op zaterdag 11 april wil de SEK, de sociaal-economische commissie van de PSP, met geïnteresseerde partijgenoten bespreken hoe we deze aanval kunnen terugslaan. De oproep daartoe zal nog in Bevrijding verschijnen. Maar eerst moeten we weten waarover we het nu precies hebben: het herziene stelsel van sociale zekerheid.

Uitgangspunt daarvan is nog steeds het minimumloon, dat eind vorig jaar te zamen met de uitkeringen is 'bevroren'. Het minimumloon geldt voor mensen met een baan: wie 23 jaar of ouder is, moet volgen het Nederlandse parlement minstens f 1987,- bruto per maand verdienen. Dat is netto 1400 a 1500 gulden. Voor elk jaar dat je jonger bent, daalt het bruto minimumjeugdloon met circa tweehonderd gulden extra. Dat betekent voor een 22-jarige netto 1226 gulden per maand, bijvoorbeeld. Op je zestiende verdien je met een volle werkweek maar liefst 550 gulden per maand, ofwel bruto 685 gulden en tachtig cent!

Dat ligt nog zesenvieftig gulden onder het maandinkomen dat zelfs het Nederlandse parlement als absoluut minimum blijkt te zien, voor mensen tussen de achttien en twintig jaar. Het 'sociaal minimum', de bijstand en de AOW, is altijd slechts een percentage van het geldende minimumloon. Voor mensen die niet als de helft van een stel worden gezien, is het 70 procent; voor een-oudergezinnen 90 procent en voor 'samenwoners' 100, maar dat moeten ze samen delen, dus eigenlijk 50 procent. Mensen van 65 jaar en ouder zijn merendeels compleet van die AOW afhankelijk; de kans dat ze ooit nog wat bijverdienen is gering. AOW-ers mogen dus gemiddeld twintig jaar lang op een houtje bijten, om daarna kalmpjes dood te gaan. Samenwonen mogen ze voortaan alleen op straffe van inlevering; ieder nog maar de helft van het minimumloon.

Het minimum voor zelfstandige individuen dat het parlement nog sociaal durft te noemen, schommelt tussen de zevenhonderddertig (onder de 21 jaar) en duizend gulden (boven de 22 jaar). Dat daar iets niet klopt, blijkt uit de huurtoeslag en uit de cijfers voor de jongste categorie. Bijstandsmensen komen in aanmerking voor een soort huursubsidie als hun huur tussen de f 251,67 en de 685 gulden per maand beloopt. Daar zal het gros in vallen, dus ligt eigenlijk gewoon het 'minimum' te laag. Uiterst vreemd is dat de politieke partijen die al jaren prediken dat samenwonen goedkoper is dan alleen wonen, en dat dus samenwoners gekort moeten worden, de categorie van 18- tot 21-jarigen ineens met rust laten. Of die nu samenwonen of niet, hun uitkeringsminimum is altijd f 731,50. Zou daarmee zelfs voor het parlement de bodem bereikt zijn?

Schaamteloos is de manier waarop Sociale Zaken in het desbetreffende persbericht de zelfstandige volwassenen verdonkeremaant. Brinkman doet zijn invloed gelden tot over zijn ministerie heen. Bijstandsuitkeringen per 1 januari 1987, aldus het bericht:

*'Voor echtparen zonder en met kinderen is het normbedrag: per maand f 1495,80
Voor één-oudergezinnen is het normbedrag: per maand f 1346,25
Bij gezinnen die met anderen een woning bewonen, vindt een vaste aftrek plaats van f 157,70 per maand.'*

Heeft Nederland alleen nog maar gezinnen?! Hoeveel krijgen gewone mensen nu?

Het blijkt dat als je niet in een gezin leeft, je volgens Sociale Zaken bij de kinderen behoort. Pas na het hoofdje *Voor thuiswonende (werkloze) kinderen* volgt wat deze 'alleenstaanden' van 18 jaar en ouder mogen verwachten.

Netto sociaal minimum voor kinderen van 18 tot 65 jaar, zeventig procent tot vijftig procent van het minimum (jeugd)loon:

	individueel	'woningdeler'	bij ouders wonend
18 jaar	f 731,50	f 731,50	f 343,50
19 jaar	f 731,50	f 731,50	f 345,60
20 jaar	f 731,50	f 731,50	f 432,40
21 jaar	f 731,25	f 731,50	–
22 jaar	f 898,70	f 762,40	–
23 jaar en ouder	f 1.047,05	f 889,35	–

Een woningdeler is nog net iets beter af dan een samenwoner, want de laatste moet het stellen met vijftig procent van het minimumloon: in totaal f 1495,- voor 'twee partners samen', zoals Sociale Zaken het noemt. De vrouw (soms man) die alleen voor kinderen moet zorgen en dus nauwelijks zelf de kost kan verdienen, heeft als 'een-oudergezin' ook recht op een uitkering: negentig procent van het minimumloon, ofwel f 1346,- netto per maand.

Bovenop een bijstandsuitkering mag je zelf maximaal 25 procent, een kwart, bijverdienen. Als je met anderen samenwoont, mag de gezamenlijke bijverdienste niet hoger liggen. Maar bij een-oudergezinnen is bijverdienen taboe. Zo'n ouder, meestal vrouw, mag maandelijks

hoogstens 74 gulden en tachtig cent precies bijverdienen; wat ze meer binnenhaalt, wordt op haar uitkering in mindering gebracht. Die vrijstelling van wel vijftien procent, in tegenstelling tot de vijftentwintig voor anderen, zal de vrouw wel thuis houden. Dankzij de kinderbijslag kan ze daar wat extra's verdienen zoals het hoort: door kinderen te maken.

De kinderbijslag maakt sinds 1 januari onderscheid in leeftijden. Maar het principe dat een kind meer oplevert naarmate het meer broertjes of zusjes heeft, blijft als vanouds.

Heb je één kind in de basisschoolleeftijd, dan geeft de kinderbijslag daarvoor 95 gulden per maand. Maar heeft het kind nog een zusje of broertje, dan krijg je voor datzelfde basisschoolkind ineens 126 gulden per maand. En omgekeerd krijg je voor dat zusje of broertje ook meer. Twee kinderen brengt daar dubbel voordeel van in totaal 74 gulden per maand! En heb je zes kinderen in die leeftijd, dan krijg je dus niet zes maal f 289,56 = f 1.737,66 per kwartaal, maar zes maal f 491,25 = f 2.947,50! Hoe meer kinderen, hoe meer elk kind waard is. Dat is niet alleen volstrekt in tegenspraak met de economische principes van deze regering, het druist ook lijnrecht in tegen de bijstands- en belastinggedachte dat samenwonen goedkoper zou zijn dan alleen wonen. Maar uitkeringen gelden dan ook alleen voor arme mensen. Kinderbijslag krijgt iedereen, zelfs al ben je miljonair.

De nieuwe werkloosheidwet is wat minder traditioneel. De kersverse werkloze krijgt vrijwel altijd 70 procent van het *laatstverdiende* loon, maar de duur daarvan gaat variëren met het 'arbeidsverleden'. De meesten vallen na een half jaar, een enkeling pas na vijf jaar terug op bijstandsniveau, en dat is 70 procent van het *minimumloon*, gemiddeld 1200 gulden. Het arbeidsverleden berekent Sociale Zaken door te vragen: Hoe oud was u toen u werkloos werd? Trek daar 23 jaar vanaf en tel vervolgens het aantal jaren erbij op dat u in de afgelopen vijf jaar hebt gewerkt.

Voorbeeld: Marie, 29 jaar en drie jaar een baan gehad; arbeidsverleden derhalve negen jaar (29 - 23 + 3). Daarmee krijgt ze driekwart jaar WW, 70 procent van haar *laatstverdiende* loon. Daarna krijgt ze nog een jaar lang de Vervoluitkering, 70 procent van het *minimumloon*, ongeacht of zijzelf of degene met wie ze samenwoont nog eigen vermogen of andere inkomsten heeft. Maar na één en driekwart jaar belandt ze in de bijstand. Woont ze onder een dak met iemand die al een inkomen heeft, dan kan ze het verder wel vergeten: weg zelfstandigheid, afhankelijk van de partner. Onder de oude regeling had ze haar zelfstandigheid driekwart jaar langer kunnen handhaven.

Maar stel dat Marie vóór die baan zes jaar was

Kinderbijslag per kind per kwartaal:

	0 t/m 5 jaar	6 t/m 11	12 t/m 17	18 t/m 27
Gezinnen met:				
1 kind	202,69	217,17	289,56	369,18
2 kinderen	265,85	284,83	379,78	484,22
3 kinderen	284,66	305,00	406,66	518,50
4 kinderen	310,94	333,15	444,20	566,35
5 kinderen	326,70	350,03	466,71	595,05
6 kinderen	343,88	368,44	491,25	626,34
7 kinderen	356,15	381,59	508,79	648,70
8 kinderen	370,81	397,29	529,73	675,40
9 kinderen	382,21	409,51	546,02	696,18
10 kinderen	391,34	419,29	559,06	712,80

thuis gebleven om een kind op te voeden. Dat verandert haar 'arbeidsverleden'. Die zes jaar tellen volledig mee, dus wordt het 29 - 23 + 9 = 15 jaar arbeidsverleden en daarmee anderhalf jaar WW plus een jaar vervolgitkering. Verzorging van kinderen tot zes jaar telt geheel, van kinderen tussen zes en 12 voor de helft.

Zie voor de uitkeringsduur en arbeidsverleden het blauwe informatieboekje dat Sociale Zaken vorige herfst bij iedereen in de bus liet gooien.

Behalve de IOAW is nu ook de IOAZ ingevoerd. Die regelt precies hetzelfde als voor oudere werknemers, maar dan voor zelfstandigen van 55 jaar of ouder die het niet meer kunnen bolwerken. Zij mogen daarbij van het eigen vermogen 175 duizend gulden behouden, plus vijf procent van alles daarboven. Voorwaarde is dat de zaak de laatste drie jaar tevoren gemiddeld onder het sociaal-minimuminkomen opleverde en dat de zelfstandige minstens tien jaar in Nederland heeft gewerkt. Deze regeling kost naar verwachting 150 miljoen gulden per jaar. Een deel is te halen uit de bijstand die nu ook wel aan zulke mensen wordt gegeven, maar waar de rest vandaan moet komen is nog duister.

Arbeidsongeschikten daarentegen moeten enkele veren laten. Tot dusver kregen ook gedeeltelijk arbeidsongeschikten de complete WAO-uitkering: 70 procent van het laatstverdiende loon. Voortaan krijgen ze die 70 procent alleen voor dat deel, dat ze ook werkelijk arbeidsongeschikt zijn. De rest wordt aangevuld tot bij-

standsniveau, nadat de fasen van WW en vervolgitkering zijn doorlopen. Bovendien worden arbeidsongeschikten van 35 jaar en jonger onderworpen aan herkeuring door artsen van de bedrijfsverenigingen en 'afgeschat'. Na enkele jaren zitten alleen de ernstig arbeidsongeschikten (voor meer dan 80 procent ongeschikt) nog op een inkomen dat lijkt op hun vroegere loon. Alle anderen zakken na enkele jaren naar de bijstand, met alle partner-inkomenstoetsen van dien.

De gemeenste adder onder het gras is in dat opzicht de Toeslagenwet. Alle werknemersuitkeringen zijn gebaseerd op 70 procent van het laatstverdiende loon. Als dat loon al vrij laag was, kun je met 70 procent daarvan wel eens onder het sociaal minimum terechtkomen. Uitkeringen van de ziektewet en de WW compenseerden dat tot dusver zelf en omdat die werknemersuitkeringen puur individueel zijn, was er geen inkomenstoets. Maar voortaan moeten zieke of werkloze werknemers die met 70 procent onder het sociaal minimum zakken, aanvulling aanvragen bij hun bedrijfsvereniging. En daar wordt ineens wel naar het inkomen van huisgenoten gekeken.

MARJAN ZIJLMANS

MELDPUNT

Homoseksuelen en lesbiennes uit verschillende Europese landen hebben besloten om een 'Europees Meldpunt' tegen diskriminatie op te richten. Het meldpunt zal gevestigd worden in Utrecht. Dit besluit werd genomen op een conferentie, welke op 5 en 6 maart j.l. plaatsvond in Brussel. Organisatoren waren de homobeweging in samenwerking met de Groen-Alternatieve fractie (GRAEL) in het Europees Parlement, waartoe ook het Groen Progressief Akkoord behoort.

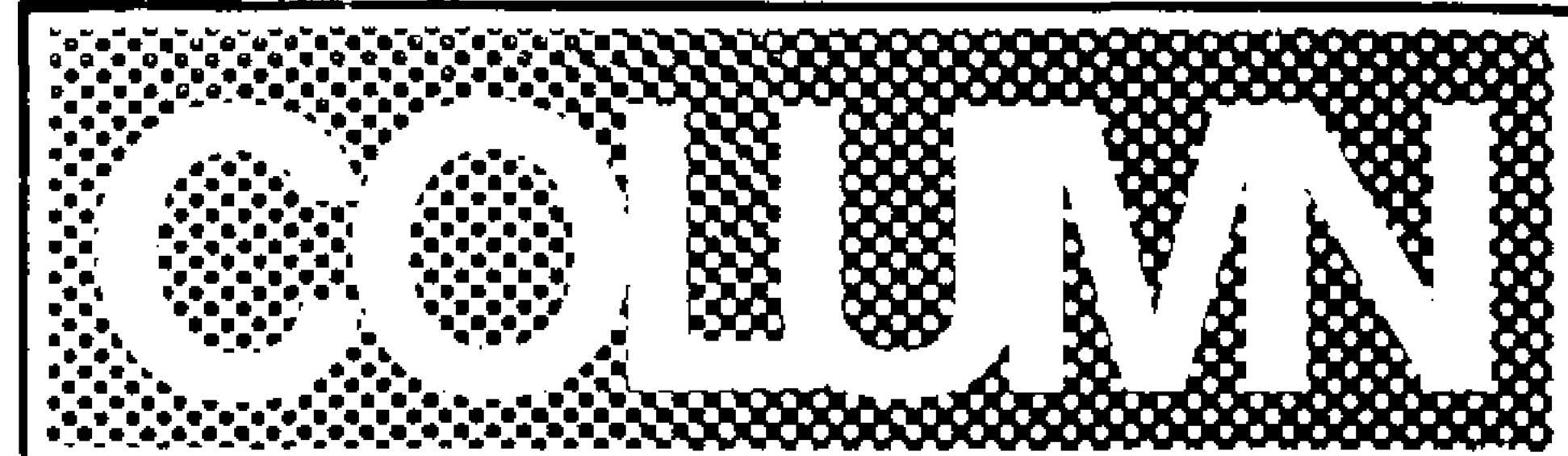
Tot het houden van deze bijeenkomst werd besloten op de GRAEL-kongres 'Jongeren tegen racisme', welke in januari 1986 plaatsvond. Redenen vormden toen de aanhoudende diskriminatie tegen poten en potten in veel Europese landen en de uitspraken van het Europees Parlement, waarin een gelijkwaardige behandeling van homo's en lesbiennes gevraagd wordt.

Homoseksuelen en lesbiennes vanuit Turkije en Noorwegen waren naar Brussel getogen om daar te discussiëren over de diskriminatie, waaronder zij te lijden hebben. Behalve druk uitoeffe-

nen op de EG om de standpunt van het Europees Parlement over te nemen, stonden twee zaken centraal: de anti-diskriminatiewetgeving en de oprichting van het Europees meldpunt. Tot nog toe kent alleen niet EG-land Noorwegen een anti-diskriminatiewet. In de EG-landen varieert de houding tegenover homo's en lesbiennes van wettelijke bepalingen tegen homoseksualiteit (zoals Ierland) tot het ontbreken van expliciete bepalingen, zoals in Italië.

De bedoeling van het meldpunt is natuurlijk in de eerste plaats het melden van gevallen van diskriminatie. Op basis van die informatie wordt dan een rapport gemaakt, op de wijze zoals Amnesty dit over de schending van mensenrechten doet. Vanuit het meldpunt wil men verder acties starten om tot een Europees anti-diskriminatiewet te komen. Besloten werd, dat de vakgroep Homostudies van de Rijksuniversiteit van Utrecht samen met de internationale federatie van homoen lesbische groepen (ILGA) en het COC het meldpunt gaan vormgeven. Nadat het meldpunt is opgebouwd, is het de bedoeling dat het rouleert naar een ander EG-land.

JAN WILLEM VOS

DUIDELIJKHEID

Ik ben de heer Gorbatsjov zeer erkentelijk. De man doet een voorstel: "Wij alle SS'20s in de dump, jullie geen kruisraketten. Niet zeuren dat je het niet kan checken want jullie zijn van harte welkom om bij ons op de schroothopen te komen tellen. Laten we dus even een poot zetten en de hele ellende is voorbij."

Hiep, hiep hoera, dacht ik, daar moet op gedronken worden want daar zijn we toch jaren voor in actie geweest!

Toen ik na afloop van m'n kater in staat was de overige reacties tot me te nemen, voelde ik al gauw enige nattigheid.

Vriend en vijand prezen de sovjet-voorman respectievelijk de hemel en de hel in - of omgekeerd - vanwege zijn baanbrekende initiatief.

"Fantastisch", riepen de Hiltermannen. "maar we moeten vooral niet vergeten dat het niet om de kruisraketten gaat." Volgde een doortimmerde verhandeling over conventionele rimram, overzicht en achterstanden en dat een leger heel erg nodig is.

"Fantastisch", riepen ook de geharde aktievoerders te Woensdrecht, die al jarenlang onder mijn dekens slapen, "maar we moeten vooral niet vergeten dat het niet om de kruisraketten gaat en ze knipten nog een gaatje want een hek is ook oorlog en eerst moet het leger weg."

Waaruit blijkt dat het dus vooral niet om de kruisraketten gaat en laat ik dat nou altijd gedacht hebben.

De kwestie is: wel of niet een leger.

Nou ben ik dus niet voor een leger.

En als aktief PSP'er dien ik te demonstreren voor dat standpunt. Maar dat hoeft dus niet per se in Woensdrecht, vanwege het feit dat het dus vooral niet om die kruisraketten gaat.

Bij mij om de hoek is ook een kazerne. Met voor de overzichtelijkheid een stukje gras ernaast.

Daar laat ik vaak Boris uit.

Ik beloof dat ik voortaan bij elk loopje een keer "boe" zal roepen tegen de barakken. Het scheelt toch al gauw zo'n 100 km per week.

En dan kan ik 's zaterdags ook eens naar het voetballen.

Ik ben de heer Gorbatsjov zeer erkentelijk.

RUTGER VAN SANTEN

Geleen, de motor van de PSP in Limburg

Onlangs vulde de PSP de haar in het kader van de zendtijd voor politieke partijen toegewezen 10 minuten televisie weer eens met begrijpelijke zaken. Er werd getoond hoe Tweede-Kamerfraktiemedewerker Joost Langedijk telefonisch in contact trad met het PSP-raadslid Jan Muytjens in Geleen. Het betrof in dit geval de uitwisseling van informatie over een militaire kwestie die speelde in het Zuidlimburgse en die de Tweede-Kamerfractie van de PSP middels schriftelijke vragen onder de aandacht van de minister wilde brengen.

De uitzending – die natuurlijk wervend bedoeld was – suggereerde een regelmatig en levendig overleg van de parlementaire poot van de partij in Den Haag met de basis in den lande. In werkelijkheid wil het daaraan nog wel eens schorten. De bovengenoemde uitzending kwam juist tot stand uit onvrede met de aard en frequentie van die contacten. Hans Schets, actief PSP'er in Geleen schreef de landelijke RTV-kommissie in januari van dit jaar een brief waarin hij stelde van mening te zijn dat de uitzendingen van de PSP in de regel onbegrijpelijk waren, contact met de dagelijkse werkelijkheid ontbeerden, thema's aansneden die te ver van de mensen stonden en daardoor het negatieve beeld dat er toch al van de PSP bestond alleen maar bevestigden en versterkten. Volgens Schets moest de RTV-kommissie proberen dat beeld op te krikken door meer aandacht te besteden aan regionale en plaatselijke problematiek en de manier waarop de mensen daar met de zaken omgaan. Hij werd op z'n wenken bediend.

De afdeling Geleen waarvan Hans Schets deel uitmaakt heeft recht van spreken. Terwijl de algemene tendens de laatste jaren wat betreft de activiteit van de PSP een scherpe daling vertoont kan in Geleen gesproken worden van een florerende afdeling met groeiende steun, zowel op het vlak van de gemeenteraad als ver daarbuiten.

Veelzeggend is bijvoorbeeld het feit dat de PSP bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1986 haar vier jaar eerder verworven zetel in de gemeenteraad ruimschoots handhaafde. Zelfs 111 inwoners meer dan in '82 brachten hun stem uit op de PSP-lijst. Het algemene beeld in Limburg was dat klein links en met name de PSP min of meer werd weggevaagd uit de vertegenwoordigende lichamen als gevolg van de enorme opgang van de PvdA. In Geleen steeg het aantal zetels van de sociaal-demokraten in '86 van 4 naar 7.

Reden genoeg kortom om eens te gaan kijken waaraan het lokale Pacifistisch-Socialistisch succes in Zuid-Limburg te danken is.

Bevrijding wordt na een aangename treinreis door het nog prachtig besneeuwde Limburgse heuvellandschap ontvangen door een aantal plaatselijke partijgenoten, die in een ongedwongen sfeer – uiteraard bij koffie en een enorm stuk authentieke vla – graag bereid zijn een toelichting op hun activiteiten te geven.

Een van de hoekstenen van het afdelingswerk blijkt het zoeken van publiciteit te zijn. En dan niet op basis van de nodige kretologie – zoals nog al eens te konstateren valt links en rechts in den lande – maar weloverwogen en vanuit dege-

lijk voorbereide standpunten. Enerzijds wordt door de afdeling veel aandacht besteed aan het werk in de gemeenteraad, waardoor bijna rond elke raadsvergadering wel een of twee keer de regionale pers wordt gehaald. Daarnaast beschikt Geleen over eigen hoogwaardig apparaat waarmee een bijkans ongelooflijke hoeveelheid eigen drukwerk wordt geproduceerd, dat in de regel op grote schaal in Geleen en omstreken zijn verspreiding vindt.

De afdeling Geleen werd in 1978 opgericht door een drietal enthousiaste mensen. Toen was het nog een subafdeling van Sittard. De jonge afdeling had op een van haar eerste bijeenkomsten de Bussummer Leo Platvoet te gast om van hem informatie in te winnen over de mogelijkheden die een lokale afdeling heeft. Kennelijk heeft Geleen wijze lessen getrokken uit de adviezen van Platvoet want momenteel behoren zowel Bussum als Geleen tot het handjevol succesvolle eilanden dat de PSP in het vaderland kent. Inmiddels is de startpositie van de afdeling Geleen omgekeerd. Sittard is nu een slaperige onderafdeling van Geleen dat het Centrum is van de per 1 januari jongstleden ontstane afdeling Westelijke Mijnstreek. Geleen telt 17 leden. Dat lijkt niet veel maar voor een sterk vergrijzende gemeente met net 34.000 inwoners is dat aantal toch heel behoorlijk. Temeer daar het ledental stabiel blijft en zelfs licht toeneemt. Hans Schets: "We hebben nu een vrij stevige vaste kern. Dat zijn over het algemeen mensen tussen de 30 en 40 die wel weten wat ze willen. Veel jonge mensen trekken hier nog weg, omdat er niet bijster veel mogelijkheden voor hen zijn. Die zijn dan

een tijd lid geweest, maar verhuizen naar elders. Vaak blijven ze dan toch wel actief, je ziet ze terug op congressen of in het partijbestuur."

Steeff Opdenakker is bijstands-maatschappelijk werker en ook actief lid van de afdeling; "Een probleem waar we hier wel mee kampen is de desinteresse bij jongeren voor de politiek. Men voelt zich al snel belazerd. Dat is vooral te wijten aan de grote politieke partijen. Zoals de Partij van de Arbeid bijvoorbeeld, die is in het verleden met van alles en nog wat gekomen, maar is dat inmiddels weer vergeten, jongeren haken daardoor af. Voor hen hangt de politiek er maar een beetje bij."

Zoals gezegd is de vaste kern grofweg tussen de 30 en 40 jaar en van die groep komt ook het merendeel van de initiatieven. Die initiatieven sluiten in de overgrote meerderheid van de gevallen aan bij zaken die lokale aktualiteit genieten. Er is een steunfractie van zo'n vijf mensen die samen met de door vriend en vijand als een excellent raadslid geprezen Jan Muytjens de vergaderingen van de gemeenteraad voorbereidt.

Jan Coenen, ook behorend tot de vaste kern, werkzaam in de bejaardenzorg en namens de PSP verantwoordelijk voor het eigen drukwerk: "Die gemeenteraad stelt trouwens niks voor, dat is een beetje een slaperig zootje. Onze voorstellen worden meestal in eerste instantie voor kennisgeving aangenomen om later via B&W weer verdraaid terug te keren. We hebben een echte luis-in-de-pels-functie."

De gemeenteraadsvergaderingen zijn overigens sinds de PSP de raadszaal betrad wel een stuk levendiger geworden. Steeff Opdenakker: "Het zijn nu echte discussieavonden, er wordt dikwijls keihard geknetterd. Vroeger was zoiets om half 10 afgelopen, nu wordt het vaak 12 uur."

Hans Schets: "Het raadswerk gebeurt voor zeker 80% in samenwerking met de betrokkenen, we gaan zelf contact zoeken met maatschappelijke groeperingen, instellingen etc. We volgen niet zomaar het voorstel van B&W en het bijbehorende dossier. Je moet eerst gaan luisteren naar de betrokken mensen en dan een standpunt bepalen."

En standpunten zijn er in de loop der jaren genoeg bepaald. Ze werden niet alleen voor het front van de raad verwoord maar tevens via eigen drukwerk onder de aandacht van het publiek gebracht.

Drukker Jan Coenen: "Vorig jaar hebben we zo'n 61.000 vellen dubbelzijdig bedrukt. Daarvan was zeker 75% voor de PSP. Voor Geleen, voor het Gewest en voor andere afdelingen. Uit het overige drukwerk dat werd verzorgd voor instellingen en bedrijven werd de eigen productie grotendeels bekostigd."

Naast het uitbrengen van een ononderbroken reeks stencils, folders, actieprogramma's, brochures en affiches over de meest uiteenlopende onderwerpen, initieerde de PSP in Geleen in de loop der jaren ook nog een aantal sociale bewegingen. Zo stonden er PSP'ers aan de wieg van de vereniging die strijdt tegen de uitbreiding van het vliegveld Beek, zij richtten het zeer actieve en invloedrijke Graatheide Komitee – een milieu-groep – op en ze gaven de stoot tot het ontstaan van de huurdersbelangenvereniging Geleen. Hans Schets: "Al die groepen zijn naderhand zelfstandig geworden. De PSP heeft mensen gezocht die zich met die zaken wilden bezighouden, die dingen wilden doen. Toen dat allemaal liep hebben wij ons teruggetrokken als actieve deelnemers. Nu doen die mensen het zelf."

De afdeling Geleen heeft niet veel last gehad van de perikelen die de afgelopen jaren het landelijke beeld en functioneren van de PSP grotendeels hebben bepaald.

Steeff Opdenakker: "We volgen die ontwikkelingen allemaal wel kritisch, over al dan niet samenwerken en zo maar het afdelingswerk wordt er niet door bepaald."

Hans Schets: "We gingen vaak naar congressen met het standpunt dat er uiteindelijk uitkwam. Op onze vergaderingen hier zoeken we – met respect voor elkaars meningen – naar een kompromis."

En Jan Coenen: "Je moet een afdeling niet kapot gaan discussieren, aan een kongres moet je geen avonden besteden, dan zou ik zelf ook gaan afhaken."

GELEEN IN BEWEGING

voor socialisme en ontwapening

Informatie folder van de PSP-Geleen. Voor reacties en/of inlichtingen:
PSP Jos Klijnenlaan 647 Telefoon 47789

Het lijkt een opvatting die navolging verdient. Een ietwat water bij de wijn kan soms geen kwaad. Geleen doet dat misschien van tijd tot tijd, maar is nog steeds springlevend en volop actief, terwijl een afdeling als Maastricht, toch ooit een pacifistisch bolwerk – volledig is lamgelegd door de interne richtingenstrijd. Ook in de kampanje voor de statenverkiezingen trekt Geleen de kar voor heel Limburg. Vanuit Geleen geschiedt de coördinatie, er worden maar liefst 100.000 kranten door de provincie verspreid, er zijn themafolders vervaardigd en het programma wordt op grote schaal uitgevent. En niet alleen in verkiezingstijd komen de Geleeners over de gemeentegrenzen, ook normaal gesproken fun-

geert Geleen als motor voor de PSP in heel Limburg. In de komende jaren zal het nodige vernomen worden van de partijgenoten in Geleen, niet in de laatste plaats omdat hun niet aflatende strijd voor de werkgelegenheid en tegen de milieuverontreiniging van het superconcern DSM dat zich binnen de gemeentegrenzen van Geleen ophoudt, nu eindelijk vrucht begint af te werpen. Ook dat is weer een voorbeeld hoe een grondige aanpak gekombineerd met de nodige creativiteit en een flinke portie geduld, succes kan hebben.

RUTGER VAN SANTEN

OP LOKATIE

EINDHOVEN

Eef van den Berg, raadslid voor de combinatie PSP/PPR/CPN heeft zich het hoofd gebroken over een oplossing voor de problemen die bij veel mensen ontstaan doordat hun aanvragen voor ondersteuning door de Gemeentelijke Sociale Dienst niet binnen de (overigens wettelijk voorgeschreven) termijn kunnen worden behandeld. In de vorm van vragen aan B&W legde hij het Kollege een aantal suggesties voor. Zo vraagt hij de mogelijkheden te onderzoeken om ondersteunende maatregelen te treffen ten voordele van aanvragers, zodat zij gevrijwaard kunnen worden van extra financiële problemen als gevolg van vertraging bij de afhandeling van aanvragen en met name stelt hij voor dat de gemeente de extra kosten die ontstaan ten laste van de gemeente laten komen.

EPE/HEERDE

Nadat de PSP al eerder het initiatief genomen had voor een Zuidelijk-Afrikawerkgroep Heerde is zo'n zelfde initiatief nu genomen voor de gemeente Epe. Ook in kleinere gemeenten kan het dus!

EEMSMOND

Op voorstel van de PSP/CPN-fractie in de gemeenteraad van Delfzijl is een voorstel aangenomen waarbij de beide éénpersoonsfracties in de raad (PSP/CPN en D'66) een "duo-raadslid" mogen aanwijzen, die namens de fractie lid kan zijn van een aantal raadscommissies. Op die manier kan ook een kleine fractie aan al het commissiewerk deelnemen. Voor de PSP/CPN-fractie is daarvoor naast het CPN-raadslid, de PSP-er Jacob van Aperloo aangewezen.

GELDERLAND

De linkse fracties in de Gelderse staten hebben de gevolgen van de strenge winter eens in ogen-schouw genomen. Als gevolg daarvan legden zij een serie vragen aan het Kollege van Gedeputeerde Staten voor. Welke bemoeienis heeft de provincie met gas-, elektra-, stadsverwarming- en water leverende bedrijven in Gelderland? Welke gedragslijnen volgen deze instellingen m.b.t. inkasso- en afsluitingsbeleid? Welke mogelijkheden bieden deze bedrijven aan gebruikers die in betalingsproblemen verkeren? Welke criteria gelden bij afsluiting? Wat zijn de voorwaarden om weer aangesloten te worden? Geven de afgelopen weersomstandigheden aanleiding bestaande procedures te wijzigen? Is het Kollege bereid algemene uitgangspunten te formuleren inzake het inkasso- en afsluitingsbeleid en deze aan de eerder genoemde instellingen aan te bieden?

GRONINGEN

Ook in Groningen heeft de PSP (samen met PvdA) een zogenaamde homonota in de Gemeenteraad gebracht. Een initiatief, ondersteund door de hele raad minus het GPV. Nu het op de uitvoering aankomt, blijken er echter knollen voor citroenen te zijn verkocht. Van de vier besluiten worden er drieëneenhalf niet uitgevoerd. De gemeente (lees B&W) volstaat er mee een ambtelijke werkgroep in te stellen die uit gaat zoeken of de gemeente wel een taak heeft. De PvdA toonde zich met dat uitvoeringsbesluit voldaan. De PSP niet dus.

Themadag

Themadag sociale zekerheid en uitkeringsgerechtigden, zaterdag 11 april 1987 te Utrecht. Zaal: PSP-pand, Oude Gracht 243, 3511 NL Utrecht, tel. 030-319164.

De PSP heeft enkele jaren geleden haar ideeën voor een nieuw stelsel voor sociale zekerheid uitgewerkt en gepubliceerd. Intussen heeft het eerste kabinet Lubbers het voor elkaar gekregen om inderdaad een nieuw stelsel door de beide Kamers te slepen. Dat ziet er echter heel anders uit dan het PSP-voorstel. Het betekent voor veel mensen de zoveelste verslechtering van hun inkomen en een grotere onzekerheid. Van massaal verzet is nog geen sprake. Het blijft tot nu toe bij korte acties op een of ander detail-punt. Hoog tijd om daar samen eens bij stil te staan.

Tijdens de themadag wil de SEK allereerst in kaart brengen wat er nu aan de hand is: wat zijn de grote lijnen van het nieuwe stelsel en hoe kijk je daar op een politieke manier tegenaan; hoe zijn de uitkeringsgerechtigden georganiseerd en wat hebben zij tot nu aan strijd geleverd? Daarna proberen we te schetsen wat ons de komende jaren nog te wachten staat: hoe ziet de politieke toekomst van de sociale zekerheid er (mogelijk) uit; welke Europese wals rijdt er bijvoorbeeld langzaam deze kant op? Vervolgens discussiëren we over wat we als PSP-sters de kern van de zaak vinden. Daar gaan we ons dan verder op concentreren: wat willen we daarmee en wie kunnen daarbij onze bondgenoten zijn?

De Sociaal-Economische Commissie van de PSP (SEK) organiseert op **zaterdag 11 april** a.s. in Utrecht een landelijke **themadag over sociale zekerheid en uitkeringsgerechtigden**. Deze themadag duurt van **10.30-15.30 uur** en vindt plaats in het **PSP-pand, Oude Gracht 243, 3511 NL Utrecht, tel. 020-319164**.

Achtergrondmateriaal vind je in een thema-nummer van het SEK-bulletin; dat is gratis aan te vragen bij het Partijbureau (020-267374). Voor overige inlichtingen en voor overleg over eventuele kinderopvang: SEKretaris Pieter van der Hijden (020-275003).

PARTIJRAAD

De geplande vergadering van de Partijraad (28 maart) wordt uitgesteld tot 25 april. Op dat moment moet er n.l. een beslissing genomen worden met betrekking tot de deelname aan de verkiezingen voor de Eerste Kamer. Na de uitslag van de Statenverkiezingen zullen PPR, CPN en PSP met elkaar moeten overleggen, hoe tot een zo sterk mogelijke vertegenwoordiging van deze drie partijen in de Senaat kan worden. Gezien de uitspraken van ons laatste congres, dient dan vervolgens de Partijraad zich over de voorstellen, die uit het gemeenschappelijk beraad naar voren komen, uit te spreken.

FEDERATIES

Half januari organiseerde de Organisatie Commissie van de PSP een studiedag over federatievorming. (In een viertal plaatsen vormen PSP-afdelingen binnen één gemeente federaties). Een rondje met vertegenwoordigers uit de betrokken afdelingen en federaties leverde nogal wat knelpunten op. Het is een te gemakkelijke oplossing zomaar ineens te besluiten de federaties op te heffen en over te gaan tot één afdeling per gemeente. Aan de andere kant functioneren afdelingen in grootstedelijk gebieden vaak moeizaam – zowel intern als ekstern. Wat dat laatste betreft: veel wijkacties zijn in de loop der tijd verschoven naar het stedelijk nivo en daardoor missen we vaak de aansluiting.

Konkreet ziet het er naar uit dat men in Groningen weer over zal gaan tot het vormen van één afdeling in de stad, in Utrecht is nog geen zicht op een oplossing omdat in elk geval één van de huidige afdelingen zelfstandig wil blijven en in Den Haag en Amsterdam blijft waarschijnlijk alles bij het oude. Een uitvoerig verslag van deze discussiedag is aan te vragen bij de OK van de PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Palestina

In juni 1987 is het 20 jaar geleden dat Israël de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook bezetten. Om dat te herdenken – evenals: 70 jaar Balfour-verklaring, 40 jaar UN-verdelingsplan en 5 jaar geleden: invasie in Libanon en massamoorden in Sabra en Sjatila – gaat er van 1 tot 6 juni een karavaan door het land. De nadruk zal liggen op kulturele uitingen. Afdelingen die hieraan mee willen doen kunnen info krijgen bij het Palestina Komitee, 020 - 24 60 46. Daar kan ook het zeer interessante thema-nummer van het tijdschrift Soemoed besteld worden: over islamitisch fundamentalisme.

WILBERT DEKKER

JUPOL

Dinsdag 3 maart vond de oprichtingsvergadering van de PSP-themagroep Justitie en Politie (Jupol) plaats. Na een Jupol-loos tijdperk van twee jaar vonden alle aanwezigen het hoog tijd om weer aan de slag te gaan. Er werd gekozen voor een themagerichte aanpak en men komt één keer in de maand bij elkaar. Na een levendige discussie werd het voetbalvandalisme en de maatregelen van de overheid hiertegen het eerste te behandelen onderwerp. Mensen die belangstelling hebben voor de Themagroep Jupol zijn nog van harte welkom. De eerstvolgende vergadering is: vrijdag 3 april 20.00 uur, PSP-gebouw, Nieuwe Looiersstraat 45, Amsterdam. Reiskosten worden vergoed. Inlichtingen: Evert de Vos (di/vr 020 - 26 73 74).

In memoriam Pietje Besse

Op 5 maart is Pietje Besse-Perfors overleden. Ze was vanaf het allereerste begin lid van de PSP en is vele jaren actief gebleven. Enkele decennia lang was zij de spil van de afdeling Lisse-Hillegom terwijl ze daarnaast een aantal jaren het sekretariaat van de Partijraad verzorgde.

Pietje was en bleef gereformeerd, en dat kwam niet zoveel voor in de PSP. En ze was – ook dat wordt zeldzaam – een eeuwige optimiste. Ze bleef geloven in de PSP en ze was ervan overtuigd dat eens de dag zou komen waarop het pacifistisch-socialisme zou worden gerealiseerd.

Ze leed onder het geharrewar en de scheuringen die de PSP onderging. Enkele maanden geleden sprak ik haar nog en toen vertelde ze me, nauwelijks over de schok van het vertrek van Fred uit de partij heen te kunnen komen. We spraken af, dat ik haar na de statenverkiezingen eens zou opzoeken om onder andere daar nog eens over te praten. Jammer genoeg kan dat nu niet meer.

HENK BRANDERHORST

OPWINDEND

Zwakzinnigen- zorg

Ik werk in de zwakzinnigenzorg, en heb daarom ook meegedaan aan de demonstratie in Utrecht. Ik heb meegedaan aan deze demonstratie, omdat ik vind dat er niet meer bezuinigd mag worden op de zwakzinnigenzorg, want dat kan gewoon niet meer. Mensen moeten nu op groepen werken op soms wel veertien bewoners; deze grote groepen ontstaan omdat er groepen bewoners bij elkaar worden gevoegd. Ik hoef denk ik de consequenties van deze grote groepen niet op te noemen, maar doe het toch wel: Er ontstaat een grotere werkdruk, minder goede zorg en ook kan er minder vitamine L (Liefde) worden gegeven. Ik schrijf deze brief omdat velen op hun enige vrije dag naar Utrecht zijn gegaan (er waren ca. 10.000 mensen), we daar hebben gezongen, gepraat etcetera, maar toen ik 's avonds naar het journaal keek, waren we alleen even twee seconden op het jeugdjournaal. Dit viel mij dus vreselijk tegen. Nu wil ik jullie vragen deze brief te plaatsen in Bevrijding, en het actiecomité tegen bezuinigingen in de zwakzinnigenzorg bij te staan, bijvoorbeeld door allemaal deel te nemen aan volgende demonstraties.

PETER FOPPEN
Harderwijk

Over vijf jaar in Johannesburg

"Over vijf jaar in Johannesburg... generaties van verzet", is de titel die Rudi Boon aan zijn in december verschenen boek over de strijd tegen de apartheid heeft gegeven. Rudi Boon, redakteur van de Groene Amsterdammer, verbleef in 1985 enige tijd in Zuid-Afrika en reisde het jaar daarop er om heen, door de Frontlijnstaten. Hij ontmoette leiders en activisten van het ANC, UDF en vakbeweging, guerrilla's en vluchtelingen, politieke ballingen en jongeren.

Het eerste deel van het boek bevat reportages, interviews en beschouwingen, een verkennings-tocht door problemen en perspectieven van het verzet. Bij de presentatie van zijn boek zei Rudi Boon het zo: "In Zuid-Afrika zeggen ze je bent of deel van het probleem of deel van de oplossing. Ik heb geprobeerd de problemen van de oplossing te analyseren." Een niet geringe opdracht die de auteur zich gesteld heeft en waarin hij zeker is geslaagd. Want voor het eerst worden in dit boek legaal en illegaal, boven- en ondergronds, geweldloos en gewelddadig verzet in hun onderlinge samenhang en tegenstrijdigheden in kaart gebracht. Zeker de hoofdstukken drie en vier zijn belangrijk voor PSP'ers, omdat je daarin als lezer gedwongen wordt mee te denken over de bijkans onmogelijke opgave waarvoor het verzet zich geplaatst ziet. Het ANC dat passief toeziet hoe haar concept van de volksoorlog zich ontwikkelt volgens een eigen dynamiek en dreigt te worden geabsorbeerd in de algehele escalatie van geweld. Want hoe kan je jongeren, voor wie wetten nooit rechtvaardig-

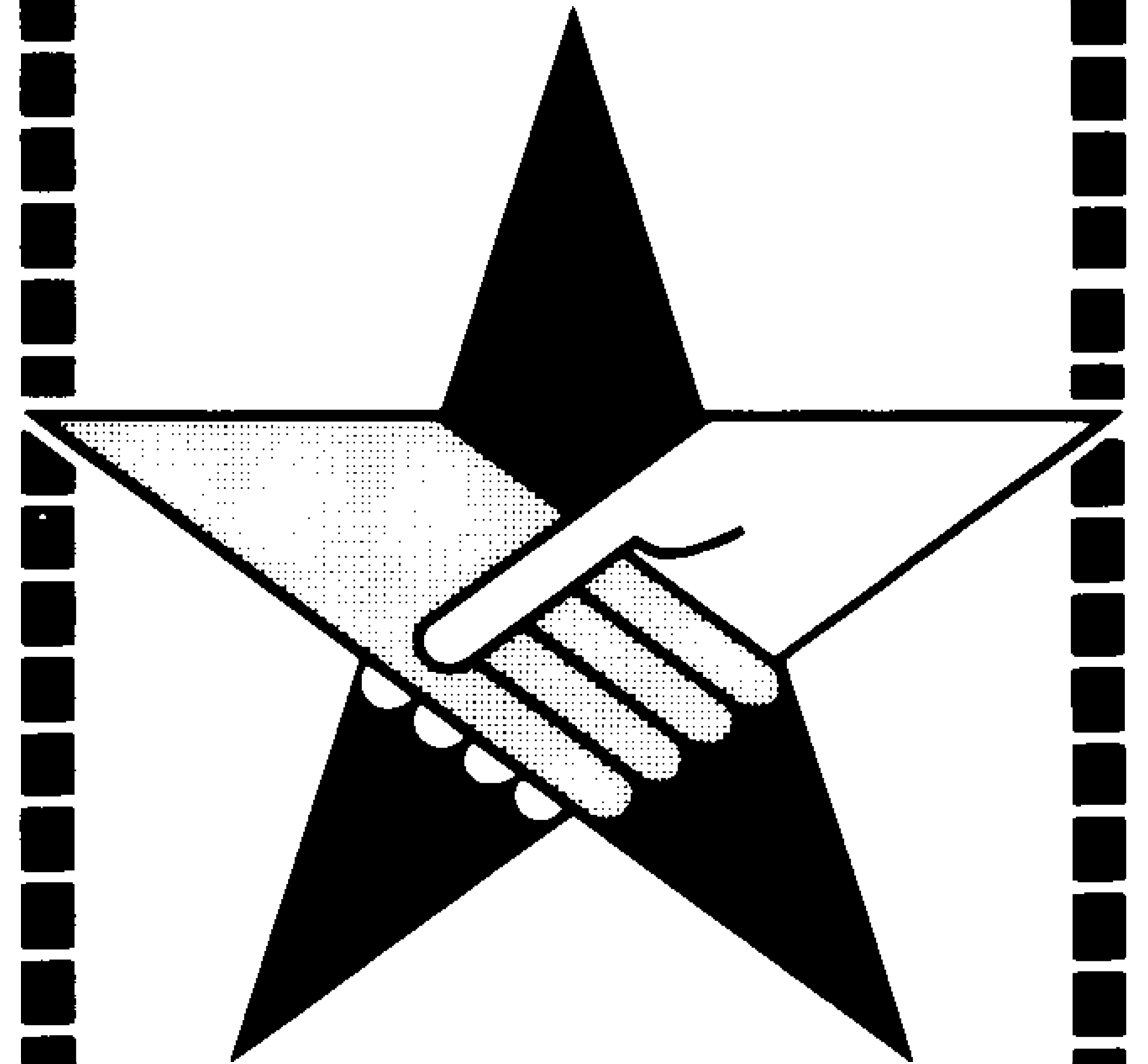
heid hebben betekend, maar altijd geweld en uitsluiting, hoe kun je hen verbieden de stenen te willen ruilen voor wapens? "Daarom" zegt Albie Sachs, politiek balling en werkzaam op het ministerie van justitie in Mozambique en als jurist voor het ANC, "willen we Nelson Mandela vrij hebben, en wel in Zuid-Afrika en niet in Lusaka. Een van zijn taken is leiding te geven aan deze jonge mensen, met ze in dialoog te treden, zodat het thema van de onderhandelingen ook aan hen wordt overgedragen. Onderhandelen is in die zin geen compromis. Onderhandelen kijkt naar het vraagstuk van de overdracht. Ook radicale jongeren moeten het gevoel krijgen dat onderhandelingen niet zoiets zijn als verraad."

Het tweede deel van het boek bestaat uit gesprekken met vertegenwoordigers van de "tweede generatie", de politieke erfgenamen van het verzet: Zinzi Mandela, dochter van Nelson en Winnie Mandela, Thabo Mbeki, rechterhand van ANC-president Oliver Tambo en zoon van de gevangene ANC-leider Govan Mbeki. Indres Naido, geadopteerde zoon van Mahatma Gandhi, Robbeneiland-veteraan wegens gewapend verzet, de reeds genoemde Albie Sachs en Bartholomew la Guma, cameraman voor het ANC, zoon van de schrijver Alex la Guma. Vijf mensen, die niet zijn toegetreden tot het verzet, maar er in zijn geboren, vertellen wat deze politieke erfenis heeft betekend voor hun persoonlijke leven en hun deelname aan de strijd tegen de apartheid.

ANNELIES SCHUTTE

Over vijf jaar in Johannesburg... generaties van verzet, door Rudi Boon, 1986. Uitgeverij Jan Mets, Amsterdam/NOVIB. 's-Gravenhage. 233 pag., f 29,50

BEVRIJDINGSFONDS
KOMITEE
ZUIDELIJK AFRIKA

Geen tv-beelden meer uit Zuid-Afrika en Namibie. Het apartheidsregime probeert door censuur het massale verzet tegen de apartheid uit het wereldnieuws te halen.

Maar het verzet gaat onverminderd door. Steun die strijd Steun het ANC en de SWAPO

**GIRO 26655
AMSTERDAM**

Oudezijds Achterburgwal 173 Tel. 020-270801
1012 DJ Amsterdam

Onderaan de apartheidsladder

Veel blanke Zuidafrikaanse vrouwen toonden zich geschokt door de vraag waarom zij zwarte dienstbodes in dienst hebben. Wat moet je immers anders? En bovendien ... "ze is een juweel; eigenlijk hoort ze bij het gezin en met de kinderen is ze geweldig".

In de brochure die onlangs door onder andere de Stichting Vrouw, Kerk, 2/3 Wereld werd gepubliceerd, komen zwarte dienstbodes zelf aan het woord. Uit de verhalen van Evelyn, Eldah, Anna en Flora blijkt niet alleen hoe zwaar hun werk is, maar ook hoe ze geïsoleerd raken van hun gezin en familie. "Op zondagmiddagen zitten in veel blanke buurten van Zuidafrikaanse steden zwarte vrouwen op de stoep. Zij hebben hun wekelijkse vrije middag en zoeken elkaars gezelschap omdat thuis te ver is of de reis erheen te duur". Het loon is laag, maar ander werk is er niet en veel vrouwen hebben de zorg voor kinderen of andere familieleden. Gescheiden vrouwen verliezen het recht op werk en hebben dan slechts de keus tussen illegaal, slecht betaald werk in de stad of terug te keren naar het platteland. Daar

is het leven in veel gevallen een gevecht om het bestaan, zoals blijkt uit het levensverhaal van Anna Mazubuko. "De blanke boer gaf ons nooit iets extra's. En hij wist toch dat mijn echtgenoot een man met vrouw en kinderen was. De jaren dat er geen regen was, dat waren de jaren dat onze kinderen stierven." In veelal heel feitelijke bewoordingen en in korte verhalen wordt zo een beeld geschetst van het dagelijks leven van zwarte vrouwen in Zuid-Afrika. Naast deze verhalen bevat de brochure een achtergrondartikel waarin onder andere het verzet van zwarte dienstbodes aan de orde komt. Het boekje beslaat in totaal niet meer dan 48 pagina's. Door de persoonlijke verhalen en de vele foto's geeft het echter een indringend beeld van dit ene aspect van het apartheidsregime.

INE MEGENS

Ze is een juweel. Zwarte dienstbodes in Zuid-Afrika. Uitgegeven door St. Vrouw, Kerk, 2/3 Wereld, Werkgroep Kairos en ICCO, prijs f 2,- (excl. verzendkosten). Te bestellen bij VKW, tel. 030 - 33 12 77.

PSP-vrouwen buiten de poort

Al is de organisatie van de PSP-vrouwen de laatste tijd in een stil vaarwater terecht gekomen, vertegenwoordigd worden ze nog aan alle kanten: in het Politiek Vrouwen Overleg (PVO), in de Associatie voor Herverdeling van Betaald en Onbetaald Werk (Associatie) en in het Breed Platform Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid (BP). Kan het eigenlijk wel dat de PSP-vrouwen vertegenwoordigd worden, terwijl ze organisatorisch nauwelijks meer bestaan?

Hoe komt het dat de PSP naar buiten toe, in raden, staten, kamers en organisaties heel actief bezig is met emancipatie, terwijl er intern niets meer gebeurt?

Komt het omdat de PSP-standpunten op emancipatiegebied wel zo'n beetje duidelijk zijn?

Komt het omdat men het als effectiever en stimulerender ervaart om in het brede politiek-maatschappelijke veld met emancipatie bezig te zijn in plaats van binnen de PSP?

Dit zijn een paar van de vragen waar de vertegenwoordigsters van de PSP-vrouwen op stuiten. Op weg naar een, uiteraard door PSP-vrouwen te formuleren, antwoord nu eerst enige concrete informatie over de organisaties waarin zij dus vertegenwoordigd blijken.

alleen in grote getale opzetten wanneer er bijvoorbeeld een gesprek met de Emancipatieraad of met de minister-president is georganiseerd, maar voor de rest lijkt het KVO niet zo hoog op het prioriteitenlijstje van de meeste kamervrouwen te staan.

Het KVO fungeert als overlegklupje, wat af en toe iets gezamenlijks onderneemt, maar heeft geen politieke invloed. En dat is precies zoals de rest van de Kamers het KVO wil zien.

Hoe zit het dan met de 'koepel'-organisaties die niet uitsluitend uit vertegenwoordigsters van politieke partijen bestaan, met name de Associatie en het Breed Platform?

De Associatie

De Associatie komt voort uit een Werkgroep Herverdeling van Arbeid, opgericht vanuit het politiek-cultureel centrum 'de Populier' in Amsterdam. In die werkgroep zaten vrouwen uit verschillende vrouwenorganisaties, zowel partijpolitieke (van VVD tot en met PSP), als niet-partijpolitieke organisaties zoals het Katholiek Vrouwengilde, de Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen en het Platform Alleenstaanden. De meeste van deze organisaties nemen ook deel aan het overleg in de 'raad van bestuur' van de Associatie. De Associatie maakt op dit moment een moeilijke tijd door. De organisaties hebben uitvoerig gediscussieerd over de noodzaak van een herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid. Die doelstelling wordt gedragen door alle aangesloten organisaties. Over de voorwaarden waaronder en het tempo waarin de verkorting van de betaalde arbeidstijd moet worden gerealiseerd, verschillen de organisaties van mening, maar die verschillen zijn ook duidelijk.

Arbeidstijdverkorting staat niet meer in het middelpunt van de maatschappelijke belangstelling. Het probleem voor de Associatie is dus hoe je de herverdeling van arbeid op de politieke en vakbondsagenda's houdt. Ook de rijksoverheid lijkt arbeidstijdverkorting een achterhaalde zaak te vinden en heeft voorlopig beslist dat de Associatie geen subsidie krijgt.

Voor de PSP(-vrouwen) neemt Titia Bos deel aan de discussies binnen en de activiteiten van de Associatie. De Associatie komt ongeveer eens in de zes weken bijeen. Op 23 mei aanstaande organiseert de Associatie een manifestatie rond het thema Herverdeling van Arbeid in Krasnapolsky in Amsterdam.

Het Breed Platform (BP)

Het BP is opgericht in 1981 als een overlegstructuur, waaraan nu zo'n 40 landelijke vrouwenor-

ganisaties op basis van vertegenwoordiging deelnemen. Evenals bij de Associatie is men van links tot rechts in het BP vertegenwoordigd. Voor de BP staat als doel voorop het op termijn bereiken van economische zelfstandigheid van alle vrouwen, zodat zij onafhankelijk van een relatie met een ander kunnen leven. In haar nu meer dan vierjarig bestaan heeft het BP zich met veel onderwerpen bezig gehouden. Onder meer met sociale zekerheid, belastingwetgeving, werkgelegenheid, ouderschapsverlof, arbeidsplicht en dergelijke. Naast het voeren van discussies over dergelijke onderwerpen treedt het BP actief naar buiten door middel van het schrijven van nota's, brieven, artikelen, het houden van lezingen en persconferenties, het organiseren van studiedagen en conferenties en het aangaan van discussies met Emancipatieraad en kamerleden. Het reageren op overheidsmaatregelen vormt een belangrijk onderdeel van de activiteiten van het BP, daarnaast wordt veel tijd besteed aan de eigen standpuntontwikkeling en daarmee het stimuleren van discussies binnen, tussen en ook buiten de organisaties.

Voor de PSP(-vrouwen) zijn Gerda Bosdriesz en Titia van Leeuwen actief in het BP. Titia zit bovendien in de landelijke coördinatiegroep en steekt daarmee nogal wat tijd in de organisatie en presentatie van het BP en in de planning en de inhoudelijke voorbereiding van de vergaderingen die eens in de vier weken worden gehouden. De overheid blijkt het onderwerp van het BP te zien zitten. Het BP krijgt een subsidie en kan nu naast een administratieve kracht ook een inhoudelijk coördinatrice aanstellen en een eigen mededelingenblad gaan uitgeven.

Koepels

Drie 'koepelorganisaties', waarvan er een alleen uit politieke partijen bestaat en de twee anderen daarnaast het hele scala van vakbonden, belangenbehartigings-organisaties en vrouwengroeperingen vertegenwoordigen. Om het nog lastiger te maken zijn binnen deze koepels ook weer andere koepels vertegenwoordigd. Zoals bijvoorbeeld de Nederlandse Vrouwenraad, waarvan CDA-vrouwen, PvdA-vrouwen, boerinnenorganisaties en dergelijke deel uit maken en welke in tegenstelling tot de hiervoor genoemde koepels meer op het 'scholen' van vrouwen is gericht.

De politieke invloed van de brede koepels lijkt groter dan die van alleen uit vertegenwoordigsters (van vrouwenorganisaties) van politieke partijen bestaande koepels.

Waarschijnlijk heeft dat ook te maken met het min of meer afgebakende doel van Associatie en Breed Platform. Maar daarbij komen ook weer moeilijkheden om de hoek kijken. Zo ligt arbeidstijdverkorting uit de markt, dus geen subsidie aan de Associatie; de economische zelfstandigheid vertaalt de overheid simpelweg in ooit een klein baantje voor elke vrouw en de bezigheden van het BP, hoewel natuurlijk veel wezenlijker bedoeld, kunnen in die zin nuttig zijn, daarom wel subsidie voor het BP.

De PSP-vrouwen die in PVO, Associatie en BP actief zijn, hebben het idee dat het zinnig is dat de PSP(-vrouwen) in genoemde organisaties vertegenwoordigd zijn. Ze hebben echter wel behoefte aan enige weerklank vanuit de eigen 'achterban'. Daartoe zal in eerste instantie jaarlijks in Bevrijding melding gedaan worden van wat zich inhoudelijk in de drie (of twee?) koepels afspeelt. Ook houden de vertegenwoordigsters contact.

En voor een antwoord op de aan het begin van dit geformuleerde vragen houden zij zich aanbevolen.

Namens de 'vertegenwoordigsters'
TITIA VAN LEEUWEN

Politiek Vrouwen Overleg (PVO)

In het PVO zitten vertegenwoordigsters uit de vrouwenorganisaties van alle in Eerste en/of Tweede Kamer aanwezige politieke partijen, behalve klein rechts. De vrouwen komen eens in de zes weken bijeen. Men bespreekt de politieke actualiteit voor zover deze raakt aan emancipatiepunten. En dat is natuurlijk veel, zoals in de sfeer van arbeid en inkomen, de belastingsfeer en de voorwaardensfeer (kinderopvang, onderwijs). Vervolgens zoekt men naar mogelijke gemeenschappelijke standpunten en probeert deze dan binnen de eigen partijen verder te brengen, teneinde de parlementaire besluitvorming te beïnvloeden. Al naar gelang het onderwerp wordt de strategie bepaald, hetzij in de vorm van een lobby en/of in de vorm van het uitbrengen van een eigen PVO-standpunt. Een recente activiteit is een bezoek van het PVO aan de heren Lubbers en De Koning. Tijdens dat bezoek liet men diverse onderdelen van het emancipatiebeleid van dit kabinet de revue passeren en ontlokte men daarover de gebruikelijke mooie woorden uit de monden van beide heren.

Voor de PSP neemt Cora Mulder deel aan het PVO.

Een probleem met het PVO is dat de regeringspartijen er vrouwen in hebben afgevaardigd die binnen hun eigen partijen weinig echte invloed hebben. Op zo'n manier hebben deze partijen niet zoveel last van al die emancipatiegedachten en doet men voor de buitenwacht toch wel aardig mee.

Het lijkt dus zaak om het PVO krachtiger te maken, als je vindt dat er veel zaken zijn die vrouwen kunnen binden, dwars door de partijpolitieke achtergrond heen. Aan de andere kant is het niet toevallig dat een vergelijkbare organisatie als het Kamerbreed Vrouwen Overleg (KVO) waarin de vrouwen in de Eerste en Tweede Kamer zich nu zo'n vijf jaar verenigen, ook in de praktijk weinig invloed heeft. Men komt daar

De noodrem als aktiemiddel

Op 16 maart aanstaande dient in Groningen het hoger beroep van Arnaud Kijs, die op 1 november 1985, de dag van het plaatsingsbesluit, aan de noodrem trok. Bert Freriks praatte met hem.

Mijn eerste vraag is natuurlijk: waarom heb je aan de noodrem getrokken?

Arnaud: "Het was voor mij de druppel van de bekende emmer. Je bent jarenlang actief geweest in de strijd tegen de wapenwedloop, je hebt gedemonstreerd, meegedaan aan het volkspetitionnement en de machine rolt maar door. Je wordt gekonfronteerd met die minachting uit Den Haag voor de Nederlandse bevolking, waarvan ik er ook één ben. Ik wist dat er op 1 november akties zouden plaatsvinden, ook burgerlijk ongehoorzame akties door groepen als BONK. Ik heb daar met mensen uit het vredesplatform van Winschoten over gehad, maar niemand durfde zich daaraan te wagen. Je merkt dat mensen dan aan hun grenzen zijn. En ik zat zelf ook wel aan die grens of ik wel aan de noodrem zou durven trekken. Ik ben die dag met de trein naar mijn werk in Groningen gegaan en heb er de hele dag aan gedacht. Op de terugweg heb ik toen mijn besluit genomen. Ik wilde aan de noodrem trekken, zeg maar om de wapenwedloop een halt toe te roepen. De spanning viel toen van me af, m'n hart ging rustiger kloppen en ik kon helder denken. De trein van Groningen naar Winschoten is vanaf Zuidbroek enkel spoor en ik dacht: daar doe ik het. Je hebt je besluit dan genomen en je voelt je heel sterk. Ik had een affiche bij me, die vrouw die tegen een raket schopt, en dat heb ik opgerold aan de noodrem-handle gehangen. Ik heb even staan kijken, heb eraan getrokken en ben weer gaan zitten. Dan staat de trein stil en gaan de mensen in de coupé reageren. Overwegend positief trouwens. Een paar mensen zeiden: 'Tjonge, dat zou ik nooit gedurfd hebben.' Ik had het niet zo georganiseerd dat ik verklaringen kon uitdelen of zo. Maar toen ik het gedaan had besloot ik wel om het hier niet bij te laten. Ik wilde aan iedereen vertellen waarom ik het deed, wilde het niet stiekum doen. De kondukteur vroeg aan me of ik het gedaan had en ik antwoordde bevestigend. Hij vroeg mijn naam, maar die wilde ik hem niet geven. Daar ging het mij niet om, maar ik wilde hem wel vertellen waarom ik het gedaan had. De man ging echter geen diskussie aan. In Winschoten stond de politie op het perron klaar, alle deuren gingen dicht één na en daar moest iedereen door, ik als laatste. Je wordt dan echt gekriminaliseerd. En ze hebben van die kleine pesterijtjes. Tegen mijn vrouw die me was komen afhalen zeiden ze: Rijdt U maar achter ons aan. Maar toen ik was ingestapt scheurden ze via kleine straatjes naar het bureau. Mijn vrouw kwam iets later, maar mocht me niet meer zien. Dat zijn van die punten, waarvan ik nu denk: dat had je beter moeten organiseren, daar had je meer mensen bij moeten betrekken. Enfin, ik kreeg toen een proces-verbaal."

En toen heb je het laten voorkomen?

"Ja, ik kreeg een dagvaarding om in augustus '86 voor te komen. Er was inmiddels heel wat gebeurd. Ik had heel veel reacties gekregen, heb veel geleerd, veel gelezen. Ik had me bijvoorbeeld nooit zo in Schuyt verdiept, de theoretikus van de burgerlijke ongehoorzaamheid. Nu deed ik dat wel. Soms kwam ik toevallig ergens achter. Ik las bijvoorbeeld in Vrij Nederland een artikel over Wiebe van de Burg, die was gepromoveerd op burgerlijke ongehoorzaamheid. Van de tien criteria van Schuyt schuift hij er zeven aan de kant omdat ze volgens hem te subjektief zijn. Die heb ik toen gebeld en uitgenodigd. Tja, zo werkt dat bij mij, ik lees iets en ik wil daar dan iets mee doen. Wiebe wees me op het bestaan van Juristen van de Vrede en via hen kreeg ik Theo de Roos als advocaat en Jan Willems als deskundige op het terrein van het internationaal recht. Het is een prima verhaal geworden in de rechtszaal, waar zo'n 60 sympathisanten zaten. Van te voren was er ruime aandacht in de pers geweest. In de plaatselijke bioscoop is Silkwood gedraaid, een film over kernenergie. Ik heb er steeds naar gestreefd om het zowel in de rechtszaal te brengen als buiten op straat. Het gaat niet alleen om juridische argumenten, het gaat ook om bewust maken. In de rechtszaal was er gelegenheid om mijn verhaal naar voren te brengen. De rechter heeft ons gedoogd, heeft er anderhalf uur voor uitgetrokken. In mijn slotverklaring ben ik behoorlijk emotioneel geworden. En dan voel je die solidariteit uit de zaal, dat is geweldig. Ik had schriftelijk vonnis gevraagd, dan kun je in beroep gaan, anders sta je na anderhalf uur buiten met je vonnis en dat is het dan. Veertien dagen later was de uitspraak: f 155 boete, konform de eis. Het vonnis bestond uit drie bladzijden technische blabla en een bladzijde waar de rechter inging op de aangevoerde punten en ze allemaal van de hand wees. Dat was wel een koude douche. Hartverwarmend was weer dat er vanuit de Groningse PSP een solidariteitsaktie werd gevoerd door op het tijdstip dat de rechter uitspraak deed op hetzelfde traject aan de noodrem te trekken. Dat is een prima gevoel."

Op 16 maart is in Groningen het hoger beroep. Kun je iets over de voorbereiding daarvan vertellen?

"Ik heb besloten om me niet meer te verdedigen, maar om in de aanval te gaan. Het gaat me niet alleen om kruisraketten, maar om alles wat met zo'n besluit samenhangt. Een belangrijk punt voor me is het leegplunderen van de aarde. De Club van Rome heeft daar een en ander over gepubliceerd. Ik heb Dennis Meadows die aan het rapport heeft meegewerkt uitgenodigd, maar hij heeft nog niet toegezegd. Kruisraketten hebben ook te maken met kernenergie en met uranium-winning. Dat gebeurt illegaal in Canada en Noord-Amerika in gebieden waar Indianen wonen. Er komen in maart Indianen uit die streek naar Europa voor de kommissie van de mensenrechten en één van hen heeft toegezegd als deskundige voor mij te willen optreden. Het gaat me ook om de onrechtmatigheid van het besluit. Dat beargumenteert deze keer Meindert Stelling. Het besluit is wel in strijd met 30 verdragen. En ik

wil het hebben over de aansprakelijkheid. Daarover is bijna niets geregeld. Wat gebeurt er bij een ongeluk? Wie is er dan aansprakelijk. Afsluitend stel ik: waarom moet je over de streep gaan voordat je ontdekt dat je te ver bent gegaan? De noodzaak van het plaatsen wordt allerwegen ontkend. Hylke Tromp zal het daarover hebben. Maar ook buiten de rechtszaal wordt het een en ander georganiseerd. Er worden films vertoond en we zoeken naar ruimte om de deskundigen ook buiten de rechtszaal hun verhaal te laten houden. Dat wordt samen met het vredesplatform Groningen georganiseerd en met de werkgroep Inheemse volken en de steungroep voor Noord-Amerikaanse Indianen."

Verwacht je nog meer solidariteitsakties?

"Daar reken ik wel op, bijvoorbeeld vanuit BONK en de PSP. Dat kan een noodremaktie zijn, maar dat kunnen ook andere akties zijn."

Hoe zit het met de steun vanuit de PSP?

"Ik heb financiële steun gekregen en ook tips. En vanuit Groningen is er die solidariteitsaktie geweest. Maar ik heb gemerkt dat ook voor veel PSP-mensen het daadwerkelijk bezig zijn met burgerlijke ongehoorzaamheid vaak een te grote stap is. Men schrikt terug voor de konsekwenties en natuurlijk is de druk op je ontzaglijk groot. Er zijn veel mensen in je omgeving die zeggen: Je hebt je best gedaan, hou er maar mee op. Belangrijk is dat mensen hun angst verliezen voor dit soort akties en ik hoop dat mijn verhaal daaraan kan bijdragen. Ik verwacht dat er maar een heel kleine kans is dat ik word vrijgesproken. Maar er zijn voorbeelden uit Duitsland en Amerika, waar rechters mensen na akties van burgerlijke ongehoorzaamheid hebben vrijgesproken. En onlangs zijn bij een blokkade in Duitsland negentien Duitse rechters gearresteerd. Er zit beweging in. En hoe meer kantonrechters, hoe meer officieren van justitie zich hierover moeten buigen, hoe beter. Rechters kunnen het parlement korrigeren, daar zijn voorbeelden van. Ik zou het dan ook prachtig vinden als er vanuit de PSP op 16 maart op meerdere plaatsen soortgelijke akties ontplooid zouden worden, dat er een soort sneeuwbal-effekt zou optreden."

BERT FRERIKS

BOUTERSE, BRUNSWIJK OF...?

"We staan aan de vooravond van een nieuwe democratie, maar Den Haag reageert daar niet op. De Nederlandse regering heeft geen oog voor de werkelijkheid." Aldus Henk Sylvester, lid van het Topberaad, het hoogste politieke college in Suriname onder leiding van legerleider Bouterse. De werkelijkheid is niet zo best op dit moment. Een economische malaise en een groeiende oppositie tegen Bouterse.

De grote schaarste heeft geleid tot demonstraties en arbeidsonrust. Eerst vreedzaam, later ook met geweld. Er is een groot gebrek aan hele normale dagelijkse dingen zoals voedsel, medicijnen, papier, zeep, lepels en vorken. Ondertussen wordt er met moeite gezocht naar internationale steun om uit de problemen te komen.

In Nederland lijkt de overheersende vraag te zijn: wie moeten we steunen: Bouterse of Brunswijk. Twee fel tegenover elkaar staande bewegingen waartussen verzoening onmogelijk lijkt. Of is er een derde weg? De Beweging van Surinaams Links BSL vindt van wel. Wat is, denkt en doet de BSL en wat verwacht ze van de Nederlandse politiek? Sandew Hira is woordvoerder en bestuurslid van de Beweging van Surinaams Links. Hij is op uitnodiging van de progressieve Centrale C'47 pas in Suriname geweest en geeft een reactie op de actuele situatie.

v.l.n.r. Masipula Mbongwa, Fred Derby, Sandew Hira en Henri Tolohreg.

Sandew Hira: "De toestand binnen Suriname wordt voornamelijk bepaald door drie krachten. Dat zijn: de reactionaire krachten (Brunswijk in Suriname en de Bevrijdingsraad in Nederland); de nationaal-burgelijke krachten (Bouterse) en de arbeidersbeweging.

"De aanhang van Bouterse is heel gering. In het begin heeft hij wel veel steun gehad maar dat was vooral uit onvrede met Arron en alles wat daar tegen was kon rekenen op grote steun. Eigenlijk is dus de revolutie in Suriname geen revolutie in de goede zin van het woord omdat er geen daadwerkelijke steun onder de bevolking is.

"Bouterse werpt zich op als de verdediger van belangen van de armen maar feitelijk is hij de zetbaas van de binnenlandse kapitalisten. Hij gaat van links naar rechts. Er zijn wel sinds de coup verbeteringen tot stand gebracht maar dat komt meer door druk van de bevolking zelf.

"Aan de andere kant is Brunswijk die zichzelf als alternatief beschouwt voor Bouterse maar niet veel meer doet dan voldoen aan de eisen die door de Bevrijdingsraad worden gesteld. Brunswijk wordt afgespiegeld als pleitbezorger van achtergestelde etnische groeperingen maar hij heeft niets fundamenteels bijgedragen aan emancipatieprocessen van bijvoorbeeld de bosnegers. Sterker, vroeger was Brunswijk een ordinaire bankrover, nu wordt hij tentoongesteld als Robin Hood. Hij is politiek en militair zwak. Doordat hij in een extreem kamp zit kan hij nooit een alternatief voor Bouterse zijn.

"De derde kracht in Suriname wordt door de Nederlandse pers weggeschreven. De vakbewe-

ging in Suriname is behoorlijk machtig. Het is jammer dat bij een groot deel van de vakbeweging de leiding nog veelal berust bij mensen uit de 'oude politiek', maar er zijn ook goede uitzonderingen. De BSL heeft een structurele samenwerking met C'47, ontstaan uit stakingen, juist tegen die oude politieke bolwerken. De vakbeweging is nog steeds de organisatie van de arbeidersklasse, niet dankzij maar ondanks haar leiding en een leiding kan weggestuurd worden.

"De huidige onvrede en de economische en politieke problemen zijn o.a. een gevolg van de politiek die Bouterse en met hem de binnenlandse kapitalisten voeren. Er is grote onrechtvaardigheid, de armen blijven arm en er is geen uitbreiding van democratische rechten te bespeuren. De verantwoordelijken voor dit alles worden niet aangewezen.

"Er is nu een stemming van: Bouterse moet weg. Maar weg met Bouterse alleen is niet genoeg. Het gaat niet om pro of contra Bouterse. Wat is het alternatief? Gaat het onder Brunswijk beter? Welke eisen stelt de massa en wie leidt de massa?"

Hoe ziet de BSL in deze omstandigheden haar derde weg?

Sandew Hira: "Wij zijn voor het geduldig organiseren en versterken van de organisaties van de massa, met name de landbouwersorganisatie en de vakbeweging. Deze organisaties krijgen, vooral ook van buiten Suriname, te weinig steun. De 'derde kracht' zoals ik het eerder heb genoemd wordt te veel genegeerd. De Nederlandse

pers geeft een vertekend beeld want die kracht is er wel degelijk. De BSL richt zich op en is onderdeel van de internationale arbeidersbeweging. Dat betekent dat er ontwikkelingshulp gegeven moet worden; de publieke opinie moet gemobiliseerd worden tegen de reactionaire kracht van de Bevrijdingsraad of de opportunistische groepen van Bouterse en voor steun aan de massa-organisaties in Suriname. Ook is het belangrijk om in Nederland een sterke organisatie van Surinamers op te bouwen. Wij richten ons met name ook op concrete belangenbehartiging van Surinamers in de Nederlandse samenleving, anti-racisme-activiteiten, scholing e.d. Dit alles vanuit een linkse visie op de samenleving en vanuit strijdervaringen op meerdere terreinen. Een linkse visie waarin het principe van uitbuiting van de ene mens door de andere vervangen is door het principe van regering en ontplooiing van allen door allen en voor allen."

De BSL is ontstaan uit twee scholingsgroepen van de IKB, tegenwoordig SAP (Socialistische Arbeiders Partij) geheten. Later is het tot een breuk gekomen met de SAP. Hoe is nu jullie verhouding tot de linkse partijen en wat verwacht je van ze?

Sandew Hira: "We hebben contacten met verschillende Nederlandse politieke partijen, maar we binden ons aan geen enkele partij. Wij stellen de belangen van de Surinaamse gemeenschap boven het belang van een relatie met een partij. De linkse partijen hebben een nogal hooghartige en intellectualistische houding ten aanzien van revoluties in de Derde Wereld. Bovendien zijn ze teveel op zichzelf gericht en zijn ze sectarisch naar elkaar toe. Wij willen graag samenwerken met iedere partij die dezelfde doelen nastreeft als wij. Belangrijk is hoe ze tegenover onze strijd staan en dat bekijken we op concrete punten. "Op deze punten streven we naar een zo groot mogelijke eenheid en samenwerking. Ons bezwaar is ook dat de linkse beweging zich teveel afzijdig houdt van de discussies over Suriname, geen duidelijk standpunt durft in te nemen. We hebben nog liever dat ze het helemaal oneens met ons zijn en dat zeggen, dan dat ze maar zwijgend aan de zijlijn blijven staan."

De VCN, de horizontale communisten, hebben wel duidelijk gekozen. Ik kan me niet voorstellen dat jullie dat als een versterking van de strijd zien.

Sandew Hira: "Dat is waar. De VCN is duidelijk geweest en heeft zich vierkant achter Bouterse gesteld. Dat is onverstandig maar toch willen we niet om die reden de VCN verketteren. We willen in discussie blijven.

"Het is een nationale en internationale plicht om te blijven praten. Op 7 februari j.l. was er een discussie met het PSP-bestuur over Suriname. We hebben dat positief ervaren maar het zou meer moeten, niet alleen landelijk, ook plaatselijk. Jullie moeten je meer met ons bemoeien. Niet uit schuldgevoelens maar als onderdeel van de anti-imperialistische en anti-kolonialistische strijd.

Een heel simpel concreet voorbeeld van steun is het geven van dingen waar in Suriname behoefte aan is. Door de schaarste is het niet eenvoudig mensen te organiseren en organisaties te versterken. Eigenlijk zijn wel al heel tevreden met papier, nietjes, pennen, dat soort dingen. Je zou kunnen zeggen: we vragen "afval", zaken die je niet meer gebruikt of over hebt. En vooral blijvend contact en belangstelling. Zonder steun is er geen derde weg."

COR WIJNINGS
(met dank aan: Charletje Choenni)

30 JAAR PSP

Twente 1940-1950:
tien jaar arbeidersstrijd

In hun pas verschenen boek beschrijven Bert Freriks en Johan de Jong de geschiedenis van de Twentse arbeidersbeweging, waarvan zij vinden dat er te weinig over geschreven is. Het boek is dan ook bedoeld als een hernieuwde kennismaking met een uit het oog verloren traditie: die van een strijdbare Twentse arbeidersbeweging in de periode 1940-1950.

Eerlijk gezegd hadden we er toch meer van verwacht. Het aantal bonnen waarmee je je kunt opgeven voor de 9de mei stroomde niet binnen op de manier waarop we dat (vanuit een ontembaar optimisme) gedacht hadden. Nu hebben PSP-sters vaak wat tegen bonnen – zeggen ze. Ze vinden dat maar onzin, al dat geregeld vooraf – zeggen ze. Je gaat toch gewoon, als je die 9de zin hebt? Maar zin of geen zin, wie er 9 mei bij wil zijn, zal zich toch moeten aanmelden – anders is de kans groot dat de deuren van De Balie of Paradiso straks dicht blijken te zijn. Niet dat we dat leuk vinden, maar het kan niet anders. Vandaar dat we dit keer opnieuw die bon in Bevrijding zettèn. We wachten de reacties nog een paar weken af, daarna gaat de inschrijving open voor "de buitenwacht". En vol is vol. Niemand zal kunnen zeggen, dat we ze niet gewaarschuwd hebben!

Jan Wolkers

De 200 exemplaren van de – speciaal voor ons ontworpen – affiche van Jan Wolkers zijn nog niet allemaal verkocht. Het kan dus nog, maar het ziet er naar uit dat we binnen enkele weken "nee" zullen moeten verkopen. Wie er wel aan

gedacht heeft, maar nog geen 65 gulden heeft overgemaakt op postgiro 194240 onder vermelding "Wolkers", moet het nu snel doen – anders zou het wel eens te laat kunnen zijn!

De "map" met een aantal eksklusieve kunstkaarten (foto's, cartoons en teksten, speciaal voor deze gelegenheid geschreven/gemaakt) is nog te bestellen. Maar ook hiervoor geldt: waarschijnlijk niet al te lang meer. Dus: f 30,- op postgiro 194042 t.n.v. PSP-Amsterdam, vermelden "map".

Een tipje van de sluier

De "tekst" die op 9 mei centraal staan in de discussie, zal in de week voorafgaande aan 9 mei aan alle deelnemers van zowel de Balie – als de Paradiso-bijeenkomst worden toegezonden. Achteraf komt-ie ook nog eens in een boekje, waarin ook alle reacties zullen worden opgenomen.

In het volgende nummer van Bevrijding méér.

HENK BRANDERHORST

Het boek is een chronologische beschrijving van deze periode. Er is door de schrijvers bewust voor gekozen om veel aandacht te besteden aan arbeidsconflicten, vooral aan stakingen. De benadering in het boek is om te laten zien hoe tijdens de tweede wereldoorlog nieuwe vormen van arbeidersverzet ontstonden. Voor de oorlog was er sprake van een gescheiden optreden en een sterk wantrouwen tussen de verschillende vleugels van de arbeidersbeweging. In het verzet tegen de Duitse bezetters werd die vooroorlogse verdeeldheid voor een deel overwonnen, en waren de mensen dichter bij elkaar gebracht. De EVC had voor velen de belofte in zich die verdeeldheid blijvend te overwinnen. Al snel bleek daar niets van terecht te komen, zowel als gevolg van interne als externe oorzaken.

De auteurs hebben voor hun verhaal gekozen voor een vorm die het midden houdt tussen een journalistieke benadering en een streng-wetenschappelijke aanpak. Dit om de leesbaarheid te bevorderen. De informatie in het boek is afkomstig uit bronnenonderzoek in een aantal archieven, uit publikaties en kranten uit de beschreven periode en aangevuld met interviews met een aantal mensen die in die periode een min of meer belangrijke rol hebben gespeeld.

Het resultaat is een uitvoerige beschrijving van de strijd van de Twentse arbeidersbevolking zelf, de strijd voor een betere beloning en voor betere arbeidsvoorwaarden en tegen de rationalisatiemaatregelen van de ondernemers. Een zwak punt in het boek is, dat de beschreven ontwikkelingen wat weinig geanalyseerd worden, het blijft voornamelijk tot een weergave van feiten beperkt. De oorzaken van de na-oorlogse strijdbaarheid van de Twentse EVC worden daardoor niet verklaard. Het relaas in het boek is er echter niet minder interessant door geworden. Het boek "Twente 1940-1950: tien jaar arbeidersstrijd" kost f 19,50 en is behalve in de (Twentse) boekhandel ook verkrijgbaar bij uitgeverij De Rode Brug, Irislaan 42, Groningen.

ROB SNEL

BON

INZENDEN NAAR: PSP t.n.v. Cie-30 jaar PSP
Postbus 700, 1000 AS Amsterdam

Ondergetekende:

Naam: .....

Adres: .....

Postc. en woonpl.: .....

doet mee aan de viering van het 30-jarig bestaan

konferentie in "De Balie" + feest Paradiso
(kosten ad f 15,- worden overgemaakt na ontvangst van aksept-girokaart)

manifestatie "Paradiso" + feest Paradiso
(kosten ad f 7,- worden overgemaakt na ontvangst aksept-girokaart)

feest Paradiso (alleen avond)
(kosten ad f 5,- worden overgemaakt na ontvangst aksept-girokaart)

N.B. In de prijzen zit begrepen het (verplichte) lidmaatschapsgeld van Paradiso ad f 3,-. Vandaar.

N.B. 2. Wie alléén overdag naar Paradiso komt, betaalt geen entree; vooraanmelding ook niet noodzakelijk.

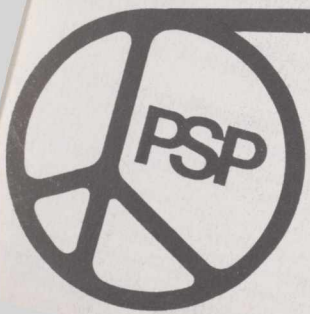

BEVRIJDING
BEVRIJDING
BEVRIJDING
BEVRIJDING

JAARGANG 31

NUMMER 5

9 APRIL 1987

in dit nummer:

- Een 'overwinning' met veel mitsen en maren
- Smaragd of fregat?
- DERTIG JAAR PSP

Eigen ruimte claimen

De kiezers hebben ons nogmaals een kans gegeven om aan te tonen dat de PSP een plaats verdient in het politieke spectrum. De verkiezingsuitslag van 18 maart heeft dat nog niet onomstotelijk vastgelegd, want de toekomst moet uitwijzen of we de teruggewonnen stemmen ook vast kunnen houden. Veel van onze kiezers hebben te kennen gegeven, dat zij bij de volgende kamerverkiezingen bij ongewijzigde omstandigheden toch weer PvdA zullen stemmen.

Woordvoerders van de radikaal linkse partijen meten de winst van radikaal links in belangrijke mate af aan de wijze van oppositie voeren van de sociaal-demokraten. De PvdA zou naar rechts zijn opgeschoven, waardoor er ter linkerzijde ruimte vrij gekomen is. Dat mag zo zijn,

maar betekent dat dat wij tevreden moeten zijn met de kruimels die de PvdA ons toe schuift? Natuurlijk niet. Wij zullen onze ruimte zelf moeten claimen.

Er zal dus iets moeten gebeuren. Om te beginnen zullen we wat moeten doen aan onze beeldvorming. Werden we enige tijd geleden ervaren als een leuke, dwarse partij, nu komen we over als een saaie partij van cynische dertigers. Onze aantrekkingskracht op jongere kiezers zijn we grotendeels kwijt. Zelfverzekerdheid en geloof in eigen doelstellingen stralen we niet meer uit. Dat moet veranderen. Op zich was de advertentiecampagne van de PSP een nuttige aanzet in de goede richting. De publiciteitsgroep heeft een aantal leuke, aansprekende teksten aangeleverd, die veel reacties opgeroepen hebben. Maar dat is nog maar het begin. Het is noodzakelijk dat die publiciteitskommissie haar werkzaamheden voortzet, ter begeleiding van activiteiten, die de PSP de komende tijd gaat ontwikkelen. Die activiteiten zijn van het grootste belang, want

met opgeklopte lucht komen we er niet.

Gelukkig ontbreekt het ons niet aan ideeën en activiteiten. De commissie die de 'socialismediskussie' organiseert is inmiddels enthousiast van start gegaan en heeft zichzelf tot taak gesteld op grond van een viertal hoofdonderwerpen discussiestukken voor te bereiden. (zie elders in dit blad).

Op 9 mei zal de PSP haar dertigjarig bestaan luister bijzetten met een groots opgezette pacifismekonferentie. Voor deze konferentie is een speciaal manifest geschreven om de discussie weer eens lekker aan te wakkeren. 9 mei moet een belangrijker hoogtepunt worden dan de verkiezingsuitslag van 18 maart. De socialismediskussie en de pacifismekonferentie zullen er blijk van moeten geven dat de PSP zich bezig houdt met eigentijdse problemen. Daarnaast zijn er andere onderwerpen, waar we ons mee bezig moeten houden. Ik noem bijvoorbeeld genetische manipulatie en kriminaliteit in onze samenleving.

Op de vraag of radikaal links een perspectief biedt voor de toekomst zal met de laatste verkiezingsuitslag in de hand de komende tijd een antwoord gegeven moeten worden. Duidelijk moet worden welke positie partijen kiezen. Wat de PSP betreft lijkt het de beste weg om vanuit eigen kracht de confrontatie van onze standpunten met die van anderen aan te gaan. Iets van elkaar willen leren is wellicht de beste inzet.

LIEKE THESINGH

(Advertentie)

Op reis gaan. Even ontsnappen uit die dagelijkse routine, waarom zou je je daar niet op verheugen?

Op reis gaan. Vluchten voor de dagelijkse angst, om nooit meer terug te kunnen keren, alles achterlaten.

Toch verkeren vluchtelingen niet in een uitzichtloze situatie. Dat bewijst Farah Zadeh, een jonge vrouw uit Iran. In 1985 vluchtte ze met haar baby naar Nederland. Haar man was doodgemarteld door de politie, en zij vreesde hetzelfde lot.

VluchtelingenWerk zorgde voor opvang en warme kleren. Steunde Farah bij haar opleiding en hielp haar toen de verschrikkelijke herinneringen haar te veel werden. Vandaag staat Farah op eigen benen. Heeft nog wel verdriet, maar ook vertrouwen in de toekomst.

Zonder de hulp van VluchtelingenWerk was Farah er niet bovenop gekomen. Om die hulp te kunnen blijven geven, hebben wij uw steun nodig. Word daarom lid van VluchtelingenWerk. Voor maar f 47,50 helpt u vluchtelingen een toekomst op te bouwen zonder angst.

Stuur vandaag nog de bon in.

Laat vluchtelingen in Nederland niet in de kou staan.

VOOR SOMMIGE REIZIGERS ZIET HET ER NIET ZO ZONNIG UIT.

DAAROM VRAAGT VLUCHTELINGENWERK UW STEUN.

Ik wil het voor die reizigers ook wat zonniger maken.

Daarom geef ik mij op als lid van VluchtelingenWerk voor f 47,50 per jaar.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Plaats: _____

Ik wil eerst meer weten over VluchtelingenWerk. Stuur mij meer informatie.

Deze bon opsturen naar:

VLUCHTELINGENWERK

Antwoordnr 15529, 1000 RZ, Amsterdam

Een postzegel plakken is dan niet nodig.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1 4 pag. f 270,-; 1 8 pag. f 135,-
Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

Foto voorpagina: Hans Aarsman/HH.

Voor deze ene keer is de kommentaarrubriek ter beschikking gesteld aan het Partijbestuur.

STATENVERKIEZINGEN

Een 'overwinning' met veel mitsen en maren

Een lichte euforie – ik ontquam er ook niet aan, in de late uurtjes van die 18de maart. De volgende ochtend, na het bestuderen van de cijfers, was de werkelijkheid toch minder rozig. Om een echt beeld te krijgen was niet gemakkelijk. "Klein links" werd als eenheid gepresenteerd in de globale cijfers en als je daar naar keek, mocht je de konklusie trekken dat we in elk geval duidelijk uit het dal van mei '86 waren geklommen. In die zin waren de commentaren van partij- en fractievoorzitters van PPR, PSP en CPN terecht. Een behoorlijk deel van de kiezers die die drie partijen in mei hadden ingeruild voor de PvdA, hadden weer linksomkeert gemaakt.

Maar dat "totaalbeeld" moet worden ontrafeld aan de hand van de verschillende combinaties waarin de radikaal-linkse partijen op provinciaal nivo aan de verkiezingen hebben deelgenomen. Dat doende, luidt de konklusie voor de drie te onderscheiden partijen toch nogal anders.

Voor de PPR ligt alles het meest helder. In acht van de twaalf provincies nam de PPR zelfstandig deel. In al deze provincies verdubbelde het percentage PPR-kiezers ten opzichte van de kamerverkiezingen in 1986. Er lijkt me weinig tegen in te brengen dat deze zelfde trend zich zou hebben voorgedaan in het geval de PPR ook in Friesland, Gelderland, Zuid-Holland en Noord-Brabant op eigen benen was gegaan.

Voor PSP en CPN is nauwelijks een eigen reken-som te maken. De PSP deed in drie provincies zelfstandig mee: Groningen, Drenthe en Noord-Holland. Gemiddeld bedroeg de stemmenwinst, in vergelijking met '86, 30%. Aanmerkelijk lager dus dan de winst van de PPR. Maar zo'n konklusie moet met enige terughoudendheid getrokken worden, omdat ze slechts gebaseerd kan worden op de uitslag in drie van de twaalf provincies. Aan de andere kant wordt de konklusie versterkt als je er de gegevens van de vijf provincies naast legt, waar PSP en CPN gezamenlijk optrokken: Flevoland, Overijssel, Utrecht, Zeeland en Limburg. In die provincies steeg het stemmental van de combinatie, weer in vergelijking met '86, gemiddeld met 40% – nauwelijks hoger dus dan de stijging in de provincies, waar we op eigen kracht deelnamen. Voor de CPN geldt dan nog dat de stijging ten opzichte van de jongste kamerverkiezingen in de twee provincies waar ze zelfstandig deelnam (Groningen en Noord-Holland; in Drenthe deed de CPN niet mee) meer dan 100% bedroeg.

In de vier provincies tenslotte, waar PPR, PSP en CPN met één lijst aan de verkiezingen deelnamen was de gemiddelde winst ten opzichte van mei '86 eveneens 40%.

Een vertaling van deze provinciale verkiezingen naar de Tweede Kamer is alom berekend op zeven zetels. Aan de hand van voornoemde gegevens zou dat neerkomen op vier zetels voor de PPR en voor PSP en CPN ieder één à anderhalf.

Maar: een onderzoek, waarvan de resultaten de 19de maart in de Volkskrant werden gepubliceerd, toonde aan dat ongeveer 20% van de kiezers op PPR/PSP/CPN-lijsten te kennen gaf bij kamerverkiezingen zeker niet op deze partijen te stemmen en ongeveer 5% verkeerde daarover

nog in grote twijfels. Als je die 25% er dus zekerheidshalve maar afhaalt, zouden op basis van deze verkiezingen de drie partijen geen zeven maar slechts vijf kamerzetels behalen: drie voor de PPR en voor PSP en CPN ieder één. Vandaar: een 'overwinning' met veel mitsen en maren.

De rol van de PPR in deze campagne is door velen van ons als nogal merkwaardig ervaren. De solo's van Bas de Gaay Fortman zijn velen in het verkeerde keelgat geschoten. Maar de objectiviteit gebiedt te erkennen dat het geheel de PPR bepaald geen windeieren heeft gelegd. Smaken over stijl verschillen, zullen we maar zeggen, maar de bijna a-politieke presentatie van de PPR is aangeslagen. En de vleugel-Bas heeft haar posities binnen de PPR aanmerkelijk versterkt. Dat het drie zetels in de Eerste Kamer moesten worden – niemand praat er meer over. Ook met de éne zetel van nu is "De PPR terug in het spektrum van de politiek". Publiekelijk heeft Bas afscheid genomen van PSP en CPN en hij schurkt zich nu nadrukkelijk tegen de PvdA, gehuld in een groen jasje. Binnen de PPR zal daarover het laatste woord nog wel niet gesproken zijn, en we zullen moeten afwachten, maar echt mooi voor radikaal-links ziet het er, wat de PPR betreft, toch niet uit.

Zowel de PSP afzonderlijk, als in combinatie met de CPN, als in combinatie met CPN en PPR heeft weinig werfkracht te zien gegeven. Tenzij we er in slagen dat de winst die werd geboekt (pad weg tussen de 30 en 40%) vastgehouden kan worden. Die winst heeft natuurlijk wat te maken gehad met de duidelijk oppositie die we hebben gevoerd – ook, en wellicht met name, ten opzichte van de PvdA. Die kiezers zullen er van overtuigd moeten worden dat die oppositie niet alleen gehonoreerd moet worden in Provinciale Staten, maar evenzeer in het parlement. De komende jaren zal dus die lijn in versterkte mate moeten worden voortgezet. De "redelijke" oppositie van de PvdA ten opzichte van het kabinet Lubbers-De Korte moet doorlopend aan de kaak worden gesteld en als de lijn kiest tegen de PvdA 'aan te kruipen', zullen we dat ook naar de radikale kiezer toe duidelijk moeten maken.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Terug naar de Staten

De verkiezingen waren óók provinciaal. Resultaat voor de PSP: Groningen: één zetel, Hans Boer; Friesland: twee zetels voor de combinatie, waarvan voor ons: Pyt Jon Sikkema; Drenthe: geen zetel; Overijssel: één zetel voor de combinatie, voor ons: Herman Reuvekamp; Flevoland: combinatie: één zetel, geen zetel voor de PSP; Gelderland: drie zetels voor de combinatie, voor ons Johan Janssen; Utrecht: twee zetels voor de combinatie, voor ons: Henk Branderhorst; Noord-Holland, twee zetels: Peter Zwart en Peter Korzelijs; Zuid-Holland: drie zetels voor de combinatie, voor ons: Erik Meyer; Zeeland: geen zetel; Noord-Brabant, twee zetels voor de combinatie, voor ons: Wilbert Willems en Limburg: één zetel voor de combinatie, voor ons: Karien Kienhuis-Smits. Tien zetels in totaal dus – genoeg voor een zetel in de Eerste Kamer: Titia van Leeuwen.

HENK BRANDERHORST

Domela Nieuwenhuis

Zaterdag 28 maart werd in Amsterdam het Domela-Nieuwenhuismuseum, na een aantal jaren gesloten te zijn geweest, heropend. Vroeger vond het onderdak in het Instituut voor Sociale Geschiedenis, maar bij de verhuizing van dat instituut naar een terrein aan de Kabelweg werd naarstig naar een nieuw onderkomen gezocht. Uiteindelijk bleek alles bij het oude te kunnen blijven. De lerarenopleiding "Nutsseminarium D'Witte Leli" kocht het oude IISG-gebouw en bood aan het FDN-museum te blijven herbergen. In een totale verbouwing werd ook de museumruimte meegenomen en de 28ste gingen de deuren opnieuw open.*

Aan de openingsplechtigheid (met een indrukwekkende rede van Arthur Lehning) ging een symposium vooraf dat, tot niet geringe verrassing van de organisatoren, door enkele honderden mensen werd bijgewoond. Het hele skala van het Nederlandse anarchisme was vertegenwoordigd. Ouderen, die Domela zelf nog hadden meegemaakt, lezers van De As en De Vrije, jongeren actief in diverse sociale bewegingen. Na inleidingen van Thom Holterman, Hans Ramaer en Manja Bakker was er steeds gelegenheid tot het stellen van vragen. Maar zo werkt dat niet in libertaire kring. Wie opstond, hield vervolgens zelf een alternatieve inleiding. En zo doende ging het minder om een discussie over (de geplande) onderwerpen als "organisatie en anti-organisatie", "Domela en het economisch systeem van het kapitalisme" en "anarchisme vandaag". Pleidooien voor de Vrije Friezen, een vrij Stellingwerf, Esperanto, anti-militarisme, Bellamy en de verhoopde grote invloed van het anarchisme nú, belemmerden een wat grondiger

diskussie over de reële betekenis van het anarchisme in onze samenleving van vandaag. Wel boeiend, daar niet van. Maar soms leek het meer op een bijeenkomst van het Leger des Heils met al die getuigenissen dan op een kritische zelfbeschouwing. Jammer, omdat met name Manja Bakker, redaktrice van De Vrije, daarvoor een boeiende en dappere aanzet gaf: "Anarchisten staan aan de zijlijn. Ze bekomentariëren spelers en spelregels - beiden deugen niet". En ook Hans Ramaer had een aardige. Hij citeerde uit Domela: "Als ik dan door de Zeedijk en de Warmoesstraat loop, dan denk ik wel: Wat moeten

wij daartegen doen?" Met andere woorden, Domela is aktueel genoeg, daar ligt het niet aan, maar we komen er niet veel verder mee, als we alleen maar de bezweringsformules uit de tijd van de eeuwwisseling blijven herhalen.

Over enkele maanden komt een boekje uit met de tekst van de gehouden inleidingen. Die zijn het nalezen meer dan waard. We zullen het melden als het zover is.

HENK BRANDERHORST

* Het FND-museum, in "D'Witte Leli", staat aan de Herengracht 266 in Amsterdam en is open van maandag t/m vrijdag van 10 tot 16 uur. Na telefonische afspraak: 020-255496.

GRONINGEN kroniek

Op 19 maart is het Europese Jaar van het milieu geopend. Doel van dit jaar is om de burger milieubewuster te maken. Allerlei evenementen, zoals de uitreiking van de zilveren bezem aan de schoonste stad, moeten dat doel binnen handbereik brengen. Het Groen Progressief Akkoord (GPA) liet op een perskonferentie, die 16 maart j.l. plaatsvond, weten het Europees Milieujaar maar "oubollig gefröbel" te vinden.

Volgens de Europarlementariërs Bram van der Lek en Nel van Dijk zet het Europees Milieujaar "verkeerde accenten". Niet de burger moet milieubewuster worden, maar de overheid en EG-instellingen. EG-richtlijnen zijn vaak slap en lopen nogal eens achter bij Japan en de Verenigde Staten. Het optreden tegen de afbraak van de ozonlaag door drijfgassen illustreert dit. De VS en Japan, willen het gebruik van drijfgassen tegengaan, de EG voelt er nog steeds weinig

voor. Met de uitvoering van die richtlijnen door de lidstaten is het eveneens droevig gesteld. Veelal gebeurt dit schoorvoetend en veel te laat. Ook Nederland is wat dit betreft niet brand-schoon. Zo wordt bij voorbeeld de helft van het chemische afval door ons land geëxporteerd, terwijl de Afvalverwerking Rijnmond met verlies werkt.

Het grote publiek is dan ook weinig enthousiast over het Europese milieubeleid. Een recent gehouden opiniepeiling toonde aan, dat 63% van de Europese burgers ontevreden is over het 'Europa van het milieu'. Kortom, in het Europees Milieujaar moet het niet gaan om de uitreiking van de blauwe wimpel aan het schoonste strand, maar om het EG-milieubeleid zelf, meent het GPA.

Door een gebrekkige openbaarheid bevindt het EG-milieubeleid zich momenteel in een ivoren toref. Om het milieubeleid van de EG centraal te kunnen stellen, zal het uit die toren gehaald moeten worden. In het komende jaar willen de Groen-alternatieven dit proberen door een aantal activiteiten. Om te beginnen wordt in mei een rapport van Bram van der Lek behandeld in het Europarlement, waarin aangedrongen wordt op meer openbaarheid van milieugegevens. Verder zullen de Groenen-alternatieven in het komende jaar konferenties over het Europese milieubeleid organiseren, zoals in mei over "Eén jaar na Tsjernobyl".

JAN-WILLEM VOS

COLUMN

CULTUUR

Wat is er toch mis met de televisie-kultuur? Let u even op, vrouwen tegen seksueel geweld.

Nederland doet mee aan het songfestival met het liedje: "Rechtop in de wind", gezonden door Marga Bult. Tel hierbij op dat het geschreven is door Peter Koelewijn en me dunkt dat er redenen genoeg zijn om een aanklacht in te diene.

Of, neem nu het volgende voorbeeld. Mgr. Gijsen, bisschop van Roermond, vindt dat het begrip katholiek in de naam van de Katholieke Radio Omroep (KRO) nog slechts een overblijfsel is uit het verleden. Eenvoudig gezegd: de KRO is niet rooms genoeg meer. Dat ben ik met hem eens. Freek de Jonge heeft eens gezegd: "Het verschil tussen conservatieve en progressieve katholieken is dat conservatieve katholieken denken dat ze geloven en progressieve katholieken geloven dat ze denken."

Zo is het maar net. De KRO besteedt steeds meer aandacht aan de "progressieve sector". De paus hoeft maar een encyclicke op te warmen of W. Stael-Merkx, voorzitter van de 8-meibeweging, wordt uitgenodigd bij die omhooggevallen koorknaap van een Ton Verlind.

Dat mens vindt dat de bisschoppen blij moeten zijn dat mondige mensen willen meewerken aan de opbouw van de kerk. De KRO is een belangrijk medium, ook voor die katholieken. Hoor eens even. De katholieke kerk is een dictatuur en de KRO moet dus gewoon doen wat de paus zegt. Wat zullen we nou krijgen. Ik dwaal een beetje af. Wat ik me hiermee wil afvragen is of het probleem met onze tv-kultuur is dat er bijna niets verandert en als er wel iets verandert of dat dan ten slechte is.

Het songfestival is nog even oubollig als tien jaar geleden. Die achtergrondkoortjes zijn volgens mij zo vastgeroest dat ze elk jaar met het podium vast aan hun voeten verplaatst worden van het ene naar het andere land. En neem nu de NCRV. Is het u nooit opgevallen dat die Judith Bosch, Dick Passchier en Eddy Becker nooit ouder worden? De NCRV is de enige omroep die het nog steeds presteert om een debiele kwis, U zei de Glorie en het ongelukkige liefdesleven van de wandluis op één avond aan ons voor te schotelen. Maar, eigenlijk geeft dat toch niks. Ik ben verzot op lucht. Honderd keer liever Miami Vice dan Hans Keller in gesprek met Renate Rubinstein. Geef mij maar de Fabeltjeskrant in plaats van Achter het Nieuws.

Misschien voelt u het al aankomen, het probleem is niet de televisie zelf maar het gelul over de televisie.

Moet er een derde, cultureel net komen, meer of minder reclame en het ergste: moet de tv opvoeden?

Ik schaar mij onder de conservatieven. Laat het zoals het is. Dan weet ik tenminste dat Nederland weer derde van onderen eindigt in het songfestival en dat de paus ons via de KRO zijn reisbrieven stuurt. Ik stop nu want "Ontdek je plekje" begint.

COR WIJNINGS

ZEEUWS VLAANDEREN

Eén PSP-er op 33,3 km²

Het laatste jaar zijn ze er in de afdeling Zeeuws-Vlaanderen van de PSP niet vrolijker op geworden. Het afdelingswerk, voorzover daar al echt structureel sprake van was, is enigszins ingezakt. En over de manier waarop dat moet worden veranderd zit men in het Vlaamse aanhangsel over de Schelde, dat toch echt bij Nederland hoort een beetje met de handen in het haar.

Nou is het natuurlijk ook niet niets om de geografische grootste afdeling van de PSP in den lande te runnen. De afdeling omvat heel Zeeuws-Vlaanderen, en van Oost naar West hebben we het dan over een afstand van zo'n 80 kilometer. Het gebied bevat een aantal grotere kernen, zoals Terneuzen, Hulst, Axel en Oostburg en verder tal van kleine tot zeer kleine dorpen en gehuchten. Het ledental van de afdeling bedraagt momenteel 22. Ooit heeft men een bestand van 28 namen in de kaartenbak gehad. Opvallend is verder dat de bulk van de leden de leeftijd van 30 jaar ruim is overstegen, dat maar vijf vrouwen deel uitmaken van de afdeling en dat het overgrote deel van de Pacifistisch-Socialisten in Zeeuws-Vlaanderen in de streek allochtoon is. Geboren en getogen Zeeuws-Vlamingen hebben kennelijk nauwelijks behoefte zich in de PSP te organiseren. Die lokale desinteresse in de (partij)politiek geldt overigens niet alleen onze geestverwanten. Enig onderzoek leert dat geen enkele politieke groepering zich kan voorstaan op massale steun van de Zeeuwsvlaamse bevolking. Ook de opkomstpercentages bij verkiezingen verraden geen uitbundige belangstelling van de Nederlandse Vlamingen voor het fenomeen politiek en de daarvan afgeleide democratische vertegenwoordigende organen. Diegenen die het politieke handwerk nog wel bedrijven staan vaak als eersten klaar om de eigen bezigheden te relativeren.

Een treffend staaltje van dat 'relativeringsvermogen' toonde ook de lijsttrekker van de PSP-CPN-kombinatie tijdens de onlangs gehouden verkiezingen voor de Provinciale Staten. Dit politieke kopstuk kreeg precies een week voor die elektorale gebeurtenis grote behoefte aan vakantie, een verlangen waaraan hij onmiddellijk toegaf. Toen hij drie dagen na de verkiezingen in het Zeeuwse terugkeerde zaten een aantal organisatoren van fora en spreekbeurten zich nog steeds af te vragen waar hun Pacifistisch-Communistische spreker was gebleven, terwijl inmiddels ook de enige zetel die namens de combinatie in de Zeeuwse Staten werd bezet, was teloorgegaan.

Guido Piscaer, Gewestelijk voorzitter van de PSP-Zeeland en voormalig voorzitter van de afdeling Zeeuws-Vlaanderen, vertelt het voorval enigszins zuchtend. Het is duidelijk dat hij de handelwijze van zijn lijsttrekker afkeurt, maar hij maakt niet de indruk dat deze toch opvallende 'bijdrage' aan de verkiezingskampanje hem volstrekt verrast heeft. Hij kent zijn pappenheimers onderhand.

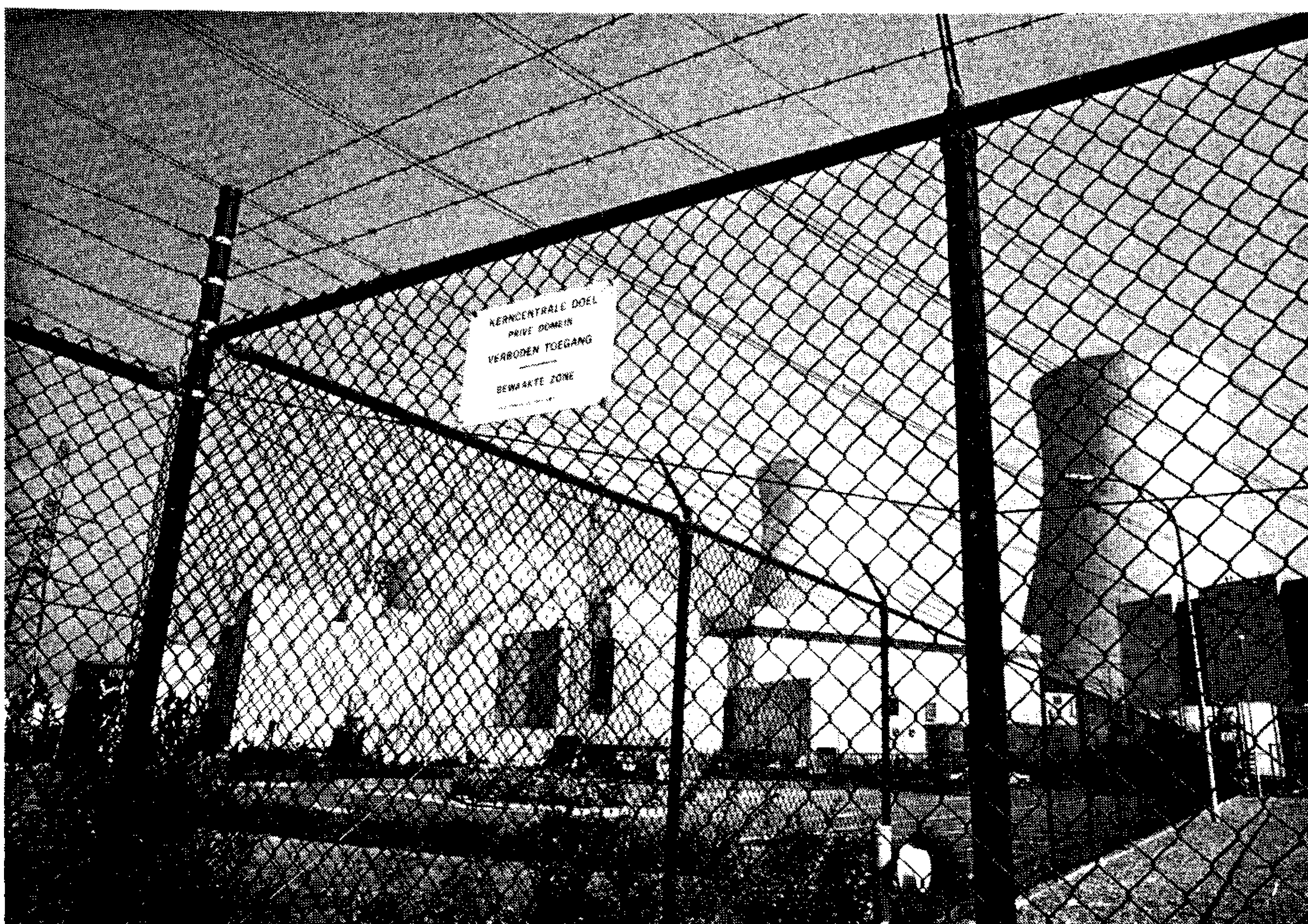
Verkiezingen zijn toch in de regel niet de eenvoudigste klussen waar de afdeling Zeeuws-Vlaanderen zich mee bezig dient te houden. In het merendeel van de gemeenten die de streek kent is het praktisch onmogelijk aan verkiezingen deel

te nemen. Er is eenvoudigweg niet aan genoeg namen te komen om een lijst te bemensen. Zelfs in de grotere kernen stuit zulks op moeilijkheden. In Terneuzen is het in het verleden wel gelukt, zij het dat daarvoor een combinatie van PSP-CPN-PPR en onafhankelijken nodig was. Die gezamenlijke groepering heeft nu één zetel in de plaatselijke gemeenteraad. Elders in de streek ligt met name de PPR nog al eens dwars wanneer mogelijke vormen van samenwerking ter sprake komen, hetgeen de potentiële mogelijkheden tot volksvertegenwoordiging van radicale linksen ook al niet ten goede komt. De afdeling Zeeuws-Vlaanderen van de PSP – die in 1975 zelfstandig werd – probeert in principe één maal per zes weken plenair bijeen te komen. Men is tijdens dat soort bijeenkomsten over het algemeen gelukkig als een achttal leden de vergadering bezoekt. Los van de maatschappelijke aktualiteit is er de laatste jaren veel gepraat over vormen van samenwerking en alles wat daarmee verband houdt.

Portokosten

Een eigen orgaan in de vorm van een afdelingsblad of iets dergelijks kent de afdeling niet. Wanneer de leden van zaken op de hoogte dienen te worden gebracht gaan er van tijd tot tijd stukken mee met de per PTT verzonden konvokaties voor de geregelde afdelingsvergaderingen. Maar ook dat stuit op problemen in de vorm van de hoge portokosten die men dient te maken. Guido Piscaer: "Door de grote afstanden hier moet alles per post naar de leden, het is niet doenlijk om dingen persoonlijk te bezorgen. Daarom moeten we ook ieder jaar weer een beroep doen op Amsterdam om financiële ondersteuning." Een ander groot probleem waar de afdeling mee kampt is het gebrek aan jeugdig elan in de gelederen. Door het volledig ontbreken van vervolopleidingen in de streek trekt het overgrote deel van de jongeren weg naar elders om daar te studeren en al dan niet politiek actief te worden. Juist deze groep studerende jongeren is de traditionele doelgroep waaruit de PSP haar aanhang rekruteert. Gevolg van een en ander is dat het ledenbestand inmiddels valt te kwalificeren als 'oudere jongeren', die inmiddels ook wel zo'n beetje gerouleerd hebben in de functies die moeten worden waargenomen. Nieuw bloed meldt zich niet en de oude hap raakt enigszins vermoeid van het steeds weer gekonfronteerd te worden met dezelfde problemen.

vervolg op pag. 6

Doel, foto: Piet den Blanken

Keuze

Met die kontekst in het achterhoofd zijn de spanningen van de mensen die Zeeuws-Vlaanderen tegen de wind in toch nog redelijk op poten houden des te meer te waarderen. Guido Piscaer is zo iemand, maar ook Bart Kaiser, een andere voormalige voorzitter van de afdeling blaast zijn partij nog steeds mee. Zijn antwoord op de vraag waarom hij nog steeds meeloopt is illustratief: "Wat is het alternatief?"

Sabine Verburg uit Terneuzen is een van de 'nieuwste' leden van de afdeling. Ongeveer een jaar geleden meldde zij zich aan. Ze vond dat ze eens een keuze moest maken. Eerder stond ze als onafhankelijke op de gezamenlijke lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen in Terneuzen. Voor haar is de PSP de enige partij waarvan ze lid wil worden. Maar ook zij relateert weer onmiddellijk: "Ik weet echt niet precies wat de PSP allemaal wil en zo. Toen Henk Branderhorst hier vorig jaar een keer kwam op een scholingsbijeenkomst heb ik wat gelezen, maar daar is het bij gebleven. Het gaat me vooral om de sfeer en de konkrete dingen die je kunt doen." Sabine, die uit West-Duitsland afkomstig is en ook de dertig al ruim is gepasseerd, zit nu in de steunfractie rond de Terneuzense raadszetel.

In tegenstelling tot wat elders in den lande wel eens wordt gedacht is Zeeuws-Vlaanderen niet alleen maar de streek waar de tarwe en het vlas uitstekend gedijt in de vette klei. Met name het gebied rond het kanaal van Gent naar Terneuzen herbergt een grote concentratie chemische industrie die nogal wat problemen met zich mee-

brengt. De lokale overheid heeft de neiging de industriële activiteiten niet teveel voor de voeten te lopen met als gevolg dat er voor milieu-activisten handenvol werk is.

Ook de PSP neemt daaraan deel. Zo werd onlangs samen met de Zeeuwse Milieufederatie een onderzoek ter hand genomen naar illegale stortplaatsen. De kontakten van de PSP beperken zich in dat verband niet tot Nederlandse organisaties. Ook met geestverwanten in Belgisch Vlaanderen wordt samengewerkt. Belgische miliegroepen die actief zijn in de kanaalzone wisselen regelmatig informatie uit met hun Nederlandse collega's. Verder onderhoudt de PSP-afdeling vriendschappelijke kontakten met de Belgische Partij van de Arbeid, een wat radicalere politieke groepering dan de Nederlandse naamgenoot.

Ook activiteiten tegen kernenergie zijn vaak grensoverschrijdend. Niet verwonderlijk als men weet dat Zeeuws-Vlaanderen is ingeklemd tussen de kerncentrale van Borssele en het nucleaire pretpark in Doel.

Daarnaast houdt de afdeling zich bijvoorbeeld bezig met het verzet tegen de vaste oeververbinding over of onder de Westerschelde, iets wat tot voor een paar jaar op massale belangstelling van de Zeeuws-Vlamingen kon rekenen, maar inmiddels wat uit de publieke belangstelling is verdwenen. Dat verontrust de actieve pacifisten, die vrezen dat als gevolg van een massieve lobby van een paar invloedrijke voorstanders de vaste oeververbinding binnenkort ineens uit de hoge hoed zal worden getoverd, met alle financiële en milieuproblemen vandien. Dat de bevol-

king dan voor een fait accompli geplaatst zal worden en zal worden opgezadeld met iets waar men absoluut tegen is. Er is dus nog veel te doen in het Zeeuwsvlaamse.

Treinkaartje

De afdeling zou het zeker niet betreuren als men wat meer steun uit Amsterdam kreeg. Die blijft tot nu toe veelal uit. Guido Piscaer is daar overigens niet verbaasd over: "Amsterdam weet niet waar Zeeuws-Vlaanderen ligt. Ze vragen dan 'Wat kost een treinkaartje naar Terneuzen, niet wetende dat hier al 150 jaar geen trein meer rijdt.'" Voorlopig doen de volhouders het nog maar zelf en daarbij moeten ze meer voor lief nemen dan alleen het ontbreken van nationale support.

Sabine Verburg, die ook voorkwam op de lijst voor de Provinciale-Statenvierkiezingen, werd in de weken die daaraan voorafgingen regelmatig ongevraagd telefonisch benaderd met de mededeling "dat ze die rooie kommunistenhoer wel eens te grazen zouden nemen" en meer van zulke boodschappen.

Het slachtoffer zelf relateert de betekenis van dit soort acties: "Het verraadt toch een zekere politieke belangstelling." Toch een beetje ongezond soort van interesse, reden te meer om extra kontent te zijn met het Pacifistisch-Socialistisch tegenwicht in Zeeuws-Vlaanderen.

RUTGER VAN SANTEN

OP LOKATIE

SCHIEDAM

De gecombineerde PSP/PPR-gemeenteraadsfractie in Schiedam heeft het College van B&W schriftelijke vragen gesteld over de ondervertegenwoordiging van migranten in het ambtenarenbestand. De fractie vraagt het college een actief beleid te gaan voeren teneinde de werkloosheid onder migranten doelgericht te kunnen bestrijden. Van de 3287 Schiedamse werklozen zijn er 584 lid van een culturele minderheid, dat is 18%. Het percentage werklozen onder culturele minderheden is hiermee 6% hoger dan het percentage voor autochtone Schiedammers. De PSP/PPR vindt dat de gemeente als grootste werkgever het voortouw moet nemen om deze zorgwekkende werkloosheid onder migranten te doen verdwijnen. De eerste maatregel die de gemeente zou moeten nemen is er naar te streven zo snel mogelijk te komen tot een evenredige vertegenwoordiging van migranten in het gemeentelijk werknemersbestand.

AMSTERDAM-NOORD

Ondanks een geheel uit mannen bestaand afdelingsbestuur durft Amsterdam-Noord het aan serieus werk te maken van de feminisering van de partij. De afdeling heeft een nota uitgebracht 'Feminisering op afdelingsnivo' waarin vele aardige en nuttige aanbevelingen staan zoals: kinderopvang faciliteiten bij vergaderingen, vacatures in het bestuur door vrouwen op laten vullen, vaste vrouwencolumn in het afdelingsblad, feminiseringsjaarverslag en actief inspelen op activiteiten van de vrouwenbeweging in Noord.

DELFT

In een oplage van 25.000 (vijfentwintigduizend!!!) stuks is de eerste huis-aan-huis-krant van de gemeenteraadsfractie PSP/CPN/PPR in Delft verschenen, onder de naam Delfstof. Met als doel de activiteiten van de drie partijen in de raad bij een breder publiek bekend te maken. De financiering is nog niet helemaal rond maar men heeft wel het voornemen een dergelijke krant regelmatig te laten verschijnen.

ZOETERMEER

De PSP-Zoetermeer wil dat deze stad een stedenband aangaat met de Nicaraguaanse stad Jinotega. Zij zal daarvoor een verzoek aan B&W doen. Bovendien zal de PSP in deze stad meedoen aan de voorjaarstoernee van het Nicaragua-komitee in het kader van de actie 'Nicaragua moet overleven'. Wellicht ook iets voor al die andere PSP-afdelingen die banden hebben met Nicaragua?

IJMOND-NOORD

In het nieuwsblad van de PSP-IJmond-Noord een voor alle afdelingen nuttige lijst van bedrijven die zeer waarschijnlijk meewerken aan de bouw van de vliegbasis Woensdrecht. Opgesteld door de speurgroep Woensdrecht. Wellicht bruikbaar voor afdelingen die een boycotactie tegen deze bedrijven in hun woonplaats willen starten.

ALKMAAR

De PSP/PPR-fractie in Alkmaar is tot de ontdekking gekomen dat zij haar nuttige werk voor de burgerij meer onder de aandacht moet brengen. Het in de raad naar voren brengen van de radikaal-pacifistisch-socialistische principes is niet voldoende: de koppeling tussen parlementaire en buitenparlementaire activiteiten moeten hersteld worden. De fractie zal in folders en pamfletten haar ideeën en activiteiten onder de bevolking bekend gaan maken. De door de fractie ingediende moties en initiatiefvoorstellen zullen voortaan naar de betrokken instellingen gestuurd worden. En alle rechtstreeks naar de gemeenteraad gezonden brieven krijgen een persoonlijk antwoord van de PSP/PPR. Een doordacht public-relationsbeleid kan geen kwaad, moet men in Alkmaar gedacht hebben en, gezien het succes van een vergelijkbare aanpak van de PSP-Bussum, geen slechte gedachte.

WESTELIJKE MIJNSTREEK

In het kader van het socialisme-debat kunnen ze in Limburg niet langer wachten en dus organiseren ze een eerste bijeenkomst in Geleen op maandagavond 27 april in Hotel Stadion, Mauritslaan 2, aanvang 8 uur. Alexander de Roo licht zijn artikel over Markt-socialisme en basisinkomen toe, dat onlangs in Socialistisch Perspectief verscheen.

Leden en sympathisanten uit de rest van Limburg zijn welkom.

DE STICHTINGEN

Stichting Vorming en Scholing en Wetenschappelijk Buro
gaan meer samen doen.

Eind januari heeft de partijraad een nieuw bestuur gekozen voor SVS en WB.

Op voorstel van de stichtingen zelf stemde de partijraad in met het idee om voor beide stichtingen hetzelfde bestuur te kiezen en de beide stichtingen ook in de praktijk zo veel mogelijk samen te laten werken. Met die verkiezing gaf de partijraad verder groen licht voor een nieuwe opzet van de activiteiten.

Al met al een reorganisatie met als inzet:

- een kleinere meer efficiënte organisatie
- inhoudelijk sterkere en meer 'publieke' activiteiten
- een nieuwe stroom van projekten, konferenties, kursussen en publikaties met een 'wervend karakter'.

de nieuwe aanpak

Samenwerking noodzakelijk en wenselijk

Met de behandeling van het voorstel in de partijraad kwam een einde aan de vele gesprekken die (zoals de PSP-traditie wil) aan het uiteindelijke voorstel vooraf gingen. Dat maakt duidelijk dat de reorganisatie niet zomaar uit de lucht kwam vallen. Binnen Vorming en Scholing en het Wetenschappelijk Buro liepen al enige tijd beleidsdiskussies naar aanleiding van de teruglopende belangstelling voor kursussen en scholingsdagen en over de aard en opzet van de projekten/activiteiten. Daarnaast hebben beide stichtingen maar weinig mensen in dienst en dat betekent een sterke verkokering van het werk. Door de teruglopende financiële middelen van de stichtingen (door de terugloop van de PSP-bijdrage en een terugval van de rijkssubsidie) zou die verkokering van het werk zich nog verder doorzetten.

Een andere reden voor deze reorganisatie was de aandrang vanuit de PSP om tegenover de geldstroom meer 'zichtbaar nuttige' activiteiten te zetten.

Gezien bovenstaande ontwikkelingen en argumenten lijkt de stap in de richting van één organisatie niet meer dan een logische. Na enkele gespreksrondes werden de contouren van de nieuwe werkwijze duidelijk en kon de verdeling van het aantal nog beschikbare arbeidsuren over de verschillende activiteiten worden vastgelegd.

Want ondanks de reorganisatie ontkwamen de stichtingen niet aan een flinke bezuiniging. Een bezuiniging die jammer genoeg ook de nodige arbeidsuren heeft gekost. Met het groene licht van de partijraad is de zaak op papier rond en beginnen SVS en WB aan een nieuwe periode.

*****
*****
*****
*****
*****
*****
*****
*****
*****
*****

Wervende activiteiten

In dit katern van Bevrijding presenteren we de belangrijkste activiteiten van de komende periode. Het werk bestaat grofweg uit drie onderdelen:

- Ondersteuning van het raadswerk en de partijopbouw
- Opzet van projekten die uitmonden in een publikatie en/of conferentie
- De opzet van een eigen uitgeverij

Bestuur en medewerk(st)ers denken met dit alles een goede stap te hebben gezet. Maar het welslagen hangt voor een belangrijk deel af van de belangstelling voor deze activiteiten, zowel binnen als buiten de PSP.

SOCIALISME-DISKUSSIE

De commissie Socialisme-diskussie is op 14 maart voor het eerst bijeen geweest. Op de agenda stond de opzet voor de socialisme-diskussie centraal. De commissie heeft besloten om de diskussie te concentreren op een viertal hoofdonderwerpen: sociaal-kultureel, arbeid, makro-ekonomie en internationaal. Er zijn evenzoveel subgroepjes gevormd die de komende tijd de diskussie over die onderwerpen gaan voorbereiden. Kontaktpersonen voor de subgroepjes zijn respectievelijk: Joost Lagendijk, Robert Giesberts, Jan Gravestein en Hannah van Wijngaarden. Samen vormen deze kontaktpersonen de kerngroep.

De commissie heeft wat meer tijd voor de voorbereiding nodig dan in de opzet was voorzien. Ze wil echter wel vasthouden aan het komende najaar als de periode waarin de afdelingen de diskussies georganiseerd gaan worden. De komende maanden gaat de commissie de afdelingen al benaderen om een kontaktpersoon aan te wijzen. Een eerste landelijke bijeenkomst is vlak na de komende zomervakantie voorzien.

Inmiddels is Wim Bot, redakteur van het tijdschrift LINKS, als niet-PSP-er in de commissie benoemd; Chris Huinder heeft de commissie om persoonlijke redenen verlaten. De kerngroep is bereikbaar via Jan Gravestein, Bollenhofserstraat 118 bis, 3572 VS Utrecht, tel. 030-715520.

BLUF

"Bluf!" is een Amsterdams blad, waarin met de regelmaat van de klok artikelen verschijnen die de overheid niet welgevallig zijn. Na publicatie van artikelen waarin de actiegroep "De wraak van Jhr.Mr. de Braauw" haar inbraak in het Ministerie van Economische Zaken beschrijft, was de maat kennelijk vol. Het Openbaar Ministerie stelde een vervolging in. Hoewel het OM beschikte over adres, telefoon en gironummer van "Bluf", werd gekonstateerd dat "Bluf" niet als rechtspersoon was te beschouwen en dus pakte het OM de drukkerij (De Raddraaier) aan. En daarmee werd de wereld op z'n kop gezet. Als drukkerijen verantwoordelijk worden gesteld voor de inhoud van de drukopdrachten van hun opdrachtgevers is het goed mis. Het Partijbestuur van de PSP beschouwt de

vervolging van De Raddraaier dan ook als een aantasting van de vrijheid van meningsuiting en vraagt om een breed protest.

Solidariteitsbetuigingen naar De Raddraaier, Van Ostadestraat 233b, 1073 TN Amsterdam.

AMSTERDAM

Tegelijk met de Statenverkiezingen werden in Amsterdam verkiezingen gehouden voor vier nieuwe deelraden. In "De Pijp" kwam Links Akkoord (PSP/PPRCPN) met een gezamenlijke lijst uit en won zeven van de 25 zetels. Na de PvdA (tien zetels) de tweede partij. Maar nu komt het: in het dagelijks bestuur ("wethouders") of erbuiten?

In Amsterdam-Zuidoost (Bijlmer) ging de PSP zelfstandig de verkiezingen in – resultaat twee zetels (PPR één, CPN twee). In Watergraafmeer haalde de combinatie slechts twee zetels – maar dat is dan ook een echt PvdA-bolwerk. In Buitenveldert deed de PSP niet mee.

INTERLINKS

Op zaterdag 2 mei a.s. wordt in Nijmegen een conferentie georganiseerd met als thema: Hoe kan aan radikaal-linkse gemeente-politiek vorm gegeven worden?

De conferentie is een uitvloeisel van een eerdere bijeenkomst die oktober '86 in Haarlem gehouden is. De organisatie van de vervolgonferentie is in handen van Radikaal-Links in Nijmegen.

Aanmelden door overmaking van f 3,50 op giro 2662058 van PSP-fractie Nijmegen o.v.v. 'konferentie'. In de loop van april wordt een mapje met stellingen en achtergrondstukken aan de deelnemers toegezonden.

Voor nadere informatie kan men terecht bij de fractie van Radikaal-Links Nijmegen, Korte Nieuwstraat 5, 6511 PP Nijmegen, tel. 080-292370.

1 mei-bijeenkomsten

De oogst is niet bijster groot dit jaar:

Alkmaar – PSP, CPN, PPR, PvdA, Chilikomitee, Turkse Arbeidersvereniging en KMAN organiseren een 1 mei-bijeenkomst in De Rekers, Muiderwaard 396. Aanvang 20 uur. Thema: herverdeling van arbeid, spreekster: Karin Adelmund.

Amsterdam – PSP, CPN, PPR, SAP, PvdA, Oud-AJC (?), Nivon, FNV en Vara – samen op 1 mei in Krasnapolski, 20 uur. Met De Stem des Volks, Jazz-show-ballet en Antilliaanse muziek. Spreeksters: Hans Pont (FNV), Marianne Sint (PvdA) en Connie Braam.

Om 19 uur begint een demonstratie vanaf het Museumplein.

Dordrecht – PSP, CPN, PPR en de Turkse Werknemersvereniging DID vieren 1 mei in de hal van het Dordse Stadhuis, aanvang 8 uur. Sprekers: Mohammed Rabbae, dir. Nederlands Centrum Buitenlanders.

AGENDA

11 april 10.30-15.30 uur, Sek-themadag over sociale zekerheid en uitkeringsgerechtigden toegespitst op fraudebestrijding; sprekersters: Titia van Leeuwen, Wilbert Willems en vrouwen van de Belangenvereniging Benadeelde Bijstandsvrouwen en de FNV-Voedingsbond; Utrecht, PSP-pand; inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020-275003.

25 april, 10.00-14.00 uur, vergadering commissie socialisme-diskussie; Utrecht, PSP-pand; inlichtingen: Jan Gravestein, tel. 030-715520.

Bijverdienen

Enkele lezers wezen de redactie op een onvolledigheid in het artikel van Marjan Zijlmans over de sociale zekerheid, in het vorige nummer van Bevrijding. Het betreft het bijverdienen met een bijstandsuitkering.

De regeling ziet er in het kort als volgt uit: Heeft iemand, naast een bijstandsuitkering, andere inkomsten als alimentatie of een sociale uitkering, dan worden deze volledig van het normbedrag afgetrokken.

Gaat het om inkomsten uit (deeltijd-)arbeid, dan ligt de zaak anders. Als regel mag van wat wordt verdiend 25% worden behouden; 75% wordt gekort op de uitkering. Wel zijn die bijverdiensten aan maximum-bedragen gebonden. Voor een alleenstaande is dat per maand hoogstens f 157,05, voor een echtpaar/éé-oudergezin is dat f 224,35 (inclusief een vrijstelling voor de eerste f 74,80 per maand voor één-oudergezinnen). De maximaal vrijgelaten bijverdienste is ongeveer 15% van de uitkering. Eén-oudergezinnen vallen dus onder een iets minder ongunstig bijverdienregime. Hiermee hopen we de onvolledigheid te hebben rechtgezet.

FRAKTIE AKTIEF

Cie Dekker

Opmerkelijk vindt de Tweede Kamerfractie van de PSP de nadruk die de Commissie Dekker legt op de cruciale rol die de "aanbodzijde" speelt als opjager van de kosten van de gezondheidszorg. Maar gevreesd moet worden dat dat in te weinig daden omgezet zal worden.

De Commissie erkent hoezeer de specialistische hulp (toename van het aantal verrichtingen) bevestigd moet worden. Het voorstel om de specialisten onder het ziekenhuisbudget te laten vallen beoordeelt de PSP dan ook positief. Maar werd in een concept-rapport van enkele weken terug nog onomwonden gesproken van "reductie van het aantal specialisten", in het definitieve rapport wordt nog slechts gesproken van "tenminste bevriezing van het aantal specialisten". Achter de schermen lijkt de eerste slag alweer door de specialisten gewonnen.

De PSP vindt het onaanvaardbaar dat de patiënten de rekening gepresenteerd krijgen (in de vorm van een eigen bijdrage van 25 gulden) van de sterk toegenomen kosten van specialistische hulp. De specialist wordt als oorzaak gezien, de patiënt mag het betalen.

De PSP wijst overigens alle voorgestelde eigen bijdragen af. Met name de rigoreuze uitbreiding van de eigen bijdrage AWBZ, die in het recente verleden al voor zoveel ellende gezorgd had, vindt de PSP absurd.

De Commissie Dekker geeft "slechts" voor 300 miljoen gulden aan hoe met behulp van eigen bijdragen bespaard kan worden, in plaats van voor 600 miljoen waarom de regering gevraagd had.

Het door de Commissie voorgestelde verzekeringsstelsel kent een aantal positieve elementen. Het kan gezien worden als een stap op weg naar een volksverzekering. Maar de vorm die de commissie nu gekozen heeft met een basispakket dat, zoals de commissie zelf toegeeft, een aantal essentiële voorzieningen mist, en het aan de vrije markt overlaat, is onaanvaardbaar. Het basispakket (85% van het ziektefondspakket) moet zo snel mogelijk uitgebreid worden. De prijs is vooral voor mensen die noodgedwongen veel van de gezondheidszorg gebruik moeten maken door de voorstellen van de Commissie veel te hoog.

Stroom

Voorzitter Dolman van de Tweede Kamer schijnt onlangs gezegd te hebben dat Andrée van Es haar medewerk(st)ers niet in de hand heeft. Hij doelde op de onverminderde stroom schriftelijke vragen die de fractie stelt aan de verschillende bewindslieden. De fractie beschouwt dit als een compliment en hieronder volgt een kleine selectie.

De grootscheepse en intimiderende arrestatie van acht mensen in Nijmegen op grond van artikel 140 Sr – deelname aan een rechtspersoon die tot doel heeft misdrijven te plegen – was reden voor een serie kritische vragen aan de minister van justitie. De minister had zelf onlangs gezegd dat bij toepassing van dat artikel gedacht moet worden aan een "misdaadsyndicaat". Is deze kwalifikatie van toepassing op deze acht mensen, wilde de fractie weten. En of met deze arrestatie geen groepsverdenking wordt geïntroduceerd, wat haaks staat op de uitgangspunten van het strafrecht dat er een individuele verdenking moet zijn van een concreet strafbaar feit, hetgeen de minister laatst zelf nog beweerde. Ook vroeg de fractie wat er gebeurt met alle inbeslaggenomen spullen. Samengevat komen de vragen er op neer of justitie zich nog aan zijn eigen grenzen houdt, of dat alles is gelegitimeerd waar het de kraakbeweging betreft.

In Haarlem heeft de Plaatselijke Inlichtingendienst een poging tot infiltratie gedaan bij de redactie van het blad Omslag. De vragen die het raadslid Rob van Doorn daarover stelde aan de Haarlemse burgemeester werden zo nietszeggend beantwoord dat de fractie om opheldering heeft gevraagd bij de minister van Binnenlandse Zaken. Het blijkt steeds dat de activiteiten van de PID's nauwelijks gecontroleerd kunnen worden omdat de verantwoordelijkheid zo diffuus is geregeld en iedereen zich achter elkaar verschuilt.

Er is gevraagd om de positie van Surinaamse vluchtelingen te verbeteren. Zij worden hier "Vk

1/8

, wat betekent dat zij niet teruggestuurd worden naar Suriname, maar ze zijn verder volkomen afhankelijk van de Surinaamse gemeenschap, daar zij geen financiële en andere ondersteuning genieten. Dat is een onaanvaardbare situatie.

De minister van Buitenlandse Zaken is verzocht zijn invloed aan te wenden bij de Zuidafrikaanse regering om de vrijlating te bewerkstelligen van twee ANC-leiders die gevangen zitten op Robbeneiland en ernstig ziek zijn. Het gaat om Harry Gwala en Gova M'beki. M'beki is 77 jaar en zit al sinds '64 gevangen.

Tot slot: Aan de minister van Financiën is gevraagd of hij de mening deelt van zijn woordvoerder dat financiën niet zal bijdragen in de kosten van de hulp aan AIDS-patiënten omdat "ieder departement de tegenvallers (sic) in zijn eigen begroting moet opvangen". AIDS als budgettaire tegenvaller beschouwen. De vraag of ze bij financiën soms aan blikvernauwing lijden werd niet toegelaten door Dolman.

ANNELIES SCHUTTE

Koerden

Koerden komen in Nederland groot in het nieuws als er een vechtpartij is, of als één van de groepen vluchtelingen die ons land op dit moment zo "massaal" binnenkomen. De werkelijke situatie van deze groep – en dat maakt bannelingen wanhopig – blijkt alleen uit kleine berichten en is in Nederland nauwelijks bekend.

Die werkelijke situatie is dat in Turkije op grote schaal Koerden worden uitgemoord. Driekwart van het Turkse leger is samengetrokken in de provincie Koerdistan, waar al jaren de staat van beleg heerst. Onder het voorwendsel van bestrijding van guerrilla-eenheden vinden huiszoekingen plaats en aanvallen van het leger op Koerdische dorpen. Sinds half februari, toen de acties tegen de Koerdische bevolking in verhevigde mate begonnen, zijn er zelfs drie bombardementen uitgevoerd waarbij honderden burger-slachtoffers vielen. Er is sprake van massale deportaties, waarbij Koerden worden overgebracht naar Turkse provincies en Turken in Koerdische dorpen worden geherhuisvest. Er zou zelfs een plan bestaan om negen miljoen Koerden te deporteren – onder het mom van herbebossing van het gebied. Turken en Afghaanse en Pakistaanse vluchtelingen zouden dan naar de Koerdische dorpen worden overgeplaatst. De Koerden vrezden dat dit alles nog maar het begin is van een herhaling van de genocide die in de jaren twintig en dertig op deze bevolkingsgroep plaatsvond. Hoe kan het dat een dergelijk bloedbad doodgezwegen wordt in een land dat zelfs voorzitter is van de Raad van Europa, met wie de EG-betrekkingen almaar nauwer worden aangehaald? Het antwoord is naar alle waarschijnlijkheid eenvoudig: Turkije is één van de belangrijkste NAVO-bondgenoten. Enkele jaren geleden werd – mede door Nederland – een zogenaamde Statenklacht ingediend in de Raad van Europa. Onderzocht zou worden of Turkije zich schuldig maakte aan schendingen van de mensenrechten; niet alleen tegen de Koerden, maar ook door honderden politieke gevangenen in mensonterende omstandigheden op te sluiten, door onderdrukking van vakbondsrechten. Deze Statenklacht is ingetrokken in februari jl. Het kan geen toeval zijn dat onmiddellijk daarna de acties tegen de Koerden zich verhevigden. Met de intrekking van de Statenklacht verdween de laatste mogelijkheid om nog enige controle uit te oefenen op de naleving van de mensenrechten in Turkije.

Voor Andrée van Es zijn de gewelddadige acties tegen de Koerden aanleiding geweest om schriftelijk aan minister Van den Broek te vragen bij de Turkse regering aan te dringen op toelating van een onderzoekscommissie – bestaande uit vertegenwoordigers van Amnesty International of het Rode Kruis – met het verzoek zo snel mogelijk verslag uit te brengen.

Het zou niet het eerste schokkende rapport van Amnesty International over Turkije zijn. Maar met zwijgen over de toestand van de Koerden wordt hun positie het minst gediend.

JOOSJE LAKMAKER

INDONESIË

Smaragd of fregat?

Nederland zorgt goed voor haar (ex-)koloniën. Indonesië merkt dat al jaren lang. Nederland staat borg voor diverse wapenleveranties aan de militaire dictatuur van Suharto. Als het over Suriname gaat wordt er constant gesproken over mensenrechten, democratie en andere mooie zaken. Indonesië daarentegen krijgt weinig vermanende vingertjes, maar wel een hoop militair speelgoed. Indonesië is een 'bevriend regime'. Het laatste teken van vriendschap is de levering van vier en mogelijk zelfs zes zogenaamde Van-Speijkfregatten, 'afdankertjes' van de Nederlandse marine. De eerste twee fregatten zijn al in 1986 afgeleverd. De rest volgt binnenkort. Een dubieus staaltje van exportbevordering.

In april werd bekend gemaakt dat de marine vier van de zes Van-Speijkfregatten wilde verkopen als onderdeel van een moderniseringsprogramma, waarbij onder meer acht nieuwe 'M'-fregatten zullen worden gekocht. De nieuwe fregatten worden pas in 1988 aan de Nederlandse marine geleverd, maar door onder andere de kostenoverschrijding bij de bouw van de Walrusonderzeeboten, is besloten niet te wachten met het zoeken naar kopers voor de oude fregatten tot 1988 maar nu al 'de boer op te gaan'. Dat lukte: Indonesië.

Zowel het motief voor de verkoop, de financiële situatie bij de marine, als het tijdstip waarop is zeer aanvechtbaar, want:

- a. de schepen zijn in het begin van de jaren tachtig nog volledig gemoderniseerd;

- b. in december '85 wordt overeenstemming bereikt over de verkoopprijs voor vier fregatten: f 350 mln., inclusief de kosten van opleiding van de Indonesische bemanningen, een grote onderhoudsbeurt en de levering van reserve-onderdelen;

- c. in de defensiebegroting '87 is een bedrag opgenomen, groot 100 mln., voor het verkoopgereedmaken van Van-Speijkklasse fregatten en een bedrag van 25 mln. voor de aankoop van extra afvuurinstallaties ten gevolge van de verkoop van Van-Speijkklasse fregatten aan Indonesië;

- d. twee van de vier fregatten zijn al in '86 overgedragen aan de Indonesische marine, daarvoor kan in de defensiebegroting van '87 dus geen bedrag zijn opgenomen voor het verkoopgereedmaken van de eerste twee fregatten. De defensiebegroting '87 kan daarom alleen maar betrekking hebben op de fregatten die nog niet zijn overgedragen. Dat betekent dat voor de eerste twee fregatten ook een bedrag van minimaal 125 mln. gebruikt moet zijn om de schepen verkoopgereed te maken. Onduidelijk is welk ministerie dit bedrag heeft opgehoest. Op de defensiebegroting '86 kon het nog niet staan omdat bij het opstellen daarvan de onderhandelingen met Indonesië nog gaande waren. Wellicht hebben ontwikkelingssamenwerking en/of economische zaken in de buidel getast, maar er is over het bedrag ten behoeve van het verkoopgereedmaken in ieder geval geen verantwoording afgelegd aan de Tweede Kamer.

- e. het netto bedrag dat over kan blijven na aftrek van alle verplichtingen die Nederland op zich heeft genomen ten opzichte van Indonesië, zoals het verkoopgereedmaken, de opleiding van de Indonesische bemanning en extra installaties, is ten hoogste 100 mln.

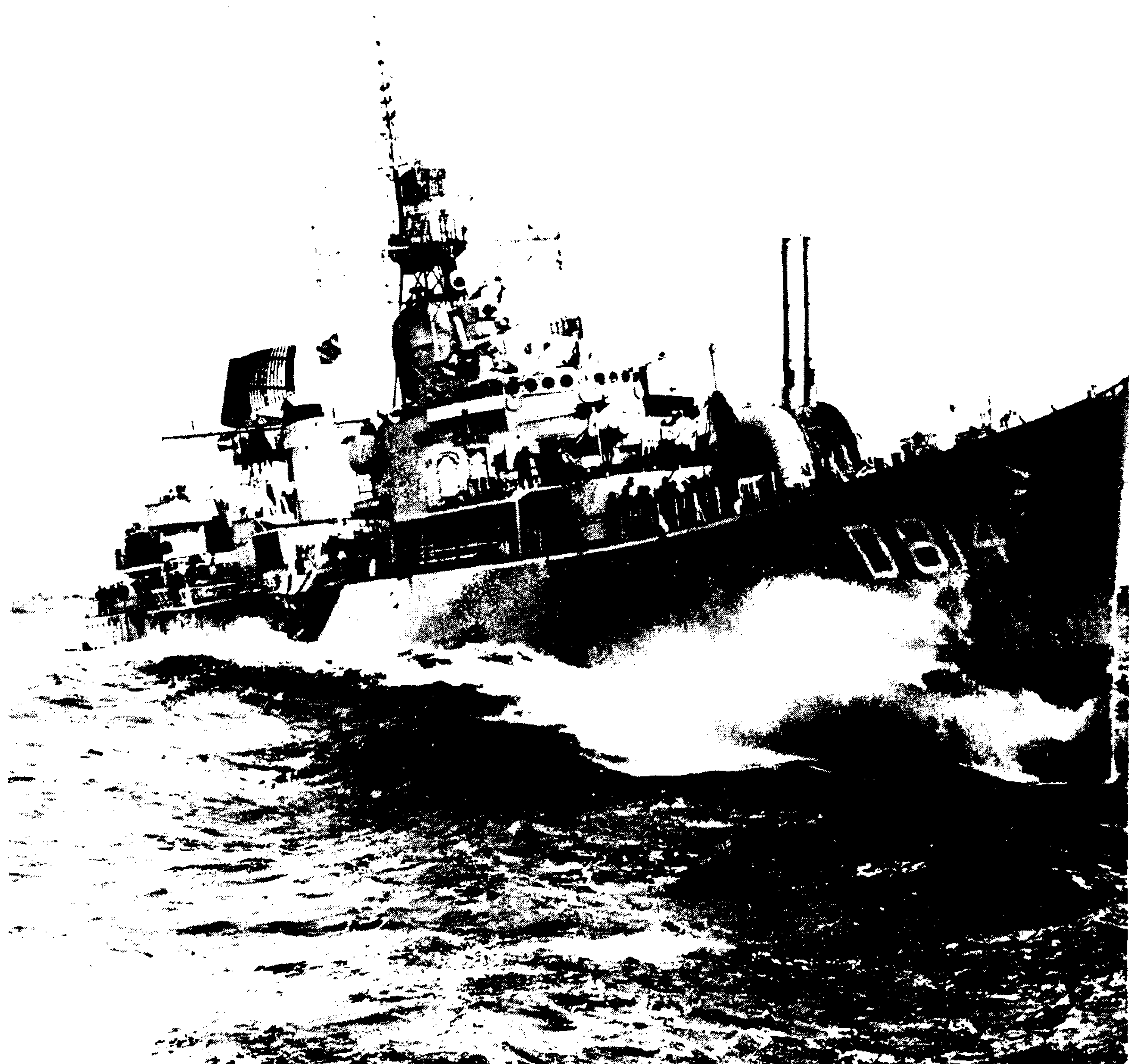
De kans dat dit bedrag nog lager uitvalt is reëel aanwezig. Het betekent dat de Indonesische marine in Nederland vier stuks geheel gemoderniseerde Van-Speijkfregatten, voorzien van een in Nederland opgeleide bemanning, koopt voor maximaal 25 mln. per fregat. Ter vergelijking:

voor drie veel kleinere korvetten bedroeg de verkoopprijs in 1975 ruim 500 mln. De verkoop van de vier fregatten is dus echt een 'cadeautje', ze worden praktisch weggegeven.

Is de Hollandse koopmansgeest verdwenen, is het uit liefde voor de gordel van smaragd of doet Nederland aan voorjaarsuitverkoop?

Niets van dit alles. Wilton Feijenoord in Schiedam en De Schelde in Vlissingen proberen gezamenlijk een Indonesische reuzenorder binnen te halen voor de bouw van 24 fregatten, een order met een looptijd van 1990 tot 2020 en met een verwachte omvang van ca. 8 mld. De 'gift' van de vier fregatten zou dus opgevat kunnen worden als een gebaar om de Indonesische generaals gunstig te stemmen. Het Nederlandse bedrijfsleven kan er in de toekomst mogelijk de vruchten van plukken en het is datzelfde bedrijfsleven dat altijd de doorslaggevende stem heeft.

Een militair-strategische noodzaak om de fregatten aan te schaffen was er nooit en om ze te moderniseren was blijkbaar ook niet noodzakelijk nu ze direct daarna worden weggegeven, om nog maar te zwijgen over de verhalen van het moeten voldoen aan NAVO-verplichtingen. Het winststreven van werven en van de belangrijkste producent van systemen op het gebied van de

ZUID-AFRIKA

Dienstweigeren

Behalve via bedrijven als Philips en Shell zijn Nederlanders ook als soldaat betrokken bij de apartheidsoorlog, sinds Zuid-Afrika een wijziging aanbracht in de wet op Suidafrikaanse Burgerskap. Sindsdien bestaat er ook een dienstplicht voor buitenlandse mannen in Zuid-Afrika tussen de 15 en 25 jaar die langer dan vijf jaar in het land wonen, ze krijgen namelijk gewoon de Zuidafrikaanse nationaliteit.

De enige manier om aan de dienstplichtvervulling te ontkomen bestaat voortaan in het afstand doen van de Zuidafrikaanse nationaliteit. Daarmee vervalt de permanente verblijfsvergunning en wordt men het land uitgestuurd.

Keith Reppe, Jan Gewalt en Greg van Druten zijn alledrie opgegroeid in Zuid-Afrika. Hun afkeer van het apartheidregiem heeft hen doen besluiten om geen dienst te nemen in het Zuidafrikaanse leger. Ze wonen nu in Nederland en zijn hier actief voor de Nederlandse afdeling van de COSAWR (Committee On South African War Resistance).

Bewustwording

Jan: "Mijn bewustzijn van het onrecht om me heen kwam niet van de ene dag op de andere. Bewustwording is een proces. Ik kan niet zeggen dat ik racistisch ben opgevoed. Het in de mond nemen van scheldwoorden als 'kaffer' werd bij ons thuis niet getolereerd. Maar om te beweren dat je daarom niet racistisch bent, is heel wat anders. Woorden zeggen niet zoveel, daden des te meer. Mijn wantrouwen ten opzichte van het Zuidafrikaanse regiem is zeker vergroot door verhalen van kennissen die in militaire dienst waren geweest. Zij vertelden mij dat toen in '75 de Zuidafrikaanse regering glashard de aanvallen in Angola tegensprak, zij daar juist waren gestationeerd. In Angola hoorden ze op de radio dat hun aanwezigheid daar werd ontkend."

Keith kende als jongen wel gevoelens van protest maar had toch te weinig zicht op wat er zich werkelijk in zijn land afspeelde, om die gevoelens ook werkelijk in daden om te zetten.

"Met de jaren groeide ook mijn kennis van de politieke situatie in Zuid-Afrika. Ik was vooral geschokt over hoe mijn vrienden hun ervaringen met het leger vertaalden. Het militaire apparaat had negatieve invloed op ze. Zij ontwikkelden zich als ware fascistten."

Jan: "Mensen beseffen niet hoe het leger je kan veranderen. Zo'n 90% van het leger bestaat uit jongens die net van school komen. Die hebben – zo jong als ze zijn – geen besef van de politieke situatie. Ze ondergaan als het ware in het leger een hersenspoeling. De psychische gevolgen voor de meesten zijn groot."

Dienstplicht

Op Zuidafrikaanse scholen wordt er alles aan gedaan om jonge mensen vertrouwd te laten raken met het militaristisch denken. Jan zat in Namibië op de middelbare school. Net als alle

andere 11-jarigen kwam hij in het Zuidafrikaans kadettenkorps terecht, kreeg hij een uniform aan en moest hij meedoen aan militaire oefeningen. In de laatste schoolklas weigerde hij om hieraan nog verder mee te doen. Veel steun voor deze stap kreeg hij niet, hij was de enige.

De Zuidafrikaanse scholen spelen een belangrijke rol voor het militaire apparaat. Via de scholen krijgen blanke jongens een oproep voor het leger. Door hun studie aan de universiteit kregen Jan en Keith uitstel van militaire dienst. Op de universiteit maakten ze deel uit van de studentenbeweging en zetten zich actief in tegen de apartheid.

Door hun activiteiten werden zij gekonfronteerd met voor hen nog hele andere, nieuwe informatie over de gevolgen van apartheid. "Ach, als je op een gegeven moment niet de misstanden om je heen ziet, loop je met behoorlijke oogkleppen op."

Op een dag ontvingen ook Keith, Jan en Greg een oproep voor militaire dienst. Drie keuzes waren mogelijk, aan de oproep gehoor geven, ondergronds gaan of het land verlaten. Dienstweigeren in Zuid-Afrika is onmogelijk, alleen mensen met een zeer bepaalde geloofsovertuiging worden erkend. Die moeten dan zes jaar vervangende dienstplicht doen. Je af laten keuren om zo niet in dienst te hoeven, lukt ook niet. Iedere blanke man kan in het leger worden gebruikt.

Het leger is raciaal samengesteld. In Zuid-Afrika is het in dienst treden van zwarte mannen in het leger vrijwillig, zij worden in aparte bataljons verdeeld. Alleen in Namibië is er wel een dienstplicht voor iedereen.

Blanke mannen die willen onderduiken hebben het moeilijk. Ze kunnen door hun eigen burens worden verraden en in de townships kunnen ze

vervolg van pagina 9

elektronische oorlogsvoering, De Hollandse Signaal Apparaten b.v., in Hengelo, overtreft alle andere belangen zoals bijvoorbeeld het door de regering veel geroemde 'restrictieve wapen-exportbeleid'. Wat er restrictief aan is, is een raadsel.

Restrictief

In de jaren '70 zijn een aantal nota's verschenen waarvan je kan zeggen dat ze ogenschijnlijk een beperking zouden kunnen aanbrengen in de wapenexport vanuit Nederland, maar concreet is dat na het verschijnen van deze nota's er nog nooit zoveel wapens door zowel de Nederlandse overheid als door het particuliere bedrijfsleven verkocht zijn.

In de nota "Ontwapening en Veiligheid" uit 1975 werd ten aanzien van wapenhandel nog het volgende gesteld: "Nederland voert een selectief wapenexportbeleid, waarbij overwegingen van vredesbeleid prevaleren boven strikt commerciële belangen. In de praktijk wordt een belangrijk aantal vergunningen niet afgegeven. Leveranties naar gevoelige en potentieel gevoelige regio's worden zorgvuldig op hun politieke merites beoordeeld. Dit geldt met name voor uitvoer naar landen die in een gewapend conflict zijn betrokken of waar gevaar bestaat voor gebruik van het wapenmateriaal voor onderdrukking van de ei-

gen bevolking."

Ook in de nota "Rechten van de mens in het buitenlands beleid" uit 1979 staat een dergelijke passage. Maar nota's houden geen wapens tegen, helaas.

Sinds 1963 is er in Nederland een "wettelijk" kader op basis waarvan wapenexportvergunningen verleend worden, het zogenaamde uitvoerbesluit strategische goederen, dat als algemene maatregel van bestuur is vastgesteld op basis van de in- en uitvoerwet en op 14 augustus '86 werd van het het "Besluit afgifteverklaring strategische goederen". Als motivatie voor deze besluiten wordt genoemd: "het belang van de internationale rechtsorde". Lekker vaag begrip. Dat houdt niet in alleen wapenleveranties aan "democratische" rechtsstaten met een "legitieme defensiebehoefte".

Het uitvoerbesluit heeft maar twee echt belangrijke artikelen. Artikel 2: de uitvoer van goederen zonder vergunning van Onze Minister (de minister van Economische Zaken) is verboden. Artikel 4: Onze minister kan vrijstelling en op aanvraag ontheffing verlenen van het bij artikel 2 bepaalde.

De minister van Economische Zaken kan dan ook probleemloos en in de geest van de motivatie van het uitvoerbesluit aan bedrijven die veel exporteren een algemene ontheffing geven voor

de verplichting een exportvergunning aan te vragen, want er mag in principe aan alle landen geleverd worden met uitzondering van de kommunistische landen en Zuid-Afrika. De wapenleveranties aan het generaalsbewind in Indonesië stuiten dus formeel op geen enkel bezwaar. Er wordt meer belang gehecht aan de rechtszekerheid van het bedrijfsleven als zij kontrakten wil afsluiten. PvdA, CDA, VVD en D'66 steunen dit beleid en het ziet er dus niet naar uit dat de wapenverkoop snel teruggedrongen wordt.

Hoe kan er nog zonder hypocrisie gesproken worden over democratie en mensenrechten als Nederland wapens levert aan Indonesië, een land dat al tien jaar in een agressie-oorlog is verwickeld met Oost-Timor en waar de mensenrechten stelselmatig geschonden worden, vakbondsleders geëxecuteerd worden.

Nederland moet de "ontwikkelingshulp" aan de Indonesische militaire dictatuur stopzetten. Er moet een eind komen aan het opleiden van Indonesische militairen in Nederland (op dit moment zijn dat er ca. 300) en er mag geen enkele leverantie van militair materiaal van Nederland aan Indonesië plaatsvinden.

Aan de PSP zal het niet liggen. Onderschat nooit de stille kracht.

zich niet verstoppen want een blanke valt daar teveel op. Keith, Jan en Greg wilden op geen enkele wijze meewerken aan het apartheidsregiem en kozen er voor om het land te verlaten. Naast hen zijn er steeds meer jongens die in Zuid-Afrika weigeren om in dienst te gaan. Van de 54.000 jongens die per jaar worden opgeroepen, weigeren zo'n 3000 militaire dienst. De meesten hiervan gaan in Zuid-Afrika ondergronds. Als dienstweigeraar staat hen een gevangenisstraf te wachten van zes jaar. Ook voor Greg. Greg is naderhand nog eens een keer teruggegaan naar Zuid-Afrika. Zijn vader was erg ziek en hij wilde hem graag bezoeken. Hij kreeg zijn visum maar kon niet langer dan tien dagen bij zijn ouders blijven, omdat hij anders weer een oproep voor dienst zou krijgen. Zuidafrikaanse 'veiligheidsagenten' zijn na zijn vertrek nog vijf keer bij zijn ouders geweest.

Nederlandse ambassade

De Nederlandse ambassade is niet bepaald scheutig met adviezen en steun voor haar onderdanen die in vreemde krijgsmacht moeten.

Jan: "Om een uitreisvisum te krijgen moest ik van de Zuidafrikaanse douane allerlei papieren ondertekenen. Volgens mij zou ik met het ondertekenen erkennen dat ik een Zuidafrikaans staatsburger ben. Bij het Nederlands consulaat vertelde ik dat ik dat niet wilde en het wilde verlaten. Hun reactie hierop was dat het een zaak was voor de Zuidafrikaanse autoriteiten en dat ik het zelf maar moest uitzoeken. Toen ik naar de Nederlandse ambassade ging om mijn paspoort te verlengen, ontving ik daar de officiële richtlijnen van de Zuidafrikaanse overheid over de dienstplicht van jongens met een buitenlands paspoort. Ik kreeg er zelfs het advies om toch maar gewoon in dienst te gaan met het argument dat je in Nederland door de grote werkloosheid toch niets kan beginnen. Uiteindelijk is het mij wel gelukt om Zuid-Afrika op legale wijze te verlaten."

Nederlands leger

Eenmaal aangekomen in Nederland ontvangen Zuidafrikaanse dienstweigeraars een oproep voor het Nederlandse leger. Jan noemt zichzelf geen pacifist, maar wil toch niet het Nederlandse leger dienen. "Ten eerste voel ik me geen Nederlander, maar een nog zwaarder wegend argument is dat Nederland door haar lidmaatschap van de NAVO de apartheid helpt handhaven. Het Zuidafrikaanse leger maakt gebruik van NAVO-oorlogsmateriaal. Het schiet met Belgische FN-geweren, het rijdt in Umimogs afkomstig uit West-Duitsland en Philips levert elektronica voor het leger." Jan is na een gesprek met een psychiater afgekeurd.

Greg is wel terechtgekomen in het Nederlands leger en zit nu bij de luchtmacht. Net als Jan en Keith voelt hij zich geen Nederlander. "Toen ik hier in Nederland aankwam had ik geen zin in tramelant, voor het geld heb ik ook nog een paar maanden bijgetekend." Hij voelt zich wel een buitenbeentje binnen het leger. "Door mijn sergeant werd ik apart genomen om te vragen naar mijn ideeën omtrent het ANC. Met andere dienstplichtigen praat ik over de situatie in Zuid-Afrika. Eerst was hun houding nogal ongeïnteresseerd, maar langzamerhand krijg ik een beetje respons, en word ik geattendeerd op tv-uitzendingen en artikelen die over Zuid-Afrika gaan. Waar ik veel moeite mee heb zijn de vele racistische uitlatingen van de soldaten." Greg kiest voor een kritische opstelling binnen het leger en heeft geweigerd om mee te doen in Woensdrecht.

Van links naar rechts: Keith Reppe, Jan Gewalt en Greg van Druten

Nederland

Nederland heeft al heel wat vuile woorden besteed aan het apartheidsregiem. Jan, Greg en Keith vinden echter dat het bij de Nederlandse regering en bevolking nogal eens aan daadkracht ontbreekt. Jan: "Wat mij zo aan het Nederlands beleid ergert is die zogenaamde genuanceerde houding. In Den Haag zetelt de grootste Zuidafrikaanse ambassade ter wereld, Schiphol is de grootste doorvoerhaven van Zuidafrikaanse produkten. Maar sankties, ho maar. "Volgens de regering kunnen daden alleen in Europees verband gesteld worden. In Nederland kan veel, het is hier heel normaal om te gaan demonstreren. Maar van een veranderde mentaliteit merk je niets. De welvaart is hier groot, te groot denk ik wel eens, vooral wanneer ik zie hoeveel eten en nog bruikbare spullen worden weggegooid. Tekenend voor de mentaliteit hier is de paar jaar geleden gehouden aktie die de naam meekreeg 'Een voor Afrika'; waarom nou niet 'Een met Afrika'?"

Het is makkelijk om een vinger te wijzen naar het racisme in een ander land. Maar Jan, Greg en Keith weten genoeg voorbeelden op te noemen van racistische uitingen in Nederland. Veelal subtieler, niet minder verwerpelijk.

COSAWR

Alle drie zetten ze zich in voor de COSAWR. Het belangrijkste doel van de COSAWR is bewust-

making en daarbij wil ze praktische hulp verlenen aan Zuidafrikaanse dienstweigeraars die hier naar toe komen. Het geven van voorlichting gebeurt door middel van het bezoeken van scholen, het uitgeven van posters, ansichtkaarten, het houden van interviews en dergelijke.

De samenwerking met Nederlandse politieke groepen en partijen verloopt niet altijd even gladjes. Verbeteringen op dit punt is gewenst. De PSP kan bijvoorbeeld in de Tweede Kamer iets voor de Zuidafrikaanse dienstweigeraars betekenen. Zo kan de PSP een steentje bijdragen in het bewerkstelligen dat de Nederlandse overheid maatregelen treft om te voorkomen dat Nederlanders vechten voor het apartheidsregiem.

ROB STEINBUCH
CORRIE VAN DER VELDEN
THEA VAN DER MOLEN

Alle medewerking aan COSAWR is welkom. Je kunt je abonneren op het tweemaandelijks te verschijnen COSAWR-nieuws door 10 gulden over te maken op giro 2470661 t.n.v. COSAWR, Amsterdam. Ook voor giften.

Oudezijds
Achterburgwal 173
1012 DJ Amsterdam
Tel. 020-270801

BEVRIJDINGSFONDS KOMITEE ZUIDELIJK AFRIKA

Versterk de organisaties
van de onderdrukten
in Zuid-Afrika.

Wij hebben urgente
verzoeken om hulp gekregen.

DETTIG JAAR PSP

DETTIG JAAR VERZET

Het wordt tijd een (programma)boekje open te doen. Zaterdag 9 mei is het zover – we vieren ons 30-jarig bestaan. In "De Balie" en in "Paradiso", in het hart van Amsterdam.

In De Balie begint om 10 uur een konferentie. Centraal staat een tekst, geschreven door *Lieke Thesingh, Ine Megens* en *Henk Branderhorst*, een Pacifistisch Manifest. Na de opening van de konferentie en na een toelichting op het stuk, wordt daarover in drie groepen gediskussieerd. In elke groep reageert in eerste instantie een genodigde op de inhoud en dan is het woord aan de deelnemers. Als reageerders zijn gevraagd: *Andrée van Es, Sietse Bosgra* en *Chris Huinders*. Na de lunchpauze worden opnieuw drie werkgroepen gevormd. In één werkgroep worden, onder leiding van *Rudi Boon* drie generaties PSP-sters geïnterviewd: *Joke Roos, Saar Boerlage, Lambert Meertens* en *Evert de Vos*: welke rol speelt het pacifisme in hun leven, in hun manier van met politiek bezig zijn? In een tweede werkgroep gaat het om hindernissen: welke blokkades moet je slechten als je met pacifistische politiek bezig bent? Een discussie, onder leiding van *Hubert Smeets*, tussen oud defensie-minister *Job de Ruiter* (uitgenodigd, nog niet toegezegd), *Maarten van Traa* (KKN) en *Frouke Smid* (Vrouwen voor Vrede). In een derde werkgroep staan de akties tegen kernenergie centraal, met een inleiding van *Hans Lourens*.

Om kwart voor drie gaan de deelnemsters van de konferentie naar Paradiso. Daar is 's morgens om half elf een ander programma van start gegaan. Tot half één is er een infomarkt: themagroepen en stichtingen van de PSP presenteren zich daar in het gezelschap van tal van vredesgroepen en alle groepen die zich met Zuidelijk Afrika bezighouden. Ook is er een tentoonstelling van het Komitee Zuidelijk Afrika en een overzichtstentoonstelling van 30 jaar PSP-affiches.

Om half twee begint een openbare manifestatie, waarop ook daar het Pacifistisch Manifest wordt gepresenteerd. Nu wordt daarop gereageerd door *Ria Beckers* (PPR), *Evelien Eshuis* (CPN) en *Thom Holterman* (PvdA-er en anarchist). *Hei Pasoep*, een koor van maar liefst 50 mensen uit Antwerpen, zingt verzetsliederen uit Zuid-Afrika. Als om drie uur de deelnemers van de Balie-

konferentie zijn gearriveerd, spreekt *Dr. Frene Ginwale* namens het *African National Congress* (ANC) over bevrijdingsstrijd en geweld. Op deze speech wordt dan gereageerd door *Bram van der Lek* (lid Europees Parlement). De manifestatie wordt afgesloten met een rede van *Andrée van Es*.

Voor genodigden houdt het Partijbestuur dan een receptie in De Balie, gevolgd door een diner, waarvoor de leden van eerste uur zijn uitgenodigd. Mensen dus die in januari 1957 lid van de PSP zijn geworden en het nog steeds zijn.

Om acht uur is er voor alle deelnemers (plus iedereen die maar komen wil) een groot feest in Paradiso, gepresenteerd door *Han de la Mar* (wethouder te Leiden) met medewerking van onder meer *Pael Haenen* c.q. *Margreet Dolman* c.q. *D. Gremdaat*, het Antwerpse koor *Hei Pasoep*, de kabaretgroep *Panter*, een kabaretgroep vanuit de PSJG (*Kunst door Kracht*), en *Red Palulu* met swingende Afrikaanse muziek.

Voor wie het nog niet heeft gedaan: dit is de laatste kans. In het vorige nummer van *Bevrijding* stond een aanmeldingsbon. Die kan nu (maar snel) nog worden opgestuurd (aanmelden per briefkaart kan ook, wel aangeven waaraan men wil deelnemen).

LIEKE THESINGH, INE MEGENS, RON LEYSER, BEN KOELEMAN, HENK BRANDERHORST

Dr. Frene Ginwala – ANC.

BEVRIJDING
BEVRIJDING
BEVRIJDING

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

30 APRIL 1987

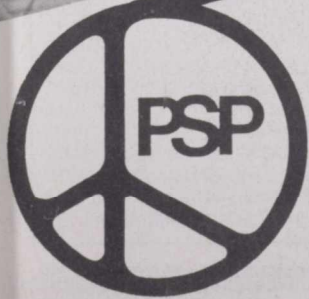
NUMMER 6

JAARGANG 31

in dit nummer:

- DERTIG JAAR PSP
- DILEMMA'S IN DE PSP
- PACIFISME VAN DE PSP

Zaterdag 9 mei. In Amsterdam.

In "De Balie", Kleine Gartmanplantsoen (vlak bij het Leidseplein) start om 10.30 uur precies een conferentie over "Pacifisme, van idee naar strategie". Startpunt: een "manifest", geschreven door Henk Branderhorst, Ine Megens en Lieke Thesingh. Twee keer drie werkgroepen met medewerking van onder meer Andrée van Es, Chris Huinder, Sietse Bosgra, Joke Roos, Hans Bruggeman, Evert de Vos, Sinie Strikwerda, Bram Stemerdink, Frouke Smid en Hans Lourens.

Er is nog een beperkt aantal plaatsen beschikbaar. Wie zich niet aangemeld heeft kan bij de ingang wellicht nog een kaart te pakken krijgen. (f 15,-)

In "Paradiso", vlak naast "De Balie", begint om 11 uur een infomarkt, waarop tal van PSP-themagroepen, stichtingen en groepen zich presenteren, ook met behulp van audio-visueel materiaal. Wie gedacht had nog eens actief te willen worden in een landelijke activiteit van de PSP, kan hier alle informatie krijgen. Ook aanwezig: tal van landelijke vredesgroepen en organisaties die zich bezig houden met Zuidelijk Afrika. Twee tentoonstellingen: Zuidelijk Afrika en dertig jaar PSP-affiches.

Om half twee begint in datzelfde Paradiso een manifestatie met medewerking van onder meer Janneke van der Plaat (voorzitter PPR), Evelien Eshuis (oud-kamerlid CPN) Thom Holterman (redakteur "De As"), ANC-vertegenwoordigster dr. Frene Gim-Wala, Bram van der Lek en Andrée van Es. Muziek: o.a. "Hei Pasoep" - koor en orkest uit Antwerpen - en "Het Rood Akkoord" uit Bergen op Zoom.

(Deelnemers aan de conferentie in "De Balie" gaan 's middags naar Paradiso.)

's Avonds vanaf 8 uur een groot feest in "Paradiso" met o.a. Pau! Haenen, Diana Ozon, Ileana Melita, "Hei Pasoep", "Panter", "Kunst naar Kracht" en "Red Palulu".

Kaarten voor "Paradiso" bij de ingang: 's morgens gratis; 's middags plus 's avonds f 7,50, alleen de avond f 5,-.

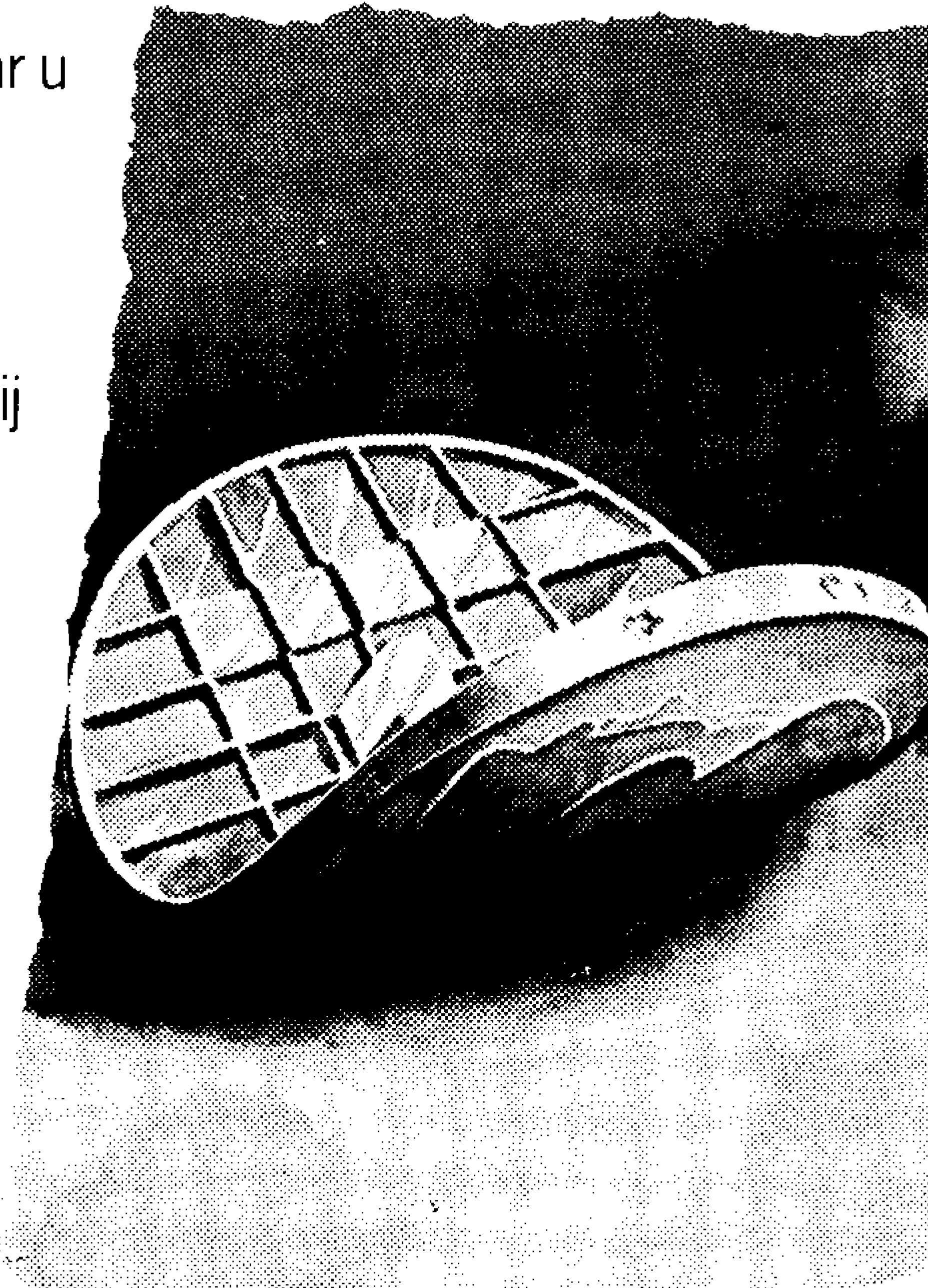
(Advertentie)

GELD DAT STOM IS, MAAKT RECHT WAT KROM IS!

U legt elke maand een bedragje opzij. U hebt een spaarrekening die aan het eind van het jaar een mooie rente toont. Die rente is zo mooi omdat uw spaargeld winstgevend belegd wordt. Daar is niets op tegen. Totdat u het gevoel krijgt dat met dat geld wel eens zaken gefinancierd worden die u erg onwelgevallig zijn. Een exportkrediet voor een land waar de gevangenen vol zitten met mensen wier enige misdaad het was dat ze 'vrijheid' riepen. Of een investering in een land waar zwarte mensen gediscrimineerd worden.

Omdat ze zwart zijn. Bespaar u die vragen. Neem een spaarrekening bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een principiële bank. Met een rente, die niet minder is dan die bij de meeste andere spaarbanken. Maar behaald op beleggingen die maatschappelijk verantwoord zijn. Nooit in Chili, nooit in Zuid-Afrika. Want geld kan niet alles recht maken.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

100 JAAR ATV

De Industriebond FNV heeft verleden jaar samen met het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis een mobiele tentoonstelling ontwikkeld onder de titel "Korter werken - 100 jaar ATV". Op de informatiemarkt en manifestatie ter gelegenheid van 30 jaar PSP zal de SEK deze tentoonstelling presenteren. Een gratis brochure is beschikbaar (op = op). Plaats en tijd: Paradiso, Weteringschans 6 (bij Leidseplein), Amsterdam; zaterdag 9 mei van 10.30-17.00 uur.

In 1986 heeft de Industriebond FNV haar 100-jarig bestaan gevierd. Bij die gelegenheid is een tentoonstelling ontwikkeld die een beeld wil geven van de strijd die Nederlandse werknemers gevoerd hebben voor kortere werktijden. Aan de orde komen de onmenselijke lange werktijden aan het eind van de negentiende eeuw, de acht-urenbeweging, het veroveren van de acht-urige werkdag in 1919, de crisis in de jaren dertig en de strijd voor handhaving van de acht-uren-dag, de periode van wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog, de vrije zaterdag en tenslotte de nieuwe eisen in de jaren '80 voor een 36-urige werkweek.

De PSP heeft ten aanzien van arbeidstijdverkorting (ATV) een ander standpunt. Voor ons is ATV een middel voor de drastische herverdeling van alle betaald en onbetaald werk. Dat middel werkt alleen als het neerkomt op het verlagen van de normale werkweek tot 25 uur. Dat doel zou binnen enkele jaren gerealiseerd moeten worden en niet in telkens weer kleine stapjes, maar vrij fors.

Het is hoe dan ook zinvol en interessant om te zien hoe de theorie en de praktijk van de ATV-strijd van de Industriebond-FNV zich in de loop van honderd jaar ontwikkeld hebben. Dat kan ook altijd aanleiding zijn voor een goed gesprek bij de stand van de Sociaal-Economische Commissie van de PSP (SEK).

Foto's in dit nummer:

Woensdrecht - Rob Brouwer/HH

Hannes de Graaf - Hans Aarsman/HH

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

Socialisme is een goed woord voor een goede zaak

Professor Dr. J. (Hannes) de Graaf is van 1911. De inmiddels 75-jarige emeritus-hoogleraar kan bogen op een tweetal illustere jaargenoten: Josef Luns en Ronald Reagan. Bij het geboortjaar houdt echter elke vergelijking op. Waar de jaargenoten zijn te typeren als prominente pleitbezorgers voor het voortdurend oppeppen van de bewapeningswedloop is Hannes de Graaf zijn hele leven actief geweest in het bevorderen van de vrede.

De medeoprichter van de Pacifisties Socialistiese Partij werd geboren als zoon van een predikant bij de rijkswerkinrichtingen in Veenhuizen. Zijn eerste baan was die van secretaris van de Vrijzinnig Christelijke Jeugdcentrale in Utrecht.

Voor de oorlog was de Graaf politiek actief in de beweging van vrijzinnig democraten. Daarnaast was hij lid van Kerk en Vrede, de grootste "vredesbeweging" in Nederland in die jaren. In 1938 vertrok de Graaf naar Medan in het toenmalig Nederlands Indië. Hij maakte er de oorlog mee en in 1946 keerde hij in Nederland terug. De vrijzinnig-democraten waren inmiddels opgegaan in de Partij van de Arbeid, maar de Graaf voelde er vanwege de zogenaamde "Indonesië-politiek" van die partij niets voor om daar lid van te worden. Een politiek alternatief zag hij op dat moment niet. Christelijke partijen waren sowieso uitgesloten voor de aankomende hoogleraar in de wijsgerige ethiek. De Graaf: "Als christenen moet je geen politieke partij oprichten, dat is slecht voor de politiek en slecht voor het christendom."

Labour

Het gevolg was dat de Graaf jarenlang partijloos bleef. Wel pakte hij de draad weer op bij Kerk en Vrede, een volgens hem veel principiële beweging dan het IKV ooit geweest is. Daar kwam hij ondermeer in contact met Henk Lankhorst. In die kringen werd veel gesproken over het pacifisme. Rond de tweede helft van de jaren '50 merkten de Graaf en een aantal van zijn geestverwanten dat zij met het pacifisme politiek voet aan de grond zouden kunnen krijgen. Een voorbeeld van die ontwikkeling deed zich voor binnen de Labour-partij in Groot-Britannië. Men vond dat ook in Nederland geprobeerd moest worden het partijpolitieke bestel binnen te dringen. Al was het maar uit publicitaire overwegingen.

In 1956 ontstond het zogenaamde Daklozenberaad. Partijlozen, teleurgestelde PvdA'ers en andere politiek ontheemden kwamen bijeen om de oprichting van een nieuwe politieke partij voor te bespreken. Na een voorzichtig en afgewogen proces van voorbereiding waarbij de Graaf nauw betrokken was, werd in 1957 de Pacifisties Socialistiese Partij opgericht.

Praktijk

De Graaf steunde deze ontwikkeling van harte maar met de naam van de partij was hij niet helemaal gelukkig. De Graaf: "Ik had de term pacifisme liever niet in de naam gehad omdat politiek pacifisme toch wat anders is dan ethies of religieus pacifisme. Ik ben trouwens nog steeds overtuigd religieus pacifist. Maar als je in de praktijk iets met dat pacifisme wilt doen, moet je een vredespartij zijn en een binding hebben met een bepaalde maatschappelijke inzet en dat is het socialisme. Van Steenis (mede-oprichter en eerste voorzitter van de PSP, rvs) verkondigde vroeger wel dat we niet links en niet rechts waren. Daar was ik het van het begin af aan niet mee eens. We zijn wel

links, maar wij willen vernieuwing van het socialisme en één van de grote elementen daarbij is dat het socialisme gereinigd moet worden van zijn militaristische smetten."

Hannes de Graaf maakte na de oprichting van de PSP op verzoek van het eerste bestuur deel uit van de zogenaamde Raad van Advies, een orgaan dat te vergelijken is met de tegenwoordige partijraad. In die raad van advies zat hij samen met bijkans legendarische PSP'ers van het eerste uur als Kees Boeke, Nico Donkersloot en Krijn Strijd. Overigens bestond in die dagen als enig ander partijorgaan naast het bestuur en de raad van advies, de redactie van Bevrijding. (!)

Gekissebis

Al in 1958 was voor de eerste keer binnen de PSP sprake van enige heibel. Die had te maken met de procedures die moesten leiden tot de kandidaatstelling voor de eerste verkiezingen waaraan door de PSP werd deelgenomen. De pers kwam van het interne gekissebis niets aan de weet en de verkiezingen verliepen zeer succesvol. Met name in Noord-Holland werd stevig aan de weg getimmerd. Tijdens de verkiezingen van 1959 veroverde de PSP twee zetels in de Tweede Kamer. Er leefden toen echter al een aantal persoonlijke vetes of "vetetjes" binnen de top van de partij en toen er dan ook een opvolger moest komen voor de eerste voorzitter - Van Steenis - werd Hannes de Graaf, volgens eigen zeggen als frisse, niet direkt betrokken man bij het gekrakeel, gevraagd te kandideren. Het gevolg was een anderhalf jaar durend voorzitterschap van de PSP. De Graaf: "Zo'n termijn was normaal in die tijd. We vonden dat je niet te lang in een bepaalde functie moest blijven zitten."

Na zijn voorzitterschap bleef de Graaf nog jarenlang als gewoon bestuurslid of als lid van de partijraad betrokken bij de dagelijkse gang van zaken in de PSP. Zijn laatste echte partijbemoeningen waren die in de kwestie van de groep van "Proletarische Links", die hij in het begin van de jaren '70 mede tot een oplossing hielp brengen.

Overigens had de Graaf in 1957 gezorgd voor een slogan die jarenlang in Nederland, maar ook ver daarbuiten, op verkiezingsaffiches zou verschijnen: "Socialisme zonder Atoombom". Het was de titel van een redevoering die hij ooit uitsprak en die in de loop der jaren veel discussie teweeg bracht.

Geld en macht

De Graaf heeft door de jaren heen zijn opvattingen nooit extreem gewijzigd, zonder overigens maar een moment in dogma's te vervallen. Hij kenmerkte zich door z'n afkeer van doctrinair gedrag, maar bleef het socialisme trouw.

De Graaf: "Het socialisme is een goed woord voor een goede zaak, het is aan alle kanten gekompromiteerd en mislukt, maar wat moet je anders. Ik hoor daarbij, bij die socialistiese traditie. Als je wilt strijden tegen vernederende afhankelijkheid van geld en macht en invloed

van het establishment, dan kom je uit bij een andere produktiewijze, een ander beheer van de produktiemiddelen."

"Ik ga er van uit dat de mensen in de grond van hun hart bondgenoten van hun medemensen willen zijn, maar dat vaak niet kunnen doordat ze in een maatschappelijke structuur terechtkomen die ze dwingt tot een scherp stellen van tegenstrijdige belangen. Klassestrijd als feit constateer ik dus op de hele wereld. Of de klassestrijd de enige methode is om het socialisme te krijgen, dat vind ik weer een andere zaak, dan denk ik, nou nee. Dat kon nog wel in de tweede helft van de vorige eeuw en het begin van deze eeuw. Nu is onze maatschappij veel ingewikkelder, veel onoverzichtelijker geworden. Die kan je niet meer zomaar in twee klassen verdelen. Maar je kunt nog wel dat scherpe oog hebben om te zeggen; wie is afhankelijk van wie, wie maakt de dienst uit en hoe kun je daar op de beste manier tegen strijden. Dan kom je toch op een anti-kapitalistische politiek terecht."

Bloed

Het Pacifisme is voor de Graaf zeker geen loos begrip, iets waarvan hij gemakkelijk beweert het aan te hangen zonder over de gevolgen en de implicaties ervan na te denken, zoals tegenwoordig nogal eens het geval lijkt te zijn onder de jeugdige vredesactivisten.

De Graaf: "Je kunt op geen enkele manier rechtvaardigen dat mensen gedwongen worden om andere mensen te doden, te verminken of te martelen. Geen overheid heeft het recht dat van mensen te vragen. Ook de leiding van de revolutionaire bewegingen heeft niet het recht dat van mensen te vragen, ze daartoe te dwingen."

"Ik kan me wel voorstellen dat mensen op een bepaald moment geen andere mogelijkheid zien, maar dan zijn ze er zelf verantwoordelijk voor."

"Natuurlijk maak je onderscheid tussen bevrijdend en onderdrukkend geweld, dat doe je wel,

Sosialistisk Venstreparti

De Sosialistisk Venstreparti (SV) is nog een van de weinig partijen in West-Europa die wat program betreft veel op de PSP lijkt. De Franse PSU en de Griekse Eurocommunisten KKEesoterikou gaan dit jaar op in een nieuwe formatie. De SV hield in april haar twee-jaarlijkse kongres. De 11.000 leden wonen zo verspreid over het zeer lange Noorwegen dat elk jaar een kongres te duur wordt.

In 1975 is de SV ontstaan uit drie partijen. Een partij, de SF, was net als de PSP in 1958 ontstaan uit de protestbeweging tegen de bovengrondse kernproeven (zoals van de Sovjet Unie op Nova Zembla) en tegen de komst van Amerikaanse kernwapens naar West-Europa dat jaar. Omdat Noorwegen in vredetijd geen Amerikaanse soldaten op zijn grondgebied wil en door de protesten kwamen deze kernwapens niet in Noorwegen. De tweede partij was het merendeel van de communistische partij. De derde was het deel van de socialisten dat tegen de toetreding tot de EG was. In 1972 stemde bij een referendum 53,5% van de bevolking tegen het EG-lidmaatschap.

De laatste jaren schommelt de aanhang van de SV rond de 6% van de stemmen. Het weekblad Ny Tid heeft 17.000 abonnees mede dankzij een grote portie cultuur. Hoewel er sinds 1981 een regel is dat evenveel mannen als vrouwen in besturen moeten zitten, is dit in de praktijk niet volgehouden. Voor het nieuwe partijbestuur, 9 mannen en 6 vrouwen, lag er wel een motie de regel te blijven nastreven.

Omdat Noorwegen met Turkije de enige NAVO-landen zijn die aan de Sovjet Unie grenzen is ontwapening een bijna tastbare noodzaak. In 1979 deed de SV een "demonstratief" voorstel: in plaats van defensie tegen een aanval was het doel: een bezetting moeilijker maken en zo een invasie afschrikken. Uitgangspunten waren: Noorwegen uit de Navo, geen kernwapens in Noorwegen of ter bescherming van het land, geen beroepsmilitairen, maar dienstplichtigen voor vier maanden met kleine handwapens, luchtafweergeschut en kleine boten. Het geheel decentraal onder toezicht van provincie en gemeente. Daarnaast sociale verdediging. Met een buitenlandse politiek die niet-gebonden is, door

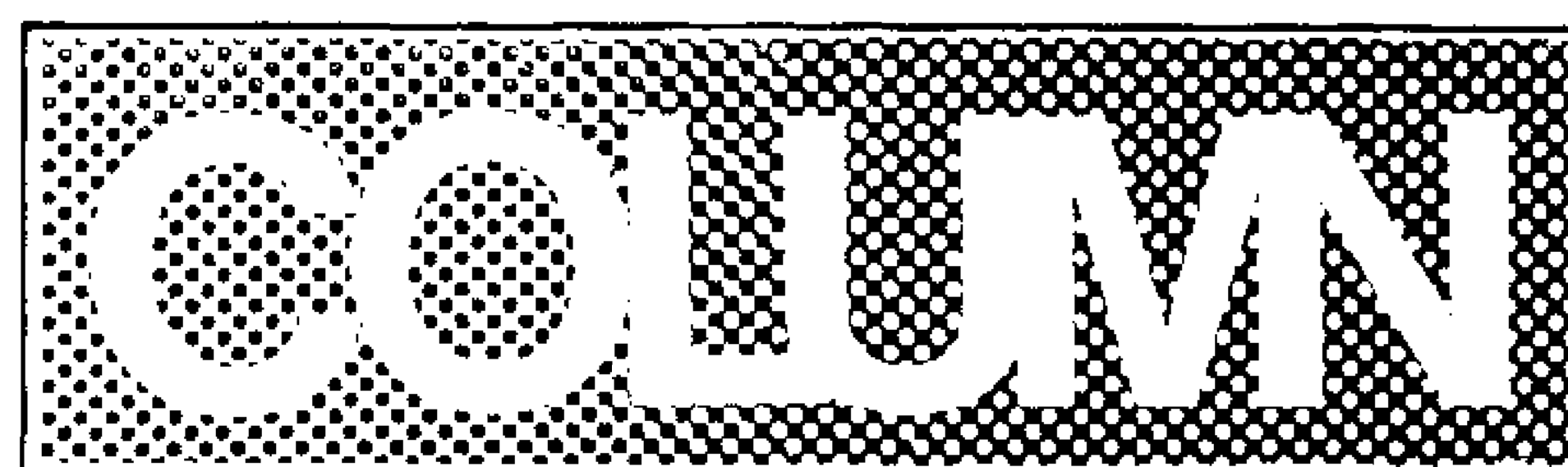
bemiddeling de ontspanning bevordert en de rol van de Verenigde Naties versterkt. Op dit ogenblik is de vredesbeweging Nei til Atomvapen vooral bezig met het formaliseren van een kernwapenvrije zone in Noord-Europa. In Noorwegen, Zweden, Finland en Denemarken zijn geen kernwapens. Maar het is wel zo dat ze tegen hen gebruikt kunnen worden. In Noorwegen kunnen ze in tijd van oorlog wel ingevlogen worden. Vorig jaar heeft Denemarken ook deze mogelijkheid beëindigd. De discussie over kernwapenvrije zones kreeg een nieuwe impuls toen de Sovjet Unie onlangs bereid bleek te verklaren dat er geen kernwapens aan boord van Russische schepen zijn die Noorwegen bezoeken. De Verenigde Staten heeft altijd geweigerd bekend te maken of er kernwapens op Amerikaanse schepen zijn met onder andere als argument dat de Sovjet Unie dat ook niet deed. Ondanks kritiek op het grote gebrek aan democratie in de Sovjet Unie was er voor de eerste keer een Rus naar het kongres gekomen, Lev Voronkov van het Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking.

Een ander heet onderwerp vormt de EG. Sinds een jaar is er een discussie over de voor- en nadelen van een EG-lidmaatschap. Voor de industrie maakt het weinig uit omdat er toch al vrij verkeer voor industrieproducten is met de EG. Voor de visserij op de Noordzee zijn er ook nu al afspraken met de EG. Vooral de boeren zijn tegen omdat ze nu meer subsidie krijgen. De laatste jaren zijn er boeren weggesaneerd toen de dalende olieprijs deze subsidies aantastten.

De nieuwe voorzitter Erik Solheim, vroeger voorzitter van de SV-jongeren, wil een frisse discussie met als uitgangspunt afwijzing van het EG-lidmaatschap. "Als we moeten kiezen tussen de Verenigde Staten en Europa is de keus duidelijk." Bij vele conflicten zoals in het Midden Oosten en Centraal Amerika is de EG progressiever dan de Verenigde Staten, hoorde ik SV-leden zeggen.

Bovendien is het karakter van de EG veranderd door de toetreding van de arme landen: Portugal, Spanje en Griekenland. De belangrijkste wijziging in het programma van de SV was de grotere nadruk op milieu-behoud die het kongres wilde. De samenwerking tussen de Noorse SV, de Deense SF, de Duitse Grünen en de PSP zal de komende jaren meer vorm krijgen. In juni zal er een kleine conferentie van de vier partijen in Kiel plaatsvinden. Over vrede en veiligheid in Europa.

WILBERT DEKKER

Hypokrisie

Terwijl in Zuid-Afrika zo'n 200 kinderen per dag worden opgepakt staat aan de gemeentegrens van Amsterdam een PvdA'er met een stop-bord om Willem Frederik Hermans tegen te houden.

Inmiddels bestaat de gevangenisbevolking in Zuid-Afrika voor bijna 60% uit gedetineerden onder de 18 jaar.

En minister Van den Broek spreekt zijn verontwaardiging uit over Klaas de Jonge die zo maar met de pers praat. Voor straf wordt zijn telefoon afgesloten. Als De Jonge ooit nog uit Zuid-Afrika komt, mag ie waarschijnlijk van meneer Van Thijn en de zijnen Amsterdam niet in.

Hij is namelijk in Zuid-Afrika geweest. Als Amsterdam echt konsekwent zou zijn, kwam Van den Broek niet meer over de Utrechtse brug. Die is er namelijk ook vaak geweest en nog wel met uiterst dubieuze bedoelingen ook.

En ondertussen koopt iedereen Paul Simon, die eigenlijk ook al niet mag. Weer een reden om je kop in het zand te steken.

Maar we zijn natuurlijk allemaal héééé érg tegen apartheid.

Het wordt tijd dat we eens op houden hypokriet te zijn.

Als de geschiedenis één les heeft geleerd is het dat je niet vroeg genoeg terug kunt vechten.

In Zuid-Afrika heerst burgeroorlog. Blank tegen zwart, vanwege het zwart en nergens anders om.

Niet kiezen is ook een vorm van racisme. Het gaat er nu dus om de onvoorwaardelijke keuze te maken voor het ANC en op te houden met allerlei afleidend gekeutel.

Het ANC heeft geld nodig, veel geld en of ze daar nou brood, potloden of granaten voor kopen, zal mij een zorg zijn.

Hoewel ik vind dat je met brood en potloden weinig uitricht tegen tanks en uzi's.

Oorlog is nooit leuk maar nog erger is het als na een oorlog de verkeerde partij gewonnen blijkt te hebben. Als dat ervan komt, hebben wij het gedaan.

Amandla!!

RUTGER VAN SANTEN

De Train à la Grande Vitesse, of de 'flitstrein', zoals Minister Nijpels hem noemt, komt naar Nederland. Nadat gebleken is hoe succesvol deze trein de steden Parijs en Lyon met elkaar verbindt, hebben de EG-ministers in december in principe besloten om de TGV door te trekken naar Amsterdam en Keulen.

Op het eerste gezicht lijkt dit een goede beslissing. Wat willen we nog meer: een supersnelle trein, rijdt gemiddeld 270 km per uur, verbindt in korte tijd Europese hoofdsteden met elkaar en dringt daarmee het milieu-onveilige auto- en vliegtuiggebruik terug. Een nadere beschouwing werpt op de TGV echter nog een ander licht. De flitstrein vereist door zijn snelle karakter namelijk aparte voorzieningen. Het ding heeft een nogal beperkte draaicirkel van 3 kilometer en moet in

een konfliktvrije bedding liggen. Dit om ernstige ongelukken te voorkomen. De TGV moet dan ook zoveel mogelijk langs een rechte lijn door het landschap scheuren. Het ontwijken van milieugebieden is daardoor heel moeilijk geworden.

Maken tussen Parijs en Lyon vooral binnenlandse reizigers van de TGV gebruik, in de Benelux moet de trein het vooral hebben van de grensoverschrijders. En die zijn op het traject Parijs-Amsterdam duidelijk in de minderheid. Druk is het vooral op de trajecten Amsterdam-Rotterdam en Antwerpen-Brussel. Om nu de verbinding Amsterdam-Parijs zo snel mogelijk af te leggen, wat een tijdsbesparing van 150 minuten oplevert op een reistijd die nu 5 uur vergt, heeft men gekozen voor een tracé, waarbij de flitstrein Antwerpen en Den Haag letterlijk links laat liggen. Dit nu zal het reizigersaanbod er zeker niet groter op maken.

Het Groen Progressief Akkoord kan alleen met de TGV instemmen als deze vanaf Brussel over bestaand spoor rijdt. Dit is ook een mogelijke variant, maar hier lijken de EG-ministers weinig voor te voelen. Hierdoor kunnen veel meer mensen van de TGV gebruikmaken, behoeven milieugebieden niet doorkruist te worden en vallen de investeringen lager uit. Het enige nadeel: het echt flitsende karakter is er dan wel wat af.

GELD DAT STOM IS, MAAKT RECHT WAT KROM IS!

een

terrein van pacifisme en het vraagstuk van geweld nog eens de revue passeren.

Een partij die zich al dertig jaar lang beroept op het pacifisme ontkomt niet aan een discussie over de betekenis van dat begrip. Dat is in het verleden binnen de PSP dan ook meermalen gebeurd. De laatste jaren leek de belangstelling voor het pacifisme als zodanig wat weggeëbd. Intern richtte de discussie zich vooral op de strategiekwestie. Naar buiten toe speelde de partij een rol in buitenparlementaire activiteiten van o.a. de vredesbeweging. De strijd tegen de kruisraketten nam zes jaar lang veel tijd en energie in beslag. Terecht, ook op dit moment moeten we blijven benadrukken dat de kruisraketten kwestie geen afgedane zaak is. Voor de PSP als partij betekende de inbreng in de brede vredesbeweging dat ook op het terrein van vredesvraagstukken de strategie-kwestie domineerde: wel of niet in het Komitee Kruisraketten Nee; de verhouding tussen het KKN en Bivak en de (on)mogelijkheden voor eigen PSP-akties.

Toch bestaat er behoefte aan een breder debat over de betekenis van het pacifisme voor een partij als de PSP. Pacifisme is een van de grondpijlers van de PSP, maar het pacifisme-debat in de PSP wordt eerder vanuit een taktisch en publiciteits-gevoelig oogmerk gevoerd dan vanuit principiële en politiek-theoretische oogpunten.

Socialisme zonder atoombom

Gedurende de eerste zes jaar van haar bestaan voerde de PSP met veel succes de leuze Socialisme zonder atoombom. Net zoals in andere West-Europese landen was er aan het begin van de zestiger een ban-de-bom beweging in Nederland. Daarbinnen speelde de PSP een belangrijke rol. Het verzet tegen de atoombewapening vormde echter maar een onderdeel van de strijd tegen de wapenrusting en het gebruik van geweld. Zo schreef de PSP bijvoorbeeld een brochure als antwoord op de BB brochure "Wenken voor de bescherming van Uw gezin en Uzelf". De PSP protesteerde ook tegen de Nieuw Guinea politiek van Nederland. De PSP beschouwde zichzelf als een radikaal-pacifistische partij in de traditie van de christen anti-militaristische en radikaal-pacifistische vredesbewegingen van voor de oorlog. De afwijzing van het gebruik van geweld in het eerste beginselprogramma was absoluut en verdraagt een diepe, ethische beweging.

"Wij verwerpen geweld als middel ter oplossing van geschillen, zowel op internationaal gebied als tussen de verschillende maatschappelijke

paarsoorten leer dat het doel de middelen heiligt verwerpen wij principeel en praktisch".

Dergelijke absolute formuleringen bleken in praktijk problemen op te leveren. Begin jaren zestig al leverde de Cubaanse revolutie stof tot nadenken; de discussie mondde in 1962 uit in een nieuw beginselprogramma waarin de afwijzing van het geweld minder absoluut was. Bij de revolutie die de partij zelf voor ogen stond werd het gebruik van geweld weliswaar afgewezen, maar er waren situaties denkbaar waarin mensen tot andere gedachten konden komen. Alleen een socialistische samenleving kan de werkelijke vrede garanderen; pacifisme en socialisme vormen daarom een ondeelbare twee-eenheid.

Na de ban-de-bom acties in de eerste helft van de jaren zestig, verschoof de aandacht van de buitenparlementaire beweging in de tweede helft van de jaren zestig naar de anti-imperialistische strijd. De Vietnam-beweging was de grootste en meest invloedrijke daarvan. De PSP speelde een actieve rol in deze bewegingen met name in de ontstaansperiode ervan. Hoewel debatten over het pacifisme als zodanig in deze periode uitbleven, hebben de discussies in deze bewegingen de standpuntbepalingen in de PSP later diepgaand beïnvloed.

pacifisme

ingpunten vastgelegd op het kongres in 1975, zijn sindsdien niet meer gewijddiskussie spitste zich toe op het vraagstuk van het geweld van bevrijdingsbewegingen en de inschrijving van pacifisme. Daarbij ging het om de keuze tussen principiële geweldloos-

heid of politiek pacifisme. Dit laatste begrip was geïntroduceerd door Hannes de Graaf in een artikel uit 1968. De Graaf wijst daarin allereerst op het verborgen geweld in de maatschappij. Een aantasting van de bestaande maatschappelijke orde brengt onvermijdelijk dit geweld aan de oppervlakte. Het antwoord van de onderdrukten in de vorm van revolutionair geweld is als verweer niet moeilijk te begrijpen, maar desondanks problematisch. Geweld kent een eigen logica die steeds meer in strijd komt met waarden die men wil verdedigen. De Graaf zegt vervolgens dat er geen voor alle gevallen passende uitweg uit dat dilemma bestaat. "Politiek pacifisme en persoonlijke geweldloosheid moeten onderscheiden worden, al zullen ze vaak in een persoon samengaan. Men kan persoonlijke geweldloosheid nooit aan anderen opleggen. Politiek pacifisme betekent dat men in een wereld die vol is van structureel geweld, van revoluties en tegenrevoluties, streeft naar het scheppen van voorwaarden voor een minimalisering van geweld".

Politiek pacifisme, omschreven als het streven naar minimalisering van geweld, werd het uitgangspunt waar de PSP zich op vastlegde. De voorwaarden waar de Graaf over sprak werd

vervolg op pag. 6

bijkens diezelfde uitspraken geïnterpreteerd als de klassenloze, socialistische maatschappij; socialisme als voorwaarde voor pacifisme. De ondeelbare twee-eenheid van pacifisme en socialisme was verdwenen.

Ten aanzien van het geweldgebruik door bevrijdingsbewegingen koos de partij voor een principiële benadering. Er werd niet gesproken over solidariteit zonder meer. Toegevoegd werd de sinds die tijd eindeloos herhaalde formulering: "Wanneer tegen onrecht en onderdrukking revolutionair geweld wordt aangewend, houdt steun aan de doeleinden en strijd niet automatisch in, dat daarmee ook de gebruikte middelen worden aanvaard". In haar eigen revolutionaire strijd voor een socialistische maatschappij wilde de PSP het gebruik van geweld minimaliseren. De eerste taak voor de partij was echter het blootleggen en aan de kaak stellen van de geweldsstructuren in de huidige maatschappij.

Na het kongres in Zwolle deden een aantal mensen een Appel op de PSP om vast te houden aan de onvoorwaardelijke afwijzing van het geweld voor het bereiken van de doelstellingen van de partij. Met de houding ten opzichte van het geweldgebruik door bevrijdingsbewegingen had men geen moeite. Het appel ondervond weinig gehoor binnen de partij.

Ban de bom

In de heropleving van de vredesbeweging in 1977 was het in tegenstelling tot begin jaren zestig niet de PSP die het voortouw nam. Vanuit de kerken werd de IKV campagne 'Help de kernwapens de wereld uit, om te beginnen uit Nederland' gestart en vanuit de CPN de actie Stop de N-bom. De PSP bekritiseerde de N-bom campagne omdat ze deze te beperkt van opzet vond en meer nog vanwege de overheersing door de CPN. De PSP bracht haar eigen verdergaande eisen met betrekking tot ontwapening tot uiting in de leuze 'Ban de A t/m Z bom'.

De IKV campagne bood wel een langlopend perspectief omdat ze zich richtte tegen alle kernwapens en werd daarom door de PSP van harte ondersteund. De PSP wilde de kernwapenproblematiek echter niet los zien van het algemene probleem van de bewapeningswedloop en vond dat het IKV te weinig aandacht besteedde aan een analyse van de machtsstructuren. Met name miste de PSP een duidelijke afwijzing van de machtsblokken.

De NAVO, steunpilaar van het kapitalisme

Hoewel de PSP zich vanaf het begin tegen militaire blokvorming keerde, was dit punt in de eerste jaren van haar bestaan niet het belangrijkste aktiepunt. De strijd van de Portugese koloniën voor hun vrijheid, het Griekse kolonelsbewind en natuurlijk het Amerikaanse optreden in Vietnam brachten hierin verandering. Vanaf 1971 voerde de PSP de leus 'Nederland uit de NAVO, de NAVO uit Nederland'. De discussie over het NAVO-lidmaatschap is in die periode aktueel binnen alle linkse partijen. Voor de PSP is de zaak duidelijk. Zij beschouwt de NAVO als een bondgenootschap van kapitalistische landen ter bestendiging van het stelsel van ondernemingswijze, op winst gerichte produktie. In brochures en door middel van een manifestatie in 1979 vroeg de PSP aandacht voor haar standpunt. Het NAVO-lidmaatschap vormde geen aktiepunt als zodanig, maar speelde op de achtergrond een belangrijke rol bij de akties van de PSP in de regio.

Gewesten in het geweer

Terwijl de landelijke akties steeds meer in het teken van de strijd tegen de kernbewapening kwamen te staan, verzette de PSP zich plaatselijk tegen de militarisering van de regio's. In het noorden werd jarenlang aktie gevoerd tegen de aanleg van een oefenterrein in het Lauwersmeer en tegen de opslag van kernwapens in Steenwijk. In Limburg werd geprotesteerd tegen AF-CENT, het NAVO hoofdkwartier in Brunssum, in Delft tegen de taptoe, in Hengelo tegen Hollands Signaal en in Den Helder tegen de jaarlijkse vlootdagen. De militaire industrie en de mogelijkheden tot konversie werden door plaatselijke PSP-ers aangegepen om onderzoek te verrichten, brieven te schrijven, demonstraties te organiseren en vragen te stellen in de gemeenteraad. Het doorbladeren van oude jaargangen van Bevrijding leerde me opnieuw hoeveel aandacht de PSP schonk aan andere aspecten van bewapening dan alleen de kernwapens. Een van die punten is ook de kwestie van de militaire dienstplicht.

Na de oprichting van de aktiegroep Onkruid werd de discussie over diensweigeren in de PSP weer aktueel. De partij had zich jarenlang opgesteld achter dienstweigeraars en gepleit voor erkenning van politieke bezwaren tegen het leger. Dienstweigeraars moeten in de gelegenheid worden gesteld zinvol werk te doen en moeten niet gestraft worden met een langere dienstdienst. In de Tweede Kamer diende de PSP in 1983 een initiatief wetsvoorstel in om de vervangende dienst met vier maanden te verkorten en daarmee een einde te maken aan de ongelijke behandeling van dienstplichtigen en dienstweigeraars. Het voorstel leed uiteindelijk schipbreuk.

Met de ondersteuning van totaalweigeraars had de PSP aanzienlijk meer moeite. Het partijbestuur wilde wel protesteren tegen de wijze waarop totaalweigeraars behandeld werden, maar wilde niet verder gaan dan dat. In 1979 nam het kongres in Maastricht na uitvoerige discussie een veel verdergaande motie aan. De militair-strafrechtelijke vervolging en de straffen van anderhalf jaar werden als een 'vorm van politiek repressie' van de hand gewezen. Veel effekt heeft de motie mijns inziens niet gehad. De ondersteuning van totaalweigeraars waartoe de partij opriep, bleef beperkt tot enkele sympathiebetuigingen. Zonder veel discussie werd in het laatste programma als eis opgenomen 'Volledig recht dienst te weigeren, zonder de verplichting van vervangende dienst'. Totaalweigeren blijft in praktijk echter een individuele aangelegenheid - evenals bijvoorbeeld het weigeren van defensiebelasting. Binnen het bestaande systeem is geen oplossing voor weigeraars denkbaar en is straf in de vorm van een boete of gevangenisstraf een onoverkomelijke konsekwentie van deze politieke daad. Het blijft de taak van de PSP het systeem als zodanig aan de orde te stellen.

Partij en beweging

Geen andere kwestie heeft de PSP de afgelopen jaren zo beziggehouden dan de strategiekwestie en de relatie met de sociale bewegingen. Op het gebied van vredesvraagstukken was de PSP niet in staat om echt iets in beweging te brengen - noch in de politiek, noch in de Nederlandse samenleving. De nieuwe vredesbeweging was dat wel en maakte het NAVO dubbelbesluit tot inzet van haar akties. De PSP sloot zich daar bij aan. De inzet van de PSP in het Komitee Kruisraketten Nee was vanaf het begin noodgedwon-

gen defensief. Verdergaande eisen of uitbreiding van het eisenpakket was onhaalbaar; met streefde naar verbreding van het comité. De PSP vond dat verbreding van het comité niet mocht leiden tot uitholling van de eisen. Met name de tweede eis 'intrekking van het NAVO-dubbelbesluit' stond onder hevige druk van D'66 en op sommige momenten ook van de PvdA. In de grote demonstraties zowel in 1981 als in 1983 was de PSP nadrukkelijk aanwezig, als partij maar meer nog als individuele leden. Tussen de radicale delen van de vredesbeweging en radikaal linkse partijen enerzijds en de gematigde groeperingen anderzijds ontstond na 1983 verschil van mening over de strategie en over bepaalde aktiemiddelen. In de verhouding tussen de PSP en de vredesbeweging speelden beeldvorming en wederzijdse irritaties een belangrijke rol. De PSP nam het initiatief tot oprichting van BIVAK en organiseerde akties onder het motto 'Doe niet mee aan Woensdrecht'. De aktie was erop gericht in Nederland een klimaat te scheppen waarin meewerken aan de uitvoering van het 1 november besluit onaanvaardbaar zou worden. Het resultaat van deze akties valt tot nu toe tegen. Ook in de PSP was er weinig animo voor. De met de mond beleden radikaliteit leidt niet tot grotere activiteiten van leden en afdelingen.

Verdergaande akties

Op verschillende momenten waren er meningsverschillen over konkrete akties binnen het KKN. De PSP verdedigde het standpunt dat verdergaande akties onder eigen verantwoordelijkheid van organisaties niet ten koste gingen van de gemeenschappelijke akties. Verdergaande akties wordt geassocieerd met burgerlijke ongehoorzaamheid enerzijds en met het gebruik van geweld anderzijds. Intern maakte het laatste punt veel discussies los. De reacties op burgerlijke ongehoorzaamheid kwamen vooral van de buitenwacht.

Voor de PSP is burgerlijke ongehoorzaamheid niet slechts een uiterst middel onderworpen aan strikte regels en alleen toepasbaar in uitzonderlijke omstandigheden. Burgerlijke ongehoorzaamheid wordt beschouwd als een verregerende vorm van buitenparlementaire aktie die gepaard gaat met wetsovertreding. In die zin werkt het als een middel om de verstopte kanalen van inspraak en medezeggenschap aan de kaak te stellen. Na het 1 november besluit om in Nederland kruisvluchtwapens te stationeren, ondertekenden de drie PSP Kamerleden een oproep tot burgerlijke ongehoorzaamheid. De reacties vanuit de politiek, niet alleen van rechts, maar ook van PvdA en CPN waren uiterst negatief.

Doe meer, saboteer

Een van de belangrijkste kwesties waar de partij de afgelopen jaren tegen aanliep was het gebruik van geweld door aktiegroepen. De discussie over aktievormen werd in 1980 aktueel door de akties rond de kerncentrale in Dodewaard. In de eerste oproep voor de akties werd gesproken van een bezetting van de terreinen rond de kerncentrale. Het partijbestuur van de PSP keerde zich daartegen en deed een oproep over te gaan tot een geweldloze blokkade in plaats van een bezetting. Uiteindelijk werd de aktie in die richting omgebogen, mede door de inzet van PSP-ers in

de basisgroepen. In de evaluatie werd gekonstateerd dat de PSP haar leden moest scholen over het in praktijk brengen van de uitgangspunten van het pacifisme in de buitenparlementaire strijd.

De radicalisering in de anti-kernenergiebeweging viel ongeveer gelijk met die in de kraakbeweging. De kraakacties kulmineerden in de gebeurtenissen in Nijmegen rond de Piersonsstraat en de Lucky Luyck in 1982. De verharding binnen de kraakbeweging werd in de hand gewerkt door het optreden van knokploegen en het inzetten van de ME bij iedere ontruiming. De verhouding tussen de PSP en de kraakbeweging verslechterde zienderogen.

Binnen de PSP vormde de acties tegen de munitietrein in januari 1982 aanleiding tot conflicten. Die acties gingen gepaard met bommeldingen en het in brand steken van seinhuisjes. Het vraagstuk van het geweld speelde ook een rol in de verslechterende verhouding tussen de PSP en de PSPJG, de jongerenorganisatie van de PSP. De jongeren wilden de groeiende kloof tussen de PSP en delen van de kraakbeweging en de anti-kernenergiebeweging tegengaan. In december 1981 publiceerden ze in het jongerenkatern van Bevrijding een affiche 'Doe meer, saboteer' en een oproep mee te werken aan sabotage van hoogspanningsmasten. Er kwamen veel reacties op. Het partijbestuur distancieerde zich; zij wa-

ren van mening dat sabotage en geweld bijdroegen aan het marginaliseren en kriminaliseren van actiegroepen. Voor hen lag de grens bij acties waar geweld een wezenlijk onderdeel van de actie vormt of waar niet geprobeerd werd geweldseskalatie te voorkomen. De jongeren stelden daar tegenover dat de openlijke afkeuring van acties door de PSP bijdroeg aan de kriminalisering van aktievoerders. Zij verwachtten tevens dat geradicaliseerd verzet en de verharding van overheids geweld voor een steeds sterker verzet zouden zorgen. Dat dit punt nog steeds tot meningsverschillen in de PSP leidt bleek onlangs nog uit de beoordelingen van de RARA acties en de kraakrellen in Nijmegen.

Nederland uit de NAVO

Voortdurend heeft de PSP in haar relatie met de vredesbeweging gewezen op het belang van de machtsstructuren die de bewapening in standhouden. Ontwapenen zonder de politieke structuren te doorbreken is een proces dat gedoemd is vast te lopen. Daaronder valt niet alleen de verhouding tussen Oost en West, maar evenzeer de Noord-Zuid relatie. Op die verwevenheid wordt door de PSP voortdurend gewezen; de vertaling ervan in de activiteiten van de PSP is helaas nogal mager. De ondersteuning van bevrijdingsbewegingen is op dit moment minder

vanzelfsprekend dan in 1975, al was het alleen maar omdat de geschiedenis de afgelopen jaren teveel teleurstellende ervaringen heeft opgeleverd. Vietnam natuurlijk, maar ook Suriname vormt daar een voorbeeld van.

Over het NAVO-lidmaatschap heeft de PSP een duidelijk standpunt. Toch dook de discussie af en toe weer op. De ene keer naar aanleiding van een uitspraak van Bram van der Lek; een andere keer bij een initiatief voor een conferentie. Daarbij werd de discussie over het uitwerken van deze eis al te gemakkelijk gelijkgesteld aan sociaal-demokratisering. Symptomatisch daarvoor was de discussie rond het verschijnen van de ontwapeningsnota in 1984. Hierin werd getracht een samenhangend geheel aan mogelijke tussenstappen aan te geven die de leuze Nederland uit de NAVO meer inhoud kan geven. Niet alleen daar ook op andere plaatsen binnen de PSP is de afgelopen jaren een start gemaakt met een nadere invulling van onze eisen. Die aarzelende pogingen om nieuwe visies te ontwikkelen werden belemmerd door de strategie discussie die de partij in haar greep had. Wij hopen met de pacifisme conferentie een aanzet te geven voor een nieuwe diskussieronde. Pacifisme is immers meer dan een ideaalbeeld, het is tevens een richtsnoer voor praktische politiek.

INE MEGENS

PARTIJBESTUUR

De vergadering van 4 april begon wat treurig met de mededeling van Cora Mulder dat zij haar partijbestuurslidmaatschap beëindigt. Het partijbestuur besloot deze vakature voor algemeen lid niet te vervullen en dat aan de partijraad voor te stellen. Wel wordt de PR gevraagd te voorzien in de vakature politiek sekretaris Milieu en Technologie. John Smits en Ronald Janssen, die geen tijd meer hadden voor dit partijbestuurswerk worden gevraagd wel hun werk binnen de MI-TEK voort te zetten.

Na een lange discussie over hoe de situatie en de perspectieven van de PSP worden ingeschat na de Statenverkiezingen, werden nog geen conclusies getrokken. Eerst wordt gepoogd de naar voren gebrachte verschillende visies, die te verwachten vielen, bijeen te brengen in één stuk voor de volgende PB-vergadering. Als geheel was het echter zeker een vruchtbare discussie. Tot slot werd verslag gedaan van de discussiedag over vluchtelingenbeleid en werd een mogelijk PSP-initiatief aangekondigd van een landelijk comité dat opkomt voor de belangen van vluchtelingen.

PAUL DENEKAMP

TV-RADIO

TV: woensdag 20 mei, 19.12-19.22, Nederland II.

Radio: Radio 5, vrijdagavond 18.20-18.30 uur: 8 mei; 22 mei; 5 juni; 19 juni.

Het nieuwe zendschema is pas rond juli bekend. In juli en augustus zijn er géén uitzendingen.

SOCIALISME-DISKUSSIE

Het is misschien nuttig nog even wat informatie te geven over de werkzaamheden van de in maart gestarte commissie Socialis-diskussie.

Er zijn vier thema's geprikt waarmee subgroepjes aan de gang zijn gegaan. Tot nu toe hebben hun bezigheden zich voornamelijk beperkt tot het inventariseren van bestaande partijstandpunten en 'vreemde' visies op de thema's.

De voorbereidende werkzaamheden van de commissie moeten o.a. hun climax krijgen in de maanden oktober, november en december, wanneer de discussie plaatselijk gevoerd zal gaan worden.

Voor degenen die zich nu al vast willen gaan oriënteren volgen hier in het kort de vier thema's met hun inhoud. Tevens staat de contactpersoon van elke subgroep erbij genoemd.

– Sociaal-cultureel: arbeidsethos, tijdsbesteding, verzorgingsstaat, en mensbeeld. Joost Lagendijk, 020-382152.

– Arbeid: arbeidsorganisatie, arbeidsmarkt, vakbeweging, technologie. Robert Giesberts, 030-439591.

– Macro-economie: rol van de overheid, reëel bestaand socialisme, sturing. Jan Gravestein, 030-715520.

– Internationale verhoudingen: milieu, Oost-West, Zuid-Noord, internationale schuldenproblematiek. Hannah van Wijngaarden 02982-3536.

Voor op- en aanmerkingen of vragen kunt U bij één van deze personen terecht.

DE KRISIS VOORBIJ?

Een "onverwacht forse winst voor kleine linkse partijen" meldde De Volkskrant op de voorpagina van 19 maart. De avond tevoren hadden tv-journalisten tijdens de uitslagen-avond na de statenverkiezingen al vele malen identieke geluiden laten horen. Betekent dit dat de crisis van de PSP en/of van Radikaal Links voorbij is; kan de Krisis-Kommissie (KRIK) als achterhaald worden opgedoekt?

De KRIK ziet de verkiezinguitslag als positief, maar dan vooral in psychologisch opzicht. Als alle media beweren dat het goed met je gaat, geeft dat best weer energie na zo veel misère-verhalen. Maar daarmee is wat ons betreft genoeg positiefs over de recente uitslag gezegd.

Volgens de KRIK is de crisis nog lang niet voorbij. Het probleem is niet zozeer dat er een groep mensen heen en weer stroomt tussen PvdA en Radikaal Links. Dat stroomgedrag wordt voornamelijk veroorzaakt door de PvdA; zelf kunnen we daar niet veel invloed op uitoefenen. Het probleem is volgens ons veel eerder dat de **vaste aanhang** van de PSP zo klein is ten opzichte van die stroming; de groep die heen en weer stroomt heeft daardoor relatief veel te veel invloed op de uitslag.

De Krisis-Kommissie beschouwt haar werk nog zeker niet als achterhaald. In de komende tijd gaat ze verder met het zoeken naar mogelijkheden om juist onze vaste aanhang aan kiezers en leden groter te maken.

De KRIK bestaat uit een drietal leden van het Partijbestuur. Sander Doeve is onlangs afgetreden; Evert de Vos is zijn werk in de KRIK gaan voortzetten. De overige leden van de KRIK zijn Pieter van der Hijden en Paul Meertens.

JAARWERKBOEK 1987

Een van de besluiten op het najaarskongres (november 1986) in het kader van 'de Ronde van Nederland' betrof de publikatie van een Jaarwerkboek. Dit besluit is inmiddels uitgevoerd; begin april verscheen het jaarwerkboek 1987, waarin een inzicht wordt gegeven van de vele instanties en groepen die de partij op landelijk nivo heeft. Te vaak is er immers gekonstateerd dat er bij velen een gebrek aan informatie is over wat de landelijke PSP zoal te bieden heeft aan afdelingen en individuele leden.

Dit Jaarwerkboek, dat elk jaar geaktualiseerd opnieuw verschijnt, probeert daar verandering in aan te brengen.

Aan de orde komen: de instanties in het partijgebouw (partijburo, stichtingen), partijraad en partijbestuur, themawerkgroepen, commissies, redacties, kamerfrakties en een beschrijving van aktueel scholingsmateriaal.

Speciale vermelding verdient het hoofdstuk over 'vrouwenactiviteiten', waarin o.a. een lijst van deskundige (PSP-)vrouwen en informatie over subsidiemogelijkheden.

Het Jaarwerkboek is verkrijgbaar door storting van f 4,75 op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam onder vermelding van 'SVS-bulletin 113'.

ORGANISATIE

De Organisatiecommissie is al door het partijbestuur gevraagd advies uit te brengen over het verbeteren van de organisatie van een aantal geledingen in de partij: afdelingen, gewesten, partijraad, landelijk apparaat. Dit advies van de OK, getiteld 'PSP-organisatie in ontwikkeling' is eind april verschenen als SVS-bulletin nr. 115 en toegezonden aan afdelingen, gewesten en partijraadsleden. Het advies, dat ongevraagd ook voorstellen doet t.b.v. het kongres en het partijbestuur, zal op zaterdag 30 mei bediscussieerd worden op een bijeenkomst, die in het partijgebouw te Amsterdam wordt gehouden. Eenieder die in deze discussie is geïnteresseerd is welkom. De OK zal na deze discussiedag de reacties (die tot 29 mei ook schriftelijk kunnen worden ingediend) bekijken, waarna het advies, wellicht aangepast, aan het Partijbestuur zal worden aangeboden.

Programma van de dag en het SVS-bulletin 'PSP-organisatie in ontwikkeling' zijn verkrijgbaar door storting van f 5,- op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP o.v.v. 'SVS-bulletin 115'.

OUDERENBELEID

De toenemende vergrijzing zorgt voor een groeiende politieke belangstelling voor ouderen. Een belangstelling die mede in belangrijke mate wordt afgedwongen door steeds actiever wordende ouderenorganisaties.

De PSP mag en kan daar niet aan voorbij gaan. Op zaterdag 23 mei wordt er een discussiedag belegd over (lokaal) ouderenbeleid. Speciaal voor deze dag verschijnt een boekje over hetzelfde onderwerp.

Over het (lokale) ouderenbeleid belegt de PSP (LWPW en SVS) op zaterdag 23 mei een discussiedag in het Partijgebouw, Nieuwe Looiersstraat 45 te Amsterdam. Luc Donk – dan geen PSP-Statelid meer in Noord-Brabant – houdt een inleiding over groepswonen voor ouderen, aan de hand van zijn eigen ervaringen om in Breda een dergelijk projekt van de grond te tillen. Voorts is er iemand uit de kringen van een der ouderenbonden als inleider uitgenodigd. De schrijvers van het boekje, Bert van der Berg en Leo Platvoet, zullen ook aanwezig zijn.

Het boekje over (lokaal) ouderenbeleid is uiteraard mede ter stimulering van de discussie op deze dag geschreven.

Belangstellenden voor deze dag kunnen zich melden door het boekje te bestellen door middel van storting van f 6,- (inkl. porto) op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam, o.v.v. 'ouderenbeleid'. U krijgt dan het boekje alsmede het programma van de studiedag toegezonden.

AGENDA

16 mei, 10.00-14.00 uur, vergadering commissie socialisme-diskussie; Utrecht, PSP-pand. Inlichtingen: Jan Gravestein, tel. 030-715520.

20 mei, 19.45-21.45 uur, SEK-vergadering; Utrecht, PSP-pand. Inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020-275003.

23 mei, 11.00 uur, discussiedag over "Ruimtelijke Perspectieven", Utrecht, PSP-pand. Inlichtingen: Jan Willem Rijke, tel. 02152-68635 of 85220.

28 mei, 19.00 uur, themagroep Vredesvraagstukken, Utrecht, PSP-pand. Inlichtingen: Bert Freriks, tel. 050-143806.

Zielig

Er is grote behoefte aan het doen van krasse, conservatieve uitspraken over huwelijk, moraal, ethiek. Een ware restauratieve golf raast over Nederland. De zegeningen van het Christendom zijn talrijk.

We kennen inmiddels allemaal de gedachtenspinsels van een man als Simonis over homofielen. Wie mocht denken dat hij een uitzondering is, een dwaas waar eigenlijk niemand meer naar luistert, zal toch bedrogen uitkomen. Laten we de schijnwerpers eens richten op Beverwijk, een weinig roze gemeente.

CDA-wethouder Mak uit Beverwijk heeft het goed voor met de homofiele medemens. Wethouder is hij sinds de laatste gemeenteraadsverkiezingen; voorzitter van de Vereniging voor Christelijk Onderwijs IJmond is hij al veel langer. In deze laatste kwaliteit heeft de heer Mak al in 1982 van zich doen spreken. In een reactie op het voorontwerp van de Wet Gelijke Behandeling, de zogenaamde anti-discriminatiewet, heeft Mak gezegd: "In het algemeen vind ik dat je als werkgever in het christelijk onderwijs de vrijheid moet hebben je eigen normen aan te geven. Nou, ik ben van mening dat je niet in iedere functie iedereen kan gebruiken, hoe erg dat ook is." Algemeen klinkt nooit zo erg, maar Mak zal het even konkretiseren: "Je kunt het vergelijken met een kleptomaan. Iemand die zo is, kan er niets aan doen. Maar hij moet niet bij een bank gaan werken. Daarmee wordt hij niet gediscrimineerd, welnee, het is zielig genoeg. En zo is het ook met homofielen. Ik ben van mening dat dat niet normaal is."

Wacht nog even met van de stoel te vallen, want Mak gaat nog verder: "Vanuit onze overtuiging moeten wij het recht behouden homofielen te weigeren. Op onze scholen zitten normale kinderen. Daar moet je geen abnormaal iemand voor zetten. Als iemand homofiel geaard is, vind ik dat zielig, zonder dat ik discrimineer. Dat bestrijd ik. Zo iemand moet niet voor de klas gaan staan. Je zou eens bij een dergelijk persoon kunnen polsen van 'Zeg, ben jij hier wel op je plaats?' Dat is ons goed recht."

Dat is nog eens klare taal!

Grote beroering in politiek Beverwijk maar geen noemenswaardige resultaten. Maar, deze uitlatingen, gedaan in 1982, blijven wel goed in het geheugen zitten en krijgen in 1986 opnieuw belangstelling. Wat gebeurt?

Mak wordt, na de gemeenteraadsverkiezingen, gekozen tot wethouder. In plaats van een reprimande krijgt hij "promotie", nota bene in een college met de PvdA, een partij die eerder de uitspraken van Mak sterk veroordeeld had. Dat Mak nog steeds zijn excuses niet heeft aangeboden en daarenboven ook nog eens wethouder is geworden, steekt een heleboel mensen.

Na vele mislukte pogingen om met Mak tot een behoorlijke discussie te komen, vond de werkgroep Homles, een groep die in Beverwijk de belangen behartigt van homoseksuele mannen en vrouwen, de tijd rijp om tot hardere actie over te gaan.

In de laatste week van juni 1986, de roze week, bezet Homles de werkkamer van Mak. De politie

is snel ter plaatse om een eind te maken aan de bezetting en de bezetters af te voeren naar het politiebureau. Proces-verbaal wordt opgemaakt en de aanklacht luidt: lokaalvredebreuk.

Vijf leden van de werkgroep Homles worden gedagvaard om op 10 april voor de politierechter te verschijnen.

Op het proces legt Jan Kok, gemeenteraadslid voor de PSP in Beverwijk en van begin af aan nauw betrokken bij de akties van Homles, een verklaring af.

Zij gaat in op de achtergronden van de aktie. Jan Kok: "De bezetting van de kamer van wethouder Mak was een signaal naar de politiek en dus naar de zichzelf als verantwoordelijk opwerpende mensen binnen de gemeenteraad van Beverwijk. (...) Iemand die homoseksuele mannen en vrouwen openlijk zielig noemt en abnormaal, en deze uitspraken tot op de dag van vandaag niet heeft teruggenomen, kan en mag niet op een dergelijke plaats, de wethouderszetel zitten. (...) Nog steeds mag en kan je zeggen dat homoseksuelen zielig en abnormaal zijn. Wethouder Mak, als iemand in een machtspositie, rechtvaardigt hierdoor bij velen de gedachte dat homoseksualiteit bestreden mag worden en homoseksuelen dus hun vrijheid niet zelf mogen kiezen. Het wordt hen zelfs onmogelijk gemaakt. (...) Had hij hetzelfde over bijvoorbeeld buitenlanders of joden gezegd, dan was hij wel strafbaar geweest." Aldus Jan Kok die er ook op wees dat de aanklacht van lokaalvredebreuk een bewuste manier is om te voorkomen dat er duidelijkheid ontstaat omtrent de motivatie achter de bezetting.

Niet de zaak zelf, de uitlatingen van Mak, maar het middel van de activisten, de bezetting, staat centraal.

De advocaat van de aktievoerders, mr. Donk, vondt dat de officier van justitie eigenlijk niet gerechtigd was om deze zaak aan te spannen, omdat hij eerder de uitlatingen van Mak kennelijk niet interessant genoeg vond om te vervolgen, maar dit "detail" van de bezetting wel.

In een conference-stijl besteedde Donk aandacht aan wie nu eigenlijk wie opgesloten had, doelend op het op slot draaien van de deur aan de buitenkant door Mak, en aan vermoede onvolkomenheden in het proces-verbaal.

De officier legde de nadruk op de verhouding tussen middel en doel. Volgens hem zijn er wel andere middelen om het op zich goede doel te bereiken.

Er zijn nu eenmaal spelregels in een samenleving die niet overtreden mogen worden omdat er anders "maatschappelijke ontwrichting" ontstaat. Met het eigenmachtig handelen van de activisten zijn de grenzen van het toelaatbare overschreden.

De rechter toonde sympathie voor de motieven van Homles maar kon de bezetting geen redelijk middel vinden. Hij achtte de aanklacht, lokaalvredebreuk, voldoende bewezen en legde de vijf verdachten ieder f 100,- boete, voorwaardelijk, op, met een proeftijd van twee jaar.

Beverwijk heeft in het collegeprogramma een keurige anti-discriminatieparagraaf opgenomen. De praktijk zal uit moeten wijzen of dat geen dode letter is. Opletten dus en in geval van nood kunnen we altijd nog Molly Geertsema bellen.

COR WIJNINGS

FRAKTIE AKTIEF

Vice-admiraal als handelsreiziger

"Is nu ook de marine onderdeel van de buitenlandse handel geworden?", vroeg Andrée van Es – schriftelijk – aan de ministers Van den Broek en Van Eekelen.

De regering doet haar uiterste best om de order voor de bouw van acht onderzeeers aan Saoedie-Arabie in de wacht te slepen.

Gingen Lubbers en Van den Broek enkele weken geleden naar Riad om de Nederlandse positie te versterken, gevolgd door een delegatie onder leiding van jonkheer Van Lennep die over de kansen voor de RDM een rapportage uitbracht, nu lijkt de marine te worden ingezet. Het gaat namelijk niet alleen om de bouw van de onderzeeboten, het gaat ook om het opzetten van een havencomplex, het personeel van de nog te bouwen duikboten moet worden gehuisvest, en worden opgeleid.

Zo kwam jonkheer Van Lennep terug met de prettige mededeling dat aan de order voor de onderzeeers ook orders op zgn. "civiel" terrein voor Nederlandse aannemingsbedrijven verbonden kunnen worden. In de week van 7 april bracht de hoogste chef van de Nederlandse marine, vice-admiraal Brainich von Brainich-Felth een bezoek aan Saoedie-Arabie. Officieel zou het gaan om een tegenbezoek aan zijn Saoedie-arabische collega. Maar de vice-admiraal – dezelfde man die vorig jaar deelname van vrouwen aan de marine afwees als een "kwestie van hormonen" – heeft in Riad ook de Nederlandse diensten aangeboden bij het begeleiden en trainen van Saoedisch personeel voor de onderzeeers. "Het is niet direct een taak voor de marine", gaf Brainich von Brainich-Felth toe bij terugkomst in Nederland. "Maar als het gaat om het ondersteunen van een dergelijke order, dat kunnen wij alleen, in alle bescheidenheid."

De PSP-Tweede Kamerfractie heeft zich als eerste verzet tegen de mogelijke levering van een export-kredietvergunning voor de levering van de onderzeeers aan Saoedie-Arabie. Zij blijft zich ook verzetten tegen de pogingen van de regering om de order aan de man te brengen. In alle bescheidenheid.

SOCIALE RECHERCHEURS

De SEK is een bulletin aan het samenstellen over **sociale rechercheurs** en de toenemende disciplineren en kontrolering van uitkeringsgerechtigden. Het gaat aktuele informatie geven over het controle-front en tips voor akties in de afdelingen. Het bulletin wordt uitgegeven in samenwerking met SVS/WB en verschijnt omstreeks 1 juni. Wie suggesties heeft voor bijdragen wordt verzocht contact op te nemen met de SEKretaris, Pieter van der Hijden (tel. 020-275003).

Dilemma's in de PSP

"Hij was niet anti-parlementair, maar verwachtte veel van directe actie en socialisme van onder op (...). Van het gemeenschaps-bezitproduktiemiddelen verwachtte hij alles (...). 'Geen man en geen cent voor het militarisme' (...). Hij was meer een kritische geest dan een constructieve bouwer, (...) ontzaglijk veel werk verzet (...) als 'ombudsman' fungeerde (...). In de tweede kamer zeer geacht als 'goed' en ongevaarlijk socialist, die kwam zoals hij was"...

Een portret van Fred van der Spek, die jarenlang het gezicht van de PSP bepaalde? Mis, niet Van der Spek maar Geert L. van der Zwaag (1858-1923), slager en voorman van het socialisme in Friesland in de tijd vóór 1914; wèl parlementariër, maar beslist géén man van de SDAP (de voorloper van de PvdA).

De geciteerde zinnen – ontleend aan de biografie die J.J. Kalma over hem schreef in het Nederlandse Biografisch Woordenboek – zijn overigens wel bruikbaar om Van der Spek, en menig ander uit de PSP, te karakteriseren. En misschien is Van der Zwaag ook bruikbaar om de verhouding tussen de PSP en veel anarchisten te verhelderen. Ondanks diens parlementarisme opent het gedenkboek dat de anarchist en anti-parlementair bij uitstek, Domela Nieuwenhuis in 1904 aangeboden werd, met een stuk van deze Van der Zwaag. En niemand die dat, bij mijn weten, inkonsekvent of vreemd vond. Van der Zwaag was wel een parlementariër, maar geloofde evenmin als de anarchisten dat het socialisme via parlement, staat of politieke partij, kortom door machtsvorming, bereikt kon worden. En dat is een opvatting die in onze tijd veel PSP-ers gemeen hebben met de anarchisten. Niet alle PSP-ers overigens.

Misschien ligt hier een sleutel tot de vraag waarom de PSP het altijd zo moeilijk heeft met zichzelf, waarom er zoveel interne spanningen ontstaan, zodra er over samenwerking en samengaan met andere linkse partijen wordt gesproken. En zodra er om eenheid van links wordt geroepen, het tegendeel ervan, met een boemrang-effect, te voorschijn komt: scheuringen en verdeeldheid, beschuldigingen van verwording. De verdeeldheid in de PSP is altijd toegespitst geweest op heel concrete zaken. Zuiver geweldloze pacifisten die zich nauwelijks socialist noemden tegenover socialist die revolutionair geweld best konden verdedigen; 'proletarisch links' dat een leninistisch partijmodel wel zagen zitten tegenover felle tegenstanders van zo'n model; voorstanders van meer linkse samenwerking tegenover fervente verdedigers van de eigen identiteit. Het gedenkboek van de eerste 25 jaar van de PSP heeft dat goed in kaart gebracht en voor de vijf jaar daarna zijn die lijnen door te trekken.¹ De stelling is zelfs wel verdedigd dat de strijd tussen twee stromingen tot het wezen van de PSP behoort en beide groepen elkaar nodig hebben. Het is niet mijn bedoeling om hier al deze interne beroeringen te analyseren, ook niet de laatste waarbij Van der Spek zijn partij verliet om met een – inmiddels weer ontplofte – afscheiding mee te gaan.

Het is mij hier om iets anders te doen. Namelijk de al genoemde houding tegenover de macht en daarmee van het zelfbeeld dat een stroming heeft aangaande plaats en de rol die hij inneemt in het geheel van de socialistische – of zelfs ruimer – progressieve en linkse stromingen. Het zelfbeeld van de PSP en dat van de CPN liggen ver uiteen. Pogingen om elkaar nader te komen

en de revolutie binnen de CPN naar een open en feministisch socialisme veranderen dat niet. Laat ik een voorbeeld geven. Van der Spek en een CPN-er, ik meen Marcus Bakker, werden, alweer een aantal jaren geleden gevraagd of zij vonden dat er burgemeesters zouden moeten komen, afkomstig uit hun partijen. Beiden reageerden spontaan en eerlijk en volstrekt verschillend. In Oost-Groningen, zei de communist, is de CPN al generaties lang de grootste partij in een aantal gemeenten. Soms hebben we er de meerderheid. De CPN heeft daar recht op een burgemeesterspost. Een PSP-burgemeester, zo reageerde de ander, die zou dan hoofd van de politie zijn en de ME moeten inzetten. Dat nooit! Deze verschillen in reactie vind ik belangrijker dan allerlei programmavergelijkingen.

Eenheid

Wanneer je naar algemene uitlatingen luistert dan wordt dit verschil in benadering bevestigd. Voor de CPN blijft de machtsvraag centraal staan. "De CPN is altijd bezig te zoeken naar meerderheden." "De centrale vraag is welke krachten je nodig hebt om te komen tot machtsvorming." Dergelijke uitspraken kom je regelmatig bij de CPN tegen en gelden daar als vanzelfsprekendheden. In de PSP komt men deze geluiden ook wel eens tegen (vooral bij voorstanders van nauwer samengaan van klein links). Zij zijn echter niet kenmerkend voor de partij als zodanig. Het is volgend jaar een eeuw geleden dat Ferdinand Domela Nieuwenhuis, als eerste socialist, in de Tweede Kamer kwam. Als kamerlid slaagde hij erin de eenheid in zijn fractie te bewaren, zodat die niet uiteen viel in een richting Ferdinand, een tendens Nieuwenhuis en een middengroep Domela. Nu, dat was niet zo opmerkelijk. Domela zat er als eenling, een eenmansfractie. Opmerkelijker is dat in die bijna honderd jaar na 1888 socialisten nooit meer een eenheid vormden. Tegelijk met de sociaal-democraten van de SDAP deed de niet-SDAP-er Van der Zwaag, in 1897, zijn intrede in de Kamer en in het jaar dat hij er uitging vond de scheuring in de SDAP plaats, waaruit later de communistische partij zou ontstaan. Sindsdien is het aantal socialistische en radikaal-linkse partijen en partijtjes dat aan de verkiezingen deelnam alleen maar toegenomen. En dan zwijgen we nog maar over de anti-parlementaire socialist.

Conclusie: de eenheid van links is niet alleen ver te zoeken, maar behoort kennelijk ook niet tot de politieke cultuur van links Nederland. Streven naar meer eenheid en samenwerking zou van die verscheidenheid moeten uitgaan. Verscheidenheid kan verdeeldheid en onderlinge strijd betekenen. Het hoeft niet. De PSP hield vorig jaar de boot af naar grotere eenheid van klein-links. Deze partij heeft er echter heel veel toe bijgedragen om binnen klein-links wederzijdse bestrijding en vijandschap te beëindigen. De PSP heeft nooit rancuneus gereageerd op aanvallen vanuit

de CPN of de PvdA en is, waar mogelijk, tot samenwerking bereid geweest. Niet *tussen*, maar *binnen* de partijen woedt de, niet altijd frisse, strijd. Soms lijkt de PSP hieraan te bezwijken en te verworden.

Samenwerking en zelfs eenheid binnen een organisatorisch verband was vroeger in de revolutionaire vakbeweging van de syndicalisten (en nog bij het OVB) gebaseerd op de zogenaamde "ongeacht"-clausule. Elke arbeider kon lid worden "ongeacht" zijn verdere politieke of godsdienstige opvattingen of overtuiging. Helaas heeft het de vakbeweging niet gevrijwaard voor manipulaties met partijpolitieke doeleinden. Zo werden eens onafhankelijke en zelfstandige arbeidersbewegingen mantelorganisaties van partijen, met name de communistische.

Nu kom je in feite de "ongeacht-clausule" overal tegen waar samengewerkt wordt tussen organisaties, in actiecomités, in de vredesbeweging, enz. Pogingen om dergelijke acties en bewegingen door manipulaties van binneuit in handen te krijgen en voor een partij te monopoliseren zijn grotendeels verdwenen en worden beter doorzien. Waar verscheidenheid geaccepteerd wordt, ontstaat samenwerking en tot op zeker hoogte eenheid. Problemen ontstaan ook hier binnen de bewegingen; hoe ver kan men gaan, is geweld of tegengeweld geoorloofd, enz. Samenwerking en het vinden van de grenzen ervan, wordt waarschijnlijk het best gediend door uit te gaan van de "ongeacht-clausule" en van een verscheidenheid, waarin de eigen aard, het zelfbeeld, de individualiteit, juist benadrukt wordt. De grote betogingen tegen de kernraketten in Amsterdam en Den Haag waren vanzelfsprekend indrukwekkend vanwege de honderdduizenden die meededen. Zij waren het ook, omdat het geen massa was, maar een collectief van individuen en kleine groepen, met eigen creativiteit en verbeeldingskracht.

Veel geroep om eenheid van klein links komt voort uit inhoudelijke leegte, van gebrek aan zelfbeeld van de betrokken partijen. Bij de CPN

Zo in de loop van de afgelopen 30 jaar is er heel wat afgeschreven over de PSP. Ook in Bevrijding zijn tal van visies op onze klub de revue gepasseerd. Maar één geluid ontbrak vrijwel. Dat maken we hierbij goed. Van Rudolf de Jong, anarchist en redacteur van "De As" kregen we toestemming een artikel dat onlangs van hem verscheen over te nemen. Een kadootje bij ons 30-jarig jubileum.

---

is dat wel begrijpelijk. De leer is op drift geraakt, de aanhang waarop de kracht berustte, de partijgelovige arbeiders, verbrokkelt en verdwijnt om uiteenlopende redenen. Bij de PSP is het eigenaardiger.

Ik zal hierom het verschil in "eigenheid" van CPN en PSP nog iets verder uitdiepen. PPR en andere "klein-links-ers" laat ik buiten beschouwing. Op zich is hun positie natuurlijk van evenveel belang en waarde, maar die posities veranderen mijn betoog niet.²

vervolg van pagina 10

Libertair

Van oorsprong vormen de communisten een splinterpartij. Niet in de zin dat zij klein of onbelangrijk zijn, maar omdat zij zich losgemaakt hebben van een moederpartij, die van de sociaal-democraten. En het waren fundamentalisten, de zuiverheid van de leer stond centraal. Die moest verdedigd worden tegen verwaterende praktijken. Het eerste beginselprogramma van de Sociaal-Democratische Partij uit 1909, die later omgezet werd in CPH en CPN, was tot op de komma's gelijk aan dat van de SDAP, die men de rug had toegekeerd. Fundamentalisten, "bezitters" van de ware leer, met alle afschuwelijke en intolerante trekjes van dien, zijn de communisten gebleven. Ook het totaal op losse schroeven zetten van de leer zelf – zoals in de CPN is gebeurd – komt bij fundamentalisten voor als zij eenmaal "omslaan".

Eén aspect van de moederpartij dat de communisten altijd behouden hebben is het zoeken naar machtsposities, zoals ik hierboven al aangaf. Hierin zie ik ook een belangrijke verklaring waarom, door de hele geschiedenis van de CPN en haar voorgangsters heen, zo ontzettend veel ex-communisten uiteindelijk toch bij de oude moederpartij de PvdA (en vroeger de SDAP) terecht kwamen. Vaak was het na lange omzwervingen door het veelstromenland van links en dikwijls was de PSP daarbij een tussenstation.

De PSP is niet uit een afscheiding ontstaan en is niet fundamentalistisch. Niet de leer staat centraal, maar de idee van een socialistische en ontmilitariseerde wereld. De PSP is van meet af aan een beetje op zoek naar zichzelf geweest.

De traditie van G. van der Zwaag (ook allesbehalve een theoreticus, maar wel een man van beginselen) is naar mijn mening het beste wat de PSP daarbij vinden kon en kan.

Thans zullen vrijwel alle PSP-ers (en heel wat ex-PSP-ers) de eerste zin uit het citaat over Van der Zwaag onderschrijven. Deze traditie houdt ook in dat men de eigen partij niet identificeert met het socialisme of deze ziet als de enige ware vertegenwoordiger en verdediger ervan. De partij levert een bijdrage aan de zaak van het socialisme en het antimilitarisme, fungeert als ombudsman en staat aan de goede kant in praktisch alle sociaal-politieke kwesties. Veel PSP-ers leveren ook op andere manieren daaraan hun bijdrage: in actiecomités en dergelijke.

Binnen de PSP ontstaan nog altijd stromingen die dat alles niet voldoende vinden voor een partij. Voor hetgeen ik nu maar de Van-der-Zwaagtraditie noem, hebben zij geen oog. Zij kijken naar andere tradities en stromingen binnen de linkse verscheidenheid in Nederland, in feite naar de sociaal-democratische en communistische tradities. Zij verlangen dat de PSP meer invloed, meer macht heeft en dan komt al gauw de roep om eenheid op de proppen en wordt die eenheid een doel in zichzelf. Zo'n eenheid als doel op zichzelf staat haaks op de samenwerking volgens de ongeacht-conceptie die ik hierboven uiteenzette en die naar mijn mening veel meer bij de PSP past.

Samenwerking is in deze "ongeacht-clausule" bepaald niet vrijblijvend, maar de concrete strijd en praktische doelstellingen staan centraal, niet de machtspositie van het samenwerkingsverband. Men gaat samen uit eigen kracht, omdat

men strijd voert. Men komt niet bij elkaar uit gebrek aan eigen kracht en om door "eenheid" innerlijke zwakte te overwinnen en strijd te gaan voeren. (Alle eenheidsstreven gaat steeds vergezeld van wijdsse plannen die men zal gaan uitvoeren, als men maar eenmaal door de eenheid groot en sterk is, en het blijken altijd illusies te zijn).

Het zou wel eens goed zijn als de PSP, als tegenwicht tegen de in mijn ogen on-PSP-achtige stromingen, die telkens voor een zekere verwording in eigen kring zorgen, wat meer en wat diepgaander aandacht ging schenken aan hedendaagse libertaire stromingen. Ik denk daarbij aan de ideeën over decentralisatie en minimalisering van de staat, zoals die o.a. door Thom Holterman worden ontwikkeld. Ik denk aan schrijvers als Bookchin en Goodman, aan een serie als *Unter dem Pflaster liegt dem Strand*, aan een stroming als het anarcho-feminisme. Ik wil geen "anarchistische" PSP bepleiten, maar ik meen wel dat de libertaire traditie – veel meer dan de marxistische – de eigenheid van de PSP kan helpen verdiepen.³

RUDOLF DE JONG

1. Ontwapenend, Geschiedenis van 25 jaar PSP (1957-1982), PSP, postbus 700, Amsterdam 1982.

2. Opmerkelijk is in ieder geval dat zich al enige tijd binnen de PPR een stroming manifesteert die deze partij in libertaire richting wil stuwten; zie bijv. het PPR-kaderblad Radikale Notities nr. 3 en nr. 4 (1986); Singel 277 Amsterdam.

3. Vergelijk ook de discussie over de PSP in het kwartaalblad 't Kan Anders nr. 3 en nr. 4 (1986); postbus 385, Amsterdam.

vervolg van pagina 3

maar als dat ver van je bed is, dan zit je eigenlijk altijd verkeerd. Dan is dat goedkoop, want als je zegt; daar moeten ze maar geweld gebruiken, dan hoef je zelf niet tot je knieën in het bloed te staan. En als ik zeg: daar moeten ze geen geweld gebruiken, dan is dat net zo goedkoop, want ik word niet dagelijks vernederd en opgejaagd. Het zou een geweldige stap vooruit zijn als we allemaal zouden zeggen: de beslissing om geweld te gebruiken, ja of nee, is de verantwoordelijkheid van het individu. Niemand mag een ander daartoe dwingen. Dat is voor mij het politiek pacifisme."

Voor de Graaf blijft het een voortdurend dilemma. Dat was het in de Vietnam-tijd, het is het nu nog, bijvoorbeeld als hij nadenkt over de problemen in Zuid-Afrika. Hij is van mening dat het ANC op alle mogelijke manieren gesteund moet worden, met boycots, politieke druk etc, maar niet met wapens. De Graaf: "Ik heb in Indonesië iets van een bevrijdingsoorlog meegemaakt, ik weet een beetje wat het betekent, er vallen altijd onschuldige slachtoffers. Als je dat geweld op enigerlei wijze kunt vermijden, moet je dat doen."

Reklame

Hannes de Graaf is van mening dat een partij als de PSP nog steeds en onverminderd bestaansrecht heeft. Hij is er dan ook nog steeds overtuigd lid van. Natuurlijk vindt ook hij dat de perikelen van de afgelopen jaren geen reclame zijn geweest voor de partij, maar dat de PSP daardoor klein gebleven is, is voor hem niet bewezen en van die geringe getalsmatige omvang ligt hij ook niet wakker. De Graaf: "Mijn keuze voor de PSP is altijd een keuze geweest voor een partij die klein is, voor een partij die de parlementaire democratie niet onderschat,

maar ook niet overschat, die het helemaal niet erg vindt dat je nooit regeringsverantwoordelijkheid zult krijgen. Den Uyl heeft het altijd over de smalle marges van de democratie, ik noem dat de smalle marges van het kapitalisme. Je kunt niet eens zoveel beginnen, ook al ben je de baas. Daar ben ik nooit zo van onder de indruk geweest. De PPR wel bijvoorbeeld en ook een partij als D'66 en daarom kunnen die partijen soms ook "geweldig" groeien. De PSP is daar niet van onder de indruk, die steunt de parlementaire democratie wel, zolang er niet iets beters is, maar de PSP vindt dat daar de echte beslissingen niet vallen. Die vallen in grote maatschappelijke processen."

Met die konstatering geeft de Graaf al iets aan van wat hij als het eigen karakter van de PSP beschouwt. Hij ziet overigens nog wel meer verschillen met andere partijen die zich in de klein- dan wel radikaal linkse hoek bevinden. Voor hem is dat een reden om niet pijsnel te streven naar structurele samenwerking met andere partijen. De Graaf: "De weg naar verwezenlijking van je idealen is niet dat je zo snel mogelijk een grote partij wordt. Alle andere partijen vinden dat in tegenstelling tot de PSP eigenlijk wel."

Met Andrée van Es voor de PSP in de Tweede Kamer is de graaf heel tevreden: "Ik heb het gevoel dat Andrée het bijzonder goed doet, heel overtuigend. Ik merk dat ook in m'n omgeving, bij allerlei niet PSP-mensen. Het maakt indruk wat ze zegt, vooral ook in juridische kwesties, dan vergeet ze het humane aspect nooit."

Prietpraat

Hannes de Graaf constateert de laatste jaren ook een toenemende desinteresse in de poli-

तिक in Nederland. Hij houdt daarvoor in hoge mate de zittende regering Lubbers verantwoordelijk. Die maakt de politieke discussie bij voorbaat oninteressant. De Graaf: "De regering maakt misbruik van haar comfortabele meerderheid, ze luistert eenvoudig niet naar de oppositie. Dat is de dood voor de parlementaire democratie, niet voor de democratie in het algemeen overigens, de mensen zijn toch wel mondig inmiddels."

Als een belangrijk element in het eventueel veranderen van die situatie ziet de Graaf een ander opstelling van de parlementaire journalistiek in Nederland: "Die lieden moeten zich niet bezighouden met al die prietpraat, met al dat inhoudsloze gewauwel van allerlei politici, maar met de wezenlijke zaken. Er zouden misschien wat meer PSP'ers moeten proberen in dat wereldje terecht te komen." Die PSP'ers zouden iets moeten opsteken van de manier waarop Henri Faas in zijn tijd de parlementaire journalistiek bedreef. Dat was iemand die Hannes de Graaf zeer wel kon waarderen.

De "Grand Old Man" ziet duidelijk toekomst voor de 30-jarige PSP. De Graaf: "Ik hoop dat de PSP in de toekomst een zelfde soort fijn orgaan zal hebben als tot nu toe, voor wat zich in de maatschappij afspeelt. Zoals ze het studentenverzet ooit hebben begrepen, zoals ze het feminisme hebben gevoeld. Ik kan me voorstellen dat zich in de toekomst weer van alles roert en ik hoop dat daar dan ook gehoor voor is. Daar moet de PSP het van hebben."

RUTGER VAN SANTEN

VLUCHTELINGENBELEID

Het vluchtelingenbeleid van het kabinet Lubbers-De Korte, gepersonificeerd in staatssecretaris Korte-van Hemel, is in toenemende mate aan kritiek onderhevig. De nota 'vluchtelingenbeleid', die onlangs in de Tweede Kamer is besproken, schetste al de contouren van een zeer stringent beleid, waarmee Nederland schril afsteekt bij andere Westeuropese landen. Uit de in de nota gepresenteerde cijfers blijkt dat Nederland zowel absoluut als relatief in de onderste regionen vertoeft voor wat de toelating van aantallen vluchtelingen betreft. De in 1985 aanvaarde PSP-motie om het aantal uit te nodigen vluchtelingen te verdubbelen (van 250 naar 500) heeft daar slechts marginaal iets aan kunnen veranderen.

In de nota werd de toon al ingezet, die nu versterkt doorklinkt. Vluchtelingen die uit het eerste land van opvang vanuit meestal economische motieven naar het Westen gaan worden min of meer als malafide vluchtelingen beschouwd. Recente uitlatingen van Lubbers ('kaf van het koren scheiden') en Korte-van Hemel (snelrecht op Schiphol) naar aanleiding van een snel wassende stroom vluchtelingen creëren langzaam maar zeker een beeld dat haaks staat op de spreekwoordelijke gastvrijheid van Nederland in vorige eeuwen.

De discussiedag over het vluchtelingenbeleid die de PSP eind maart in Utrecht hield was (helaas, zou je kunnen zeggen) op het goede moment gepland.

Frits Floryn, medewerker van Vluchtelingenwerk Nederland (VWN), schetste het soibere beeld van een toenemend aantal asielzoekers, dat ook volgens VWN niet onder de definitie van asielge-rechtigden valt. Belangrijk criterium daarbij is de beoordeling van de politieke situatie in land van herkomst en daarmee samenhangend de al dan niet gegronde vrees voor vervolging wegens ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het tot een bepaalde sociale groep behoren. Economische motieven horen niet in dit rijtje thuis, maar het trekken van een grens is zeer moeilijk. En adviezen van organisaties als Amnesty International zijn vaak betrouwbaarder dan de informatie die via Buitenlandse Zaken wordt verkregen.

De groeiende stroom vluchtelingen wil ook VWN met een snellere procedure tegemoettreden, maar dan vanuit het belang van de asielzoekers, die nu zeer lang in een onzekere situatie worden gehouden. Die procedure moet echter wel zorgvuldig zijn, dat wil zeggen met een reële mogelijkheid om in beroep te gaan.

Andrée van Es sloot bij dit laatste aan, maar benadrukte in haar inleiding dat het vluchtelingen-'probleem' niet als geïsoleerd verschijnsel moet worden beschouwd, doch samenhangt met de uitbuitingsrelatie tussen het Westen en de Derde Wereld. Daarom mag er volgens Van Es ook geen onderscheid worden aangebracht tussen economische en mensenrechten-motieven.

Terecht constateerde ze dat bij het beleid ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking wel die samenhang wordt toegepast, in bijvoorbeeld het geval van Suriname. Schending van mensenrechten? Dan geen steun aan economische ontwikkeling.

Het PSP-kamerlid bestreed ook de opvatting dat het economisch onmogelijk zou zijn voor Nederland om meer vluchtelingen op te nemen. 'Onzin', zei ze, onder verwijzing naar omringende landen en naar landen in de Derde Wereld, die veel meer vluchtelingen opnemen dan West-Europa. Ze benadrukte dat maar een klein deel zich blijvend wil vestigen in West-Europa. En ze voegde daar enigszins cynisch aan toe: 'de grote zorg om het dalend geboortecijfer kan door het opnemen van vluchtelingen ook verdwijnen.'

In de discussie werd vooral de houding van het CDA bekritiseerd, die het beleid wel 'rottig' zegt te vinden – alsof het daar zelf niet debet aan is –, maar vooral hamert op een 'humanitaire toepassing' van dit beleid. Benadrukt werd dat 'individueel' geen gangbaar begrip is in de Derde Wereld, maar dat het vluchtelingenprobleem door categorieën mensen wordt ervaren, waardoor individuele 'screening' tekortschiet.

's Middags kwamen plaatselijke akties ten bate van vluchtelingen aan bod. Uit verhalen over

VOOR SOMMIGE REIZIGERS ZIET HET ER NIET ZO ZONNIG UIT. DAAROM VRAAGT VLUCHTELINGENWERK UW STEUN.

Ik wil het voor die reizigers ook wat zonniger maken.

Daarom geef ik mij op als lid van VluchtelingenWerk voor f 47,50 per jaar.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Plaats: _____

Ik wil eerst meer weten over VluchtelingenWerk. Stuur mij meer informatie.

Deze boni opsturen naar:

VLUCHTELINGENWERK

Antwoordnr 15529, 1000 RZ, Amsterdam
Een postzegel plakken is dan niet nodig.

Groningen (Luitje Douma), Breda (Ria Bolink) en Utrecht (Hans Heijkoop) bleek dat er verschillende wegen kunnen worden bewandeld ('stille diplomatie' tegenover handtekeningenakties). Echter, concrete belangenbehartiging moet samengaan met het stellen van politieke eisen om het beleid ten aanzien van vluchtelingen te verbeteren. Plaatselijke akties zijn ook van groot belang om tegenwicht te bieden aan ontluikende racistische gevoelens die een humaan vluchtelingenbeleid oproepen.

De discussiedag werd besloten met de ook in een persverklaring verwoorde mededeling dat de oprichting van een landelijk comité 'ter verdediging van vluchtelingenrechten' wordt overwogen. Immers, 'nog nooit na de tweede wereldoorlog is de fysieke bedreiging van vluchtelingen zo groot geweest als nu'. Het partijbestuur van de PSP is inmiddels bezig de mogelijkheden van een dergelijk comité te onderzoeken. Haast is geboden, vluchten kan niet meer.

LEO PLATVOET

Boekbespreking

De paniek wordt steeds heviger

Tijdens haar verblijf in een psychogeriatrisch verpleeghuis houdt mejuffrouw De Jong een dagboek bij. De dagboekfragmenten die daaruit werden gepubliceerd geven een indringende kijk op het leven in een tehuis. Ze verraden ook iets van de psychische stoornissen waar mej. De Jong in toenemende mate onder leed.

In het verpleeghuis woont ze samen met elf andere bewoonsters op een afdeling, iets wat onvermijdelijk irritaties oproept. In meerdere opzichten voelt mej. De Jong zich niet thuis tussen de andere bewoonsters. Als oud-onderwijzeres is ze belezen en zeer geïnteresseerd in literatuur. Ze heeft weinig affiniteit met de zaken die andere bewoonsters bezighouden. Haar kritische opstelling brengt haar bovendien in konflikt met het verzorgend personeel. Ze is van mening dat er niet naar haar wordt geluisterd en dat er onvoldoende aandacht wordt besteed aan haar klachten. Met haar kritiek en sarcasme maakt ze zich niet geliefd. Alles wat er om haar heen gebeurt betreft mejuffrouw De Jong op zichzelf. "Alleen mijn verschijnen in kamer, gangen en therapiezalen, verwekt een complete paniek: m'n uiterlijk is zodanig dat niemand in staat is me ook maar een fractie van een seconde aan te kijken terwijl de mensen kokhalzen van de verpestende stank die ik verspreid." Dit punt komt steeds opnieuw terug hoewel ze tegelijkertijd vermeldt dat verzorgsters, artsen en mede-bewoonsters ontkennen dat ze stinkt. Waan en werkelijkheid lijken in elkaar over te lopen.

De dagboek aantekeningen laten zowel het lichamelijke als het geestelijk aftakelingsproces zien. De lichamelijke klachten nemen toe en de paniek wordt steeds heviger. Zelf noemt ze dit p.h., pseudo-hallucinaties. Op andere momenten is ze zich er echter heel goed van bewust dat wat zij ziet niet meer klopt met de werkelijkheid. Dat levert een beklemmend beeld op van een situatie waaruit geen uitweg bestaat. Op 7 april 1980 overleed Lysbeth de Jong, 86 jaar oud.

INE MEGENS

Lysbeth de Jong, *De paniek wordt steeds heviger*. Dagboekfragmenten 1971 - 1980. Utrecht, 1980.

Te bestellen door overmaking van f 18,- (incl. portokosten) op postgiro 5540505 van de Stichting Werkgroep Gezondheidszorg Utrecht of via de boekhandel.

TOT 9 MEI!

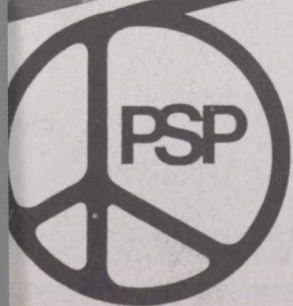
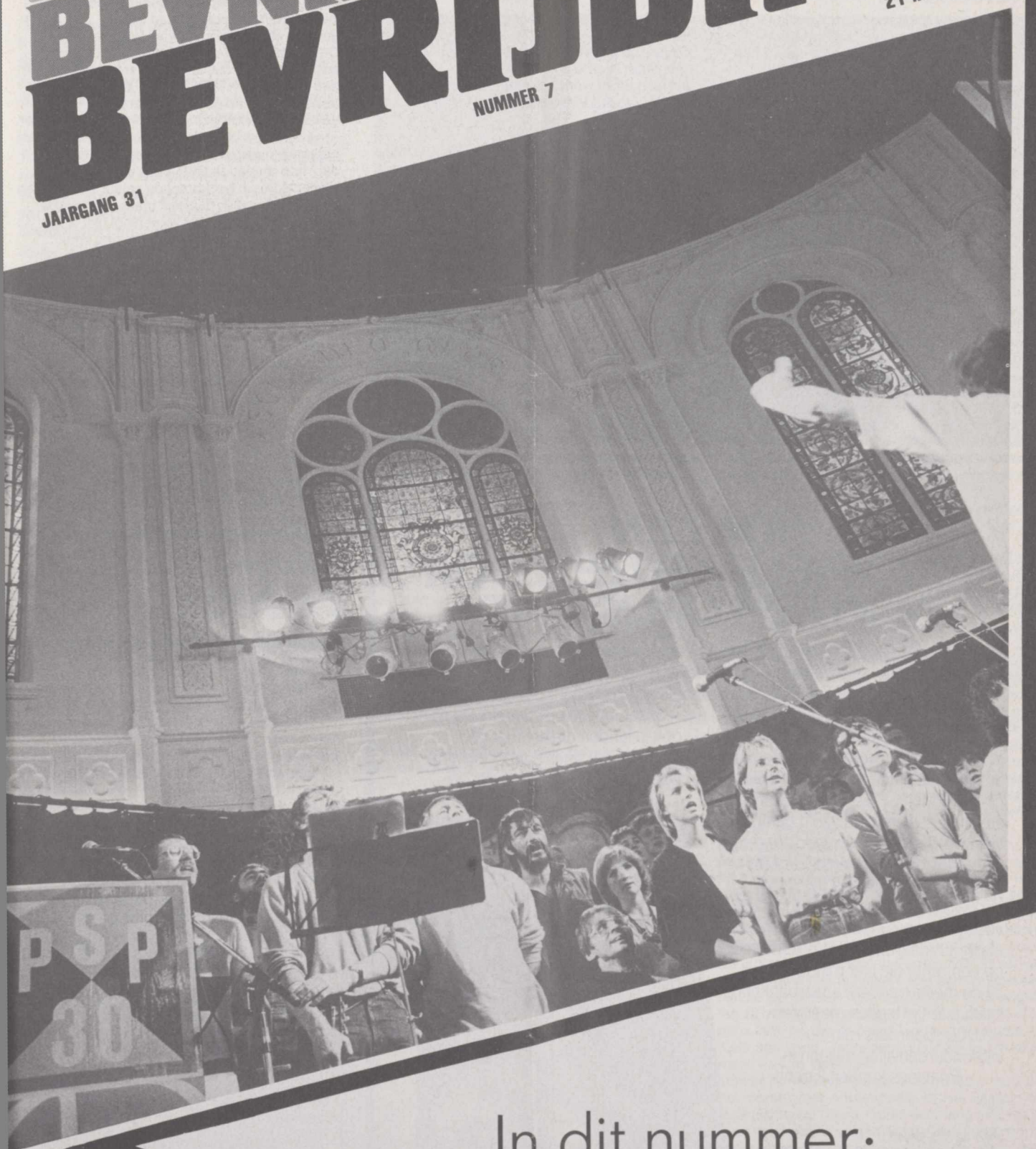

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

21 MEI 1987

NUMMER 7

JAARGANG 31

In dit nummer:

- alles over 30 jaar PSP
- de kater van Borssele
- op lokatie in Tessel

VRIJ NAAR SHAKESPEARE: Veel lawaai om niets

De schrik sloeg er bij een aantal partijgenoten fiks in, toen ze de 6de mei 's morgens de Volkskrant opensloegen: "Van Es bereid half NAVO-lidmaatschap te aksepteren". Op pagina één. Waar je met iets leuks toch zelden terecht komt.

Drie dagen voor het feestje in Amsterdam en een nieuwe rel in aantocht, krijgen we er dan nooit genoeg van? Maar, het was allemaal ook erg ongeloofwaardig. Welke val werd er nu weer opgezet en wie zou er in trappen? De Telegraaf onder meer. Die had gelijk een hoofdredactioneel commentaar over "principeloosheid". Hoor, wie daar spreekt!

De oorzaak van de windhoos was niet zo moeilijk te vinden. Adriaan Sloof, uitgever, directeur, hoofdredakteur en waarschijnlijk nog zo het één en ander van het blad "In Vredesnaam", is nogal gevoelig voor publiciteit – voor hem of zijn blad. Laten we het zó maar uitdrukken. Dat leidt tot persberichten, waaruit duidelijk moet worden dat "In Vredesnaam" maandelijks met wereldprimeurs komt. Ballonnen die meestal nogal snel kunnen

worden doorgeprikt. Maar niet door de Volkskrant. Die bracht het "nieuws" dus prompt op de voorpagina. En dan is het waar, want "het staat in de krant".

Adriaan Sloof wordt bedankt. Een cynischer verjaardagskadoetje had hij niet kunnen verzinnen.

Nu de zaak zelf. Andrée van Es heeft er in haar speech op 9 mei in Paradiso geen enkel misverstand over laten bestaan. Juist nú, nu er iets gloort van een kans op nucleaire ontwapening in Europa, en nu dus de tegenkrachten zich hartstochtelijk werpen op een verhoging van de zogenaamde konventionele bewapening en de versterking van het bondgenootschap, nu is het onze taak de vredesbeweging mee te krijgen in het verzet tegen de Navo. Tegen elke vorm van bewapening, tegen de ideeën die daarachter liggen. Vrijandsbeelden, tegenover elkaar staande blokken. Dáár gaat het nu om en dáár ligt nu de taak voor de PSP, scherper dan ooit. En daarin past geen Navo-lidmaatschap, geen heel en geen half.

Het dragen van regeringsverantwoordelijkheid is voor de PSP geen negatief principe. Maar het is ook niet iets dat in het verschiet ligt. Beentjes op de grond. Is het al ooit het geval, of zelfs denkbaar, dan mag het toch voor iedereen duidelijk zijn, dat een einde van het Nederlandse Navo-lidmaatschap een absolute voorwaarde is. Hoe zo'n beëindiging dan ook gekoncretiseerd zou moeten worden.

De politieke wind waait voorsnog uit een andere hoek en dus is de hele vraagstelling niet aan de orde. Het is – in elk geval nú – een non-diskussie. Die nu dan ook maar beter niet gevoerd kan worden.

Laten we maar overgaan tot de orde van de dag: hoe draagt de PSP ertoe bij dat de grote vredesakties in het komende najaar zo breed en zo helder mogelijk duidelijk maken dat we de éne valkuil (de atoombewapening) niet willen inruilen voor een andere (versterking zgn. konventionele bewapening)? Hoe mobiliseren we ons volk voor een politiek die de kansen die nu geboden worden, ook écht aangrijpt? Daarmee hebben we voorsnog voldoende werk in onze winkel.

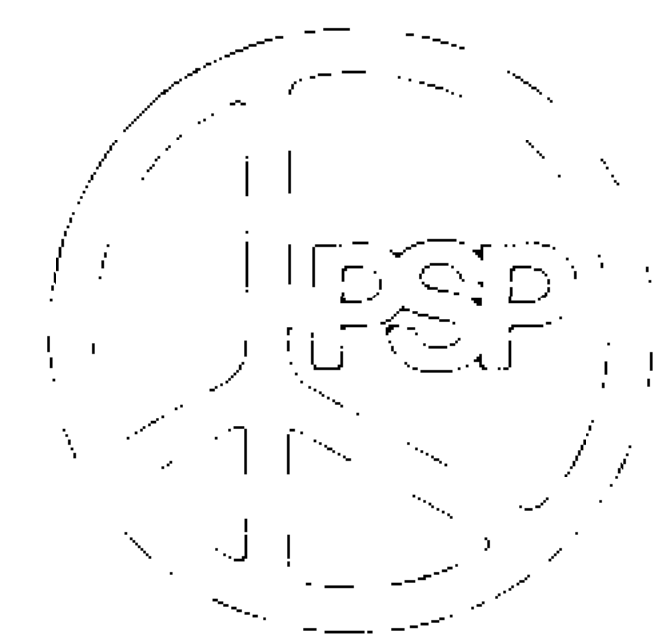
HENK BRANDERHORST

Bedankt

Traditiegetrouw vonden we ook dit jaar weer de vertrouwde envelop met f 5000,- in de bus. Van N.N. Bedankt, we weten er weg mee!

Foto's in dit nummer:

Borssele: WILLEM Fijen
30 jaar PSP: H.P. Smeele

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

(Advertentie)

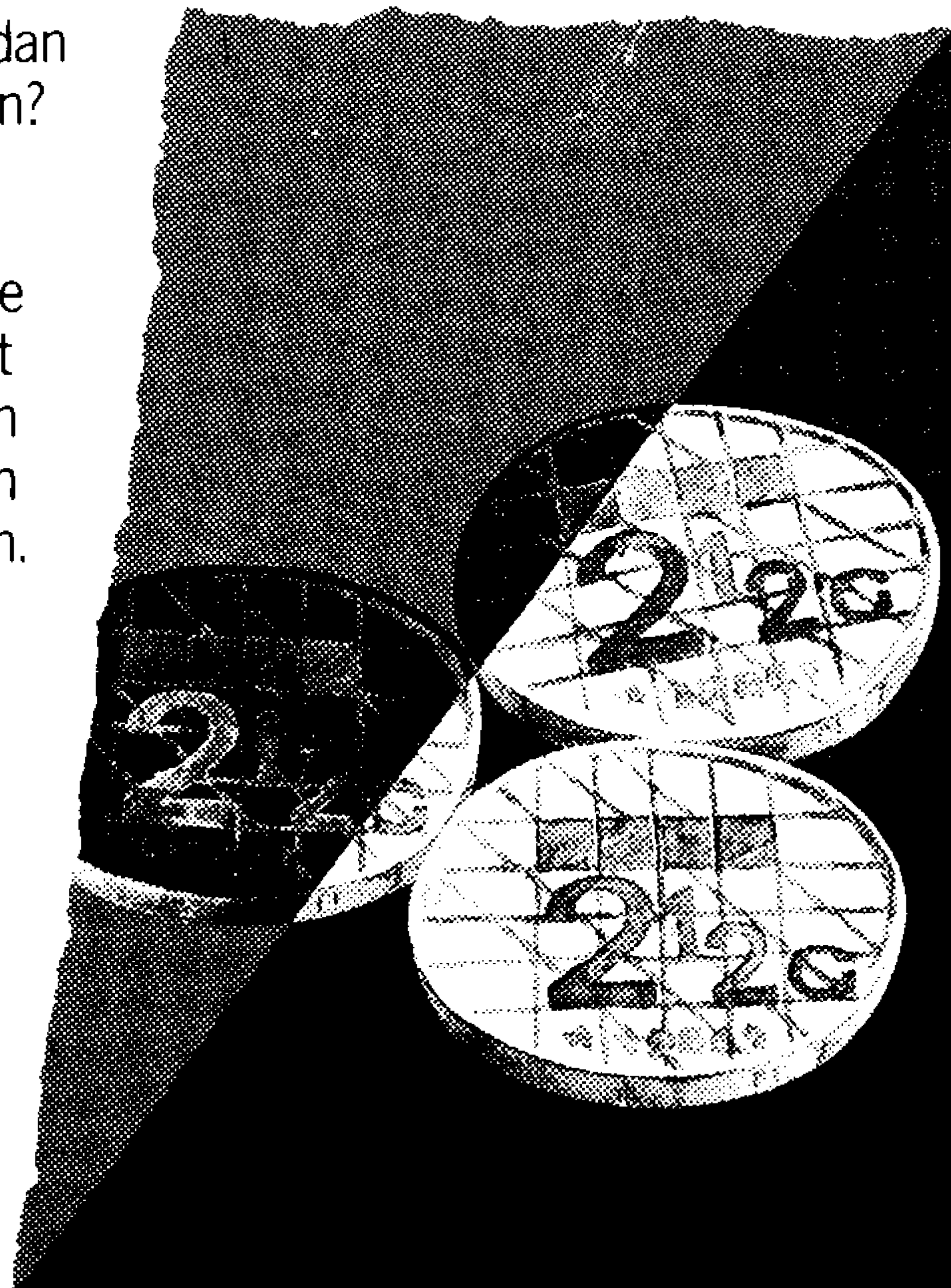
HOE EEN PRINCIPIËLE KEUZE U OOK NOG F7,50 OPLEVERT.

Als u nu een spaarrekening opent bij de Algemene Spaarbank voor Nederland, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie. Wat dat met een principiële keuze te maken heeft? De ASN is niet zomaar een spaarbank. Het is een bank die een progressief beleid wil voeren in een conservatieve geldwereld. De ASN belegt het haar toevertrouwde spaargeld nooit in landen die het met de mensenrechten niet zo nauw nemen; de ASN boycot al sinds haar oprichting het apartheidsregime in Zuid-Afrika. En speculanten op de onroerendgoedmarkt vinden bij de ASN de deur steevast gesloten. Kan zo'n bank dan toch wel goed voor uw geld zorgen?

Welzeker. Sparen bij de ASN doet u bijvoorbeeld via uw girorekening. Thuis. Daardoor is de vestiging van dure bijkantoren niet nodig. En daardoor kunt u rekenen op een rente die niet minder is dan bij de meeste andere spaarbanken. In 26 jaar tijd legden meer dan 80.000 spaarders ruim vijfhonderdvijftig miljoen in.

Principes kunnen lonend zijn.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

Van markt tot feest

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Diana Ozon met haar act

Wie had kunnen denken dat het zo ineens zulk prachtig weer werd. Grote tweestrijd in PSP-kringen: moeten we de principes de principes laten en lekker in de zon op een terras gaan zitten of toch maar een eerbetoon brengen aan de PSP die tenslotte niet elke dag 30 jaar bestaat. Terwijl al om half elf 's ochtends De Balie volstroomt met doorzetters om te discussiëren over pacifisme, maakt het op een steenworp (sorry voor deze beelspraak) afstand gelegen Paradiso zich op voor de dag die komen gaat. Het programma vermeldt: informatiemarkt en tentoonstelling. Veel meer volk dan de "kraamhulpen" zelf is er om elf uur nog niet, maar de informatie is wel overvloedig. Naast PSP-themagroepen, stichtingen en groepen, presenteren zich diverse organisaties die zich bezighouden met vrede, ontwapening, anti-militarisme en Zuid-Afrika.

Het interieur van Paradiso wordt opgefleurd door affiches die de PSP in de loop der jaren heeft uitgebracht. Van het beruchte "vrouw met koe"-affiche tot een simpel "PSP-lijst 7", alles is er. En, achter op het podium een groot bord met graffiti. Een cadeautje van de afdeling Breda van de PSP. Onder het motto: "wij zijn jarig" zijn ze in Breda de straat opgegaan met een groot wit bord. Iedereen kon delen in de feestvreugde door de spuitbus te hanteren. Het resultaat mag er zijn.

De Sociaal-Economische Kommissie (SEK) heeft, naast haar eigen stand, de tentoonstelling: "Korter werken - 100 jaar ATV", een tentoonstelling van de industriebond FNV die een beeld geeft van de geschiedenis van de strijd voor arbeidstijdverkorting.

De tocht langs alle kramen op dit soort manifestaties heeft altijd iets plichtmatigs. Veel overtuigingskracht was er niet nodig om aan te tonen dat bewapening slecht voor ons is en dat de apartheid moet verdwijnen maar het is wel prettig te blijven merken dat er meer zijn die er zo over denken en met argumenten onderbouwen

Dertig jaar

Omdat de meesten van ons er uiteraard toch niet zelf bij konden zijn, in dit nummer uitvoerig verslag van de 9de mei. Drie redacteuren - Rob Snel, Rutger van Santen en Cor Wijnings - hebben, ieder op hun eigen manier naar (onderdelen van) de dag gekeken, rondom gepraat en hun indrukken op papier gezet. Samen moet dat toch een aardig beeld geven want iedere vogel zingt zoals-ie gebekt is! De foto's bij de verslagen zijn van H.P. Smeele.

Overigens: er zijn nog exemplaren te krijgen van de zeefdruk die is gemaakt door JAN WOLKERS. f 65,- overmaken op postgiro 194240 t.n.v. PSP-Amsterdam, "Wolkers" vermelden en het kunstwerk wordt toegestuurd. Voor de thuisblijvers ook nog een klein feestje.

Paul Haenen als Ds. Gremdaat

dat de strijd tegen onrechtvaardigheid volgehouden moet worden. Dus ondanks het "preken-voor-eigen-parochie-gevoel" misstaat een informatiemarkt nooit.

Na alle informatie, sprekers en discussie was het feesten geblazen. Een goed gevuld Paradiso bood vanaf acht uur een feestprogramma dat tot in de kleine uurtjes zou duren. Hans de la Mar, wethouder te Leiden, had de taak licht en zwaar amusement aan elkaar praten.

Het zal niet iedereen licht gevallen zijn, maar de zangeres Ileana Melita had de ondankbare taak de avond te openen met onder andere Brecht-liederen. Zware kost net na het eten, maar over smaak valt niet te twisten, al is het wel leuk om te doen. Hetzelfde geldt voor het onderdeel humor. Zowel bij de theatergroep van de PS-JG, "Kunst door Kracht", als bij Paul Haenen in zijn creaties van Margreet Dolman en dominee D. Gremdaat werden de PSP-principes onder een relativerende loep gehouden.

Kunst door Kracht voerde een act op in wild-west-stijl met "geestelijke" inslag, waarbij ook de PSP regelmatig letterlijk en figuurlijk over de knie werd gelegd, en Paul Haenen wist zich als Margreet Dolman nog goed te herinneren dat zij in "Bevrijding" ooit een verhaal geschreven had en meteen te horen kreeg dat zij seksistisch was. De vrouwenkabaretgroep Panter viel dat verwijt in ieder geval niet te maken. Met een wat breder, niet zo op de PSP toegespitst repertoire oogsten zij redelijk veel respons bij het publiek, overigens niet bij uw nederige verslaggever, die er niets aan vond. Tenminste, voor zover het allemaal was te verstaan.

Ook bij Kunst door Kracht en in mindere mate bij het mooie grote Antwerpse koor Hei Pasoep en punkdichteres Diana Ozon was lang niet alles even makkelijk te volgen. Enerzijds door gewoon een gebrek aan volume, anderzijds door een tweedeling in de zaal: een kleine groep mensen vlak voor het podium en een grotere groep achterin die het interessanter vond om de uitspraken van Andrée van Es de hele avond te analyseren dan te luisteren naar datgene wat er zich op het podium afspeelde.

vervolg op pag. 4

30 JAAR PSP

vervolg van pagina 3

Van achteren naar voren denderde wel de "Shell-karavaan" van het Komitee Zuidelijk-Afrika (KZA). Onder de noemer: "Shell, smeer 'm uit Zuid-Afrika!" heeft het KZA een "tournee" georganiseerd langs een aantal steden die zeggen anti-apartheidsbeleid te voeren. In iedere gemeente is een bord met een protest-tekst opgehaald en inmiddels bij de aandeelhoudersvergadering van Shell van 14 mei jl. tentoongesteld. De PSP kreeg een voorproefje met een verzoek om steun om de druk op Shell zo groot mogelijk te houden.

De band Red Palulu sloot na middernacht, geheel in stijl, met swingende Afrikaanse muziek het officiële programma af.

Kortom, er gebeurde genoeg op 9 mei in Paradiso.

Een kritische noot moet nog wel worden ge-

plaatst. De PSP heeft in een advertentie aan de vooravond van het jubileum gezegd: de PSP let al 30 jaar op de groten.

En inderdaad, in Paradiso kreeg Paul Haenen terecht veel aandacht, maar bijvoorbeeld Kunst door Kracht of Hei Pasoep maar bitter weinig. Toch een beetje geconditioneerd, dus. Maar de verveling sloeg geen moment toe en het is weer eens wat anders dan een kongres.

Socialisten zijn net mensen. Die hebben ook op zijn tijd behoefte aan feestjes en ontspanning, en het was, mede door de goede opkomst, geslaagd te noemen.

's Ochtends zei een oude vrouw tegen me: "die socialisten zijn altijd zo serieus." Ik moest haar gelijk geven en ik voegde er aan toe: "maar na een paar borrels zijn ze best te verdragen."

COR WIJNINGS

30 JAAR PSP

De kat uit de boom kijken met natte ogen

Socialisten zijn geen grote feestgangers en zeker niet het soort socialisten waaruit de PSP voor een belangrijk gedeelte bestaat. Dat zijn toch meer lieden die het principe huldigen van "doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg". Ze willen ergens nog wel eens graag bij zijn, maar dan ook weer voornamelijk om de katten uit de bomen te kijken. Het bovenstaande is een eenvoudige konstatering en zeker niet bedoeld als diskwalificatie. Het zou ook vreemd zijn, want een van hen ben ik en ik heb weliswaar last van diverse oneffenheden in m'n persoonlijkheid, maar ik word niet geplaagd door masochistische aandriften.

Dat de sfeer tijdens de manifestatie ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de PSP tijdens het middagdeel in Paradiso niet bol stond van enthousiasme moet dan ook niet worden uitgelegd als een gebrek aan inhoudelijk elan van de diverse programmaonderdelen maar meer aan de aard en de persoonlijkheid van de aanwezigen. Een overigens niet geheel representatieve rondvraag onder het publiek leverde het volgende beeld op; men vond het weliswaar aardig dat de PSP inmiddels 30 jaar bestond, maar had weinig behoefte op mogelijke lauweren te gaan rusten. Daarvoor zijn de tijden te zorgelijk, de ontwikkelingen op de aardbol te verontrustend. Kortom; er was wel wat bereikt in de loop der jaren, maar er is nog zoveel te doen en dat valt in de huidige tijdgeest om de donder niet mee. Het belooft in ieder geval voldoende voor de komende decennia.

Beginnelsen

De middag opende met het ten tweede male presenteren van het juist gereedgekomen Pacifistisch Manifest. De benaming "Manifest" suggereert naar mijn smaak wat meer vertrekpunten uit de werkelijke PSP-beginselen dan het betref-

fende stuk kan waarmaken. Het is een verhaal dat nogal wat vragen openlaat en dat is wellicht de reden dat eigenlijk niemand het ermee oneens kan zijn. De reacties uit de daartoe genodigde kommunistische, radikale en anarchistische kringen waren dan ook vriendelijk. De discussie rond het manifest zal echter nog wel een stevig vervolg krijgen in de diverse lagen van de PSP.

Dilemma

Een mogelijk onderwerp van gesprek tijdens die gedachtenwisselingen werd aangereikt door Dr. Frene Ginwala, die deel uitmaakt van de top van de Zuidafrikaanse bevrijdingsbeweging ANC. In een indrukwekkende rede ging zij in op de recente ontwikkelingen in Zuid-Afrika. Dr. Ginwala gaf aan dat er haars inziens geen enkele redelijkheid meer schuilt in het Zuidafrikaanse regime en dat de situatie alleen nog maar kan verergeren na de laatste verkiezingsuitslag in het land waarbij de positie van de extreemrechtse blanke diehards nog eens is versterkt. Zij sprak ook over het eeuwige dilemma tussen geweld en geweldloosheid. Daarbij kwam ze tot de konklusie dat het geweld dat het ANC ontwikkelt haar in haar vrijheidsstrijd is opgedrongen door het systeem van apartheid. Vijftig jaar lang heeft het ANC een systeem van geweldloos verzet voorgestaan - mede op basis van de ideeën van Mahatma Gandhi. Die methodiek heeft echter niet kunnen voorkomen dat het blanke regime in Zuid-Afrika de repressie alleen maar heeft opgevoerd. In die zin is het begrijpelijk dat het ANC op haar beurt de wapens heeft opgevat. Dr. Ginwala betitelde het systeem van apartheid als geweld op zich, een kwalificatie die veel bijval oogstte. De vertegenwoordigster van het ANC wilde niet zover gaan om actieve steun te vragen voor de gewapende strijd die het ANC voert maar benadrukte wel de grote noodzaak van een economische boycot van het Zuidafrikaanse regime. Als er geen gezamenlijke stappen kunnen worden genomen, bijvoorbeeld in

vervolg op pag. 5

COLUMN

LUBBERS-AID(S)

Er is een verband tussen Lubbers en Aids. Het is altijd dezelfde die steeds, met een gezicht van staal, preekt in onzalig zalvende taal over verloedering van de maatschappij niet doelend op zijn eigen heerschappij.

We moeten niet te veel van de overheid verwachten, je kan niet ongestraft de wetten verkrachten, de belastingmoraal is slecht. Ja, hij meent het echt. De zorgzame samenleving is de oplossing voor alle problemen: op elkaar letten en de zorgen zijn verdwenen.

Dus, veel wisselend contact is geboden en juist dat wordt nu moreel verboden. In plaats van "goed zo brave burger", te roepen wordt je ingedeeld bij één der risicogroepen. De bloemetjes en de bijtjes toonden het reeds: van kruisbestuiving krijg je Aids.

Wees monogaam of neem een condoom. Houd je driften in toom want de prijs voor onzorgvuldig hoog gerief is een ondubbelzinnig sero-positief. Maar denk erom, geen reden tot paniek van lullen alleen wordt je niet ziek.

Lubbers is bezorgd over de kosten, niet over de patiënten. Samen met Wisse Dekker let hij op de centen. Al die gevallen zijn in de toekomst niet meer te betalen, de mogelijkheid om het ideale gezin van stal te halen. Zo worden twee vliegen in één klap geslagen: in het bezuinigen en conserveren een welbehagen.

Aids is de naald waar Lubbers mee prikt. Het geeft niet als er iemand stikt; zolang de mens maar wikt en God beschikt en Lubbers het iedere keer weer flikt. Zolang heerst er orde, is het goed. Zo hou je ze onder de knoet.

Lubbers en Aids hebben banaal contact. Zorg ervoor dat het zich niet wijd vertakt. Aids is te voorkomen, Lubbers niet. Vandaar mijn advies: BESTRIJDT LUBBERS MET EXTRA STEVIGE RUBBERS.

COR WIJNINGS

vervolg van pagina 5

de vlakte. Ze sprak over uittreden uit de NAVO als noodzaak om echt te breken met het vijanddenken tussen "wij" en "zij", maar wees ook op de noodzaak om na te denken over de vraag hoe dat uittreden te realiseren is. Op dat moment had de zaal graag de volledige weerlegging van de uitspraken in het interview gehoord. Het bleef bij Andrées "Neem van mij aan, Van Es is niet voor een half NAVO-lidmaatschap; Van Es is voor uittreden."

Twijfels

Na afloop en later op de avond bleek dat veel toehoorders nog steeds hun twijfels hadden over Andrées standpunt, ondanks de bijval die de suggestie aan het slot van de toespraak kreeg. Volgens Van Es moeten de acties – komend najaar – van de vredesbeweging, van het KKN, van het BIVAK, niet alleen gericht worden tegen de kruisraketten, maar "op een definitieve breuk met de wereldwijde bewapeningswedloop en,

eindelijk, eindelijk dan toch het breken van al die geweertjes."

In de pauze van drie uur tussen het middag- en avondgedeelte van de jubileumviering hadden veel deelnemers in ieder geval genoeg stof tot nadenken in het koesterende Amsterdamse voorjaarszonnetje.

Opvallend was nog dat op de vloer van de overigens zeer geschikte lokatie van Paradiso enkele honderden vertrapte pamfletten achterbleven, die waren verspreid tijdens de toespraak van Andrées van Es. Het waren oproepen om toch vooral lid te worden van de op te richten Revolutionair Socialistische Partij. Dit, omdat de PSP in de ogen van de verspreiders "inmiddels deel was gaan uitmaken van het moorddadige kapitalistische systeem".

De aanwezigen haalden hun schouders erover op en veegden er vervolgens hun voeten aan af.

RUTGER VAN SANTEN

30 JAAR PSP Vreedzame discussie

Ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de PSP is afgelopen zaterdag 9 mei in "De Balie" in Amsterdam een conferentie over de P van Pacifisme gehouden. Uitgangspunt daarvoor was het manifest "Pacifisme, van idee tot strategie", dat op persoonlijke titel door Henk Branderhorst, Ine Megens en Lieke Thesingh werd geschreven. Een kleine tweehonderd PSP-ers uit alle hoeken van het land waren afgereisd, niet om in een veilige beslotenheid het eigen pacifistische zuiltje weer eens op te poetsen, maar om over de dilemma's die optreden bij het hanteren van het pacifisme in de dagelijkse politieke praktijk te praten. Diskussies dus over vragen als: hoe principiële wijzen PSP-ers al dan niet geweld af, zowel van onszelf als van anderen; in hoeverre verdraagt vergaande basis-demokratie zich met een sterke staat; is het mogelijk parlementaire en buitenparlementaire actie te verenigen zonder van een van beide te vervreemden?

De conferentie werd geopend door Henk Branderhorst die onder meer een boodschap voorlas van partijvoorzitter Marko Mazeland, waarin werd medegedeeld dat Marko om gezondheidsredenen helaas niet de opening kon verrichten. Namens de konferentiegangers zou aan Marko een beterschapswens worden overgebracht. Vervolgens werd het manifest "Pacifisme van idee tot strategie" namens de schrijvers gepresenteerd door Lieke Thesingh. Zij betoogde dat het er vandaag niet om ging om alle pacifistische principes nog eens netjes op een rijtje te zetten, tevreden naar huis te gaan in de gedachte dat we allemaal nog in hetzelfde geloven en dat was het dan. De discussie zou in haar ogen moeten gaan over de vraag welke consequenties onze principes hebben voor ons praktisch, politiek handelen en voor welke dilemma's we daarbij voortdurend komen te staan. Lieke ging in op de PSP-traditie het op te nemen voor radicale actievoer-

ders, ook wanneer geweld werd gebruikt. Maar ze zei dat de PSP zeker niet alles hoeft te pikken of goed te keuren. Als PSP wil je nooit mensen of groepen afschrijven of marginaliseren. Maar wat dan, wanneer mensen niet meer met je willen praten; wanneer mensen zonder overleg hun eigen lijnen blijven trekken, zoals in Borssele gebeurde. Vandaar de stellingname in het manifest dat geweldloze acties een open organisatie vereisen, gebaseerd op een grote betrokkenheid van de deelnemers. Ook bestreed ze de opvatting dat het geweld dat het ANC noodgedwongen in Zuid-Afrika hanteerde zou rechtvaardigen om ook hier in Nederland van dezelfde middelen gebruik te maken. Meer voorbeelden werden genoemd. Lieke besloot met het aan de kaak stellen van het in haar ogen ontbreken van strategisch denken in de PSP. In plaats van de ruimte tussen beginpunt en eindpunt in één stap te willen nemen, zou beter ingespeeld moeten worden op ontwikkelingen, die bijvoorbeeld op internationaal vlak op het punt van de kernbewapening. Daarbij zag ze meer perspectieven voor een denuclearisering van Europa dan voor een half NAVO-lidmaatschap. Hiermee besloot zij haar voorschot op de discussie.

Vervolgens verspreidden de konferentiegangers zich in twee achtereenvolgende sessies met elk drie werkgroepen. In de werkgroep die ik zelf heb bezocht, hield Chris Huinder een inleiding over vrijheid en bevrijding. Hij zag vrijheid als een situatie waarin elk individu op volstrekte wijze kan participeren, wat meer is dan de formele vrijheid die de parlementaire democratie ons biedt. Bevrijding is dan het proces waarbij sociaal-ekonomische en sociaal-kulturele ongelijkheden worden opgeheven. Voorwaarde voor vrijheid is om "nee" te zeggen tegen het machtsstreven van de politiek en het geldstreven van de ekonomie. Deze twee komen pas in beweging als hun directe belangen worden bedreigd. Volgens Chris moesten eisen voor het bereiken van politieke vrijheid voorrang hebben boven het tot stand brengen van de eerste sociaal-ekonomische verbeteringen, omdat die laatste anders te gemakkelijk verloren zouden kunnen gaan bij een wisseling van machthebbers. De discussie begon met een verklaring van Sara van het Komitee Indonesië. Zij was blij met de steun van de PSP gericht op vermindering van de hulp aan

het Indonesische regime en met de inspiratiebron die onze ideeën voor hen vormden. Dan over Suriname: we moeten af van het idee van een ereschuld. Geld geven om de eerste sociaal-ekonomische behoeften te lenigen is onvoldoende. Samen met Surinaamse groepen moeten we de leiders binden aan een program voor verandering en formele vrijheid. Vervolgens ging de discussie over op de vraag wie politieke verandering draagt en op wie de PSP zich richt. Draggers zijn groepen die "nee" willen zeggen tegen de bestaande orde. De PSP richt zich veelal tot marginale groepen, niet allemaal persé doelgroepen, wel signaalgroepen. Een probleem is het verwijderingsproces van teleurgestelde buitenparlementaire activisten van de PSP weg. Bij hen moeten we het niet laten bij een afwijzing van geweld, maar moeten we een alternatief bieden. Ook moeten we ons verdiepen in de beweegredenen voor gewelddadig verzet. Iemand verweet de PSP te zijn opgeschoven van participant in bewegingen tot belangenbehartiger op afstand. Maar is het zo dat alleen de PSP arrogant is en niet openstaat voor discussie van buiten, of kunnen bepaalde groepen actievoerders gewoon niet tegen kritiek. De discussie besloot met het dilemma van de dubbelrol van de PSP: solidair maar niet onkritisch en zeker niet te vereenzelvigen met gewelddadig verzet, maar de PSP verplicht zich steeds zowel parlementair als buitenparlementair hierover te verantwoorden. En verder wisten we het ook niet.

Hindernissen

Na de middagpauze was er een tweede ronde van drie werkgroepen. Eén ging over het actievoeren tegen kernenergie, na een lezing door Hans Lourens. Hierbij kwam de kwestie van het omgaan met autonomen weer aan de orde. Een andere ging over drie generaties PSP-ers, met Joke Roos, Hans Bruggeman en Evert de Vos. Hierbij ging het onder andere over de overeenkomstige elementen van het actievoeren in de verschillende periodes. De laatste, die ik zelf bezocht, ging over 'hindernissen'. Het was een discussie tussen Frouke Smid, Sinie Strikwerda en Bram Stemerink. De mogelijk aanstaande kernwapenakkoorden over nulopties stonden centraal. Deze nulopties en de nulopties van een

Drie generaties pacifisten, met v.l.n.r.: Hans Bruggeman, Evert de Vos, Joke Roos en L...

vervolg van pagina 5

de vlakke. Ze sprak over uittreden uit de NAVO als noodzaak om echt te breken met het vijanddenken tussen "wij" en "zij", maar wees ook op de noodzaak om na te denken over de vraag hoe dat uittreden te realiseren is. Op dat moment had de zaal graag de volledige weerlegging van de uitspraken in het interview gehoord. Het bleef bij Andrées "Neem van mij aan, Van Es is niet voor een half NAVO-lidmaatschap; Van Es is voor uittreden."

Twijfels

Na afloop en later op de avond bleek dat veel toehoorders nog steeds hun twijfels hadden over Andrées standpunt, ondanks de bijval die de suggestie aan het slot van de toespraak kreeg. Volgens Van Es moeten de akties – komend najaar – van de vredesbeweging, van het KKN, van het BIVAK, niet alleen gericht worden tegen de kruisraketten, maar "op een definitieve breuk met de wereldwijde bewapeningswedloop en,

eindelijk, eindelijk dan toch het breken van al die gewoontjes."

In de pauze van drie uur tussen het middag- en avondgedeelte van de jubileumviering hadden veel deelnemers in ieder geval genoeg stof tot nadenken in het koesterende Amsterdamse voorjaarszonnetje.

Opvallend was nog dat op de vloer van de overigens zeer geschikte lokatie van Paradiso enkele honderden vertrapte pamfletten achterbleven, die waren verspreid tijdens de toespraak van Andrée van Es. Het waren oproepen om toch vooral lid te worden van de op te richten Revolutionair Socialistische Partij. Dit, omdat de PSP in de ogen van de verspreiders "inmiddels deel was gaan uitmaken van het moorddadige kapitalistische systeem".

De aanwezigen haalden hun schouders erover op en veegden er vervolgens hun voeten aan af.

RUTGER VAN SANTEN

30 JAAR PSP

Vreedzame discussie

Ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de PSP is afgelopen zaterdag 9 mei in "De Balie" in Amsterdam een conferentie over de P van Pacifisme gehouden. Uitgangspunt daarvoor was het manifest "Pacifisme, van idee tot strategie", dat op persoonlijke titel door Henk Branderhorst, Ine Megens en Lieke Thesingh werd geschreven. Een kleine tweehonderd PSP-ers uit alle hoeken van het land waren afgereisd, niet om in een veilige beslotenheid het eigen pacifistische zuiltje weer eens op te poetsen, maar om over de dilemma's die optreden bij het hanteren van het pacifisme in de dagelijkse politieke praktijk te praten. Diskussies dus over vragen als: hoe principieel wijzen PSP-ers al dan niet geweld af, zowel van onszelf als van anderen; in hoeverre verdraagt vergaande basis-democratie zich met een sterke staat; is het mogelijk parlementaire en buitenparlementaire aktie te verenigen zonder van een van beide te vervreemden?

De conferentie werd geopend door Henk Branderhorst die onder meer een boodschap voorlas van partijvoorzitter Marko Mazeland, waarin werd medegedeeld dat Marko om gezondheidsredenen helaas niet de opening kon verrichten. Namens de konferentiegangers zou aan Marko een beterschapswens worden overgebracht. Vervolgens werd het manifest "Pacifisme van idee tot strategie" namens de schrijvers gepresenteerd door Lieke Thesingh. Zij betoogde dat het er vandaag niet om ging om alle pacifistische principes nog eens netjes op een rijtje te zetten, tevreden naar huis te gaan in de gedachte dat we allemaal nog in hetzelfde geloven en dat was het dan. De discussie zou in haar ogen moeten gaan over de vraag welke konsekwenties onze principes hebben voor ons praktisch, politiek handelen en voor welke dilemma's we daarbij voortdurend komen te staan. Lieke ging in op de PSP-traditie het op te nemen voor radikale aktievoer-

ders, ook wanneer geweld werd gebruikt. Maar ze zei dat de PSP zeker niet alles hoeft te pikken of goed te keuren. Als PSP wil je nooit mensen of groepen afschrijven of marginaliseren. Maar wat dan, wanneer mensen niet meer met je willen praten; wanneer mensen zonder overleg hun eigen lijnen blijven trekken, zoals in Borssele gebeurde. Vandaar de stellingname in het manifest dat geweldloze akties een open organisatie vereisen, gebaseerd op een grote betrokkenheid van de deelnemers. Ook bestreed ze de opvatting dat het geweld dat het ANC noodgedwongen in Zuid-Afrika hanteerde zou rechtvaardigen om ook hier in Nederland van dezelfde middelen gebruik te maken. Meer voorbeelden werden genoemd. Lieke besloot met het aan de kaak stellen van het in haar ogen ontbreken van strategisch denken in de PSP. In plaats van de ruimte tussen beginpunt en eindpunt in één stap te willen nemen, zou beter ingespeeld moeten worden op ontwikkelingen, die bijvoorbeeld op internationaal vlak op het punt van de kernbewapening. Daarbij zag ze meer perspectieven voor een denuclearisering van Europa dan voor een half NAVO-lidmaatschap. Hiermee besloot zij haar voorschot op de discussie.

Vervolgens verspreidden de konferentiegangers zich in twee achtereenvolgende sessies met elk drie werkgroepen. In de werkgroep die ik zelf heb bezocht, hield Chris Huinder een inleiding over vrijheid en bevrijding. Hij zag vrijheid als een situatie waarin elk individu op volgestrekte wijze kan participeren, wat meer is dan de formele vrijheid die de parlementaire democratie ons biedt. Bevrijding is dan het proces waarbij sociaal-ekonomische en sociaal-kulturele ongelijkheden worden opgeheven. Voorwaarde voor vrijheid is om "nee" te zeggen tegen het machtsstreven van de politiek en het geldstreven van de ekonomie. Deze twee komen pas in beweging als hun direkte belangen worden bedreigd. Volgens Chris moesten eisen voor het bereiken van politieke vrijheid voorrang hebben boven het tot stand brengen van de eerste sociaal-ekonomische verbeteringen, omdat die laatste anders te gemakkelijk verloren zouden kunnen gaan bij een wisseling van machthebbers. De discussie begon met een verklaring van Sara van het Komitee Indonesië. Zij was blij met de steun van de PSP gericht op vermindering van de hulp aan

het Indonesische regime en met de inspiratiebron die onze ideeën voor hen vormden. Dan over Suriname: we moeten af van het idee van een ereschuld. Geld geven om de eerste sociaal-ekonomische behoeften te lenigen is onvoldoende. Samen met Surinaamse groepen moeten we de leiders binden aan een program voor verandering en formele vrijheid. Vervolgens ging de discussie over op de vraag wie politieke verandering draagt en op wie de PSP zich richt. Draggers zijn groepen die "nee" willen zeggen tegen de bestaande orde. De PSP richt zich veelal tot marginale groepen, niet allemaal persé doelgroepen, wel signaalgroepen. Een probleem is het verwijderingsproces van teleurgestelde buitenparlementaire aktivisten van de PSP weg. Bij hen moeten we het niet laten bij een afwijzing van geweld, maar moeten we een alternatief bieden. Ook moeten we ons verdiepen in de beweegredenen voor gewelddadig verzet. Iemand verweet de PSP te zijn opgeschoven van participant in bewegingen tot belangenbehartiger op afstand. Maar is het zo dat alleen de PSP arrogant is en niet openstaat voor discussie van buiten, of kunnen bepaalde groepen aktievoerders gewoon niet tegen kritiek. De discussie besloot met het dilemma van de dubbelrol van de PSP: solidair maar niet onkritisch en zeker niet te vereenzelvigen met gewelddadig verzet, maar de PSP verplicht zich steeds zowel parlementair als buitenparlementair hierover te verantwoorden. En verder wisten we het ook niet.

Hindernissen

Na de middagpauze was er een tweede ronde van drie werkgroepen. Eén ging over het aktievoeren tegen kernenergie, na een lezing door Hans Lourens. Hierbij kwam de kwestie van het omgaan met autonomen weer aan de orde. Een andere ging over drie generaties PSP-ers, met Joke Roos, Hans Bruggeman en Evert de Vos. Hierbij ging het onder andere over de overeenkomstige elementen van het aktievoeren in de verschillende periodes. De laatste, die ik zelf bezocht, ging over 'hindernissen'. Het was een discussie tussen Frouke Smid, Sinie Strikwerda en Bram Stemerding. De mogelijk aanstaande kernwapenakkoorden over nulopties stonden centraal. Deze nulopties en de nulopties van een

Drie generaties pacifisten, met v.l.n.r.: Hans Bruggeman, Evert de Vos, Joke Roos en Lamb...

paar jaar geleden werden heel verschillend beoordeeld. Frouke vond dat ze eerst de functie hadden ons de kruisraketten te verkopen, en nu dienden om presidenten als vredesduiven de geschiedenis in te laten gaan. Sinie Strikwerda wees op de invloed van de vredesbeweging, die bij heeft gedragen aan de huidige nuloptie-plannen. Bram Stemerink vond het een logisch gevolg van de Amerikaanse politiek om een militair konflikt tot Europa beperkt te willen houden. Zijn uitleg was overigens zeer breedvoerig. Voor Gorbatsjov was volgens hem een nuloptie-akkoord nodig om de technologie-race met Amerika en Japan te kunnen voeren, de nuloptie is dus onontkoombaar geworden. Vervolgens kwamen de Europese geluiden voor een versterking van de conventionele bewapening als antwoord op een nuloptie aan bod. Stemerink legde zeer omstandig, met aanhaling van zowat alle PvdA-nota's over vrede en veiligheid, uit dat de PvdA vond dat je discussie moest voeren over conventionele bewapening, omdat het anders alleen een Amerikaanse zaak zou zijn. Frouke Smid vond dat alle technische discussies tot niets leiden zolang het geweld van soevereine staten als legitiem middel voor onderlinge strijd niet ter discussie kwam. Strikwerda vond dat in het politieke schaakspel het denken met vijanden en de eigen nationale staat te overheersend is. Als dan Bram Stemerink zich opmaakt voor zijn zoveelste zeer lange antwoord, grijpt de zaal in en herinnert de gespreksleider aan zijn toezegging om ook de zaal aan het woord te laten. Ook al komen daardoor een aantal hoogst actuele zaken niet meer aan bod, zetten de eigenwijze PSP-ers in de zaal hun zin door. Zo praten we nog even over de vraag wat je vanuit Nederland kan doen om het proces in Genève te bevorderen en over wat het aannemen van een nuloptie zou betekenen voor de andere Nederlandse kerntaken. De PvdA zal daarbij de opstelling van de Duitse SPD als uitgangspunt nemen. Na al deze discussies blijft bij mij de indruk hangen dat we binnen de PSP langzaam weer gewoon met elkaar kunnen praten. Ook al waren de discussies in De Balie misschien niet zo spectaculair, dat andere gegeven geeft voor mij de viering van het dertigjarig bestaan toch wel een echt feestelijk tintje, en tegelijk een beetje meer hoop voor de toekomst van de PSP.

ROB SNEL

OPWINDEND

Koerdistan

In het berichtje van Joosje Lakmaker over de Koerden (aprilnummer Bevrijding) staat een onjuistheid. Koerdistan is geen provincie in Turkije. In dat land staat er zelfs gevangenisstraf op het in de mond nemen van het woord Koerd of Koerdistan. Laat staan dat er een provincie met die naam zou bestaan!

Koerdistan is geen Turkse provincie, Koerdistan is een opgedeeld land. Verdeeld tussen Turkije, Iran, Irak en Syrië. In geen van die vier landen bezitten de Koerden zelfstandigheid. De Koerden strijden al jaren voor een vrij Koerdistan. Veel Koerden strijden óók voor autonomie in de staat waar ze nu "bij horen".

Dit streven wordt steeds beloofd met onderdrukking, zoals Joosje Lakmaker ook schrijft. Echter niet alleen in Turkije, maar ook in de drie andere overheersende landen Iran, Irak en Syrië. In Turkije is de onderdrukking momenteel wel heel erg. Minister van den Broek meende onlangs tóch de Turkse regering te kunnen feliciteren met de vooruitgang op het gebied van mensenrechten!

IRENE GENTJENS
Deventer

Relativeren!

Rutger van Santen schreef een niet zeer nauwkeurig sfeervol stukje over de PSP in Zeeuws-

Hoogachtend,

HANS DUPRE
Koewacht

GRIP kroniek

Straatsburg Times

Het samenwerkingsverband van CPN, Groen Platform, PPR en PSP in het Europees Parlement, het Groen Progressief Akkoord, geeft sinds januari van dit jaar een eigen blad uit: de Straatsburg Times. Het blad verschijnt tienmaal per jaar, is gemakkelijk leesbaar, door de heldere berichtgeving en het formaat (één gevouwen A3).

De bedoeling van de uitgave ligt voor de hand. Europa is, ondanks de moderne communicatiemiddelen, ver weg. Bovendien is de Nederlandse pers niet in hoge mate geïnteresseerd in de EG van de Twaalf. Voorzover ze dat wel is, komt het Europees Parlement pas op de derde plaats, na de Raad van Ministers en de Europese Commissie. Niet toevallig allemaal, want het EG-parlement is nu eenmaal een orgaan waar weinig echt belangrijke besluiten worden genomen. Hierdoor haalt echter veel van het GPA-werk de pers niet, waar-

Vlaanderen (één PSP'er op 33,3 km²). De strekking van het stuk lijkt me niet speciaal een Zeeuwsvlaams probleem maar een landelijk. Daar waar mijn optreden in Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen de sfeer mede bepaald heeft wil ik toch (hoewel dat misschien de sfeer van het stuk kan bederven) nadrukkelijk enige onjuistheden in Van Santens stuk corrigeren.

Het is juist dat ik op vakantie was van 9 t/m 12 maart. Niet anderhalve week dus, zoals RvS stelt en zeker niet ten koste van spreekbeurten of fora. De datum was zo gekozen dat geen spreekbeurt of forum gemist werd. Die vakantie duurde zo kort omdat ik vrijdag 13 maart voor de bespreking van het OSART-rapport over de kerncentrale Borssele in de Zeeuwse Provinciale Staten om 10 uur in Middelburg moest zijn. Meelevende PSP'ers hadden de volgende dag het resultaat van de PSP/CPN-inbreng in het verslag in de krant kunnen lezen. Zaterdag 14 maart was afgesproken op de markt in Terneuzen een informatiekraampje te bemannen. En maandag 16 maart organiseerden vier actieve PSP/CPN'ers een avond over de veiligheid van de kerncentrale Borssele in Middelburg met als spreker Dupré. Woensdag 18 maart was de verkiezing en dat verzuim ik niet graag. Eveneens op woensdag waren met fotograaf en journalisten afspraken gemaakt. Redenen genoeg dus om niet met vakantie te zijn.

De gewestelijk voorzitter blijkt zijn pappenheimers niet te kennen. Ook de verkiezingscampagne van de PSP/CPN-kombinatie blijkt hij niet te kennen. Hoewel daar in de Zeeuwse kranten toch zo nu en dan iets over te lezen stond en om actieve medewerking verzocht werd.

door het enigszins onbekend blijft wat we daar zoal doen. Terwijl het GPA in dat Europees Parlement juist heel aardige dingen tot stand brengt. En wat nog belangrijker is, de leden van de partijen die er voor gezorgd hebben dat het GPA in het Europees Parlement sinds 1984 kon optreden, hebben er recht op om te weten wat dat GPA daar uitspookt. Anders gezegd: om meer bekendheid te geven aan het werk van het GPA zijn we met de Straatsburg Times begonnen.

De Straatsburg Times volgt de GPA-activiteiten in Straatsburg, maar ook in Brussel, nauwlettend. Door de bijna maandelijkse verschijning wordt de lezer(es) op de hoogte gehouden van alle vergaderingen van het Europees Parlement. Dit nieuws uit Straatsburg treft men doorgaans op pagina 1 aan. Pagina 2 is steeds gewijd aan een thema-artikel, in de reeds verschenen nummers waren dit bijvoorbeeld de "flitstrein" (TGV) en het asielbeleid in Europa. Op pagina drie en vier vindt men het overige nieuws en een vaste column van ondergetekende.

Voor geïnteresseerden, voor degenen die willen weten wat de gedelegeerden die zij mede naar Europa gestuurd hebben daar 'uitvreten' en voor ieder ander die prijs stelt op handzame informatie vanuit en over het GPA is er de Straatsburg Times. Men kan zich abonneren op het blad door te bellen met het GPA (020-245515), of te schrijven naar GPA, Postbus 267, 1000 AG Amsterdam. Een abonnement kost per jaar f 15,-.

JAN-WILLEM VOS

PARTIJBESTUUR

Een van de eerste punten die we bespraken was een brief van Henk Branderhorst die daarin verklaarde de partijbestuursvergaderingen niet meer te zullen bezoeken omdat hij het te onproductieve vergaderingen vond. Het partijbestuur kon zich in meerderheid wel gedeeltelijk in Henks bezwaren vinden maar wist er ook geen oplossing voor. Henks aanbod zijn verdere werk te blijven doen werd met graagte aanvaard.

De werkgroep KRIK (bestaande uit Paul Meertens, Pieter v.d. Hijden en Evert de Vos) had een voorstel gemaakt voor een doelgroepenbenadering van de PSP voor jongeren. Voor de volgende vergadering komen ze met een concreet voorstel voor een werkplan voor een commissie die dit aan moet gaan pakken.

Het financieel verslag leverde behalve wat bezorgde gezichten verder weinig discussie op.

Heel wat meer discussie was er over een motie over herstel van de ontwikkelingshulp aan Suriname naar aanleiding van een eerdere discussie in het partijbestuur met mensen van de Beweging Surinaams Links. De tekst van de motie werd door velen als te positief voor Bouterse beschouwd. Buitenlandseksretaris Wilbert Dekker en Joosje Lakmaker van de fractie komen met een nieuw voorstel volgende keer.

Uitvoerig werd ook gediscussieerd over onze verhouding met het KKN en met BIVAK, vooral in het licht van beider plannen voor grote acties in het najaar. Het partijbestuur koos voor taktvol optreden om niemand van ons te vervreemden, blij als we waren dat het KKN eindelijk weer enige activiteit gaat ontwikkelen en de gevoeligheden erkennend die er binnen BIVAK bestaan. Al met al een redelijk boeiende, soms wat heftige vergadering, waar we Luitje Douma voor het eerst als algemeen partijbestuurslid mochten begroeten.

PAUL DENEKAMP
sekretaris

AKTIETEAM

Een dezer dagen wordt een begin gemaakt met de werkzaamheden van het zogeheten 'aktieteam'. Dit is een groep van een vijftal mensen rond PB-lid Bert Freriks. Het aktieteam wil zich vanuit het landelijk nivo bezighouden met het zo volledig mogelijk in kaart brengen, zeg maar signaleren, van activiteiten en acties die worden ondernomen door PSP-afdelingen, of door PSP-ers in aktiegroepen of andere verbanden. Als het aktieteam eenmaal de activiteit gesignaleerd heeft, wordt in nauw overleg met de direkt betrokkenen bekeken of er ondersteuning van de PSP landelijk nodig is. Die ondersteuning kan bestaan uit het drukken van affiches of muurkranten en dergelijke of uit pogingen van het

aktieteam om groepen en afdelingen elders in het land te benaderen met de vraag of ze de aktie willen overnemen of ondersteunen en tenslotte zijn er bepaalde mogelijkheden voor financiële steun vanuit de PSP-landelijk.

Het aktieteam hoopt door haar werkzaamheden bij te kunnen dragen aan het welslagen van al die activiteiten waarvoor PSP-ers zich op lokaal en regionaal nivo erg inzetten. Voorwaarde daarvoor is natuurlijk wel dat PSP-ers die betrokken zijn bij bepaalde acties het aktieteam, gevestigd in het Partijburo, op de hoogte stellen. Het aktieteam hoopt dat dit berichtje daartoe een eerste aanzet is. Wellicht zal het mogelijk zijn om bij de Reforger-oefening in september, de grootste westerse militaire operatie na de oorlog, via het aktieteam een enigszins gecoördineerde PSP-inbreng bij de te verwachten acties, zowel inhoudelijk als organisatorisch, van de grond te krijgen.

Met het in kaart brengen van allerlei activiteiten aan de basis kan meteen enig inzicht worden gekregen met welke "sociale bewegingen" PSP-ers momenteel banden onderhouden en in welke mate een PSP-geluid in die bewegingen doorklinkt.

Tenslotte zij nog benadrukt dat het aktieteam in eerste instantie initiatieven vanuit de basis wil oppikken en ondersteunen en niet zozeer acties van bovenaf wil "droppen". Het is te hopen dat er voldoende voedingsbodem is om het aktieteam handenvol werk te bezorgen.

ROB SNEL

EPIDEMIE

Het Vredesplatform in Roden (Dr.), bestaande uit PSP, PPR, PvdA en IKV, ontwikkelt een langdurige campagne tegen de konventionele bewapening, met name in de drie noordelijke provincies. Alles onder het motto: "Stop de bewapeningsepidemie/ekonomie".

De start van de activiteiten vindt plaats op 13 juni a.s. In Norg ("Brinkman" – in het centrum) start om 12 uur een manifestatie, vanwaar men om half twee rijdend, fietsend en wandelend vertrekt voor een demonstratie naar het centrale munitiedepot in Veenhuizen. Dit depot ligt precies in het middelpunt van de drie noordelijke provincies en staat symbool voor de militarisering van het Noorden.

Vredesplatform Roden rekent op z'n minst op de komst van alle PSP-ers ten noorden van de IJssel!

SOCIALE RECHERCHEURS

De SEK heeft een bulletin samengesteld over *sociale rechercheurs* en de toenemende disciplinerende en kontrolerende van uitkeringsgerechtigden. Het geeft aktuele informatie over het kontrol-front en tips voor acties in de afdelingen. Het bulletin wordt uitgegeven in samenwerking met SVS/WB en is vanaf 1 juni aan te vragen via het Partijburo (020-267374). Abonnees op het SEK-bulletin en/of het SVS-bulletin krijgen het uiteraard automatisch toegestuurd.

WISSELEN

Er wordt nogal eens gewisseld in onze partij. Is het niet van positie of partner, dan wel van adres. Hier weer een lijstje – *nieuwe* adressen dus:

Fractie:

Andrée van Es, Jan Luykenstraat 26, 1071 CP Amsterdam. Tel. 020-710917.

Partijbestuur:

Frans Janssen (penningmeester), Wipmolenweg 179, 1333 GK Almere. Tel. 03240-20347.

Bert Freriks (vredesvraagstukken), Graspad 45, 9713 NH Groningen. Tel. 050-143806.

Joost Lagendijk (SVS), Oude Waal 13'', 1011 BZ Amsterdam. Tel. 020-382152.

AGENDA

23 mei: Themadag Ruimtelijke Ordening Perspektieven, PSP-pand, Oudegracht 243, Utrecht, aanvang 19.30 uur. (Themagroep Volkshuisvesting/Planologie). Inl.: Jan Willem Rijke, tel. 02152-276211.

28 mei: Themagroep Vredesvraagstukken. PSP-pand, Utrecht. Aanvang 19.00 uur. Inl.: Bert Freriks, tel. 050-143806.

13 juni: Jaarvergadering LWPW (raads-statenleden), Trianon, Oudegracht 243, Utrecht, aanvang 11 uur. Inl.: Paul Meertens, tel. 043-216451.

17 juni: Themagroep sociaal-ekonomisch (SEK), PSP-pand Utrecht, aanvang 19.45 uur. Inl.: Pieter van der Hijden. Tel. 020-275003.

20 juni: Cie socialisme-diskussie, PSP-pand Utrecht, aanvang 10 uur. Inl.: Jan Gravestein, tel. 030-715520.

KINDEREN TEKENEN VOOR DE VREDE

Drie noordhollandse afdelingen van de PSP organiseren ter gelegenheid van het dertig jarig bestaan van de PSP een grote, landelijke tekenwedstrijd. Tema: hoe stel jij je "vrede" voor? De jury staat onder leiding van JAN WOLKERS (verder: Marja Lely en Frits de Nooyer, beiden beeldend kunstenaars).

Er zijn drie leeftijdskategorieen: 4 t.e.m. 6 jr, 7 t.e.m. 10 jaar en 11 t.e.m. 13 jaar.

Inzenden: voor 10 juni naar de sekretaris van de PSP afdeling Schagen, Schagerweg 10, 1751 DA SCHAGERBRUG. De resultaten worden vanaf 27 juni tentoongesteld in de Muziekschool in Den Helder (opening 27 juni), ter gelegenheid van de Vlootdagen. Als protest daartegen, uiteraard!

Het gaat goed met de PSP op Tessel

De zelfstandige afdeling van de PSP op Tessel bestaat sinds 1981. De afdeling telt nog heel even 25 leden maar er zijn inmiddels weer twee ingevulde aanmeldingsformulieren onderweg. Het bestuur van de Tesselse PSP telt maar liefst zeven actieve leden terwijl ook de steunfractie, die het werk van raadslid Peter Bakker ondersteunt, stevig is bemenst door zo'n acht pacifistische Tesselaars. Heel veel grote afdelingen in den lande zoals daar zijn Amsterdam, Groningen, Nijmegen of Tilburg kunnen daar een ferme punt aan zuigen. De gang van zaken op Tessel binnen de partijleiders rechtvaardigt dan ook alleszins de slogan waarmee de nieuw aangetreden afdelingsvoorzitter Donald de Vrind zijn leden onlangs in een rondschrijven benaderde: Het gaat goed met de PSP op Tessel.

Tekenend voor de belangstelling die de leden aan de dag leggen voor het reilen en zeilen van de afdeling is ook het feit dat voor het gesprek met Bevrijding – waarvoor de afspraak op zeer korte termijn tot stand kwam – vijf enthousiaste bestuursleden klaarzitten ten huize van Bep en Theo van den Berg in Tessels "hoofdplaats": Den Burg. De leden van de afdeling wonen verspreid over het hele "schapeneiland", van het noordelijke De Cocksdorp tot het zuidelijke Den Hoorn en van Oudeschild aan de Waddenzee tot in De Koog aan het Noordzeestrand. Een ding hebben ze allen gemeen; ze zijn bewoners van een onvervalst, authentiek eiland en de enige mogelijkheid die ze hebben om in de rest van Nederland te komen is middels de veerdienst naar Den Helder.

Daarmee hebben we onmiddellijk een gesprekstema te pakken. Die veerdienst naar het vasteland wordt namelijk uitgevoerd door een particuliere onderneming; de TESO, wat staat voor Tessels Eigen Stoomboot Onderneming. Wat de PSP'ers vooral steekt – en hen niet alleen overigens – zijn de hoge tarieven die de veerdienst vraagt voor de overtocht en met name het feit dat de Tesselaars dezelfde tarieven dienen te betalen als bezoekers van buitenaf. Uit een in het recente verleden gehouden onderzoek bleek dat 87% van de eilanders de mening van de pacifis-

ten deelt. Theo van den Berg weet een hele simpele oplossing: "De boot moet voortaan gewoon worden aangemerkt als openbaar vervoer, het rijk moet hem overnemen. Dan zeg ik, het gaat om vier vaarkilometers, dus dat is goed voor twee strippen op de strippenkaart."

Zo eenvoudig zal dat niet gaan, vreest echter Rinus Manuels, de Tesselse afdelingssecretaris: "De aandelen van de maatschappij zijn in particuliere handen, vooral de middenstand bezit er veel. Als het rijk om steun gevraagd zou worden, voor subsidies bijvoorbeeld, zullen de boeken open moeten en daar voelen de aandeelhouders onder aanvoering van de directie niets voor. Het gevolg is dat exploitatiekortingen nu stelselmatig worden opgevangen door het verhogen van de tarieven."

De kwestie van de boot is al jaren een gesprekstema op het eiland en dat zal het – naar valt te vrezen – nog jaren blijven. Ook binnen de PSP.

Milieu

Het gegeven dat de veerdienst überhaupt nog rendabel is heeft alles te maken met de enorme toeristenstroom die jaar in, jaar uit naar het eiland golft. Terwijl de vaste populatie van Tessel bestaat uit zo'n 12.000 personen bevolken in het zomervakantie seizoen vaak niet minder dan 50.000 mensen het eiland. Naar een schatting van Donald de Vrind verdient niet minder dan 70% van de eilanders direkt of indirect de dagelijkse boterham in de toeristenindustrie. Op zich hebben de PSP'ers daar weliswaar geen bezwaar tegen maar zij houden hun hart vast over wat die grote concentratie in de toeristenbranche voor gevolgen heeft voor het Tessels milieu. Tessel is een schitterend eiland met voor Nederland unieke stukjes natuur. Er zijn uitgebreide duinlandschappen, er is een groot bosgebied, er zijn geestgronden en Tessel heeft ook een gebied dat hoort bij de zogenaamde "wetlands"; de Slufter. In al die natuurgebieden komen zeldzame bloemen en planten en uniek dierlijk leven voor.

Toerisme

De PSP op het eiland wil dat zo houden. Men staat in de afdeling niet te juichen als de rechtse politieke meerderheid binnen de eilandspolitiek met het voorstel komt om een enorme golfbaan

aan te leggen of als men de megaprojektontwikkelaar Kolthoff inviteert om hem te konsulteren over de aanleg van alweer een grootschalig bungalowpark ergens in een natuurgebied. De Tesselse geestverwanten staan een mens- en milieuvriendelijk toerisme voor. Op de vraag hoe men zich zoiets dient voor te stellen is nog geen pasklaar antwoord. Maar de eilandse PSP'ers laten het niet bij afkeurende woorden alleen. Ze hebben onlangs een werkgroep Toerisme opgericht die momenteel een doorwrochte nota rond de problematiek voorbereidt. Wellicht dat andere afdelingen van de PSP in overige toeristische streken daar nog hun voordeel mee kunnen doen. Tot nu toe heeft in de 30-jarige geschiedenis van de PSP nooit iemand over dat onderwerp gepubliceerd. De Tesselaars zijn graag tot export bereid.

In het kader van dezelfde begaanheid met het menselijke en dierlijke leefmilieu op Tessel maakt de afdeling ook werk van maatregelen tegen het regelmatig overvliegend militair tuig. Veel te vaak naar de zin van de PSP'ers komen helikopters en F16 straaljagers de rust op het eiland verstoren. Met name vogels hebben daar veel hinder van. De militaire veroorzakers van die herrie zitten overigens vlakbij. De in Den Helder gevestigde marinebasis mag zich ook in de kritische belangstelling van de pacifistische eilanders verheugen. Samen met de afdelingen Den Helder en Schagen van de PSP worden acties voorbereid tegen de Helderse vlootdagen, een grootscheepse demonstratie van maritiem-militair vertoon. Met dezelfde twee afdelingen op het vasteland van Noord-Holland staat ook een tekenwedstrijd voor kinderen op stapel onder het opvoedende motto: Kinderen tekenen voor Vrede. De prominente schrijver en beeldend kunstenaar Jan Wolkers die op Tessel woonachtig is, heeft toegezegd als voorzitter van de jury te zullen fungeren. (Elders in dit nummer staat wat nadere informatie over de wedstrijd.)

Waddenzee

Een laatste Tesselse milieuactiviteit die vermelding verdient zijn de inspanningen voor het behoud van een schone Waddenzee. De Tesselse PSP doet z'n best duidelijk te maken dat bijvoorbeeld het veelvuldig "parkeren" van inactieve boorplatforms in dat gebied funest is voor het zeemilieu aldaar. De PSP op het eiland kan het weten. Zowel secretaris Rinus Manuels als de

onlangs gekozen penningmeester Wim de Bruin zijn namelijk als specialist verbonden aan de analyserende afdeling van het Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Zee (NIOZ) dat op Tessel is gevestigd.

Minderheden

Er zijn meer terreinen waarop de afdeling Tessel zich begeeft. Zo werd op het eiland een Vredesplatform opgericht dat zeer veel respons te beurt viel. Daarnaast worden regelmatig acties gevoerd die ten doel hebben de bewustmaking ten aanzien van de apartheid in Zuid-Afrika te bevorderen. Een soortgelijke actie werd nog niet zo lang geleden op poten gezet tegen diskriminatie in zijn algemeenheid. Diskriminatie bestaat op het eiland namelijk ook, maar wel in een aparte vorm. Als dit soort laag-bij-de-grondse verschijnselen zich voordoen dan is het vaak tegen personen die niet geboren Tessels zijn. Wellicht dat een en ander te verklaren valt uit het feit dat herkenbare etnische minderheden in de meest gebruikelijke zin van het woord zoals Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen op het eiland nagenoeg ontbreken. Toch kunnen sommige Tesselaars hun xenofobe neigingen kennelijk nog maar moeilijk onderdrukken.

Retoriek

Natuurlijk volgt men op Tessel de ontwikkelingen in de landelijke PSP-gelederen en zo heeft ook de breuk tussen de richting-Van Es en de groep-Van der Spek de nodige discussies opgeleverd op het eiland. De meningen waren en zijn wellicht nog wel wat verdeeld. Toch heeft van de Tesselse pacifisten nauwelijks iemand de behoefte gevoeld eruit te stappen. Daarvoor hebben ze teveel respect voor elkaar. En uiteindelijk is het werk op het eiland zelf het belangrijkste. Over waardering hebben de pacifisten niet te klagen. De plaatselijke pers besteedt nogal eens aandacht aan hun activiteiten en met name het raadslid Peter Bakker – naast zijn volksvertegenwoordigende bezigheden PTT-besteller op het eiland – krijgt van vriend en vijand lof toegezwaaid. Hij bereidt zijn zaken erg goed voor, is ter zake en weet in de regel heel goed waarover hij het heeft. Daarnaast is het geen man van veel retoriek en holle kreten, iets wat de gemiddelde Tesselaar buitengewoon op prijs stelt.

Weekend

Het merendeel van de Tesselse PSP'ers is actief in allerlei organisaties en besturen, of het nu de ouderraad van de openbare school is of de lokale onderafdeling van de ABVA/KABO. Als PSP komen ze in de regel een maal per twee maanden in algemene vergadering bijeen terwijl het bestuur in principe eens per maand de zaken op een rij zet. De forse steunfractie prepareert eens in de vier weken de raadsvergadering. Een afdelingsblad is er niet (meer) maar wellicht dat in de nabije toekomst weer eens iets op poten wordt gezet. Theo van den Berg, die grafikus is, houdt de stencilmachine in ieder geval tiptop in orde. Op dit moment kijkt het hele bestuur al weer uit naar het ontmoetingsweekend dat in september op Tessel en door Tessel voor Noordhollandse PSP'ers wordt georganiseerd. Vorig jaar werd zo iets voor de eerste keer gedaan en het was een doorslaand succes. Inderdaad: Het gaat goed met de PSP op Tessel!

RUTGER VAN SANTEN

Waar naartoe met openbaar vervoer

Het openbaar vervoersbeleid heeft zich tot dusverre haaks op de visie van de PSP ontwikkeld. Het meest actuele bewijs daarvoor is de verhoging van de treintarieven met 1% op 1 januari en van de strippenkaart met 3% op 1 april. Toch wordt er door de openbaar vervoerbedrijven zelf nagedacht over een beter beleid in de toekomst.

Het openbaar vervoer moet in 1990 per jaar f 150 miljoen bezuinigen op de rijksbijdrage, die nu f 3,6 miljard bedraagt. Minister Smit-Kroes ziet kennelijk als enige oplossing het verhogen van de opbrengsten via prijsverhogingen. Daardoor zal er juist weer minder gebruik gemaakt gaan worden van het openbaar vervoer. Vooral mensen met een laag inkomen, die geen auto hebben, komen in de kou te staan. De regering stelt dus de verkeerde diagnose. Dat vindt men blijkbaar ook bij de NS en de streekvervoerbedrijven, getuige het onlangs verschenen rapport "Samen werken aan bereikbaarheid". In dit rapport wordt een alternatief ontwikkeld, waarbij de financiële resultaten van het openbaar vervoer niet door prijsverhoging worden verbeterd, maar door een ander (integraal) verkeers- en vervoersbeleid. Dat houdt in: door verbetering van de kwaliteit van het openbaar vervoer en via zogenaamd parallelbeleid, moet het openbaar vervoer aantrekkelijker worden en een sterkere concurrentiepositie innemen tegenover de auto.

Plannen

Voor de kwaliteitsverbetering van het openbaar vervoer worden in het rapport zes actieplannen genoemd. 1. Een herstructurering van het openbaar vervoerssysteem in drie soorten netten. Primair een grofmazig net van hoofdverbindingen tussen plaatsen met meer dan 50.000 inwoners via intercitylijnen en regionale snelbusverbindingen. Aansluitend moet er een secundair net van lokale verbindingen komen. Daarnaast moet er een tertiair net voor aanvullend vervoer in bijzondere situaties komen: bv. spitsbussen, belbussen en bustaxi's. 2. Snellere en meer gevarieerde verbindingen. In de spitsuren meer treinen, eventueel ten koste van de frekwentie in de daluren. 3. Verbetering van de doorstroming: meer vrije banen en voorrangregelingen. 4. Verbetering van het imago via duidelijke publieksinformatie. 5. Meer onderlinge samenwerking tussen openbaar vervoerbedrijven en tussen lokale overheden. 6. Vereenvoudiging van de hoeveelheid kaarten en tarieven. Met geïsoleerd gelegen bedrijven contracten sluiten voor het vervoer van personeel.

Deze zes actieplannen zullen volgens de opstellers van het rapport gepaard moeten gaan met een zogenaamd parallelbeleid. De maatschappelijke kosten van autogebruik in dichtbevolkte gebieden zijn hoog, en zullen via het profijtbegin-sel aan de automobilist doorberekend moeten worden, aldus het rapport. Er worden een aantal mogelijkheden genoemd om het gebruik van het openbaar vervoer te bevorderen, door beïnvloeding van de prijs van het autovervoer: – beperkende maatregelen voor het parkeren in grote steden; – variabilisering van de autokosten; – beperking van automobiel-vriendelijke belastingwetgeving; – sterkere toepassing van het profijtbegin-sel in de infrastructuur.

PSP-visie

Hoe kijkt de PSP nu tegen deze ontwikkelingen aan? Wat het prijsbeleid betreft roepen we al jaren, dat de neerwaartse spiraal van prijsverhogingen, toenemende verliezen en bezuinigingen doorbroken moet worden. De PSP ziet het openbaar vervoer als een noodzakelijke voorziening om de maatschappij goed te kunnen laten functioneren. Daarom vinden we dat het openbaar vervoer via de belastingopbrengsten betaald moeten worden, en de reizigers dus geen individueel kaartje of abonnement hoeven te kopen. Het partikulier autovervoer moet drastisch teruggedrongen worden. Dat kan het beste door het openbaar vervoer aantrekkelijker te maken en de mensen te wijzen op de voordelen van het openbaar vervoer. Deze zijn: het kost minder energie, het neemt minder ruiete in beslag, het veroorzaakt minder lawaai en milieuvuiling, en het is veiliger en vereist daardoor minder verkeersslachtoffers. Daarom zijn wij geen voorstanders van een tweede Coentunnel. Als minister Smit-Kroes de aanbevelingen van bovengenoemd rapport wil volgen, zal ze ook haar eerder ingetrokken belofte over het doortrekken van de Flevospoorlijn naar Heerenvveen en Groningen alsnog moeten nakomen. De voorstellen van het rapport sluiten voor een belangrijk deel aan bij de standpunten van de PSP over openbaar vervoer. Juist daarom is het de vraag of de minister ze zal willen uitvoeren. Wat het prijsbeleid betreft is dat in ieder geval niet zo, getuige de laatste prijsverhogingen.

JAN WILLEM RIJKE

RUIMTE

Op zaterdag 23 mei organiseert de landelijke themagroep Volkshuisvesting en Planologie een discussiedag over de nieuwe nota van de Rijks Planologische Dienst, Ruimtelijke Perspectieven. Deze nota is een voorloper op de vierde nota Ruimtelijke Ordening en stelt tal van belangrijke vragen aan de orde over de toekomst van Nederland. De discussie over de komst en het mogelijke tracé van de TGV heeft de meeste aandacht getrokken maar er zijn ook andere belangwekkende vragen zoals over de relatie randstad – rest van Nederland en vele andere. Het is hard nodig dat ook in de PSP daar eens grondig over van gedachten wordt gewisseld. Mogelijk komen we tot het formuleren van PSP-standpunten die nog een rol kunnen spelen bij de voortgaande discussie naar de vierde nota RO. Twee weken van tevoren komt een discussie-map uit die te verkrijgen is op 9 mei of te bestellen bij Postbus 700, Amsterdam of telefonisch bij Jan Willem Rijke, 02152-68635, of 85220 (werk).

Plaats: PSP-pand, Oude Gracht 243, Utrecht. Aanvang: 11.00 uur.

Wat ging er

mis in Borssele?

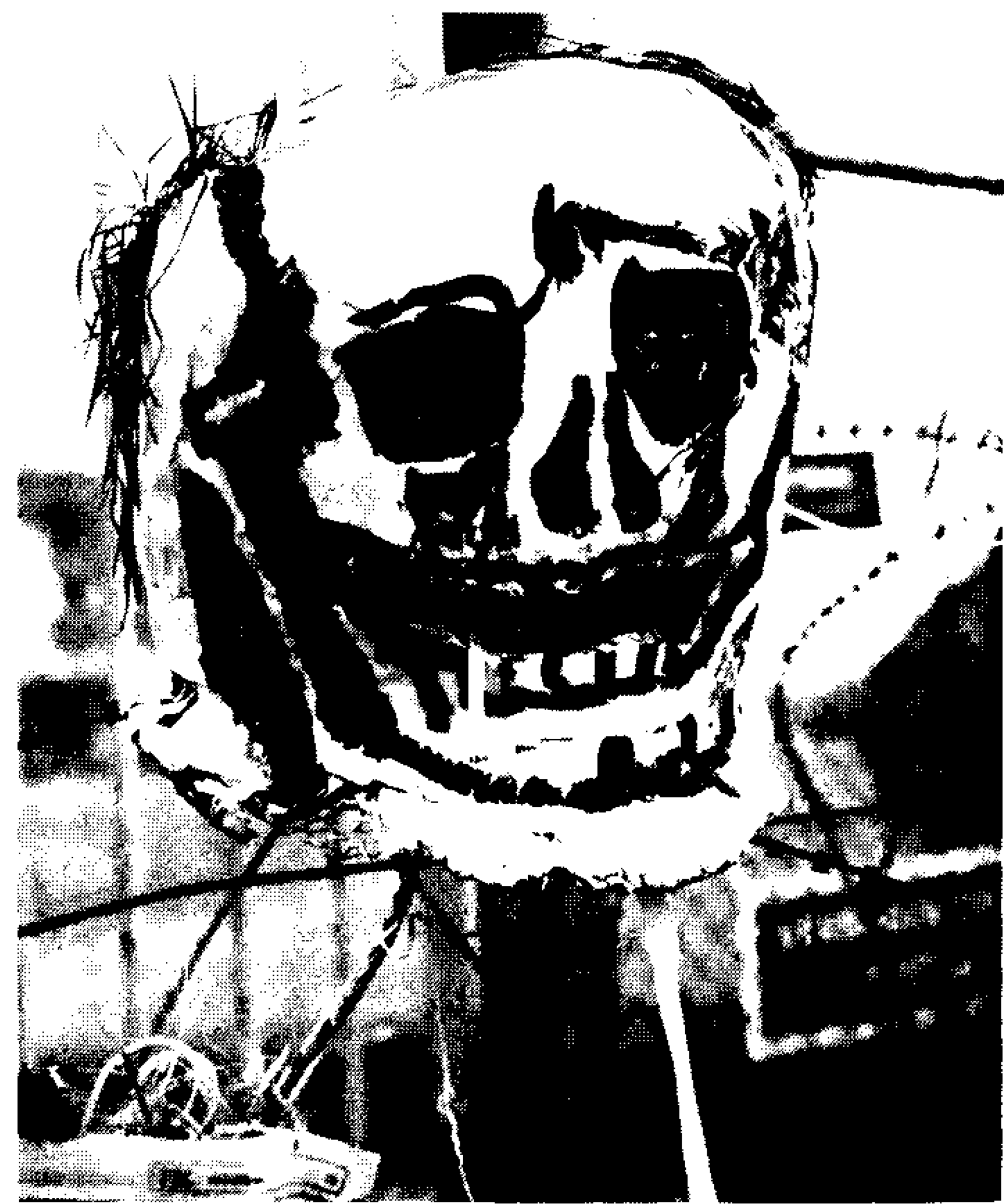
Wat ging er mis in Borssele?

Ik heb een stevige kater overgehouden aan de blokkade-driedaagse in Borssele. Een kater die niet veroorzaakt is door drank, maar alles te maken heeft met het optreden van het groepje dat zich de autonomen noemen. Het gaat me daarbij niet alleen om het gebruikte geweld, maar om de totale sfeer van die drie dagen. Ik heb er met veel mensen over gesproken en constateerde een behoorlijk grote overeenstemming. Dezelfde baalgevoelens, dezelfde uitspraken: "Dat zie ik niet meer zitten, ik doe nooit meer aan blokkades mee, als het weer op die manier gaat." Daarmee is de zaak voor mij ernstig genoeg geworden en ben ik maar in de pen geklommen. Het zijn maar een paar eerste opmerkingen; eigenlijk is een veel grondiger stuk nodig, maar daarvoor ontbreekt me nu de tijd.

Volgens mij hebben de autonomen gedurende het weekend overwegend hun zin gekregen, beter gezegd: genomen. En dan stel je je direkt de vraag: waaraan lag dat? Volgens mij was dat mogelijk doordat tijdens de blokkade nog steeds het basisgroepen-model werd gebruikt, het model van eind jaren '70, begin jaren '80. In een situatie waarin er talloze basisgroepen zijn is dat een vrij democratisch model. Overleggen worden dan gevormd door die basisgroepen, al of niet in vertegenwoordigende vorm. Het punt is echter dat er bijna geen basisgroepen meer zijn, zodat er een structuur wordt gehanteerd die niets meer te maken heeft met de realiteit. Eigenlijk waren de autonomen de enige groep die georganiseerd op het kamp aanwezig waren. Ze hadden hun eigen overleg en vaardigheden op basis daarvan hun woordvoerders af. Bovendien zijn ze op bijna militaire wijze georganiseerd, met erkende leiders en een geweldige uniformiteit, zowel wat uiterlijk, kleding e.d. betreft als wat optreden betreft. Over paradoxaal gesproken! Logisch dat de autonomen in die mate hun stempel op de driedaagse konden drukken. Anderen werden overrompeld, konden geen tegengas geven. Voor mij is het failliet van deze overlegstructuur tijdens massale acties duidelijk geworden. Er zou dan ook binnen de beweging een discussie gestart moeten worden over de manier waarop er besluiten worden genomen en over de manier waarop we met elkaar overleggen.

Tot zover enkele wat meer algemene opmerkingen. Maar ik ben nog niet klaar met die landelijke overleggen. Vrijdagavond werd er nog redelijk naar elkaar geluisterd, werd er nog wat geargumenteed en kon men het nog opbrengen naar elkaar te luisteren. En men kon zich nog aan afspraken houden: "We gaan niet vrijdagochtend al blokkeren als er niet een grote meerderheid achter staat." Het landelijk overleg van zaterdag ging echter heel anders. Of het nu door de Pechiney-actie kwam, wat ik trouwens een goede actie vond, of door iets anders, de sfeer was totaal kapot. Er werd niet geluisterd, er werd niet geargumenteed. Alles zat vast. Toen iemand een vraag stelde over het waarom van bijvoorbeeld de graafactie: "Wat denk je ermee te bereiken?" – toch een redelijke vraag, dunkt me – ging niemand daar met argumenten op in. Toen ze het later nog een keer voorzichtig vroeg werd ze uitgelachen en weggehoond: "Stap op domme trut!" De grote-bekken-demokratie ten voeten uit. Dan zie je de bui al hangen. En denk maar niet dat er nog iets af te spreken is. Welnee, want "wat lullen we nou, we zijn toch allemaal autonoom". Een uitgangspunt van een aantal wordt zo tot dogma voor iedereen. De irrationaliteit als norm.

Ik was niet verbaasd toen er zaterdagavond vanaf een uur of elf gesproken werd over ingrijpen bij de autonomenpoort, poort 11. Want je realiseert je dat de uitspraak: "We kiezen zelf niet voor geweld, alleen als we geslagen worden slaan we terug" maar een loze kreet is. Mensen die blokkeren te 'soft' vinden en zeker een blokkade die wordt gedoogd, zoeken net zo lang tot het punt wordt bereikt dat de ME optreedt. En dan sla je terug. Zo eenvoudig ligt dat. Voor de duidelijkheid: ik had er weinig moeite mee toen zondagmiddag de ME en de stillen het kamp werden uitgejaagd, al ging dat niet zachtzinnig. Maar het is dat kicken op geweld waar ik niet goed van word. Ik heb 's nachts een tijd staan kijken, maar ik voede niets van solidariteit met een schouwspel waar tientallen macho's aan de ene kant aan het knokken zijn met macho's aan de andere kant. Uur na uur. Ik dacht alleen: "Hier ben ik niet voor gekomen en volgens mij zijn de meesten hier niet voor gekomen. Dat hoorde je ook overal om je heen, maar er rust bijna een

taboe op om dat luider uit te spreken, om dat op te schrijven. Dan sluiten de rijen zich weer geforceerd, want "ook al hoeft je het niet met ze eens te zijn, je moet de eenheid binnen de beweging bewaren". Nou, daar pas ik met ingang van nu voor. Ik heb er geen zin meer in om door de grote-bekken-demokratie te laten bepalen hoe een actie gaat verlopen. En hoe elk punt van kritiek op de autonomen wordt afgemaakt met het dogma: je moet solidair zijn, je mag je niet distantieren. Maar als radio De Vrije Keizer vindt dat de berichtgeving over de zaterdagavond niet goed is trekt ze zich uit Radio Fusie terug. Want: je bent autonoom en dan kun je je blijkbaar distantieren.

Ik heb genoeg van dat liberalisme, die autonome variant op de credo's van TROS en Veronica: gewoon jezelf zijn, gewoon doen waar je zelf zin in hebt.

Er kwamen maar 2000 mensen naar Borssele om te blokkeren. Minder dan we allemaal gedacht hadden. Bij een volgende grotere blokkade zullen het er weer minder zijn. En dan zijn we precies waar het mij in deze tirade eigenlijk om gaat. Waar de ME op 19 september jl. in Woensdrecht niet in geslaagd is lijkt de autonomen deze keer in Borssele wel gelukt te zijn: mensen af te houden van het meedoen aan verdergaan de acties. En dat word me echt te gek, dat is nu precies het terrein waar ik me al jarenlang voor inzet. Dan denk ik: Sodemieter op, ga je eigen weekend organiseren, ga je eigen actie voeren. En dat zal best allemaal ontzettend ongenuanceerd zijn, maar wat mij betreft is de tijd voor nuances nu net even voorbij. Ik voel me niet solidair met het optreden om de redenen die ik hiervoor heb genoemd. Het heeft niets te maken met de dingen waar ik mee bezig ben (en dat was bijvoorbeeld het organiseren van de Woensdrecht-blokkade van 19 september) en ik heb geen zin meer om mijn mond daarover te houden. Daar vind ik de beweging te belangrijk voor.

Groningen, 28 april 1987
BERT FRERIKS

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

11 JUNI 1987

NUMMER 8

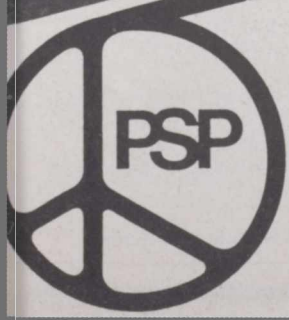
JAARGANG 31

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

In dit nummer:

- Eerste Kamer: afscheid van Joop Vogt
- Tsjernobyl: zonder kàn
- Den Haag: stadhuis ja/nee

OPWINDEND

In Vredesnaam

Jammer dat Henk Branderhorst zijn eigen frustratie inzake het halve NAVO-lidmaatschap van de PSP afreageert op de krant In Vredesnaam en de persoon Adriaan Slooff. Het zal niet de eerste keer zijn dat de booschapper de schuld krijgt van het onaangename nieuws in plaats van de respondent. Zulk een commentaar getuigt eerder van zwakheid dan van overtuigingskracht (zie Bevrijding nr. 7 pag. 2).

Enerzijds zegt de PSP regeringsverantwoordelijkheid te willen dragen, anderzijds is zij nauwelijks bereid tot compromissen. Ondergetekende wilde in het bewuste interview met Andrée van Es nu wel eens weten waar voor de PSP de grenzen lagen en liggen inzake deelname aan een eventueel links kabinet na 1990. Zo simpel zit het in elkaar.

Wat Andrée van Es op het verjaardagscongres van de PSP in Amsterdam (9 mei) zei aangaande de NAVO, had ze ook in het interview met In Vredesnaam kunnen zeggen. Dat heeft zij niet gedaan. Dus dat Van Es nu ineens op het congres in Amsterdam wel tekeer gaat tegen de NAVO overtuigt mij niet zo. Branderhorst weet

trouwens ook wel dat PSP-leiders voor eigen publiek moeten scoren en dus extra nadrukkelijk radicale uitspraken doen. Zo'n betoog komt dan wel gekleurd over. Ik zou haast zeggen: het interview in In Vredesnaam is betrouwbaarder.

ADRIAAN SLOOFF
hoofdredacteur In Vredesnaam

(ingekort door de redactie)

Half NAVO-lidmaatschap PSP

Weliswaar ben ik geen PSP-lid (wel stemmer), niettemin wil ik toch even reageren omtrent het vermeende halve NAVO-lidmaatschap van de PSP bij deelname aan een links kabinet. Om kort te zijn: ik begrijp er niet veel van!

In Bevrijding nr. 7 op blz. 2 geeft Henk Branderhorst Adriaan Slooff van het blad In Vredesnaam een veeg uit de pan onder het kopje "Veel lawaai om niets". Zo van: het zit wel okee met die PSP. Maar nota bene in datzelfde nummer 7 van Bevrijding lees ik op blz. 5 een héél ander geluid!

Rutger van Santen schrijft naar aanleiding van het verjaardagsfeestje in Paradiso onder meer: "(...) maar toch ook tot de nodige ongerustheid in de eigen gelederen. Er werd in Paradiso redelijk druk over gepraat. Aan Andrée de taak om de golven weer glad te strijken. Vreemd genoeg deed Van Es dat niet helemaal." En iets verderop: "En zou de PSP uitgerekend in die periode gaan schuiven met het anti-NAVO-standpunt? (...) Die (= Van Es) hield zich echter een beetje op de vlakte. (...) Op dat moment had de zaal graag de volledige weerlegging van de uitspraken in het interview gehoord." En tenslotte: "Na afloop en later op de avond bleek dat veel toehoorders nog steeds hun twijfels hadden over Andrees standpunt."

Tegenstrijdiger kan haast niet. Wie moet ik nu geloven: Henk Branderhorst, Rutger van Santen, Andrée van Es of toch maar In Vredesnaam? Wat een onduidelijkheid van die toch altijd zo duidelijke PSP. Volgens mij heeft Andrée in dat interview gewoon willen zeggen: "Anti-NAVO allicht. Prima. Maar met het alléén scanderen van 'Nederland uit de NAVO, de NAVO uit Nederland' komen we er echt niet." Wie het beter weet, mag het zeggen.

K. KROON
Rotterdam

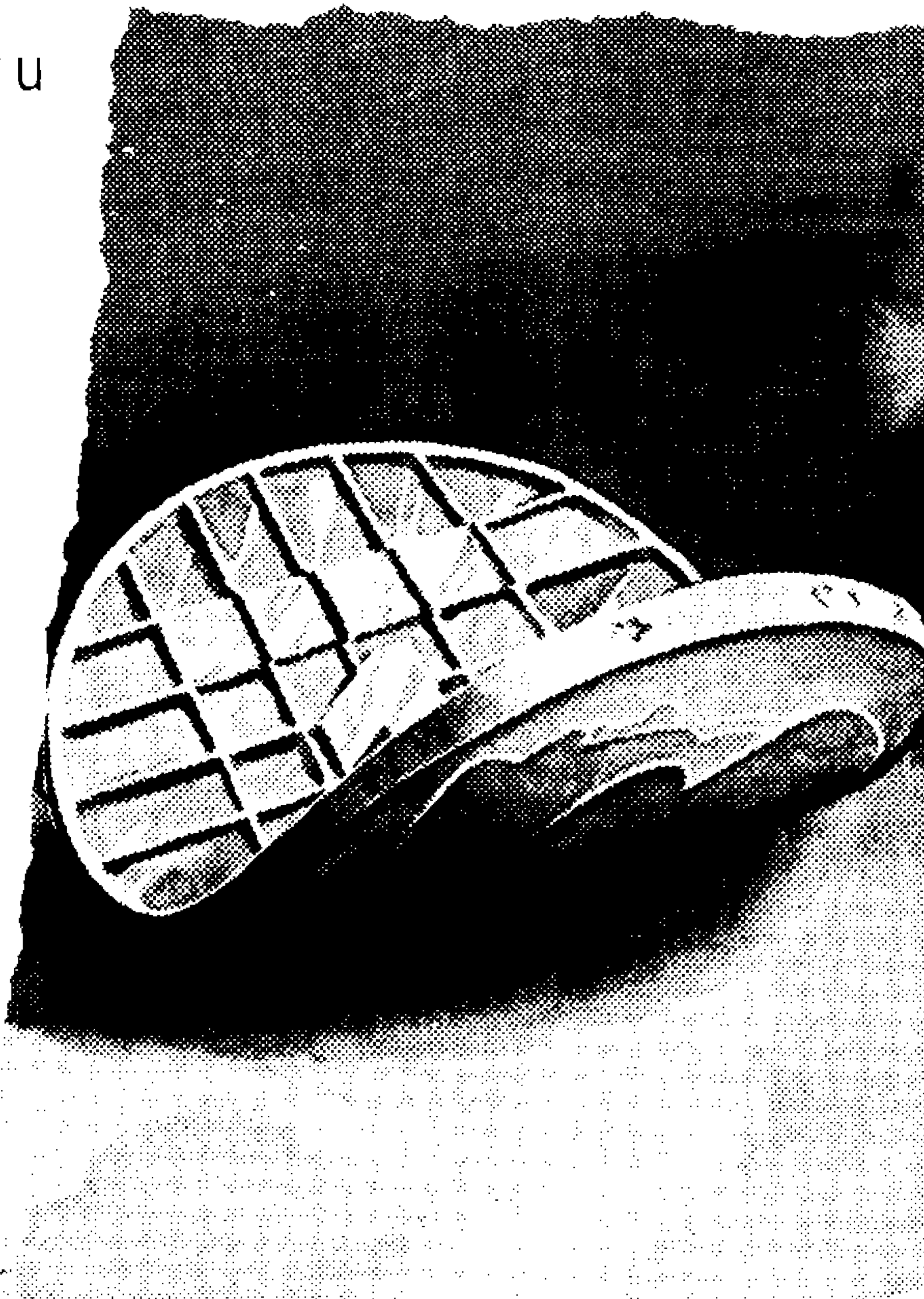
(Advertentie)

GELD DAT STOM IS, MAAKT RECHT WAT KROM IS!

U legt elke maand een bedragje opzij. U hebt een spaarrekening die aan het eind van het jaar een mooie rente toont. Die rente is zo mooi omdat uw spaargeld winstgevend belegd wordt. Daar is niets op tegen. Totdat u het gevoel krijgt dat met dat geld wel eens zaken gefinancierd worden die u erg onwelgevallig zijn. Een exportkrediet voor een land waar de gevangenen vol zitten met mensen wier enige misdaad het was dat ze 'vrijheid' riepen. Of een investering in een land waar zwarte mensen gediscrimineerd worden.

Omdat ze zwart zijn. Bespaar u die vragen. Neem een spaarrekening bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een principiële bank. Met een rente, die niet minder is dan die bij de meeste andere spaarbanken. Maar behaald op beleggingen die maatschappelijk verantwoord zijn. Nooit in Chili, nooit in Zuid-Afrika. Want geld kan niet alles recht maken.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

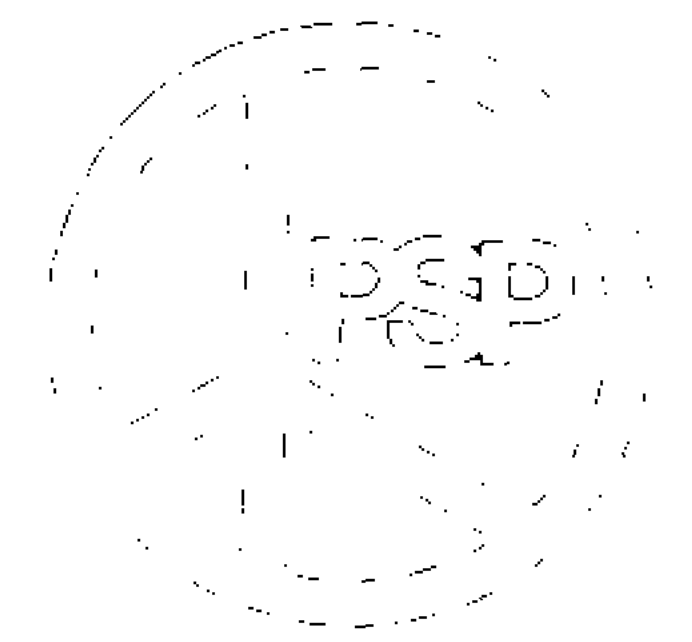

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

Sorry!

Door omstandigheden buiten ieders schuld verschijnt dit nummer van Bevrijding een week later dan was gepland. Daardoor zijn met name enkele aankondigingen van bijeenkomsten inmiddels achterhaald, waarvoor onze excuses.

Redactie

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

Het KKN ontwaakt

Het ziet er naar uit dat er toch geen kruisraketten in Woensdrecht geplaatst zullen worden. Reagan en Gorbatsjov zijn vast besloten om op korte termijn een INF-akkoord te sluiten, dat inhoudt dat beide grootmachten nog slechts mogen blijven beschikken over 100 raketten voor de afstand 1000 tot 1500 km, zodanig geplaatst dat zij niet direkt het grondgebied van de NAVO of het Warschaupakt kunnen bereiken. Europa wordt daarmee gevrijwaard van dergelijke middellange afstandssystemen.

De westeuropese bondgenoten hebben met enige schrik kennis genomen van dit voornemen. Hoewel zij zich indertijd allemaal hebben uitgesproken voor de nuloptie, hebben zij zich blijkbaar nooit gerealiseerd dat hun eigen nul-optie wel eens bewaarheid zou worden. Militair-strategisch komt de niet-plaatsing van kruisraketten en Persings II de westeuropese regeringsleiders slecht uit, omdat daarmee een gat geslagen wordt in de beschermende atoomparaplu van de VS. Europa wordt gedwongen voor een deel haar eigen problemen op te lossen en dat kost enige moeite. Want het gaat natuurlijk om meer dan alleen het afzien van plaatsing van kruisraketten en Persings II en het verwijderen van SS-20's. Ook de middelkorte afstandswapens en de nucleaire slagveldwapens zijn volop in het geding. De konventionele bewapening wordt onderwerp van discussie. En ... het afschrikkingdenken staat op de helling. Onlangs heeft het Warschaupakt uitgesproken dat de bondgenootschappelijke verbanden zich gezamenlijk moeten gaan herbezinnen op de militaire strategieën, die zij op dit moment hanteren. Dat is nogal wat.

Het KKN volgt deze ontwikkelingen met grote belangstelling. Zo langzamerhand wordt duidelijk dat ook de westeuropese bondgenoten zich niet meer zullen verzetten tegen een INF-akkoord. Maar we zijn pas zeker van onze zaak, wanneer zo'n akkoord ook daadwerkelijk gesloten is. Voor die tijd kan er nog heel wat gebeuren en zijn er nog tal van hindernissen die genomen moeten worden.

Welke die hindernissen zijn en hoe daar mee om te gaan is onderwerp van bespreking op een openbare manifestatie, die het KKN op 20 juni a.s. organiseert in het Muziekcentrum Vredenburg te Utrecht. De bijeenkomst zal 's middags plaatsvinden van 14.00 tot 17.00 uur.

We beginnen met een internationaal forum, waarvoor gevraagd zijn: Simon Lunn (hoofd politieke planning van de NAVO), een vertegenwoordiger van de Grunen, Louis Toback uit België, Dan Smith van de Engelse vredesbeweging en Luciana Castellini.

De forumleden zal gevraagd worden welke obstakels, internationaal gezien, zij verwachten op weg naar een INF-akkoord, welke mogelijkheden zij zien voor verdergaande ontspanning, hoe de verhouding is tussen nucleaire en konventionele bewapening en wat de mogelijkheden zijn van konventionale ontwapening.

Het internationale forum zal gevolgd worden door een nationaal forum. Daarin zullen zitting hebben twee vertegenwoordigers van de vredesbeweging (Mient-Jan Faber en Emmy van Noord) en twee politici. Graag zijn de fractieleiders van PvdA en CDA in de tweede kamer, de heren Wim Kok en Bert de Vries. Zij zullen moeten aangeven welke politieke mogelijkheden zij voor de toekomst zien. Mient-Jan en Emmy zal gevraagd worden welke aktiemogelijkheden

naar hun mening nog voor de vredesbeweging weggelegd zijn.

Daarna is er de gelegenheid voor reacties uit de zaal.

Voor de bijeenkomst zijn uitgenodigd, vertegenwoordigers van de platforms en lidorganisaties van het KKN.

De bijeenkomst is voor het KKN een vingeroefening voor besluitvorming over mogelijke akties in het najaar. Mede op grond van wat in Utrecht te berde wordt gebracht zal het KKN nog voor de zomer aan de hand van een voorstel van het dagelijks bestuur beslissen wat haar voor het najaar te doen staat. Wellicht loopt op 20 juni voor het KKN de wekker af.

LIEKE THESINGH

VREDESBEWEGING

Ineens leeft de zaak weer op. En nog wel op twee fronten tegelijk. Lieke Thesingh gaf haar stuk over komende activiteiten van het KKN (eindelijk!) de kop mee "Het KKN ontwaakt". Maar ook BIVAK zit niet stil. Van beide clubs deze maand een activiteit waarvoor we graag ieders aandacht vragen. Er is een tijdsverschil van een week, kiezen hoeft dus niet.

Beide clubs werken ook toe naar een grootse toestand eind oktober/begin november. De een op 31 oktober, de ander op 1 november. En dat kan dus niet. Dan maar hopen dat beide organisaties daar – alsnog – van doordrongen raken en dat de handen in het najaar in elkaar geslagen worden. Wie het verzet organiseert, zal ons uiteindelijk worst zijn, als het maar gebeurt.

Woensdrecht is overal!

Op zaterdag 27 juni a.s. organiseert BIVAK een anti-kernbasisdag. Op Woensdrecht, in Soesterberg, Volkel, Havelte, 't Harde. Bij iedereen in de buurt dus. Het gaat er niet alleen meer om uitbreiding van het kernwapenarsenaal (Woensdrecht) te voorkomen, maar het gaat er om dat alle kernwapens worden verwijderd. Ook de kerntaken die in Volkel, Havelte, Soesterberg en 't Harde worden vervuld dienen te worden afgeschaft.

Soesterberg: In samenwerking tussen de Stuurgroep Soesterberg en Bivak vertrekt er om 13 uur vanaf het 'Kontakt der Kontinenten' een demonstratieve tocht, langs de Nederlandse ingang van de basis naar het 'oude' vrouwenvredeskamp op de Palzerweg. Vanaf 15 uur is daar een manifestatie met medewerking van enkele bekende artiesten. Daarna gaat de tocht terug naar Kontakt der Kontinenten.

Fietsers vertrekken uit Utrecht, Hilversum en Amersfoort. Informatie: tel. 033 - 803142 (Joeran) of tel. 033 - 946494 (Betty).

Woensdrecht: Een afwijking van het landelijk programma: geen dag, maar vier dagen lang aktie: van 24 tot 27 juni! Allerlei aktievormen waarbij de wet zal worden overschreden (blokkeren, knippen, betreden basis, etcetera). Alles heel openlik – en de afwikkeling door politie en justitie maken onderdeel van de aktie uit. Meer informatie: tel. 01646 - 5183 (Mary, Gerrit).

Volkel: Vanaf 10 uur fietstochten vanuit o.m. Nijmegen, Beek en Donk, Helmond, Deure en Eindhoven – allen richting Uden. Vanaf kwart voor twaalf rijden bussen van Uden naar Volkel. Om 13 uur een demonstratieve tocht naar de basis in Volkel. Om 14 uur een kernwapenvrije picknick. Voor koffie en thee wordt gezorgd. Sprekers, muziek, creatieve akties. Meer informatie: tel. 040 - 443736 (Piet).

Havelte: Een manifestatie van brood en spelen. Spel en muziek voor de poorten van basis des doods. Toe maar. Neem je eigen aktiewapens

mee: brood, hapjes, spandoeken, toeters, bel-len, lakens, verf, muziekinstrumenten, strijdlie-deren en je fantasie.

En manifesteer jezelf dan op de Havelterberg, van 13 tot 15 uur. Informatie: tel. 05210 - 11413 (Han) of tel. 05197 - 1695 (Sara).

't Harde: Na demonstratieve fietstochten vanuit allerlei omringende plaatsen, start om 13 uur een manifestatie bij de hoofdpoot van de Tonnetkazerne. Sprekers, toneel, muziek. Veel ruimte voor vormen van creatief protest tegen de waanzin. Dat alles vreedzaam en geweldloos.

Tegelijkertijd vindt in het centrum van 't Harde een marathon-stiltekring plaats. Muziekinstrumenten, liederen en spandoeken meenemen. Informatie: tel. 05255 - 2993 (Marinus) of tel. 038 - 224625 (Henny).

27 JUNI

NERGENS KERNWAPENS

Grieks links

Een nieuwe lente, een nieuwe partij in Griekenland. De naam is: Grieks Links of Elliniki Aristera. Buiten bloeien de sinaasappelbomen en klaprozen. Binnen zitten 800 mensen, ieder met een eigen asbak. Zij zijn de afgelopen maanden op 450 vergaderingen overal in het land gekozen door de ruim 12.000 leden. Van hen komt 53% uit de KKE-esoterikou, 32% was partijloos, 8% uit de Pasok en 7% uit de KKE. Er zijn mensen uit de homobeweging, uit de beide ekologische groepen van Griekenland, uit verschillende vakbonden en uit de vrouwenbeweging. Bij het begin van het kongres vragen vrouwen – zij vormen een derde van de leden – een meer evenredige vertegenwoordiging in het presidium. De 60 aanwezige vrouwen worden ieder gevraagd en enkele nemen zitting in het presidium.

Het kongres duurt vier dagen. De sfeer is enthousiast en vriendelijk. In acht commissies die voor iedereen openstaan worden afzonderlijke onderwerpen besproken. De discussies zijn soms chaotisch en duren lang. Maar men probeert steeds een zo groot mogelijke overeenstemming te bereiken. Bij stemmingen is er dan ook meestal een grote meerderheid. Het centraal-politiek comité dat gekozen wordt te van de oude KKE-esoterikou en 34 'nieuwen'. Er zitten 13 vrouwen in. In de statuten wordt het bestaan van verschillende stromingen erkend en wordt gestreefd naar decentralisatie van de besluitvorming.

De KKE-esoterikou die zich opheft om op te gaan in Grieks Links heeft een bijzondere geschiedenis. In twee burgeroorlogen, 1944-45 en 1947-49, vocht links tegen rechts. De kommunistische partij, de KKE, is lange tijd verboden en werkt lange tijd semi-legaal onder andere namen. Veel leiders en duizenden leden leven tot in de jaren '70 buitenslands, met name in Oost-Europa. De kommunisten in Griekenland worden

steeds ontevredener met de orthodoxe, pro-Moskoulijn van de leiding. In 1968, tijdens de militaire diktatuur (1967-1974) vormen zij de KKE-esoterikou, Griekse Kommunistische Partij binnenland. Zij halen hun inspiratie vooral uit Gramsci en ook uit het arbeiderszelfbestuur in Joegoslavië. Anders dan Pasok en KKE zoekt KKE-esoterikou aansluiting bij Europa. In plaats van geïsoleerd optreden en een dus zwakke positie tegenover de Verenigde Staten wil men samenwerking met alle Europese landen. Hoewel kritisch ten opzichte van de EG ziet men versterking van het Europese perspectief als de enige mogelijkheid ontspanning en ontwapening te bevorderen en de grote invloed van de Verenigde Staten te verminderen. In het verlengde hiervan bepleit ook Grieks Links een versterking van het Europees perspectief, zowel via de EG als ook op het gebied van vrede en veiligheid. Als de strategische en de regionale balans het toelaten wil de nieuwe partij de Amerikaanse bases uit Griekenland verwijderen.

Op de achtergrond speelt hier steeds de verhouding met Turkije. Na 30 jaar strijd werd Griekenland in 1830 onafhankelijk na vier eeuwen Turkse overheersing. In 1897 en 1922 voerde Griekenland opnieuw oorlog tegen Turkije. Pas in 1947 kwam de eilandengroep Dodekanesos bij Griekenland, die in 1923 door Italië op Turkije was veroverd. Het 'expansionisme' van Turkije is voor veel Grieken zonneklaar. En bondgenoten zijn dus nodig tegen het veel sterkere Turkije. De vooruitzichten voor Grieks Links met de populaire Leonidas Kirkos als voorzitter zijn gunstig. Rechts, de Nieuwe Democratie, is onder Mitsotakis onmachtig een alternatief te bieden en vooral een middel voor Mitsotakis zijn vrienden een baan te bezorgen. De Pasok onder Papandreou werkt ook als een fanclub voor de premier, die sinds 1981 aan de macht is. De Griekse traditie om overheidsbanen aan politieke vrienden te geven is door de Pasok overgenomen. Grieks Links wil dan ook vermindering van de staatsburocratie. Het lijkt er op dat de nieuwe partij op vele terreinen frisse nieuwe ideeën vorm geeft. Vele kranten van links tot rechts in Griekenland spraken deze verwachting uit in vaak uitgebreide en meestal positieve artikelen. Een lentekongres dat zijn naam waar maakte.

WILBERT DEKKER

BRAM kroniek

'Rechts' in het EG-parlement heeft zijn zin gekregen. In de afgelopen Straatsburg-zitting, van 11 tot 15 mei, is het rapport over de openbaarheid van milieu-gegevens van Bram van der Lek, waarmee hij meer wilde dan mooie woorden wijden aan het Europees Milieujaar, van tafel geveegd.

Bram van der Lek wil door middel van zijn rapport bewerkstelligen dat de EG een richtlijn uitvaardigt over de openbaarheid van milieu-informatie. Door deze richtlijn moeten alle EG-lidstaten verplicht worden om burgers het recht te geven op toegang tot milieu-gegevens. Weigert de overheid onverhoopt die gegevens ter beschikking te stellen, dan moeten burgers naar de rechter kunnen stappen. Voor Nederland zou dit helemaal niet zo bijzonder zijn. Ons land kent samen met Frankrijk, Luxemburg en Denemarken een Wet Openbaarheid Bestuur. Voor de ons omringende lande ligt dat echter anders,

daar is op dit gebied vrijwel niets geregeld. Het rapport-Van der Lek leek slechts bij weinigen op verzet te stuiten. In de Commissie Milieubeheer, Volksgezondheid en Consumentenaangelegenheden waren er maar liefst elf voorstemmers, tegenover vier leden, die tegen stemden. Tot de tegenstemmers behoorden vooral de Duitse Christen-demokraten. Eenmaal in het Europarlement aan de orde, leek het rapport op een duidelijke meerderheid te mogen rekenen. Er waren nauwelijks amendementen op ingediend, het debat verliep rustig en zowel de Raad van Ministers als de Europese Commissie konden zich in de voorstellen van Van der Lek vinden. Bij de stemming wilden Christen-demokraten en Engelse Conservatieven over alle passages uit het rapport stemmen. Hierdoor waren ze in staat om vrijwel alle angels uit het rapport te verwijderen. Wat overbleef was een vrijblijvend verhaal, waarin alleen te lezen viel dat openbaarheid een goede zaak is. Een danig ontstemde Van der Lek stelde vervolgens vast dat "uitgerekend in het Jaar van het Milieu, dit huis het bestaat om een voorstel dat een concrete regeling van de openbaarheid van milieu-gegevens verlangt te verwerpen". Hij adviseerde zijn fractie om tegen zijn rapport te stemmen, waarop het verslag-Van der Lek met 149 stemmen tegen en 21 voor van tafel geveegd werd.

JAN-WILLEM VOS

COLUMN

OPZETJES

Kleine gebeurtenissen hebben vaak rare gevolgen.

Neem nou het incident van Hemelvaartsdag 1987.

En dan heb ik het niet over het toch ook opmerkelijke feit dat de buitenlandcommentator van de EO-tv, Drs. Aad Kamsteeg, zijn wekelijkse rubriek op die dag begon met het inschatten van de kansen op de "spoedige komst van het koninkrijk der hemelen".

Voor de EO valt die natie kennelijk onder de afdeling buitenland. Hetgeen voor mij persoonlijk een geruststellende gedachte is. Nee, nog aardiger was de opening van de lijn Helsinki - Rode Plein Moskou per Cessna.

De jonge Duitse Bondsrepubliek Mathias Rust vloog ongehinderd 800 km over Sovjetrussisch grondgebied en parkeerde zijn bescheiden machine uiteindelijk voor de ingang van het Kremlin. Er is al veel gespekuleerd over "wat er achter zou kunnen zitten". De KGB, de CIA, het Duitse opperhoofd Kohl zelf, zijn kompaan Strauss. Stuk voor stuk is er wel een potentieel voordelig scenario voor te verzinnen.

Degene die echter het meest profiteerde was Sovjet-baas Gorbatsjov zelf.

Dat er in de hele wereld om zijn systeem gegniffeld werd nam de man graag op de koop toe want hij kreeg zomaar de kans om een paar lastige opposanten van de oude Russische garde het bos in te sturen.

Dus als er al een vooropgezet spelletje is gespeeld, dan is het waarschijnlijk dat vadertje Michael dat hoogstpersoonlijk heeft bedacht. Ik moest gelijk denken aan ons eigen boegbeeld Lubbers die eerst tot tweemaal toe een autokraker bij de kladden greep en vervolgens op heldhaftige en doortastende wijze (de Telegraaf) een in zijn optrekje geworpen "brandbom" onschadelijk maakte.

Nog even afgezien van het oppoetsen van 's mans eigen image, werd er onmiddellijk weer veel gepraat over law and order en hoe dat te bereiken.

De minister-president nam in die discussie zelf het voortouw. Hij sprak over de uitholling van de democratie en dat we daar met z'n allen een soortement van "ethisch reveil" tegen zouden moeten opwerpen. Dat lulde even iets makkelijker dan over het terugdringen van de werkloosheid bijvoorbeeld.

Nou ben ik het ook wel een beetje met Lubbers eens dat er meer politie moet komen. Want die terrorist van die brandbom bij hem thuis hebben ze nog steeds niet. Ondanks z'n hond en zijn overjarige Kadett. Zouden commissaris Blaauw en zijn jongens Lubbers al gevraagd hebben bij welk uitzendburo de acteur was gehuurd?

RUTGER VAN SANTEN

INTERVIEW

Afscheid Joop Vogt van de Eerste Kamer

Dezer dagen neemt de inmiddels 60-jarige Joop Vogt voor de tweede keer afscheid als vertegenwoordiger van de PSP in de Eerste Kamer. Hij deed het al eerder – in 1981 – na een eerste periode van vier jaar. Vervolgens bezette Vogt twee jaar lang een zetel in de staten van Gelderland om in 1983 voor een tweede termijn van vier jaar aan te treden in Den Haag. Als gevolg van de nogal matige resultaten voor de PSP bij de eerder dit jaar gehouden statenverkiezingen verloor de PSP één van de twee zetels in de Eerste Kamer en aangezien Titia van Leeuwen nummer één van de lijst was moest Joop Vogt het veld ruimen.

Vogt verlaat het parlement met een naar eigen zeggen wonderlijke mengeling van gevoelens. Enerzijds is het voor hem een enorme opluchting om nu eindelijk eens van die verschrikkelijke papierberg af te zijn, aan de andere kant vreest hij het gevoel van het missen van informatie. En hoewel hij het parlementaire instituut dat de Eerste Kamer is graag en vaak relativeert, en zeker ook de rol die de PSP en hijzelf in het bijzonder daarin hebben kunnen spelen, gaat het hem toch een beetje aan het hart daar straks niet meer te komen. Hij heeft er veel plezier gehad, heeft er ook gemerkt dat er respect voor opvattingen kan bestaan, dwars door alle politieke partijen heen. Hij heeft er heel veel mensen leren kennen en soms ook onverwachte types leren waarderen. Zoals de voormalige VVD-fraktieaanvoerder en ex-minister van Binnenlandse Zaken, Hans Wiegel. Volgens Joop Vogt bezat die man, ondanks zijn vaak afschuwelijke opvattingen over gezag en de handhaving daarvan een groot gevoel voor humor, wat hem zeer wel te verdragen maakte. Dat in tegenstelling tot Wiegels politieke kompaan en tijdgenoot, Dries van Agt, die in de ogen van Vogt absoluut elk gevoel voor humor miste en mede daarom niet te pruimen was. En ook het gebouw waarin de Eerste Kamer is gevestigd zal hij missen. Dat blijkt uit het enthousiasme waarmee hij de redacteur van Bevrijding rondleidt door hoge met hout betimmerde gangen, langs leeskamers met gobelins aan de wanden, langs koffiekamer en seniorenverblijf, via zware gebeeldhouwde wenteltrappen tot in de statige vergaderzaal met het fantastisch beschilderde plafond waar honderden jaren geschiedenis der lage landen bijkans vanaf druïpt.

Nuanceren

Op de vraag of Joop Vogt veel bereikt heeft in de tijd dat hij deel uitmaakte van het parlement schiet de vertrekkende senator in de lach. In zijn ogen leent het instituut zich er so wie so niet voor om "iets te bereiken" en dat heeft hij dus ook niet gedaan. Wat Vogt belangrijk vindt is dat hij in ieder geval voor een aantal mensen de opvattingen van de PSP heeft kunnen nuanceren maar invloed op de publieke opinie hebben zijn bijdragen in de Eerste Kamer nimmer gehad. Hij zegt erbij dat hij daardoor overigens nooit gefrustreerd is geraakt. Hij kende het risico van "het vak". Een keer slechts heeft een PSP-interventie in de Eerste Kamer wat meer publiciteit gekregen dan een regeltje op pagina 27 van de Staatscourant. Dat was tijdens de door de PSP aangemelde bespreking van de zaak Harm Dost. Helaas had ook dat debat een in pacifistische ogen treurige afloop. Het resultaat van de discussies was zelfs zo onder de maat dat Joop Vogt en Titia van Leeuwen voor de stemmingen demonstratief de vergaderzaal verlieten en zodoende een door henzelf ingediende en vervolgens uitge-

klede motie aan zijn lot overlieten. In die gedragswijze zagen de paar journalisten die het bestaan van de Eerste Kamer niet structureel volledig negeren, nog enige nieuwsaarde. Maar verder was het over het algemeen heel erg stil aan het persfront.

Met het verlaten van de Eerste Kamer komt er voor Joop Vogt een voorlopig einde aan een eindeloze reeks van functies die hij in en namens de PSP heeft waargenomen. Het begon drie weken na de avond van de dag van de statenverkiezingen in 1958 waarop Joop Vogt zich aanmeldde als lid van de PSP. Toen werd hij voorzitter van de afdeling Wageningen – z'n woonplaats – die hij inmiddels zelf had opgericht. Korte tijd later trad Joop Vogt als vice-voorzitter toe tot de eerste Partijraad die de PSP kende. Even daarna werd Vogt lid van het partijbestuur om vervolgens in 1961 te kandideren voor een

zetel in de staten van Gelderland. Die zetel haalde hij (nog) niet en hij ging verder als vice-voorzitter van het PB.

Niet leuk

In 1964 koos het PSP-kongres hem tot voorzitter, een functie die hij een jaar vervulde. Naar eigen zeggen was dat absoluut niet leuk, het was hem allemaal te representatief en hij was nou eenmaal geen receptieganger. In 1965 werd Vogt opgevolgd door Hans Wiebenga en zette hij zijn PB-lidmaatschap voort als organisatorisch vice-voorzitter. Dat lag hem een stuk beter. Hij houdt ervan om de zaken degelijk en goed voorbereid op poten te zetten. Daarvan getuigt bijvoorbeeld ook zijn welhaast vanzelfsprekend lidmaatschap van PSP-kongrespresidia. In 1966 werd Vogt gekozen als lid van de gemeenteraad van Wageningen. Die vertegenwoordigende functie behield hij precies tien jaar. Hoogtepunt uit die periode vindt hij zelf de spektakulaire zetelverdubbeling in de Wageningse raad in 1970 terwijl de trend in de rest van Nederland uiterst teleurstellend was voor de PSP. Ondertussen was hij nog steeds lid van het PB en zo was hij in 1970 medeverantwoordelijk voor het beroemdste en tegelijkertijd meest beruchte verkiezingsaffiche dat de PSP ooit uitbracht: Saskia met de Koe. Daarvoor worden nu welhaast astronomische verzamelaarsbedragen betaald.

Vliegtuig

Joop Vogt was als het ware rood voorbeschikt. Hij kwam ter wereld op de eerste mei 1927 terwijl voor het huis van zijn ouders in Zwolle de fakkeloptocht van de SDAP langsmarcheerde. Hij was de zoon van een rode drukker die na een arbeidsconflict ontslagen werd en voor zichzelf begon en zodoende dus de klasse van de middenstand betrad maar desondanks – en dat was zeer opmerkelijk in die dagen – rood bleef. Hoewel Joop Vogt al op erg jonge leeftijd een zeker soort van politiek bewustzijn kende, sloot hij zich niet makkelijk ergens bij aan. Na een blauwe maandag lid te zijn geweest van de AJC, liep hij daar in zijn eigen woorden "weer gillend uit". Hij had toch te veel vrijheidsdrang en anarchistische neigingen om "liedjes te zingen rond het kampvuur".

Na de oorlog waarin hij zich "een beetje met het verzet had ingelaten", zoals hij dat met z'n kenmerkende bescheidenheid verwoordt, ging Joop Vogt een opleiding volgen aan de Hogere Agrarische School.

Na 1947 werd hij opgeroepen voor de militaire dienstplicht. Daar voelde hij echter niets voor en zo werd hij een van de eerste politieke dienstweigeraars in Nederland. De directe aanleiding tot die beslissing was het neerstorten van een vliegtuig wat hij in de oorlog van dichtbij meemaakte.

40 uur werken

Nadat Vogt in 1947 met succes eindexamen had gedaan aan de HAS meldde hij zich in de kazerne van Steenwijk waar hij onmiddellijk in de cel werd gestopt. De procedure die moest leiden tot het toekennen van vervangende dienstplicht verliep uiterst moeizaam. Nadat Joop Vogt precies 200 dagen in diverse gevangenschappen had doorgebracht lukte het hem uiteindelijk om erkend gewetensbezwaarde te worden. Hij werd vervolgens te werk gesteld in rijksinrichtingen voor krankzinnigenverpleging in Vledder en Eindhoven. Pas op 13 september 1951 waren de directe gevolgen van Vogts dienstweigering voorbij. Het viel niet mee voor de voormalige dienstweigeraar Vogt om werk te vinden. Uiteindelijk kwam hij in Vlaardingen terecht waar hij werk vond bij een melkfabriek. Het werk beviel niet zo

maar het was wel een volledige baan. En – opmerkelijk genoeg – is Joop Vogt ondanks al zijn nevenfuncties en "bijbanen" tot op de dag van vandaag 40 uur per week blijven werken. In Vlaardingen bemoeide hij zich nadrukkelijk met allerlei instellingen op het gebied van het maatschappelijk werk. Zo was hij lid van Humanitas, zat hij actief in het werk van de reclasering en hield hij zich bezig met kinderbescherming. In 1955 vertrok Vogt naar Wageningen waar hij een technische functie kreeg aan de toenmalige Landbouwhogeschool. Hij werkt er nog steeds. Ook in het Gelderse ging hij door met zijn maatschappelijke activiteiten. Er werd dan ook onmiddellijk een afdeling van Humanitas opgericht en in 1958 – zoals gezegd – een PSP-afdeling.

PAK-kwestie

Joop Vogt is altijd met overtuiging lid geweest en gebleven van de PSP. Eigenlijk is er maar één moment geweest in de inmiddels 29 jaren dat hij bij de club zit, dat Vogt serieus heeft overwogen het bijtje er bij neer te gooien. Dat was tijdens het beruchte PAK-kongres in 1970. Daar had hij het gevoel dat er met middelen werd gewerkt door de diverse tegenover elkaar staande kampen, die onfris waren. Er was geen respect meer over en weer en dat stak Vogt die een grote hekel heeft aan dogmatisme en graag de dialoog zoekt. Zijn opvattingen over de zogenaamde PAK-kwestie was er één waaruit redelijkheid bleek. Het konflikt binnen de PSP ging in essentie over het wel of niet met andere partijen samenwerken. Vogt was daar in principe een voorstander van en hij is dat nog altijd. Als hij zichzelf moet plaatsen in de PSP van 1987 op dat punt dan "is hij een voorstander van verdergaande samenwerking dan Andrée van Es". Overigens ziet hij de zaak ook meer als een middel dan als een doel en hij wil zeker gezegd hebben dat je om wille van de samenwerking niet alles op moet offeren. Maar in zijn algemeenheid ziet hij veel voordelen in zekere vormen van samenwerking, met name op plaatselijk en provinciaal nivo. In de ogen van Joop Vogt verdient het voor de PSP aanbeveling om mee te doen met pogingen om kolleges te maken of gezamenlijke programma's. Je moet dat genuanceerd en van geval tot geval bekijken. Hij zegt het fraai: "Je mag als PSP'er best vuile handen maken, als je maar geen bloed aan je vinger krijgt." In zijn algemeenheid vindt Joop Vogt toch dat PSP'ers veel meer moeten doordringen in allerlei maatschappelijke organisaties. Zelf doet hij dat in Wageningen bijvoorbeeld in een grote woningstichting waarvan hij vice-voorzitter is.

Afscheid

Vogt is geen man die graag ferme uitspraken doet. Bescheidenheid is een kenmerkende eigenschap van hem en hij is dan ook niet te verleiden tot sensationele uitspraken over allerlei politici die hij kent en gekend heeft. Hoewel het een publiek geheim is dat Vogt bijvoorbeeld zijn medesentator Bas de Gaay Fortman niet kan luchten of zien, wil hij daarover in het geheel niet uitwijken. Dat zijn puur persoonlijke gevoelens en die hebben niets met de politiek – van in dit geval de PPR – te maken.

Op 22 juni a.s. neemt Joop Vogt officieel afscheid van de Eerste Kamer, een democratisch orgaan waar hij zich acht jaar uit de naad heeft gewerkt. Het typeert de scheidende senator als hij nog opmerkt dat "de grootste verdienste van de Eerste Kamer het gebouw is, waarin hij vergadert".

RUTGER VAN SANTEN

PROBLEEM-CUMULATIE-BELEID

Achterstanden

De overheid is subliem in het bedenken van prachtige wollige termen. Eén van de ergste is: het PCG-beleid. PCG is de afkorting van probleem-cumulatie-gebied. Bij de behandeling van de minderhedennota in 1983 vond een meerderheid in de Tweede Kamer dat er nu eindelijk eens iets gedaan moest worden aan de problemen in de "oude wijken". Er werd vastgesteld dat oude stadswijken in Nederland mede gekenmerkt worden door een opeenstapeling van problemen. Dat zijn bijvoorbeeld problemen met huisvesting, met onderwijs en met werkgelegenheid, die elkaar onderling versterken. De redenering is dan: kinderen in slechte huizen presteren op school ook minder. Het PCG-beleid gaat er vanuit dat de problematiek van en rond de minderheden zich vooral voordoet in deze zogenaamde achterstandswijken. Een concentratie van migranten wordt als problematisch ervaren of men legt bij deze groep de verantwoordelijkheid van de achteruitgang van de wijk. Om hier verandering in aan te brengen moeten alle problemen in een wijk in hun onderlinge verband aangepakt worden. Men noemt dit: geïntegreerde probleemoplossing. "Achterstandswijken moeten daarom met voorrang in aanmerking komen voor regelingen die gericht zijn op het minderhedenbeleid en op het bestrijden van achterstanden in het algemeen." Prachtige doelstellingen, maar hoe is de praktijk?

Sinds 1984 is een aantal gemeenten in overleg met het Rijk. Op initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken werden 16 gemeenten als vrijwilliger aangewezen om vorm te geven aan het PCG- of achterstandsgebiedenbeleid. Moeizame onderhandelingen zorgden ervoor dat er pas in 1986 iets begint te ontstaan wat op beleid lijkt, maar zelfs nu in 1987 is er nog weinig opzienbarends tot stand gekomen.

De aangewezen gemeenten zijn geselecteerd op basis van twee criteria: kumulatie en concentratie.

Kumulatie geeft een rangorde aan van achterstandsgebieden over heel Nederland. Dit is gebaseerd op achterstandsscores die het Sociaal Cultureel Planbureau heeft vastgesteld op de terreinen "weten" (onderwijs), "werken" (werkloosheid) en "wonen" (stadsvernieuwing).

Koncentratie duidt op het aantal minderheden in een gemeente. Dit bij elkaar genomen leidt tot

een keuze voor 16 gemeenten. In deze gemeenten mogen totaal 30 wijken aangewezen worden. De gemeentebesturen mogen de wijken zelf aanwijzen, als ze maar "een bevolkingsomvang hebben van 5000 tot 15.000 inwoners en de wijk in bestuurlijke zin of in de beleving van de bewoners te beschouwen is als een zekere eenheid." Het budget voor al dit moois is, of liever gezegd was: circa 10 miljoen in 1986 tot circa 30 miljoen in 1989 (N.B. PCG-beleid mag maar vier jaar duren) ten laste van de begroting van Binnenlandse Zaken en 51,4 miljoen in 1985 en '86 van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Inmiddels is bekend dat door bezuinigingen het budget van Binnenlandse Zaken zal worden gefixeerd op 10 miljoen.

De miljoenen van Sociale Zaken waren al verdeeld voor de gemeenten er iets van wisten. Het laatste woord over de besteding van dat geld ligt niet bij het gemeentebestuur maar bij de direc-

Foto: Ad Nuis/HH

teur van het arbeidsbureau. Het "leuke" hieraan is ook dat het helemaal niet om extra geld gaat, maar om een figuurlijke sigaar uit eigen doos. De 51,4 miljoen is vrijgekomen op de begroting voor Sociale Zaken juist door een bezuiniging op de Gewestelijke Arbeidsbureaus. Tel uit je winst.

Onduidelijkheid

Het overleg tussen de gemeenten en de overheid liep heel stroef. Belangrijkste kritiek van de gemeenten was de wijkkeuze en de financiële (on)zekerheid.

De beperking van één wijk in een stad kan leiden tot een ongelijke behandeling. Dezelfde problemen doen zich in meer dan één wijk voor. De ene wijk wel geld geven en de andere niet is onrechtvaardig. Amsterdam zegt: "niet alle mensen die in een achterstandssituatie verkeren wonen in een achterstandsgebied. Een strikt territoriale aanpak beperkt tot een aantal gebieden zal dus een grote groep mensen uitsluiten die evenzeer in een achterstandssituatie verkeren."

Het Rijk wilde dat gemeenten eerst met plannen zouden komen, daarna zou wel verteld worden hoeveel geld er was. De gemeenten wilden het andersom om geen valse verwachtingen te wekken bij de betrokkenen.

Ieder voor zich...

Het "verzet" van de gemeenten stopt als wijlen minister Rietkerk op 15 februari 1985 een brief schrijft met de historische zin: "Beschikbaar komende rijksmiddelen zullen dus worden ingezet ter financiering van bestuursovereenkomsten in de volgorde waarin zij in behandeling kunnen worden genomen."

Dus, in gewone-mensentaal: wie het eerst komt, het eerst maalt. Binnenhalen die hap. Er is fors bezuinigd op de gemeentefondsen de afgelopen jaren dus iedere ton die je binnen kan slepen moet je pakken.

De bezwaren verdwenen als sneeuw voor de zon en de gemeenten zetten zich aan het bedenken van "prakticabele ideeën". De wijkbewoners hebben over het algemeen weinig in te brengen. Ook daar hadden ze oorspronkelijk in Den Haag

Foto: Eduard de Kam/HH

een mooie term voor bedacht: de "bottom-up-benadering", want voorwaarde in PCG-beleid is (was) dat de bewoners in zo'n gebied zelf aangeven welke problemen zij op welke manier opgelost willen hebben.

Maar hoor eens even, al die inspraak en dat overleg, daar hebben we geen tijd voor hoor, dan lopen we zometeen dat geld nog mis.

Het gevolg is dat over het algemeen – er zijn natuurlijk uitzonderingen – de gemeenten zelf de meeste plannen aangedragen hebben. De plannen zijn nauwelijks nieuw beleid te noemen en brengen de doelstellingen in ieder geval niet veel dichterbij. Meestal zijn het al bestaande of voorgenomen plannen die nu nog eens wat anders geformuleerd ingediend worden. Handig omdat er een heleboel wegbezuinigd is en op deze manier valt de schade nog iets te beperken. Op zich wel begrijpelijk en niet eens zo verkeerd, maar het heeft niets met nieuw beleid te maken en nog minder met minderhedenbeleid.

Averechtse uitwerking

De plannen hebben bijvoorbeeld betrekking op kinderopvang, het is immers bekend dat WVC nu niet bepaald strooit met subsidies op dit gebied. Het opknappen van woningen omdat de wijk niet in aanmerking komt voor subsidie uit het stadsvernieuwingsfonds; plannen voor "extra" leerkrachten en leermiddelen om zoiets af te knabbeln van de bezuinigingen op het onderwijs en plannen voor het welzijnswerk, voornamelijk doekjes voor het bloeden.

Dit, afgezet tegen de hoofddoelstelling van het minderhedenbeleid: "de totstandkoming van een samenleving, waarin de in Nederland verblijvende leden van minderheidsgroepen ieder afzonderlijk en als groep een gelijkwaardige plaats en volwaardige ontplooiingskansen hebben", is wel erg teleurstellend.

Sterker nog, de kans is aanwezig dat het tegendeel bereikt wordt van wat de bedoeling is. De overheid heeft al jaren een proces in werking gesteld van specifiek naar algemeen: ook minderheden krijgen steeds minder geld voor eigen, specifieke activiteiten. Dit is nooit bevorderlijk in een emancipatieproces. Je kan niet alles op één hoop gooien en standaardoplossingen bedenken voor uiteenlopende oorzaken en gevolgen. Zo simpel is het niet. Specifieke problemen vragen specifieke aandacht. Bij het CDA zouden ze dat toch in ieder geval moeten weten. Het eman-

cipatieproces van katholieken is juist door vele zelforganisaties tot stand gekomen, niet door het afbreken ervan.

Minderheden – dus een probleem?

Maar het is zelfs nog droeviger. Bij het PCG-beleid geeft het criterium van de concentratie feitelijk aan dat het probleem ligt bij de aanwezigheid van veel minderheden in een wijk. Zo ontstaat op zijn minst de suggestie dat minderheden ook de achterstanden van de autochtonen veroorzaken.

In de ene wijk zijn problemen tussen verschillende mensen uit verschillende culturen, in een andere wijk niet. Je kan niet zeggen: er wonen veel Turken en Marokkanen in deze buurt, dus het is een probleem. En toch is in de minderhedennota ook gekozen voor zestien gemeenten omdat "in deze gemeenten tweederde van de Surinamers en ruim de helft van de Turken en Marokkanen woont." PCG-beleid schiet niet alleen haar doel voorbij, de kogel dreigt ook terug te komen.

PCG, een flop?

De konklusie lijkt vooralsnog gerechtvaardigd dat het hele PCG-gedoe een grote flop is. Het is nog geen 1989 maar je moet wel een erg grote optimist zijn wil je denken dat er ook maar een achterstand ongedaan gemaakt wordt door dit soort bedenksels.

Het enige lichtpuntje is misschien dat de betrokken gemeenten ietsje minder hoeven te bezuinigen. Schrale troost. Wordt het niet eens tijd dat er weer gesproken wordt over achterstelling en racismebestrijding?

In Den Haag vinden ze dat waarschijnlijk details. Daar hebben ze wel vaker de gewoonte om hoofd- en bijzaken om te draaien. Het is nu eenmaal een achterstandsgebied.

COR WIJNINGS

PARTIJRAAD

De partijraad vergadert weer op 27 juni en wel in het partijgebouw van de PSP, Nieuwe Looiersstraat 45 in Amsterdam. De aanvang is 11.00 uur.

Op de agenda staan o.a.:

- financieel verslag PSP 1986
- voorstellen van het partijbestuur over
  - kongresvoering 'nieuwe stijl'
  - voorlopige agenda najaarskongres '87
  - omvang van en taakverdeling binnen het door het kongres te kiezen nieuwe partijbestuur
- benoeming van een kongrespresidium
- evaluatie van de kollegedeelname in Delft en Leiden

Bij het schrijven van dit stukje was het partijraadsbestuur nog niet bekend met de inhoud van de verschillende voorstellen. Wanneer je dit leest zijn de partijraadsleden inmiddels wel geïnformeerd, zodat je door hen op de hoogte kunt worden gesteld. Via hen kun je tevens invloed uitoefenen op de besluitvorming in de partijraad. Blijven er nog vragen of niet opgepakte suggesties over, wend je dan tot het PRb-PSP p/a Floor de Kreij, Schuttersveld 113, 9201 GZ Drachten, tel. 05120 - 30156.

FLOOR DE KREIJ

KONGRESPRESIDIUM

Op 28 (en 29) november zal de PSP haar 46ste kongres houden. De partijraadsvergadering van 27 juni a.s. zal de omvang van een presidium voor dit kongres vaststellen en dat tevens bevestigen. Daartoe zijn kandidaten/n nodig die bereid zijn zitting te nemen in dat presidium, d.w.z. gezamenlijk met anderen het kongres organisatorisch voor te bereiden en technisch de kongresvergadering te leiden.

Elk PSP-lid kan zich aanmelden voor het presidium, de feitelijke kandidaatstelling geschiedt door het partijbestuur, het partijraadsbestuur of door individuele partijraadsleden. Wanneer je bereid bent zitting te nemen in het presidium meldt dat dan aan het PRb, adres: zie stukje over partijraad.

FLOOR DE KREIJ

TV-UITZENDINGEN

In het komend seizoen krijgt de PSP zendtijd op Nederland-2, telkens van 19.12 tot 19.22 uur. Data: 16 september, 11 november, 6 januari, 2 maart, 27 april en 22 juni.

De Rode Draad: Nu PSP/PPR-blad

Na in vier jaar tijd bewezen te hebben het meest regelmatig verschijnende blad in de PSP te zijn, is 'De Rode Draad' met ingang van nummer 50 (mei 1987) ingrijpend gewijzigd. 'De Rode Draad', gewijd aan gemeentelijke en provinciale politiek, is een gezamenlijk blad van PPR en PSP geworden. Het wordt uitgegeven door de Landelijke Werkgroep Parlementair Werk van de PSP en het PPR-raads- en statenwerk. De layout heeft een professionelere aanblik gekregen en er is overgestapt van kringloop naar - houtvrij - wit papier. Gebleven zijn de informatieve artikelen, de inspirerende interviews, het aktienieuws en ... de regelmaat van verschijnen.

De redactie wordt gevormd door vier mensen van de PPR en vier van de PSP, de eindredactie blijft in handen van Paul Pattijn. Het eerste gezamenlijke nummer staat bol van uitstekende artikelen: een inventariserend artikel over 'radikaal links en voetbalvandalisme', een interview met de Wageningse duo-wethouder van Jan Kees Wiemer ('Ik voel me wel degelijk een deel van B&W'), hoe links bezingt, Links Leiden, PPR en PSP buigen zich over ouderenbeleid, een week uit het leven van het Tilburgse links-radikale raadslid Fred Greve ('na een vluchtig avondeten om 20.00 uur naar het pand van Links Akkoord voor een bespreking met de redactie van ons nieuwe gezamenlijke blad') en aandacht voor het 'deltaplan voor de minima', dat in het zee-arme Gelderland is ontwikkeld.

In eerste instantie is voor de periode van één jaar een samenwerkingskontraakt afgesloten. Maar er is meer dan voldoende enthousiasme om de toekomst van 'De Rode Draad' als maandblad voor radikaal-linkse provinciale en gemeentepolitiek optimistisch tegemoet te zien.

U abonneert zich voor één jaar (10 nummers) door f 25,- te storten op giro 2775244 t.n.v. 'De Rode Draad' te Amsterdam onder vermelding van 'abonnement'.

LEO PLATVOET

GIFTEN

Van veel mensen, leden en niet-leden, heeft de PSP in 1986 giften en legaten ontvangen. In totaal ongeveer 165 duizend gulden. Daarvoor onze hartelijke dank. De giften vormen daarmee een belangrijk deel van de inkomsten van de PSP en zijn dan ook essentieel voor het functioneren van de PSP.

De giften zijn als volgt in te delen:

giften en legaten voor PSP:	f 43.400
voor verkiezingsfonds	f 110.900
voor aktiefonds	f 10.115

Totaal f 164.415

De giften aan het aktiefonds zijn een deel van de opbrengst van de giro-ronde van december 1986. In januari 1987 kwam nog ongeveer 14.000 gulden binnen bij het aktiefonds.

Ook in 1987 blijven giften welkom. Hieronder staan de betreffende giro-nummers:
PSP, gironummer 19 42 40
Verkiezingsfonds 15 16 00
Aktiefonds 35 35 250

Penningmeester PSP

ZELFSTANDIGE FRAKTIES

Op zondag 28 juni a.s. vindt er een bijeenkomst plaats, bestemd voor mensen die deelnemen of meewerken aan het werk van zelfstandige PSP-frakties in gemeenteraden en provinciale staten. Op de agenda staan drie punten: 1) het uitwisselen van ervaringen; 2) wat zijn de ijkpunten voor de lokale politiek voor zelfstandige PSP-deelnemers in raden en staten (wijkt de identiteit af van andere frakties?); Tom Pitstra houdt een inleiding bij dit agendapunt; 3) recente politieke ontwikkelingen rondom de PSP.

De organisatie van de bijeenkomst is in handen van Nico Garritsen uit Breda, Tom Pitstra uit Groningen en Sjon Reinink uit Deventer. De bijeenkomst duurt van 12 tot 5 en vindt plaats in het PSP-pand in Utrecht, Oudegracht 243.

NIEUW PB-LID

In de vakature Jan Nieuwhof is door de Partijraad benoemd Luitje Douma, Schoolholm 19c, 9711 JD Groningen, tel. 050 - 180778.

AGENDA

17 juni: 19.45 - 21.45 uur. Bijeenkomst SEK (Sociaal-Economische Kommissie), PSP-pand, Oude Gracht 243, Utrecht. Inl.: Pieter van der Hijden, 020 - 275003.

20 juni: 11 uur, PSP-pand Utrecht: Oprichting "Landelijk Initiatief Vluchtelingen". Een initiatief om tot bundeling te komen van allerlei plaatselijke akties m.b.t. vluchtelingen. Inlichtingen: Luitje Douma, tel. 050 - 180778.

20 juni: 10.00 - 14.00 uur, bijeenkomst kommissie "Socialisme-diskussie", PSP-pand, Oude Gracht 243, Utrecht. Inlichtingen: Jan Gravesstein, tel. 030 - 715520. **27 juni:** 11 uur, Partijraad, Partijburo Amsterdam. Inlichtingen: Floor de Kreij, tel. 05120 - 30156.

3 juli: Bijeenkomst themawerkgroep racismebestrijding. PSP-pand in Utrecht. Inlichtingen: Hugo van der Steenhoven, tel. 030 - 318186.

HAAGSE PLANNEN

Stadhuis ja, Woensdrecht nee?

Onlangs koos de Haagse gemeenteraad een ontwerp uit voor een groot nieuw stadhuis-bibliotheek-complex. Daarmee kwam de weg vrij om te beginnen aan de bouw van dit project, dat de binnenstad van Den Haag een ander aanzien moet geven. In de Haagse raad steunde een grote meerderheid, waaronder de fractie van Links Den Haag, het stadhuisproject. Tegenstand was er met name van de kant van het Haags Vredesplatform omdat de beoogde stadhuisbouwers betrokken zijn bij de bouw van de kruisrakettenbasis in Woensdrecht. Dit laatste standpunt, tegen de stadhuisplannen stemmen, heeft het niet gehaald in vergaderingen van de drie linkse partijen. Een verslag.

De steun van de fractie van Links Den Haag (PSP/CPN/PPR) voor het plan voor een nieuw stadhuis en bibliotheek in het centrum van de stad is niet helemaal uit de lucht komen vallen. Links Den Haag heeft een uitvoerige argumentatie om dit plan, waarmee honderden miljoenen gulden zijn gemoeid, te ondersteunen. Links Den Haag heeft zich bij monde van Henk de Haan weliswaar steeds positief-kritisch over de plannen uitgelaten, maar wel als onvoorwaardelijke eis gesteld dat het plan niet ten koste mag gaan van de algemene financiële middelen. De fractie heeft van alles geprobeerd om gaten te schieten in de financiële onderbouwing. De ruimte die werd ontdekt, lijkt eerder gunstig te zijn. Verder heeft Links Den Haag van het college toezeggingen losgekregen over de bouw van circa 1300 nieuwe woningen op de plaatsen van de huidige stadhuislokaties en voor het inschakelen van 500 langdurige werkloze Hagenaars bij de bouw. Ook was Links Den Haag van mening dat een nieuw complex in de binnenstad, in een kantorenwijk, de voorkeur heeft boven de bestaande gebouwen die midden in woonwijken staan. Tenslotte is er op aandringen van Links Den Haag voor de sociale veiligheid een deskundige aangetrokken om zoveel mogelijk tegemoet te kunnen komen aan de bezwaren van bewonersorganisaties.

Woensdrechtbouwers

Binnen de drie linkse partijen in Den Haag is de deelname aan de bouw van bedrijven die betrokken zijn bij Woensdrecht een punt dat heftige discussies heeft losgemaakt. Immers, de Haagse raad had op 22 september 1986 een motie van ondermeer Links Den Haag aangenomen waarin de raad uitsprak bedrijven op te roepen niet mee te werken aan de bouw van de basis in Woensdrecht. Om die reden heeft het Haags Vredesplatform, dat breed is samengesteld en dat na het volkspetitionnement en het plaatsingsbesluit heeft gekozen voor actieve deelname aan de BIVAK-kampanje "Doe niet mee aan Woensdrecht", grote druk uitgeoefend op de afdelingen van de linkse partijen in Den Haag en

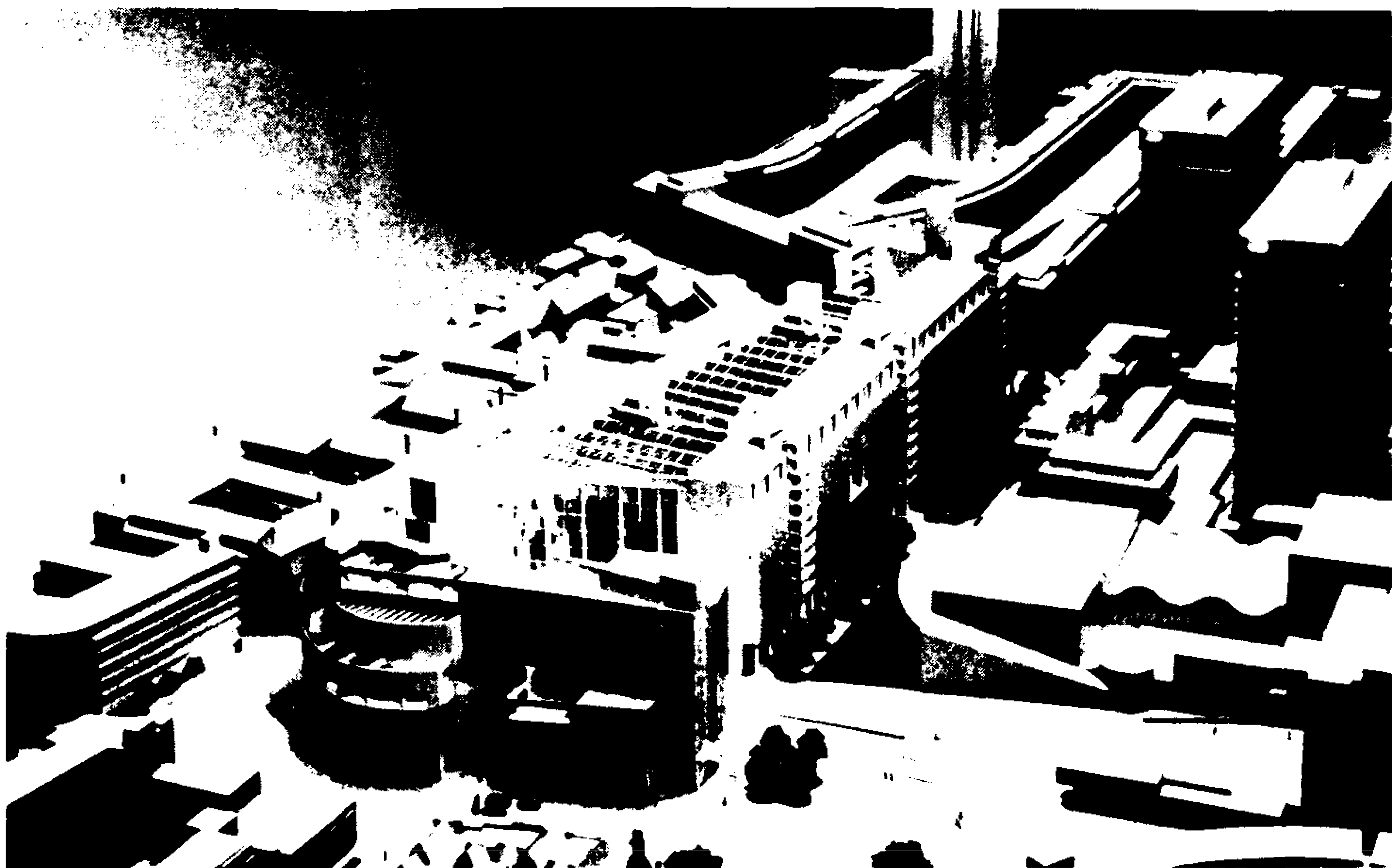
op de Links Den Haag-fractie om de stadhuisplannen af te keuren. Immers, alle bouwcombinaties die een ontwerp-stadhuis hadden ingediend, zijn wel op een of andere manier betrokken bij de bouw in Woensdrecht. In ledenvergaderingen van zowel PSP, CPN als PPR is deze kwestie nadrukkelijk aan de orde geweest, maar moties om tegen het stadhuisplan te stemmen haalden het (soms maar net) niet. Wel werden minder vergaande moties aangenomen, zoals die van het PSP-federatiebestuur. Daarin wordt uitgesproken dat "bij de beoordeling van de stadhuisplannen financiële, begrotingstechnische, personele, stedenbouwkundige en internationale-vredespolitieke aspecten zorgvuldig en gelijkwaardig moeten worden afgewogen". Daarmee was het pleit beslecht. Ook signalen van de Haagse werkgroep Zuidelijk Afrika (een van de uitverkoren bedrijven heeft banden met Zuid-Afrika) en het BIVAK konden nu niets meer veranderen. Het standpunt om tegen de stadhuisplannen te stemmen had onvoldoende steun binnen de Haagse PSP, CPN en PPR, en dus stemde Links Den Haag voor.

Verwijten

Sindsdien heerst er een atmosfeer van verwijten tussen met name de Links Den Haag-fractie, bij monde van Jeannine Molier, en het Haags Vredesplatform, bij monde van Gerard van Alkemade. Van Alkemade is van mening dat Links Den Haag, en de de Haagse PSP, op een kardinaal punt de samenwerking met de vredesbeweging heeft opgezegd, door de eis te laten vallen dat de opdracht voor een nieuw stadhuis niet mag gaan naar Woensdrecht-bouwers. Hij spreekt van "verraad aan de vredesbeweging" en vraagt zich af hoe de Haagse vredesbeweging nog door kan gaan met "Doe niet mee"-activiteiten nu steun van Links Den Haag niet meer verzekerd is.

Molier stelt dat Links Den Haag al het mogelijke uit de Woensdrecht-motie heeft gesleept: de motie is toegestuurd aan bedrijven en aan de intekenaars op het stadhuisproject (reacties zijn uitgebleven) en na de goedkeuring van het stadhuisplan heeft wethouder Duyvesteijn toegezegd in een gesprek met de bouwers de Woensdrecht-kwestie nog eens aan de orde te stellen. Tenslotte heeft Links Den Haag zich uitgesproken voor het blijven volgen van de Woensdrecht-activiteiten van de uitgekozen bedrijven. Ook stelt Van Alkemade dat nog de PSP, noch Links Den Haag bereid is geweest om terwille van "Woensdrecht" de samenwerking binnen het college in gevaar te brengen. Hij spreekt daarbij over "eng parlementarisme". Daartegenover stelt Molier dat het Haags Vredesplatform zich te zeer heeft ingegraven in een anti-stadhuisstandpunt, voorbijgaat aan recente initiatieven van Gorbatsjov (Woensdrecht straks achterhaald?) en dat het HVP niet op andere stadhuis-argumenten is ingegaan. Ook vindt zij dat het HVP sterk aan het radicaliseren is, hetgeen zij betreurt. Ook moeten Doe-niet-mee-akties volgens haar niet het karakter krijgen een toonbeeld van machteloosheid te zijn. Kortom, de relatie tussen Links Den Haag en het Haags Vredesplatform is er niet beter op geworden. Hoe uit die impasse te komen is iets waar nog niemand een antwoord op heeft. Ondertussen zijn er wel tijdens het raadsdebat tegenstanders van het stadhuisplan met politiegeweld van de tribunes verwijderd. Dat roept de vraag op of daarin misschien geen aanleiding was voor het stellen van raadvragen. Ook blijft de vraag onbeantwoord hoe groot de ruimte is in het Haagse voor radicalere vormen van verzet tegen kruisraketten en bewapening, die vanuit de PSP veelal worden ondersteund. De toekomst zal het leren.

ROB SNEL

FRAKTIE AKTIEF

Nulopties

"Ik ben van mening dat de ruimte die nu door een mogelijk kernwapen-akkoord ontstaat niet onmiddellijk opgevuld moet worden met nieuw wapentuig. Gezien de spraakverwarring waarin de ontwapeningsonderhandelingen dreigen te verzanden, (...) moet Nederland op dit moment een voortvarende eenzijdige maatregel nemen. Daarom stel ik voor om de in de Bondsrepubliek gelegerde eerste Legerbrigade terug te trekken. Hiermee beoog ik als het ware twee vliegen in één klap te slaan. Ten eerste schaft Nederland, met het terugtrekken van deze brigade, twee kerntaken af. Ten tweede zet Nederland een concrete stap naar vermindering van conventionele bewapening."

Dat was even lachen achter de regeringstafel tijdens het debat over de "nul-opties" voor kernwapens voor de middellange en mogelijk ook de kortere afstand. Van Eekelen liep zelfs wat rood aan. "Ik vraag me af of mevrouw Van Es nog een reactie op haar motie verwacht," zou hij later zeggen. "Onze brigade in de Bondsrepubliek is het bewijs van onze betrokkenheid bij de verdediging van Centraal-Europa."

Het was dan ook een eenzaam geluid in dit debat dat beheerd werd door angst voor een werkelijk kernwapenvrij Europa – Van den Broek: "het syndroom van denuclearisering" – en vrees voor de overmacht van de "Sowjets" op het gebied van de conventionele bewapening.

In haar bijdrage noemde Andrée van Es de druk van de vredesbeweging als oorzaak voor het ontstaan van de voorwaarden voor wapenvermindering.

Maar ze toonde zich niet erg optimistisch over de afloop van dit zoveelste "historische" moment in de geschiedenis van de bewapening. Modernisering dreigt het antwoord van de NAVO te zijn. "Gaat een INF-akkoord straks voor de VS een overeenkomst worden waarbij de inmiddels ook in politiek opzicht overbodig geworden middellange afstandswapens worden afgeschaft, om zo een kersvers ontwikkelde generatie wapens in gebruik te kunnen nemen?" vroeg ze. Andrée verklaarde de verwarring waaraan de NAVO-bondgenoten nu ten prooi zijn onder andere uit de behoefte in staat te blijven elke oorlog te kunnen voeren. Voor elke stap in de wapenwedloop is een nieuw wapen ontwikkeld, in nauwe samenwerking met de militaire industrie.

Versterking van de conventionele bewapening is in de ogen van de PSP-fractie een mogelijke andere gevaarlijke uitkomst van de ontwapeningsonderhandelingen.

In deze discussie speelt de PvdA een wat dubbelzinnige rol. Op 1 mei sprak Wim Kok over de noodzaak van versterking van de conventionele oorlogsvoering, maar ontkende dit later weer. Het Kamerlid Ter Beek deed in de pers de suggestie om een tweede legerbrigade naar de Bondsrepubliek te sturen. Uitgedaagd door Andrée van Es zei Ter Beek in een interruptie-

debatje tenslotte dat hij uitsloot dat de PvdA uitkomt op versterking van de conventionele bewapening.

Het was niet van harte; de PvdA heeft tenslotte ook zo haar eigen binnenlandse belang om van het kernwapenprobleem verlost te raken. En het toonde eens te meer aan in dit zo rijkelijk met wapensystemen overgoten debat dat veel, veel politieke druk nodig is om "het beetje internationale glasnost te laten winnen van de eigen dynamiek van de wapenwedloop", zoals Andrée van Es het in haar speech formuleerde.

JOOSJE LAKMAKER

Shell- wapenfeiten in Zuid-Afrika

Olieleveranties aan politie en leger, nieuwe investeringen en andere Shell-wapenfeiten in Zuid-Afrika stonden op de agenda. Op de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van Shell in het Haagse Congresgebouw?? Nee, op de schaduwbijeenkomst, tegen Shell in Zuid-Afrika, gelijktijdig georganiseerd door het Komitee Zuidelijk Afrika. Andrée van Es was erbij en onthulde Shells investeringen in het apartheidsregime in Zuid-Afrika. Shell voorziet voor 20% in de behoefte van leger en politie aan olieproducten. Shell startte op eigen initiatief, met medewerking van een hoge legerofficier een advertentiecampaagne voor het middel Sandfix, waarmee landmijnen ontdekt kunnen worden. Shell betaalt, zonder enige verplichting, een aanvulling op het soldij van die employees die in militaire dienst moeten, gedurende de hele diensttijd. Soldaten, die ingezet worden bij raids in de buurlanden, bij legeracties in de townships, bij het oppakken van kinderen.

Shell heeft plannen om 67 miljoen te investeren in een nieuwe zink- en loodmijn, waarvoor in Nederland ontwikkelde technologische kennis naar Zuid-Afrika geëxporteerd wordt. Shell wil een gaswinningsproject opzetten, een miljardenproject. Shells smerige business in Zuid-Afrika. Niet gehinderd door het beperkte EG-santiekpakket, niet gehinderd door de regering. Wel gehinderd door de anti-apartheidsactivisten, net zolang tot Shell zich terugtrekt: Shell smeert 'm uit Zuid-Afrika. (AS)

Pensioen NSB- weduwe

Wat we in november al vreesden, dreigt nu waarheid te worden. Er blijkt geen tweederde meerderheid te bestaan voor de intrekking van het pensioen van NSB-weduwe Rost van Tonningen. De PvdA wil nu een tweederde meerderheid zien te krijgen achter een initiatief-wetsvoorstel, dat zowel een algemene regeling voor de toekomst bevat, als de mogelijkheid biedt het pensioen van de NSB-weduwe te beëindigen. De PvdA, gesteund door de PPR, hoopt zo die kamerleden, die in november slechts geporteerd waren voor een regeling om in de toekomst op bepaalde gronden pensioenrechten van kamerleden aan te kunnen tasten, over de streep te trekken voor wat betreft de intrekking van het pensioen van de NSB-weduwe. Andrée van Es (PSP) noemde dat een nauwelijks te accepteren vorm van gelgheidswetgeving. Zij is een tegenstandster van een algemene regeling. In november zei ze dat dat zal leiden tot het formuleren van vage en dubieuze criteria als "vaderland-

sonlievend gedrag" of "in nationale zin onwaardig". In de variant, die de PvdA gaat uitwerken zijn de intrekkinggronden wel concreter omschreven, maar worden medeplichtigheid aan genocide, aan een fascistisch regime, aan oorlogsmisdrijven op een hoop gegooid met medeplichtigheid aan een revolutionaire omwenteling van de staat. Net zo min als er een algemene regeling te bedenken is voor de wreedheden die begaan zijn in de jaren 1933-1945 is het onmogelijk de toekomst in een regeling te willen vatten. Daarom geeft de PSP-fractie de voorkeur aan een wetswijziging, gericht op de beëindiging van de in haar ogen onrechtmatige pensioenvoorziening van de NSB-weduwe. "Een fout van het verleden, die voor de toekomst ongedaan gemaakt moet worden", karakteriseerde Andrée van Es het pensioen van Rost van Tonningen. Een standpunt dat verdient gedeeld te worden door minstens tweederde van de kamerleden. (AS)

Bluf! meer

Het publiceren van een kwartaalverslag van de BVD uit 1981 zou de gewoonste zaak van de wereld moeten zijn, vond Andrée van Es tijdens de door haar aangevraagde interpellatie over de inval bij het weekblad Bluf! en drukkerij de Rad-draaier. Merkwaardig genoeg deelde alleen de PPR deze toch democratische zienswijze. Het overgrote deel der Kamer volgde kritiekloos de opvatting van de minister van justitie, dat BVD-verslagen staatsgeheimen bevatten en dat openbaarmaking een ernstig strafbaar feit oplevert, wat een inval in een redaktielokaal rechtvaardigt. Uit het door Bluf! gepubliceerde jaarverslag blijkt dat de BVD in 1981, onder verantwoordelijkheid van de toenmalige PvdA-minister Van Thijn, de CPN, de bij de FNV aangesloten bonden, de dialoog van Dribergen in kaart bracht. Dat is voor het overgrote deel van de Kamer de gewoonste zaak van de wereld, net als wat hen betreft de vrijheid van drukpers en meningsuiting in veel mindere mate voor Bluf! geldt. De angst voor radikaal links zit heel diep. We hebben meer macht dan we denken! (AS)

Leegstandwet

Sinds 1 januari van dit jaar kunnen krakers, op basis van de Leegstandwet, anoniem worden gedagvaard. Hiermee is de Leegstandwet wat betreft het anti-kraakgedeelte volledig ingevoerd. De PSP-Tweede Kamerfractie wil de strijd tegen de Leegstandwet ook op het niveau van de Tweede Kamer voeren. Om dat te kunnen doen hebben we informatie nodig over de ontwikkelingen op plaatselijk niveau.

Vragen daarbij zijn bijvoorbeeld:

- Wordt er gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot anoniem dagvaarden? Gebeurt dit veel? Wordt er voor de toekomst een toename verwacht?
- Hoe heeft de gemeente gereageerd op de Leegstandwet? Is er een debat geweest? Is er een leegstandregister ingesteld? Zo ja, hoe ziet dat eruit? Zo nee, waarom niet?
- Wie maken er gebruik van de mogelijkheid tot anoniem dagvaarden? Zijn dat alleen particulieren/makelaars of ook de woningbouwverenigingen?

Alle informatie is welkom. Reacties sturen naar PSP-Tweede Kamerfractie, t.a.v. Peter van de Westeringh, Postbus 20018, 2500 EA Den Haag.

TSJERNOBYL

Zonder kàn

Het omhulsel van kerncentrales is in 90% van de ernstige ongevallen niet afdoende, aldus Amerikaanse deskundigen van het Nuclear Reactor Containment over de installaties, die General Electric heeft gebouwd. Bij de Superphenix in Creys-Malville bij Grenoble ontsnapte 25 ton uiterst brandbaar natrium; de noodzakelijke koelvloeistof voor kweekreactoren. Zeven werknemers raakten gewond in de opwerkingsfabriek voor uranium bij Pierrelatte in het Rhônedal en uit voorzorg werden bij eenzelfde installatie in het Duitse Hanau een aantal arbeiders na een ongeluk met uraniumhexfluoride in een ziekenhuis opgenomen.

Een greep uit de gebeurtenissen een jaar na het ongeluk in Tsjernobyl. Een greep uit een aantal dagen rond de herdenkingsdag, die in heel Europa tallozen op de been bracht. Op congressen, in kranten en middels speciale uitgaven (o.a. het Tsjernobyl Magazine met een schat aan informatie) is er de nodige aandacht voor geweest. Over het totale aantal slachtoffers, waarover de Russen nu, na een bezoek van het Atoombureau te Wenen, veel minder naar buiten brengen. Naast het aantal doden op korte termijn, dat ligt tussen de 30 en 300, lopen de schattingen over de slachtoffers op lange termijn sterk uiteen (6000-120.000). Er verschijnen de eerste verontwaardigde berichten over genetische afwijkingen bij pasgeborenen.

Ook de kosten blijken immens te zijn en staan in geen verhouding tot de schattingen over wat daarvoor gerekend zou moeten worden. De directe rampenbestrijding, evacuatie, medische verzorging en ontsmetting plus de verwijdering van de toplaag van de bodem, aanleg van dijken en andere infrastructurale voorzieningen in verband met de water- en voedselvoorziening zullen naar schatting tussen de 14 en 20 miljard gaan kosten. Clarisse Nienhuys benadrukte op een kongres over dit onderwerp, georganiseerd door de Stichting Natuur en Milieu, de gevolgen voor het ecosysteem. Niet alleen de spinazie en de rendieren zijn besmet maar in tal van onderdelen van het ecosysteem (planten, dieren en mensen) zal de vernietigende werking van radioactiviteit over jaren en generaties zich pas openbaren. "Vogels met een lichte dosis vliegen nu nog wel maar zullen de jaarlijkse trektochten op den duur niet meer overleven."

Ondertussen heeft Nederland de veiligheidsnormen weer wat verruimd. Is Economische Zaken druk bezig een besluit over toepassing van kernenergie in Nederland voor te bereiden en vergaren zich de bouwers al rond de vele opdrachten belovende Canadese aanbieder. Het moet kolen of kernenergie worden. Als het aan de elektriciteitsbedrijven en de Directie Energie van het Ministerie ligt is het in het najaar voor de Nederlandse bevolking slikken of stikken in de zwavelzure dampen van smerige kolencentrales.

Perspectief

Hoopvol is dat 87% van de bevolking geen kerncentrales wil en dat ook een meerderheid de bestaande wil sluiten. Dat volgens de laatste berekeningen dat ook best kan en 50 tot 750 miljoen goedkopere is. En – hoe cynisch het ook mag klinken – dat Tsjernobyl kernenergie weer duurder heeft gemaakt, volgens velen al veel te

duur. Er zijn tenslotte ook alternatieven: onder andere het stoken van gas en decentrale energieopwekking. In de vorm van warmte-krachtinstallaties in gebouwen en bedrijven, windmolens en andere duurzame energiebronnen kan een ander energiepark worden gebouwd, dat voor een deel het grootschalige systeem kan vervangen. Over de stand van zaken en de lokale mogelijkheden bij de nutsbedrijven in relatie tot de nieuwe Elektriciteitswet organiseert het Milieuberaad op 13 juni een conferentie. Langzamerhand wordt duidelijk, dat behalve in Zuid-Holland de reorganisatie van nutsbedrijven niet de broodnodige geïntegreerde bedrijven zal opleveren. Die bedrijven zijn essentieel om energiebesparing te effectueren en decentrale energieopwekking tot stand te brengen. Elektriciteitsbedrijven en gasbedrijven blijven elkaar nu van een afstand argwanend bekijken. Samenwerking in de vorm van een energie(beheers)bedrijf, dat belangrijke besparingsmogelijkheden signaleert, stimuleert en subsidieert dreigt te worden geblokkeerd. Integrale projecten voor installaties,

die zowel warmte als elektriciteit leveren worden daardoor vertraagd. Lokale partijen, overheden en actiegroepen zouden meer druk moeten uitoefenen om de bedrijven te pressen tot nieuwe vormen van samenwerking ten behoeve van een energiebesparend en milieuvriendelijk beleid. Zonder kernenergie kàn. Men moet er echter wel de wegen voor durven te kiezen.

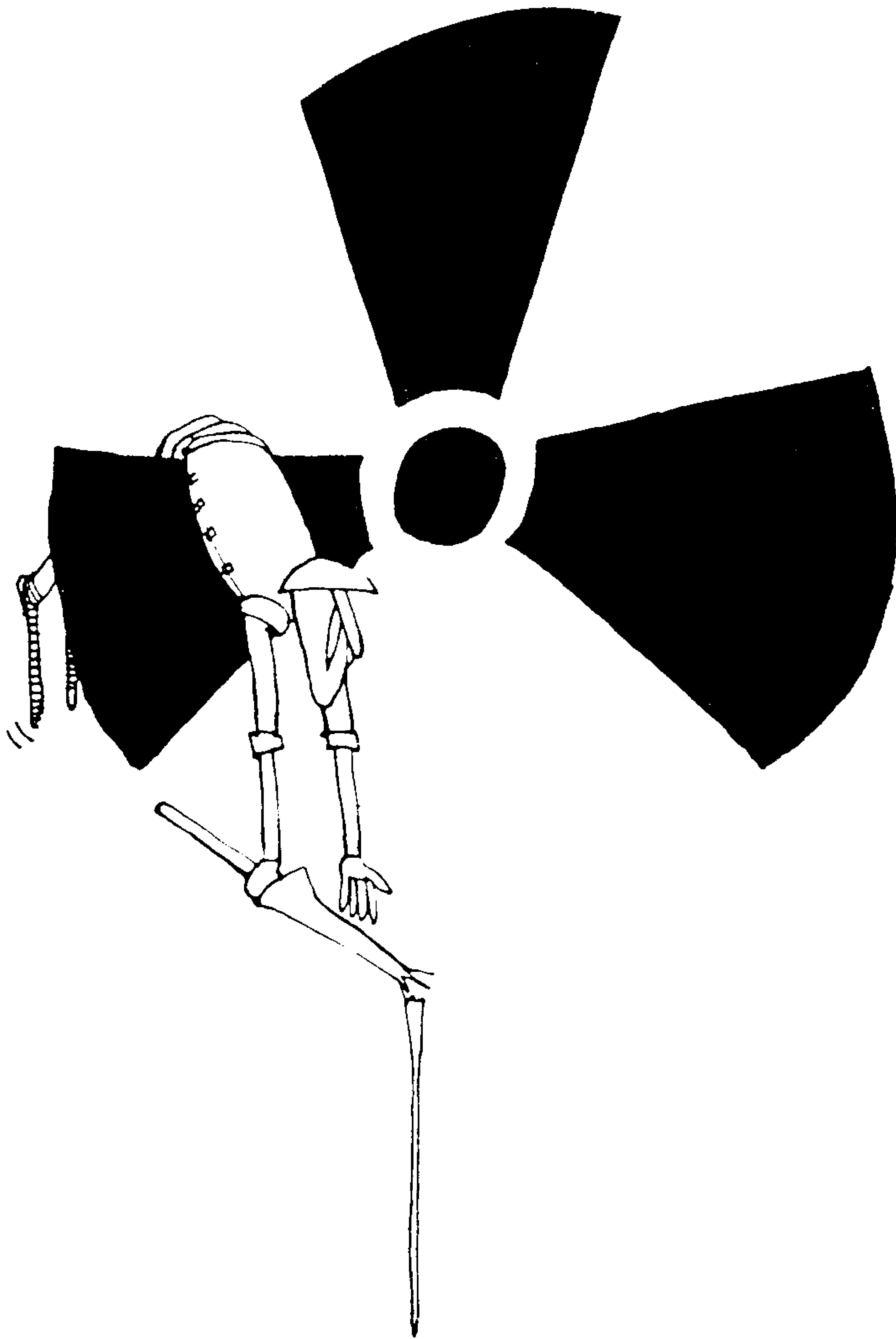
HERMAN KROMMENDIJK

Themadag Regionaal Energiebeleid, op 13 juni, georganiseerd door het Centrum van Energiebesparing en Schone Technologie en de PSP, PPR, CPN, D'66, EVP en de PvdA.

Medewerking van o.a. Jonker (wethouder Amsterdam, Commissaris SEP), Cuypers (directeur PGEM), Korzelius (statenlid Noord-Holland, PSP) en Boogerd-Quaak (statenlid Zeeland, D'66).

De themadag wordt op 13 juni gehouden in Hotel Postiljon te Bunnik.

Opgave en verkrijgen van programmamateriaal: door overmaking van f 15,- op gironummer 7554, t.n.v. PvdA, Amsterdam, o.v.v. "studiedag energiebeleid Bunnik". De aanmelding sluit 5 juni.

(advertentie)

De Stichting COZAC, Contacten Zuid-Amerika en het Caraïbisch Gebied, een internationaal platform voor organisaties en groepen in Colombia, Venezuela, Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland, zoekt

een TWEEDE COÖRDINATOR (v/m) voor enkele dagen in de week op VRIJWILLIGE basis

Taken:

1. Mede-coördineren van het uit te voeren beleid;
2. Coördineren en uitvoeren van administratieve werkzaamheden;

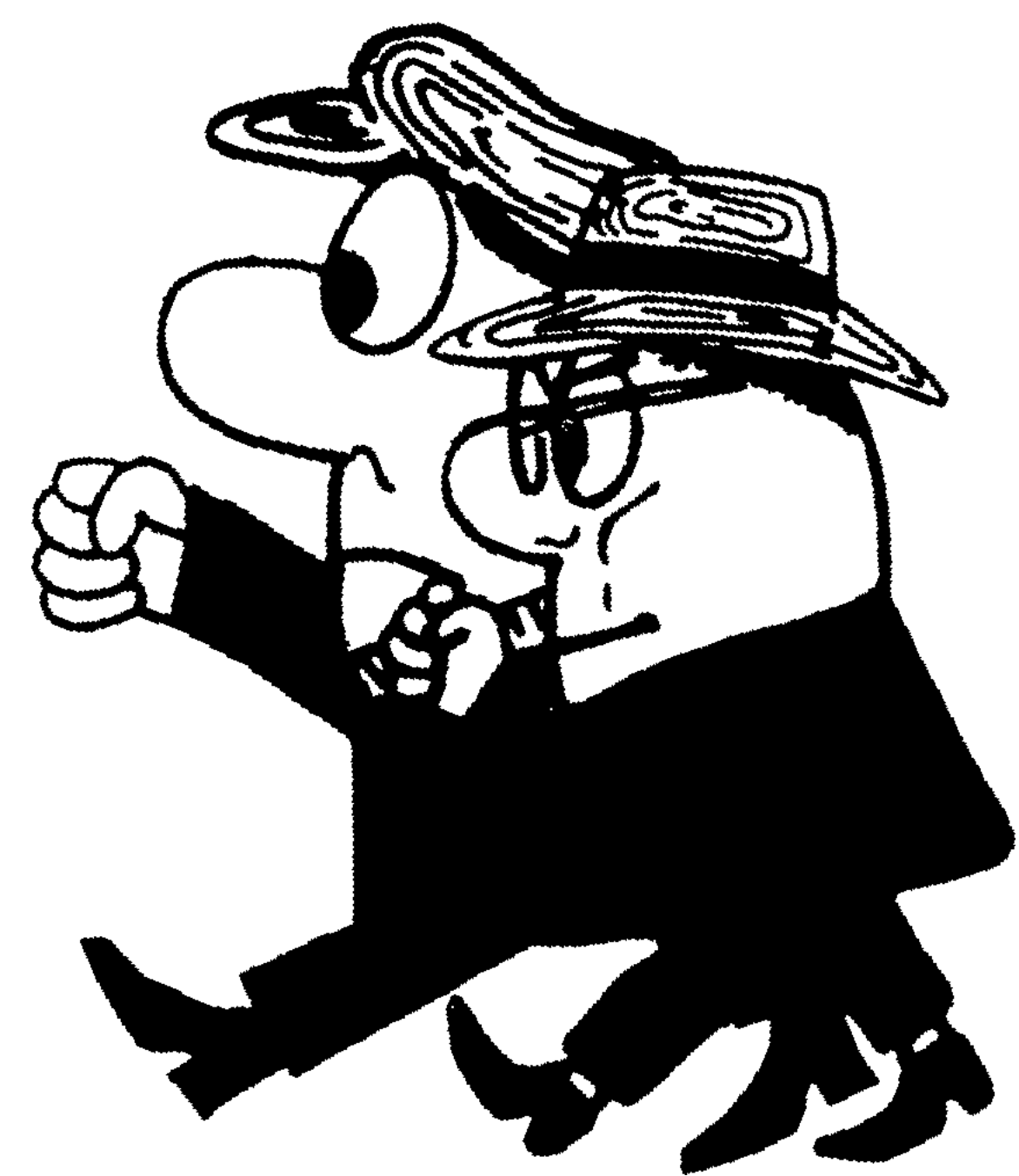
3. Coördineren en uitvoeren van activiteiten op het gebied van fondswerving.

Daarvoor zoeken we iemand met belangstelling voor ontwikkelingssamenwerking, met enige ervaring op organisatorisch en administratief gebied en wonend in of rondom Amsterdam. Enige kennis van Spaans en/of Papiamentu is zeer welkom.

Informatie en aanmelding: COZAC, Postbus 11899, 1001 GW Amsterdam. Voor meer informatie kunt u ook Leon Weeber bellen: 020 - 68 18 68.

ONDERSTE BOVEN

Is het hier oorlog? Het is weer wandelen geblazen, dit keer van Den Haag naar Nijmegen. Van 21 tot 24 juli. Kosten f 85,- (inklusief overnachting, eten, etc.). Meer informatie: Postbus 1667, 9701 BR Groningen.

Roze zaterdag. Dit jaar in Enschede. Thema: media en de heteronorm. Drie dagen lang tal van activiteiten, van demonstratieve tochten tot feesten en een kerkdienst toe. Toe maar. Meer inlichtingen: tel. 074 - 428190 (Jan de Wit).

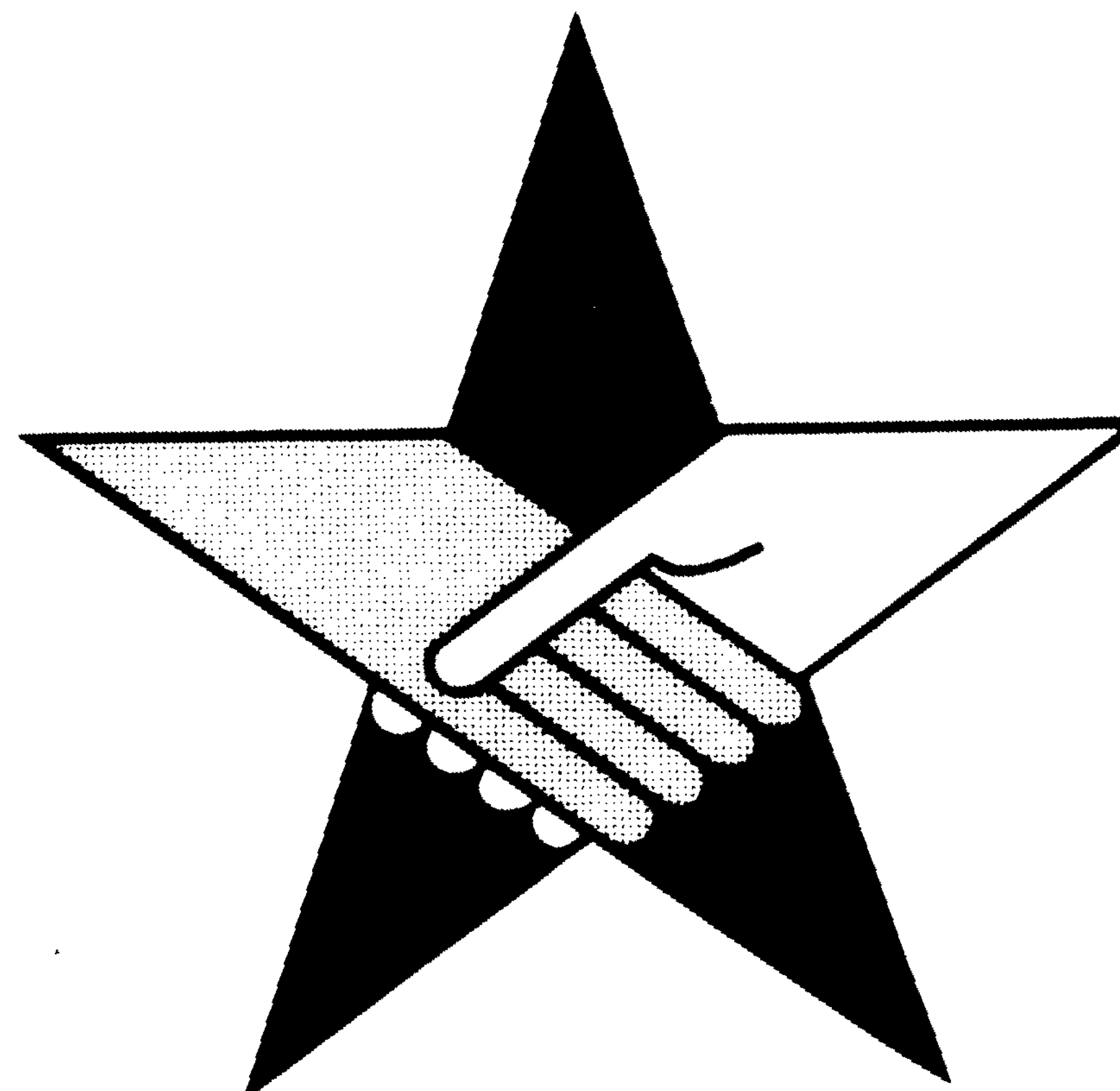
Thuiswerk. In Twente werken zeker 5000 vrouwen als thuiswerksters, daarvan hebben er zo'n 600 de afgelopen anderhalf jaar contact gezocht met het Twentse Steunpunt Thuiswerk dat ook de (landelijke) Thuiswerkkrant uitgeeft. De Thuiswerkkrant is inmiddels aan haar tweede jaargang begonnen. Ze verschijnt vijf keer per jaar in een Nederlandse en een Turkse versie. Uitgeefster: Stichting Steunpunt Thuiswerk, Deldenerstraat 38, 7551 AG Hengelo, tel. 074 - 423295. Ook in Amsterdam is inmiddels een steunpunt thuiswerk in oprichting, per adres: Vrouwenbond FNV, Postbus 8456, 1005 AL Amsterdam, 020 - 511 07 77.

De nukleaire gids. Een overzicht van 179 bedrijven en organisaties die betrokken zijn bij kernenergie in Nederland. Te bestellen door f 6,50 (inkl. port) over te maken op postgiro 4089012 t.n.v. Landelijk Sekretariaat Basisgroepen te Arnhem.

Vrijwilligerswerk. De Landelijke Vereniging van Vrijwilligerscentrales (030 - 331373) heeft een film-video van 30 minuten gemaakt over de spanning tussen betaald werk en vrijwilligerswerk: de eerste wereld van betaald werkenden (de 'workaholics') die hun status ontfen aan hun positie in het betaalde arbeidsproces; de tweede wereld van de niet-betaald werkenden (de 'recreitdraggers') die hun vele vrije tijd op creatieve wijze doorbrengen. De productie heet 'gedeelde toekomst' en bestaat naast de film video uit een 'bezoekerskrant', een handleiding en een handvat voor leraren. Ze is op veel plaatsen te leen en voor 45 gulden te koop.

Genoeg gepraat. we willen getraind worden. Een brochure over mogelijkheden van vorming en training voor (vrouwen)groepen, die willen werken aan en leren over processen van sociale verandering en verdediging. Met een overzicht van organisaties en literatuur. Te bestellen bij Vrouwen voor Vrede in Amersfoort, Postbus 963, tel. 033 - 622755 (tot 13.30 uur).

Denk aan Soweto. steun het ANC. 14 juni een demonstratie in Den Haag, vertrek half twee vanaf het Malieveld. Spreker: Herman Bode. Van 15.00 tot 16.30 uur een manifestatie voor de Zuidafrikaanse ambassade. Informatie: tel. 020 - 270801.

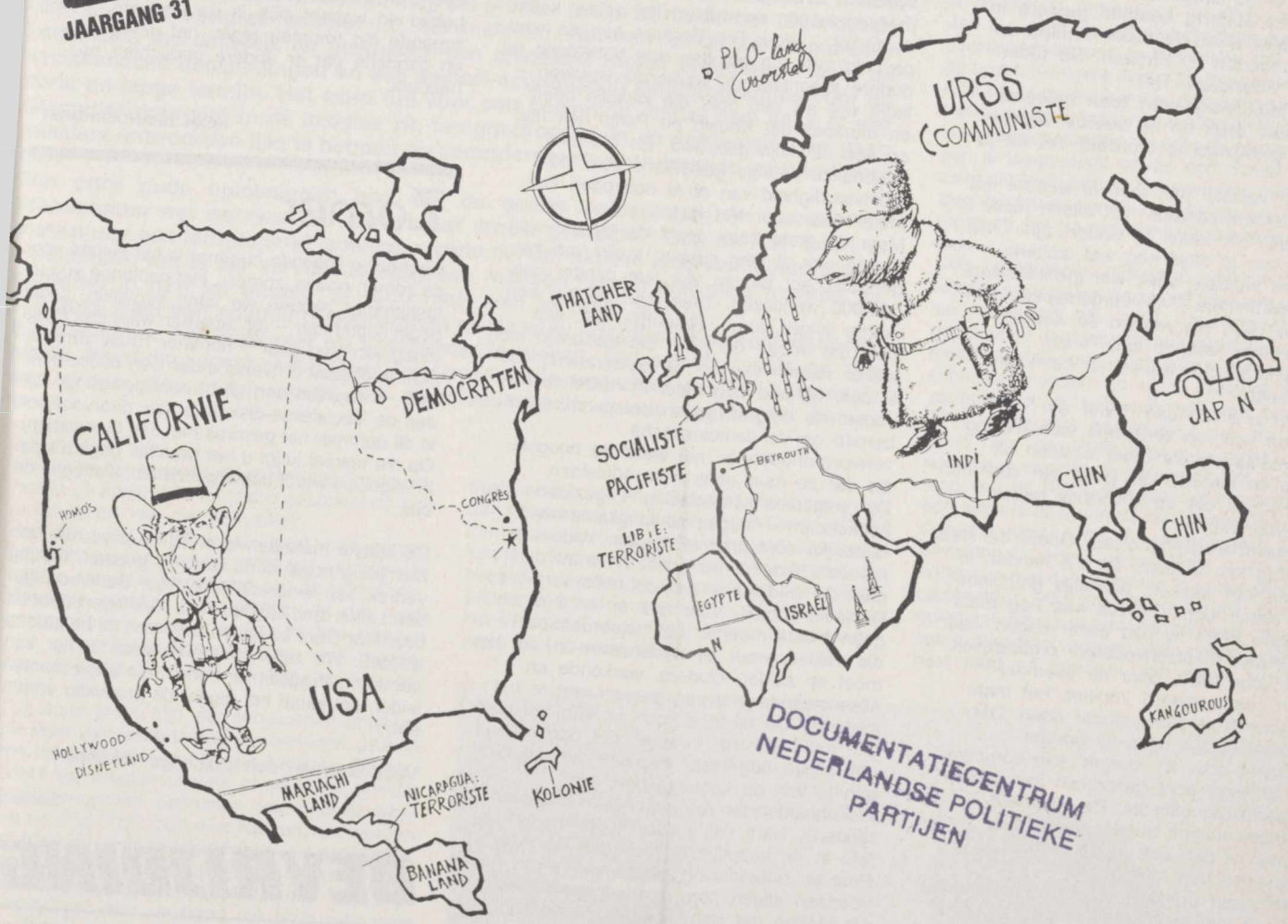

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

2 JULI 1987

NUMMER 9

JAARGANG 31

Reagan's wereldbeeld.

In dit nummer:
basisinkomen
Leiden ontzet
vluchtelingen

Lubbers als morele herbewapenaar

Morele Herbewapening is niet gestorven. Het leek er wel even op, want niemand die er ooit meer iets van hoorde. Maar passend in de tijdgeest werd daar opeens het 30-jarig bestaan gevierd in Utrecht. Met weer de ouwe Philips en zijn schoonzoon P. Hintzen. De tijden zijn niet veranderd. Het voorlichtingsboekje van toen beleefde een nieuwe druk en er hoefde vrijwel niets in gewijzigd te worden. Tel uit je winst.

Een klein verschil met toen is wellicht dat morele herbewapenaars niet alleen meer in het officiële MH-kamp te vinden zijn. Over die club kon je altijd nog wat lacherig doen: wat verlepte adel, wat groot-kapitaal en de roemruchte PvdA-burgemeester van Delft, De Loor. Nu worden de adepten geen lid meer van de club, maar verschuilen zij zich elders. In het kabinet bijvoorbeeld.

Brinkman is er zo één. Eerst zijn pleidooien voor de zorgzame samenleving. Een samenleving die moet bestaan uit vrouwen en mannen die goed zijn voor hun oude moeder, die de vuilnisbak buiten zetten voor hun buurvrouw-met-een-handicap. Opdat de staat zich terug kan trekken. En z'n handen in onschuld kan wassen, als alles grandioos uit de klauw loopt. En dat was nog maar het begin. Want hij had dezer dagen weer een nieuwe: maatschappelijke organisaties die nu voor 100% door de overheid worden gesubsidieerd, moeten het maar eens voor 5 of 10% minder doen. Dat deel dient in zijn ogen te worden opgebracht door 'de burger' (die zorgzame), zodat er weer echt gesproken kan worden over partikulier initiatief. De slimmerd. Bezuinigen in een morele verpakking. Brinkman is dan ook in het geheim kandidaat-lid van MH.

Z'n kompaan Bukman – ook zo'n type. De mond vol van mensenrechten en zo, maar koppen dicht als het om de miljarden voor Indonesië gaat. Deetman: duizenden

studenten in paniek, het hele beurzenbeleid een grote puinhoop, kinderen van gescheiden ouders de pineut – het dondert allemaal niets – hij is vol lof over 'het systeem'. En: Tja, er vallen altijd wel eens mensen tussen de wal en het schip. Louw de Graaf – door Ria Beckers aan de tand gevoeld over z'n beloften met betrekking tot oudere alleenstaande werkende vrouwen – lacht wat als een boer die kiespijn heeft en mompelt dat Keulen en Parijs ook niet op één dag zijn gebouwd. En allemaal hebben ze keurige gezichten, waar de rechtvaardigheid van af te scheppen is. Modelleden voor MH dus.

Maar de grote baas spant de kroon – hij is dan ook al lang geheim erelid van het genootschap. Binnen vier jaar minder dan 500.000 werklozen. Toen. Nu: zal het een jaartje langer duren. Natuurlijk, joh, wat doet dat ertoe? Ga je in die tussentijd toch lekker vliegen vangen. Of autokrakers, doe ik ook. Hij had nog meer in hetzelfde vaatje: de burgers deden een overdreven beroep op de democratische verworvenheden en het werd de hoogste tijd dat ze daar eens mee ophielden.

Die zorgzame samenleving – gezinnen als hoekstenen – begint zo langzamerhand duidelijke contouren te krijgen. Vaders en moeders mogen niet scheiden want dan gaat de studiekans aan de neus van het kindjef voorbij. Voor opa en oma is er geen plaats meer in het bejaardenoord – die trekken weer bij de kinderen in, als het moet op zolder. Oudere, werkende en alleenstaande vrouwen passen niet in het systeem. De rijken dragen bij aan het werk van het partikulier initiatief, dat dan vanzelf ook alleen nog maar diensten verricht ten gunste van de kontribuanten.

Ziekenfondsleden kunnen wel zonder een tandarts, want die hoeven toch niet op de foto in de yuppiekolommen van de Haagse Post en ontwikkelingsgelden worden voortaan alleen nog maar afgegeven aan die landen die zich aan ons economisch systeem weten aan te passen. En de

kleine kriminaliteit wordt er fors aangepakt. Voor bestrijding van de grote ontbreekt de tijd en per slot van rekening hoeft de rechterhand ook niet altijd te weten wat de linker doet. De zorgzame samenleving opent en besluit elke vergadering met gebed en wapent zich in de ertussen liggende tijd (moreel) tegen het geteisem en geboefte dat er andere gedachten op nahoudt.

HENK BRANDERHORST

Zomer

Het voor u liggende nummer is het laatste voor de zomer, nou ja, zomer... Het geplande augustusnummer hebben we laten vervallen, zodat begin september – als iedereen weer met frisse moed van start gaat – nummer 10 zal verschijnen. In oktober ontvangt u dan een dubbelnummer – waarvan een groot deel gewijd zal zijn aan de 'socialisme-diskussie' (zie daarvoor ook in dit nummer het gesprek met Jan Gravestein). Op die manier krijgt u het twaalfde paginastuk dat in augustus wordt achtergehouden, alsnog in de bus.

De laatste maanden is er bij de productie van Bevrijding nogal eens wat mis gegaan. Na het vertrek van eindredacteur Roel Santvoort gebeurt alles rond dit blad in de vrijwilligerssfeer en daarvoor dient bij tijd en wijle een tol betaald te worden. We zullen proberen deze zomer een aantal maatregelen te treffen, die ertoe moeten leiden dat vanaf het najaar de productie verbetert.

Voor iedereen een plezierige vakantie!

Redactie

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

Oudezijds
Achterburgwal 173
1012 DJ Amsterdam
Tel. 020-270801

**BEVRIJDINGSFONDS
KOMITEE ZUIDELIJK AFRIKA**

**Versterk de organisaties
van de onderdrukten
in Zuid-Afrika.**

**Wij hebben urgente
verzoeken om hulp gekregen.**

SOCIALISME-DISKUSSIE

Vrede en anti-apartheid veel populairder

Hè gelukkig, er gaat weer gepraat worden. Discussiëren noemen ze dat in linkse kringen. Het was op een winderige dag, om precies te zijn 22 november 1986, dat de PSP op haar kongres besloot tot het instellen van een breed samengestelde commissie die landelijk en plaatselijk een discussie moest organiseren over de socialistische doelstellingen en een sociaal-economisch actieprogramma voor de korte en lange termijn. Het werd tijd voor een bezinning omdat heel links of wat daar voor doorgaat in de malaise zit, teruggedrongen in de verdediging en geen pasklare antwoorden lijkt te hebben op veranderde en veranderende omstandigheden.

Zijn onze oude oplossingen nog wel de goede oplossingen en worden de standpunten wel wervend aan de man of vrouw gebracht? Ook de PSP heeft te maken met een teruglopend ledental, steeds minder actieve leden en je hoort vaak verzuchten: het is die vervloekte tijdgeest; mensen komen niet meer in actie, ze berusten in hun lot omdat "er toch niets aan te doen is".

Om deze sfeer van apathie te doorbreken en de vaak hoogdravende socialistische doelstellingen wat concreter en handzamer te maken, lijkt een discussie op zijn plaats. Bevrijding sprak met PSP-er Jan Gravenstein, voorzitter van de 'kerngroep', een groep die ervoor zorgt dat de discussie in goede praktische banen loopt.

Wat is na het kongres de eerste stap geweest; hoe is de commissie tot stand gekomen en wat is de opzet van de discussie?

Jan G.: „Het partijbestuur heeft een oproep geplaatst waarin mensen gevraagd werd deel te nemen aan werkzaamheden van de commissie. Daar zijn reacties op gekomen en dat heeft geresulteerd in een groep van zestien mensen met verschillende interesses en deskundigheden. Die zijn benoemd en aan de slag gegaan.

„Uit deze groep zijn vier subgroepen ontstaan die ieder een ander thema voorbereiden. Je kunt het op verschillende niveaus bekijken. Bijvoorbeeld het sociaal-culturele niveau: wat zijn die maatschappelijke behoeften nou eigenlijk waar we het in de PSP altijd over hebben; hoe worden ze bepaald. Individualisering versus solidariteit, bijt dat elkaar of gaat het goed samen? Er is in de subgroep sociaal-cultureel ook een stuk geschreven over de trend die er is van: voor jezelf opkomen en de afnemende belangstelling van mensen voor politieke analyses. Sociaal-culturele verschijnselen waarbij je ook nog kunt denken aan zaken als het arbeidsethos en problemen van de verzorgingsstaat.

„Een tweede groep houdt zich bezig met arbeid. Arbeidstijdverkorting, vakbeweging, zelfbestuur, arbeidsverhoudingen komen hier aan de orde. Wat betekenen veranderende technologieën voor de arbeidsorganisatie, voor de samenstelling van de werkende bevolking, is bijvoorbeeld een vraag die hier wordt gesteld.

„De groep macro-economie richt zich op planning (wat is dat eigenlijk, hoe denkt de PSP daarover), de rol van de markt, mogelijkheden voor democratisering en ook de verzorgingsstaat. Zo kan je je afvragen hoe de verzorgingsstaat verandert als de machtsverhoudingen veranderen en wat daar tegenover gesteld zou kunnen worden.

„De vierde en laatste groep heet: internationaal. Er zijn grensoverschrijdende problemen, zoals de milieuproblematiek die eenvoudigweg niet besproken kunnen worden zonder te kijken naar

de internationale kontekst. Ook iets als grenzen aan de groei en solidariteit met de Derde Wereld kan veel discussie opleveren. Je zou je in kunnen denken of de verhouding tussen die twee niet objectief grenzen stelt aan de mogelijkheden, aan wat je materieel kunt eisen hier in het Westen. Dat zou wel eens een controversieel punt kunnen worden.

„Voor elk van de vier thema's, sociaal-cultureel, arbeid, macro-economie en internationaal wordt nagegaan hoe het met de theoretische discussie staat, hoe het met de actiepraktijk staat, hoe en wat de mogelijkheden zijn tot verandering en hoe het een aantrekkelijk onderdeel van de discussie kan worden.”

Het klinkt allemaal nogal groot, allesomvattend. Bestaat er geen 'gevaar' dat er een heel nieuw verkiezingsprogramma wordt geschreven? Met andere woorden, zou je het niet beter wat in kunnen perken tot concrete punten op een kleiner aantal onderwerpen, zoals bijvoorbeeld: wel of geen basisinkomen?

Is dit niet te pretentief en te theoretisch?

Jan G.: „Het is nooit de bedoeling geweest de socialismediscussie in te perken. Dat was niet de opzet. Concrete zaken als het basisinkomen, ATV en dergelijke komen uiteraard aan de orde. Het is wel zo dat met name het vierde thema, de internationale situatie, er door de commissie zelf aan is toegevoegd omdat een aantal mensen vond dat je de andere onderwerpen niet los kon zien van internationale ontwikkelingen. Maar we proberen het zo overzichtelijk mogelijk te houden.

„Alle subgroepen schrijven stukken en die worden weer besproken in de 'plenaire commissie', dus met z'n allen. Daar wordt kritiek gegeven en dan gaan de subgroepen daar weer mee aan het werk. Ook worden er wel door sommige mensen op eigen initiatief stukken aangeleverd. Ik heb zelf met een bevriende CPN'er een stuk geschreven over de sociale basis van de PSP: met wie denk je dat socialisme eigenlijk te bereiken? Het ledenbestand van de PSP vertegenwoordigt toch maar een beperkt deel van de bevolking. De sociaal-culturele afstand tot de meerderheid van de bevolking is redelijk groot. Daar moet je over nadenken hoe dat doorwerkt in onder andere de partijcultuur. PSP'ers zijn over het algemeen helemaal niet zo sociaal-economisch geïnteresseerd, afgezien van een klein groepje dat daar heel hard en intensief aan werkt. Vrede en

anti-apartheid zijn veel populairder binnen de PSP. Typisch thema's van de 'nieuwe midden-groepen'."

Wat is de rol van de bestaande brochures en het verkiezingsprogramma van de PSP, in hoeverre wordt daar op voortgeborduurd?

Jan G.: „Er wordt gekeken naar wat er precies in het PSP-programma staat. Hoe kun je dat konkretiseren en kom je misschien dingen tegen die eigenlijk ter discussie gesteld zouden moeten worden. Het is niet de bedoeling om opnieuw het wiel uit te vinden, maar wel: wat kunnen we gebruiken en wat kunnen we vertalen naar de aktiepraktijk.”

Hoe gaat het nu verder; hoe gaat de discussie lopen en welke rol spelen de afdelingen in het geheel?

Jan G.: „Er moet volgend jaar een sociaal-economisch aktieprogramma uitkomen. Voorlopig gaat het erom dat je een aantal ideeën moet lanceren. Wat zijn de belangrijkste maatschappelijke thema's, wat zijn de krachten die daarvoor te mobiliseren zijn, wat zijn de tegenkrachten en welke rol kan de PSP spelen in het versterken van dat mobiliseren en het verzwakken van die tegenkrachten en in welke opzichten zit de PSP misschien zichzelf in de weg; in hoeverre sluiten PSP-ideeën aan bij de realiteit? Aan dit soort vragen moet aandacht worden besteed. Dit is de eerste fase waar in de hele partij over nagedacht moet worden en dus waar de afdelingen in beeld komen. Het is de bedoeling dat de discussie in de afdelingen gaat lopen van ± oktober tot begin volgend jaar. Er wordt van de afdelingen verwacht dat ze discussieavonden/dagen organiseren, maar op zich zijn afdelingen natuurlijk helemaal vrij om daar zelf een vorm aan te geven. Wij leveren alleen het materiaal aan en leden van de commissie kunnen eventueel uitgenodigd worden om toelichting te geven. Na deze ronde van de afdelingen gaan we als commissie kijken naar wat voor kritiek er is losgekomen en of er aanvullingen zijn. Kortom, wat is er uitgekomen?”

„Dat duurt tot ongeveer april, mei volgend jaar. Daarna komt er nog een fase waarvan het nog niet duidelijk is of deze commissie dat moet doen, waarin een concreet aktieplan op sociaal-economisch terrein ontworpen moet worden. Het is te hopen dat er iets uitkomt waar een

meerderheid van de PSP zich in kan vinden, maar dat is afwachten.”

Een eerste inventarisatie leert dat er een behoorlijke belangstelling bestaat onder PSP-afdelingen. Er zijn nu al ongeveer 40 afdelingen die positief hebben gereageerd. Na de zomervakantie zal Bevrijding uitvoerig berichten over de socialisme-discussie. Ga eerst maar even breeduit van de zon genieten, dan kunnen we ze daarna ook weer bruin bakken.

COR WIJNINGS

Nog even de namen en adressen van de contactpersonen die zich bezighouden met de vier thema's:

'Sociaal-cultureel' – d.w.z. arbeidsethos, individuele/maatschappelijke behoeften etc. –: Joost Lagendijk, Oude Waal 13", 1011 BZ Amsterdam, 020-382152;

'Arbeid' – d.w.z. arbeidsorganisatie, arbeidsmarkt, vakbeweging etc. –: Robert Giesberts, Fregatstraat 109, 3534 RC Utrecht, tel. 030- 439591;

'Macro-economie' – d.w.z. rol overheid, planning-markt (de)centralisatie; verzorgingsstaat – Jan Gravestein, Bollenhofsesstraat 118bis, 3572 VS Utrecht, tel. 030-715520;

'Internationaal' – d.w.z. ecologie e.a. grensoverschrijdende problemen; 'grenzen aan de groei?'; internationale schulden, Noord-Zuid; Oost-West –: Hannah van Wijngaarden Koningsvarenstraat 312, 1531 SL Wormer, tel. 02982-3536.

– we zoeken contactpersonen in de afdelingen die willen meehelpen om plaatselijk de discussie voor te bereiden. Voel je daar voor, meld je dan s.v.p. bij Hannah van Wijngaarden. De discussie in de afdelingen kan hopelijk in oktober van start gaan, in elk geval moet dan al het materiaal klaar zijn. We denken aan ca. twee discussieavonden per afdeling, telkens over twee van de vier aandachtsvelden. (Maar afdelingen hebben uiteraard de vrijheid om aan eigen ideeën dienaangaande vorm te geven.)

– Zaterdag 12 september zal het discussieproject worden ingeleid met een landelijke discussiedag. Meer informatie hierover in volgende Bevrijdingen, maar schrijf het vast in je agenda.

KRONIEK

De schriftelijke verklaring van Bram van der Lek (GPA) tegen de dreigende aantasting van het culturele erfgoed in Delphi is door een meerderheid van het EG-parlement, 264 stemmen, ondertekend en daarmee automatisch aangenomen. Bovendien heeft de verklaring mede tot gevolg gehad, dat de Griekse regering afziet van haar voornemen om de aluinaardefabriek, die verantwoordelijk was voor de aantasting van het erfgoed, in Delphi te bouwen.

Samen met de Sowjet-Unie had de Griekse staatsonderneming ETVA (de Hellenic Bank of Industry and Development) besloten om een aluinaardefabriek (aluinaarde is een halffabrikaat voor aluminium) te bouwen in St. Efthemia in Fokis, wat 11 kilometer verwijderd ligt van Delphi. De produktiecapaciteit van dit bedrijf zal 600.000 à 1.200.000 ton per jaar bedragen. Dagelijks zal er echter 70 ton zwaveldioxyde en

hoeveelheden stikstofdioxyde, roet, en caustic soda geloosd worden.

Behalve door de verklaring ontmoette de Griekse regering nog meer kritiek op haar plan. Zo overwoog UNESCO om Delphi niet op de lijst van culturele erfgoederen te plaatsen, nu daar deze fabriek werd neergezet. Het geheel werd de regering-Papandreou te machtig en op 10 juni j.l. besloot zij, op advies van de Griekse Archeologische Raad, om de fabriek niet nabij Delphi, maar in een ander district te gaan bouwen.

Bram van der Lek toonde zich uiteraard ingenomen met zijn dubbele succes, het aanvaarden van zijn verklaring en het verplaatsen van de fabriek. Hoewel hij daaraan toevoegde, dat deze verklaring niet „de indruk wil wekken dat wij (Groen-alternatieve fractie/jwv) de kampioen zijn van het tegenhouden van industriële vooruitgang". Het is onmogelijk om alles te behouden zoals het was, „het is steeds een keuze tussen wat je wilt sparen en wat nodig is om de mens een goed bestaan te geven”.

Op verzoek van de Griekse milieubeweging, die over dit plan zeer ontstemd was, stelde Van der Lek een schriftelijke verklaring op, een zogenaamde 49-er. De verklaring vraagt de Griekse regering om de fabriek niet in Delphi maar elders neer te zetten. In de Griekse pers zorgde deze 49-er voor nogal wat opschudding.

JAN-WILLEM VOS

COLUMN

ACOM, VVDM, HALT!

Je zal maar, pakweg in Seedorf gelegerd zijn. Dat is geen pretje. Het is toch begrijpelijk dat je in zo'n saai knollengebied af en toe eens een biertje pikt of een meid in de billen knijpt. Zijn we mannen of zijn we geen mannen?

Zo is het. Het leger maakt een man van je. Soms gaat het wel eens fout, dan zit er een homofiel tussen, maar over het algemeen zijn het potige kerels.

Waar haalt die generaal Van Vuren het lef vandaan om te kankeren op het gedrag van onze jongens. Hij heeft in het brigadeblad 'De Ramskop' (ferme-knapen-

naam) geschreven dat de militairen in Duitsland te veel zuipen en achter de wijven aanzitten, of zoals Herr Mayer, eigenaar van een Duitse discotheek, het uitdrukt: „Und da haben sie immer die Mädels angefasst”. Wat kunnen die Duitsers dat toch altijd mooi zeggen. Van Vuren heeft zijn manschappen opgeroepen om elkaar in de gaten te houden en hij heeft harde maatregelen aangekondigd tegen 'liederlijk gedrag'. Wat een onzin.

Het leger is banaal. Een leger is alleen goed als soldaten knokken en de beest uithangen. Zo hoort het! Laten we deze duidelijkheid koesteren.

Dat Van Vuren zich verbaast en opwindt is buitengewoon onnozel, maar hij is generaal en het is dus ook een beetje zijn taak om onnozel te zijn, ik vergeef het hem.

Wat ik veel erger vind, dat zijn die verontruste soldatenvakbonden.

De Algemene Christelijke Organisatie van Militairen (ACOM) eist zelfs het aftreden van de generaal omdat „hij het personeel van de krijgsmacht voor joker zet door hen uit te maken voor dronkelappen en vrouwenjagers”. Dat doet hij juist niet. Het is een compliment, een teken dat het moreel in het leger is zoals het behoort te zijn: platvloers.

Ook de VVDM laat zich niet onbetuigd: „Zijn verhaal klopt niet. De Nederlandse militairen in het buitenland zien er niet onverzorgd uit dan hun collega's in Nederland. Ze drinken ook nauwelijks meer.” Wat een open deur.

Inderdaad, in Nederland zuipen ze net zo veel als in het buitenland. Waar slaat dat nou op.

De bonden ontkennen niet dat er problemen zijn maar die komen alleen door verveling en gebrek aan vertier. Zij willen 'goede sociale maatregelen' om de soldaten te helpen met hun drankprobleem. En wie moet dat doen? De WZZ, de Dienst Welzijnszorg. Die vertoont films en organiseert hobbyclubs.

In plaats van een liter jenever achterover te slaan moet de soldaat anno 1987 breien en figuurzagen. Zeg, Van Vuren, kunnen die vakbonden niet opgeheven worden?

COR WIJNINGS

VLUCHTELINGEN

Nieuwe initiatieven van de grond

Op zaterdag 20 juni werd op initiatief van een aantal PSP-sters uit de themawerkgroep 'racismebestrijding en minderheden' van politiek sekretaris Hugo van der Steenhoven, een bijeenkomst in Utrecht belegd, waarvoor tal van groepen die zich her en der in het land met de vluchtelingenproblematiek bezighouden werden uitgenodigd.

Een 40-tal mensen dat zich daarmee plaatselijke bezighouden (uit o.m. Callandsoog, Lochem, Amsterdam, Den Haag, Breda, Tilburg, Eindhoven, Deventer, Groningen, Alkmaar, Middelburg en Utrecht) kwam er op af. Een inspirerende dag was het gevolg. In het gezelschap van vertegenwoordigers van PSP, CPN en SAP werden zowel de mogelijkheden geïnventariseerd op (zeer) korte termijn een aantal activiteiten te ontwikkelen als mogelijkheden voor activiteiten op langere termijn.

De Amsterdamse advokate Sietske Land deed nog eens uit de doeken hoe de praktijk, na de laatste beleidswijzigingen van Den Haag, er uit ziet. Treurig dus. In de grote steden zijn ambtenaren op de politieburo's gestationeerd die in een gesprek van zo'n 20 minuten het zogenaamde 'vluchtverhaal' doornemen en tot een besluit komen. Een negatieve beoordeling geeft zeven dagen respijt om via de rechter beroep aan te tekenen – gebeurt dat niet dan wordt men uitgewezen. In de rest van het land worden de politieburo's bezocht door een reizende 'karavaan' van beslissingsambtenaren – die daarbij aan de lopende band afwijzingen vaststellen. Dertig hier, zestig daar – en dat allemaal binnen enkele dagen. Was het al niet best, na de jongste maatregelen van mevrouw Korte van Hemel is het helemaal een puinhoop.

Annelies Schutte – medewerkster van de PSP-fractie in de Tweede Kamer, zette de hele zaak in een politiek kader en liep nog eens na hoe het allemaal zo gekomen is. Zij konstaterde op grote lijnen een verregaande mate van consensus in de Kamer, zodat verzet tegen de praktijk in de Kamer weinig weerklank vindt. De door de staatssekretaris beloofde evaluatie (voor de zomervakantie) zit er nauwelijks in omdat twee weken na 20 juni de Kamer op zomerreces gaat.

De korte termijn

Acht deelnemers aan de dag gaven zich op voor een 'landelijk coördinatiepunt' dat als sekretariatsadres gebruik kan maken van het Amsterdamse Meldpunt voor diskriminatie: Postbus 11501, 1001 GM in Amsterdam, tel. 020 - 246869 (van 20-14 uur). Vanuit dit coördinatiepunt zullen op korte termijn alle mogelijke plaatselijke groepen worden geïnformeerd over de huidige stand van zaken. Tevens zullen daarbij tal van suggesties die de

10e werden gedaan worden doorgegeven. Opgeroepen wordt tot actie nú, aangezien tal van uitzettingen op het punt staan gerealiseerd te worden. Met name zal worden gevraagd vluchtelingen te vergezellen bij hun gesprek, aangezien de praktijk leert dat de behandeling van vluchtelingen op dat punt vaak verre van korrekt is en men niet zelden verzuimt de betreffende vluchtelingen op hun rechten te wijzen (b.v. beroep binnen zeven dagen). Plaatselijk zullen ook pogingen gedaan moeten worden (weer) mensen bewust te maken van de tragedies die zich afspelen – want helaas is de hele problematiek nogal uit het zicht van de publieke opinie verdwenen.

Onderduikcircuit

Voor de wat langere termijn werd besloten een opzet uit te werken voor een 'onderduikcircuit' – naar het voorbeeld van Hamburg, Bremen, Berlijn. Maar ook aan de hand van dergelijke opzetten in de VS (de Sanctuary-movement) en b.v. Zwitserland, waar eveneens de kerken zeer actief zijn op dit punt.

Vastgesteld werd dat de idee van een 'onderduikcircuit' in de openbaarheid gebracht zal worden – waarbij met name aansluiting gezocht zal worden bij de plaatselijke kerken –, maar de operatie zelf zal uiteraard geheim moeten blijven. Door het opzetten van een dergelijk circuit zal vluchtelingen in elk geval de mogelijkheid worden geboden even op adem te komen, terwijl tegelijkertijd de mogelijkheden onderzocht kunnen worden voor verdere procedures. Verwacht wordt dat een dergelijke opzet een emotioneel appel op velen zal doen, zodat op die manier de druk op de overheid om het vluchtelingenbeleid te verruimen, vergroot zal kunnen worden.

De 'koördinatiegroep' zal trachten binnen de kortste keren met zoveel mogelijk plaatselijke groepen contact te leggen en ze te stimuleren om plaatselijk tot samenwerking te komen (vaak gebeurt het nu door vele los van elkaar staande groepjes, binnen één gemeente). In Amsterdam is overigens dezer dagen al zo'n samenwerkingsverband gerealiseerd. Bovendien zullen pogingen in het werk worden gesteld ook de zelforganisaties van vluchtelingen bij het werk te betrekken. Hoewel de VVN als officiële organisatie (en door het rijk gesubsidieerd) niet aan het coördinatiepunt zal deelnemen, zullen landelijk en plaatselijk contacten met de VVN worden gezocht.

In september zal de koördinatiegroep een nieuwe landelijke bijeenkomst beleggen, waarop dan o.m. de uitgewerkte plannen voor het 'onderduikproject' zullen worden besproken.

Het mag best eens worden gezegd: dit was een PSP-initiatief waarmee we eer inleggen en de mensen die daarvoor hebben gezorgd verdienen daarvoor alle lof!

HENK BRANDERHORST

De toekomst van het basisinkomen

Op 11 en 12 juni werd op initiatief van de radikaal-linkse fractie in het Europees Parlement een congres georganiseerd over 'basisinkomen'. Vele links-radikale en groene partijen en partijtjes togen naar Brussel. Voor de PSP waren Pieter van der Hijden (PB) en Martien Bouwmans (Tweede- Kamerfractie) present. De laatste doet verslag van de discussie. Valt er lijn te brengen in de standpunten over basisinkomen van de diverse afgevaardigden? Is er op korte termijn een basisinkomen voor iedereen in Europa te realiseren? Kan er een gemeenschappelijke strategie ontwikkeld worden?

Definities

Wie met hooggespannen verwachtingen naar Brussel was getogen kon al na het voorstelronde van de deelnemers (dat twee en een half uur in beslag nam!) de papieren in de tas stoppen. Het 'rondje Europa' via de diverse en vele afgevaardigden leverde een beeld op van grote verschillen. Verschillen in de stand van de discussie over basisinkomen (van niet gevoerd tot zeer intensief), verschillen in sociale zekerheidssystemen per land (van relatief goede voorzieningen tot het ontbreken van sociale zekerheid), verschillen in werkloosheidspercentages (variërend van 0 - 20%). De uitgangssituaties waren voor veel landen zó verschillend, dat ontwikkeling van een gemeenschappelijke visie en aanpak al snel een illusie werd. Veel tijd moest bovendien gestoken worden in het verduidelijken van verschillende termen. 'Minimumloon', 'gegarandeerd minimuminkomen', 'minimumuitkering' en 'basisinkomen' krijgen een andere betekenis wanneer bijvoorbeeld zoiets als minimum(bijstands)uitkering in een land niet bestaat. Gelukkig vertrok er niemand, want ondanks de grote verschillen ontstond zich een (naar omstandigheden) goede discussie.

ATV en basisinkomen

De Noorse vertegenwoordiger raakte met zijn opmerking: „In Noorwegen hebben we geen discussie over basisinkomen omdat er geen werkloosheid is,” naar mijn mening de kern van de zaak. De discussie over de noodzaak van de invoering van een basisinkomen blijkt vooral in die landen opgelaaid te zijn waar de werkloosheid relatief zeer hoog en schier onoplosbaar is. Door 'tegenstanders' van een basisinkomen wordt juist daarop met nadruk gewezen: een basisinkomen gaat een compensatie vormen voor het feit dat er toch nooit meer betaald werk zal komen; de invoering ervan zal de druk om werk te scheppen (door ATV) voor iedereen alleen maar doen afnemen. Het resultaat: een grote groep mensen (veel vrouwen) wordt alleen maar langdurig afhankelijk van een relatief laag

basisinkomen. Mede om die reden geeft bijvoorbeeld de PSP vooralsnog hogere prioriteit aan het scheppen van werk, en zou er daarnaast een goede zelfstandige minimum-uitkering voor ieder individu ingevoerd moeten worden. Maar zowel voor een basisinkomen als voor betere sociale zekerheid geldt dat het realiseren daarvan juist door de hoge werkloosheid (waarbij lonen en uitkeringen juist gedrukt worden) zeer moeilijk is. Verbeteringen van inkomens en uitkeringen lijken pas afdwingbaar wanneer de werkloosheid fors teruggedrongen is. Deze ingewikkelde relaties bleken vooral in die landen waar de discussie al veel langer gevoerd is (Duitsland, België, Nederland en Frankrijk) te worden onderkend. Dat leidde volgens woordvoerders van de Grünen dan ook tot een 'complexe strategie' waarbij de invoering van een basisinkomen strategisch gekoppeld moet worden aan verdere vormen van ATV. Verder onderzocht moet ook worden of de gedeeltelijke invoering van een basisinkomen juist een hulp kan zijn (om het loon inleveren te compenseren) bij verdere ATV.

Lang niet alle afgevaardigden delen dit soort opvattingen. Voor vooral grasgroene partijen en organisaties is betaald werk (loonarbeid) zo verfoeilijk dat uitsluitend de invoering van een basisinkomen van belang is (en dus expliciet niet gekoppeld moet worden aan ATV). Spanjaarden en Italianen willen het daarentegen niet eens hebben over een basisinkomen zolang bij hen de meest elementaire sociale zekerheid (in Spanje bijvoorbeeld heeft 60% van de werklozen géén uitkering) niet geregeld is. De Noordierse vertegenwoordigster vindt juist voor huisvrouwen (dat benadrukt de 'waarde' van de opvoeding van kinderen) invoering van een basisinkomen essentieel. Nederlandse vertegenwoordigers/sters benadrukten het gevaar voor een 'huishoudloon' wanneer een zo gering percentage van de vrouwen (in Nederland) betaald werk heeft. Men kan zich voorstellen dat het laatste onderdeel van het congres 'naar een Europese strategie' niet geheel opleverde wat sommigen zich voorgesteld hadden.

Europese strategie

Los van de verschillende standpunten over de wenselijkheid van een basisinkomen zou een eventuele gelijktijdige Europese invoering vastlopen op de volstrekt ongelijkwaardige ontwikkeling van de sociale zekerheidsstelsels in de diverse landen. Wat voor de één een immense verbetering betekent kan voor een ander land een enorme achteruitgang betekenen. De discussie hierover kwam dan ook niet verder. Hooguit kunnen de links-radikalen in Europees verband technische invoeringsvoorstellen ontwikkelen en uitwerken. In die zin komt er ook nog wel een vervolg op het congres. Het belang van dit congres ligt toch vooral in de wandelgangen, de onderlinge contacten en uitwisseling van stukken en geschriften. Voor de vertegenwoordigers uit landen waar de discussie over basisinkomen reeds geruime tijd loopt zal er weinig 'nieuws' verteld zijn. Voor de anderen die zich vaak op een moreel en ethisch standpunt stellen en zich nog weinig met de strategische consequenties en mogelijkheden van de invoering van een basisinkomen beziggehouden hebben is er een hoop stof tot nadenken aangeleverd. Dat kan op langere termijn alleen maar winst betekenen.

MARTIEN BOUWMANS

Een politieke mijlpaal in Eritrea

In een smalle rotsachtige vallei met als enige toegangsweg een droge rivierbedding is een grote congresshal gebouwd. Ongeveer 2000 mensen hebben daarin een comfortabele zitplaats. De hal is half in de berg uitgehakt en heeft de vorm van een amphi-theater. Als je bovenop de berg staat zie je niet dat er vlak onder je een congresshal is. Het geheel is fantastisch gecamoufleerd en ziet er uit als een zanderig, met verspreide struikjes bespikkeld stuk berg.

In deze hal ben ik als waarnemer aanwezig geweest bij het tweede Nationale Congres van het Eritrean People's Liberation Front. Met mij waren er nog een honderd buitenlanders uit diverse Europese en Afrikaanse landen aanwezig. De Eritreers uit de bevrijde gebieden, achter de frontlijn en wonend als vluchteling in de rest van de wereld werden vertegenwoordigd door 1370 afgevaardigden.

De voornaamste gebeurtenis van de openingszitting bestond uit een politieke verantwoording van de afgelopen tien jaar. Uitgebreid werd ingegaan op de gevolgen van de Russische interventie. De Sovjet Unie verleent vanaf 1978 enorme militaire steun aan het Ethiopische regime. Daardoor is de strijd in Eritrea anders gelopen als het EPLF oorspronkelijk had gepland. Namelijk in 1977 vlak na het eerste congres is het EPLF in staat geweest bijna heel Eritrea in handen te krijgen. Men stond letterlijk voor de poorten van de hoofdstad Asmara. De Sovjet Unie die vanaf het begin het Eritrese streven naar zelfschikking moreel ondersteunde, is toen ingegaan op het verzoek van Ethiopie om militaire steun. Het EPLF heeft zich toen teruggetrokken in de onherbergzame Sahel-regio.

Deze historische verklaring diende als basis voor de verantwoording van het beleid op sociaal en economisch gebied. Samen met de Eritrese afgevaardigden werd dit beleid door het Centrale Comité uitvoerig besproken en bijgesteld voor de toekomst. Men koos een nieuw Centraal Comité, te vergelijken met een Parlement, en een nieuwe Secretaris-Generaal in de persoon van Isaias Aferworki.

Tijdens de slotzitting was de algemene teneur dat het nieuwe beleid pragmatisch en flexibel zal zijn, gericht op het nationaal belang. Het diplomatieke werk in Europa, de Verenigde Staten en Afrika krijgt prioriteit om zo een politieke oplossing voor dit uitzichtloze conflict naderbij te brengen.

Dit conflict is uitzichtloos omdat er de afgelopen jaren een patstelling is ontstaan. Beide partijen kunnen niet winnen. De frontlijn die dwars door Eritrea loopt, honderden kilometers lang, bestaat uit loopgraven en goed verdedigbare plaatsen.

Hier doorheen lopend, gebukt vanwege de toch wat angstige nabijheid van de Ethiopiërs, is goed te zien hoe grillig deze loopgraven zich uitstrekken over de toppen van de bergen. Aan de binnenkant van deze gangetjes kom je in de

rotsen uitgehakte ruimtes tegen waar de strijders leven, slapen en les krijgen.

Het Ethiopische leger loopt zich al jaren stuk op deze fortificaties. De Eritrese bevolking lijdt erg veel onder de regelmatige bombardementen waarbij ook napalm wordt gebruikt. Toch is het EPLF ondanks de voortdurende strijd in staat geweest een spectaculaire ontwikkeling in gang te zetten op allerlei terreinen en voornamelijk met Eritrese deskundigheid.

Overall vind je dorpscomitees, de organisatiegraad van de bevolking is hoog. Er gebeurt enorm veel op landbouwgebied, in de gezondheidszorg en op het terrein van edukatie. Rondreizend kom je onder de indruk van de toewijding van de EPLF-mensen en van hun technische kennis. Een voorbeeld is de prioriteit voor recycling. Alles wordt opnieuw gebruikt. Machineonderdelen worden nagemaakt uit afval van metaal. Je kunt zelfs een douche nemen waarbij het water uit een halve fragmentatiebom stroomt.

Al met al was het een uiterst boeiende reis door een stukje Afrika waar de invloed van de supermachten vanwege de strategische belangen al jaren voor een behoorlijke instabiliteit zorgt en ontzettend veel menselijk leed veroorzaakt. Mensen hebben recht op zelfbeschikking, en dat is het streven van het Eritrese volk.

BEA STOLTE

PARTIJBESTUUR

De eerste avond van de lange partijbestuursvergadering van juni werd beheerst door de discussies over de wethouders in Leiden en Delft. Elders in Bevrijding wordt daar uitvoerig over geschreven. De volgende dag is begonnen met een evaluatie van de bewogen vorige dag waarbij ook Karina Abelman, die de vorige avond was afgetreden als PB-lid, nog aanwezig was. Gediskussieerd werd vervolgens o.a. over de actuele ontwapeningsvoorstellen van Gorbatsjov en Reagan. Een voorstel voor een speciale benadering door de PSP van jongeren wordt verder uitgewerkt.

Het belangrijkste deel van de zaterdagmiddag werd besteed aan wat de voorstellen aan het najaarskongres zouden moeten zijn voor wat de omvang en samenstelling van het partijbestuur betreft en voor een nieuwe manier van kongresseren. Algemeen bleek men wel te voelen voor een verkleining van het partijbestuur. Zes leden wilden daarbij vrij ver gaan en maar drie politiek sekretarissen er in laten (sociaal-ekonomisch), vrede en buitenland), zes anderen wilden nog drie politiek sekretarissen meer erin. Beide voorstellen gaan nu naar het kongres. Verder zal de partijraad worden voorgesteld om of het PB of een commissie een beleidsplan te laten voorbereiden ter behandeling op het kongres op basis waarvan het nieuwe partijbestuur vervolgens een werkplan kan maken. Voor wat het kongresseren stelt het PB een eendaags kongres voor waarbij veel meer dan tot nu toe alleen over hoofdlijnen gepraat wordt en waarop daarnaast ruimte is voor andere actuele discussies bijvoorbeeld in workshops. Gekoppeld hieraan moet worden een jaarlijks te organiseren dag vergelijkbaar met 9 mei jl. Over deze voorstellen heeft de partijraad intussen al vergaderd op 27 juni.

PAUL DENEKAMP

DELFT

Ruim een jaar geleden werd het Partijbestuur gekonfronteerd met problemen in Leiden en Delft. In tegenspraak met de richtlijnen, zoals die door het Kongres waren vastgesteld, kwam men in beide steden tot kollegedeelname met VVD (Leiden) en CDA (Delft). Hoe het in Leiden verder is gegaan leze men in "Op Lokatie" in dit nummer. Hier meer over Delft.

In de afdeling Delft was/is er sprake van twee diametraal tegenover elkaar staande 'kampen'. Van kommunikatie over en weer is nauwelijks sprake. Het PB stelde dan ook een commissie in met twee leden van het PB en een vertegenwoordigster van elke groep in Delft. Na geruime tijd kreeg het PB de konklusies van de kommis-

sie op tafel. Helaas was ook de commissie niet eenstemmig. Wel was de commissie het eens over een aantal konstateringen – zoals het feit dat de afdeling al sinds 1985 met grote problemen kampt waarbij de elkaar afwisselende besturen niet bij machte zijn geweest daar verandering in te brengen. Ook was men het erover eens dat de inbreng van PSP-standpunten in de radikaal-linkse raadsfractie onvoldoende en onduidelijk is. Zowel voor afdelingsleden als het raadslid werd opgemerkt dat hun optreden niet altijd korrekt is – bovendien stelt het raadslid zich onvoldoende terughoudend op.

Over een drietal konklusies bestond ook eenstemmigheid: a. van buiten de afdeling moet een 'bemiddelaar' worden aangezocht die de afdeling voorlopig zal begeleiden; b. de afdeling stelt een werkgroep gemeentepolitiek in, die de politieke meningsvorming inhoudelijk initieert en koördineert; c. het afdelingsbestuur krijgt de opdracht een plan de campagne op te stellen en met betrekking tot het funktioneren van de afdeling en het herstellen van de politieke verhouding tussen afdeling en fraktie.

Een deel van de commissie wilde vervolgens dat het raadslid diende worden te vervangen. Zo niet, dan eiste men verbreking van het plaatselijk samenwerkingsverband c.q. beëindiging van de kollegedeelname.

Het andere deel van de commissie (een PB-lid en een Delfts lid) wilde het laten bij de hierboven genoemde drie konklusies.

Het laatste voorstel werd door het Partijbestuur gevolgd met tien stemmen voor, drie tegen en twee onthoudingen.

De PB-leden Paul Meertens en Karina Abelman trokken daaruit de konklusie dat zij hun PB-lidmaatschap moesten beëindigen.

Wordt door de (gehele) afdeling het PB-besluit niet geaksepteed, dan kan een beroep op de Partijraad worden gedaan. Momenteel is nog niet bekend of dat ook zal gebeuren.

AKTIEPAKKET

De SEK heeft een aktiepakket tegen disciplineren van uitkeringsgerechtigden samengesteld. Het is verschenen als SEK/SVS-bulletin nr. 118. Zolang de voorraad strekt is het verkrijgbaar bij het Partijburo (020-267374).

SEK-EVALUATIE

Tijdens de vergadering van de Sociaal-Ekonomische Commissie van 19 augustus a.s. (zie agenda) vindt de jaarlijkse evaluatie plaats. Dan wordt ook de opzet voor het SEK-werk voor het komende seizoen besproken. Voor PSP-leden die er over denken om aan het werk van de SEK te gaan deelnemen, is dat een geschikt moment om er in te springen. Wil je de vergaderstukken voor die bijeenkomst ontvangen, neem dan contact op met Pieter van der Hijden (tel. 020-275003).

PRINSJESDAG

De SEK organiseert op zaterdag 19 september a.s. een themadag over sociaal-ekonomisch beleid en strijd in het komende jaar. De gedetail-

leerde agenda kun je vinden in het SEK-bulletin dat op 1 september a.s. verschijnt. Nadere inlichtingen: Pieter van der Hijden (tel. 020-275003).

LWPW

Na het aftreden van Paul Meertens als voorzitter Landelijke Werkgroep Parlementair Werk/annex PB-lid (zie staartje artikel over Delft) neemt Bert van den Berg, Honthorstlaan 86, 1816 TD Alkmaar zijn taken waar. Tel. 072 - 155346.

AGENDA

19 augustus, 19.45 - 21.45 u., SEK-vergadering; Utrecht, PSP-pand; inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020-275003.

22 augustus, 10.00 - 14.00 u., vergadering commissie socialismediskussie; Utrecht, PSP-pand; inlichtingen: Jan Gravestein, tel. 030 - 715520.

3 september, 18.30 u., Mitek-themagroep (milieu en energie), Utrecht, PSP-pand, Oudegracht 243. Inlichtingen: John Smits (080 - 238353) of Ronald Jansen (080 - 782880).

12 september, landelijke dag socialismediskussie.

19 september, 10.30 - 16.30 u., SEK-themadag over de gevolgen van Prinsjesdag; Utrecht, PSP-pand; inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020 - 275003.

De Helling

De Helling is een onafhankelijk links tijdschrift. De initiatiefnemers tot het tijdschrift gaan ervan uit dat linkse politiek in de jaren tachtig niet langer meer een vanzelfsprekende binding aan een van de bestaande linkse partijen veronderstelt.

Dat betekent onder meer dat, ondanks de in de pers gewekte suggestie, het initiatief tot *de Helling* niet gezien moet worden als onderdeel van een streven naar samenwerking tussen de drie kleinere linkse partijen: CPN, PPR en PSP. Het initiatief komt weliswaar voort uit de wetenschappelijke bureaus van deze drie partijen, maar richt zich uitdrukkelijk op alle op vernieuwing en verandering gerichte krachten in de samenleving.

De Helling wordt een geïllustreerd magazine dat vijf keer per jaar verschijnt. Het blad krijgt een gevarieerde inhoud: naast degelijke achtergrondartikelen zal het reportages, interviews, essays, columns en een aantal informatieve rubrieken bevatten. Het eerste nummer verschijnt in september 1987.

De Helling wordt uitgegeven door de Stichting voor Linkse Politiek. De redactie van de *Helling* wordt gevormd door Marianne van den Boomen, Willem de Bruin, Wout Buitelaar, Jet Bussemaker (o.v.), Florian Diepenbrock, Chris Huinder, Henk Krijnen (coördinerend redacteur), Paul Kuijpers (o.v.), Alexander de Roo, Karin Spink en Jos Vernooy.

Adres redactie:

De Helling / Tijdschrift voor Linkse Politiek
Postbus 15240
1000 BM Amsterdam

ONDERZOEKSKOMMISSIE KLAAR

Leiden ontzet

In Leiden kwam na de raadsverkiezingen van maart 1986 een kollege van B&W tot stand met naast een wethouder uit Links Leiden (waarin de PSP deelneemt) en wethouders van de PvdA bovendien wethouders van de VVD. Daarmee was in strijd gehandeld met kongresuitspraken van de PSP. Dit was voor het partijbestuur van de PSP aanleiding om een onderzoekskommissie in te stellen. Onlangs heeft deze commissie haar konklusies en aanbevelingen aan het PB aangeboden. Belangrijkste uitkomst: het PB stemt in met deze konklusies en aanbevelingen. Dat betekent dat het wethouderschap in Leiden tijdelijk wordt gedoogd. Een verslag.

Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 1986 kende de Leidse gemeenteraad een progressieve meerderheid. De PvdA bood aan een kollege te vormen van PvdA, Links Leiden en VVD. Links Leiden wees dit niet af, men opteerde om de VVD eruit te onderhandelen. In de onderhandelingen werden 76 van de 86 amendementen van Links Leiden op het concept-kollegeprogramma aanvaard. Dit in tegenstelling tot de VVD, die alle 16 ingebrachte punten van tafel zag gaan. Desondanks bleef de VVD aan de onderhandelingstafel zitten en aksepteerde het programmatisch akkoord. Links Leiden probeerde nog het gesloten akkoord open te breken op het punt van de zetelverdeling. Het uiteindelijke bod werd: vier wethouders voor PvdA, één voor Links Leiden en één voor de VVD. Omdat zoveel punten van Links Leiden in de onderhandelingen waren geaksepteerd, vonden de onderhandelaars dat je als PSP nu moeilijk meer terug kon. Met zeven stemmen voor, zes tegen en twee onthoudingen stemde de Leidse PSP-ledenvergadering in met het nemen van kollegeverantwoordelijkheid, wetende dat dit besluit in strijd is met de Kongresuitspraken over kollegesamenwerking van het Rotterdamse kongres. Sindsdien funktioneert PSP'er Hans de la Mar als wethouder in de artikel-12-gemeente Leiden. Zijn portefeuille bestaat met name uit sociale zaken, ouderen-, jongeren- en antidiskriminatiebeleid.

Onderzoekskommissie

In juni 1986 was deze kwestie voor het Partijbestuur aanleiding om de onderzoekskommissie Leiden te installeren. Hierin zaten twee partijbestuursleden (Sander Doeve en Paul Meertens), een afdelingslid namens de minderheid en een lid namens de meerderheid (Bob Nieman en Paula Middendorp). Het PB besloot dat „de

kommissie tezamen met de betrokken leden in Leiden voor een goede ondersteuning, met name op politiek en strategisch gebied moeten zorgdragen”. Ook stond in het PB- besluit: „Beide partijen – partijbestuur en afdeling – dienen zich vooraf te binden aan konklusies, die door de commissie in eensluidendheid getrokken worden.” De onderzoekskommissie heeft in december 1986 haar onderzoekspunten/aandachtspunten in een ledenvergadering met de leden besproken. Eind februari 1987 rondde de onderzoekskommissie Leiden haar concept-rapport af. Daarop kwamen nog een tweetal reacties die in de uiteindelijke rapportage zijn verwerkt. Begin juni zijn de aanbevelingen en konklusies van de onderzoekskommissie Leiden in het partijbestuur van de PSP besproken. Omdat de aanbevelingen in konklusies „eensluidend” door de commissie zijn geformuleerd, heeft het PB ingestemd met het commissierapport.

Voorlopig gedogen

Welke aanbevelingen en konklusies heeft de onderzoekskommissie in haar rapport neergelegd? De onderzoekskommissie is van mening dat het eindoordeel van de onderzoekskommissie Leiden geen precedent mag zijn voor andere afdelingen om elders in kolleges met VVD of CDA deel te nemen. Dat geldt ook voor een volgende kollegeperiode in Leiden zelf. De onderzoekskommissie is verder van mening dat het nu onvoldoende mogelijk is om een konklusie te trekken over het wel of niet doorgaan met de huidige situatie. Dat komt omdat er op dit moment weinig zicht is op een duidelijke invulling van de nog op stapel staande bezuinigingen van f 14 miljoen en de rol van de wethouder/fractie/ afdeling hierin en vanwege onduidelijkheid over het te voeren structurele gemeentebeleid en de invloed van Links Leiden daarop. Een dergelijk oordeel kan pas later door de afdeling zelf worden geformuleerd aan de hand van criteria, waarvoor door de commissie een aantal suggesties zijn gedaan. Dit alles betekent dat voorlopig de kollegedeelname niet wordt goedgekeurd, maar wordt gedoogd totdat een eindoordeel is uitgesproken door de PSP-afdeling Leiden.

De onderzoekskommissie beveelt de afdeling Leiden aan binnenkort een discussie te voeren over het scheppen van waarborgen ter minimalisering van de informatiekloof tussen wethouder enerzijds en fractie/raads werkgroep/afdeling anderzijds. Over die – groeiende – informatiekloof is momenteel namelijk nog niets geregeld. Ook beveelt de commissie aan om tot afspraken te komen over de tijdsbesteding aan het bestuurswerk gezien het feminisiekongres (30-uur-eis). Voorts wordt de PSP-Leiden aanbevolen om binnen afzienbare tijd plannen te ontwikkelen over hoe een gerichte strategie naar de VVD toe kan worden gevoerd om zodoende tot een sterkere positie te komen in de gemeenteraad en het kollege. Ten slotte beveelt de onder-

zoekskommissie aan dat binnen de afdeling een discussie wordt gevoerd om de werkwijze en strategie, gevoerd door wethouder, fractie en afdeling met betrekking tot buitenparlementaire acties te verbeteren. Aan het slot van haar stuk merkt de onderzoekskommissie nog op dat onvoldoende is onderzocht in hoeverre het gebruik maken van wettelijke marges onderdeel is geweest van de vrije beleidsruimte die de wethouder in het kollege neemt of krijgt.

Het wethouderschap van Hans de la Mar in Leiden wordt dus voorlopig gedoogd. Het eindoordeel ligt bij de Leidse achterban. Hierbij zullen de invulling van op stapel staande bezuinigingen in Leiden een belangrijke rol spelen, maar ook de vraag of Links Leiden er in zal slagen de nu nog vrij onbetekenende rol van de VVD in het kollege van B&W op dat niveau te houden of liefst nog geringer te maken.

ROB SNEL

ZOETERMEER

De PSP-afdeling Zoetermeer heeft onlangs het vertrouwen opgezegd in Ton Pothoven (CPN), raadslid voor de gemeenteraadsfractie Links Zoetermeer van PSP/CPN/PPR. Dat blijkt uit een brief die het afdelingsbestuur aan het raadslid heeft gestuurd. De afdeling stelt er geen vertrouwen meer in te hebben dat het raadslid zich alsnog de nodige politieke kwaliteiten eigen maakt om mede namens de PSP op te treden en in voldoende mate voor ondersteuning en terugkoppeling zorg te dragen. Men geeft het raadslid in overweging zijn zetel beschikbaar te stellen. Nadat het raadslid het overleg met de PSP-vertegenwoordiger in de fractie had afgebroken, werd de samenwerking door deze laatste als niet meer werkbaar beschouwd. In een ledenvergadering hierna is een beoordeling gemaakt van het politieke werk van de fractie tot dan toe. Uitgesproken werd dat dit volstrekt beneden alle verwachtingen is gebleven en onvoldoende werd bevonden om de PSP erin te kunnen herkennen. Bovendien werden grote vraagtekens gezet bij de politieke koers in het raads werk. Om de impasse te doorbreken besloot de PSP een formeel gesprek met raadslid Pothoven te houden. Hierin deed het raadslid een aantal kortetermijntoezeggingen. Een maand later werd geconstateerd dat er nog aanwijzing was dat iets van de toezeggingen werd ingevuld en dat het raadslid van Links Zoetermeer zelf nog geen enkel initiatief had genomen om de impasse te doorbreken. Dat bracht de PSP tot het opzeggen van het vertrouwen. Binnenkort zal worden besproken of de Zoetermeerse PSP al dan niet definitief uit het plaatselijke samenwerkingsverband zal treden.

FRAKTIE AKTIEF

Huursubsidie

Kort na het verschijnen van de eerste berichten over de nieuwe aanval op de huursubsidie door het kabinet Lubbers heeft de fractie een persbericht uitgegeven. Kern daarvan was het afwijzen van de maatregelen. Tevens werd er op gewezen dat de ontwikkeling die nu is ingezet sterk in het voordeel van de koopwoningen is. Over de daling van de inkomsten van het huurwaardeforfait bijvoorbeeld wordt door het kabinet met geen woord gerept.

De commissie volkshuisvesting heeft inmiddels besloten in september een hoorzitting aan de individuele huursubsidie te wijden. Protesten van landelijke belangengroepen en enkele gemeenten zijn al binnen. Het onderwerp is belangrijk genoeg om in alle gemeenten aan de orde te stellen en daarbij niet alleen in de verdediging te gaan maar ook in de aanval. Waarom is er nog steeds geen stelsel waarin de woonlasten op een goede manier gerelateerd worden aan het inkomen. Ook daarover kunnen eisen gesteld worden op gemeentelijk niveau. PW

IGGI- konferentie

Zelfs Erica Terpstra ging het dit jaar langzamerhand te ver: „Wat heeft het ons tenslotte opgeleverd! We horen al jaren van de minister van ontwikkelingssamenwerking dat hij de mensenrechten in de wandelgangen van de IGGI-konferentie aan de orde zal stellen!” Het is inderdaad een herhaling van zetten.

Ook dit jaar besprak de Kamer met de minister van ontwikkelingssamenwerking de IGGI-konferentie, de conferentie van donorlanden voor Indonesië, waar ditmaal zo'n zes miljard gulden aan leningen werd gegeven. Nederland heeft haar bijdrage verhoogd van f 179,- tot f 230 miljoen. Dit alles niettegenstaande het feit dat Indonesië langzamerhand één van de grootste schuldenlanden in Azië is geworden en inmiddels méér terugbetaalt aan haar buitenlandse schuldeisers dan zij door middel van nieuwe kredieten ontvangt.

Andrée van Es vroeg in het mondeling overleg minister Bukman bij het Indonesisch regime de willekeur van de nog dreigende executies en het gebrek aan persvrijheid aan de orde te stellen. Ze vroeg de minister om op de konferentie zijn bezorgdheid uit te spreken over de Wet OR-MAS, die zg. 'non-gouvernementele' organisaties onder controle van het regime moet brengen. Deze organisaties – die een belangrijke rol spelen bij de uitvoering van de ontwikkelings-

hulp – dreigen hiermee het laatste beetje onafhankelijkheid te verliezen.

Maar de minister zag, zoals gezegd, alleen kans om „en marge van de IGGI-konferentie, in de wandelgangen, mensenrechtenkwesties aan de orde te stellen”.

De vergelijking dringt zich op. Een maand geleden een ander mondeling overleg over een andere ex-kolonie waar het met de mensenrechten niet zo fraai is gesteld. Daar bogen dezelfde Kamerleden zich – close reading – over de concept-grondwet van Suriname om tenslotte tot de konklusie te komen dat het voor hervatting van de ontwikkelingshulp nog te vroeg is. En al deelt de PSP-fractie die konklusie: het paternalisme in het ene geval steekt wel erg schril af bij de blinde vrijgevigheid als het om Indonesië gaat. (JL)

Surinaamse kwesties

Al een paar maanden verschijnen berichten over plannen voor de export van chemisch afval naar Suriname om dit afval daar te dumpen. De export en dumping van het afval zijn met veel onduidelijkheid omgeven, maar vast staat dat een poging wordt gedaan om de Nederlandse milieu-wetgeving te omzeilen door gebruik te maken van de Surinaamse behoefte aan vreemde deviezen.

Het gaat hier bovendien om een ontwikkeling waarbij het Caraïbisch gebied steeds meer in trek komt voor dumping van chemisch afval uit de Verenigde Staten en West-Europa.

Ook in Suriname bestaat verzet tegen deze plannen. In schriftelijke vragen aan minister Nijpels van VROM heeft Andrée van Es opheldering gevraagd over de mogelijke dumping en hem verzocht pogingen in het werk te stellen om te voorkomen dat het Caraïbisch gebied het vuilnisvat wordt van westers afval.

Het deviezentekort van de Surinaamse regering speelt ook een rol in de moeilijke financiële positie waarin Surinaamse studenten in Nederland zijn geraakt.

Surinaamse studenten in Nederland van wie de ouders in Suriname wonen hebben geen recht op studiefinanciering en zijn afhankelijk van een ouderlijke bijdrage. Al sinds 1983, toen de beperking van de deviezen-uitvoer werd ingesteld, zijn Surinaamse studenten door deze maatregel gedupeerd. In 1984 is op initiatief van het PSP-Tweede Kamerlid Wilbert Willems een noodregeling ingesteld voor de getroffen studenten. Deze regeling – van de ministers van Onderwijs en Ontwikkelingssamenwerking – geldt echter alleen voor studenten die in het studiejaar 1983-1984 waren ingeschreven. Inmiddels is de deviezenmaatregel verscherpt en is een nieuwe groep Surinaamse studenten in ernstige financiële moeilijkheden geraakt.

Bij het debat over de problemen bij de uitvoering van de Wet Studiefinanciering – waarover in de volgende Bevrijding méér – heeft Andrée van Es minister Deetman in een motie gevraagd de noodregeling voor Surinaamse studenten ook van toepassing te verklaren voor studenten die na het studiejaar 1983-1984 door de deviezenbeperking zijn getroffen.

De minister heeft toegezegd uitbreiding van de noodregeling met zijn kollega van Ontwikkelingssamenwerking te zullen bespreken. (JL)

Dag Joop Vogt

Op 22 juni heeft Joop Vogt zijn laatste dag in de Eerste Kamer doorgebracht. Bijna 10 jaar heeft hij voor de PSP aan 'de overkant' gezeten. Het eerste jaar dat hij er zat was ook de PSP-Tweede Kamerfractie net gereduceerd tot één lid. We hielden onze fractievergaderingen bij Joop en lunchten dan in het plechtstatige restaurant waar even oude obers als senatoren rondliepen.

Joop heeft zijn werk in de Eerste Kamer bewonderenswaardig gedaan. Pakte steken op die de Tweede-Kamerfractie liet vallen. Oogstte waardering door op de Antillen niet mee te doen aan alle verplichte nummers van de parlementariërs, maar te gaan praten met linkse groepen en van die gesprekken ook weer verslag te doen bij de Antilliaanse organisaties in Nederland. Vroeg af en toe hoe 'wij' gestemd hadden; verbaasde zich soms ook daarover.

Joop beet zich vast in problemen die op zijn weg kwamen. Het meest recente voorbeeld daarvan zijn zijn activiteiten ten behoeve van Harm Dost geweest, die volkomen illegaal in een Westduitse gevangenis terecht is gekomen. Eigenlijk vindt Joop Vogt de Eerste Kamer veel te sloom. Dus waarschijnlijk zal hij nu weer meer tijd hebben om Gelderland onveilig te maken. En te zwemmen, natuurlijk. Kilometers lang. Want geduld moet je hebben voor de Senaat. En voor de PSP.

ANDRÉE VAN ES

PSJG TOER augustus

6 - 16 AUGUSTUS PSJG-TOER
TEGEN HET MILITARISME

Van 6 tot 16 augustus trekt de PSJG-toer tegen het militarisme door Nederland. Een ad-hoc theatergroep, het doolhof van de macht en een muziekgroep zullen het hooggeëerde publiek in Rotterdam, Delft, Amsterdam, Zaandam, Utrecht, Hengelo, Wageningen en Maastricht versted doen staan. Militaire objekten op deze route gelegen, zullen deze tien dagen niet veilig zijn. De theatergroep begint twee weken van te voren in Amsterdam te oefenen. Als je zin hebt mee te doen, ben je van harte welkom. Slaapplaatsen in Amsterdam kunnen geregeld worden. Ook als je een prima clown bent, goed kan vuurspuwen, aardig gitaar speelt of je hond de meest waanzinnige trukjes kan laten doen, lijkt het ons leuk als je met de toer meegaat. Er kunnen zich ook vrijwilligers aanmelden voor een stoomkursus akrobatiek, en verder zijn er altijd mensen nodig voor de meest uiteenlopende klussen. Geneer je niet, meld je aan! Als je langs bovenstaande route woont en je lijkt het leuk dat de toer ook iets in jouw plaats doet, bel dan even naar de PSJG (tel: 020-267374).

Internationaal jongeren- vakantie kamp in Thessaloniki Van 20 tot 30 augustus wordt er in Thessaloniki (Griekenland) een internationaal alternatief jongeren vakantie kamp gehouden. 5 jongerenorganisaties, Die Grünen (Duitsland) Les jeunes des Arcs en Ciel (Frankrijk), Aristeres Sysprosis (Griekenland), Democrazia Proletaria (Italia) en de PSJG (Nederland) roepen alternatieve jongeren in Europa op dit kamp te bezoeken.

Het is niet de bedoeling dat het een saai diskussiekamp wordt.

Elke dag staat in het teken van een bepaald thema, maar de richtlijn is dat per dag maar 3 uur "gewerkt" wordt. Dit "werken" moet je breed opvatten, dit kan zowel discussie, als teater of iets anders zijn.

De voertalen zijn Frans en Engels, dat wil zeggen dat alle discussies naar die talen "getolkt" worden. Het kamp zal ook zeker twee gemeenschappelijke acties voeren, waarbij er één gericht zal zijn tegen het militarisme. Een internationaal kamp-dagblad en een kamp-radio moeten de contacten verder verstevigen. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat het een discussie-kamp voor jonge partijleden wordt, **iedereen die ergens actief in is, wordt uitgenodigd!**

Beslissingen ter plekke zullen door alle deelnemers gezamenlijk genomen worden. De hele opzet van het kamp, staat dan ook aan het begin van het kamp ter discussie. De te behandelen thema's zijn tot nu toe:

- Ekologie en omgeving (bv de verschillende manieren van strijd van de AKB, jongerenhuisvesting en kraken, milieuvervuiling)
- Scholieren/studenten beweging en onderwijs/opvoeding
- Vrede (verschillende vormen van strijd, dienstweigeren, rechten van soldaten)
- Leven met onze verschillen (multiculturele samenleving, seksualiteit)
- Staats-repressie
- Internationale solidariteit
- Jongerenkultuur
- Werk (werkloosheid, arbeidsetos, werk weigeren)

Vrouwen kunnen op het kamp beslissen of ze een vrouwendag organiseren of het programma gemengd dan wel alleen met vrouwen doorlopen.

Het kamp ligt aan een schitterend strand, de zon schijnt er altijd en ter verhoging van de feestvreugde wordt iedereen verzocht muziekinstrumenten mee te nemen!!

Wat gaat dat kosten?

Het kamp kost ongeveer 8 gulden per persoon per dag (kampinggeld en bijdrage organisatiekosten). Vanuit Nederland gaat er een groep die door middel van een kollektieve keuken en gezamenlijk vervoer de kosten wil drukken. De keukens is al geregeld, we zijn alleen nog op zoek naar goedkope busjes. Afhankelijk hiervan zal het kamp je met reis, eten, en kampkosten tussen de 400 en 550 gulden gaan kosten. Opgave door middel van een kaartje of telefonies bij de PSJG.

Emma's dilemma

In het voorjaar verscheen een nieuw 'politeek cultureel maandblad' - uitgegeven door de Stichting Rode Emma, onder de titel "Dilemma". Achter "Rode Emma" gaan een aantal mensen schuil, die destijds rond het konfliktlijsttrekkerschap de PSP hebben verlaten en de PSO hebben opgericht. Inmiddels hebben zij ook de PSO weer verlaten. Ze moeten overigens niet worden verward met de groep die op ons 9-mei-feest het pamflet van de Revolutionair Socialistische Partij heeft verspreid - dat zijn weer anderen. Als ik het allemaal goed begrepen heb is de toenmalige PSO in drieën uiteen gevallen: de PSO bestaat formeel nog, de groep rond Dilemma en de RSP. Maar goed, Dilemma dus.

Inmiddels is het derde nummer van het blad verschenen en het zou onzin zijn daaraan in Bevrijding geen aandacht te schenken. Het blad ziet er goed uit, dat om te beginnen. Wat de inhoud betreft: een tweetal artikelen over arbeid en werkgelegenheid, die kwa visie nogal uiteenlopen. Maar ze zijn dan ook bedoeld om de discussie onder de lezers op gang te brengen. Nard Loonen gaat uitvoerig in op een in 1926 in Praag verschenen toneelstuk over de robotmaatschappij, dat naar zijn mening nog steeds angstwekkend aktueel is. De voor mij meest intrigerende bijdragen (2x) zijn gewijd aan het zogenaamde 'daklozenberaad' dat op 16 mei door enkele Dilemma-medewerkers in Utrecht werd georganiseerd en waaraan o.m. Fred van der Spek deelnam. Het frappante is dat in beide ooggetuigeverslagen de konklusie getrokken wordt dat het er niet in zit dat uit dit daklozenberaad een nieuwe partij gevormd kan worden. Zowel Ton Geurtsen als Nard Loonen concentreren zich op het begrip 'macht'. Ton schrijft: „de vraag naar geheel andere manieren van politiek bedrijven, naar gedragsvormen die geen kopie zijn van een machtspolitiek (...) lijkt temidden van de partijpolitieke verloederding niet eens meer gesteld te kunnen worden”. En: „Een eventuele nieuwe organisatie zal (...) moeten voldoen aan de blijkbaar zo vaak als truttig beschouwde 'menselijke omgangsvormen'.” Nard Loonen formuleert het zo: „Ik denk dat er iets heel anders nodig is om als uitgangspunt voor politiek en sociaal handelen: de volstrekte afwijzing van het machtsdenken.” En: „Een nieuwe partij, die naar aard, structuur en werkwijze lijkt op wat al bestaat, is overbodig.” Beide stukken lezend, speelde kontinu een citaat uit de afscheidstoespraak van Willy Brandt door m'n hoofd: „Macht kan het karakter van mensen misvormen, maar onmacht niet minder.” Dat lijkt me het dilemma, waar we in de PSP ook alles van weten.

HENK BRANDERHORST

Dilemma, maandblad f 30,- p.j. Postgiro 4746927 t.n.v. Rode Emma te Amsterdam. Losse nummers f 5,25 (inkl. porti).

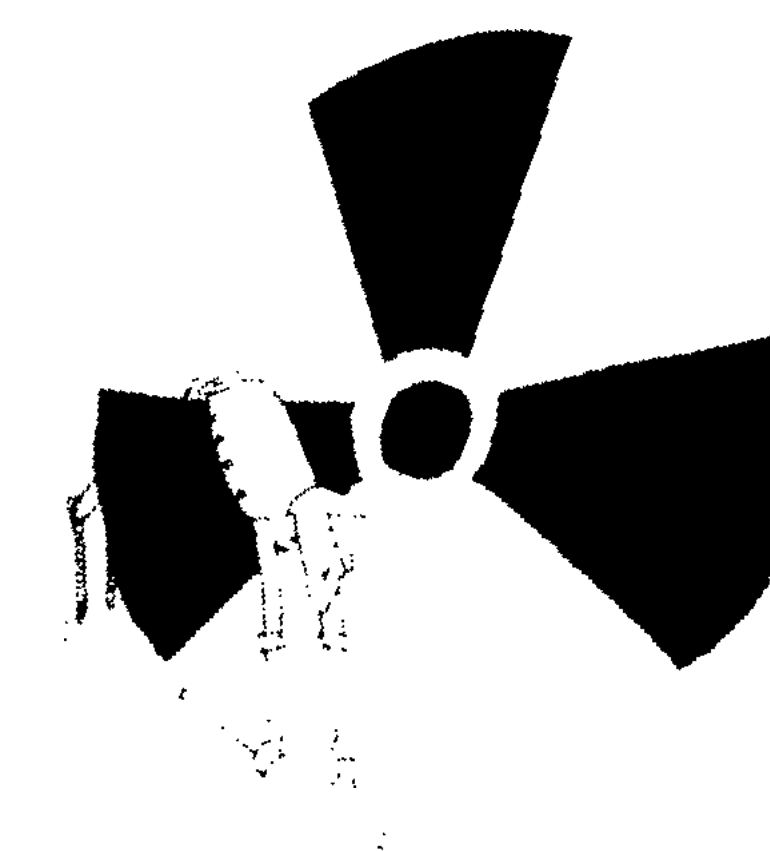

ONDERSTE BOVEN

De AKB leeft. De anti-kernenergiebeweging heeft weer twee boeiende brochures laten verschijnen: het Tsjernobylmagazine — een gedegen overzicht van alle gevolgen van de ramp. Te bestellen via tel. 013 - 35 15 35. Daarnaast is "De nukleaire gids" uitgegeven — een uitgebreide speurlijst van bedrijven en instellingen die betrokken zijn bij kernenergie. Kosten vier gulden. Te bestellen door f 6.50 (inkl. portij) over te maken op postgiro 4089012 t.n.v. Basisgroep Arnhem, o.v.v. Gids.

NICARAGUA MOET overleven

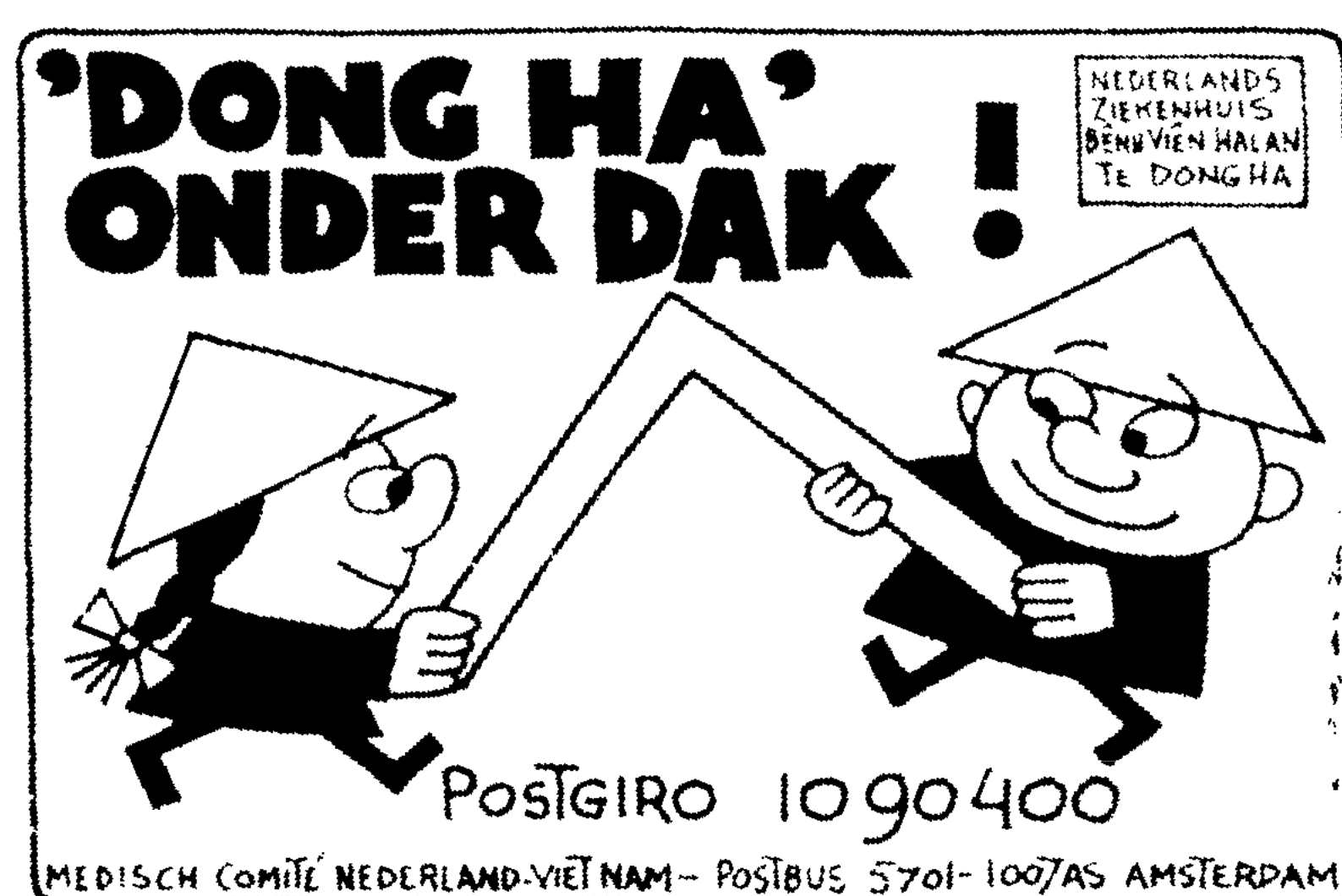
NICARAGUA. Zaterdag 18 juli is er de jaarlijkse viering van het feit dat Nicaragua 8 jaar geleden het juk van Somoza van zich afschudde. De viering vindt plaats op De Dam in Amsterdam en duurt van 12 tot 18 uur. Sprekers, muziek, infostands, video's, een kinderprogramma, etc. Motto: Nicaragua moet overleven!

Reforger. De Navo-oefening Reforger wordt dit jaar in september gehouden. Doel van de oefening is om zo snel mogelijk gevechtssklaar te zijn bij een aanval uit het Oosten. Een groot deel van deze oefening loopt via Nederlands grondgebied. Van alle kanten worden daartegen acties gepland. Inlichtingen over deze acties zijn verkrijgbaar bij Esdoornstraat 14, 3551 AJ Utrecht.

Hannes de Graaf. Ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag heeft Kerk en Vrede een boek uitgegeven over Hannes de Graaf — geschreven door Harry Zeldenrust en Paul Tichelaar. Het boek is verschenen bij KOK in Kampen. Titel: In dienst van de vrede. In de boekhandel verkrijgbaar.

Werkloze jongeren. Terwijl de werkloosheid onder de zogenoemde 'autochtone' jongeren enigszins daalt, stijgt ze onder de zogeheten 'etnische' jongeren. De Raad voor het Jeugdbeleid (tel. 020 - 76 89 95) heeft daarom voorstellen gedaan om 10.000 extra banen te creëren. Die voorstellen staan beschreven in "binnen plaats of buiten spel". Ook de AbvaKabo (tel. 079 - 53 61 61) wil hier wat aan doen, m.n. in de vier grote steden. In haar rapport "voorrang voor kansarme werkloze jongeren" geeft ze aan hoe jongeren blijvende en normale banen zouden kunnen krijgen binnen de gemeentelijke bedrijver en instellingen.

Dong Ha onderdak. Een actie van het Medisch Komitee Nederland Vietnam voor het Nederlandse ziekenhuis in Dong Ha. Dat nodig moet worden opgeknapt. Hulp is nodig. Postgiro 1090400 t.n.v. MKNV te Amsterdam.

Chilimanifestatie. 11 september, Amsterdam — een demonstratie vanaf het Beursplein (19 uur), door de stad naar het Leidseplein. Slotbijeenkomst in Paradiso. Sprekers uit de Chileense oppositie. Een week eerder, 4 september, is er een kranslegging bij het monument op de Dam. Verdere inlichtingen: 020 - 27 03 07.

Wandelklub. De anti-militaristische wandelklub "Is het hier oorlog?" loopt van 21 tot 24 juli van Den Haag naar Nijmegen. De 21e wordt begonnen met een "ludieke actie" van 6 tot 7 uur 's morgens. Voor vroege vogels dus. De wandelaars stellen zich uitdrukkelijk geweldloos op en zijn niet uit op confrontatie. Deelname kost f 85,— alles inclusief. Inlichtingen: Dirk Wolfram, Postbus 1667, Groningen.

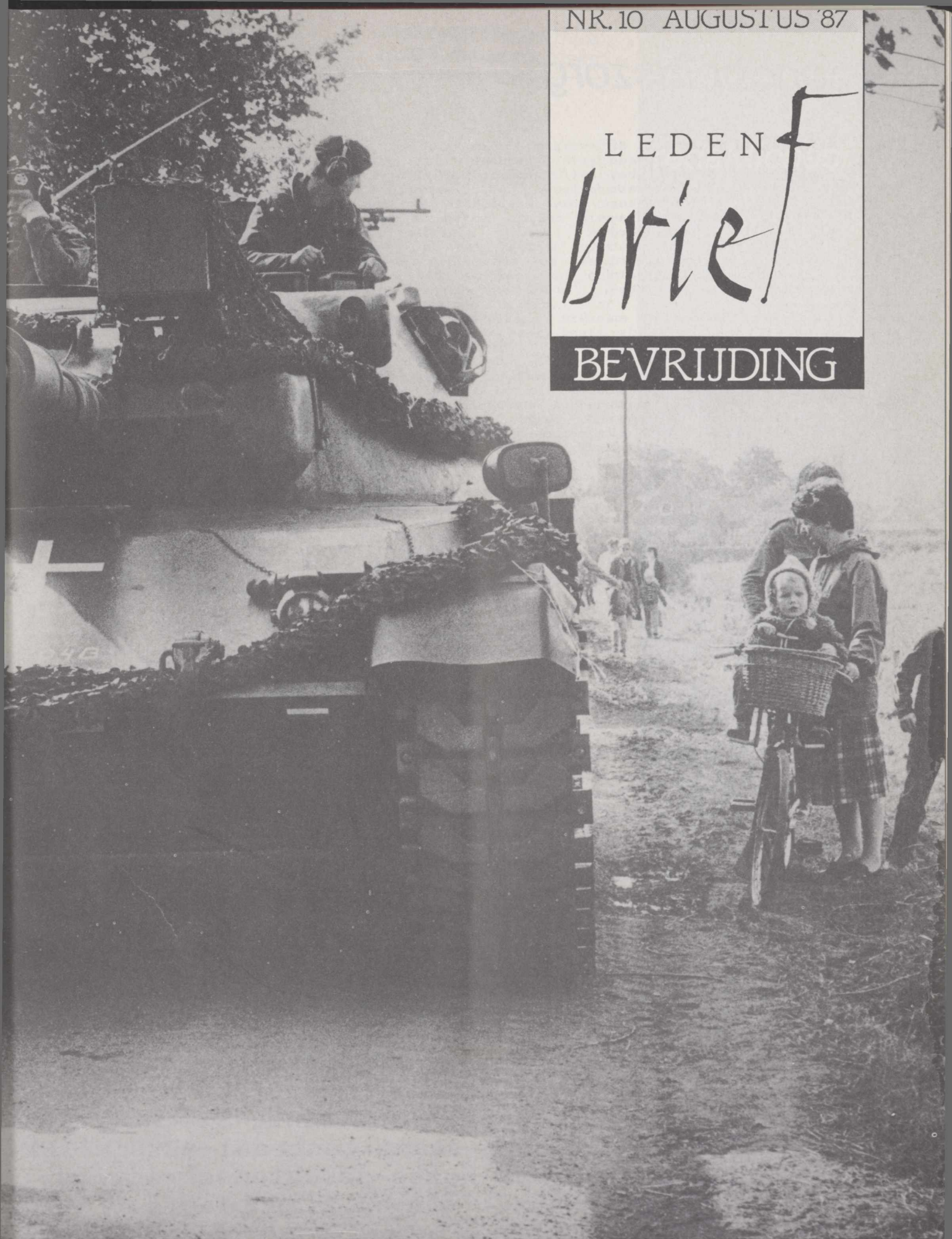

NR. 10 AUGUSTUS '87

LEDEN
brieven

BEVRIJDING

reforger '87 • vluchtelingen • gezondheidszorg

gezondheidszorg

Het begon bij Lubbers II. Bij de instelling van het tweede kabinet Lubbers zijn in het regeerakkoord afspraken gemaakt over bezuinigingen in de sektor gezondheidszorg. Een bedrag van maar liefst 1,2 miljard in hierin vastgelegd. Om dit bedrag bijeen te krijgen werd een 'zware' commissie ingesteld die een voorstel moest ontwikkelen.

Deze commissie 'Structuur en Financiering van de gezondheidszorg' werd in het najaar van 1986 ingesteld. Tot voorzitter werd benoemd dhr Wisse Dekker, ex president-direkteur van Philips international. Volgens goed bedrijfskundige normen werd een half jaar later al het produkt van de commissie Dekker uitgebracht.

In het rapport met de enthousiaste naam 'bereidheid tot verandering' worden een aantal verstrekkende voorstellen gedaan. Tot de ideologie voor de gezondheidszorg wordt verheven het introduceren van marktmechanismen. De heer Dekker schroomt zelfs niet om in het openbaar een vergelijking te maken tussen zijn compact-discs en zorgartikelen!

De meest opvallende punten in het rapport zijn:

- de invoering van een beperkte volksverzekering (basisverzekering) waarbij een deel van de huidige ziekenfonds voorzieningen zoals bijvoorbeeld geneesmiddelen nog apart commercieel verzekerd dienen te worden

- het invoeren van een aantal eigen bijdragen om de vraag naar zorg te verminderen

- het beperken van het aantal voorzieningen door reductie van ziekenhuisbedden en ouderenvoorzieningen, waarbij de functie daarvan moet worden overgenomen door 'substitutie' naar de thuiszorg.

Na enkele maanden wachten op een regeringsstandpunt is het in juni 1987 dan zover, maar..... Het plan van de commissie Dekker was slecht, zeker voor de chronisch zieken en de laagstbetaalden. Toch had dit plan een visie, zij het, een vanuit sociaal oogpunt slechte visie. De huidige plannen van het kabinet zijn gespeend van iedere visie. Het zijn platvloerse ad hoc bezuinigingen. Na alle voorstellen die het afgelopen jaar door allerlei raden en partijen zijn aangedragen, zijn de huidige plannen van het kabinet wel het meest eenzijdige en ondoeltreffende pakket maatregelen:

- f25,- bijbetaling door de ziekenfondsverzekerden bij een verwijs of herhalingskaart voor de specialist

- verhoging van de eigen bijdrage

Foto: Paul Babeliowsky/Hollandse Hoogte

De gezondheidszorg haalt op dit moment wekelijks met grote koppen de krant. Slechts één thema staat centraal: BEZUINIGEN. Een korte geschiedschrijving is op zijn plaats.

bij opname in een verpleegtehuis van f 1350,- naar f 2200,-
-schrappen van de tandheelkundige zorg voor volwassenen uit het ziekenfondspakket
-verhoging van de ziekenfondspremie met 0,6%
-een nog niet gekoncretiseerd voornemen om een deel van de ziekenfondspremie onafhankelijk van het inkomen te maken (deniveling) zonder dat een basisverzekering wordt ingevoerd.

Al deze maatregelen hebben uitsluitend betrekking op de vraagzijde en daar dan nog alleen op de mensen met een inkomen onder de loongrens waar de ziekenfondsverzekering voor geldt. Het is duidelijk dat deze voorstellen het hardst aankomen bij de laagstbetaalden; de uitkeringsgerechtigden, de ouderen en de chronisch zieken. Hoe cynisch is het dat in het regerings standpunt gesteld wordt dat er overheidsverantwoordelijkheid bestaat voor "de solidariteit en de gelijkheid in de zorg, alsmede de financiële bereikbaarheid van de zorg".
Bij al deze maatregelen staat de kwaliteit van de gezondheidszorg op het spel. Dankzij het feit dat tandheelkundige zorg

eigen risico's en/of pakketverkleining te wachten staan, aangezien de aanbodzijde volledig wordt vrijgelaten. Pogingen om ook de aanbieders van de zorg in te perken worden niet of halfslachtig gedaan. Het lijkt wel of het kabinet niet tegen de aanbodzijde op kan, durft of wil. De weg naar een elitaire gezondheidszorg á la de Verenigde Staten, waar 15% van de bevolking vrijwel geen voorzieningen meer heeft, is hiermee ingeslagen.

Het is duidelijk dat dit voor de PSP volstrekt onaanvaardbaar is. Juist op dit terrein wordt het asociale gezicht van Lubbers II zichtbaar. Er wordt een steeds grotere kloof gecreeërd tussen rijken en minder rijken in Nederland, waarbij ook minimaal noodzakelijke voorzieningen zoals gezondheidszorg nog slechts bereikbaar zijn voor een deel van de samenleving. De zeer recent aangekondigde voorstellen voor verdere bezuinigingen en instellingen voor psychosociale hulpverlening versterken dit beeld alleen nog maar. Het gaat daarbij ook niet eens meer om echte bezuinigingen, de lasten worden slechts verlegd van het collectief naar het individu waarbij de minst draagkrachtigen de dupe zullen worden. Omdat het van zeer groot belang is om aan deze ontwikkelingen een halt toe te roepen zal vanuit het PSP-partijbestuur begin september actie ondernomen worden om de leden en de afdelingen van de PSP te mobiliseren tegen de kabinetsvoorstellen. Ook zal de PSP ijveren voor ondersteuning van de initiatiefgroep "Stop eigen risico".

Deze initiatiefgroep, die meer dan 700 plaatselijke en landelijke groepen vertegenwoordigt ijvert met name voor de invoering van een volledige volksverzekering naar draagkracht.

PSP-leden die zich in willen zetten voor het behoud van de gezondheidszorg in Nederland worden verzocht dit door te geven aan hun afdeling of (als je afdeling niet funktioneert) aan het partijburo (tel: 020-267374). Begin september wordt elke afdeling een aktiepakket met folder, poster en een mapje achtergrondinformatie toegestuurd. Dit aktiepakket kan ook door individuele leden besteld worden.

GEZONDHEIDSZORG BROCHURE

Als je zou willen weten hoe het ook zou kunnen met de gezondheidszorg, lees dan de PSP brochure "Gezondheidszorg Links af". Deze brochure is te bestellen door f5,- over te maken op giro 1942440 tnv PSP, Amsterdam, o.v.v. Gezondheidszorg

redactioneel

De 2e kamer is op reces en de redactie van Bevrijding dús ook. Voor 10 weken was er geen Bevrijding gepland. Vanwege de vele dingen die op stapel staan pal na de vakantie een ekstra uitgave, gemaakt en vormgegeven door een geheel andere redactie. De eerstvolgende reguliere Bevrijding zult u 12 september ontvangen.

kolofon

PSP ledenbrief/Bevrijding nr 10, Augustus '87.

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Administratie :

Postbus 700,
1000 AS Amsterdam

tel: 020-267374

Aan deze ledenbrief werkten mee: Adri van de Born, Christa Compas, Luitje Douma, Bert Freriks, Pieter van der Hijden, Jan Gravestein, Jan Willem Rijke, HP Smeele (Lay-out), Corrie van der Velden en Evert de Vos

vakature

SVS heeft met ingang van 1 september plaats voor een ERKEND GEWETENSBEZWAARDE.

in samenwerking met de PSJG heeft zij besloten deze dienstweigeraar met name te belasten met:

- het opzetten en begeleiden van plaatselijke jongerengroepen
- het verrichten van ondersteunende burotaken

De SVS-PSJG denken dat de eerste vereisten voor het vervullen van de functie zijn:

- een grote dosis enthousiasme
- het vermogen zelfstandig te werken
- het om kunnen gaan met verschillen tussen jongeren

daarnaast moet iemand vertrouwd zijn met het verrichten van burotaken zoals het schrijven van brieven, het telefoneren etc etc, of het vermogen hebben hier snel vertrouwd mee te raken.

Wij denken dat het ook van belang is dat de dienstweigeraar zich betrokken voelt bij de organisatie en hier deel van uitmaakt.

Verdere informatie te verkrijgen bij de PSP vragen naar Christa (alleen op dinsdag en vrijdag) Schriftelijke reacties voor 1 september te sturen aan SVS Postbus 700 1000 AS Amsterdam ter attentie van Jos Eilert

Laat je
tanden
zien aan
Den Haag!

was opgenomen in het ziekenfondspakket, is er de laatste decennia een sterke verbetering opgetreden t.a.v. de gezondheidstoestand van de gebitten. Te vrezen valt dat deze verbetering binnen enkele jaren weer verloren zal gaan. Eigen bijdragen en pakketverkleining voor ziekenfondsverzekerden zullen, als deze maatregelen doorgaan definitief tot de gebruiken van dit kabinet gaan behoren. Door de onbeheersbaarheid van de voorzieningen zal over twee jaar de portemonnee weer leeg zijn. Te vrezen valt dat ons dan weer nieuwe bijdragen en

de oorlog komt naar je toe !

Ook dit najaar vindt weer de jaarlijkse NAVO-oefening REFORGER plaats. Eind augustus en begin september zullen zo'n dertigduizend Amerikaanse militairen via ons land naar de West-Duitse Bondsrepubliek trekken. Het wordt de grootste Reforgeroefening die ooit is gehouden.

Reforger staat voor REturn FORces to GERmany (Terugkeer van de troepen naar Duitsland). Met deze oefening tonen de Amerikanen elk jaar dat ze in tijden van crises in een heel korte tijd van Amerika naar Europa kunnen komen om de vijand -en die komt uit het Oosten nietwaar?- op te wachten. Tevens is het een prima gelegenheid zelf te oefenen een dergelijke aanval uit te voeren.

Een groot deel van de manschappen landt op Schiphol. Naar schatting 5000 daarvan gaan door naar Rotterdam om militair materiaal op te halen dat per schip wordt aangevoerd bij een aantal Rotterdamse overslagbedrijven. Vanuit de Rotterdamse haven gaat men over de weg of per trein naar West-Duitsland.

Een ander deel van de Amerikaanse troepen vertrekt vanaf Schiphol naar de Nederlandse Oostgrens om daar depots leeg te halen die de afgelopen jaren gevuld zijn met militair mate-

rieel. Deze depots die liggen in Ter Apel, Coevorden, Vriezenveen, Brunssum en Eygelshoven zijn speciaal hiervoor gebouwd. Het is een onderdeel van het zogenaamde Rapid Reinforcement Plan, bedacht door de Amerikaanse generaal Rogers (net gepensioneerd). Dit plan heeft een drieledig doel. Ten eerste moet een deel van de Amerikaanse "dual based" divisies (divisies met twee thuisbases: Amerika en de West-Duitse Bondsrepubliek) binnen 48 uur volledig bewapend aan het front kunnen staan. Ten tweede moest het overige deel van deze zes divisies binnen tien dagen ter plekke kunnen zijn. Ten derde mogen de manschappen van andere divisies, alsmede reserve-wapens en munitie, er niet meer dan dertig dagen over doen.

Dat is echter makkelijker gezegd dan gedaan, want tussen Amerika en Europa ligt een kolossaal obstakel: de Atlantische oceaan. De manschappen zijn nog vrij snel over te

brenge per vliegtuig. V een dergelijk vervoer van het materieel zijn echter la niet genoeg vliegtuigen voorha den. Vervoer per schip leve natuurlijk een giganties tijds verlies op. Daarom stelde Roge in zijn plan voor om de volledi uitrusting van de zes "dual based" divisies nu al va in speciale depots in Eurp op te slaan.

In krisistijd zouden dan alle nog de manschappen overgevoe moeten worden om vervolge hun wapens uit de depots halen en snel richting fro te vertrekken. Rogers' plann werden aangenomen en de dep werden gebouwd. Dit ondar talloze protesten van de bevo king in de regio's: petitie demonstraties en prikactie waaronder ook blokkade-aktie bijvoorbeeld bij Ter App en Coevorden.

In West-Duitsland aangekom nemen de troepen deel aan grootste NAVO-oefening tijden: Certain Strike. al

AKTIES

*Vanaf DONDERDAG 3 AUGUSTUS: elke donderdag antimilitaristische parade in Amsterdam. Verzamelen: Van Ostadestraat 233, A'dam, om 18.00 uur

*DINSDAG 25 AUGUSTUS: symbolische omsingeling van het MTMC (Military Traffic Management Command) in Capelle a/d IJssel. Verzamelen 14.00 uur bij metrostation Alexander (Rotterdam)

*29 Augustus: fietstocht naar Schiphol. Vanuit A'dam, info tel 020-649395

*Vanaf 31 AUGUSTUS in regio Groningen: een antimilitaristische karavaan, mobiele blokkade akties en diverse prikakties. Informatie: 050-143806/130897

*ZONDAG 30 AUGUSTUS: manifestatie **REFORGER EN DE NAVO** te Rotterdam. 11.30-18.00 uur, Sociale Akademie 15 in R'dam centrum. Bestellen info-map 010-4118824/4254537

*31 AUGUSTUS - 13 SEPTEMBER: **REFORGER:** Eerste dagen in Rotterdam diverse akties, o.a. picketline bij ECT en Quick-Dispatch, verzamelen metrostation Slinge. Info: 010-4118824/4254537 (Ook voor Affiches)

*Vanaf 31 AUGUSTUS tentoonstelling in het Open Havenmuseum, Surinamekade 4, Amsterdam.

* 19 september: Reforger-manifestatie in Eindhoven, info: Vredeswinkel Eindhoven: tel. 040-444707

Foto: Anthony Fairley/Hollandse Hoogte

vertaald: de eerste klap is een daalder waard. De heren militairen verhullen hun offensieve politiek in het geheel niet. De NAVO-strategie heeft de laatste jaren een aanvullender karakter gekregen. In de jaren zestig en zeventig werd er nog van uitgegaan dat een eventuele Oost-Europese aanval op WestDuits grondgebied moest worden opgevangen. Nu kiest men voor de "Zekere Aanval" op het grondgebied van de WarschauPact landen. Honderdduizenden NAVO-soldaten zullen in enkele weken het gebruik van de modernste wapensystemen, waaronder chemiese, bacteriologische en atoomwapens oefenen. Na afloop van de oefening Certain Strike keren de militairen weer via Nederland naar Amerika terug.

Verzet

Uit angst voor akties en protesten verstrekt het Nederlands Ministerie van Defensie geen inlichtingen over de oefening.

Wel is bekend dat diverse militaire en burgerlijke instanties samen met het bedrijfsleven sinds vorig jaar druk in de weer zijn met de voorbereidingen voor deze Reforger-oefening.

Maar ook vredesgroepen in het hele land bereiden zich voor op wat wel eens het meest massale protest tegen een Reforgeroefening ooit gehouden, kan worden. Voor veel mensen is het een gelegenheid om de offensieve strategie van de NAVO aan de kaak te stellen. Deze massale oorlogsvoorbereiding verhoogt bovendien de politieke en militaire spanning in Europa.

Sinds Mei funktioneert een landelijk Reforger-platform, ook de PSP is daarin vertegenwoordigd. Door de financiële steun heeft de PSP mede mogelijk gemaakt dat er een brochure met achtergrondinformatie kon worden vervaardigd. Ook zijn PSPleden al of niet in afdelingsverband actief in eigen regio. In Rotterdam, in Amsterdam, in Groningen en Drente en in

het Zuiden.

Op deze plaats willen we iedereen oproepen zoveel mogelijk aan de activiteiten tegen de NAVOoefening Reforger mee te doen. Dat kan op verschillende manieren op verschillende plaatsen (zie daarvoor de aktiekalender)

Voor informatie kun je terecht bij: AMOK, tel 030-442122 of bij Bert Freriks, tel 050-143806/130897

Het partijbestuur wil een anti-NAVO affiche vervaardigen. Belangstellenden kunnen nu reeds bestellen bij het Partijburo. Postbus 700 Amsterdam, tel 020 267374

Foto: HP Smeele Vluchtelingen met maskers tegen herkenning.

VLUCHTEN NAAR

WV

Alsnog een evaluatie. Op 23 juni gebeurde toch nog wat we eigenlijk al niet meer verwacht hadden; staatssecretaris Korte-van Hemel presenteerde haar evaluatie van de sinds 15 april geldende maatregelen tot versnelling van de asielpcedure. Een dag voor het zomerreces heeft de Tweede Kamer hier nog snel even over gedebatteerd. Slechts twee uur waren er uitgetrokken voor dit debat. Veel te weinig om tot een werkelijke beoordeling te komen. PPR-

kamerlid Peter Lankhorst schonk daarom zijn ene minutt spreektijd maar aan Andre v. Es. De kamercommissie besteedde het grootste deel van de tijd aan een debat met Brink Brinkman (WVC) over de trage vorderingen bij het zoeken naar

1200 centrale en 6000 decentrale opvangplaatsen voor asielzoekers in de gemeenten. Daardoor bleef er hoogstens drie kwartier over voor een debat over de aangetaste rechtspositie van asielzoekers.

Het debat over dit belangrijke punt verliep dan ook uiterst schimmig. Het kostte Korte-van Hemel weinig moeite gebruik te maken van het tijdgebrek. De woorden van lof voor de vreemdelingendiensten kwamen nog wel vlot over haar lippen. Daarna was het stotteren geblazen. Gehaspel, zoekgeraakte papieren enz. vulden de overgebleven tijd. Antwoord op dringende vragen kwam er niet. Wiebenga (VVD) maakte zich daar geen zorgen over. Hij was alleen bang dat het voorlopig blijvende recht op bijstand voor asielzoekers (in verband met de verdraging van de WVC-regeling) tot een nieuwe 'aanzuigende werking' zou leiden. De meer dan miserebele vertoning in de Kamer leidde uiteindelijk tot 1 aangenomen motie. In die motie van PvdA en D'66 wordt gesteld dat de door de Kamer in april gevraagde zorgvuldigheid bij de beoordeling van het asielverzoek in de circulaire aan de vreemdelingendiensten onvoldoende gewaarborgd is. Bij de beoordeling van asielverzoeken zou, aldus de Kamer de kracht van het asielmotief voorop moeten staan, ongeacht bijvoorbeeld het aantal doorreislanden. De motie eist op een aantal punten aanpassingen van de circulaire. Dat alleen VVD en klein rechts tegenstemden duidt erop dat ook het CDA twijfels heeft over het nieuwe beleid. Of de motie ook tot andere praktijken bij de vreemde-

lingendiensten zal leiden, is nog niet te zeggen. Verscherpt toelatingsbeleid een succes.

De twijfels van het CDA zijn Korte-van Hemel vreemd. Haar notitie ademt een sfeer van tevredenheid over de situatie sinds 15 april. De nieuwe procedure komt, zo lezen we, prima tegemoet aan de beoogde doelstelling: sneller duidelijkheid geven over de gegrondheid van een asielverzoek en hierdoor de stroom van verzoeken met duidelijk ongegronde asielmotie-

Sinds 15 April is er een verscherpte toelatingsprocedure voor vluchtelingen van kracht. Op 23 juni werd deze regeling in de 2e Kamer geëvalueerd. Luitje Douma, algemeen lid in het PSP partijbestuur en medewerkster van het Landelijk Steunpunt Vluchtelingen (LSV) doet verslag.

ven afremmen, zodat de positie van bonafide asielzoekers niet in de knel komt. En dit gebeurt, dat spreekt vanzelf met voldoende rechtswaarborgen. Oké er waren zo hier en daar wat aanloopmoeilijkheden en in Amsterdam kunnen nog wat puntjes op de i gezet worden, maar voor de rest.....

Asielpcedure-afwijzingsmachine.

De werkelijkheid voor de vluchteling is, dat weten we, een gans andere. Het 20 juni j.l. opgerichte Landelijk Steunpunt Vluchtelingen (zie ook Bevrijding nr.9) heeft dit in haar reactie op het werkje van Korte-van Hemel aan de Tweede Kamer duidelijk gemaakt. Het steunpunt laat zien dat rechtswaarborgen met voeten getreden worden en de asielpcedure nu definitief tot een afwijzingsmachine is verworpen. Sinds 15 april kreeg slechts iets meer dan 5% van de asielzoekers een vorm van erkenning/gedoging (A-status 1%) terwijl dat het laatste jaar nog 19% was. Reken daarnaast nog eens dat het ministerie verwarrend genoeg ook de beslissingen in oudere zorgvuldige-procedures heeft meegeteld, dan moet het aantal afwijzingen op basis van de nieuwe procedure vermoedelijk zeker 97% bedragen.

T.a.v. de benodigde rechtswaarborgen signaleert het steunpunt de volgende overtredingen. De vluchtelingen worden min of meer overvallen met hun verhoor en van enige voorbereiding kan dan ook geen sprake zijn. Het verhoor duurt nog slechts een half uur (vroeger een paar uur) en gaat voor een groot deel over de

reis(route). Trek hiervan nog eens de tijd af nodig voor het tolken en het wordt vanzelf duidelijk dat er voor het eigen verhaal van de vluchteling geen ruimte is. Ook de beslissingen blinken niet uit door zorgvuldigheid. Het grote aantal beslissingen dat een ambtenaar per dag neemt duidt op een uiterst summier afwegingsproces. We zien dit ook aan de overwegingen waarmee negatieve beslissingen gemotiveerd worden, ze zijn vrijwel standaard.

Tot slot wijst het steunpunt erop dat inbewaringstelling gebeurt met niet op de wet gebaseerde motieven en dat er in de notitie twee vage uitzonderingen worden gemaakt op de gestelde beroepstermijnen die regelmatig worden overtreden.

Acties nodig.

De nieuwe asielpcedure maar ook berichten over het seksueel misbruiken van een asielzoekster op het politiebureau in Den Haag en het plan van een rechtse Zwitserse parlementariër om per referendum te besluiten dat Zwitserland zich ontdoet van de helft van de thans daar verblijvende buitenlanders (gelukkig haalde hij niet het benodigde aantal handtekeningen), maken duidelijk dat actie geboden is. Zaterdag 26 september belegt het Landelijk Steunpunt Vluchtelingen weer een nieuwe landelijke bijeenkomst waarop uitgewerkte plannen voor het 'onderduikproject' besproken zullen worden. In de tussentijd probeert de coördinatiegroep met zoveel mogelijk (plaatselijke) groepen in contact te komen en ze te stimuleren samen te werken. Ze heeft hiertoe in juli het eerste nummer van een nieuwsbrief uitgebracht; het tweede nummer verschijnt begin september. Tot slot, werk je zelf met vluchtelingen of heb je gewoon interesse en ken je nog meer gelijkgestemde mensen/groepen bij jou in de buurt, neem dan contact met ze op en meld je aan bij het Landelijk Steunpunt. Bij het Landelijk Steunpunt kun je ook terecht voor informatie en de melding van misstanden t.a.v. vluchtelingen. Het adres is:
**Landelijk Steunpunt Vluchtelingen
Postbus 11501
1001 GM Amsterdam
tel. 020-246869**

Luitje Douma

STOP VERDERE AFBRAAK HUUR-SUBSIDIE

Zoals reeds vermeld in Bevrijding nr.9 heeft de regering Lubbers desastreuze plannen ontwikkeld t.a.v. de individuele huursubsidie. Dit ondanks de beloftes in 1986 van de beide regeringspartijen dat op de IHS niet bezuinigd zou worden. De bezuinigingsplannen komen hier op neer:

-Jongeren van 18 tot 23 jaar, die voor het eerst huursubsidie aanvragen zullen niet volgens de gunstige jongerentabel, maar volgens de alleenstaande tabel worden gesubsidieerd.

-Huursubsidieontvangers van duurdere huurwoningen zullen een groter deel van de huur zelf moeten gaan betalen.

-De huursubsidie wordt afgetopt bij Fl 700, per maand. Dwz dat de maximum huurgrens (Fl 700,- per 1 juli 1987) de komende jaren wél wordt verhoogd met het trendmatige huurverhogingspercentage, maar dat de huurprijs waarover subsidie wordt berekend Fl 700,- blijft.

-De huurgewenningsbijdrage voor huurders, die als gevolg van de stadsvernieuwing naar een duurdere woning moeten verhuizen, wordt beperkt tot 1 jaar en zal nog slechts 50% bedragen van het verschil tussen de oude en de nieuwe huur.

-De onkosten vergoeding voor verhuurders wordt verlaagd.

-De controle op de inkomens en huurprijzen van de subsidieontvangers wordt geïntensiveerd.

De aangekondigde bezuinigingsplannen, die overigens pas per 1 juli 1988 ingaan, hebben zoveel protest uit verschillende hoeken losgemaakt, dat de vaste kamerkommissie voor volkshuisvesting besloot een hoorzitting te organiseren. Op deze hoorzitting, die op 31 augustus a.s. gehouden wordt, zullen een groot aantal organisaties de kans krijgen hun zegje over de plannen van Heerema te doen.

Het WON organiseert rond de hoorzitting een manifestatie op het Binnenhof. Aanvang manifestatie 12.00 uur. Wie meer informatie wil hebben over de manifestatie kan bellen naar het WON-sekretariaat, tel. 072117137.

7 AFDELINGEN GEZOCHT

De Positieve Aktie Kommissie Jongeren zoekt 7 afdelingen die mee willen werken aan een eksperiment dat gericht is op het bevorderen van jongeren activiteiten in de afdeling en het opzetten van jongerengroepen. De Positieve Aktie Kommissie Jongeren is ingesteld door het partijbestuur en bestaat zowel uit leden van de PSJG als leden van de PSP.

De huidige partij "kultuur" en activiteiten sluiten niet aan de belangstellingen van jongeren. De kommissie wil met bescheiden middelen en menskracht kijken of hier verandering in is aan te brengen. Vooral bij afdelingen met een relatief oud kader beschouwt de kommissie het opzetten van zelfstandige jongerengroepen het middel om de vaak snelle uitstroom van jonge leden te stoppen. De bedoeling is dat de kommissie samen met de afdeling gaat kijken wat voor mogelijkheden er zijn. Afdelingen die aan dit eksperiment mee willen werken, worden gevraagd zich voor 4 september bij het partijburo op te geven.

OPENBARE DISKUSSIEDAG 12 SEPTEMBER IN HET KADER VAN "DE SOCIAALISME DISKUSSIE"

Zoals je al in de vorige Bevrijding hebt kunnen lezen gaat komend najaar de socialismediskussie van start. Het "startschot" zal worden gegeven in de vorm van een landelijke diskussiedag op:

zaterdag 12 september (Daarna is het de bedoeling dat de plaatselijke afdelingen het oppakken) Iedereen is welkom, zowel leden als niet-leden. Met name de kontaktpersonen in de afdelingen worden verzocht te komen, of anders een bericht van verhindering te geven.

In Bevrijding hebben jullie al kunnen lezen waar het zo ongeveer over zal gaan. Er komt een extra nummer van Bevrijding over de socialisme diskussie. De stukken hiervoor zijn inmiddels al beschikbaar.

Dus als je mee wilt doen, geef je dan van tevoren even op bij één van de leden van de kerngroep.

Je krijgt dan de stukken toegestuurd evenals een routebeschrijving.

Telefoonnummers van kerngroepsleden:

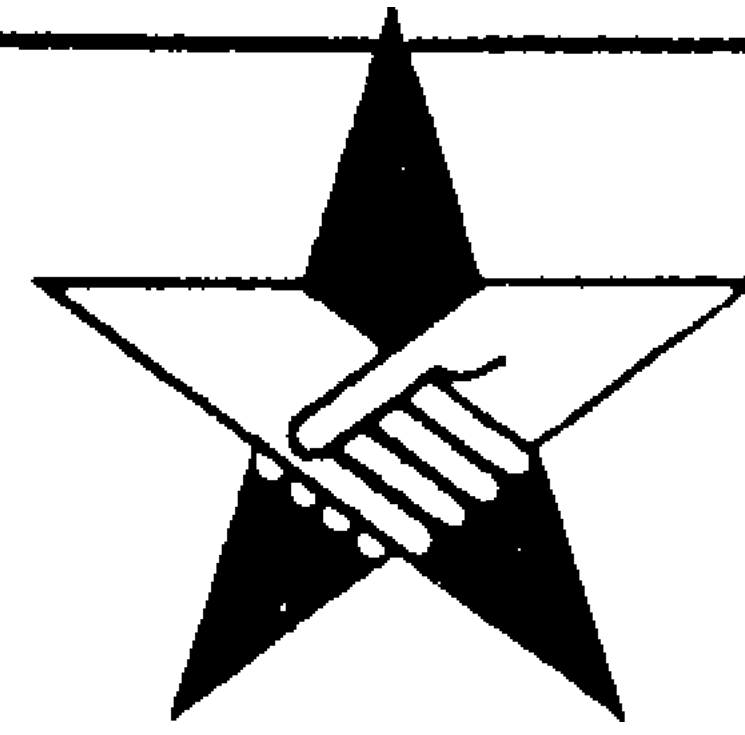
R Giesberts 030-439591
J Gravenstein 030-715520
J Lagendijk 020-382152
H v Wijngaarden 02982-3536

THEMADAG: DE GEVOLGEN VAN PRINSJESDAG

De Sociaal-Economische Kommissie (SEK) organiseert op zaterdag 19 september een themadag over beleid en strijd in het komende jaar. Deze eerste themadag na de zomer is bedoeld om de rode draad weer op te pakken: wat staat ons het komende jaar te wachten, is het klimaat voor nieuwe bezuinigingen wel zo gunstig, welke thema's uit het regeerakkoord komen op losse schroeven, waar liggen onze kansen? Een gedetailleerd programma van de themadag staat in het nieuwe SEK-bulletin.

SEK-bulletin.

Op 1 september verschijnt het volgende nummer van het SEK-bulletin. Uit de inhoud: een overzicht van wat de Sociaal-Economische Kommissie van de PSP het komende jaar allemaal van plan is, een stukje makro-economie voor PSPsters en het programma van de themadag over de gevolgen van Prinsjesdag. Wie geen abonnement heeft op het SEK-bulletin kan het betreffende nummer vanaf 1 september aanvragen bij het Partijburo.

**Steun de
ondergrondse
in Zuid-Afrika**

**ANC voert al
75 jaar strijd
tegen apartheid**

**Geef om Zuid-Afrika:
giro 26655**

t.n.v. Bevrijdingsfonds
Komitee Zuidelijk Afrika
Amsterdam

AKTIEFONDS

Reforger, Gezondheidszorg,
huursubsidie, vluchtelingen.
Allemaal akties die geld kosten.
Stort daarom gul op het PSP
aktiefonds, giro 3535250 Amsterdam

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

17 SEPTEMBER 1987

NUMMER 11

JAARGANG 31

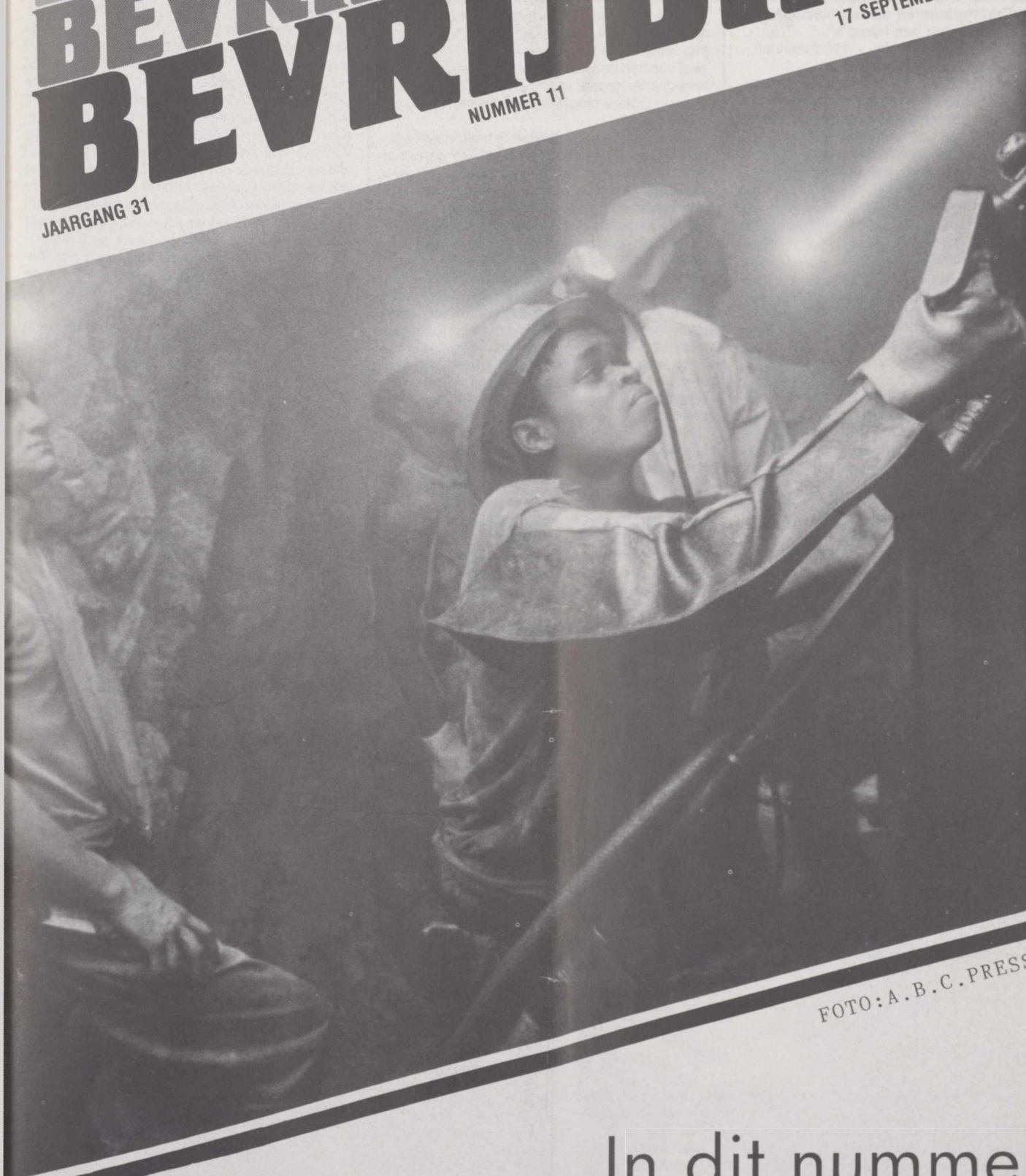
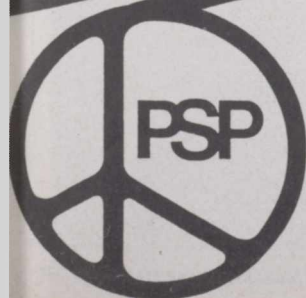

FOTO: A.B.C.PRESS

In dit nummer:

- Zuid-Afrika
- voetbalvandalisme
- Kongreskrant 1

monument

Begin mei 1979 stuurde de PSP-homogroep, op initiatief van Bob van Schijndel, een oproep aan de Amsterdamse gemeenteraad om een plaats aan te wijzen voor een monument "dat ons en anderen blijvend zal herinneren aan de fascistische terreur ten aanzien van homo's".

Zaterdag 5 september 1987 – 100 maanden later – werd op de Westermarkt in Amsterdam het homomonument in gebruik genomen. Een schitterend ontwerp van Karin Daan, drie driehoeken (één plat met de tekst "naar vriendschap zulk een mateloos verlangen", uit een gedicht van Jacob Israël de Haan, één verhoogd, een podium als het ware, en één over het water van de Keizersgracht hangend) uitgevoerd in roze graniet. Samen vormen ze de punten van een grote driehoek. De symboliek moge duidelijk zijn – in de nazikampen droegen homoseksuelen een roze driehoek. Tussen droom en daad lag een lange en soms uitzichtloze weg – waarop ruim 450.000 gulden bijeengebracht moest worden om het monument te kunnen financieren. Na eindeloos gelobby en talloze gesprekken en telefonades, kwam het ministerie van sociale zaken met 50 duizend gulden af en nam de Tweede Kamer een amendement aan, waardoor een ton vrijkwam. Ook de gemeente Amsterdam gaf een ton, de provincie Noord-Holland 20 duizend. Alle andere provincies en gemeenten (op Almere met 250 gulden na) lieten het afweten. Het bedrijfsleven – anders vooraan in de rij als er iets gesponsord moet worden – liet unaniem verstek gaan. Twee ton moest uiteindelijk worden opgebracht met puzzle-akties, benefietvoorstellingen en – vooral – met giften van individuele personen. En dat duurde acht lange jaren.

Ondertussen is er ook heel wat afgediskussieerd – moet dat nou, zo'n homomonument. De initiatiefnemers – inmiddels uitgegroeid tot een gezelschap waarin zo'n beetje iedereen, van VVD tot CPN, vertegenwoordigd was – maakten zich sterk voor een teken dat en zou verwijzen naar het verleden en tegelijk naar de toekomst. Een teken tegen diskriminatie en vooroordelen, een teken van zelfbewustzijn. En, ondanks het feit dat de Amsterdamse wethouder Wolffensperger liet aantekenen "uit emancipatorische overwegingen" tegen het monument te zijn, kwam het er. Zo tussen de bedrijven door, die vijfde september, zag ik van tijd tot tijd Bob van Schijndel zitten of lopen. Glimmend van trots, als je het mij vraagt. En terecht.

HENK BRANDERHORST

Van de redactie

De zomervakantie zit er weer op, tenminste voor ons. Zoals in nummer 9 aangekondigd, hebben we het augustusnummer overgeslagen, maar in dat "gat" is voorzien door een ledenbrief, die om financiële redenen het predikaat "Bevrijding nr 10" heeft meegekregen. Om het allemaal weer goed te maken dit keer een dubbelnummer. De binnenste twaalf pagina's zijn helemaal gewijd aan de "socialisme-diskussie". De artikelen in dit katern zijn niet ondertekend, maar de verantwoordelijkheid ervoor ligt bij de – door het PB ingestelde – commissie

Themadag Computopia

Uit een onlangs gehouden onderzoek blijkt dat bijna de helft van alle Nederlanders tussen de 15 en de 65 jaar wel eens achter het toetsenbord van een computer gezeten heeft. Tweederde deel van hen beoordeelt de komst van de computer positief, hoewel men zich wel zorgen maakt over de grotere mogelijkheden tot registratie van gegevens.

Steeds meer mensen krijgen te maken met computers, hetzij doordat ze er zelf één aanschaffen, hetzij doordat op het werk geautomatiseerd wordt. Wat zijn de effecten van automatisering op arbeidsverhoudingen? Hoe verandert de structuur binnen arbeidsorganisaties? Wat is de invloed van automatisering op de verschillende sociale lagen en groepen? Reageert 'links' – d.w.z. de vakbeweging en linkse politieke partijen – wel voldoende en afdoende op de huidige automatiseringsgolf, of laat links zich weg-automatiseren? Wat is eigenlijk het belangrijkste kenmerk van de huidige automatiseringsgolf? Op deze vragen zal Ruud Vreeman een antwoord proberen te geven in het ochtenddeel van de Themadag Computopia, zaterdag 31 oktober in Utrecht.

In het najaar van 1984 organiseerde de PSP voor het laatst een dag over automatisering. Dit resulteerde een jaar later in een nota: "Beheersen, niet bestrijden". Wie deze nota drie jaar later ter hand neemt, zal het opvallen dat veel van de nu plaatsvindende ontwikkelingen destijds niet voorzien zijn. Het is kennelijk voor links heel moeilijk om de razendsnelle ontwikkelingen rond automatisering te volgen, zelfs op relatief korte termijn.

Toch willen we een poging in die richting wagen en in het middagdeel *Thea Weijers* aan het woord laten met een inleiding waarin zij probeert de lijnen vanuit het heden door te trekken naar de nabije en verre toekomst, met als vertrekpunt 'tele-thuiswerk'.

De themadag wordt georganiseerd door de Stichting Vorming en Scholing en het Wetenschappelijk Bureau van de PSP.

Tijd: zaterdag 31 oktober, 10.30-15.30 uur.

Plaats: De Kargadoor, Oude Gracht 36, Utrecht.

Opgeven voor 'Computopia' kan door overmaking van f 6,- op giro 3481995 t.n.v. SVS-PSP te Amsterdam o.v.v. 'Computopia'. De financiële bijdrage is inclusief het verslag dat na de dag zal verschijnen.

socialisme-diskussie. De inhoud moet handen en voeten geven aan de discussies die de PSP-afdelingen de komende tijd over deze zaak zullen organiseren.

De laatste vier pagina's van dit dubbelnummer wijken ook al af van wat voor ons gangbaar is: u treft er de gegevens aan die betrekking hebben op het najaarskongres van de partij. Die vier pagina's vormen de zogenaamde "eerste kongreskrant".

Een aantal vaste rubrieken ontbreken in dit nummer, maar zullen vanaf het volgende nummer weer gewoon verschijnen.

DE REDAKTIE

De Groene Amsterdammer

Met nogal wat andere PSP'ers behoor ik tot een groep van mensen die een zeer ambivalente instelling koestert, als het gaat om De Groene. Een soort haat-liefdeverhouding. Aan de ene kant is het prima weekblad, dat je eigenlijk niet kan missen. Aan de andere kant stelt het blad zich vaak uiterst lullig op, als het gaat om de PSP. In de loop der jaren heeft er dan ook een stroom van ingezonden brieven in het blad gestaan als met name de redacteuren Bleich en Van der Wal hun pennen weer eens in het gif hadden gedoopt om hun licht over de PSP te laten schijnen. Vroeger hoorde ik zelf ook tot die categorie protestanten; de laatste jaren liet ik het er maar bij zitten. Maar ik zegde dan wel weer eens m'n (steeds weer opnieuw genomen – want echt missen kun je die krant niet) abonnement op. Waardoor je weer elke week naar de boekhandel of het station moest om een los nummer te kopen...

Die merkwaardige houding van De Groene ten opzichte van de PSP is één van de konstante gegevens van het blad – welke hoofdredacteur of welk redaktiekollektief er ook aan het Westeinde zetelde. Het is als het ware een kenmerk van het blad geworden, en ik denk ook dat dat wel nooit veranderen zal.

Eind augustus liet de redactie van De Groene weten dat het water hen aan de lippen staat. Als er niet 3000 abonnees bijkomen is het blad ten dode opgeschreven. En nu komt het er dus op aan.

Voor mezelf heb ik de knoop nu maar definitief doorgehakt en me weer als abonnee aangemeld. Ik zou het mezelf kwalijk nemen er mee de oorzaak van te zijn dat De Groene moest verdwijnen. En daarover heen wil ik alle PSP'ers die de afgelopen jaren in boosheid hun abonnement eveneens hebben opgezegd (maar zeker – net als ik – nu ook wekelijkse losse nummers kopen!) oproepen ook nog eens te overwegen of ze niet toch maar weer een abonnement zullen nemen. Het staat er voor links allemaal niet zo fraai voor; de teloorgang van nog een links weekblad moet koste wat koste voorkomen worden. We kunnen maar beter zelf even moeten slikken dan De Groene laten stikken.

Het adres: De Groene, Westeinde 16, 1017 ZP Amsterdam.

HENK BRANDERHORST

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

Aftrap

Eindelijk weer een excuus gevonden om naar een voetbalwedstrijd te gaan. Het schijnt dat je niet radikaal links bent als je naar de voetbal gaat. Amateurs, dat kan nog net door de beugel, maar profvoetbal is uit den boze want kapitalistisch. Soms ben ik blij dat mijn principes niet 100% zuiver zijn. Kan je tenminste ook nog eens genieten.

Maar ik kan de meest fervente tegenstanders van profvoetbal geruststellen; ik ging er niet alleen voor mijn plezier heen, het had ook "nut".

De competitie is alweer ruim een maand bezig en de geschiedenis van vorige jaren herhaalt zich; alle deskundigen werpen zich op het voetbalvandalisme. JUPOL, de thema-groep binnen de PSP die zich bezighoudt met justitie en politie is al geruime tijd bezig met het onderwerp vandalisme en binnenkort zal dus ook de PSP haar broodnodige steentje hebben bijgedragen aan de discussie. Hierop vooruitlopend probeert Bevrijding aan te geven wie er mogelijk buitenspel staat, wie een gele dan wel rode kaart verdient en wie in aanmerking komt voor de fair-play-cup.

Het is druk in het supportersvak, het is er als enige plek in het stadion altijd druk. Toch wordt vrij algemeen gezegd dat deze mensen geen echte supporters zijn. Het is tuig, raddraaiers, alleen maar belust op rottiigheid. Er is bovenop de hekken die het veld "beschermen" prikkeldraad bevestigd en woest blaffende politiehonden moeten samen met hun al even furieus kijkende bazen het bewijs leveren dat voetbal een leuke sport is om te doen en om naar te kijken.

Op deze manier wordt het plezier er niet groter op. Is het nou allemaal wel nodig. Ik bedoel, het als vee opdrijven van supporters van trein naar stadion en omgekeerd; ze opsluiten in een kooi en erop spugen?

Ik heb er ruim twee uur tussen gestaan en inderdaad, als je de primitieve articulatie tot je laat komen krijg je een indruk van hoe de eerste hollenmens er uit gezien moet hebben. Het creatieve vermogen komt niet veel verder dan olé, olé en hiha hondelul. Maar ik heb in het verleden ook het genoeg gehad in de buurt te zitten van

het zogenaamde beschaafde, fatsoenlijke deel van het voetbalpubliek, waaronder bestuurders als Dé Stoop van FC Den Haag, de man die ooit heeft gezegd: "In het verkeer vallen ook doden, maar dat wil niet zeggen dat je daarom maar het hele verkeer moet stilleggen", of hoofdcommissaris Blaauw van Rotterdam die vindt dat de "harde kern" in werkkampen opgesloten moet worden of Van der Louw, voorzitter van de KNVB, die nog niet zo lang geleden alle werkloze jongeren aan de werkverschaffing wilde hebben. Ik bedoel maar: primitief, vandalisme, beschaafd en tuig zijn betrekkelijke begrippen.

Het is te kortzichtig om voetbalvandalisme als iets aparts te zien. Toch lijken alle maatregelen die voorgesteld worden er wel vanuit te gaan dat het uniek is. Ze tonen vooral de onmacht een echte oplossing te vinden. Bij gebrek aan een oplossing komt de nadruk al snel te liggen op repressie. Als je de problemen niet de baas kan, moet het zoveel mogelijk de kop ingedrukt worden.

Dus steeds hogere hekken, meer prikkeldraad, meer politie, meer honden, meer voetbalbestuur-

ders, pasjes, wedstrijden verbieden en ga zo maar door. Het is zeer de vraag of dit iets helpt of dat het er alleen maar erger op wordt.

Ik heb de oplossing ook niet op zak maar ik ga al vanaf ongeveer mijn achtste jaar naar de voetbal en hoe hoger de hekken zijn geworden hoe meer agressie er ook is gekomen. Als je mensen als vee behandelt kan je verwachten dat ze schijt aan je krijgen.

Dit neemt niet weg dat je je natuurlijk niet kan en mag onthouden van maatregelen op korte termijn. Je kan moeilijk tegen iemand zeggen die net bestolen is door een "randgroepjongere of -oudere": "Ja, maar hij heeft een moeilijke jeugd gehad, daar moet je begrip voor hebben." Dan krijg je een klap voor je kop en mijns inziens terecht.

Je ontkomt niet aan enige symptoombestrijding. Harrie Slegh heeft in De Rode Draad van mei 1987 een opsomming gegeven van wat linkse raadsfracties voorstaan. Zo heeft Links Den Haag een voorkeur voor invoering van een passessysteem, mits dit landelijk wordt ingevoerd; in Utrecht wordt gepleit voor een alcoholverbod voorafgaande aan en na afloop van "risicovolle wedstrijden" en in Amsterdam vraagt men om inzet van meer suppoosten, zodat minder politie hoeft op te draven. Hier is ook speciale aandacht voor het snel optreden tegen racistische uitlatingen en spandoeken. Ook schijnt de aanpak van de Utrechtse politie, het "kennen en gekend worden" enig resultaat op te leveren. Er wordt, is althans de bedoeling, langzaam een vertrouwensrelatie opgebouwd tussen politie en supporters en het is, dat kan niet ontkend worden, in en rond FC Utrecht rustiger geworden.

Allemaal mogelijkheden, maatregelen die niet zomaar als onzin en overbodig van tafel geveegd moeten worden.

Het moet alleen wel duidelijk zijn dat het geen fundamentele oplossing is. Enige bescheidenheid is gepast want de oplossing is er niet. Niemand heeft pasklare antwoorden en het gaat dus voorlopig om de richting waarin wordt gedacht.

De PSP-fractie in de Tweede Kamer "verbindt de ontwikkeling van het voetbalvandalisme met dominante maatschappelijke ontwikkelingen waar-

bij verloedering, desintegratie en een sterke nadruk op status en (mediale) aandacht een rol spelen." (De Rode Draad mei 1987)

De massapsycholoog Hans van der Brug heeft zelfs een proefschrift geschreven over voetbalvandalisme. Daarin stelt hij onder andere: "De ontwikkeling van het betaalde voetbal is te beoordelen in termen van maatschappelijke desintegratie en deze zou het gevolg zijn van een toenemende culturele diversifikatie, die inhoudt dat verschillende sectoren, met hun bijbehorende normen- en waardenstelsels, steeds verder uit elkaar groeien. Binnen het betaalde voetbal zou, in deze visie, een normen- en waardenpatroon zijn ontstaan dat losstaat van andere, soortgelijke maatschappelijke stelsels."¹

Hij weet het dus ook gewoon niet, maar op de universiteit leer je simpele dingen ingewikkeld te zeggen.

Annegriet Wietsma ziet in haar boek "Strijd om de straat" verband tussen automatisering en vandalisme. "Een aantal geautomatiseerde processen wordt dienstbaar gemaakt aan de uitoefening van controle op de bevolking. Op deze manier kunnen maatschappelijke controle-organen voor een belangrijk deel de werking van sociale controle overnemen. Een toenemende mate van maatschappelijke controle kan in plaats van effectief te zijn omslaan in haar tegendeel. Het kan leiden tot reacties en situaties waarop instanties die met de controle belast zijn geen antwoord meer hebben."²

Dan zijn er nog groepen die denken dat het afbreken van sociale verbanden, zoals gezinnen, en de perspectiefloosheid van de jeugd als oorzaken aangewezen kunnen worden en er zijn er ook die ervan overtuigd zijn dat vandalen als vandalen geboren worden en dat daar niets aan te doen is.

Ik heb zo mijn eigen voorkeuren en gedachten maar die zal ik de Bevrijding-lezers besparen. Ik doe niet aan repressie. Geen gele of rode kaarten. We laten het voor deze keer bij een waar-schuwing.

COR WIJNINGS

1. H.H. van der Brug: "Voetbalvandalisme: een speurtocht naar verklarende factoren."
2. Annegriet Wietsma: "Strijd om de straat."

ROD kroniek

Public Relations is het stelselmatig bevorderen van wederzijds begrip tussen een organisatie en haar publieksgroepen, luidt één van de definities van dit uit de VS overgewaaid begrip. Tot voor kort – en misschien nu nog wel – stond dit begrip bij grote groepen van radikaal links te boek als typisch kapitalistisch en dus abject. Public relations was iets voor grote concerns, dat net als reclame gebruikt werd om de 'superwinsten' zo hoog mogelijk op te voeren. Nu wil ik niet beweren, dat het hebben van goede contacten met publieksgroepen als de potentiële klant, de werknemers e.d. de rentabiliteit van een bedrijf niet ten goede komt. Maar daarmee ben je er niet. In een tijd waarin mensen een steeds hogere opleiding genieten, communicatie een steeds grotere rol speelt en de mens steeds meer selecteert wat hij of zij van de wassende stroom informatie wil opnemen, is het voor meer instel-

lingen dan alleen bedrijven van belang om goede contacten met zijn of haar publieksgroepen te onderhouden.

Ook voor politieke partijen is het van belang om een goed contact te hebben met haar belangrijkste publieksgroepen: de stemmers en de leden. Om zo'n contact op te bouwen is het echter om te beginnen nodig dat je weet wie er eigenlijk op je stemt, in welke delen van het land die kiezers zitten, of ze arm of rijk zijn, jong of oud, lid van een vakbond, kerk etc. Daarnaast moet je enig inzicht hebben in het imago van de partij, anders gezegd: hoe kom je over? En wil je eigenlijk wel zo overkomen? De beantwoording van dit soort vragen leidt tot een inzicht in de positionering van een partij op de kiezersmarkt. Als je dat eenmaal weet kun je gaan bekijken hoe je meerdere kiezers kunt aantrekken en met wat voor middelen dat het beste kan gebeuren.

Het Groen Progressief Akkoord is vlak voor het zomerreces begonnen met het schrijven van een Public-Relationsplan, waarin genoemde zaken aan bod komen. Daarbij zijn we er vanuit gegaan dat het GPA in '89 onder dezelfde naam en in dezelfde samenstelling deelneemt aan de Euroverkiezingen, ofschoon de partijen daar nog over moeten beslissen. In oktober hopen we het plan op papier te hebben staan, om daarna geleidelijk toe te werken naar de Europese verkiezingen van '89.

JAN-WILLEM VOS

COLUMN

(VOOR-)KENNIS EN DOMMIGHEID

Dat Harry van den Bergh ontslag heeft genomen als lid van de Tweede Kamer is een zegen voor het land.

Zakkenvullers die, als ze daarop worden aangesproken, ook nog gaan liegen en bedriegen tot ze groen en geel zien horen natuurlijk niet het etalagebaantje van volksvertegenwoordiger uit te oefenen. Het lijkt me zo klaar als een klontje. Daarom heeft het me nogal verbaasd dat er zo lauw op de 'affaire Van den Bergh' werd gereageerd in Haagse politieke kringen.

De meeste commentaren hadden iets van een medelijgend toontje met de geplaagde Harry die nu ineens voor een zwart gat zat en zich op de eigen toekomst diende te bezinnen.

Geen mens die riep dat zulk boefachtig oplichtersvolk per omgaande buitengesmeten moest worden.

Daarvoor kan maar één verklaring zijn. Namelijk dat het gros van Harry's Haagse kollega's eigenlijk geen haar beter is.

Ze hadden echt te doen met de aandelen-expert omdat nú hij tegen de lamp was gelopen, maar de volgende keer kon hen hetzelfde overkomen.

In dat verband is het natuurlijk buitengewoon hypocriet van met name één partij als het CDA om in reactie op het geval Van den B. te komen verklaren dat het wellicht aanbeveling verdient om duidelijker gedragsregels op te stellen. Als ik van één partij gedacht had dat ze Mr Voorkennis zouden verdedigen dan was het wel het CDA.

Die partij wordt notabene aangevoerd door super-R3-ladenlichter R1 zelf. Terwijl het modale christen-demokratische Kamerlid toch minstens een paar kilo koopsompolissen in de la heeft liggen. Maar nee hoor; het CDA wil het weer beter regelen.

En dan de PvdA. De arme Wim Kok is nu dus gebleken de peperkoek te zijn waarvan velen al dachten dat ie het was. Ten eerste laat de man zich en plein publique keihard voorliegen en daarmee dus in z'n hemd zetten en vervolgens geeft 'ie er – ook al weer in het volle licht van de publiciteit – blijk van dat zijn economische vorming op Nijenrode toch enigszins tekortgeschoten is. Hij wilde de partij-accountant voorkennis aan laten tonen bij Harry's Fokkertransactie.

Terwijl iedere beurspaginalezer weet dat zoiets gewoon niet kàn. Als je er zelf niet bij bent geweest valt er niets te bewijzen. Dat hoeft ook helemaal niet want iedere hobbyist weet dat er met voorkennis gewerkt is.

En dan als klap op de vuurpijl een discussie organiseren over de vraag of socialisten aandelen mogen hebben. Natuurlijk mogen socialisten aandelen hebben. Het liefst zelfs alle aandelen. Kan Ome Joop zijn fractie niet eens bijscholen?

RUTGER VAN SANTEN

PARTIJBESTUUR

Op haar vergadering van 5 september en haar extra vergadering van 7 september heeft het Partijbestuur besloten over een aantal teksten die aan het kongres zullen worden voorgelegd. Het ging naast vaste punten als de ontwerp-begroting om voorstellen ter verbetering van de organisatie en over de voorbereiding van de deelname aan de Europese verkiezingen in 1989. Het PB stelt voor besprekingen aan te gaan met PPR en CPN om te komen tot voortzetting van het Groen Progressief Akkoord in 1989. De organisatievoorstellen gaan over een betere wijze van verkiezen van de partijraadsleden en over kwotering, zodat de verhouding tussen mannen en vrouwen bij het verdelen van functies in de partij ongeveer gelijk aan de verhouding mannen-vrouwen bij onze leden (die is nu $\pm$ 60-40). Bij de begroting is besloten om in de toekomst meer geld vrij te gaan maken voor propaganda. Door achterstand met de contributie-inning kan geen sluitende begroting worden ingediend voor 1988. Aanvullende voorstellen daarvoor zullen nu in de partijraad van januari behandeld worden.

Uitvoerig is gediscussieerd over een voorstel om de boekhouding uit te besteden. Onze boekhouder Leendert Vreeswijk heeft per 1-9-'87 ontslag genomen maar tevens aangeboden onze boekhouding bij hem thuis te willen doen. Omdat dit volgens het Partijbestuur een eenmalig zeer voordelig aanbod is, is besloten hier op in te gaan ondanks grote weerstand hiertegen van de medewerkers van het partijburo. Zij voerden aan dat het Dagelijks Bestuur in een konvenant dat zij recentelijk gesloten heeft met hen, zich verplicht heeft eerst met hen daarover overeenstemming te bereiken.

PAUL DENEKAMP

PARTIJRAAD

Zaterdag 27 juni vergaderde de Partijraad. Op de agenda een aantal belangrijke punten zoals de "kwesties" Leiden en Delft, en omvang en samenstelling van het nieuwe Partijbestuur.

De deelname aan de Kolleges van B&W in Leiden en Delft heeft het afgelopen jaar heel wat stof in de partij doen opwaaien. Het was aan de Partijraad een eindoordeel te vellen. De PR stelde opnieuw vast dat in beide afdelingen de vloer was aangeveegd met de kongresuitspraken van Rotterdam over kollege-deelname. Niettemin volgde de PR het oordeel van het Partijbestuur, dat er op neerkomt dat de wethouders (en dus kollege-deelname) in beide plaatsen "gedoogd" wordt. Wel werd in een, aangenomen, motie van het gewest Noord-Holland-Noord, nog eens verwoord dat de afdelingen niet het recht hadden, maar dat de PR voortzetting aan de kolleges als eksperiment voor deze periode wil beschouwen. Voor een volgend kongres over dit punt zal het bestuur van de Landelijk Werkgroep Parlementair Werk een evaluatie over beide situaties dienen uit te brengen.

Een bezwaarschrift van een zestal Delftse PSP-leden tegen het besluit van het Partijbestuur in deze zaak, werd niet gegrond bevonden.

Voor het in november nieuw te kiezen Partijbestuur lagen vanuit het PB twee voorstellen op tafel, ieder gesteund door een half PB. In het ene voorstel werd gepleit voor een bestuur van twaalf leden, waarbij een aantal van de huidige functies vervallen of worden samengevoegd en andere functies in het kader van het Wetenschappelijk Buro worden ondergebracht. Het tweede voorstel ging uit van de aanwezigheid van méér politiek sekretarissen in het PB dan in het eerste voorstel (6 tegenover 4). Na ampele discussies volgde de PR het eerste voorstel. Een en ander betekent dat bij de kongresvoorbereiding (eind november) kandidaten voor twaalf vakatures gesteld kunnen worden.

HENK BRANDERHORST

ZELFSTANDIGE FRAKTIES

Op 28 juni vond te Utrecht een bijeenkomst plaats van zelfstandige PSP-frakties. Deze dag was georganiseerd door Tom Pitstra (Groningen), Nico Garritsen (Breda) en Sjon Reimink (Deventer).

Tom Pitstra hield een inleiding over *breekpunten* en *ijkpunten*. Hij constateerde, dat er in de PSP wel brede consensus bestond over het stellen van voorwaarden aan landelijke regeringsdeelname. Weliswaar is het pakket per kongres in discussie en hebben we sinds Steenwijk een aangescherpt pakket, maar het stellen van voorwaarden op zich is gemeengoed. Dit is minder ontwikkeld op lokaal nivo. Hier moeten we het stellen met twee richtlijnen: het uitsluiten van rechts en het voeren van een herkenbare PSP-politiek.

Waarom uitsluiten van rechts? Omdat het onmogelijk is met partijen, die ervoor zijn opgericht de bestaande maatschappij in stand te houden te werken aan de noodzakelijke, fundamentele veranderingen van die maatschappij. VVD en CDA kunnen nooit anti-kapitalistische en anti-militaristische ideologie in een kollegeprogramma aksepteren. Doen ze dat wel dan zijn het leugenaars.

Maar bestuurlijke verantwoordelijk met de PvdA kan ook niet *zonder meer* uitgangspunt zijn. De PvdA moet duidelijk naar links willen kijken en, belangrijker, willen handelen. In steeds minder plaatsen is dat het geval.

Wat is het verschil tussen breekpunten en ijkpunten? Breekpunten zijn harde voorwaarden vooraf, waarop keiharde duidelijkheid dient te bestaan. Ijkpunten zijn punten waarin de herkenbare PSP-politiek tot uiting dient te komen.

Naast uitsluiten van rechts zouden de volgende punten het pakket breekpunten kunnen zijn:

- visie op financiële politiek en bezuinigingen. Geen dogma van een sluitende begroting en samen met andere gemeentes weigeren slechte bezuinigingen door te voeren, gezamenlijk een artikel 12 aanvragen en zo de politieke druk verhogen voor verhoging van de uitkering op het gemeentefonds,

- houding t.o.v. de rijksoverheid en de ondernemers. Een actieve boycotpolitiek t.o.v. investeerders in Zuid-Afrika en bunkerbouwers en niet alleen vrijblijvende symboolpolitiek (bordjes kernwapenvrij). Een links kollege willen zien als een actiegroep, die samen met acties vanuit de bevolking de rijksoverheid en de ondernemers onder druk zet;

- houding t.o.v. acties en eisen van linkse actiegroepen en sociale bewegingen. In staat en bereid zijn om met hen in vruchtbare wisselwerking tot resultaten te komen.

Dit pakket van vier breekpunten is onlosmakelijk met elkaar verbonden. De *ijkpunten* voor een

herkenbare PSP-politiek zouden de volgende kunnen zijn: voor erfpacht en tegen verkoop van grond en panden stemmen, tegen koopwoningen zijn en voor zoveel mogelijk betaalbare huurwoningen, voor een goede gemeentelijke woning-distributie, voor een investeringsplan door de gemeente *zelf* in zinnige zaken als warmtekrachtkoppeling, milieubeleid, afvalbeleid e.d., tegen concurrerende stadspromotie, een tegendraadse visie op criminaliteitsbestrijding, voor het gecontroleerd verstrekken van heroïne, een linkse visie op vroegtijdig schoolverlaten, die dit opvat als een teken van protest tegen het schoolstelsel en het gebrek aan perspectief, een actieve openbaarheid, geen besloten vergaderingen en lekken naar de pers, tegen Casino's, een verkeersbeleid waarin de auto wordt aangepakt ten bate van fiets, voetganger en openbaar vervoer (vaak wel overeenstemming met PPR hierop maar niet met kommunisten), een kritische visie op de parlementaire democratie, voor baas in eigen buurt en bedrijf, opkomen voor behoud van karakteristieke panden, gevels en bomen, tegen eenzijdige rendements- en nuttigheidseisen (zgn. links konservatisme), tegen burgemeesters en niet te bang zijn om de autoriteiten aan de kaak te stellen, een stijl van agitatie, zeggen waar het op staat, geen heilige huisjes vrezes. We zijn niet gericht op akseptatie door establishment, maar op bewustwording bij de bevolking.

LEDENSTAND

Het ledenverloop over het tweede kwartaal 1987 ziet er samengevat als volgt uit:

Per 1 juli zijn de Utrechtse afdelingen samengegaan. De afdeling Abcoude is opgeheven en samengevoegd met Maarsen.

Verder zijn er leden:

verhuisd:	43
BIJ	in totaal 61
nieuwe leden	53
terug na vertrek zonder adres	3
terug na wanbetaling	5
AF	in totaal 64
opgezegd	45
vertrek zonder adres	17
overleden	2

Het was een zeer rustig kwartaal; de stabilisering van het ledental zet door, vooral door de sterke daling van het aantal opzeggingen. Helaas heeft de 9-mei-manifestatie geen wervend effect gehad.

In het eerste kwartaal waren de opzeggingen verwerkt van leden die in de loop van '86 per einde van het jaar opzegden. Het nawerkende ledenverlies door wanbetaling in 1986 komt ook nog en zal pas in het derde kwartaal zichtbaar worden.

BUSSUM

Het zal even wennen zijn: na tien jaar is Leo Platvoet uit de Bussumse gemeenteraad gestapt. De wens om weer eens wat anders te doen plus een voorgenomen verhuizing naar Amsterdam brachten hem tot dat besluit. Leo zal in de Raad worden opgevolgd door Lenie Kuit.

AGENDA

19 september, 10.30 tot 16.30 uur, PSP-pand, Oude Gracht, Utrecht. SEK - over de gevolgen van Prinsjesdag. Inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020 - 275003.

MIJNWERKERSSTAKING

Geweld neemt toe

Van 10 tot 31 augustus staakten 340.000 Zuidafrikaanse mijnwerkers tegen de machtige mijneigenaren. Drie weken lang intimideerden de mijneigenaren en de overheid de stakers door ontslagen, arrestaties en door het inzetten van de mijnpolitie. Zonder dat de stakers hun eisen binnenhaalden kan de staking toch het bewijs van de toegenomen kracht van Zuidafrikaanse vakbonden genoemd worden.

"We wisten dat ze hard waren, maar zo hard hadden we niet verwacht," zei Ramaphosa, de algemeen secretaris van de Zuidafrikaanse mijnwerkersbond NUM, over de mijneigenaren nadat de staking was beëindigd. De mijnwerkers slooten de grootste staking in de Zuidafrikaanse geschiedenis af zonder dat de belangrijkste eis, 30% loonsverhoging, werd toegekend.

De mijnen zijn de basis van de Zuidafrikaanse economie, meer dan de helft vaqn de binnenkomende deviezen dankt het land aan de goud- en steenkoolexport. De zwarte mijnwerkers behoren tot één van de meest uitgebuite groepen in Zuid-Afrika. Ze zijn bovendien een zeer moeilijk organiseerbare groep: ze worden gerecrueteerd uit verschillende landen (naast Zuid-Afrika Lesotho, Mozambique en Botswana), spreken verschillende talen, zijn veelal analfabeet en wonen op het mijnterrein achter grote hekken.

In 1983 had de mijnwerkersbond NUM nog slechts 50.000 leden, kort voor de staking waren dat er al meer dan 300.000. Door de toegenomen organisatiekracht durfde de NUM, met succes, een stap te nemen die sinds 1946 niet meer in Zuid-Afrika gezet was: een grote mijnwerkersstaking. De staking bewijst dat de bond er in geslaagd is de mijnwerkers tot een belangrijke kracht in het verzet te maken. De onverwacht harde opstelling van de mijnbazen staat in geen verhouding tot het geleden winstverlies, geschat op 200 miljoen rand voor belastingaftrek, en de bereidheid van de NUM om de looneis van 30 tot 27% terug te schroeven. De harde opstelling komt waarschijnlijk voort uit angst voor een nog sterkere vakbond. De werkgevers gooiden middelen in de strijd variërend van massa-ontslag tot het inzetten van mijnpolitie waarbij zelfs doden vielen. Ondanks het feit dat zowel de Zuidafrikaanse overheid als de mijneigenaren beweerden dat het om een arbeidsconflict ging waar de overheid buiten stond, steunde de overheid de mijneigenaren intensief. Zij arresteerde vakbondskader en blokkeerde vlak voor het einde van de staking buitenlandse fondsen voor de NUM.

Rol vakbonden neemt toe

Noch het succes van de NUM, noch de repressie tegen deze bond zijn geïsoleerde ontwikkelingen. Terwijl de keiharde maatregelen, genomen onder de noodtoestand, het openlijk verzet in zwarte townships lijken te hebben verminderd, is het verzet van de vakbondsfederatie Cosatu, waarbij de NUM is aangesloten, juist toegenomen.

Het aantal stakingsdagen nam in '86 met 65% toe ten opzicht van '85. De eerste maanden van '87 werd er al evenveel gestaakt als in heel '86. Het aantal leden van Cosatu — eind '85 ontstaan uit een groot aantal bonden en bondjes met

samen een half miljoen leden — is sinds de oprichting bijna verdubbeld. Met de groei van Cosatu en het toegenomen aantal akties is ook de repressie tegen de vakbond toegenomen. Honderden vakbondsleden zijn de afgelopen maanden opgepakt, verscheidene vonden de dood en duizenden werden ontslagen. Zo werden er tijdens de grote spoorwegstaking rond Johannesburg zes mensen vermoord en werden er 16.000 stakers door de directie ontslagen. In de periode tijdens deze staking, mei-juni dit jaar, werden er 400 mensen bij het hoofdgebouw van Cosatu gearresteerd. De Sahrwu, de bond die ondermeer de spoorwegwerkers organiseert, sloot de staking succesvol af, de 16.000 mensen werden weer aangenomen. Ondanks het harde optreden tegen de bonden kan toch gesteld worden dat zij een iets grotere bewegingsvrijheid hebben dan de organisaties in de townships. Hetgeen waarschijnlijk voortkomt uit de krachtige organisatievorm, de hoop van de overheid op

a-politieke bonden en het feit dat de werkgevers het harde regeringsoptreden liever niet op de werkvloer zien.

Living wage campaign

Afgelopen juli hield Cosatu haar jaarlijkse congres. Hier bevestigde de bond haar politieke opstelling door de aanname van het Freedom Charter als basisprogramma en door opnieuw op te roepen tot algehele sancties tegen Zuid-Afrika. Het Freedom Charter is ook het basisprogramma voor een niet racistisch Zuid-Afrika van de bevrijdingsbeweging ANC.

De belangrijkste aktiepunten van Cosatu op dit moment zijn: de campagne voor een loon waar van te leven valt, de 'living wage campaign', en betaalde vrije dagen op 1 mei en 16 juni (herdenkingsdag van de Soweto-opstand).

De grote mijnwerkersstaking moet gezien worden als onderdeel van de living wage campagne.

vervolg op pagina 7

Unieke solidariteits-elpee

Het verschijnsel dat artiesten zich inzetten voor maatschappelijke doeleinden is niet nieuw. Veel mensen denken dat het pas begon met Bob Geldofs Life Aid, maar dat is een misverstand. Al aan het eind van de jaren zestig werden er in Amerika popconcerten gegeven tegen bijvoorbeeld het gebruik van atoomenergie. Daarvan werden platen gemaakt waarvan de opbrengst was bestemd voor de anti-kernenergiebeweging in de VS. en wie herinnert zich niet het fameuze — door Beatle George Harrison — georganiseerde concert voor Bangladesh in Madison Square Garden in New York. De uiteindelijk goede opbrengst van die solidariteitshappening bedroeg enige miljoenen dollars die ten goede kwamen aan de slachtoffers van de overstromingsramp in het armste land ter wereld.

Verrassend

In Nederland gebeurde ook wel eens iets maar het had hier toch altijd een wat vreemd bijmaakje. Nog onlangs deden Nederlandse artiesten hun best voor Mozambique. Er werd een single-tje opgenomen, daarvan werd een clip gefilmd en het geheel werd pijsnel op de markt gegooid. Er kan en mag uiteraard niet getwijfeld worden aan de goede bedoelingen die de deelnemende artiesten hadden, maar over de kwaliteit van de single/clip liep niemand te juichen. Het was allemaal een beetje oppervlakkig. Op de onlangs verschenen zogenaamde 'elpee voor 't ANC' laten negen Nederlandse topacts op het gebied van de popmuziek horen dat solidariteit met een zaak ook heel goed samen kan gaan met hoge kwaliteit. De elpee als geheel is uitermate verrassend omdat de bands en artiesten die erop meedoen er blijk van geven dat zij over veel nivo beschikken terwijl ze toch anders klinken dan men over het algemeen van ze gewend is. Rob de Nijs bijvoorbeeld die normaal gesproken Nederlands repertoire zingt doet op de plaat mee met een prachtig gedragen gezongen Amerikaanse ballad; Brown Baby. De begeleiding bestaat uitsluitend uit piano en bugel. Het Goede Doel met zang van Henk Westbroek pleegt binnen een sfeervol muzikaal raamwerk zelfonderzoek naar de Westerse houding ten opzichte van de Derde Wereld. René Shuman — van de winnaars van de playbackshow van de KRO — laat horen dat hij zeer veel in zijn mars heeft met het zelfgeschreven, -geproduceerde en -uitgevoerde "Let love be your guide".

Single-hits

De dames van MAI TAI hebben ook de kans gegrepen om zelf te schrijven en te produceren. Het resultaat "Atomic Prove" swingt de pan uit. Vof de Kunst — één kopje koffie — bezingt in "Afrika, Afrika" de wantoestanden in Zuid-Afrika. Opvallend is dat het de groep ook in dit geval gelukt is een sterke tekst te koppelen aan uiterst pakkende muziek.

Verder bevat de plaat stukken van Yeah, Time Bandits, MAM en Grote Prijs van Nederland — winnaar Longstoryshort. Stuk voor stuk bijdragen die als potentiële single-hit uitgebracht hadden kunnen worden.

De deelnemende artiesten hebben allen hun rechten volledig afgestaan aan de Nelson Mandela Stichting die het projekt heeft geïnitieerd. Die stichting stelt zich ten doel onderwijsfaciliteiten te bevorderen in het ANC-vluchtelingen-settlement DAKAWA in Tanzania. Daar verblijven veel voor de apartheid uit Zuid-Afrika gevluchte scholieren en studenten. De volledige opbrengst van de plaat is voor dat doel bestemd. Wanneer je de plaat aanschaft kom je dus niet alleen in het bezit van een uitstekende en unieke verzameling hedendaagse Nederlandse popmuziek maar je steunt ook het werk van de Nelson Mandela Stichting en daarmee jeugdige slachtoffers van de apartheid. Een aanrader.

RUTGER VAN SANTEN

'n Elpee voor 't ANC, maatschappij DISKY, in alle platenzaken verkrijgbaar voor f 21,-. Ook te bestellen bij Nelson Mandela Stichting, Postbus 980, 5000 AZ Tilburg.

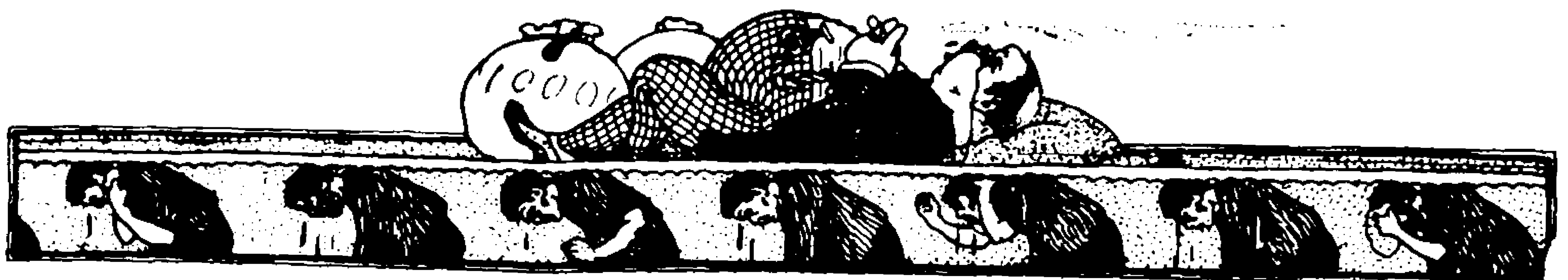
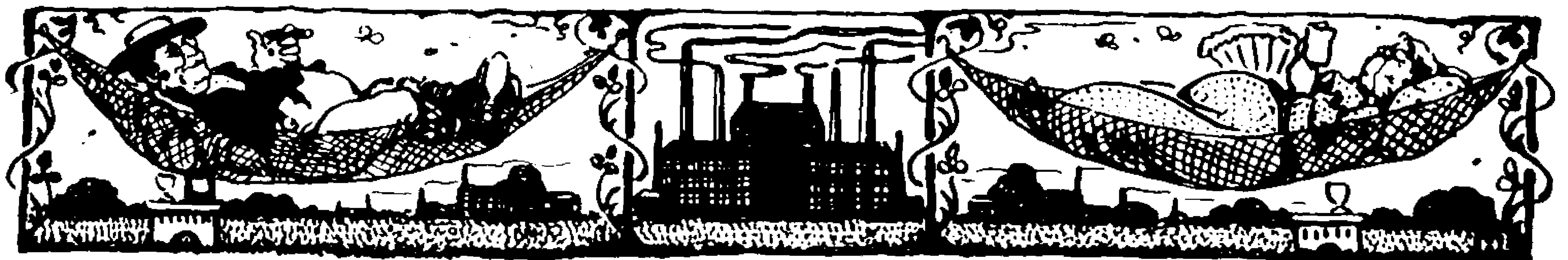

BEVRIJDING
BEVRIJDING
BEVRIJDING
BEVRIJDING

De socialisme-diskussie

WAT WILLEN SOCIALISTEN

De socialismediskussie: inleiding

De PSP gaat grondig naar z'n uitgangspunten kijken. Tenminste, dat is de bedoeling. De komende periode worden overal in het land discussies georganiseerd waarvoor alle PSP-leden, maar ook niet-leden uitgenodigd worden. Dit katern moet daarvoor een aanzet geven. Er worden een aantal vragen in opgeworpen en een paar mensen geïnterviewd die o.i. zinnige dingen te zeggen hebben over de toekomst van het socialisme. Volgend jaar zal, op basis van de resultaten van de discussie, een voorstel gemaakt worden voor een sociaal-ekonomisch actieprogramma voor de korte en lange termijn.

De PSP bestaat nu 30 jaar. Waarom dan nu ineens een 'socialismediskussie'? Veel PSP-leden voelden de afgelopen jaren een groeiende onvrede over de manier waarop de PSP inging op nieuwe ontwikkelingen. Helaas uitte deze onvrede zich vooral in een interne partijstrijd over de vraag of en in hoeverre samengewerkt moest worden met andere partijen.

Eind vorig jaar besloot het PSP-kongres het over een andere boeg te gooien. De overtuiging was gegroeid dat achter die onenigheid andere problemen staken. Waren we al ruzieënd niet op de drempel van een nieuwe tijd beland?

Nieuwe technologieën (m.n. de mikro-elektronika en de biotechnologie) brengen zeer grote veranderingen teweeg. Er is een hoge – structurele – werkloosheid gegroeid, die door geen enkele vorm van (kapitalistisch) ekonomisch beleid opgelost lijkt te kunnen worden. De verzorgingsstaat wordt drastisch aangetast. De sociale ongelijkheid neemt weer toe.

Ook de arbeid zelf verandert van karakter. Er ontstaan allerlei nieuwe beroepen, deels met een hoog inkomen en een hoge status (het yuppie-dom), deels met het karakter van een 'nieuw proletariaat' met een vaak nog slechtere positie dan het 'oude'.

Toch ervaren veel mensen een en ander niet als alleen maar slecht. Ze hebben het gevoel dat hun individuele keuzemogelijkheden groter worden, en zeker onder de 'nieuwe middengroepen' is dat ook echt zo.

Een gevolg is wel, dat het 'ieder voor zich' weer terrein wint, bij (een deel van) de jeugd, maar ook bij dertigers die nog niet zo lang geleden vurig pleitten voor nivellering, herverdeling van arbeid en solidariteit. De interesse voor radicale maatschappijveranderingen is minder geworden. Actiegroepen worden bescheidener in hun pretensties, op enkele terreinen is de buitenparlementaire strijd op z'n retour. De vakbeweging heeft haar brede doelstellingen verlaten en zoekt naar overlevingskansen op de veranderde arbeidsmarkt.

Arbeidsethos

Niet alleen zijn de kapitalistische klassenverhoudingen ingewikkelder geworden dan het simpele schema van (hand-)arbeiders tegen kapitalisten. Maar bovendien speelt arbeid in de beleving van veel mensen helemaal niet meer zo'n belangrijke rol in hun leven – in elk geval, betaalde arbeid buitenshuis. De discussies over het 'arbeidsethos' zijn daarvan een uiting: volledige werkgelegenheid of een basisinkomen? Anderzijds heeft de vrouwenbeweging de arbeids- en inkomensverdeling tussen mannen en vrouwen ter discussie gesteld.

Veel mensen (ook linkse) menen tegenwoordig dat de tegenstelling tussen arbeid en kapitaal niet zo wezenlijk meer is. De belangen van het milieu zouden alle andere overstijgen. Dat is natuurlijk te eenzijdig (trouwens, ook het lichtende voorbeeld van deze mensen, de Westduitse Grünen, wijzen deze opvatting terecht af). Maar dat neemt geenszins weg, dat een van de ernstigste gevolgen van de huidige ekonomische orde gelegen is in de milieuvernietiging. En op zich is het waar, dat deze problematiek niet past

---

Samenstelling van de voorbereidingsgroep: Jan Gravestein, Pieter v.d. Hijden, Wim Bot, Robert Giesbers, Jan Duighuizen, Wilbert Willems, Kees v.d. Putten, Titia van Leeuwen, Jan Wijnia, Joost Lagendijk, Hannah van Wijngaarden, Pieter Lammers, John Hontelez, Bram v.d. Lek, Lieke Thesing.

Telefoonnummers van kontaktpersonen:

Jan Gravestein: 030 - 715520 (socialistische ekonomie)

Robert Giesbers: 030 - 439591 (arbeid)

Joost Lagendijk: 020 - 382152 (individuele dualisering)

Hannah van Wijngaarden: 02982 - 3536 (ekologie)

---

in het traditionele schema waar socialisten van uitgaan. Sociale eisen vooronderstellen vaak ekonomische groei en toename van de materiële welvaart. Het begint steeds meer de vraag te worden, of dat nog wel kan. Zeker als je ook de belangen van de Derde Wereld in ogenschouw neemt. Zijn er ook grenzen aan de konsumptievrijheid?

Dat klemt des te meer, omdat de kloof tussen rijke en arme landen alleen maar groter wordt. Progressieve ontwikkelingstheoretici lijken de moed op te geven.

Plan-ekonomie

Er is tegenwoordig heel wat scepsis over begrippen als 'ekonomische planning' en 'gemeenschapskontrolle'. Ten dele komt dit door de diepe krisis van bestaande plan-ekonomieën. Burokratie, onderdrukking, inefficiëntie, verspilling en een laag levenspeil zijn kenmerken van het 'reel bestaande socialisme', die veel mensen kopschuw maken. Maar bovendien hebben veel mensen so wie so een afkeer gekregen van regeltjes en (overheids-)betutteling. Ze willen zelf uitmaken hoe of wat. Het rechtse antwoord daarop is 'deregulering', het linkse 'zelfbeheer'. Maar het is óók niet zomaar duidelijk hoe 'zelfbeheer' alléén een einde kan maken aan werkloosheid, ongelijkheid, verspilling en milieuvernietiging. Er is een spanningsveld tussen gemeenschapskontrolle en zelfbeheer. Wat doen we daarmee?

Alternatief

Op al deze zaken heeft de PSP (nog) geen echt antwoord. Dat is geen schande, want dat geldt voor heel links in alle 'rijke' landen. Maar we moeten wél verder. Er gebeurt teveel waar we ons niet bij neer mogen leggen. Er is geen enkele reden om het ideaal van een socialistische, dat wil zeggen rechtvaardige, democratische, vredige en ten opzichte van de natuur verantwoordelijke samenleving los te laten. Hoe kunnen we tot een 'werkbaar' socialistisch alternatief komen? Dat betekent: hoe kunnen we, uitgaande van de huidige situatie, de huidige technologie, de huidige bevolking, de huidige politieke en kulturele tradities, meerderheden winnen voor: – gelijkwaardigheid van mensen; – afbraak van machtskoncentraties bij minderheden; – demokratisering van besluitvorming; – een kultuur waarin solidariteit in de plaats komt van competitie-op-leven-en-dood, respect voor de natuur en het leven in de plaats van de huidige rooibouw? En wel zonder te vervallen in de sociaal-demokratische vrijblijvendheid ten opzichte van de socialistische idealen? En toch niet te 'utopisch' om nog geloofwaardig te zijn? Daarover moet de socialismediskussie gaan.

Voor de liefhebbers...

Hopelijk bieden de stukken in dit katern (voorlopig) genoeg stof tot discussie. Voor wie er nog eens wat méér over wil lezen, zal binnenkort (eind september of begin oktober) een diskussiemap verschijnen. Deze is te bestellen door overmaking van f 3,50 op gironr. 3481995 t.n.v. SVS-PSP, Amsterdam, onder vermelding van 'SVS-bulletin nr 120'.

Individualisering: verlies aan solidariteit of wenkend perspectief?

Er is in onze samenleving sprake van een verdergaande individualisering. We streven daar ook zelf naar, zeker waar het gaat om de economische zelfstandigheid van ieder individu. Bij het streven naar individualisering gaat het vaak om zulke essentiële waarden als gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid voor ieder individu. Immers ieder mens is er één. Maar wat heeft die verdergaande individualisering nu voor gevolgen voor solidariteit? *Is het streven naar individualisering in strijd met het beginsel solidariteit?*

Bij pogingen een antwoord te vinden op die vraag moeten we eerst weten waar we het over hebben bij individualisering en solidariteit. Er zijn verschillende vormen van solidariteit mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan de tegenstelling die bestaat tussen een 'verzorgingsstaat' en de 'zorgzame samenleving' van Brinkman. Bij een definiëring van solidariteit spelen drie dingen een belangrijke rol: de grootte van een groep of organisatie, de mate van institutionalisering (de bijdrage van de overheid in de zorg voor solidariteit) en de identifikatie van "sterkeren" en "zwakkeren".

Als de ene vorm van solidariteit afneemt, kan de andere toenemen. Als Brinkman er bij voorbeeld toe komt meer mensen voor elkaar te laten zorgen, hoeft de overheid dat minder te doen. Je kunt in het algemeen niet zeggen dat solidariteit toeneemt of afneemt, dat geldt wel voor deelvormen van solidariteit. Waar minder werkende en werkloze mensen zich organiseren is er sprake van een vorm van afnemende solidariteit.

Bij individualisering is sprake van een proces dat al veel langer bezig is. Mensen leven in steeds kleinere eenheden. In dat proces wordt de afhankelijkheid van het individu van anderen niet kleiner, maar wel meer gespreid. De horizontale afhankelijkheid tussen individuen wordt voor een deel vervangen door een verticale afhankelijkheid van overheid en maatschappelijke instituties.

Behalve individualisering zijn er nog twee langetermijnontwikkelingen opmerkelijk: verzakelijking en ontkerkelijking. Anderzijds is er ook een ontwikkeling zichtbaar naar een steeds grotere rol van de massamedia, die heel bepalend is voor trends.

Waar een relatie wordt gelegd tussen individualisering en solidariteit, wordt met individualisering vooral bedoel: *atomisering*, ofwel het "ieder voor zich"-denken. Het valt niet te ontkennen dat een groot deel van het streven naar individualisering negatieve atomiseringsaspecten met zich dragen.

Voor ons leidt dat tot de vraag: hoe kunnen we voorkomen dat de grotere zelfstandigheid en keuzevrijheid voor mensen – die we nastreven – tegelijkertijd leidt tot onverschilligheid ten opzichte van anderen, hetzij in groepen, hetzij binnen de samenleving als geheel?

Aktiepraktijk

Wat betekenen veranderende sociale patronen voor onze actiepraktijk?

Voor we daar uitgebreid op ingaan eerst twee citaten uit het partijprogramma 1986-1990:

1. "De PSP wil een open democratische samenleving. Het gaat erom dat mensen zelf zeggenschap krijgen over hun eigen leef-, woon- en werksituatie. Daarvoor moeten nieuwe democratische vormen worden ontwikkeld: organen van basisdemocratie in buurten, bedrijven en instellingen die zoveel mogelijk hun eigen zaken beheren."

2. "In Nederland zijn talloze mensen actief in actiegroepen, organisaties en bewegingen? De-

ze democratische machtsvorming van mensen zelf in progressieve en linkse bewegingen vormt de belangrijkste kracht om maatschappelijke veranderingen af te dwingen. Zij zijn ook essentieel in het verzet tegen het regeringsbeleid. De bestaande machtsverhoudingen zijn niet onveranderlijk. Het is dit besef dat in tal van acties tot uitdrukking komt. Zij leveren tegelijk een bijdrage aan de verdere bewustwording over de werkelijke machtsverhoudingen in deze maatschappij."

Het eerste citaat drukt een streven uit. Binnen de PSP zullen vele verschillende opvattingen bestaan over de mate waarin, en snelheid waarmee dit streven realiteit zou kunnen worden. De term 'basisdemocratie' zou volgens sommigen meer bij de jaren zestig dan bij de jaren tachtig horen. Maar ongeacht die term, de kern van wat hier verwoord staat is heel essentieel. Het gaat om

gelijkheid en zelfbeschikking en tevens om de veranderingen in machtsverhoudingen en een structureel andere maatschappelijke organisatie om die gelijkheid en die zelfbeschikking mogelijk te maken. Gelijkheid en zelfbeschikking zijn begrippen die de PSP heel hoog draagt, en waarvan in het algemeen alleen bepaalde groepen de waarde willen ontkennen. De koppeling echter van deze begrippen aan machtsverhoudingen en de organisatie van de samenleving, lijkt nog maar door weinigen te worden gelegd. De structurele benadering van de PSP, waarin de maatschappelijke onvrijheid, ongelijkheid en onrechtvaardigheid in verband worden gebracht met machtsverhoudingen en de wijze waarop de samenleving in elkaar zit, lijkt niet meer aan te slaan. Acties en protesten zijn heel objectgericht en/of effectgericht (belangenbehartiging, milieu-acties) en lijken steeds meer los gezien te worden van de maatschappelijke achtergronden en verbanden. Of acties en bewegingen zijn heel breed, zonder een radicale maatschappij-analyse. Bovendien heeft bij veel mensen politiek besef plaats gemaakt voor een gevoel van machteloosheid en moedeloosheid: er wordt toch niet geluisterd.

Anderen zoeken wel naar grotere verbanden, naar nieuwe zekerheden, en storten zich daarmee in bewegingen die zich nauwelijks met politiek bezighouden. De 'New Age'-beweging bijvoorbeeld.

Al deze overwegingen doen evenwel niets af aan de waarde en essentie van het in het eerste citaat omschreven streven. Echt rechtvaardige doelen blijven onder alle omstandigheden rechtvaardig en daarmee het nastreven waard. Wel kun je

vraagtekens zetten bij *de wijze* waarop je die rechtvaardige doelstellingen wilt nastreven. In dit kader valt bij de in het tweede citaat aangegeven strategie inderdaad een aantal vraagtekens te zetten. Het gestelde lijkt op een *wensdroom*, die niet meer strookt met de sociale processen en patronen van vandaag de dag.

Konkrete punten

Aktiegroepen die zich in de eerste plaats richten op bewustwording en structurele maatschappelijke veranderingen, zijn er minder dan zo'n tien jaar terug. Dat betekent niet dat er helemaal geen bereidheid meer is om actie te voeren, of dat iedereen zijn/haar idealen heeft verloren. Maar actieve mensen concentreren zich veel meer op concrete punten op de korte termijn. Bovendien vindt het zoeken naar nieuwe perspectieven en vormen van actie steeds meer plaats buiten politieke partijen (en dus ook buiten de PSP). Maar ook is de trend, dat mensen zoeken naar individuele oplossingen, die voorlopig nog weinig bijdragen aan maatschappelijke veranderingen en daar ook niet op voorhand op gericht zijn. De maatschappij-analyse van de PSP wordt nauwelijks meer gehoord en niet belangrijk gevonden.

Ook lijken buurt-, woon- en werkplek nog nauwelijks als basis voor veranderingen te kunnen dienen, waar de PSP toch altijd van uitging. Andere verbanden rond sport, vrije tijd, (semi-)religie, lijken voor mensen belangrijker geworden te zijn. In ieder geval zijn de sociale bindingen van mensen in buurt en werk steeds meer aan het versnipperen. En waar van bindingen gesproken

kan worden lijken concurrentieverhoudingen het te gaan winnen van solidariteit. Dit laatste hangt niet alleen samen met onder meer individualisering, maar duidelijk ook met effecten van het huidige overheidsbeleid.

Zo kun je konkluderen dat er sprake is van twee processen die elkaar versterken. Enerzijds is sprake van een trend (individualisering en atomisering) dat mensen steeds meer op zichzelf teruggeworpen worden. Anderzijds is sprake van een (hopelijk tijdelijke) teruggang door het vechten tegen de bierkaai van een rechts kabinet. Dat leidt dan tot de volgende vraag:

Is de afname van (aktiviteiten en mensen in) sociale bewegingen, buurtaktiviteiten e.d., een tijdelijk verschijnsel (gevolg van het ontmoedigende rechtse regeringsbeleid) of hangt het samen met een onomkeerbare maatschappelijke ontwikkeling (de individualisering), die steeds verder gaat?

Afhankelijk van het antwoord op die vraag moet je konklusies trekken ten aanzien van de vorm van het 'maakbare socialisme' en de actiepraktijk hier en nu van de PSP. Betekent het dat verdergaande democratisering, buurtbeheer, etc. onmogelijk is, omdat mensen hun tijd er niet in willen steken?

Bij actiepraktijk kun je je afvragen welke (groepen) mensen er belang bij hebben dat er structurele veranderingen plaatsvinden. Er is steeds meer sprake van een twee- (of drie-)deling in de samenleving, waarbij de niet-werkenden steeds meer het onderspit delven. Zijn het in het algemeen de mensen met de laagste inkomens (uitkeringen) die veranderingen willen? Maar uitkeringsgerechtigden zijn vrijwel niet georganiseerd.

Moeten we ons dan richten op het organiseren van die groepen of is dat de taak van bijvoorbeeld de vakbeweging en ouderenbonden? Moet de vakbeweging zich niet meer met maatschappelijke verandering bezighouden? Kortom: *Op welke wijze zijn maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen, hoe zijn mensen daarop aanspreekbaar, hebben we perspectief te bieden?*

Tot slot de vraag op welke wijze je acties kunt organiseren zodat het mensen aanspreekt. Er is steeds minder sprake van organisaties die (groepen) belangen bundelen of zich richten op algemene maatschappelijke problemen, op z'n minst loopt de organisatiegraad terug. Hoe worden mensen wel aangesproken? Moet je dan aankomen met de grote structurele verbanden, zoals het kapitalisme als oorzaak van milieuvernietiging, of moet je je meer richten op concrete vormen van milieuvervuiling. De manier waarop Greenpeace haar activiteiten ontplooit, spreekt in ieder geval veel mensen aan.

Ook een actie als "Kom niet aan m'n maat" lijkt meer succes te hebben dan anderssoortige acties tegen diskriminatie/racisme, zeker voor wat het aantal mensen betreft dat zich aangesproken voelt.

Het aanspreken met concrete items blijkt dan beter te werken dan het aangeven van grote structurele verbanden. Als de PSP wil aanspreken, moet ze wellicht meer met speerpunt-acties werken. Die speerpunten liggen dan niet alleen op het terrein van de P van Pacifisme. Welke speerpunten zou je dan moeten ontwikkelen?

Moet de PSP meer een speerpuntenbeleid voeren, om meer mensen aan te spreken, en zo ja, welke?

Het vraagstuk van de arbeid

Arbeid is een vreemd fenomeen, zeker voor socialist. Aan de ene kant vinden we dat iedereen recht heeft op betaalde arbeid omdat betaalde arbeid de beste mogelijkheid tot economische zelfstandigheid biedt, ontplooiingskansen geeft, en voor sociale contacten zorgt. Aan de andere kant vinden we arbeid (in deze kapitalistische economie) vervreemdend, loonslavernij, en brengt arbeid veel zorgen dan wel ziekte met zich mee. Arbeid is dagvulling, omdat we zonder arbeid 'ziek' van verveling zouden worden, maar vaak worden we van de arbeid zelf ook 'ziek'.

Iedereen neemt het steeds weer op voor meer werk, verdeling van werk, etc. Ook de PSP belijdt al vele jaren het 'recht op arbeid' in de lijn van het socialistisch streven naar economische onafhankelijkheid. Maar kan die economische onafhankelijkheid alleen via betaalde arbeid bereikt worden?

Is betaalde arbeid voor iedereen wel te realiseren? Zo niet, hoe word je dan economisch onafhankelijk?

Betaalde arbeid

In Nederland hebben 5.200.000 mensen betaald werk, overigens niet allemaal in een full-time baan. Omgerekend zijn er 4.500.000 full-time banen.

Dit aantal is al ongeveer 25 jaar gelijk, ondanks de groeiende bevolking en de stijgende welvaart. In de landbouw en industrie is steeds minder arbeid nodig. Oorzaak is de ontwikkeling van de technologie, die heeft geleid tot een steeds stijgende arbeidsproductiviteit. Dit proces gaat verder. Per saldo zijn nauwelijks nieuwe banen te verwachten. De betaalde arbeid in de dienstverlening en bij de (semi)overheid groeide de laatste 25

jaar sterk maar wordt nu weer verminderd. Ook hier zijn nauwelijks nieuwe banen te verwachten.

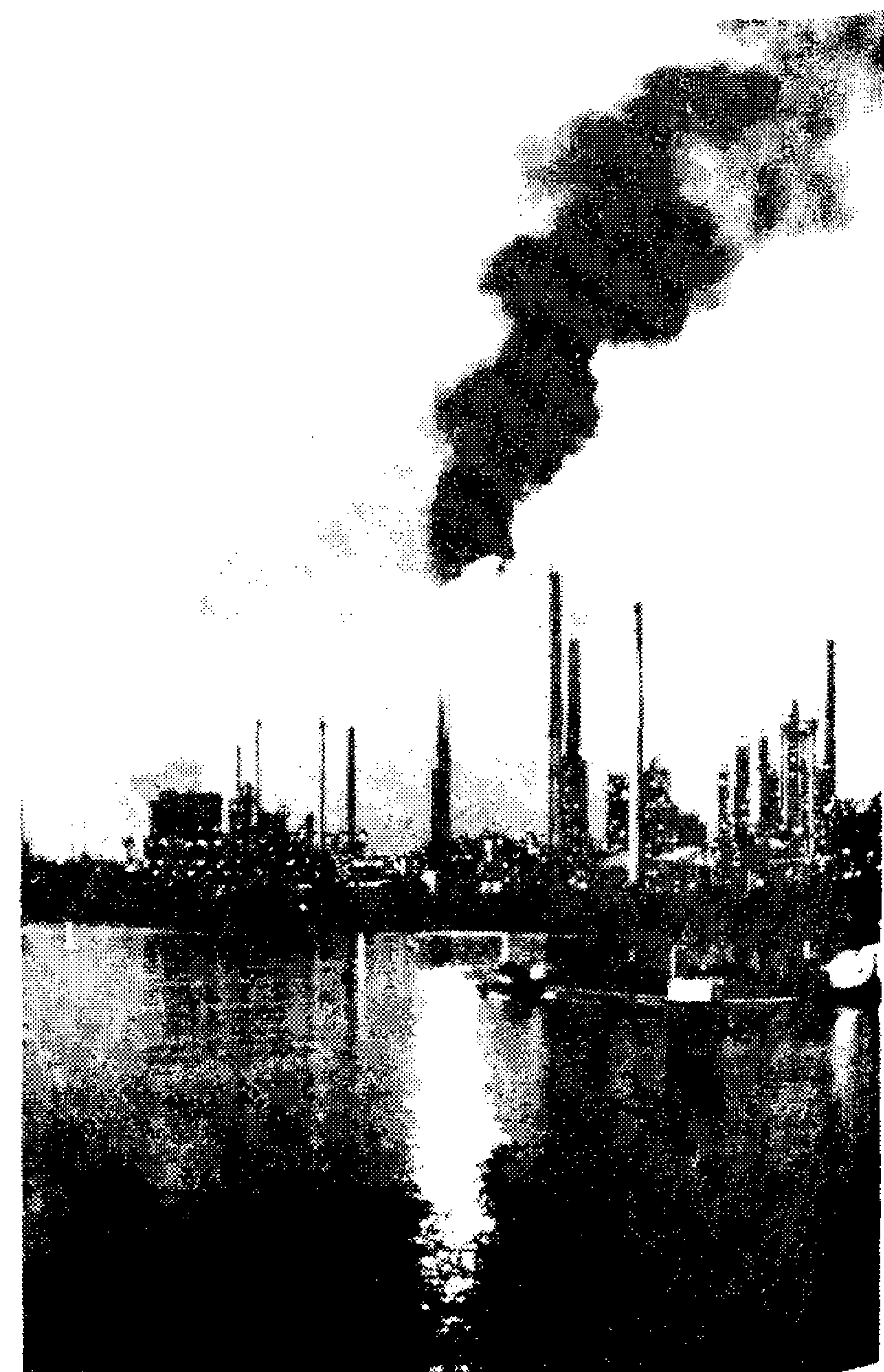
De konklusie lijkt gerechtvaardigd, dat er bij ongewijzigd beleid geen nieuw betaald werk zal bijkomen. Tegelijkertijd neemt de aankomende jaren het arbeidsaanbod steeds toe, omdat met name vrouwen langer willen blijven werken.

Volledige werkgelegenheid

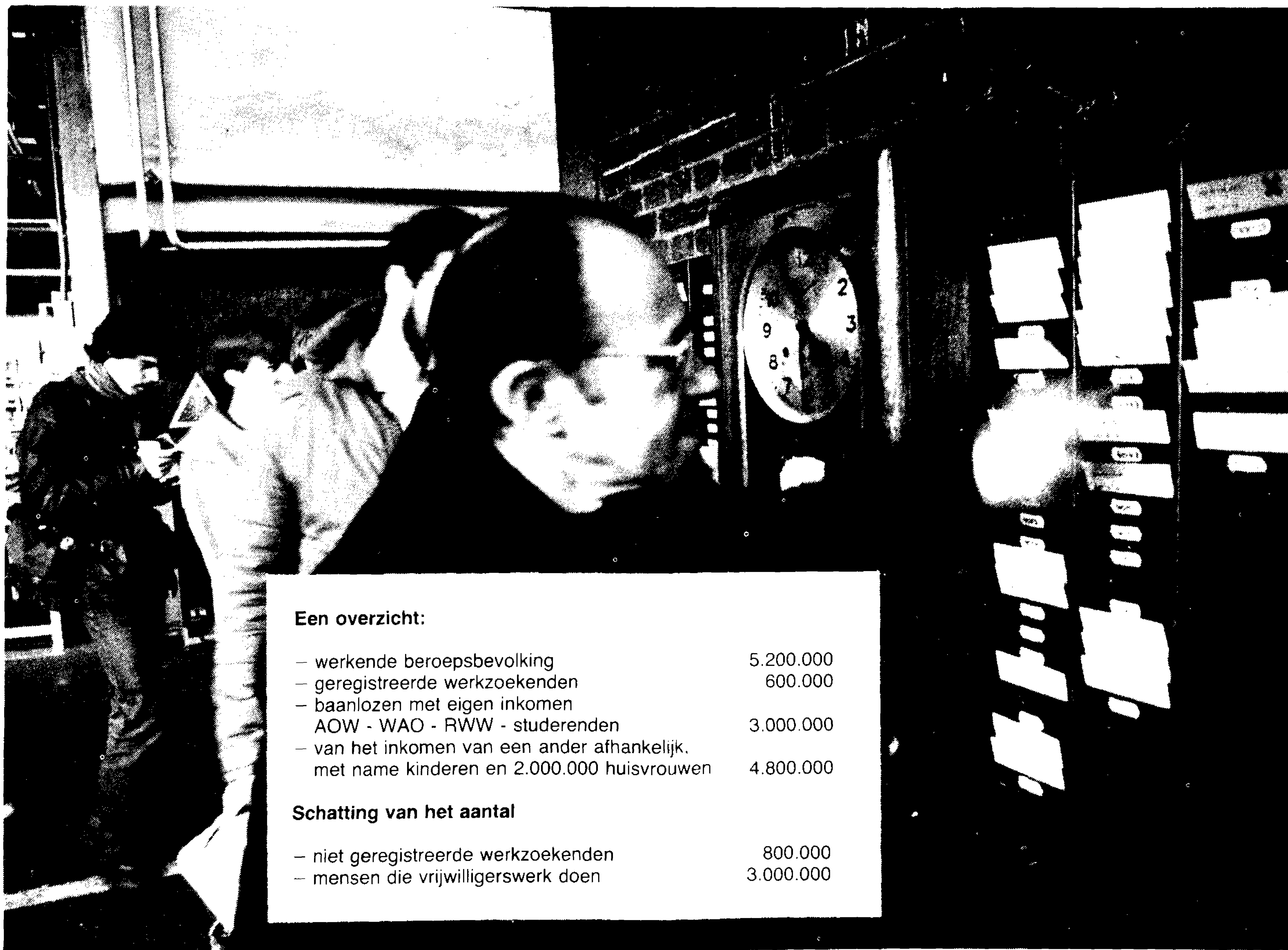
Willen we nog volledige werkgelegenheid? Zo ja, hoe dan?

Volledige werkgelegenheid betekent een be-

taalde baan voor iedereen. Dan moet er voor zo'n tweeënehalf miljoen mensen werk gecreëerd worden. Dit kan alleen door enerzijds nieuw werk te scheppen en door anderzijds rigouzeus het bestaande werk te gaan herverdelen.

Een overzicht:

- werkende beroepsbevolking	5.200.000
- geregistreeerde werkzoekenden	600.000
- baanlozen met eigen inkomen	
AOW - WAO - RWW - studerende	3.000.000
- van het inkomen van een ander afhankelijk,	
met name kinderen en 2.000.000 huisvrouwen	4.800.000

Schatting van het aantal

- niet geregistreeerde werkzoekenden	800.000
- mensen die vrijwilligerswerk doen	3.000.000

Nieuw werk is te scheppen door investeringen in sectoren, waar een maatschappelijke behoefte bestaat, gezondheidszorg, onderwijs, betere infrastructuur etc. Onbetaald vrijwilligerswerk kan betaald gaan worden. De economische groei kan verder worden gestimuleerd. De uitstoot van arbeid door automatisering kan worden beperkt.

De bestaande arbeid kan met name worden herverdeeld door een drastische arbeidstijdverkorting. Daarnaast kunnen nieuwe vormen van herverdeling ontwikkeld worden met als doel de arbeidstijd per individu terug te dringen, zoals verzorgingsverlof van lange duur met het recht op herintreden, werkroulatiesystemen met permanente scholingsmogelijkheden, recht op betaald verlof per x volbrachte arbeidsjaren etc.

Deze maatregelen zouden moeten leiden tot het bekende PSP-ideaal. Betaalde arbeid voor iedereen, gekoppeld aan economische zelfstandigheid. Doorbreking van traditionele rollen, door herverdeling van betaalde en onbetaalde, huishoudelijke arbeid. Dit ideaal is ver weg. Overheidsinvesteringen blijven uit, het vrijwilligerswerk groeit in omvang en blijft onbetaald, de economische groei stagneert, de strijd voor ATV staat op een laag pitje, alleen de uitstoot van arbeid gaat verder. In dit PSP-ideaal staat de betaalde arbeid centraal. Pas als iedereen betaalde arbeid verricht zijn zelfstandigheid, emancipatie en roldoorbreking te verwezenlijken. Is verdere stijging van de economische groei gewenst, die vaak gaat ten koste van het milieu en de Derde Wereld en de hang naar materialisme versterkt? Leidt betaling van vrijwilligerswerk niet tot ongewenste afhankelijke verhoudin-

gen? Moet iedereen verplicht worden tot betaalde arbeid buitenshuis? Zijn de problemen die drastische ATV met zich mee brengt oplosbaar (organisatie van de productie, scholing)? Waarom zou je de ontwikkeling van de technologie afremmen?

Basisinkomen

Willen we nog volledige werkgelegenheid? Zo nee, wat dan?

Het loslaten van de volledige werkgelegenheid betekent, dat de loonarbeid, de betaalde arbeid de centrale plaats verliest. De koppeling tussen arbeid en inkomen wordt nog meer verlaten, dan nu al het geval is. Iedereen krijgt recht op een (partieel) basisinkomen, dat naar eigen wens aangevuld kan worden met inkomen uit betaalde arbeid of een uitkering. De meest uitgesproken voorstanders vinden dat het basisinkomen zo hoog moet zijn dat een individu ervan moet kunnen rondkomen. Voor anderen is het een 'vloer' in het inkomen. Als voordelen worden genoemd dat:

1. de mobiliteit op de arbeidsmarkt groter wordt, vanwege de financiële zekerheid. Iedereen kan makkelijker van baan wisselen of tijdelijk baanloos zijn.
2. de afhankelijkheid van de werkgevers minder wordt, zodat de arbeid mensvriendelijker wordt en slechte werkomstandigheden verbeterd moeten worden.
3. de maatschappelijke behoeften beter bevredigd kunnen worden, omdat niet alle arbeid rendabel hoeft te zijn; het vrijwilligerswerk wordt als het ware betaald.
4. drastische herverdeling van de betaalde arbeid makkelijker wordt, omdat de inkomens-

daling door ATV deels wordt gecompenseerd.

Aanhangers van een basisinkomen gaan ervan uit, dat volledige werkgelegenheid voor de toekomst onhaalbaar is. Bovendien hoeft dat ook niet, want betaalde arbeid is niet alles. Het basisinkomen leidt tot grotere waardering voor al het werk dat nu onbetaald wordt gedaan.

De PPR en de Voedingsbond FNV zijn duidelijke voorstanders van het basisinkomen.

Binnen de PSP is altijd verzet geweest tegen het idee. Gesteld wordt, dat het basisinkomen automatisch een huishoudloon wordt voor de huisvrouwen. Waarom zouden die nog buitenshuis (betaald) gaan werken? Waarom zou iemand zich nog gaan inzetten voor meer banen? De bestaande ongelijkheid tussen mannen en vrouwen blijft zo bestaan. Bovendien wordt de kloof tussen werkenden en niet werkenden, de tweedeling tussen machtigen en machtelozen steeds groter.

Een tussenweg?

Er zijn kanttekeningen te zetten bij de PSP-opvattingen en bij het idee van het basisinkomen. Is er een tussenweg, die de sterke kanten van beide ideeën combineert? Waar komt die weg uit? Bij drastische ATV, bij drastische inkomensnivellering, bij ruime mogelijkheden voor vrouwen op de arbeidsmarkt, bij het recht op arbeid voor ieder, die wil. Maar voorbij een basisinkomen voor iedereen? Bij positieve discriminatie van vrouwen? Een discussie waard.

PSP moet nieuw alfabet opstellen

Hubert Smeets is geen onbekende binnen de PSP. In 1970 werd hij lid. Van 1975 tot 1979 maakte hij als jongerensecretaris deel uit van het Partijbestuur. In 1983 stapte hij uit de partij.

Hubert Smeets: "Eigenlijk had ik vier jaar eerder moeten opstappen. Ik hoorde politiek-inhoudelijk al lang niet meer thuis in de PSP. Maar er is ook nog zoiets als nostalgie en loyaliteit. Fred van der Spek had me al in 1979 op een congres toegevoegd dat ik naar de VVD moest. Hans Boer adviseerde me toen ook naar een andere partij uit te zien. Achteraf moet ik toegeven dat ze gelijk hadden. Ik volg de PSP nog steeds, maar wel op journalistieke afstand."

Afrekening

"Als ik de discussiestukken lees, krijg ik het gevoel dat de PSP alleen wil afrekenen met haar eigen verleden. Het is een poging om de eigen achterlijkheid te beschrijven. De PSP is gedegradeerd van avant-garde, de rol die ze in de jaren zestig, begin zeventig speelde, tot achterhoede-partij. In de stukken wordt dezelfde taal uitgeslagen als in die jaren. Het lijkt er wel op alsof de PSP zich nu, als laatste van alle partijen, ook maar eens gaat buigen over de vraag waarom dat tweede kabinet-Den Uyl er nooit is gekomen. Zelfs de PvdA is daar nu mee opgehouden.

"De PSP had in de jaren zestig een taak. Ze zwenfelde discussies aan. Het is fout gegaan toen de gedachte opkwam dat de partij wellicht ooit wel eens 76 zetels zou kunnen halen. Toen begon de PSP zichzelf te serieus te nemen. Alsof er werkelijk bestuurlijke macht in het verschiep zou kunnen liggen.

"De motieven voor de discussie komen op mij bovendien ook nogal tweeslachtig over. Aan de ene kant zien PSP'ers ook wel in dat de wereld om hen heen verandert. Anderzijds kunnen ze alleen maar naar die wereld kijken met een referentiekader dat nog uit 1977 dateert. De discussie lijkt er vooral toe te dienen om te kijken wat er nog overeind staat van al die oude standpunten in plaats van een poging te wagen om een nieuwe start te maken. Jullie hebben de verkeerde bril met de verkeerde kleur glazen opgezet.

"Het is zeer de vraag of partijen als de PSP op deze manier nog een rol van betekenis kunnen spelen. Men zit niet meer te wachten op de PSP, men creëert eigen politieke platforms. Je kunt bij die nieuwe stromingen alleen maar aansluiten als je ze ook iets hebt te bieden. Want als er in de jaren negentig al sprake zal zijn van een nieuw links elan dan zal dat geen neo-marxistisch elan zijn. De gedachtenwereld van de PSP van nu zal dan absoluut niet begrepen worden. Zo'n discussie of de markt vies is bijvoorbeeld, dat is al lang geen punt meer. Die ideeën over al dan niet totale socialisatie leven alleen binnen de PSP.

"Daarom klopt de onderduiktheorie die sommige klein-links'ers er op nahouden niet. Stel dat de conjunctuur komend decennium weer gunstig wordt voor links, dan nog is het maar de vraag of de generatie die dan politieke ambities heeft daarmee bij de PSP zal aankloppen. Het is naïef om te veronderstellen dat de jongeren van straks om jullie partij verlegen zullen zitten. Die zullen het zelf opknappen."

foto: Harry Meijer/HH

Veranderbaarheid

"Deze socialismediskussie ruikt alleen aan de vragen waar het de komende tijd om gaat. Meer niet. Neem de introductie van al die nieuwe technologieën en produktiekrachten. Die zouden wel eens tot een sociale omwenteling kunnen leiden, met positieve en negatieve kanten. De PSP zou zich dus moeten afvragen of het onvermijdelijk is dat er dan een tweedeling ontstaat tussen een ongeschoolde en een nieuwe hooggekwalificeerde arbeiderselite. Daarover moet de discussie gaan. Niet over de vraag: wat is de rol van de markt. Die is er gewoon en zal er altijd blijven. Zelfs in Albanië beginnen ze dat nu voorzichtig te beseffen.

"Wat zijn de daarmee verband houdende trends, dat is ook zo'n onderwerp. Individualisering bijvoorbeeld. Dat is niet iets wat je in een apart hoofdstukje kunt behandelen. Dat gebeurt in dit stuk wel. Het zou de rode draad moeten zijn die door alle terreinen heenloopt, door de volkshuisvesting, het belastingstelsel, de sociale zekerheid, de ruimtelijke ordening. Kortom, dat is iets dat met alles te maken heeft. De PSP discussieert net als de regering: verkokerd, in aparte groepjes opgesplitst. Je hebt jongeren, vrouwen, milieu, raketten en over alles heeft de PSP een aparte mening. Ze zegt wel dat al haar standpunten met de vlag pacifistisch socialisme worden gedekt, maar iedereen praat toch voor zijn of haar eigen departementje. Waarom hebben jullie niet alles gevat onder dat ene sociaal-kulturele hoofdstuk? Dat vind ik de belangrijkste paragraaf."

Sanktie en beloning

"Sanktie en beloning in de samenleving, dat is ook zo'n interessant thema waar de PSP geen aandacht aan besteedt. De PSP was altijd tegen gevangenschappen omdat die toch geen zin hebben. Op zich een respectabel standpunt. Maar toen is ze straffen en gevangenschappen op één lijn gaan stellen; omdat gevangenschappen niet deugen, heeft straffen geen zin. Dat was bedrog. Want sanktie en beloning zijn heel belangrijk om een maatschappij enige konsensus te geven. Wat mag wel en wat mag niet? En als iets niet mag, hoe bestraf je dat dan? Dat soort vragen opwerpen, dat zou creatief zijn. Nu ademt de PSP nog de sfeer uit dat je geen klap terug mag geven als je zelf in elkaar geslagen wordt, omdat kriminaliteit nu eenmaal de schuld is van de maatschappelijke verhoudingen. Dat is onwaarachtig, want dat menen zelfs PSP'ers die beroofd worden in hun hart niet echt.

"Omgekeerd mag er, vreemd genoeg, van de PSP vooral veel niet. Dit is verboden, dat moet aan banden worden gelegd en ga zo maar door. Terwijl je mensen ook duidelijk moet maken welke initiatieven wel positief worden gewaardeerd, waar volgens jou wel ruimte voor is. Zo is de PSP hartstochtelijk pleitbezorger van de individualisering, maar de vraag hoe dat proces zich verhoudt tot de eigen socialistische uitgangspunten, dat gemeenschapsdenken, wordt niet opgeworpen, laat staan beantwoord. Ik vind jullie blik op de wereld zo negatief, hoewel jullie doen alsof de mens eigenlijk goed is. Volgens mij is een partij dan ten dode opgeschreven.

"Ik las de stukken en begreep de essentie achter de punten en komma's onmiddellijk. Het was een déjà-vu. Dat is een slecht teken. De PSP zou gewoon met een nieuw alfabet moeten gaan werken. Terug naar de 'roots'. Alles opzij zetten, de partij opheffen en vervangen door een kiesvereniging ter ondersteuning van het parlementaire werk – van oudsher en nog steeds jullie kracht – en voor het overige opnieuw beginnen. En dat bedoel ik niet cynisch. Dat zou een serieus begin zijn voor iets nieuws."

DE SOCIALISMEDISKUSSIE

Sommigen hebben met spanning afgewacht. De categorie hoopt dat het zo snel mogelijk kan beginnen. De discussie is begonnen. De PSP dan niet rokerige achterzaaltjes zich toe aan de socialistische economie, arbeid, individuen. Hoe kijken 'buitenstaanders' aan tegen de PSP? Hubert Smeets en Marcel van der Linden hebben met Hubert Smeets is momenteel politiek onbetrouwbare hoedanigheid probeert hij regelmatig de PSP te ontsnappen door middel van artikelen in de richting van politiek en maatschappij. Marcel van der Linden leidt een wetenschappelijk tijdschrift zeer regelmatig beziggehouden door Oosteuropese maatschappijen en links.

Nieuwe levensstijl productief maken

Marcel van der Linden kan natuurlijk niet echt een buitenstaander genoemd worden. Hij is weliswaar geen lid meer van de PSP, maar met de zaken waarmee de pacifisten momenteel druk doende zijn – de zogenaamde socialisme-diskussie – houdt ook hij zich zeer regelmatig bezig. Van '68 tot '70 was hij lid van de PSP en van '74 tot '82 vond hij onderdak bij de IKB. Momenteel is hij partijloos. Waarom hij de 4de Internationale verliet staat Van der Linden niet meer helder voor de geest, hetgeen volgens eigen zeggen te wijten is aan een niet optimaal funktionerend geheugen. Hij zegt het met een glimlach.

Herbezinning

De optiek van Van der Linden is vooral een mondiale. Hij kan worden beschouwd als een kenner van het internationale links-socialisme en in die zin ligt het voor de hand hem te vragen of de discussie die nu in de PSP plaatsvindt en die moet leiden tot herijking van de pacifistisch socialistische grondvesten iets typisch Nederlands is.

Van der Linden: "De hele discussie over de maakbaarheid van het socialisme is een betrekkelijk nieuw verschijnsel, die is de laatste jaren pas opgekomen. Vroeger had links veel eenvoudiger opvattingen over wat socialisme is. Voor veel mensen was het gewoon de Sovjet-Unie of de Sovjet-Unie met bepaalde wezenlijke correcties daarop aangebracht, of China. Een andere opvatting was het percentage-socialisme zoals Fred van der Spek dat bijvoorbeeld praktiseerde. Hij ging uit van de stelling dat het socialisme daar was als alles voor 100% was genationaliseerd. En zo kon je zeggen dat bijvoorbeeld de DDR socialistischer was dan Polen. Dat was allemaal erg eenvoudig. Maar de laatste tijd, met de crisis in het zogenaamde reëel bestaande socialisme en met de strategische problemen waarin links hier verkeert, krijg je die herbezinning. Dat zie je

in alle landen terugkomen, maar in sommige landen wordt de discussie intensiever gevoerd dan in andere. De echte socialismediskussie, met de nadruk op het woord socialisme, wordt bijvoorbeeld wel gevoerd in Engeland terwijl in Duitsland ook veel gepraat wordt en nagedacht over een toekomstige maatschappij, maar dat heet dan niet socialisme. Dat gebeurt bijvoorbeeld bij de Grünen. Overigens lijkt het toch veel op elkaar maar het onderscheid zit hem vooral in de verschillende tradities waaruit de bewegingen in die landen voortkomen."

Overhevelen

Over het algemeen kan Van der Linden zich wel vinden in de doelstelling van de socialisme-diskussie zoals die momenteel in de PSP gaande is. De uitwerking van een aantal concrete punten uit die discussie kan echter minder op zijn instemming rekenen. Zo deelt hij de opvatting die in het discussiestuk van de PSP wordt verwoord, dat er gestreefd dient te worden naar een wereldeconomie waarin een einde komt aan de uitbuiting van de Derde Wereld en waarin de enorme verschillen tussen arm en rijk – mondiaal gezien – de wereld uit zijn. De konklusie die de tekst daar echter aan verbindt gaat in de ogen van de Utrechtse sociaal-ekonom lang niet ver genoeg. In zijn ogen moet met name de Westerse wereld rekening houden met enorme veranderingen.

Van der Linden: "Als radicale socialisten de macht weten te veroveren dan zullen zij ernaar moeten streven om op betrekkelijk korte termijn een groot deel van onze door roof en ongelijke ruil verworven rijkdommen over te hevelen naar de perifere landen. Socialisme als belichaming

van mondiale solidariteit, betekent op korte en middellange termijn een relatieve (zo niet absolute) verarming van het metropoolkapitalisme, van ons dus."

Zeggenschap

"Maar goed, laten we veronderstellen dat de socialistische democratie in onze metropool met verve bijdraagt aan de herverdeling van de mondiale maatschappelijke rijkdom, en dat economische groei in eigen land alleen nog op zeer weloverwogen en voorzichtige manier wordt nagestreefd (of eventueel niet meer wordt nagestreefd). Wat is dan de optimale maatschappelijke organisatievorm in eigen land? De tekst zegt over dat probleem heel wat behartigenswaardige dingen, maar beperkt de discussie teveel tot de technisch-ekonomische aspecten. Socialisten zullen er volgens mij in alle gevallen naar moeten streven de zeggenschap van mensen over hun eigen leven (van lichaam en seksualiteit tot arbeidsverhoudingen en vrijetijdsbesteding) te vergroten. Dat betekent dat macht over alle aspecten van het leven zo min mogelijk gedelegeerd mag worden volgens het motto 'decentralisatie voor zover mogelijk, centralisatie voor zover noodzakelijk'. Alle dingen waar individuen of kleinere groepen zelf over kunnen beslissen, zonder dat daarmee het belang van anderen wordt geraakt, dienen onder de directe zeggenschap van die individuen of groepen te vallen.

"PSP-ers zijn het daar traditioneel mee eens, maar de discussietekst beperkt zich tot de toepassing van deze gedachte op de ekonomie; de indruk kan daaruit ontstaan dat het socialisme uitsluitend een ekonomische maatschappijvorm inhoudt. Dat wordt natuurlijk niet bedoeld, maar – zoals gezegd – de indruk wordt gewekt."

Markt

Ook de definitie die de PSP-tekst hanteert ten aanzien van het begrip 'markt' bevat volgens Van der Linden "een belangrijk misverstand".

"Het gaat om het ruilen van mensen (arbeidskrachten) en dingen die mensen gemaakt hebben (arbeidsprodukten) tegen abstrakt geld. Een markt reduceert mensen en hun arbeidsprodukten tot onpersoonlijke dingen. En tegenover de vrijheid om te (ver)kopen staat daarbij de vrijheid om *niet* te (ver)kopen. Konkreet: arbeidskrachten, die zonder 'koper' blijven, zijn werkloos: produkten, die geen afnemer vinden, zijn voor niets gemaakt en belichamen dus verspilde arbeid. En mensen die over te weinig geld beschikken kunnen niet aan hun dagelijkse bestaansmiddelen komen. Dagelijks lezen we in de krant over deze zaken. Een markt betekent dus niet alleen – in de woorden van de discussietekst – de mogelijkheid om 'vrij [te] kunnen uitkiezen', maar ook het reële risico van verspilling en armoede. Daarom hebben socialisten al zo lang negatief tegenover de markt gestaan; er geen enkele reden om daar plotseling anders over te gaan denken en de markt als verpersoonlijking van 'de vrijheid' te beschouwen!

"Natuurlijk kan een 'maakbaar' socialisme niet onmiddellijk alle marktmechanismen afschaffen;

DISKUSSIE

anderen zijn wat sceptisch en een derde daarbij is. Voor wie het nog niet wist: de komende maanden zullen veel PSP-leden in al hun over gewichtige onderwerpen als de kernenergie en de ekologische grenzen. Een groots opgezette discussie? Bevrijding van de Derde Wereld?

Marcel van der Linden, auteur van het NRC Handelsblad. In die tijden zal de blikverruimende Haagse politiek te verwachten zijn. Interviews over de verwachte en gewenste veranderingen de komende twintig jaar.

De discussie zal ook betrekking hebben op de politieke uitverij en heeft zich in boeken en artikelen over onderwerpen als het karakter van de socialistische partijen in West-Europa.

maar de markt is een noodzakelijk kwaad, dat zoveel mogelijk dient te worden ingedamd. De discussietekst verwaarloost bovendien het feit dat er verschillende markten bestaan: de markt van produktiemiddelen (fabrieken, machines etc.), de markt van konsumptiegoederen en de arbeidsmarkt. Mij lijkt dat socialisten de eerste markt zoveel mogelijk onmiddellijk moeten uitschakelen; want het is juist de vrijheid van ondernemers om naar willekeur met kapitaalgoederen te manoeuvreren, die zoveel ellende veroorzaakt. De tweede markt zal nog geruime tijd onvermijdelijk zijn: zolang we geen productie naar behoefte kunnen realiseren – en dit hangt zowel van de ontwikkeling der behoeften als van de productiecapaciteit af. De derde markt dient in zoverre onmiddellijk te worden ingedamd dat iedereen die werk wil het ook kan krijgen.”

Arbeid

Het vraagstuk van de betaalde arbeid, zoals dat in de discussietekst voorkomt, kan volgens Marcel van der Linden aanleiding geven tot verwarring.

“De kwestie of betaalde arbeid ‘zaligmakend’ is wordt uitsluitend vanuit de werkende of niet-werkende individuen bekeken. Natuurlijk is betaald werk niet ‘zaligmakend’; vaak gaat het om geestdodende, op herhaling gebaseerde verrichtingen, of ongezonde verrichtingen, die op geen enkele wijze aan de ontplooiing van individuen bijdragen. Maar betekent dit dat onder socialistische verhouding mensen die werken niet leuk vinden zich aan die inspanning mogen onttrekken? Mij dunkt dat iedereen die redelijk gezond en niet te jong of te oud is een *morele plicht* heeft om aan de instandhouding van de maatschappij

met haar of zijn arbeid bij te dragen. Het socialisme zal een nieuw soort arbeidsmoraal moeten ontwikkelen, waarin (betaalde) arbeid geen individueel noodzakelijk kwaad meer is – loonarbeid, die verricht moet worden om als individu te kunnen overleven – maar wel een *maatschappelijk* noodzakelijk kwaad – loonarbeid, die verricht moet worden om als kollektiviteit te kunnen overleven.”

Nieuwe levensstijl

“Zeer belangrijk vind ik het sociaal-kulturele hoofdstuk, waarin wordt ingegaan op de positieve en negatieve aspecten van individualisering. De dingen die daar gezegd worden lijken me over het algemeen zeer *to the point*. Ik denk dat we er in de komende periode grondig over moeten doordenken. Ik heb de indruk – maar die zou verder getoetst moeten worden – dat de opkomst van de naoorlogse konsumptiemaatschappij de ‘dieptestructuren’ van het linkse aktivisme heeft veranderd. Voor de Tweede Wereldoorlog werden de socialistische en kommunistische bewegingen beheert door zaken als: opofferingsgezindheid, soberheid, seksueel puritanisme. Dergelijke idealen – die allemaal gericht zijn op driftuitstel – korresponderen met de betrekkelijke armoede die heerste. De trends vanaf de jaren vijftig hebben de basis van die idealen ondermijnd. De opbouw van het moderne stelsel van sociale zekerheid aan het eind van de jaren vijftig en in het begin van de jaren zestig, de snelle stijging van de reële lonen in de periode daarna, de gigantische opbloei van de konsumptieve sfeer met zijn nadruk op het genot – deze ontwikkelingen leidden tot een meer *libidineuze* instelling, waarbij met name de jongere mensen

zich meer en meer lieten leiden door idealen als: individuele zelfverwerkelijking en snelle bevrediging van behoeften. Geleidelijk heeft deze nieuwe levensstijl de gehele linkerzijde getransformeerd: de oude nadruk op discipline, op verre idealen enz., maakte in tendens plaats voor speelsheid, ‘konkreetheid’ en de beleving van plezier. Anders gezegd: linkse aktivisten zijn nog net zo verontwaardigd over onrecht als vroeger, maar ze zien het aktievoeren in veel gevallen minder als een plicht en meer als een bezigheid, waarbij je je betrokken voelt zolang je dat leuk vindt.

“Daar komt natuurlijk nog bij dat het arbeiders-element, dat vroeger een wezenlijke rol in het politieke aktivisme speelde, nu vrijwel geheel uit het politieke leven is verdwenen. De PSP bestond in haar eerste jaren bijna voor een kwart uit handarbeiders; dat percentage is nu aanmerkelijk verminderd. De PvdA wordt sinds de opkomst van nieuwe links beheerst door halve en hele intellectuelen; en deze sociale groep beheerst ook de PPR en CPN.

“We zouden er over moeten nadenken wat dit alles voor de mogelijkheden van radikaal links betekent. Ik zie twee belangrijke vraagstukken in dat verband: hoe kunnen we ertoe komen dat handarbeid(st)ers – toch altijd nog de meest onderdrukte groep – weer aktief bij radikaal links betrokken raken?; en: hoe kunnen we het ‘libidineuze aktivisme’ – dat, zoals de tekst juist opmerkt, eerder door ‘konkrete items’ wordt aangesproken dan door ‘het aangeven van grote structurele verbanden’ – productief maken bij het opbouwen van een socialistische tegenmacht?”

JOOST LAGENDIJK
RUTGER VAN SANTEN

Een socialistische economie

1. Waarom een socialistische economie?

Het streven van een socialistische partij naar een socialistische economie is vanzelfsprekend. Het vormt het belangrijkste onderscheid met sociaal-demokratische partijen. Het economische programma der sociaal-demokratie: handhaven van het kapitalistische stelsel maar daarbinnen werken aan gelijkere kansen, sociale zekerheid, een sterke overheid en regulering van het gedrag van partikuliere ondernemingen, heeft echter veel meer aanhang dan socialistische programma's. Niet alleen bij verkiezingen, maar ook bijvoorbeeld binnen de vakbonden en andere sociale bewegingen.

In de visie van onder andere de PSP is afschaffing van de kapitalistische produktieverhoudingen noodzakelijk en daarvoor in de plaats moet democratische planning van de economie komen. De noodzaak hiervan wordt door socialisten afgeleid uit het falen van het kapitalistische systeem om een aantal belangrijke doelstellingen te bereiken. Een gemoderniseerd lijstje van wat socialisten met democratische planning onder socialistische verhoudingen hopen te bereiken zou kunnen zijn:

– gelijke verdeling van economische baten over iedereen: inkomen, werk, ontplooiingsmogelijkheden;

– een economische ontwikkeling die niet verspild is, waarin economische activiteiten goed geëördineerd worden en die beantwoordt aan de behoeften van de bevolking;

– stimuleren van investeringen die aan het milieu ten goede komen en die gelijkwaardiger verhoudingen tussen volkeren op wereldniveau bevorderen, en voorkomen van investeringen die die belangen schaden.

– voorkomen dat economische macht en technologische middelen door groepen gebruikt worden om hun wil op te leggen aan anderen.

De ontwikkelingen in Nederland en de wereld lijken de PSP gelijk te geven in haar analyse dat het kapitalisme gebaseerd is op uitbuiting en ongelijkheid, dat het milieuverwoesting en verarming met zich meebrengt en een bron van gewelddadige conflicten vormt. En het idee van de sociaal-demokratie dat de verzorgingsstaat er de scherpe kantjes af zou kunnen halen lijkt meer en meer een illusie. Eigenaardig is echter dat dat niet zichtbaar tot een groeiende aanhang voor een radikale, socialistische koers leidt.

2. Hoe is de zwakte van de socialistische beweging te verklaren?

Er bestaat een tegenstrijdigheid tussen de nood-

zaak van ingrijpende veranderingen in de economie, leidend tot socialisme en het ontbreken van een sterke beweging. Enkele mogelijke verklaringen zijn:

– de ervaringen in de wereld met “socialistische” planekonomie (bijv. in Oost-Europa en de Derde Wereld) vallen ronduit tegen;

– de internationale vervlechting van de economie, de ongrijpbaarheid van multinationals e.d. maakt het onduidelijk hoe zo'n socialistische economie gerealiseerd moet worden;

– er is geen sterke maatschappelijke beweging met een duidelijke strategie om de strijd voor het socialisme te voeren.

Hoe moeten socialisten, met name PSP'ers op deze tegenstrijdigheid reageren? Beantwoording wordt wellicht mogelijk door enkele andere, indringende vragen te stellen.

3. Wordt onze visie op een socialistische economie terecht in verband gebracht met (het falen van) bestaande plan-economieën?

De PSP staat iets geheel anders voor ogen dan het systeem van bijvoorbeeld de Sovjet-Unie: democratie op alle nivo's van de samenleving staat voorop. In de bedrijven is arbeiderszelfbe-

heer. De planning gaat niet over details, maar over hoofdlijnen en beslissingen moeten zo gedecentraliseerd mogelijk genomen worden. Gebruik en beheer van de produktiemiddelen worden "maatschappelijk getoets", maar de keuze van bijvoorbeeld leveranciers is vrij en voor prijzen worden alleen maxima en minima vastgesteld.

Het systeem in de Sovjet-Unie en de andere landen van het "reëel bestaande socialisme" kent maar weinig aanhangers meer in het Westen. Het wordt autoritair gevonden en inefficiënt. De zin van de planning van vrijwel alle economische handelingen wordt betwijfeld. Er is weliswaar een zekere konsumptievrijheid, maar veel keuze is er niet. Burokratie, corruptie en de lage produktiviteit zijn berucht. Het is moeilijk uit te maken of die gebreken een onvermijdelijk gevolg van het uitschakelen van kapitalistische mechanismen in de economie zijn of eerder een gevolg van de onvrede van veel mensen die in dit specifieke centralistisch-autoritair systeem leven.

De verschillen tussen de PSP-visie en de Oost-Europese werkelijkheid zijn groot, maar voor veel mensen blijkbaar niet overtuigend. Dat alleen al betekent dat de PSP de plicht heeft haar visie verder te ontwikkelen.

4. Hoever kan Nederland uit de pas lopen?

Nederland heeft een sterk internationaal georiënteerde economie. Dit beperkt de mogelijkheden om een socialistisch beleid te voeren wanneer dat geen onderdeel uitmaakt van een internationale beweging. Zelfs de eerste stappen die de PSP voorstelt: een sterke rol van de overheid in de economie, nationalisatie en onder arbeiderskontrolle brengen van de grote financieringsinstellingen en de grootste bedrijven, zijn moeilijk voor te stellen temidden van een vijandig West-Europa.

De PSP is voor opheffing van de Europese Gemeenschap en voor uittreding als die EG socialistische veranderingen in Nederland zou belemmeren. Ligt het echter niet méér voor de hand te streven naar socialisme op Europees niveau? Moet radikaal links zich daar niet nadrukkelijk op gaan richten? Is opheffing van de EG niet een steriel standpunt, omdat die EG niet de veroorzaker maar eerder een uitdrukking van de toeneemende internationalisatie van het kapitaal is? Biedt het bestaan van de EG niet juist voordelen omdat het inperken van de macht en vrijheid van

de, steeds internationaler werkende, ondernemers op nationaal niveau steeds moeilijker wordt? Is de EG een belemmering voor de ontwikkeling van een wereldeconomie waarin de Derde-Wereldlanden een gelijkwaardiger plaats innemen, of kan een EG met een sterke internationale socialistische beweging niet juist een stuwende kracht worden voor zo'n proces? Of moet Nederland zich juist met bijvoorbeeld Derde-Wereldlanden frontaal opstellen tegenover dit blok der machtige kapitalistische landen?

5. Wie moeten het socialisme tot stand brengen?

Als de kern van het socialisme bevrijding van de arbeider is van de uitbuiting door het kapitaal, is het evident dat de arbeidersbeweging de drijvende kracht moet zijn. Maar de arbeidersbeweging is niet zo'n eenduidig begrip meer. Er heeft altijd al een onderscheid bestaan tussen een elite onder de loonafhankelijken met hoge lonen, goede arbeidsvoorwaarden en carrièrevooruitzichten, en aan de andere kant een massa van mensen die routine-arbeid moeten verrichten, tegen lage lonen, onder slechte arbeidsomstandigheden en met een onzekere toekomst. De verschillen tussen deze groepen worden groter en er ontstaan allerlei tussengroepen. Bovendien is een grote groep permanente werklozen ontstaan.

De groep met de sterkste positie onder de loonafhankelijken zou een leidende rol kunnen spelen bij radicale veranderingen, maar zij heeft er ook het minste belang bij. De vakbeweging merkt dat zij de grootste moeite heeft haar leden bij elkaar te houden. Ze kan degenen die het het hardste nodig hebben het minste bieden, omdat ze er niet in slaagt de "elite" voor de belangen van de minimumloners en uitkeringsgerechtigden te mobiliseren.

De PSP is geen arbeiderspartij en zal dat ook wel nooit worden. Dat is een handicap bij het spelen van een rol in de arbeidersstrijd. Bovendien, zijn het momenteel niet andere groepen die meer directe belangen hebben bij radicale anti-kapitalistische strijd, groepen waarmee de PSP sterker gebonden is; milieubeweging, vrouwenbeweging, vredesbeweging, de eigen-werkbeweging? In die bewegingen wordt overigens vaak betoogd dat hun belangen en wensen niet zo direct te maken hebben met de strijd tussen arbeid en kapitaal. De vraag blijft in hoeverre dat juist is, en zelfs als het waar is, of dan toch niet de arbeidersbeweging een doorslaggevende rol moet spelen. De scheiding tussen arbeidersbeweging en de "nieuwe sociale bewegingen" is ook niet zo absoluut als het soms lijkt. Denk bijvoorbeeld aan de werkgelegenheidsplannen in Nijmegen, opgesteld door vakbondsleden en milieumensen of de rol van de FNV in de vredesbeweging. Ligt in dit soort verbanden een taak voor de PSP?

Socialistische economie: hoe zou dat werken?

Veel mensen (ook linkse) zijn tegenwoordig huiverig voor het begrip 'socialisme', omdat ze dat associëren met allerlei negatieve dingen: bureaucratie, overheidsbetutteling, geen mogelijkheden voor zelfstandig initiatief. Socialisten moeten zich derhalve afvragen hoe je tot een soort socialisme kunt komen dat dergelijke trekken niet heeft.

Wat nu volgt lijkt misschien een beetje een theoretische exercitie. Maar wil het socialisme weer een inspirerend ideaal worden waar mensen in kunnen geloven, dan zullen socialisten toch moeten nadenken over de volgende vragen: Hoe kan bureaucratiesering worden voorkomen? Hoe kan de noodzakelijke planning zo democratisch mogelijk gebeuren? Hoe zelfstandig kunnen afzonderlijke bedrijven (of personen) blijven, en wat is dan de mogelijke rol van de markt, van concurrentie?

Demokratische of bureaucratische planning

Wat is planning eigenlijk? Ook grote kapitalistische bedrijven of burgerlijke overheden 'plannen', om de activiteiten van afzonderlijke onderdelen op elkaar af te stemmen. Socialisatie van de productie maakt het in principe mogelijk dit door te voeren voor de economie als geheel. In principe, maar de vraag is natuurlijk wel: wat is functioneel? Planning van allerlei details is dat overduidelijk niet. Elders staat al aangegeven wat je met planning zou kunnen bereiken: gelijke verdeling, tegengaan van verspilling, ekologisch verantwoord produceren, voorkomen dat economisch machtige groepen hun wil kunnen opleggen. Daarvoor zal het in de eerste plaats nodig zijn om greep te krijgen op 'economisch strategische' producties: grote industrieën, groot-scheepse (uitbreidings-)investeringen, belangrijke technische vernieuwingen. Ook de kredietvoorziening (banken, verzekeringsmaatschappijen e.d.) zijn belangrijk in dit verband. Maar het spreekt absoluut niet vanzelf, dat ook de activiteiten van de groenteboer op de hoek per se 'gepland' moeten worden vanuit de gemeenschap. Met planning zou je kunnen proberen te voorkomen dat er teveel schoenen geproduceerd worden. Maar wat voor model ze moeten hebben is natuurlijk absoluut niet te plannen.

Planning betekent ook niet, dat ambtenaren de gang van zaken in een bedrijf bepalen. Wel dat de eigen planning van een bedrijf (die dus door de arbeiders van dat bedrijf kan worden opgesteld in een socialistische economie) gecontroleerd moet kunnen worden: als democratisch besloten is dat (bijv.) het partikuliere autoverbruik moet worden teruggedrongen, is het uiteraard niet de bedoeling dat de werkers in de auto-industrie toch op eigen houtje de autoproduktie juist gaan opvoeren.

Voor sommige bedrijven (met name in de consumptiesektor) kun je je ook voorstellen dat je

vrijwillige onderlinge samenwerking of coördinatie probeert te bevorderen. (bijvoorbeeld: een gemeenschappelijke verkooporganisatie opzetten. Of research gezamenlijk verrichten.)

Een ander punt is: planning moet met zo weinig mogelijk ambtenarij gepaard gaan. De eigen planning van een bedrijf kan zoals gezegd door de arbeiders gemaakt worden. Maar ook op hoger nivo (bijv. een bedrijfstak) laat zelfbeheer zich in praktijk brengen. Op dat nivo kunnen ook bepaalde maatschappelijke organisaties (bijv. consumenten- of milieuorganisaties) ingeschakeld worden.

Maar... planning van de economie is óók een politieke zaak. Het is bijvoorbeeld een politieke keuze of er meer personenauto's, dan wel meer autobussen gemaakt moeten worden. Nu is het de vraag, of mensen wel echt het gevoel zullen hebben dat ze wezenlijke macht hebben over de koers van de maatschappij, wanneer de politieke democratie beperkt blijft tot het recht om eens in de zoveel jaar een parlement te kiezen. Op gemeentelijk nivo zijn nog wel (semi-)direkte vormen van democratie denkbaar. Maar op landelijk nivo is dat moeilijker voorstelbaar.

Een alternatieve mogelijkheid is: het referendum. Moderne communicatiemiddelen maken het mogelijk om verschillende 'planscenario's', die door verschillende politieke stromingen worden opgesteld, rechtstreeks aan de mensen voor te leggen.

In ieder geval: als je economische planning op hoofdlijnen toepast (en geen 'totaalplanning', die miljoenen details moet regelen), hoeft dit helemaal niet tot een topzware bureaucratie te leiden.

Zelfstandig initiatief

'Partikulier initiatief' is een begrip dat bij socialisten vaak ongunstig staat aangeschreven. Men

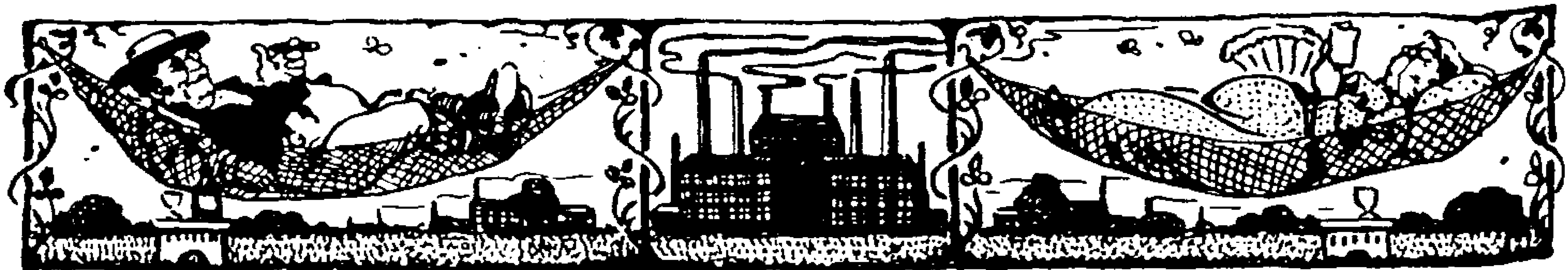
associeert dat automatisch met kapitalisme en ongebreidelde winststreven. Het is de vraag, of dat wel altijd terecht is. Bovendien is het kenmerkend voor veel mensen, dat ze zo veel mogelijk zelfstandig willen handelen, zonder allerlei regeltjes vanuit de overheid. Dat geldt ook voor linkse mensen: het 'alternatieve circuit' telt ook talloze kleine zelfstandige bedrijfjes. Mag dat dan niet meer in het socialisme? "Hij die onderneemt wordt gestraft?"

Dat ziet er niet zo aantrekkelijk uit. Het is ook helemaal niet logisch. Tenminste, als je er van uitgaat, dat economische planning geen details moet regelen, maar over hoofdlijnen moet gaan, dan zijn er een heleboel bedrijven die zo ongeveer volledig autonoom kunnen blijven. Kleine werkplaatsen bijvoorbeeld, of restaurants. En waarom zou bijvoorbeeld een middelgrote meubelfabriek niet ook (zo goed als) zelfstandig kunnen zijn?

Eigenlijk betekent dat ook dat dergelijke bedrijven in feite gewoon 'bezit' zijn van de mensen die erin werken. 'Bezit' betekent immers niets anders dan dat de 'bezitter' zelf kan bepalen wat hij met zijn 'bezit' doet.

Autonomie van bedrijven (ook als die niet volledig is) houdt ook een zekere rol voor de markt in. En dus ook (een zekere mate van) concurrentie. Immers, als ik zelf mijn leverancier kan uitkiezen, en er zijn ook meerdere leveranciers om tussen te kiezen, dan staan die per definitie met elkaar in een concurrentieverhouding. En zijn dus ook gedwongen het mij zo goed mogelijk naar de zin te maken.

Wacht even. Zijn we nu niet bezig om in hoog tempo de nadelen van het kapitalisme weer binnen te halen? Dat valt misschien wel mee. Een en ander betekent nog niet dat de markt en onderlinge concurrentie zo'n centrale rol moeten spelen, als nu in het kapitalisme het geval is. Wel

zal bekeken moeten worden hoe je negatieve effecten zo veel mogelijk kunt voorkomen.

Socialisme betekent in ieder geval wèl dat:

– de banken (een zeer belangrijk centrum van economische macht) gemeenschapsbezit zijn. Dat maakt het op zich al een stuk gemakkelijker om ontwikkelingen die je niet wilt, te voorkomen;

– hetzelfde geldt voor grootschalige industrieën, of industrieën waarbinnen technologische vernieuwingen een wezenlijke rol spelen;

– arbeiderszelfbeheer in alle bedrijven; een einde aan het stelsel waarin de ene persoon, omdat die produktiemiddelen bezit, de werkkraft kan kopen van de andere, die deze niet bezit;

– het bedrijfsgeheim (d.w.z. het recht om gegevens geheim te houden waar anderen hun voordeel mee zouden kunnen doen) dient te worden opgeheven;

– er kunnen minimum- en maximumprijzen worden vastgesteld (hetgeen nu overigens ook het geval is);

– geprobeerd moet worden onderlinge samenwerking, ook tussen autonome bedrijven, te bevorderen;

– tenslotte, het is beslist niet zo, dat alles maar aan de markt moet worden overgelaten. Er zijn allerlei dingen, die voor socialisten beslist geen 'handelswaar' mogen zijn: gezondheidszorg bijvoorbeeld.

In ieder geval: als je decentralisatie en zelfbeheer aan de basis nastreeft brengt dat *onvermijdelijk* markt-achtige principes met zich mee. Als je dat *niet* wilt, kom je *onvermijdelijk* uit op meer 'totaal-planning'-achtige concepten. Dan zou je eventueel kunnen kijken hoe je de nadelen daarvan (burocratisering in verband met de vele details die dan geregeld moeten worden, iets wat onmogelijk allemaal democratisch besloten kan worden) zo veel mogelijk kunt ondervangen. Maar dat zou dan wel een fundamenteel andere benadering zijn, dan in het huidige verkiezingsprogramma van de PSP. Dat gaat er immers van uit, dat economische planning alleen de hoofdzaak moet regelen.

De ekologische grenzen

De milieuproblemen die de wereld bedreigen worden telkens weer onderschat. Wanneer wij de bekende feiten echter werkelijk tot ons laten doordringen, zien we dat zij een reële bedreiging vormen van de economische perspectieven van de wereld, van de gezondheid en zelfs van het voortbestaan van de mensheid. Door socialisten wordt er dikwijls van uitgegaan, dat de milieuproblemen uitsluitend een gevolg zijn van het kapitalistische karakter van de produktie. In werkelijkheid zijn de oorzaken ingewikkelder. Dat betekent dat wij ons ook zullen moeten afvragen welke konsekventies dat heeft voor onze socialistische opvattingen en eisen.

Om tot oplossingen te komen is het eerst nodig een goed beeld te krijgen van de oorzaken:

1. *Welvaart*: de enorme toename van de consumptie van materiële goederen heeft een soortgelijke groei van het gebruik van grondstoffen en hulpbronnen met zich meegebracht. Die consumptie vindt vooral in de rijke kapitalistische wereld plaats: een kwart van de mensheid gebruikt drievierde deel van de grondstoffen en hulpbronnen.

2. *Imperialisme*: de welvaart in het Westen is mede gebouwd op goedkope invoer van grondstoffen en hulpbronnen uit de Derde Wereld en op de goedkope arbeid van mijnwerkers, boeren en fabrieksarbeiders daar. Deze uitbuiting heeft de kennismaking met de grenzen van het milieu voor de Westerse mens uitgesteld: uitputting van erts, houtschaarste, schaarste aan grond voor de produktie van veevoer, het kon allemaal opgevangen worden door import uit de Derde Wereld.

3. *De produktieverhoudingen*: individuele particuliere bedrijven hebben er geen enkel belang bij zich milieuvriendelijker te gedragen dan de concurrenten. De overheid wordt gezien als de verantwoordelijke voor het milieu. Maar als ze die taak serieus neemt, wordt ze daarbij danig dwarsgezeten. Meestal komt het niet eens zover. De overheid stelt zich meestal met de industrie op tegenover de milieubeweging en "dissidente" wetenschappers.

4. *Te grote verwachtingen van technologische vooruitgang*: de technische vooruitgang heeft ervoor gezorgd dat de mens de beperkingen die de natuur stelt steeds verder kon terugdringen. De

keerzijde hiervan is, dat men al te veel is gaan verwachten van de mogelijkheden van wetenschap en techniek: het idee dat er voor elk probleem ook een (technische) oplossing is, een naïef vertrouwen dat elke technische vernieuwing ook een verbetering zou wezen; te weinig oog voor sociale en ekologische nadelen van nieuwe technologieën, een eenzijdige gerichtheid van de technische vooruitgang op grotere economische produktiviteit in engere zin.

5. *Bevolkingstoename*: werd 20-15 jaar geleden als hoofdoorzaak van het milieuprobleem genoemd. In z'n algemeenheid is dat onjuist. Dat neemt niet weg dat in Derde-Wereldlanden de bevolkingsgroei een faktor van belang is. Met name in Afrika vormt de bevolkingsgroei (van

219 miljoen in 1950 naar 513 miljoen in 1983) een dodelijke zware last.

Noodzakelijke veranderingen houden met name in:

– vermindering van het beslag dat het rijke Westen legt op schaarse grondstoffen en milieugoederen,

– een krachtige bestrijding van milieuverontreiniging, op nationaal en internationaal nivo,

– ontwikkeling van de internationale arbeidersverhoudingen naar grotere gelijkwaardigheid,

– beëindigen van het imperialistische karakter van internationale handelsrelaties,

– verandering van de ontwikkelingshulp zodat deze emancipatie en zelfbeschikking gaat bevor-

deren.

Hieruit vloeien verschillende vragen voort ten aanzien van onze politieke opstelling.

Ekonomische groei

1. *Kunnen wij hier (d.w.z. in de Westerse landen) nog wel pleiten voor economische groei (produktiegroei) of zijn wij daar tegen?*

Eigenlijk is dat geen goede vraagstelling. Het begrip "economische groei" in de zin van het toenemen van het Bruto Nationaal Produkt (BNP) zegt niets over de aard van de groei. Niets over de mate waarin door deze groei schaarse grondstoffen en hulpbronnen worden uitgeput. Niets over de aard en de verdeling van de consumptie, zowel op nationaal- als op wereld-nivo. En niets over de niet-monetaire kosten van de productie, zoals mogelijk verslechterende sociale omstandigheden en aantasting van het leefmilieu.

We zullen de vraag dus moeten preciseren. Bijvoorbeeld zo: Is het nog wel aanvaardbaar in de Westerse landen te streven naar een toename van de materiële productie?

Door christen-demokraten, conservatieven, liberalen en ook door sociaal-demokraten, wordt er van uitgegaan dat produktiegroei nodig is. Deze visie wordt dan ook uitgedragen door de regeringen van alle Westerse landen. Ook PSP-ekonomen, bijvoorbeeld in de nota "Naar socialistische vernieuwing" zeggen dat groei nodig is voor het verwezenlijken van de sociaal-ekonomische eisen van ons programma.

Vaak wordt gezegd dat ook niet-schadelijke, milieuvriendelijke groei mogelijk is. Duidelijk is echter dat de huidige, algemene groei-politiek daar niet toe leidt. Het begrip "selektieve groei", als het ooit al iets betekend heeft, is al lang weer naar de achtergrond verdwenen. Maar de vraag is: bestaat er wel groei die niet: a. de kloof tussen

arm en rijk (Noord en Zuid) nog vergroot, en b. milieuproblemen doet toenemen?

Als we menen van niet, zullen we ons moeten uitspreken tegen verdere produktiegroei als doelstelling van ekonomische politiek. We zullen dan wel moeten aangeven hoe andere doelstellingen, zoals: vergroten van welzijn, rechtvaardigheid, werkgelegenheid, voldoende konsumptiegoederen, wél bevorderd kunnen worden.

Konsumptievrijheid

2. *Moet de vrijheid van produktie, en daarmee van de consumptie, niet worden ingeperkt, en hoe en door wie moet dat gebeuren?*

Elders hebben we vastgesteld dat konsumptievrijheid, d.w.z. de keus uit een ruim aanbod van goederen en diensten, een groot goed is en belangrijk voor het welzijn en de ontplooiing van mensen. Het betekent echter ook dat het aanbod van goederen opgejaagd wordt en het risico dat veel luxe- en niet direkt noodzakelijke goederen worden geproduceerd. Bovendien willen we dat goederen en diensten (ook diensten kunnen zeer milieubelastend zijn! denk bijv. aan vakantiereizen) beoordeeld worden op hun beslag op grondstoffen, energie en milieugevolgen.

Om dat laatste te bereiken zullen onvermijdelijk veel *gecentraliseerde* maatregelen nodig zijn: milieuwetten, prijsvoorschriften, etc. Voor een milieuverantwoorde en internationaal aanvaardbare produktie zullen we dus een sterke overheidsinvloed moeten aanvaarden.

Dat kan echter niet het enige zijn. Een verantwoorde consumptie, milieubewust gedrag, zuinigheid etc. kunnen niet alleen afgedwongen worden door overheidsvoorschriften. Dat is vooral een zaak van afzonderlijke konsumenten. Dat betekent dat we, meer dan voorheen, niet alleen aan structuren maar ook aan "mentaliteit" aandacht moeten (durven) geven (en daar niet de

neus voor ophalen). D.w.z. meer nadruk op de verantwoordelijkheid van het individu en het tot stand komen van een minder materialistische kultuur.

Duidelijk is dat dat niet kan zonder een afwijzing van de huidige grote (en groeiende) inkomensverschillen. Ten eerste omdat het bar onrechtvaardig is om bijvoorbeeld door een hoge prijs bepaalde zaken voor de armen onbereikbaar te maken, terwijl anderen ze nog wel kunnen betalen. Maar vooral ook omdat inkomensverschillen, het willen kopen van wat rijkere al lang hebben, een grote opjager is van consumptie.

Niettemin blijft het een tamelijk onpopulaire boodschap. Willen we die brengen? En zo ja, hoe doe je dat zo overtuigend mogelijk?

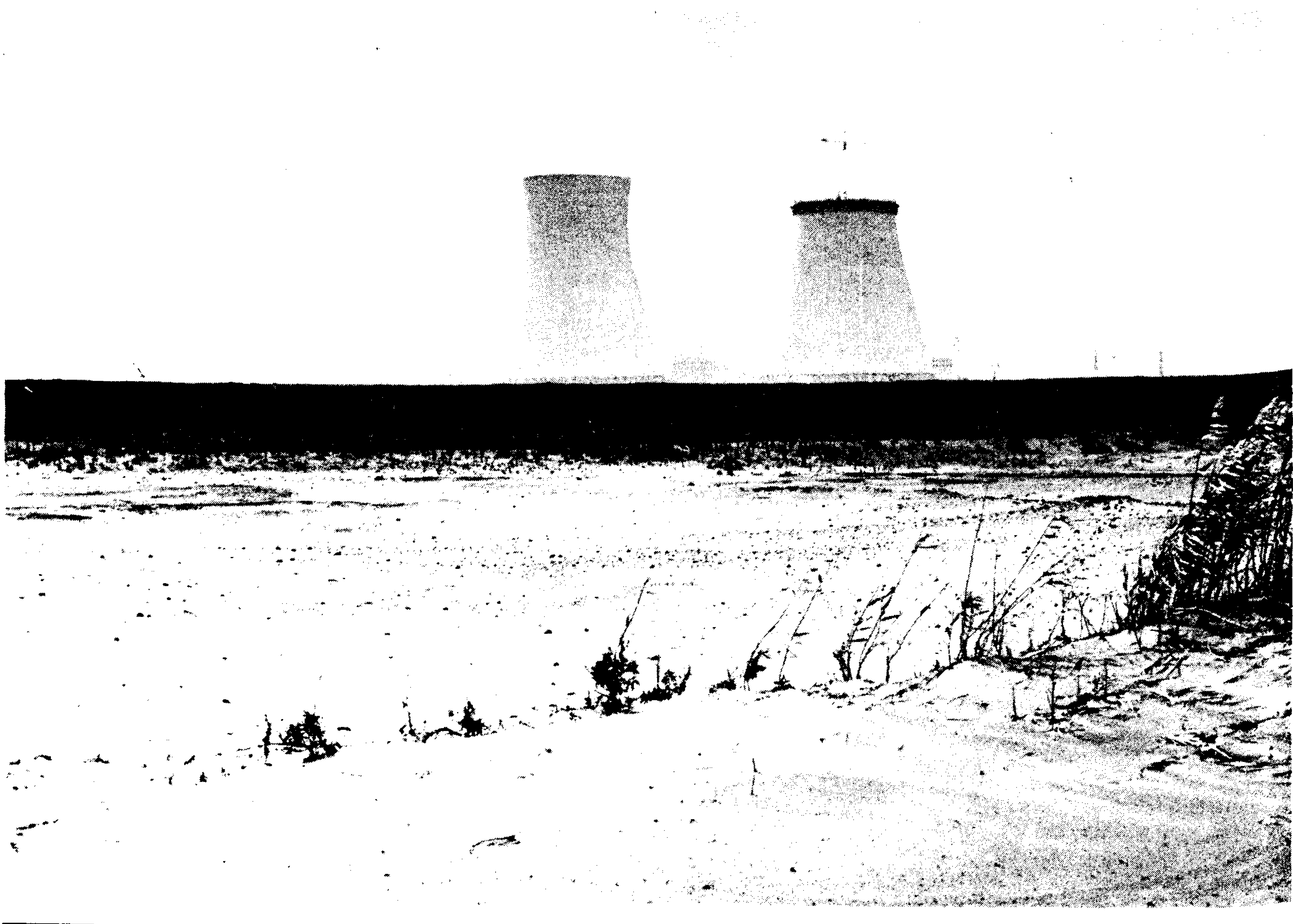
Regionalisatie

3. *Hoe denken we over (meer) zelfvoorziening, kleinschaligheid, lokale en regionale produktie, tegenover internationale arbeidsdeling?*

De huidige ontwikkeling is naar steeds verdere internationalisering van de produktie. Het kapitalistische credo is vrije handel. Dit leidt tot steeds toenemende handelsstromen en veel milieubelastend transport. De rijken (resp. rijke landen) worden er rijker, de arme (landen) nog armer van. Het betekent ook verspillende concurrentie, bijv. tussen Japan, VS, EG.

"Groene politici" bepleiten veelal een regionalisatie van de produktie, het produceren van zoveel mogelijk zaken dicht in de buurt en voor de eigen regio. Daarbij hoort (zeker voor wie er mee begint) een zekere mate van protectionisme. Het vermindert echter de kwetsbaarheid, is goed voor het milieu, en zou een methode kunnen zijn om de multinationale ondernemingen minder machtig te maken.

De vraag is: kan dat? willen wij dat? wat voor maatregelen stellen wij daartoe voor?

Manifestatie Antillen/Aruba

Op 5 september jl. vond in Villa Baranka te Amsterdam een opmerkelijke manifestatie plaats over de relatie tussen Amsterdam, de Antillen en Aruba. Schrijver van bijgaande nabeschuiving was actief betrokken bij de voorbereiding. Maar ook minder direct had hij in een vroeger stadium bemoeienis: op 15 december 1986 organiseerde de Henk Lankhorststichting van de PSP samen met de PPR een landelijke studiedag over gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking. Discussiebijdragen van enkele Antillianen en Arubanen over de ontwikkelingsrelaties op lokaal niveau trokken toen de algemene aandacht. Men realiseerde zich met enige schrik dat binnen onze partijen de kennis van de Antillen en Aruba gering was en de interesse eigenlijk ook. Er bestaat een blinde vlek voor de laatste van onze kolonieën en daar moest goed over worden nagedacht. In Amsterdam wonen ongeveer zesduizend Antillianen en Arubanen en dat was mede een aanleiding voor vorming aldaar van een initiatiefgroep van Antillianen en Arubanen en Nederlanders, afkomstig uit verschillende sectoren van de Amsterdamse samenleving, waaronder ook het Links Akkoord.

Doorbraak

Doel en motto van de manifestatie was een doorbraak in een koloniale relatie door initiatieven te ontwikkelen voor samenwerking op lokaal niveau. Als eerste stap was er een uitgebreide kennismaking met de creoolse cultuur. Deze is ook in Amsterdam springlevend present door de aanwezigheid van Antillianen en Arubanen. Een zeer gevarieerd programma bevatte onder meer het optreden van dichters, workshops over dans en muziek, onderwijs, ontwikkelingsprojecten, theater, een expositie van werken van Antilliaanse en Arubaanse schilders, video's, een forum-discussie en veel muziek. Gezien de reacties was de ontmoeting geslaagd: een uitbundige en voor velen overstelpende confrontatie.

De achterliggende gedachte, over onze 'blinde vlek' voor de Antillen en Aruba werd uitgewerkt in een visiestuk. Er is te weinig interesse voor onze partners in het koninkrijk. Zij zijn in naam gelijkwaardig, maar in feite kolonieën in een ongelijke machtsverhouding. Nederlanders kunnen zich de luxe permitteren om weinig kennis te hebben van de Antillen en Aruba, omgekeerd zeker niet. Dat gebrek aan interesse gaat terug tot in een ver koloniaal verleden waarin handel en winst al het overige overschaduwde. Alle bestaande relaties werden gemodelleerd door de culturele overheersing vanuit de Nederlandse Europese cultuur. Amsterdam speelde daarin gedurende eeuwen een leidende centrale rol.

Taal en onderwijs

In de workshop onderwijs kwam de 'blinde vlek' op een wel heel bijzondere wijze aan de oppervlakte. Het ging over de positie van de Antilliaanse

en Arubaanse kinderen in Amsterdam, alsmede de invoering van het Papiamentu op de scholen op de Antillen en Aruba. De sterke opleving van bewustwording van de eigen waarde van de creoolse cultuur heeft geleid tot een opwaardering van het Papiamentu en daarbij groeide het inzicht in de unieke betekenis van de eigen taal voor het opgroeien van Antilliaanse en Arubaanse kinderen. Recente onderzoeken tonen de samenhang aan tussen onderwijs in de eigen taal, de startpositie, de onderwijsachterstand en de leeftijdsachterstand. Bij onderwijzers bestaat hierover nog veel onbegrip en bij de huidige regering kan zelfs worden gesproken van brute tegenwerking, getuige de navrante actualiteit van de plannen van minister Deetman tot drastische besnoeiing in de uitgaven voor het speciale onderwijs.

Locale samenwerkingsprojecten

De workshop dans behandelde de geschiedenis van de Antilliaanse dans, met name van de tambu, de tumba en de simadah. Tot groot plezier van de deelnemers met veel praktische oefeningen. Bij het theaterforum kon het publiek actief meereageren met het gebeuren: de gespeelde conflictsituaties in de huiselijke kring en op school hadden alles te maken met de culturele dominantie van Nederland.

De workshop over de band tussen Amsterdam, de Antillen en Aruba besprak denkbeelden over samenwerking in de vorm van gezamenlijke projecten: voor een cultureel centrum op Curaçao en voor de verbetering van het onderwijs in het Papiamentu in Amsterdam.

Culturele overheersing

De aktualiteitswaarde van de manifestatie is (heelaas) groot door het recente bezoek van minister De Koning aan de Antillen. Het door Nederland opgedrongen pakket van wondermiddelen ter verbetering van de economie verschilt weinig van dat van de IMF elders in de Derde Wereld. Voorts zijn er, reeds genoemd, de afbraakplannen van minister Deetman voor het meertalig onderwijs. En vooral: de recente stemmingmakende uitspraken van het VVD-kamerlid Terpstra over de noodzaak van een toekomstige migratiebeperking. Dat hield tijdens het slotforum de emoties van velen heftig bezig. De werkgroep stelt dat de koloniale overheersing in wezen een culturele overheersing is geweest; het met dwang van buiten opleggen van Westeuropese waarden en normen. Deze gaat thans in een andere jas gehuld vanuit Nederland onverminderd door. Het heeft geleid tot een culturele tweedeling met opvallende overeenkomsten met het apartheidssysteem. De creoolse cultuur werd geminacht en genegeerd.

Alternatieven

Er is op de Antillen en Aruba een sterke culturele bewustwording op gang, een tegenbeweging tegen de 'herencultuur van het gewin'. In eigen land zien we eveneens alom tegenbewegingen, meest vanuit sterke twijfels over de wondermiddelen waarmee onze bestuurders vanuit de eigen eenzijdige dominante cultuur ons een gouden economische toekomst beloven maar het tegenovergestelde bewerkstelligen. De kwalen van de Westerse geïndustrialiseerde samenleving worden niet opgelost maar voor ieder zichtbaar groter.

Samenwerking en onderlinge versterking vanuit de tegenbewegingen daar en hier, in Amsterdam, de Antillen en Aruba, zouden in de komende jaren wel eens zeer verrassende resultaten kunnen gaan opleveren. Tijdens de manifestatie zijn hier en daar enkele vonken overgeslagen.

JAAP SPELBERG
medewerker Lokaal en Internationaal Steunpunt
voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op
mondiaal terrein PPR en PSP

vervolg van pagina 6

De campagne is een antwoord op de verarming van de zwarte Zuidafrikaanse werknemers. De inflatie was afgelopen jaar 17%, maar voor de lage inkomens zo'n 25% omdat met name de voedselprijzen enorm stegen. De mijnwerkers die nu tussen 16 en 24% loonsverhoging gaan krijgen gaan er dus niet of nauwelijks op vooruit, terwijl ze de afgelopen tien jaar al in koopkracht achteruit waren gegaan.

De komende tijd zal er, in het kader van de living wage campagne, zonder twijfel nog heel wat arbeidsonrust te zien zijn in Zuid-Afrika. Gezien de opstelling van de overheid en de werkgevers tijdens de spoorweg- en mijnwerkersstaking valt te vrezen dat ook het geweld tegen zwarte vakbondsleden zal toenemen.

Dutch Connection

"Rietspruit is een progressieve mijn met een praktijk van verlichte arbeidsomstandigheden," zo wordt de Rietspruitkolenmijn in het jaarrapport van Shell Zuid-Afrika omschreven. Shell is voor de helft eigenaar van deze grote dagbouwkolenmijn in Zuid-Afrika, de andere helft is van het Zuidafrikaanse bedrijf Barlow Rand. In de laatste week van de mijnwerkersstaking werden er bij dit "paradijsje" 30 mensen door de mijnpolitie het ziekenhuis in gewerkt, zo vertelde een kaderlid van de NUM het Komitee Zuidelijk Afrika. Behalve gewonden werden er ook nog twaalf stakers bij Rietspruit gearresteerd, waarvan acht zonder beschuldiging. De gearresteerden zijn allen ontslagen.

Terwijl Shell over Rietspruit opschept laat ze haar werknemers arresteren en ontslaan.

Cyril Ramaphosa vroeg tijdens de staking om alle mogelijke druk op Shell uit te oefenen om accoord te gaan met de eisen van de stakers. Gelukkig kent de "Dutch Connection" met de staking ook nog een positieve kant. De eerste week van de staking reageerde het bevrijdingsfonds van het KZA op de oproep van de NUM voor financiële steun met een gift van 100.000 gulden. De week daarop gaf de FNV zes ton en reageerden verschillende organisaties positief op de oproep. Bij het Bevrijdingsfonds van het Komitee Zuidelijk Afrika kwam nog eens 50.000 gulden binnen aan giften voor de NUM.

Steun het verzet in Zuid-Afrika: giro 26655, Bevrijdingsfonds KZA, Amsterdam.

KEES DE PATER
medewerker Komitee Zuidelijk Afrika

KONGRESKRANT 1

Op deze en volgende bladzijden staan de eerste stukken voor het najaarskongres van de PSP. Dat kongres wordt gehouden op zaterdag 28 november in Dordrecht (in HTS-gebouw, Celebusstraat). De aanvang is 10.30 uur (einde is -onder voorbehoud- voorzien om 19.00 uur).

AGENDA

De partijraad heeft op voorsattel van het partijbestuur de volgende voorlopige agenda voor het kongres vastgesteld:

01. Beleidsverslag partijbestuur met bijlagen over o.a. socialisme-diskussie
02. Beleidsverslagen afzonderlijke leden partijbestuur
03. Beleidsverslag fractie Tweede Kamer
04. Beleidsverslag van fractie Eerste Kamer, Europees Parlement.
05. Beleidsverslag partijraad, Henk Lankhorst Stichting, Wetenschappelijk Buro en Stichting Vorming en Scholing
06. Wijze van deelname aan Europese verkiezingen 1989
07. Enkele organisatievoorstellen
08. Begroting PSP 1988
09. Verkiezing leden partijbestuur
10. Verkiezing bestuur Wetenschappelijk Buro, Stichting Vorming en Scholing, Henk Lankhorst Stichting, kaskontrolekommissie, beheerskommissie Fonds Bijzondere Uitgaven.

Het leukste staat wellicht niet op de agenda: op de kongresdag worden enkele uren vrijgemaakt voor discussie-bijeenkomsten over een vijftal aktuele thema's (meer informatie hierover in de tweede kongreskrant).

Zoals gebruikelijk zullen alle beleidsverslagen in de tweede kongres-ronde verschijnen. De belangrijkste verslagen komen in de kongreskrant, die begin november verschijnt. Overige beleidsverslagen worden opgenomen in een kongresmap die op datzelfde tijdstip naar afgevaardigden en afdelingen zal worden gezonden.

Voor de agenda-punten 6, 7 en 8 staan hieronder voorstellen van het partijbestuur. Op deze voorstellen kunnen afdelingen en autonome groepen wijzigingsvoorstellen indienen. Deze amendementen moeten uiterlijk 9 oktober op het partijburo aanwezig zijn. Ze zullen, voorzien van een preadvies door het partijbestuur, in de tweede kongreskrant gepubliceerd worden.

De afdelingen ontvangen half oktober de 'geloofsbrieven' voor afgevaardigden. Leden die het kongres als bezoeker willen bijwonen worden verzocht dit via hun afdelingssekretariaat door te geven aan het kongresburo. Afgevaardigden en bezoekers die gebruik willen

maken van de kreche worden eveneens verzocht dit vooraf aan het kongresburo te melden.

VERKIEZINGEN LANDELIJKE ORGANEN

Tal van landelijke organen moeten op het komend kongres opnieuw samengesteld worden. Afdelingen en autonome groepen worden opgeroepen hiervoor kandidaten te stellen. De namen van deze kandidaten moeten eveneens op 9 oktober schriftelijk aan het partijburo doorgegeven zijn. Het gaat om de volgende organen en functies daarin:

Partijbestuur

De partijraad heeft een voorstel van het huidige partijbestuur overgenomen om het aantal functies in het partijbestuur terug te brengen tot twaalf, te weten:

- a. algemeen voorzitter
- b. vice voorzitter
- c. algemeen sekretaris
- d. algemeen penningmeester
- e. algemeen propagandist (inkl. RTC)
- f. politiek sekr./voorzitter SVSWB
- g. politiek sekretaris sociaal-ekonomisch
- h. politiek sekretaris vredesvraagstukken
- i. politiek sekretaris buitenland
- j. aktie-koördinator
- k. hoofdredakteur Bevrijding
- l. voorzitter LWPW

Wetenschappelijk Buro

De voorzitter van dit bestuur komt uit het partijbestuur. Gekozen moeten verder worden:

- a. vice voorzitter
- b. sekretaris
- c. penningmeester
- e. negen leden

Stichting Vorming en Scholing

In het kader van de nauwe samenwerking tussen SVS en WB is indertijd besloten de besturen van de twee stichtingen dezelfde personele samenstelling te geven, zodat een afzonderlijke verkiezing van dit bestuur niet nodig is.

Henk Lankhorst Stichting

De voorzitter komt voort uit het partijbestuur. Voor de volgende functies zijn kandidaten nodig:

- vice voorzitter
- sekretaris
- penningmeester
- twee ledem

Beheerskommissie FBU

De beheerskommissie Fonds Bijzonder Uitgaven (afdelingsfonds) bestaat naast de algemeen penningmeester uit twee leden.

Kaskontrolekommissie

Deze bestaat uit drie leden.

DEELNAME EG-verkiezingen

Kongresvoorstel:

- 001 Het kongres van de PSP, bijeen op 28 november 1987 te Dordrecht,
- 003 1. spreekt uit dat de ervaringen met het Groen Progressief
- 005 Akkoord van CPN, Groen Plat-
- 007 form, PPR en PSP positief
- 009 beoordeeld worden;
- 011 2. besluit bij de Europese verkiezingen van voorjaar 1989 te streven naar een samenwerkingsverband gedragen door CPN, PPR en PSP.
- 013 3. draagt het partijbestuur op bij besprekingen over zo'n samenwerkingsverband de zorgen voor mogelijkheden van een
- 015 aktieve inbreng van de PSP-
- 017 leden rond het programma;
- 019 4. draagt het partijbestuur op zijn inzet bij het begin van
- 021 onderhandelingen (zowel program-
- 023 matische als procedurele punten)
- 025 en belangrijke keuzes tijdens onderhandelingen voor te leggen aan de partijraad.

TOELICHTING: In het voorjaar van 1989 zijn er weer verkiezingen voor het Europees Parlement. De vorige keer heeft de PSP deelgenomen in het Groen Progressief Akkoord van CPN, Groen Platform, PPR en PSP. Het partijbestuur vindt de ervaringen in en met dat samenwerkingsverband globaal gesproken positief. Daarom het voorstel opnieuw naar zo'n samenwerkingsverband te streven.

In het kongresvoorstel wordt niet geprobeerd op allerlei vragen die bij zo'n keuze aan de orde zijn, een antwoord te geven (naam van zo'n samenwerkingsverband, moet er een vierde partner bij, afspraken hoe lijst gevuld wordt, fraktiekueze in EP etc.) Het partijbestuur legt het kongres nu op het hoofdpunt een keuze voor; de overige zaken die meer de uitwerking raken, moeten na een keuze van het kongres door het volgend partijbestuur en partijraad geregeld worden (zie punt 4).

In voorgaande jaren heeft het kongres van Bram van der Lek steeds een verslag gekregen van het werk in het Europees Parlement. In Bevrijding is verder regelmatig verslag gedaan van het werk in en rond het Europees Parlement. Uitbreider informatie was en is te vinden in het maandelijks periodiek van het GPA: de Straatsburg Times. Het verslag aan dit kongres zal uitgebreider zijn dan vorige, zodat het kongres voldoende informatie heeft voor de discussie over de deelname aan de volgende Europese verkiezingen.

In het voorstel kiest het partijbestuur voor een samenwerkingsverband dat gedragen wordt door CPN, PPR en PSP. Een van de minder goede ervaringen betrof het Groen Platform. Vlak voor de vorige Europese verkiezingen voltrok zich daarbinnen een splitsing, waarbij

de Europese Groenen afzonderlijk verder gingen. De inbreng van het Groen Platform in het huidige samenwerkingsverband is mede hierdoor niet groot geweest; om die reden vindt het partijbestuur het niet in de rede liggen dat het platform opnieuw als een vierde partner bij een samenwerkingsverband betrokken wordt.

ORGANISATIEVOORSTELLEN

Op het vorige kongres te Hilversum (november 1986) heeft het partijbestuur opgedragen gekregen met voorstellen te komen ter verbetering van de organisatie van de PSP en een beter ondersteuning van afdelingen. Verder werd opgedragen de feminisering van de partij meer aandacht te geven. In het beleidsverslag zal het partijbestuur over de uitvoering hiervan verslag doen. Op twee punten wil het partijbestuur aan het kongres voorstellen over de organisatie voorleggen: de wijze van verkiezen van de partijraad en het al dan niet invoeren van een kwoteringsregeling. Uiteraard kunnen dergelijke voorstellen geen garantie zijn dat de organisatie verbeterd, wel zorgen ze voor betere voorwaarden daarvoor.

Partijraad.

De belangrijkste functie van de partijraad is dat het als ledenvertegenwoordigend orgaan (-het hoogste tussen de kongressen door-) binnen de door het kongres vastgestelde politieke beleidslijnen:

- controle uitoefent over de uitvoering van de besluiten;
- voorstellen van bestuurlijke organen betreffende de uitwerking van deze besluiten behandelt en daarover besluiten neemt;
- fungeert als beroepsinstantie binnen de partij.

Dat impliceert dat de partijraad door zijn samenstelling representatief moet zijn voor de politieke verhoudingen zoals die ook op het kongres tot uiting komen.

De praktijk van de laatste jaren is echter anders. Tamelijk objectief is vast te stellen dat de verhoudingen binnen de partijraad niet met die binnen een kongres overeenkomen. Dat zal voor een deel best te verklaren zijn vanuit allerlei omstandigheden, maar bijvoorbeeld de wijze waarop de partijraad verkozen wordt, werkt een dergelijke situatie wel in de hand.

In de huidige opzet komt de partijraad tot stand middels verkiezing van vertegenwoordigingen vanuit de gewesten op gewestelijke ledenvergaderingen. De laatste bestaan uit afdelingsafgevaardigden. Deze indirecte, grofmazige samenstelling van de partijraad heeft ongetwijfeld wel de charme dat in principe recht gedaan wordt aan een regionale vertegenwoordiging. Vaak kan men de klacht van met name kleine afdelingen horen, dat zij zich 'overruled' voelen door de grote binnen het gewest. De daar heersende opvattingen komen door het grote aantal stemmen dat de laatsten kunnen inbrengen, vrijwel exclusief in de partijraads-afvaardiging tot uiting.

Voorts is in de praktijk de betrokkenheid

van afdelingen bij het gewestelijk gebeuren meestal laag. Niet alleen dat zij slechts door een te beperkt aantal afdelingen verkozen zijn, de door partijraadsfrakties in te nemen standpunten worden door slechts een gering aantal afdelingen actief beïnvloed. Van terugkoppeling naar alle afdelingen, laat staan naar de leden is dan ook nauwelijks nog sprake. Een en ander leidt tot de konklusie dat er voldoende redenen zijn om de huidige wijze van verkiezen van de partijraad zodanig te wijzigen dat meer recht gedaan wordt aan de functie, taken en bevoegdheden van dit orgaan. Het overgrote deel van het partijbestuur wil de regionale vertegenwoordiging handhaven. Hetgeen tot uiting komt in het volgende voorstel:

Voorstel PB:

026 Het kongres, bijeen op 28 november
027 1987, besluit:

I.1. Per najaarskongres 1988 worden
029 de partijraadsleden tweejaarlijks
031 verkozen door de afgevaardigden
033 van de afdelingen naar het
035 kongres, waarbij de gewestelijke
037 indeling van de partijraad
039 gehandhaafd blijft. In feite
041 worden dan tijdens het kongres
043 alle gewestelijke ledenvergaderingen
037 gehouden.

I.2. Het partijbestuur wordt opgedra-
039 gen het kongres 1988 een uitge-
041 werkt voorstel te doen tot
043 de hiertoe noodzakelijke wijzi-
043 gingen van het Huishoudelijk
043 Reglement.

TOELICHTING: Met dit besluit kan minimaal bereikt worden dat een beduidend groter aantal afdelingen betrokken wordt bij de verkiezing van de partijraad. Afdelingen plegen tegenwoordig nauwelijks gewestelijke ledenvergaderingen voor te bereiden. De verkiezing van partijraadsleden verdient minstens de aandacht zoals die voor kongressen bestaat. In de praktijk kunnen dezelfde afgevaardigden van de afdelingen naar het kongres ook afgevaardigd zijn naar de gewestelijke ledenvergaderingen zijn.

Door de grotere betrokkenheid van de afdelingen bij deze verkiezing zullen zij zich ook meer vertegenwoordigd weten. Er zal dan ook meer animo zijn om middels gewestelijke ledenvergaderingen partijraadsfrakties te instrueren. Deze zijn ook via de gewesten verantwoordelijkheid verschuldigd aan de afdelingen.

De kleinst mogelijke minderheid in het partijbestuur staat een andere wijze van verkiezing voor, waarbij de regionale indeling vervalt en de partijraad door het kongres gekozen wordt:

Voorstel minderheid PB:

II.1. Per najaarskongres 1988 wordt
045 de partijraad tweejaarlijks
047 verkozen door het kongres.
049 De huidige verkiezing vanuit
051 gewesten vervalt. Teneinde
053 een politiek representatieve
055 samenstelling te kunnen verkrijgen zal het kiessysteem laagdrempelig moeten zijn.

II.2. Het partijbestuur wordt opgedra-
053 gen het kongres'88 een uitge-
055 werkt voorstel te doen tot

057 de hiertoe noodzakelijke wijzi-
gingen van de Statuten en
het Huishoudelijk Reglement.

TOELICHTING: De regionale representativiteit moet ondergeschikt zijn aan de eis van politieke representativiteit, welke gelet op de taak en de bevoegdheden van de partijraad zwaarder moet wegen. Kiest het kongres de partijraad, dan is dat ook een rechtstreeks politiek vertrouwensvotum. Dit is, gelet op het feit dat de partijraad nogal wat taken van het kongres gedelegeerd krijgt, en namens het kongres controle-taken heeft, bepaald wenselijk.

Wil de partijraad inderdaad representatief zijn, dan zal de drempel om erin gekozen te kunnen worden, relatief laag moeten zijn. Dit impliceert een niet te kleine partijraad. Door bijvoorbeeld een enkele stemming met het afdelingsstemmental, waarbij niet geldt dat alle gekozen partijraadsleden een kongresmeerderheid.

Kwoteringsregeling

De discussie over feminisering van de PSP gaat nog steeds voort. Het kaderboek 'Wat feminisering vermag' bevat veel suggesties voor feminisering van afdelingen, landelijke organen en een pleidooi voor een andere opzet van het kongres. Een element uit deze feminiseringsdiskussie is het al dan niet invoeren van een kwoteringsregeling. Werd een dergelijke regeling door het kongres in Nijmegen (voorjaar 1983) nog afgewezen, sindsdien wordt toch meer en meer voor een dergelijke regeling gevoeld. Dat komt vooral door de te beperkte resultaten die tot nu toe geboekt zijn. Daarom staat dit punt thans op de agenda. Het kongres krijgt drie mogelijke keuzes voorgelegd, die de verschillende opvattingen weergeven. Eerst volgt een algemene toelichting, die door de Organisatiekommissie werd opgesteld.

In dit verband verstaan we onder een kwoteringsregeling een (streef)cijfer dat beoogt de verdeling van functies binnen de PSP evenredig(er) te verdelen onder mannen en vrouwen. Dit streven staat in het kader van de feminisering van de partij, waarbij er impliciet vanuit wordt gegaan dat deze doelstelling in brede zin beter haalbaar is wanneer vrouwen in de organisatie zelf actief zijn, dan wel bestuurlijke en vertegenwoordigende functies bezetten. In feite bereiken we met kwotering dat er binnen de partij een maatstaf komt om te beoordelen of functies op een representatieve wijze verdeeld zijn.

Vóór een kwoteringsregeling worden de volgende argumenten ingebracht:

- Vrouwen werken van binnenuit aan de partij en hebben invloed op de interne organisatie.
- Vrouwen kunnen actief invloed uitoefenen op de politieke besluiten van de PSP.
- Vrouwen zullen minder snel 'eizelgänger' of 'ekskuus-truus' zijn.
- Betere taakverdeling tussen de seksen.
- Dwang om zitting te nemen voor vrouwen, voor mannen om zich terug te trekken.

- Door representatieve verdeling laat de partij (ook het elektoraat) zien dat zij haar feministische standpunten serieus neemt.

Tégen een kwoteringsregeling kan het volgende opgeworpen worden:

- Vrouwen kunnen gekozen worden (of het idee hebben) op basis van geslacht in plaats van kwaliteit.
- De oorzaken van de geringe mate van participatie van vrouwen worden niet aangepakt.
- Het kan als minimum-eis (meer hoeft niet) gaan werken (zoals bij de PvdA).
- Dwang om zitting te nemen voor vrouwen.
- Doet teveel denken aan visvangst-beperkingsmaatregelen, waarmee overigens de hand wordt gelicht.

Wanneer vrouwen van binnenuit de politieke en organisatorische besluitvorming beïnvloeden, mag verondersteld worden dat hiervan een feminiserende invloed uitgaat. Dat slaat zowel op de besluitvorming en andere maatregelen als op de politieke cultuur van de PSP.

Een belangrijke voorwaarde daarbij is wel dat niet de geëikte, in het verlengde van vrouwelijke rolpatronen liggende, functies door vrouwen worden bezet, temeer daar de waarde en invloed van deze functies op een of andere geheimzinnige wijze mee afneemt. Van belang is dat vrouwen juist de belangrijke posten gaan bezetten, welke reeds in de voorbereidingsfase van belang zijn. Kwotering bewerkstelligt vermoedelijk dat vrouwen zich sneller aangesproken zullen voelen zitting te nemen in de diverse PSP-geledingen dan tot dusverre, terwijl mannen gedwongen worden zich bij tijd en wijle terug te trekken. Een eerlijkere taakverdeling van het werk in de PSP tussen beide seksen wordt dan eveneens realiseerbaar. Wel dient opgemerkt te worden dat kwotering alleen niet de juiste maatregel is. De achtergronden en oorzaken van de geringe mate van participatie van vrouwelijke leden dient uiteraard aangepakt te worden. Weliswaar zijn deze gedeeltelijk maatschappelijk bepaald, maar de PSP-partijkultuur is hieraan ook niet geheel en al vreemd. Wanneer we van partijkultuur spreken, dient men te denken aan een geheel van structuren, gewoonten en mentaliteit.

Als bijkomend nadeel kunnen we noemen dat vrouwen op deze status kwo gekozen worden en niet op basis van capaciteiten. Ook de dwang om zitting te nemen, kan men eerder als verplichting en slecht motivatie zien. De belasting voor een beperkte groep is te groot.

Wanneer we kwotering overwegen, dienen we ook een richtlijn, een streefcijfer aan te geven. Dan is er een aantal mogelijkheden. Gaan we uit van de maatschappelijke situatie dan ligt een 50-50 verdeling voor de hand. Echter, de belasting voor een kleinere groep wordt dan relatief groter omdat er binnen de PSP de verhouding mannen-vrouwen 60-40 is. Een verdeling op basis van deze verhouding ligt meer voor de hand. Dan komt de vraag wat er moet gebeuren bij het niet kunnen

realiseren van de gestelde quota. Moeten plaatsen onbezet blijven, dat betekent dat een kleinere groep toch dezelfde taken en doelen heeft of worden die ook bijgesteld? Om de kwoteringsverhouding in dit geval te realiseren kunnen ook minder mannen worden verkozen. Indien voor kwotering wordt gekozen is het zaak een positief actieplan op te stellen. De bereidheid van vrouwen is uiteindelijk een probleem en niet alleen dat mannen de bereidheid hebben wat af te staan. Tot op heden is dat nauwelijks een kwestie geweest.

VOORSTELLEN

Variant A

- I. Voor alle te verkiezen bestuurlijke organen geldt met ingang van 28 november 1987 de kwoteringsregeling, waarbij de verhouding tussen mannen en vrouwen bij het verdelen van functies gelijk is aan de verhouding in het ledenbestand (thans landelijk 60% mannen, 40% vrouwen).
- II. Het voor de organisatie van de verkiezing verantwoordelijke bestuur zal middels een positief actieplan al het mogelijke moeten doen om kandidaturen van vrouwen te bevorderen.
- III. Het aandeel vrouwen in het verkiezingsresultaat dient ook werkelijk minimaal aan de kwoteringsverhouding te voldoen. Hetgeen betekent dat eventueel functies bij gebrek aan vrouwelijke kandidaten voorlopig onbezet blijven.
- IV. Het partijbestuur wordt opgedragen na evaluatie van de resultaten voor het kongres 1988 een rapportage te geven en zonodig voorstellen tot HR-wijzigingen te doen.

Variant B

- I. Als bij variant A.
- II. Als bij variant A.
- III. Indien ondanks alle pogingen voldoende vrouwelijke kandidaatstellingen te bereiken, dan wel dat anderszins het verkiezingsresultaat niet het beoogde streefcijfer haalt, is het aanvaardbaar dat van de kwoteringsregeling wordt afgeweken. Het moet dan wel gaan om functies, waarvan niet-ervulling zwaarwegende nadelen heeft.
- IV. Als bij variant A.

Variant C

- I. Voor alle te verkiezen bestuurlijke organen geldt met ingang van van het najaarskongres 1989 (dus over twee jaar) de kwoteringsregeling, waarbij het percentage functies/plaatsen waarvoor vrouwen kandidaat staan, bij de kandidaatstelling tenminste gelijk is aan het percentage vrouwen in het ledenbestand (thans ongeveer 40 %).
- II. Het kongres draagt het partijbestuur op om in maart 1988 een positief actieplan voor te leggen aan de partijraad.

TOELICHTING bij variant C: Een kwoteringsregeling op zich lost de ondervertegenwoordiging van vrouwen in bestuurlijke organen niet op. Een kwoteringsregeling als punt om in enkele jaren naar toe te werken zal de organisatie als geheel en de bestuurlijke organen in het bijzonder

meer dan tot nu toe dwingen maatregelen te treffen, waardoor het gemakkelijker wordt voor vrouwen zich te kandideren. Vandaar het voorstel de regeling niet op komend kongres (november 1987) in te laten gaan, maar over twee jaar. Om ervoor te zorgen dat zo'n regeling ook inhoud gegeven kan worden, dient er een positief actieplan opgesteld te worden. Bij het opstellen van dit plan zullen afdelings- en gewestbesturen betrokken moeten worden.

De kwoteringsregeling in variant C slaat niet op de verkiezingsuitslag, maar op de kandidaatstelling. De verkiezing van eenmaal kandidaat gestelde vrouwen lijkt in de PSP het probleem niet, maar het probleem zit erin dat niet genoeg vrouwen kandidaat gesteld worden c.zich bereid kunnen of willen stellen. Daar komt bij dat een kwoteringsregeling die op de verkiezingsuitslag slaat - zeker bij organen die per functie gekozen worden - nogal wat nare bijeffecten kan hebben. Een probleem bij dit soort verkiezingen is verder ook dat een regeling (nog) niets zegt over de verdeling van functies; bijvoorbeeld een partijbestuur waarin wel 40 % vrouwen zitten, maar juist geen vrouw in het Dagelijks Bestuur kan niet de bedoeling zijn.

BEGROTING PSP 1988

Op de volgende bladzijde staat (in de derde kolom) het voorlopige voorstel voor de begroting 1988 van de PSP. Het meest opvallende van dit voorstel is dat het een tekort van 30.000 gulden bevat. De achtergrond hiervan is als volgt. Afgelopen maanden is de ledenadministratie met de nodige problemen overgeschakeld op een nieuwe computer. Hierdoor is de kontributie-inning ernstig vertraagd. Dat maakt een raming voor volgend jaar nogal onzeker. Het partijbestuur wil liever de ontwikkelingen nog wat aanzien dan op basis van deze onzekere schattingen met bezuinigingsvoorstellen komen. In voorstel 1 wordt geregeld dat de begroting alsnog sluitend wordt gemaakt, nadat voldoende informatie beschikbaar is.

Enkele wijzigingen aan de uitgavenkant zijn het gevolg van besparingen doordat de landelijke instellingen minder kantoor-ruimte zijn gaan gebruiken (per 1 september 1987) en doordat het volgende partijbestuur beduidend kleiner is dan het huidige. Andere voorgestelde wijzigingen zitten bij de boekhouding, SVS en propaganda-budget. Het partijbestuur heeft besloten dat per zomer 1987 de boekhoudingen voortaan uitbesteed gebeuren (gebruik makend van het feit dat er een vakature ontstond en er een gunstig aanbod gedaan werd). De besparing die hierdoor ontstaat wil het partijbestuur gebruiken door een functie (medewerkster partij-opbouw) bij SVS uit te breiden met 9 uur per week en het propaganda-budget te verhogen.

In de kongresmap (begin november) zal uitgebreider informatie gegeven worden over de achtergronden van het begrotingsvoorstel.

VOORSTEL BEGROTING PSP 1988

X 1000 gulden	UITK 1986	BEGROOT 1987	VOORSTEL 1988
INKOMSTEN			
1. kontributie	591,0	520,0	460,0
2. afdracht kamerleden	32,6	22,0	22,0
3. afdracht raadsleden	131,9	115,0	90,0
4. verkoop propag.mat	25,0	10,0	5,0
5. giften	14,4	5,0	5,0
rente	11,6	8,0	8,0
giften afdel/gew	11,2	3,9	3,9
6. tekort over	-13,8	-	29,8
TOTAAL	804,1	683,9	623,7

UITGAVEN

7. afdelingen/gewesten	178,2	151,2	131,4
8. centraal bureau	296,1	239,5	186,9
9. centraal bestuur	94,5	110,2	82,7
10. partijbladen netto	88,9	80,0	78,0
11. St. Vorming en Sch.	17,6	35,4	53,6
12. Wetenschapp. Bureau	88,8	43,0	42,4
13. PSPjongeren	10,1	13,2	13,2
14. PSPhomogroepen	0,1	0,0	0,0
15. PSPvrouwengroepen	0,1	0,0	0,0
16. buitenlandgroep	0,0	0,0	0,0
17. LWPW (parl. werk)	-	-	-
18. radio/TVkommissie	10,0	12,0	12,0
20. Henk Lankhorst St.	4,4	4,4	0,0
21. propaganda	15,3	15,0	23,5
22. deel gebouw verhuren	-	-20,0	-
23. kosten reorganisatie	0,0	10,0	-
TOTAAL	804,1	683,9	623,7

GEVOLGEN BALANS

30. oud vermogen	158,8
31. resultaat boekjaar	+ 13,8
32. div. balanscorr.	+ 0,6
33. afboeking leningen	
bijzondere baten 86	+ 65,4
Nieuw vermogen	238,6

TOELICHTING OP ENKELE POSTEN

X 1000 gulden	UITK 1986	BEGROOT 1987	VOORSTEL 1988
9. CENTRAAL BESTUUR			
a. partijbestuur porto	5,8	4,0	3,0
b. pbestuur telefoon	5,6	4,0	3,0
c. pbestuur reiskosten	20,8	20,0	15,0
d. pbestuur vergaderen	6,0	4,0	4,0
e. pbestuur huur/en.	13,1	13,0	8,7
f. pbestuur diversen	20,7	27,2	16,0
g. pb verruimde dekl.	-	-	-
subtotaal pbestuur	71,9	72,2	49,7
h. praad reiskosten	-	-	-
i. partijraad zaalhuur	1,1	2,0	2,0
j. bestuur partijraad	2,3	2,0	2,0
k. partijraad post	4,3	4,0	3,0
subtotaal partijraad	7,7	8,0	7,0
l. kongres-organisatie	7,8	10,0	9,0
m. kongreskranten	7,1	20,0	17,0
subtotaal kongres	14,9	30,0	26,0
TOTAAL post 9	94,5	110,2	82,7

13. PSPjongeren			
a. netto kosten		71,2	?
b. subsidie rijk		-58,0	?
c. subsidie PSP huisvesv	6,6	9,7	9,7
d. subsidie PSP lening	3,5	3,5	3,5

18. RTC			
a. kosten TV	40,3	41,0	41,0
b. kosten radio	1,7	8,0	8,0
c. subsidie rijk	-32,0	-37,0	-37,0
TOTAAL post 18	10,0	12,0	12,0

X 1000 gulden	UITK 1986	BEGROOT 1987	VOORSTEL 1988
8. CENTRAAL BURO			
a. salarissen	208,4	182,0	136,9
boekhouding			14,0
b. huur/energie	13,0	13,0	6,7
c. telefoon/omslag	3,8	2,0	3,4
d. komputer	25,5	21,0	15,0
e. inningskosten	9,3	8,0	8,0
-f. diensten partijburo	-26,8	-28,0	-26,4
g. diversen	1,9	1,5	1,5
h. porto partijburo	4,1	4,0	4,0
i. porto verzendburo	16,5	7,0	7,0
j. materiaal partijburo	4,6	8,0	8,0
k. materiaal verz.buro	3,5	5,0	0,0
l. verkoopmateriaal	29,7	10,0	5,0
m. verkoopbevordering	2,6	4,0	4,0
totaal post 8	296,1	239,5	186,9

10 PARTIJBLADEN NETTO

a. bevrijding porto	18,2	24,0	24,0
b. bevr. drukkosten	54,6	75,0	73,0
c. bevrijding redactie	5,8	4,0	4,0
d. bevr. eindredakteur	20,9	0,0	0,0
e. bevr. inning	0,5	1,0	1,0
f. bevr. illustraties	5,8	3,0	3,0
subtotaal uitgaven	105,8	107,0	105,0
-g. bevr. abonnementen	-20,2	-19,0	-19,0
-h. bevr. losse verkoop	-0,1	0	0,0
-i. bevr. advertenties	-10,3	-8,0	-8,0
subtotaal inkomsten	-30,6	-27,0	-27,0
subtot. bevrijding	75,2	80,0	78,0
j. onsgenoegen porto	3,2		
k. onsg. drukkosten	13,8		
-l. onsg. abonnementen	-3,3		
subtot. onsgenoegen	13,7		
TOTAAL post 10	88,9	80,0	78,0

12. WETENSCHAPPELIJK BURO

a. organisatie WB-proj	41,1		
b. personeel WB-proj.	90,5		
uitgeverij	-	10,0	10,0
Subtotaal a + b	131,6	113,0	110,4
c. themawerkgroepen	18,6	20,0	22,0
d. assistent twg's	-	-	-
socialisme-diskussie	-	7,0	7,0
e. De Rode Draad	16,2	15,0	16,0
f. eindredakteur DRD	10,8	11,0	11,0
brochures	8,4		
ondersteuning raadsw	11,7		
Totaal a-f	198,3	166,0	166,4
g. subsidie ministerie	-99,1	-85,0	-86,0
h. overige inkomsten	-8,8	-30,0	-30,0
abonnementen DRD	-1,5	-8,0	-8,0
TOTAAL post 12	88,9	43,0	42,4

Verdere voorstellen

- Het kongres draagt het partijbestuur op om op basis van de gegevens per januari 1988 zo snel mogelijk een sluitende begrotingsvoorstel aan de partijraad voor te leggen.
- Het kongres besluit van het vermogen van het Fonds Bijzondere Uitgaven fl. 30.000 over te hevelen naar het Verkiezingsfonds.
- Het kongres besluit:
  - dat ook bij de partij-financiën de propaganda een hogere prioriteit dient te krijgen dan afgelopen jaren;
  - draagt het partijbestuur op bij het voorstel voor de begroting 1989 daarvoor zorg te dragen;
  - voor het jaar 1988 meer ruimte voor propaganda-activiteiten te maken door aanwending van fl. 25.000 van de inkomsten van het FBU in 1987 (niet opgevraagde afdrachten afdelingen) en in het geval het FBU ook in 1988 opnieuw overhoudt hiervan in 1988 maximaal fl. 25.000 voor propaganda te bestemmen.

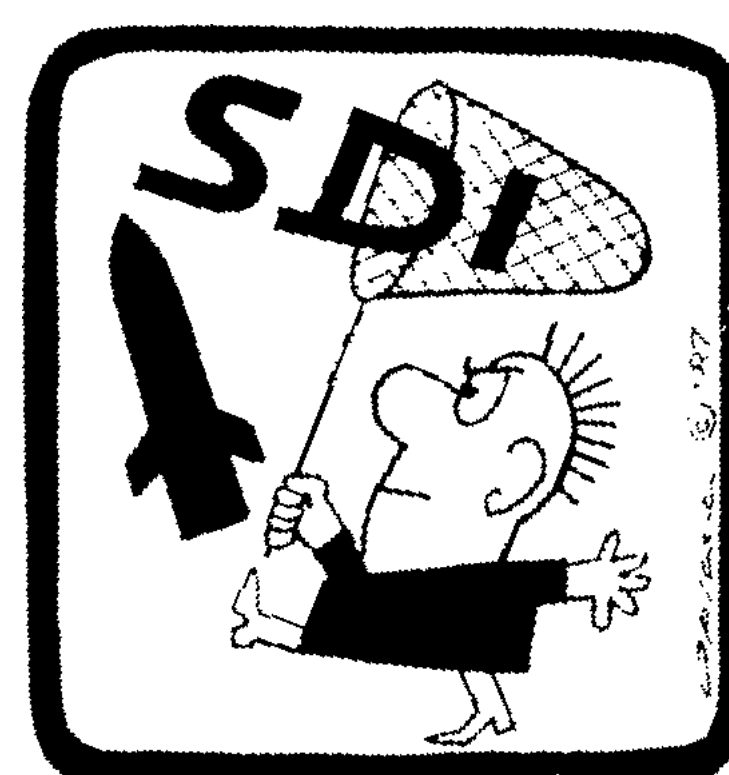
Toelichting: Het is hoognodig dat de PSP naar buiten meer van zich laat horen. daarom het voorstel toe te werken naar een propaganda-pot op de begroting van ongeveer 75.000 gulden. Voor 1988 wordt een incidentele dekking daarvoor aangegeven uit het Afdelingsfonds. Voor 1989 vereist dit bezuinigingen op andere posten. Alvorens deze pijnlijke operatie te starten is het nodig dat het kongres zich uitspreekt over al dan niet een hoge prioriteit voor proganda.

ONDERSTE BOVEN

Kongres. 't Kan Anders houdt op zaterdag 24 oktober in de Mozes en Aäronkerk in Amsterdam een kongres onder de titel "Als de bomen niet meer tot in de hemel groeien...". Opzet is niets minder dan socialisten die willen meewerken aan het formuleren van een creatief en aansprekend socialisme samen te brengen. Inleidingen worden gehouden door dr. Lucas Reynders (biochemicus), drs. Hans Wiebenga (oud PSP-Kamerlid) en prof.dr. Hans Achterhuis (sociaal-filosof). Wie meer inlichtingen wil, kan die verkrijgen bij de kongreskommissie van 't Kan Anders, Aardbeien-
vlak 1, 1974 LL IJmuiden, tel. 02550 - 17926.

Star Wars. Het radikaal-pacifistisch tijdschrift 't Kan Anders heeft een nummer uitgebracht, geheel gewijd aan Star Wars. Met bijdragen van de Amerikaan David McReynolds, de Rus Lev Oeralkov e.v.a. Het nummer is te bestellen door overmaking van f 5,- op postgiro 3772349 t.n.v. 't Kan Anders in Delft, vermelden "Star Wars".

Linkse politiek. Vanuit de gezamenlijke PSP-CPN-statenfractie in Limburg wordt op zaterdag 19 september een bijeenkomst georganiseerd in het Karthuis, Steegstraat 16 in Roermond. Uitwisseling van ideeën en ervaringen van Staten- en Raadsfrakties binnen het radikaal-linkse skala. Voor meer info: Jan Muijtjens, tel. 04494 - 47789, of Dennis Janssen, tel. 04750 - 19852.

Film-vredesweek. "Ploegscharen 8" is de Nederlandse titel over het proces tegen de vredesactivisten die in 1981 in de VS een nucleaire fabriek in het plaatsje King of Prussia binnendrongen en met een voorhamer enkele kernkoppen "bewerkten". 't Kan Anders heeft de film aangekocht. In de vredesweek worden twee vertoningen georganiseerd: - 22 september, IJmuiden, Witte Theater, Kanaalstraat 257, 20.30 uur. - 24 september, Heemskerk, Jansheem, Kerkweg 47, 20.15 uur.

Honger. Van 10 tot 17 oktober zal de aktieweek "Honger hoeft niet" weer plaatsvinden. Gedurende een week vindt er een breed scala van activiteiten plaats, gewijd aan het hongerprobleem in de Derde Wereld. Meer informatie: Wilhelminagasthuisplein 61, 1054 RB Amsterdam.

HONGER
HOEFT NIET

Mexico. Het Mexicokomitee Nederland is begonnen aan de verspreiding van een bulletin, dat wordt gemaakt door organisaties van Mexicaanse boeren, volkswijkbewoners, vakbonden en mensenrechtenorganisaties. Het bulletin verschijnt vier maal per jaar - in het Engels. Abonnement: f 17,- (individueel) of f 26,- (organisaties). Besteladres: Mexicokomitee Nederland, De Gheustraats 52, 2562 NR Den Haag.

Centrum-demokraten. Zaterdag 19 september demonstreren de centrumdemokraten in Haarlem. Een komitee ad hoc roept op tot een tegendemonstratie. Verzamelen 9 uur bij het station in Haarlem.

Vrede door verzoening. Op 19 september organiseert de EVP een symposium in Trianon, Oude Gracht 252 in Utrecht (aanvang 10 uur) over mogelijke oplossingen voor het Oost-West-konflikt. Sprekers o.m. (oud)generaal Von Meyenfeld, de Russische generaal Yevgeni Nozhin en professor Verkuyl. De entree bedraagt f 2,50.

Zure regen. Natuur en Milieu, Konsumenten-kontakt en Milieudefensie zijn een briefkaartenactie begonnen, gericht op het meest verzurende bedrijf in Nederland: Shell in Pernis. De actie loopt tot 1 oktober. Briefkaarten en folders zijn te bestellen bij Milieudefensie, Damrak 26, 1012 LJ Amsterdam, tel. 020 - 221366.

NICARAGUA MOET overleven

Nicaragua. Het Nicaragua-komitee Nederland kreeg via de beroepsorganisatie van Grafische Vormgevers in Nederland de beschikking over een aantal gratis ontwerpen van prentbriefkaarten. Opbrengst voor de actie 'Nicaragua moet overleven'. Voor dezelfde actie wordt ook een schuifpuzzel uitgebracht. De kaarten kosten vijf gulden per mapje, de puzzel drie gulden. Besteladres: NKN, Van Speykstraat 21, 3572 XB Utrecht.

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

1 OKTOBER 1987

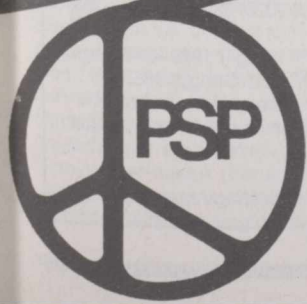
NUMMER 12

JAARGANG 31

Foto: Piet den Blanken/HH

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE
PARTIJ

In dit nummer:

- BIVAK-demonstratie
- We gaan!
- De PSP in Goirle

Anti-apartheidsfeest wegens ANC-elpee

Tijdens een door zo'n duizend bezoekers bijgewoonde manifestatie is in het Tilburgse NOORDERLIGT-theater officieel het eerste exemplaar van 'n elpee voor 't ANC gepresenteerd. Voor deze gelegenheid waren alle negen Nederlandse vooraanstaande popacts die een bijdrage hebben geleverd aan de langspeelplaat naar Tilburg gekomen. De opbrengst van de plaat is bestemd voor een scholenproject voor jonge Zuidafrikaanse vluchtelingen, dat het ANC heeft opgezet in DAKAWA, Tanzania.

Het eerste exemplaar werd door de hoogste vertegenwoordiger van het ANC in Nederland, Musipala M'bongwa uitgereikt aan Mildred Douglas, zangeres van de groep MAI TAI, die ook op de elpee vertegenwoordigd is. Namens de deelnemende artiesten voerde Rob de Nijs het woord. Hij wees op de voortdurende noodzaak van acties tegen het apartheidsregime. De elpee is inmiddels in alle platenzaken van Nederland verkrijgbaar. Een aanrader.

Op de foto:

ANC-vertegenwoordiger M'bongwa heeft het eerste exemplaar van de plaat overhandigd aan Mildred Douglas. Daarachter o.a. René Shuman, Henk Westbroek (Het Goede Doel), Allides Hidding (Time Bandits) en leden van MAI TAI, VOF de Kunst, Longstory-short, MAM en YEAH!

ANC-vertegenwoordiger M'bongwa heeft het eerste exemplaar van de plaat overhandigd aan Mildred Douglas. Daarachter o.a. René Shuman, Henk Westbroek (Het Goede Doel), Allides Hidding (Time Bandits) en leden van MAI TAI, VOF de Kunst, Longstory-short, MAM en YEAH!

Gelijke behandeling

Tot vervelens toe zeurt nu al jarenlang de discussie over ja of nee een Wet Gelijke Behandeling, die handen en voeten zou moeten geven aan het diskriminatieverbod uit artikel 1 van de Grondwet.

Een in principe aanwezige meerderheid in de Tweede Kamer (VVD, PvdA, D66, PPR en PSP) kan niet tot zaken komen, aangezien de VVD vast zit in de klauwen van het CDA. Net zoals het geval was/is bij zaken als abortus en euthanasie, is ook in dit geval de VVD de gevangene van het CDA. En terwille van de belastingverlaging zijn de liberale principes weer eens in de vuilnisbak beland. Want: dezer dagen kwam het kabinet met een wetsontwerp, dat door beide coalitiepartijen wordt ondersteund en waarin diskriminatie in het onderwijs en de bejaardenoorden wordt gelegaliseerd. Een merkwaardige uitwerking van het non-diskriminatiebeginsel uit de Grondwet.

Terecht hebben dan ook het COC en de ABOP (onderwijsbond FNV) het wetsontwerp gekraakt en uitgeroepen: "Liever geen wet dan deze". Dit kabinet reikt weliswaar op hoogtijdagen koninklijke onderscheidingen uit

aan oud-voorzitters van het COC, maar laat datzelfde COC in de kou staan, als het er om gaat klip en klaar een eind te maken aan hele praktische situaties, waarin homoseksuelen worden gediskrimineerd. Ze denken daar zeker dat ze hun schuld kunnen afkopen met die twee ton voor het homomonument. In het tumult rond de processen tegen Kardinaal Simonis heb ik destijds, in gezelschap van een verslaggever van de VPRO, een rondrit gemaakt langs de woordvoerders van de fracties in de Tweede Kamer, om hen te bevragen over de stand van zaken met betrekking tot de Wet gelijke Behandeling. Levendig herinner ik me het gesprek ten huize van mevrouw Rempt (VVD) in Wassenaar. Natuurlijk kwam er een goeie wet en te denken dat de VVD onder de pomp van het CDA door zou gaan was weinig minder dan een aantasting van de integriteit van de liberalen. Wel, het is weer eens bewezen dat de waarheid de leugen altijd weer inhaalt.

HENK BRANDERHORST

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselijs (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

Wij zijn nog niet akkoord

Wat zijn die kruisraketten toch een malle dingen. Als ze geplaatst zijn heb je er last van en als ze (nog) niet geplaatst zijn heb je er ook last van. Het is een zeer effectief wapen. Alleen, was het ook de bedoeling dat er mee geschermd zou worden? Het heeft er alle schijn van. Komen die raketten nu wel of niet in Woensdrecht. Er is dan eindelijk het langverwachte akkoord tussen de Amerikanen en de Russen, maar dat betekent nog niet dat er geen wapentuig (tijdelijk) wordt geplaatst. De vraag is nog even: wanneer is een akkoord echt een akkoord. Als Reagan en Gorbatsjov hun handtekening zetten of pas als het Amerikaanse Congres het akkoord geratificeerd heeft.

Waar maken ze zich druk om, zou je denken. Er is afgesproken dat alle kortere- en middellange-afstandsraketten verwijderd moeten worden, dus Woensdrecht kan stoppen.

Dat nu is kennelijk te simpel gedacht. Voordat het definitief is en trouwens ook daarna, is er alle reden voor de vredesbeweging om alert te blijven. Het BIVAK, het Breed Initiatief voor Verdergaande Akties tegen Kruisraketten heeft daarom op 31 oktober aanstaande in Den Haag weer een grote demonstratie en manifestatie op stapel staan.

"Zullen er in Nederland toch geen kruisraketten komen? Daar is zeker kans op. Een internationaal akkoord kan betekenen dat in heel Europa alle kernwapens ter land voor de korte en middellange afstand ontmanteld worden. Een bemoedigend resultaat voor de miljoenen mensen die overal ter wereld hebben geprotesteerd tegen de waanzinnige wapenwedloop."

Zo begint het pamflet waarin de demonstratie voor 31 oktober in Den Haag wordt aangekondigd. Wat het BIVAK nog niet zeker wist weten we inmiddels wel. Er is een akkoord en de kruisraketten zijn van de baan. Maar, hoewel de kans steeds kleiner wordt, misschien mogen we ze toch nog even tijdelijk op ons grondgebied bewonderen.

De NAVO heeft namelijk twee schema's: het plaatsingsschema en het ontmantelingschema. Woensdrecht stond geprogrammeerd voor najaar 1988. Bepalend is nu de vraag wanneer het akkoord geratificeerd wordt en of Nederland een voorrangspostie krijgt in het ontmantelingschema van de NAVO.

De Amerikaanse regering heeft ondertussen een voorstel gedaan om Nederland voorrang te geven. Blijft over: wanneer kunnen we officieel spreken van een akkoord en dat hangt weer af van het Amerikaanse Congres. Als dat pas in het najaar van 1988 haar goedkeuring geeft dan is er een kans dat de raketten eerst gestationeerd worden om ze even later weer te verwijderen. Een volstrekt idiote toestand, maar het zijn dan ook idioten die het uitgedacht hebben. Het heeft natuurlijk wel consequenties voor de bouw in Woensdrecht, want die 'moet' nu voorlopig gewoon doorgaan.

Geldverspilling die Defensie niet vreemd is maar nu wel erg belachelijk aandoet. Eén van de leuzen op de demonstratie zal dan ook zijn: Kruisraketten nee: stop de bouw in Woensdrecht nu.

Hoewel het nu bereikte akkoord een stap in de goede richting is, is het nog te vroeg om te juichen. Overeenstemming is bereikt over slechts zo'n vijf procent van het totale vernietigingsarsenaal en allerlei deskundigen zijn al weer druk bezig 'het gat' dat ontstaat na het INF-akkoord te dichten met andere wapens. In Nederland komt nu de discussie weer los over de Nederlandse atoombalans, want in het beruchte 1-november-besluit (het kruisraketten-besluit) is vastgelegd dat de nucleaire taken van de F-16 en de Orion-patrouillevliegtuigen worden afgestoten

omdat die kruisraketten zouden komen. Nu de raketten niet komen borrelt de vraag weer op: hoe gaat het nu met de nucleaire taken. En, het zit er dik in dat de conventionele bewapening meer aandacht gaat krijgen want er zijn altijd statistieken aanwezig om aan te tonen dat de Russen een overwicht hebben.

Dus om nu te zeggen dat er fors ontwapend wordt, nee!

Desalniettemin is er toch een beetje een behaaglijk achteroverleunen-sfeertje. Waar blijft Mient Jan Faber en zijn IKV; is de strijd soms al gestreden? Hoe nu verder.

Volgens het BIVAK is er absoluut geen reden om te gaan zitten afwachten.

"We willen geen kruisraketten, maar ook geen andere kernwapens. We willen een eind aan de zinloze verspilling van geld voor bewapening. Die is des te schrijnender nu al jaren wordt bezuinigd op nuttige voorzieningen zoals onderwijs, gezondheidszorg en sociale zekerheid. (...) We willen een kernwapenvrije wereld. Een wereld zonder kernwapens, zonder kernproeven, zonder Star Wars. Een wereld zonder armoede, met meer toekomst." Aldus het Breed Initiatief voor Verdergaande Akties tegen Kruisraketten.

Nog even plaats en tijd: 31 oktober Den Haag, Malieveld, 12.00 uur.

"Kruisraketten nee: stop de bouw in Woensdrecht."

"Nederland Kernwapenvrij."

"Alle kernwapens de wereld uit."

In de volgende Bevrijding meer nieuws over de demonstratie/manifestatie.

COR WIJNINGS

Foto: Plet den Blanken/HH

Voorpublicatie

"Ik ben bij het oprichtingskongres geweest in Krasnapolsky in Amsterdam maar heb daar geen rol gespeeld, ik was toen meer een volger. Het woord pacifisme was voor mij niet te moeilijk. Het was veel meer ingeburgerd dan nu, een soort geuzennaam voor mensen die met hun hoofd in de wolven liepen of voor de Ruslandvrienden, zoals smalend gezegd werd.

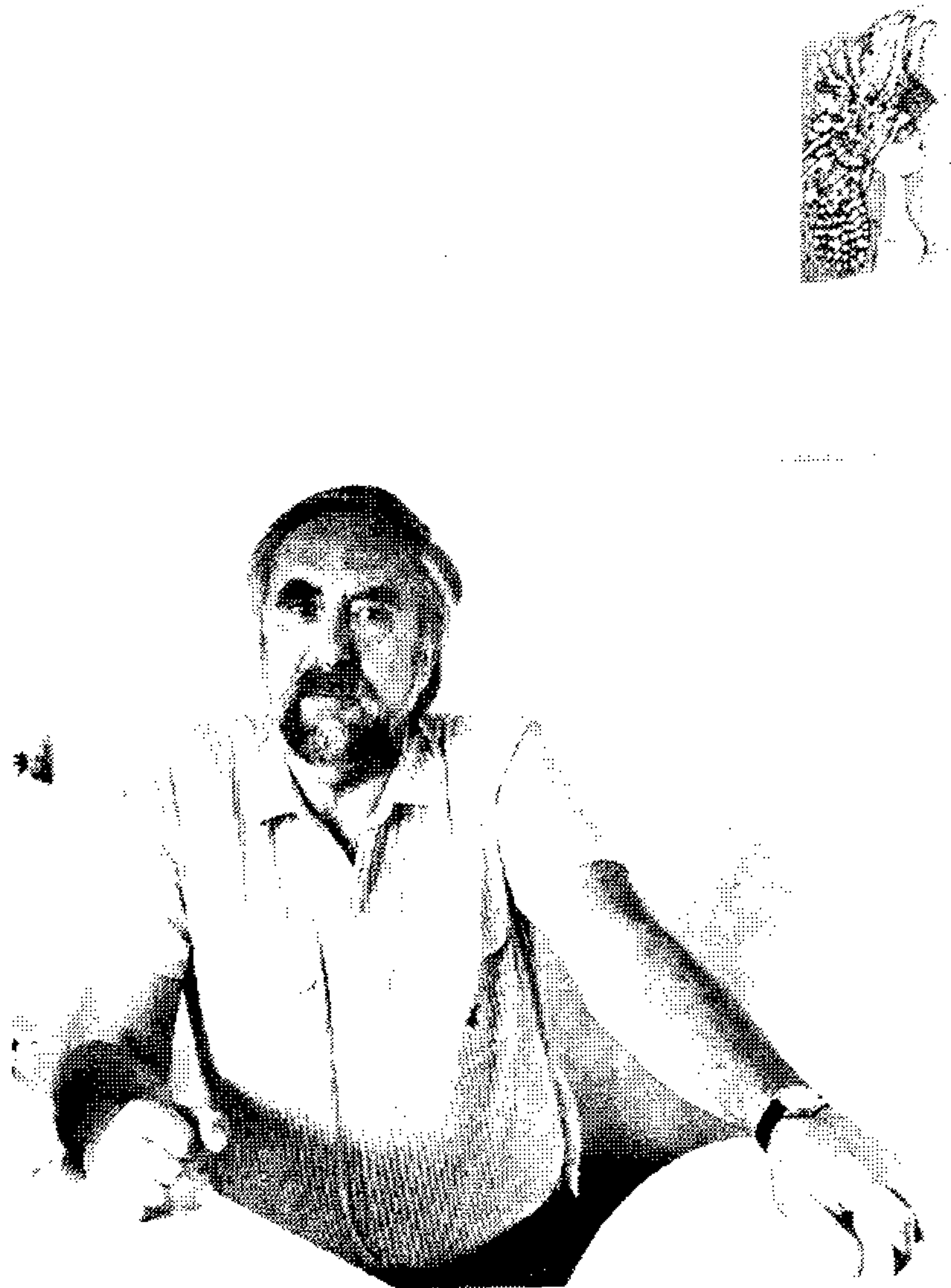
"Het socialisme van de PSP moest nog helemaal ontwikkeld worden. Dat is vooral het werk geweest van Max van Pelt en Fred van der Spek. Van Pelt, ons latere Eerste-Kamerlid, was toen de grote man van de sekte Vertegenwoordigende Lichamen waar alle raads- en statenleden lid van waren. Hij was er als leraar staatsrecht de grote docent met Ad Redeker. Ik was van 1958 tot 1960 sekretaris van die sekte. In het pandje van de Derde Weg aan de Mauritskade in Amsterdam hielden we bijeenkomsten voor onze beginnende gemeenteraadsleden. Ik heb direkt na de oprichting geen functies gehad, ook niet in de afdeling Amsterdam. Ik zat nog met mijn Kerk en Vrede-activiteiten, al heb ik daar snel een einde aan gemaakt. Met de statenverkiezingen van 1958 ben ik actief geworden, heb ik meegeholpen met verspreiden en ook spreekbeurten vervuld.

"Bij de eerste vergadering waar ik sprak, in Tuindorp-Oostzaan, kregen zowel Ad als ik het verwijt wel veel over het pacifisme gezegd te hebben maar weinig over het socialisme. Een bezoeker vroeg op hartstochtelijke wijze om meer elan in de volgende vergaderingen te brengen door bijvoorbeeld het zingen van socialistische strijdlieden. Dat was iets wat ik vaker tegenkwam, met name bij ouderen, het verlangen nog eenmaal een vlag van de oude socialistische beweging te voelen."

De PSP bestaat dit jaar 30 jaar. Meer dan twintig personen die een tijd lang actief waren of zijn in de partij, komen aan het woord in een nieuw boek dat gepresenteerd zal worden op het PSP-kongres op 28 november aanstaande.

Verteld wordt van hun maatschappelijke achtergrond, wat hen naar de PSP dreef, waarom ze weggingen, wat goed, revolutionair, spannend of vervelend, slecht en dom aan de PSP was. En is. Welke plaats deze partij in het scala van hun maatschappelijke en politieke activiteiten innam of nog inneemt. Een openhartig boek, gebaseerd op interviews en historisch grafwerk.

Bij het volgende nummer van Bevrijding zal een acceptgiro worden bijgesloten, waarmee een exemplaar kan worden besteld. U krijgt dan f 5,- van ons kado en betaalt in plaats van f 25,- slechts f 20,- voor Onstuimig maar Geduldig.

Piet Burggraaf was PSP-lid van 1957 tot 1974. In die tijd was hij onder andere gemeenteraadslid in Amsterdam, partijvoorzitter en lid van de Tweede Kamer.

Foto: Bob Bronshoff

Vluchten kan niet meer Of toch?

Al een paar keer hebben we in Bevrijding melding gemaakt van plannen en activiteiten van het – op initiatief van een aantal PSP-ers – opgezette Landelijk Steunpunt Vluchtelingen.

Inmiddels zijn er twee nummers uitgekomen van de Nieuwsbrief van de LSV en staat een derde nummer op stapel. Tot nu toe werd deze Nieuwsbrief gratis rondgestuurd, maar de financiën staan dat niet langer toe. Voor tien nummers bedraagt de abonnementsprijs f 15,- (Postgiro 15368 t.n.v. ASN, t.g.v. nummer 987820664, vermelden ab. LSV). Via deze Nieuwsbrief blijf je op de hoogte van ideeën en activiteiten van het LSV.

Kampagneplan

In eerste instantie zal een informatiekampagne worden opgezet, waarin argumenten naar voren

zullen worden gebracht tegen het huidige vluchtelingenbeleid van de Nederlandse regering. Tegelijk zal opgeroepen worden tot de vorming van lokale LSV-samenwerkingsverbanden.

Daarnaast zal toegewerkt worden naar een activiteitenkampagne, waarbij het begrip 'vluchtburcht' centraal staat. Plaatselijk zal een 'onderduikstelsel' moeten worden georganiseerd (onderdak, medische verzorging, studiemogelijkheden, etcetera).

De beoogde activiteiten van het LSV staan niet tegenover, maar naast die van de VVN (Vereniging Vluchtelingenwerk Nederland) – waar mogelijk wordt er samengewerkt.

Inmiddels zijn op 26 september deze plannen verder uitgewerkt. Wie geïnteresseerd is en mee wil doen, wordt gevraagd contact op te nemen met:

Luitje Douma, tel. 050-180778 of
Peter Finger, tel. 020-640235.

COLUMN

HARTEKREET

Een teer onderwerp. Ik weet het. Maar het moet nou maar eens afgelopen zijn. Ik wordt er zo langzamerhand schijtziek van. Waarom moet ik Turkse volksdansen mooi vinden? Waarom móet ik bij voorbeeld samenwerken met organisaties als het KMAN (Marokkaanse arbeiders) en de Turkse democratische vereniging (TDHD)? Er valt niet mee samen te werken. Als je zit te vloeken op CPN en PPR dan kan je ook wel eens ruzie krijgen maar dat mag. Er zijn al wel twintig kongressen gewijd aan dit gekissebis. Maar zodra je begint te schelden op een stalinistisch Turks medemens dan ben je een racist, of heb je in ieder geval geen respect voor de Turkse cultuur, verzekeren mijn linkse broeders en zusters mij.

Om dit soort populisme staat de CPN (nu we toch aan het vloeken zijn) bekend. Er hoeft maar een buurtcomitee iets te roepen en de CPN is het er mee eens en als ze vaker wat roepen dan is de CPN ook niet te beroerd ze gelijk als de nieuwe voorhoede te bestempelen. Maar bedoelen ze nou met linkse samenwerking dat we dat allemaal moeten doen?

Het lijkt er wel op. Ik kan bogen op enige ervaring met 'linkse' organisaties van etnisch-culturele bevolkingsgroepen. Laatst nog. De toestand in de Turkse gevangenis is allerbelabberdst. Geen zinnig mens die dat kan tegenspreken. Daar moet je iets aan proberen te doen. Ook goed. Maar op het moment dat er konkrete afspraken gemaakt moeten worden blijken veel van de aanwezige radicale Turken die in het begin nog uitstekend Nederlands spraken ineens alleen nog de eigen taal te beheersen. Versta me goed. Ik vind het niet erg als mensen niets willen of kunnen doen, bijvoorbeeld uit angst, of er geen zin in hebben. Als ze dat maar gewoon zeggen. Maar eerst vertellen wat er allemaal moet gebeuren en de politiek een slappe houding verwijten en het dan vervolgens zelf af laten weten, daar hou ik niet zo van. Waar het mij om gaat is dat een Turk of een Marokkaan net zoveel recht heeft om een klootzak te zijn als een Nederlander maar dat je dat niet mag zeggen.

Het is nog erger. Je moet enthousiast zijn over alles wat een club als het KMAN zegt en dan moet je ook nog op de koop toe allerlei cultuuruitingen 'verplicht' mooi vinden. Magt ik alsjeblieft net zo gapen bij een Turkse volksdans als ik bij Shakespeare pleeg te doen? Of nog beter, mag ik helemaal wegblijven? Dank u!

COR WIJNINGS

GOIRLE

KOLLEGE VAN B&W WAST EN STRIJKT DE PSP-VLAG

Naar ledental gerekend hoort de afdeling Goirle tot de kleinere afdelingen van de PSP. De pacifisten hebben in het Midden-Brabantse dorp 26 leden en ze beschikken er over één raadslid. Als het echter aankomt op het ontplooiën van activiteiten kunnen de Goirlenaren zich met gemak meten met de grote bureaus uit Tilburg. Die afdeling voert weliswaar de administratie over een ledenbestand van ruim 120 personen maar voor het praktische werk zijn de Tilburgers aangewezen op nog geen tien actieve leden. De rest ziet men wellicht eens in de zoveel jaar als er weer eens een verkiezingspintje gedronken kan worden. Wat dat betreft zit men in Goirle een stuk beter. Regelmatig zijn zo'n tien afdelingsleden voor de PSP doende. Er is een afdelingsbestuur van vier mensen en daarnaast wordt veel werk gemaakt van het ondersteunen van de éénmansfractie die Henk van Boxtel nu alweer ruim vijf jaar vormt in de redelijk welvarende Brabantse gemeente tegen de Belgische grens.

Een voordeel boven veel andere gemeenten in Nederland vormt in Goirle de omstandigheid dat er een regeling bestaat die het mogelijk maakt dat ook niet-gekozen raadsleden namens de partijen deel uit kunnen maken van de diverse raadscommissies. Zo is PSP-afdelingsvoorzitter Kitty Kolen-Megens namens haar partij ook woordvoerder in de commissie Welzijn van de gemeenteraad. Een ander afdelingslid, Peter Hendriks, steekt nogal wat tijd in de commissie Volksgezondheid en Ruimtelijke Ordening terwijl hij ook deel uitmaakt van de commissie Beroep en Bezwaar.

De afdeling vergadert één maal per maand en de agenda bevat dan steevast twee grotere punten: de actuele raadsstukken en mogelijke actiepunten. Niet dat er nu wekelijks buitenparlementaire bezigheden vallen te signaleren in Goirle maar de afdeling vindt het belangrijk om actuele ontwikkelingen te bespreken met in het achterhoofd de vraag of er zaken buiten het gemeenteraadspodium om aan de orde gesteld moeten worden. Zo blijven ze alert en lopen ze in Goirle niet teveel risico uitsluitend energie te steken in het gemeenteraadswerk.

Kinderopvang

Momenteel werkt men in Het Brabantse aan ideeën voor regelmatige scholingsvergaderingen terwijl men ook wat meer nadruk gaat leggen op het uitgeven van teksten. Goirle heeft weliswaar een afdelingsblad – De Ploeg, dat eenmaal

per twee maanden verschijnt – maar daarin wordt het overgrote deel van de tekst toch gevormd door huishoudelijke mededelingen en notulen. Het streven is nu daar meer inhoudelijke beschouwingen aan toe te voegen. Daarnaast staat er binnenkort weer een uitgave van het blad OPSPRAAK op stapel. Dat is een periodiek dat twee keer per jaar door de PSP in Goirle wordt verspreid onder alle 6300 huishoudens. In de krant – die er erg verzorgd uitziet – wordt uitgebreid ingegaan op de standpunten van de PSP ten aanzien van diverse gemeentelijke kwesties. Zo worden er pleidooien gehouden voor een betere kinderopvang in de gemeente, het vredesbeleid wordt kritisch onder de loupe genomen en de geschiedenis van het momenteel zeer succesvolle plaatselijke kringloopcentrum – een oud PSP-initiatief – wordt uit de doeken gedaan.

Die zo massaal verspreide krant is een onderdeel van het streven van de PSP in Goirle om groter te worden in de gemeenteraad. Zoals in zoveel andere plaatsen merkt de PSP daar dat hun gedachtengoed bijna nooit direct een rol speelt in de besluitvorming maar dat heel vaak op termijn ideeën van de plaatselijke pacifisten terugkomen bij andere partijen die er dan vervolgens mooi weer mee gaan spelen. Als éénmansfractie in een raad van zeventien leden lijkt daaraan weinig te verhelpen maar de raad in Goirle is zodanig samengesteld dat een fractie van twee personen al wezenlijke invloed zou kunnen uitoefenen. Naast twee blokken, CDA en PvdA zitten er in de Goirlese raad naast de PSP alleen maar vertegenwoordigers van plaatselijke groeperingen. In de ogen van een groot deel van de lokale pacifisten zou het heel goed mogelijk zijn om met een fractie van twee of drie personen een zogenaamde wipfunctie in de raad te gaan uitoefenen.

Diepgang

Voordat de beslissing viel om de activiteiten te gaan richten op groei van de raadsfractie is er in Goirle wel het nodige afgediscussieerd. De vraag was klein blijven met diepgang of wat groter worden en invloed uitoefenen ten koste van wat inhoudelijke diepte. Kitty Kolen was er één van de eerste categorie, Henk van Boxtel kon bij de tweede groep worden ingedeeld. De gesprekken verliepen overigens in het geheel niet met het mes op tafel. Ook dat is tekenend voor de afdeling Goirle. Men gaat er meningsverschillen absoluut niet uit de weg maar handhaaft een principiële respect voor elkaars opstelling. De standpunten over het streven naar uitbreiding van de fractie werden grotendeels op elkaar afgestemd en de uitkomst was: proberen groter te worden in de raad en tegelijkertijd meer doen aan het uitdragen van het eigen PSP-standpunt.

In Goirle bestaat voor dat uitdragen van de eigen ideeën trouwens een unieke mogelijkheid. Men beschikt er over een Lokale Televisie Omroep

PSP-Goirle hijst de vlag aan het gemeentehuis

die alle raadsvergaderingen bijvoorbeeld rechtstreeks in de Goirlese huiskamers brengt. Henk van Boxtel doet er zijn voordeel mee. De lokale uitzendingen hebben er mede toe geleid dat men de PSP'er alom als een bekwaam en aimabel raadslid beschouwt. Die kwalificatie gaat niet op voor alle overige raadsleden van de Middenbrabantse gemeente. De plaatselijke en regionale pers doet zeer regelmatig verslag van de ene na de andere controverse binnen de diverse partijen. En dan niet alleen de lokale groeperingen maar net zo hard, zo niet heftiger binnen CDA en PvdA. De PSP is van dat soort publiciteit tot op heden verschoond gebleven. De lokale en regionale pers besteedt niettemin relatief veel aandacht aan de pacifistische inbreng in de Goirlese samenleving. Via al deze mediamogelijkheden wil men in Goirle nu eens gericht gaan zaaien om in 1990 de oogst daarvan te plukken in de vorm van een of twee zetels meer in de raad.

Bakzeil

Om hetzelfde doel te dienen worden nu bijvoorbeeld ook een aantal zogenaamde case-historieën in de openbaarheid gebracht. Zaken die over het algemeen lang hebben gesleept maar die uiteindelijk naar de zin van de PSP werden geregeld. Zo is er bijvoorbeeld de affaire van het Leydal. Deze prachtige landschappelijke omgeving wilde het toenmalige gemeentebestuur van Goirle zo'n tien jaar geleden bestemmen voor woningbouw. De PSP zag daar absoluut niets in en verzette zich vanaf het eerste ogenblik met alle mogelijke middelen, zowel binnen als buiten de gemeenteraad. Na tientallen procedures en andere pogingen van het gemeentebestuur om toch haar zin te krijgen moest men recentelijk toch bakzeil halen. Provinciale Staten van Noord-Brabant beslisten definitief dat er in het Leydal niet gebouwd mocht worden. Voor de plaatselijke PSP was dat aanleiding de vlag uit te steken. En wel aan de gevel van het gemeentehuis. Het pleit overigens voor de onderlinge sfeer in Goirle dat het plaatselijke bestuur de vlag ondanks de niet geringe publiciteit geruime tijd liet hangen en hem uiteindelijk gewassen en gestreken terugbezorgde bij het PSP-sekretariaat.

RUTGER VAN SANTEN

AGENDA

21 oktober, 19.45-21.45, bijeenkomst SEK. PSP-pand, Utrecht, Oude Gracht 243. Informatie: Pieter v.d. Hijden, tel. 020-275003.

MILJOENENNOTA

Vervreemding, bedreiging en onzekerheid...

Op de derde dinsdag van september presenteerde het kabinet Lubbers de Miljoenennota 1988. De inhoud van de miljoenennota is in praktisch alle kranten uitvoerig beschreven. De Tweede-Kamerfractie van de PSP haakte in haar persbericht naar aanleiding van Miljoenennota en Troonrede vooral in op een van de eerste zinnen in de Troonrede: "In deze jaren is de vraag aan de orde hoe de samenleving zich verder moet ontwikkelen. Bij alle voorspoed zijn er ook gevoelens van bedreiging, vervreemding en onzekerheid."

De PSP-fractie stelde in haar persverklaring vooral de regering aansprakelijk voor die 'gevoelens'. Hieronder volgt de volledige tekst van de persverklaring.

De PSP stelt de regering volledig verantwoordelijk voor de gevoelens van bedreiging, vervreemding en onzekerheid die zij zelf in de Troonrede bij veel mensen signaleert.

Vervreemding is het brutale en optimistische toontje dat de miljoenennota uitstraalt, in scherp contrast met de werkelijkheid:

De economische ontwikkeling zal in 1988 slechter zijn dan dit jaar. Ook volgend jaar haalt het kabinet zijn eigen werkgelegenheidsdoelstelling niet. Toch wordt volstaan met een 'schempje bovenop' alle werkgelegenheidsplannen die al zo overduidelijk in de afgelopen jaren lieten zien voor structurele werkgelegenheid niets te betekenen.

Wat is bedreigender voor mensen dan geconfronteerd te worden met een verlaging van de huursubsidie, een eigen bijdrage voor specialisten, het zelf betalen van tandartskosten en tegelijkertijd afgepoetst te worden met de mededeling dat hun koopkracht niet achteruit gaat?

De wijze waarop in de Troonrede de wijziging van het ziektekostenstelsel wordt vergeleken

met de stelselherziening sociale zekerheid doet het ergste vrezers.

De betrokkenheid bij de zogenaamde 'minder bedeeden' komt nog slechts eenmaal per jaar tot uitdrukking, wanneer politici van links tot rechts zich in badkleding door de modder wentelen in het tv-programma Sterrenslag.

Jongeren moeten voortaan tot hun 21ste thuis blijven wonen, ofschoon ze binnenkort op hun 18de meerderjarig worden. Het liefst ziet de regering ouderen zo vroeg mogelijk bij hun kinderen intrekken. Voor een zelfstandig bestaan blijven op deze manier steeds minder jaren over.

Het ontbreken van een sociale politiek wordt gekompenseerd door krijgshaftige taal en herlevend nationalisme. De defensiebegroting stijgt nog steeds, 'onze jongens' mogen zelfs echt ten strijde trekken naar de Golf. Tevergeefs zoekt men in de miljoenennota naar krachtadig optreden tegen de Nederlandse wapenexporteurs, die van harte de tragische Irak-Iraanse oorlog van wapens hebben voorzien.

We gaan

"Tranen op de kade van Den Helder" luidde de kop van een avondblad. Onze jongens vertrokken naar de Perzische Golf.

In een sfeer van herlevend nationalisme ("We gaan", meldde het Algemeen Dagblad) en cynisme in het parlement vond het debat plaats over het besluit van de regering om twee mijnenjagers naar de Perzische Golf te sturen.

Minister Van den Broek noemde als belangrijkste argument het handhaven van de vrije scheepvaart in de internationale wateren. Hij deed daarbij zijn uiterste best om 'onze' aktie niet in tegenspraak te doen lijken met de pogingen van de Veiligheidsraad terzelfdertijd, om een bestand tussen Iran en Irak tot stand te brengen. Integendeel, zo betoogde hij, Nederland had aanvankelijk alles in het werk gesteld om uitzending van de mijnenjagers in VN-verband – en toen dat niet mogelijk bleek – in het kader van de Westeuropese Unie te doen plaatsvinden. Helaas, ook in WEU-verband was coördinatie niet mogelijk gebleken. Alleen Italië, België en Nederland waren bereid schepen te sturen om de vrije olietoe-

voer te garanderen. (Frankrijk en Engeland beschermen in de Golf uitsluitend hun eigen handelsschepen).

"Bovendien", vulde collega Van Eekelen aan, "er wordt naar Nederland gekeken, vanwege de zeer moderne uitrusting van onze mijnenjagers."

Achter deze redeneringen klonk een onmiskenbare gretigheid, de behoefte om een daad te stellen, zoals de minister van Defensie ook expliciet op een perskonferentie zei.

Had Van Eekelen niet al eind mei, op een NAVO-vergadering, – als eerste defensie-minister van de bondgenoten – aangeboden schepen naar de Perzische Golf te sturen om de Amerikaanse marine te versterken?

De argumentatie waarmee het besluit in de Tweede Kamer onderbouwd werd, kon haast niet absurder.

Daar was allereerst de absurditeit om – terwijl een VN-vredesmissie in volle gang is, na zeven jaar oorlog waarin Iran en Irak hun jongste generaties naar het front hebben gestuurd – als Nederland de eerste concrete bijdrage aan dit konflikt te leveren door twee mijnenjagers naar de Golf te sturen "ter bescherming van de vrije doorvaart van de olietoevoer".

Maar, en dit is de tweede drogredenering, de olietoevoer is niet in gevaar; die is zelfs de laatste tijd met twintig procent toegenomen!

De grootste ongerijmdheid mag wel de heilige, manhaftige verontwaardiging heten waarmee de

FRAKTIE AKTIEF

Verenigde Staten, België, Italië en Nederland nu mijnen gaan opruimen in het oorlogsgebied van twee landen die voor een niet onaanzienlijk deel door henzelf bewapend zijn! Nederland leverde kruit aan Iran, nachtkijkers aan Irak. België bevoorraade via dezelfde haven als vanwaar haar vloot nu uitvoert, Iran met wapens. En Italië, tenslotte, gaat de door haarzelf aan Iran geleverde mijnen opruimen. De bewapeningsdialektiek van de twintigste eeuw.

Het grootste gedeelte van het debat in de Tweede Kamer werd gewijd aan de bescherming van de tachtig mariniers die de expeditie moeten uitvoeren. Het optreden van minister Van Eekelen bereikte hier – naar inhoud en vormgeving – het amusementsnivo van een aflevering van de Engelse tv-serie Spitting Image.

Er is letterlijk niets afdoende geregeld. Er is een afspraak met de – goed bewapende – Engelse mijnbestrijdingsvloot over bescherming van de Nederlandse schepen, waarover een woordvoerder van het ministerie van Defensie al had laten weten dat de Engelsen er geen mijl voor zouden omvaren. Die uitspraak was de minister onbekend. Olijk en schalks legde hij uit – met aanwijstok voor een kaart van de Perzische Golf – dat er ten eerste in het gebied van de Nederlandse operatie van luchtaanvallen weinig te vrezers is en, ten tweede, dat er met de expeditie drie 'Stingerraketjes' worden meegestuurd die bediend kunnen worden door – eveneens – drie mariniers.

Op een vraag van de verbijsterde CDA-er Frinking hoe de mariniers overkomende vliegtuigen van bondgenoten van die van de vijand zouden kunnen onderscheiden, riep Van Eekelen uit: "Laat dat maar aan onze marine over!"

De "tactical coordination" met de Britse vloot bleek voorlopig nog vooral "wishful thinking", constateerde Andrée van Es. Konkrete afspraken zullen nog gemaakt moeten worden in de vier tot zes weken dat de mijnenjagers op weg zijn naar de Golf. "Ja", als u nog verdergaande veiligheidseisen stelt, varen we nooit uit!", verzuchtte de minister tenslotte.

Een meerderheid in de Kamer, inclusief D66, liet dit zwakke verweer voor wat het was en steunde het besluit van de Regering.

En zo worden tachtig mensen op een levensgevaarlijke missie gestuurd – voor een vrijwel niet besproken bedrag van viereneenhalf miljoen gulden – omdat de Nederlandse regering een daad wil stellen.

De mariniers zullen Gods zege die de GPV-er Schutte over hen afsmeekte, hard nodig hebben.

JOOSJE LAKMAKER

FRAKTIE AKTIEF

Hypocrisie

Naar aanleiding van de handel van Harry van den Bergh in Fokker-aandelen verwacht de PSP dat nu opnieuw gediscussieerd en geleurd gaat worden met 'gedragscodes', nog uitgebreidere lijsten met commissariaten en nevenfuncties, en regels voor onverenigbaarheid van functies. Zoals dat na elk aan het licht gekomen schandaal het geval is.

De PSP-fractie vindt dat hypocriet.

Wie belangenverstremgeling ongewenst vindt kan zelf donders goed bepalen wat te ver gaat. Wie zich tot aan het randje wil begeven heeft inderdaad regels nodig. En wie belangenverstremgeling normaal vindt, vindt daar dan toch de wegen wel voor.

Het ergste van de hele zaak vindt de PSP-fractie dat linkse politiek door Harry van den Bergh en door de PvdA-fractie ernstig in discrediet is gebracht.

Wet Persoonsregistratie

Begin september behandelde de Tweede Kamer het wetsvoorstel 'Regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties', oftewel de Wet Persoonsregistratie.

In de wet zijn een aantal globale materiële normen opgenomen, waarvan de uitwerking grotendeels wordt overgelaten aan de registratiehouders zelf. Opvallend is daarbij dat aan registraties door de overheid en semi-overheid zwaardere eisen zijn gesteld dan aan de sektor bedrijf en beroep. De handhaving van de in de wet verankerde normen geschiedt door de civiele rechter op initiatief van de geregistreerde, eventueel met behulp van een belangenorganisatie. Daartoe is het inzage- en correctierecht in de wet vastgelegd.

De PSP-fractie uitte veel kritiek op het voorstel. Zij vond de werkingssfeer van de wet te beperkt: uitgezonderd zijn de politieregistraties en die van de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de onsystematische handmatige bestanden, waaronder bijvoorbeeld de dossiers ten behoeve van de (justitiële) hulpverlening vallen. Evenals de PvdA bepleitte de PSP de opheffing van het

Alimentatie

De PSP-fractie heeft voor het wetsvoorstel gestemd, waarin de alimentatie aan een wettelijke termijn van twaalf jaar wordt gebonden.

De gedachtengang van de regering achter dit voorstel is dat "het huwelijk geen levensverzekering is" en "dat het economisch nadeel, ontstaan in het huwelijk, na scheiding niet jarenlang afgewenteld mag worden op de ex-partner". Dat is juist, maar de PSP constateert dat het juist vrouwen zijn die èn in het huwelijk èn na een scheiding in de economisch nadelige positie zitten. En dáár doet de regering niets aan. Integendeel, het huwelijk wordt nog steeds gepropageerd als enige relatievorm, de regelgeving wordt daar op afgestemd, er is nog steeds groot gebrek aan kinderopvang, de arbeidstijdverkorting stagneert. Ondertussen wordt aan een wetsvoorstel gewerkt om vrouwen te verplichten alimentatie aan te vragen bij scheiding, zodat in geval van een bijstandsuitkering de gemeente verplicht wordt het toegekende bedrag te verhalen op de ex-echtgenoot. Het is allemaal behoorlijk hypocriet, vooral in het economisch voordeel van de overheid. Andrée van Es riep daarom meisjes en vrouwen op toch vooral economische zelfstandigheid na te streven. "Je bespaart jezelf daarmee een hoop ellende."

ANNELIES SCHUTTE

onderscheid tussen de overheid en het bedrijfsleven, met als argument dat ook persoonsregistraties van het bedrijfsleven veelal privacygevoelig zijn. In de zelfregulering van het bedrijfsleven op het gebied van de privacybescherming heeft de PSP weinig vertrouwen.

Nu de effectuering van het recht op privacybescherming aan de burger zelf wordt overgelaten, hamerde de PSP op een zo sterk mogelijke rechtspositie van de geregistreerde.

Via amendementen stelde Andrée van Es het volgende voor:

- de werkingssfeer van de wet uit te breiden,
- een kosteloos inzage-recht voor de geregistreerde in te stellen,
- gegevens ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek, statistiek en commerciële adressenhandel alleen met toestemming van de geregistreerde te verstrekken,
- de ruime gronden om inzage-recht te weigeren in te perken, en
- een protocolplicht voor de houder in te stellen.

Geen van de wijzigingsvoorstellen haalde het echter. De geregistreerde krijgt er nog een harde dobber aan zijn recht op bescherming van persoonlijke levenssfeer te effectueren. Voor steun kan men zich tot de Stichting Waakzaamheid Persoonsregistraties wenden, Postbus 711, 1000 AS Amsterdam, tel. 020 - 271367.

ANNELIES SCHUTTE

Telefoon

De Tweede Kamer heeft een nieuw telefoonnummer, namelijk: 070 - 182211.

De PSP-fractie is nu rechtstreeks te bellen op nummer 070 - 183040.

De fractie is voortaan bereikbaar op maandag van 11 tot 16 uur, op dinsdag van 14 tot 17 uur (dinsdagmorgen vindt de fractievergadering plaats) en op woensdag en donderdag van 10 tot 17 uur.

Op vrijdag is de fractie slechts in zeer dringende gevallen bereikbaar. Mededelingen daarover zijn die dag op ons antwoordapparaat te vernemen.

De PSP-Eerstekamerfractie zoekt een

FRAKTIE-MEDEWERKSTER/ER

voor 8 uur per week

Taakomschrijving:

- het (mede) voorbereiden van de behandeling van wetsvoorstellen
- het opzetten en bijhouden van een archief
- het (mede) onderhouden van contacten met de Tweedekamerfractie en 'derden'

Geboden:

- flexibele werktijden
- redelijke vergoeding
- veel informatie

Gevraagd:

- belangstelling voor politiek en parlement
- kennis op juridisch en/of sociaal-economisch gebied (bv. studierend)

Standplaats: Amsterdam (en soms ook Den Haag)

Brieven voor 18 oktober naar:

Titia van Leeuwen
Herengracht 310
1016 CD Amsterdam

Informatie:

020-237587 (huis)
023-306345 (werk)
070-624571 (dinsdag)

8

Uitloting obligaties

In 1987 zijn de obligaties van Drukkerij Bevrijding waarvan het nummer eindigt met een 8 uitgeloot. Houders van deze obligaties worden verzocht de obligaties op te sturen naar Drukkerij Bevrijding, t.a.v. F. Janssen, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Van eerdere uitlotingen zijn nog niet alle obligaties verzilverd. Het gaat om nummers die eindigen met een 1 (uitgeloot in 1986) of een 3 (uitgeloot in 1985). Deze kunnen alsnog ingezonden worden.

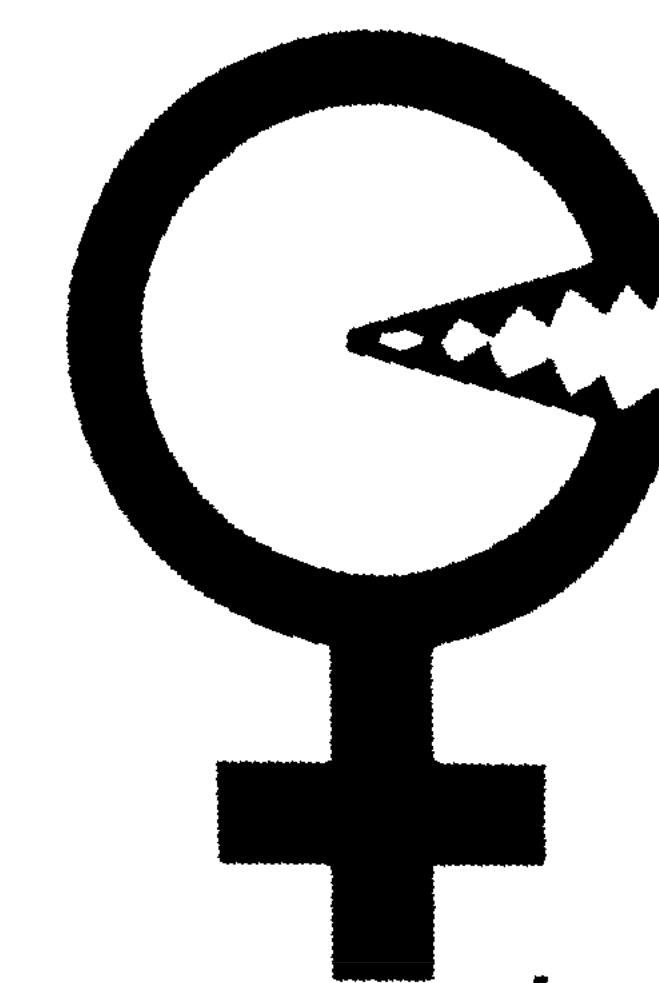

ONDERSTE BOVEN

Oost/West. Kerk en Vrede organiseert een vormingsweekend over initiatieven die plaatselijke groepen kunnen nemen in het leggen van contacten met mensen en groepen uit Oost-Europa. Het weekend wordt gehouden op 6 en 7 november a.s. Opgave of informatie: telefoon 033-10445.

Nelson Mandela. "No easy to walk to freedom" van Nelson Mandela is in Nederlandse vertaling verschenen. Artikelen, redevoeringen van Mandela. Uitgave Arachne in Heemstede (f 29,50). In de boekhandel verkrijgbaar.

Seksueel geweld. Er is een tentoonstelling te zien over rolpatronen, sadisme, seksueel geweld en hulpverlening. De tentoonstelling is gemaakt door de Stichting Vrouwen tegen seksueel geweld in Leiden en is goed te gebruiken op scholen, in buurthuizen etcetera. Voor informatie 071-140758 of 071-125883.

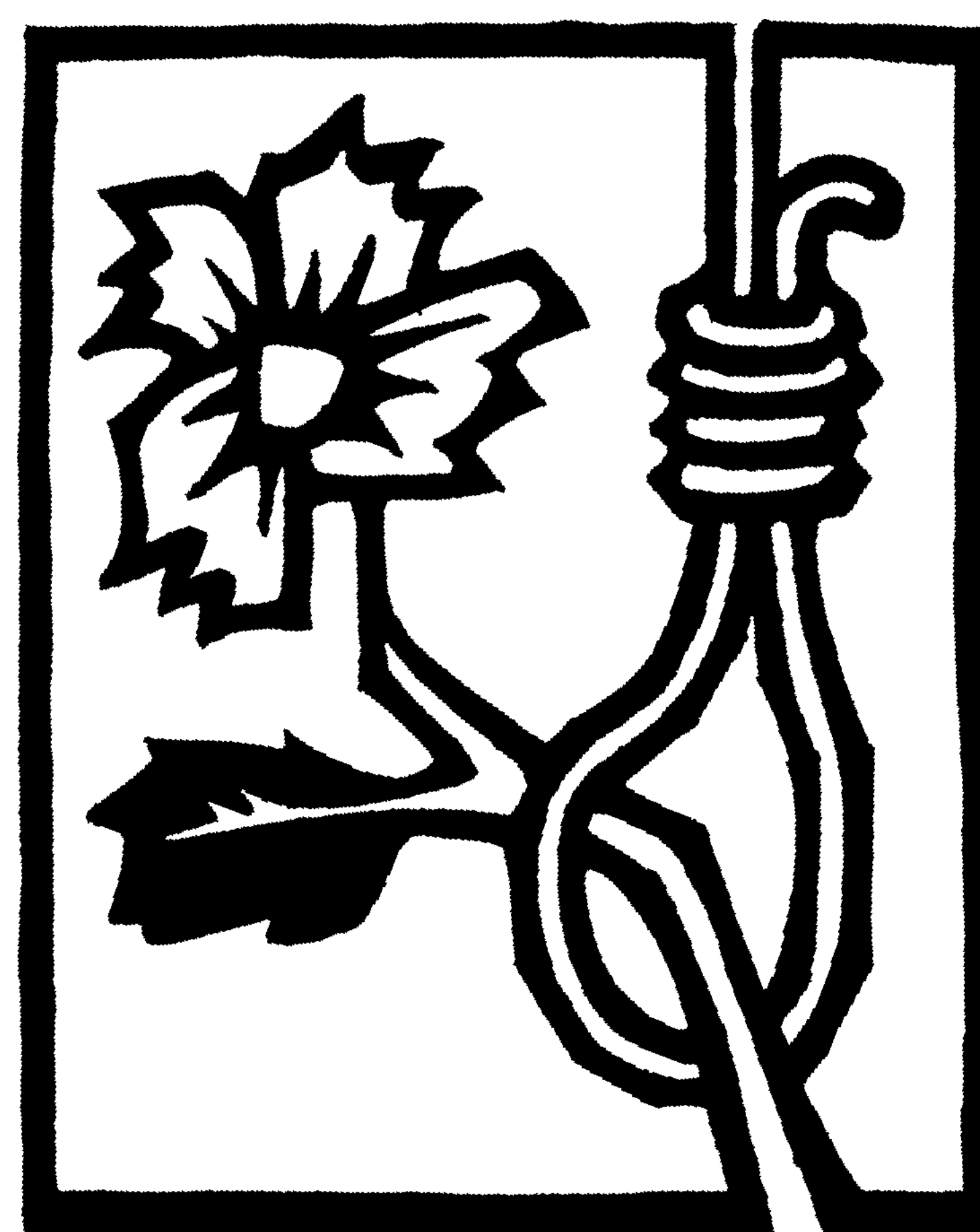
**vrouwen tegen
seksueel geweld**

De Born. Het vrouwenvormingscentrum De Born geeft een kursuskrant uit met een gevarieerd aanbod. Kursussen rondom beleid en organisatie, kursussen voor lesbische en/of oudere vrouwen, kursussen voor vrouwen die verschillende culturen in zich dragen. Informatie: 08389 - 14131.

Kalender. Het Komitee Zuidelijk Afrika geeft een kalender uit – in drie talen (ook Nederlands). De opbrengst is bestemd voor het werk van ANC en Swapo. Te bestellen door het overmaken van f 20,- op postgiro 600657 van het KZA te Amsterdam, o.v.v. 'kalender'.

NIVON. Jeugd- en jongerenwerk van het Nivon komt met een programmaboekje: activiteiten rond milieu, politiek, vrede en veiligheid, vrouwen- en meidengroepen. Het boekje is te bestellen bij Nivon, P.C. Hoofstraat 163, 1071 BV Amsterdam. Tel.: 020 - 626003.

Vrouwenarbeid. Uitgegeven door het Komitee Zuidelijk Afrika, een brochure over vrouwenarbeid in Zuidelijk Afrika onder de titel "We zullen het niet langer zonder doen". Verkrijgbaar door f 6,- over te maken op postgiro 600657 t.n.v. KZA te Amsterdam. o.v.v. 'vrouwenarbeid'.

Kaartenactie tegen executie Zuidafrikanen. De Anti-Apartheidsbeweging Nederland, het Komitee Zuidelijk Afrika, de Boycot Outspan Aktie en de Werkgroep Kairos voeren de komende weken, in navolging van enkele Zuidafrikaanse groepen, een kaartenactie. De actie is erop gericht de executie van circa dertig ter dood veroordeelde Zuidafrikanen te voorkomen. De slachtoffers – een groter aantal dan ooit tevoren – zitten momenteel in de dodencellen van de centrale gevangenis van Pretoria, in afwachting van hun beroepszaak, eventuele gratieverlening of hun executie. De protestkaarten kunnen worden gestuurd naar het South African Youth Congress, om steun aan de acties te betuigen, en naar minister Van den Broek. Hem wordt gevraagd de economische druk op Zuid-Afrika te vergroten, zelfstandig en in EG-verband. De kaarten kosten f 1 per vijf stuks. Bestellen bij Kairos, tel.: 030 - 319714.

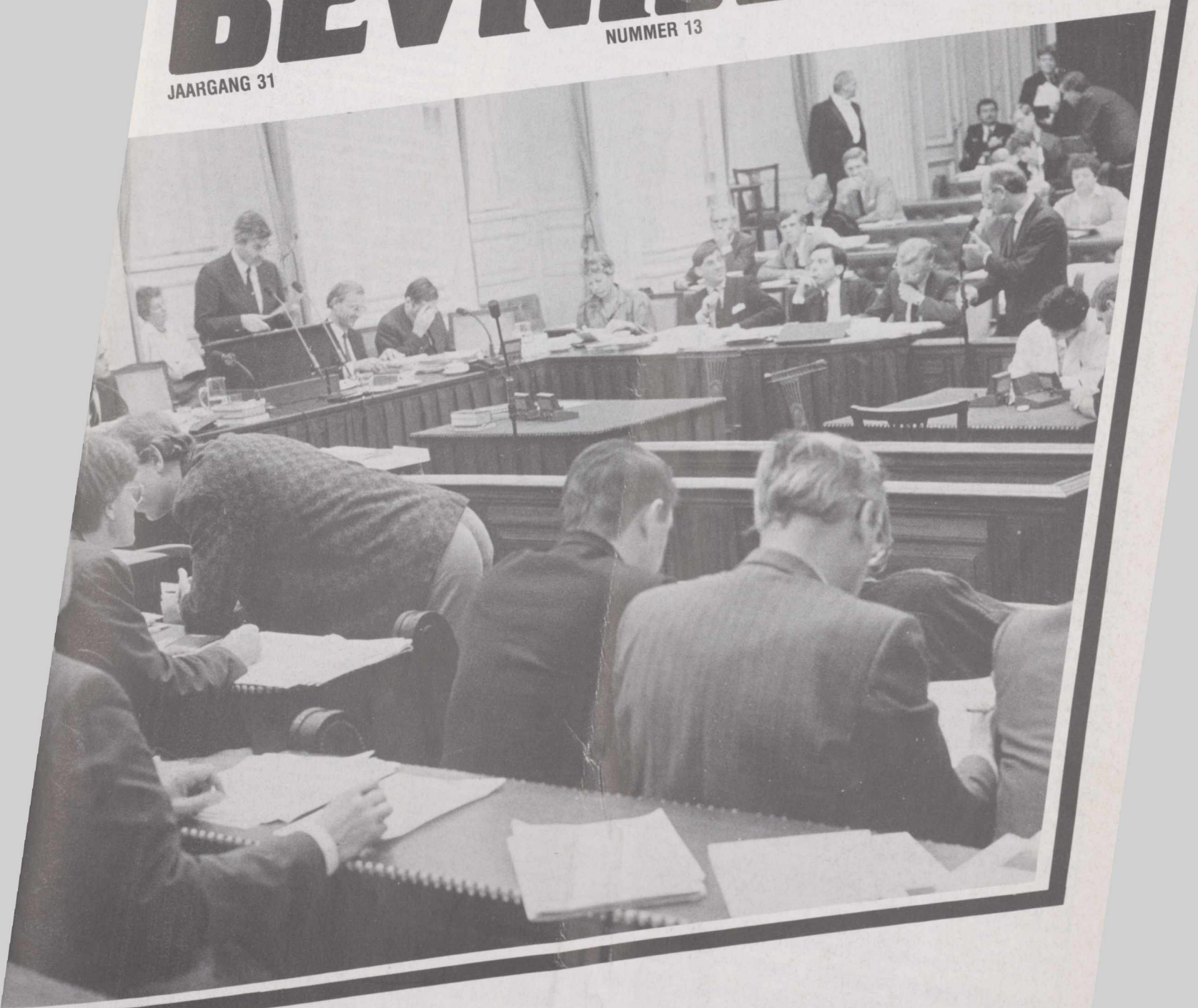
BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIE
PARTIJ

22 OKTOBER 1987

NUMMER 13

JAARGANG 31

In dit nummer:

- Andrée in de aanval
- Minimania
- PSP-Nijmegen

Ergernis

Het maken van Bevrijding is een proces, dat via een aantal schakels verloopt. De redactie is verantwoordelijk voor het leveren van teksten en illustraties. Vervolgens is er de zetterij die er voor zorgt dat de teksten worden gezet. Het materiaal komt weer terug bij de redactie, die vervolgens zorg draagt voor de lay-out. De boel wordt dan kant-en-klaar aan de drukkerij geleverd die de zaak vermenigvuldigt. Van daaruit gaat de handel naar een firma die de kranten bindt (d.w.z. in elkaar niet) en er voor zorgt dat alles bij de PTT terecht komt voor de verzending naar de abonnees. Er tussendoor speelt dan het partijburo nog een rol die de adressenbandjes moet aanleveren.

Maar twee van al die onderdelen zijn 'in handen' van de redactie, voor de rest zijn we afhankelijk van derden. Met de laatste twee nummers ging het meer dan beroerd. Een chaotische toestand in verband met wisselingen van computerbestan-

den/ledenadministratie was er de oorzaak van. De redactie stond daarbuiten – knarsetandend en machteloos. Als alles met dit nummer goed loopt, heeft de lezer nu in twee weken tijd drie nummers ontvangen – en dat is te gek om los te lopen. Een groot deel van de inhoud was/is achterhaald, data zijn al lang verstreken.

Van onze kant kunnen we weinig anders doen dan u daarvoor onze ekskuses aanbieden. En tegelijkertijd hebben wij bij het Partijbestuur een claim gelegd op een minimaal aantal betaalde uren van één of twee medewerkers van 'het apparaat' om dit soort absurde situaties in de toekomst te voorkomen, want op de huidige manier gaat het niet langer.

Van de kant van de redactie wordt erg veel tijd en energie in deze krant gestoken en we hebben er geen zin in, dat nog langer voor Jan Doedel te doen.

Als ook dit nummer weer te laat komt, ligt het aan de

REDAKTIE

Landelijk steunpunt op mondiaal terrein

Medio september is het nieuwe landelijke steunpunt 'Locaal en Internationaal' van start gegaan. Het is opgezet voor lokale groepen en voor radicaal-linkse gemeenteraadsleden voor advies, begeleiding en het aanreiken van documentatie.

Er komen steeds meer initiatieven van mensen die een samenwerking willen aangaan vanuit directe persoonlijke contacten op het lokale niveau met mensen elders in de wereld, zoals kleinschalige projecten, stedenbanden e.d. Gemeentelijke overheden tonen zich steeds meer bereid deze activiteiten financiële ruimte te geven. Het steunpunt wil de mensen uit de eigen achterban aansporen en helpen om in de eigen buurt of woonplaats bij dergelijke activiteiten een stimulerende rol te spelen.

Het steunpunt vindt dat wederzijds respect in de omgang tussen verschillende culturen, uitwisseling in persoonlijke contacten en openhartige confrontatie de kern moeten zijn van onderlinge samenwerking. Het komt er dan op aan om bereid te zijn om onze eigen cultuur en onze eigen ontwikkeling met andere ogen en dus kritisch te gaan bezien.

Gezien het bovenstaande zal daarbij steeds worden gepleit om mensen uit de kringen van migranten in de eigen woonplaats voor de zaak te interesseren omdat zij bij de activiteiten een uiterst belangrijke rol kunnen spelen.

Het steunpunt is geopend op woensdag van 13.00 tot 17.00 uur in het PSP-gebouw, Nieuwe Looiersstraat 45, postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel. 020 - 267374.

JAAP SPELBERG

De SVS is het scholingsinstituut van de PSP. Het werk van de SVS bestaat uit het vervaardigen en uitgeven van scholingsmateriaal en het organiseren van studiedagen voor actieve PSP-leden, ondersteuning van gemeenteraadswerk en het verbeteren van de organisatie van de PSP. De SVS werkt daarbij nauw samen met het Wetenschappelijk Buro en het partijburo van de PSP, hetgeen tot uitdrukking komt in de organisatie van de dagelijkse werkzaamheden. De SVS is gevestigd te Amsterdam.

De Stichting Vorming en Scholing zoekt i.v.m. het vertrek van een medewerker per 1 januari 1988 een

MEDEWERK(ST)ER PARTIJ-OPBOUW

voor 24 uur per week.

De functie omvat de volgende taken:

- het initiatief nemen tot en mede uitvoering geven aan activiteiten voor gemeenteraadsleden, zoals publikaties, studiedagen en De Rode Draad (maandblad van PPR en PSP voor Raads- en Statenleden);
- het organiseren van kaderscholingen en het adviseren over de verbetering van de partij-organisatie;
- het deelnemen aan de werkgroep die het steunpunt voor radicaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein 'Lokaal & Internationaal' begeleidt;
- ondersteunen van PSP-afdelingen bij activiteiten rond actuele thema's;

De medewerk(st)er zal een deel van de werktijd belast zijn met algemene buretaken die te maken hebben met het functioneren van de PSP als partij. Overwogen wordt een aantal coördinatie-taken op het buro hiervan deel te laten uitmaken.

De sollicitanten moeten aan de volgende vereisten voldoen:

- aantoonbare ervaring in de gemeentepolitiek en de partij-organisatie;
- lidmaatschap van de PSP;
- vlotte pen;
- goede contactuele eigenschappen;
- bereidheid incidenteel in de avonden en op zaterdag te werken;
- scholingservaring strekt tot aanbeveling.

De arbeidsvoorwaarden zijn:

- een salaris van ca. f 2300,- bruto per maand bij een 24-urige werkweek;
- goede sekundaire arbeidsvoorwaarden, zoals 10% vakantiegeld en 27 vakantiedagen bij een volledige werkweek van 36 uur.

Vrouwen worden nadrukkelijk opgeroepen te solliciteren. Bij voldoende geschiktheid wordt de voorkeur aan een vrouw gegeven.

Voor meer informatie kunnen sollicitanten terecht bij de voorzitter van de SVS, Joost Lagendijk, tel. 020 - 382152 of bij Hans Koot, tel. 020 - 436274.

Belangstellenden worden opgeroepen voor 15 november schriftelijk te reageren. Brieven richten aan: Sollicitatiecommissie SVS, p/a Hans Koot, Amstellandlaan 35, 1182 CC Amstelveen.

OPROEP AAN ALLE PSP-VROUWEN!!!

PSP-Vrouwendag, zaterdag 14 november 1987, om 11.00 uur

In het PSP-pand, Oudegracht 243, Utrecht (tel. 030-319164)

Het is alweer meer dan een jaar geleden dat PSP-vrouwen uit alle delen van het land bij elkaar geweest zijn. Er zijn een aantal ontwikkelingen gaande, waarbij we ons afvragen, wat PSP-vrouwen daarvan vinden. Ooit, vier jaar geleden, zijn wij, op verzoek van de PSP-vrouwen, in het Partijbestuur gaan zitten. Sindsdien is het met de deelname van vrouwen alleen nog maar slechter geworden en bij het nieuwe Partijbestuur dreigt de situatie te ontstaan dat er nog maar één vrouw overblijft. Vandaar onze vraag:

Wat willen vrouwen met/van de PSP?

Daarbij denken we ook aan het feit, dat de PSP misschien weer een emancipatiewerkster krijgt en die wil natuurlijk ook graag weten, wat er van haar verwacht wordt.

Voor verder informatie: Thea van der Molen (030-892274)
Corrie van der Velden (020-935470)

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-
Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

MINIMANIA

Drie dagen Algemene Beschouwingen in de Tweede Kamer leverden niet op wat wij allen hoopten: de val van het kabinet. Dat kon ook niet verwacht worden. Maar zou zo'n debat ook ergens over kunnen gaan. Of is ook dat al teveel gevraagd? Martien Bouwmans stond erbij en keek ernaar. Hier volgt zijn verslag.

De Algemene Beschouwingen waren van oudsher het debat waar de grote lijnen van het kabinetsbeleid besproken werden. Eén van de weinige momenten waarop iets van een algemene visie op de ontwikkeling van de samenleving ontwikkeld kon worden, waarop het gevoerde kabinetsbeleid in een meerjarenperspektief geplaatst kon worden.

De laatste jaren houden nog twee parlementariërs zich aan deze ongeschreven spelregels: Schutte (GPV) en Van Es (PSP). De rest stortte zich massaal op de kruimels voor de minima, op bezuinigingsmaatregelen die op de Rijksbegroting een effect hebben dat in promillages uitgedrukt kan worden, voor de laagstbetaalden tienden van procenten koopkracht betekenen. Belangrijk natuurlijk om de positie van de laagstbetaalden op peil te houden of op te krikken. Maar waar al zoveel bijstellingen van het beleid, prioriteitstellingen en koerswijzigingen (op allerlei onderdelen van het beleid) vooraf door het kabinet, samen met de fracties van CDA en VVD, geregeld kunnen worden, moet vastgesteld worden dat we weer aardig door rechts in de luren gelegd zijn. Immers, wanneer werkelijk de effecten van de bezuinigingsmaatregelen op de koopkracht van de minima *serius* genomen zouden worden, hadden die natuurlijk allang vooraf aan het debat verzacht of ongedaan gemaakt kunnen zijn. Nu stonden de algemene beschouwingen drie dagen lang in het teken van de minima. Resultaat: ongeveer 150 miljoen aan bezuinigingen (op een totaal van zeven miljard!) is ongedaan gemaakt; een omvangrijke groep laagstbetaalden gaat er nu iets minder op achteruit! Intussen ging het debat *niet* over de perspectieven van het sociaal-economische beleid zoals dat al jaren gevoerd wordt, de 'grijp- en graai-maatschappij' die daarvan het resultaat is, de groeiende ongelijkheid die van de terugtrekkende overheid het gevolg is.

Loonmatiging

Wanneer de lonen gematigd worden, kan het bedrijfsleven haar winst- en concurrentiepositie op peil brengen, dan komt er ruimte voor het bedrijfsleven om nieuwe investeringen te doen. Zo trekt de werkgelegenheid aan en is er weer geluk voor ons allen. Dat is in het kort de regeringsfilosofie. Even leek deze politiek te werken. In 1986 investeerde het bedrijfsleven 12% meer, dit jaar nog 4% meer. De vermogenspositie van de bedrijven nam spektakulair toe, evenals de winsten. De liquiditeitspositie verbeterde in vier jaar tijd van 23 miljard naar 72 miljard. Geld genoeg voorhanden dus om te investeren. Toch zijn de vooruitzichten voor volgend jaar somber: de investeringen groeien in het geheel niet meer. Dat is ook de reden waarom er volgend jaar zo weinig werk bij komt. Waar eenieder zich eens achter de oren zou krabben wat hier aan de hand is, is er voor de regering geen enkele reden de koers ook maar een millimeter te verleggen. Onverminderd scherp bezuinigen om het financieringstekort terug te brengen, onverminderd de

overheidsinvesteringen een nieuw na-oorlogs dieptepunt laten bereiken, onverminderd opnieuw een miljard of vijf aan WIR-premies naar het bedrijfsleven schuiven.

En passant wordt door 149 parlementariërs wel verwacht dat de werknemers de lonen blijven matigen. Zonder loonmatiging stort het kabinetsbeleid immers in elkaar. Dat was dan ook juist de reden waarom *Andrée van Es* het doorbreken van de loonmatigingsspiraal als 'winst' zou gaan beschouwen: de nationale consensus over het sociaal-economische beleid moet eindelijk eens doorbroken worden. Want wat heeft de jarenlang volgehouden loonmatiging nu eigenlijk opgeleverd? De verbeterde rendementspositie van het bedrijfsleven levert in Nederland niet automatisch werk op. In 1986 bereikte de nettokapitaalexport naar het buitenland de recordhoogte van 21,2 miljard gulden! Bert de Vries (bleke Bertje) van het CDA meende een duit in het zakje te moeten doen door voor loonmatiging te pleiten "om de kloof tussen werkenden en uitkeringsgerechtigden niet groter te laten worden". *Andrée* reageerde daarop furieus door te stellen dat in de afgelopen jaren die kloof ondanks de loonmatiging groter is geworden: de uitkeringsgerechtigden gingen er gemiddeld 15% op achteruit! Dankzij CDA en VVD en hun kabinet!

Voor *Andrée* is het absoluut geen vanzelfsprekendheid meer dat de werknemers het geld in de bedrijven laten zitten, nu er (ook door de werkgevers) geen enkele afspraak over het creëren van werk bespreekbaar wordt gemaakt.

PvdA

In haar eerste termijn nam *Andrée van Es* naast een felle aanval op het kabinetsbeleid scherp afstand van de denkbeelden die PvdA-voorzitter *Marianne Sint* enkele weken eerder geventileerd had. *Sint* stelde dat de PvdA niet klakkeloos

achter bewegingen aan moest lopen die op termijn toch niet duurzaam bleken te zijn, nam afstand van de individualisering omdat daarmee waardevolle sociale verbanden verloren gingen en stelde dat herverdeling van arbeid ook niet star als de enige alomvattende oplossing voor de werkloosheid beschouwd moet worden. *Andrée van Es* verweet de PvdA dat er juist nu, nu het kabinetsbeleid zo scherp te verwijten valt, geen enkele oplossing te bieden voor de milieuproblematiek, de individualisering en de werkloosheid, geen enkele reden is dichter tegen dat kabinetsbeleid aan te kruipen. *Sint* maakt de fout, dat ze meegaat in de visie die rechts op de individualisering aan het ontwikkelen is (dat leidt tot eenzaamheid, echtscheidingen, criminaliteit e.d.), terwijl er op het gebied van zelfstandige rechten op inkomen en werk nog praktisch niets gerealiseerd is. En de enorme werkloosheid en het uitzichtloze perspectief dat deze regering op vermindering daarvan biedt, gaf volgens *Andrée* juist aan dat herverdeling van werk een essentieel middel is. En blijft.

Veel reactie lokte haar stellingname niet uit. *Kok* reageerde slechts toen het behoud van de Nederlandse atoombaten ter sprake kwam. Hij kreeg echter weinig voet aan de grond. Het debat eindigde zoals het begon, met de minima. Een twintigtal moties, voor het overgrote deel bedoeld om op allerlei onderdelen de pijn voor de minima te verzachten. Alleen de moties van CDA + VVD werden uiteindelijk aangenomen. Hoeveel de minima er nu op achteruit gaan, nu een paar halfslachtige verzachtingen zijn aangebracht, is onbekend. Maar ongetwijfeld kan de minister van Sociale Zaken, *De Koning*, dat later nog eens aan het parlement met de van hem bekende nauwgezetheid voorrekenen...!

MARTIEN BOUWMANS

Een miljoen voor ANC

De aktiemaand voor het ANC (juni) heeft een miljoen gulden opgebracht. In bijna 80 plaatsen is in die periode aktie gevoerd. In Rotterdam schonk de gemeente een bedrag aan Misiglula Mbongua, in Hoorn werd een Mandelapark geopend en in Amsterdam zal een ANC-kantoor worden geopend.

In de vele plaatselijke komitees werkten deze keer ook leden van D66, het CDA en zelfs de VVD mee. Deze steeds bredere steun voor het ANC is het resultaat van vele gesprekken en bijeenkomsten.

De brandstichting van RARA, in een garage eind juni, heeft gelukkig niet veel invloed gehad. Godfrey Motsepe – vertegenwoordiger van het ANC in Nederland – veroordeelde de aanslag scherp en zag er een gevaar in voor de brede steun die het ANC nu aan het verwerven is: "Het ANC voert de oorlog in Zuid-Afrika, niet hier." Gezien het tijdstip van de aanslag, vroeg hij zich af: "Waarom zouden het geen provokateurs zijn?"

Ik vind in ieder geval dat een kleine groep mensen die in het geheim, zonder openbare diskus-

sies aktie voert, en achteraf eist dat de mensen die op die akties geen invloed hebben gehad, het met hen eens moeten zijn, verkeerd bezig zijn.

Nelson Mandela zei bij zijn proces in 1964: "Pas toen alle andere middelen gefaald hadden, toen alle manieren van vreedzaam protest afgesloten waren voor ons, pas toen besloten we ook geweldadige vormen van politieke strijd te gaan gebruiken. En pas toen besloten we Umkhonto we Sizwe (1961) op te richten (de gewapende arm van het ANC – red.). We deden dit niet omdat we zo'n weg in wilden slaan, maar alleen omdat de regering ons geen andere keus liet."

Onlangs besloot Herz-cars Zuid-Afrika te verlaten – het 115de Amerikaanse bedrijf in drie jaar. Dat is met gestage, taaie en soms saaie arbeid bereikt. Niet met machismo-geweld van rare groepen.

Een gelegenheid om op gemeentelijk nivo de strijd tegen Apartheid te voeren, biedt het nummer van Amandla, dat door PPR en PSP aan de abonnees van 'De Rode Draad' is toegestuurd, zoals de PvdA het toezond aan haar gemeenteraadsleden. Aanleiding daartoe was een konferentie die de Gemeente Den Haag organiseert op 31 oktober.

WILBERT DEKKER

Oudezijds
Achterburgwal 173
1012 DJ Amsterdam
Tel. 020-270801

BEVRIJDINGSFONDS KOMITEE ZUIDELIJK AFRIKA

**Versterk de organisaties
van de onderdrukten
in Zuid-Afrika.**

**Wij hebben urgente
verzoeken om hulp gekregen.**

BUITENLAND

Het Midden-Oosten

Het Palestinakomitee geeft een prachtig tijdschrift uit: Soemoed (dit is: standvastigheid resp. vastberadenheid). In het nieuwste nummer artikelen over tourisme in Egypte, Tunesië en Libanon, werken in een kibboets en reizen in Palestina.

De moord op premier Karame van Libanon heeft belangrijke (oorzaken en) gevolgen – die in Soemoed worden geanalyseerd door Z. Hauwar, journalist in Beiroet. Saoedi-Arabië leverde wapens aan de kontra's in Nicaragua. Hierover en over de verschillende voorstellen voor een internationale vredeskonferentie voor het Midden-Oosten, een gedegen artikel.

Zes nummers per jaar kosten minimaal f 22,50. Te storten op postgiro 2047409 t.n.v. Palestina-publikaties in Amsterdam.

Suriname

Op 25 november zullen in Suriname verkiezingen plaatsvinden. De PALU (Progressieve Arbeiders- en Landbouwers-Unie) doet aan deze verkiezingen mee. Op initiatief van de PALU-afdeling Nederland is, in overleg met vrienden en sympathisanten, besloten om de PALU in Suriname in de gelegenheid te stellen in eigen beheer een krant uit te geven. Deze krant zal worden uitgegeven onder de naam PALOE (vriend).

Dit initiatief is genomen nadat is gebleken dat de huidige leiding van het land, evenals de meeregerende oude politieke partijen, het de PALU vrijwel onmogelijk maken om in de nu reeds opgelaaide verkiezingsstrijd, tot kranten, radio of televisie door te dringen.

Voor dit initiatief is geld nodig, maar ook onderdelen voor een drukpers, papier, drukinkt enz. zijn welkom.

De PALU geeft 'aandelen' in de drukpers uit. Men kan aandeelhouder/ster worden door een bedrag te storten op giro 47.33.108 t.n.v. H. Huyzen te Amsterdam, o.v.v. 'aandeel drukpers'. Meer info is te verkrijgen via Postbus 86, 6700 AB Wageningen.

COLUMN

RUBBEREN RUUD

Het niet kennen van een zedelijke verantwoordelijkheid, het ontbreken van een innerlijk besef van goed en kwaad. Zo omschrijft mijn woordenboek ongeveer het begrip: gewetenloosheid.

Of hier nu in hogere zin sprake is van een traditioneel ziektebeeld weet ik niet, maar ik weet wel dat Ruud Lubbers het heeft. Zoals je AIDS hebt, en ik ben bang dat het net zo ongeneeslijk is. Dat is toch de enige konklusie die je kunt trekken als je de man met zijn eigen NIEUWE REVU-belastingspecial onder de arm hoort beweren dat het een zegen is voor de natie als de laagste inkomens nog iets lager worden.

De premier zou overigens ook heel goed te lijden kunnen hebben van een ander complex; schizofrenie.

Want terwijl we juist hebben vastgesteld dat ie niet over een geweten beschikt, roept de patiënt zelf te pas en te onpas dat hij in geweten niet anders kan beslissen zus en in geweten niet anders kan konkluderen zo.

Toch wel apart dat het goede vaderland wordt geleid door een gewetenloze schizofreen.

Maar gelukkig beschikken wij nog over de vrije pers.

Het varkentje zal dus gewassen worden en de patiënt gaat achter slot en grendel. Maar dan hebben we toch buiten Jan Tromp en de grote meerderheid van zijn onafhankelijke kollega's gerekend.

Als voorzitter van de belangenvereniging voor schizofreen gewetenlozen behartigt ie de belangen van het prominente lid met vuur.

De diagnose is uit de lucht gegrepen, en was de diagnostikus zelf niet altijd al verdacht? Dat Jan Tromps eigen geweten van elastiek is, dat weten we al jaren, maar zou schizofrenie ook besmettelijk zijn?

Kennelijk.

Maar ja; het geweten dient ons vooral om de daden van anderen te beoordelen.

RUTGER VAN SANTEN

PSP-Nijmegen: voorzitter gezocht!

Zo'n drie jaar geleden kon de afdeling Nijmegen van de PSP nog trots bogen op een ledenbestand van tegen de 400 mannen en vrouwen. Inmiddels is meer dan de helft van de georganiseerde achterban van het Gelderse pacifistisch-socialistische bolwerk van de ledenlijst verdwenen. Nu voert men te Nijmegen nog de administratie over zo'n 190 PSP'ers. Het is nog steeds een respectabel aantal en Nijmegen is ook nog steeds één van de grotere PSP-afdelingen in den lande, maar de klad zit er duidelijk in. Dat blijkt ook uit het gesprek met twee Nijmeegse PSP'ers die nog niet zijn weggelopen en die zelf nog de nodige activiteiten ontwikkelen. Het zijn gemeenteraadslid Jan Wijnia en Jan van der Hoeven, die deel uitmaakt van het Nijmeegse afdelingsbestuur, dat overigens op dit moment zeer is onderbemenst.

De heren zijn niet geheel zeker of er momenteel nu vier of vijf mensen deel uitmaken van het bestuur, maar ze zijn het er hartgrondig over eens dat er dringend een voorzitter moet komen – die ontbreekt op dit moment – en als het even kan dient die van het vrouwelijk geslacht te wezen. Er is geen enkel bezwaar tegen dat leden van de afdeling die zichzelf geschikt achten voor deze functie zichzelf spoorlags aanmelden bij het bestuur. De nieuwe voorzitter kan dan onmiddellijk aan de slag om de afdeling die de laatste jaren wat vitaliteit betreft nogal wat klappen heeft gehad, wederom nieuw leven in te blazen. Jan Wijnia: "Sinds de samenwerkingsdiskussie hier in '86 heeft geleid tot een gezamenlijke fractie in de raad, zijn we aan het bekijken wat we kunnen doen om de drie afdelingen, die nu grotendeels langs elkaar heen werken, wat meer op één lijn te krijgen. Er is nu een werkgroep bezig om dat uit te zoeken en die komt binnenkort met een aantal voorstellen. Daaronder zit zeker het voorstel om te komen tot meer gezamenlijke ledenvergaderingen, waardoor je ook wat meer thema's aan de orde kunt stellen, en het instellen van gezamenlijke werkgroepen van de drie partijen. Dat geheel dient de samenwerking nog meer te bevorderen en moet ook een groot deel van de activiteiten van de partijen gaan dragen."

Verwijt

"En daarmee ook een sterkere positie van de afdeling tegenover de fractie, want dat vind ik ook heel belangrijk," vult Jan van der Hoeven aan. Want de fractie bepaalt in Nijmegen voor het overgrote deel het politieke gezicht van de PSP. Jan van der Hoeven zou dat graag wat anders zien. Hij zegt overigens dat hij de fractie zeker geen verwijt wil maken wat het trekken van de kar betreft, maar hij is tegelijkertijd van mening dat de PSP daarin ook weer niet helemaal aan haar trekken komt. De samenwerkingsfractie van Links Nijmegen bestaat uit vijf mensen, waarvan drie vrouwen. De PSP levert drie leden, waarvan twee vrouwen; er is een vrouwelijk CPN-lid en ook de PPR doet met één vertegenwoordiger mee. Sinds de verkiezingen van 1986 hebben de PvdA en Links Nijmegen met respectievelijk zestien en vijf zetels samen een meerderheid in de Nijmeegse raad. Ware het niet dat tijdens de collegeonderhandelingen in de woorden van Jan Wijnia CDA en Links Nijmegen door de PvdA "tegen elkaar zijn uitgespeeld", waardoor er dus geen Links College in Nijmegen ontstond. Nu wordt het college van B&W gevormd door PvdA en CDA, dat – weer volgens Jan Wijnia – het PvdA-program als collegeprogramma heeft geaccepteerd. Links Nijmegen viste dus achter het net. Dat tot frustratie van Jan Wijnia, die het terechtkomen in het college als uitgangspunt had

gekozen – met zijn fractie natuurlijk – voor de onderhandelingen met de PvdA. Jan van der Hoeven noemt het buitengewoon gelukkig dat die onderhandelingen niet hebben geleid tot bestuursverantwoordelijkheid voor de PSP. Van der Hoeven: "Ik vind het geen taak van de PSP om nou collegeverantwoordelijkheid te gaan dragen. De ervaringen – zeker ook elders in den lande – zijn nou niet zo denderend." "Ik denk dat je zoveel moet slikken van de PvdA in dit geval, het is echt slikken of stikken, dat je toch niks bereikt van wat je zelf wilt. En in dat soort beleid zal je PSP-achterban zich toch nooit meer herkennen."

Oppositie

Wijnia ziet het allemaal wat anders: "Ik denk toch dat de zaken waar het om gaat in het college worden bekookstofd; als je daar niet bij bent, bereik je niets. Ik vind dat je moet proberen te bereiken wat je maximaal kan bereiken, daarvoor wil ik best hier en daar wat water in de wijn doen." Vooralsnog is de PSP in Nijmegen dus veroordeeld tot de oppositie en om dat met een beetje verve te doen is al moeilijk genoeg. Problemen zijn er overigens genoeg in de stad langs de Waal. Zo is er bijvoorbeeld een werkloosheid van maar liefst 20% onder de mannelijke beroepsbevolking terwijl een derde deel van de vrouwen zonder werk zit. Werkgelegenheidsbeleid is dus logischerwijs een belangrijke 'topic' in het Nijmeegse. Daarover wordt binnen de afdeling regelmatig gediscussieerd. Het zou ook een onderwerp kunnen zijn dat wordt uitgediept in het PSP-afdelingsblad De Vuist. Het is een blad dat

tien maal per jaar verschijnt, maar in de afgelopen periode is er tot verdriet van zowel Wijnia als Van der Hoeven maar weinig aan discussiebijdragen in PSP-druk verschenen. Het periodiek dreigt te verwateren tot een veredeld mededelingenblad dat slechts notulen en overige huishoudelijke boodschappen bevat.

Toekomst

Wat de toekomst betreft zijn Van der Hoeven en Wijnia niet al te optimistisch. Wijnia: "Ik weet niet precies waar de malaise aan ligt, maar het is wel zeker dat Nijmegen een typische studentenstad is. En jonge studenten zijn niet meer actief. En daar moet een partij als de PSP zijn aanwas vandaan halen. De PSP is een typische studentenpartij. Je ziet nu dat de afdeling Nijmegen verdertigert, dat er aan de bovenkant veel afvalt en dat er niets bijkomt."

Van der Hoeven (34): "Ik denk dat we het toch meer moeten zoeken in het gebeuren in de wijken. We moeten als PSP weer meer gaan doen aan ondersteuning van alle mogelijke actiegroepen. Ik denk dat je daarmee toch meer kunt laten zien van waar je als PSP voor staat. Ik zeg daarmee niet dat het werk in de fractie niet belangrijk is maar toch denk ik dat we meer moeten doen aan het buitenparlementaire. Daar ligt toch de toekomst, zeker met wat er nu in Den Haag allemaal gebeurt. Maar als we eerst maar weer eens een voorzitter hebben."

Kandidaten, u kunt nu bellen.

RUTGER VAN SANTEN

PARTIJBESTUUR 1

Op de relatief korte partijbestuursvergadering van 3 oktober is besloten over te gaan tot aanstelling van een medewerkster partijopbouw per 1-1-'88 voor 24 uur. Voor 15 uur zal zij het huidige werk van Leo Platvoet bij SV overnemen. Voor een ander gedeelte van het werk wordt over de precieze invulling met het partijbureau nog nader gesproken. Besloten is ook de communicatie tussen het dagelijks bestuur en het partijbureau wat dit aspect betreft, via de voorzitter te laten verlopen om zo wat verbetering te brengen in de gespannen verhoudingen van de laatste tijd. Na een korte bespreking van de actuele situatie van de vluchtelingenopvang en de zorgwekkende reacties in diverse delen van het land, is besloten de andere progressieve partijen te benaderen voor gezamenlijke openbare avonden in de plaatsen die aangewezen zijn voor centrale vluchtelingenopvang. Na de vergadering hebben we als partijbestuur een bezoek gebracht aan het Verzetsmuseum waar we ontvangen werden door hun bestuur onder voorzitterschap van Joop Wolff.

PAUL DENEKAMP

PARTIJBESTUUR 2

Het PB kampt nog steeds met problemen, waar het gaat om het notuleren. Gezien de geringe omvang van ons bureau kan daarvoor geen professionele werkkraft ter beschikking worden gesteld. Het PB zoekt dus *dringend* één of twee notulisten (m/v), die dit toch niet onaardige karwei op zich zouden willen nemen.

Reacties worden ingewacht door Paul Denekamp, sekretaris PB, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

PARTIJRAAD

De eerstkomende vergadering van de Partijraad vindt plaats op zaterdag 12 december in Trianon te Utrecht. Op de agenda de afwerking van de zaken die door het Kongres (eind november) naar de PR verwezen zullen worden.

In de jongste PR-vergadering was geen quorum aanwezig, zodat geen besluiten genomen konden worden. Dringend wordt PR-leden gevraagd de bijeenkomst van 12 december in hun agenda vast te leggen.

BREDA

Aan de vooravond van de Bivak-demonstratie (Den Haag, 31 oktober) organiseert de PSP-afdeling Breda een openbaar debat over het IFN-akkoord, met Mient Jan Faber (IKV), Henk Branderhorst (PSP) en een vertegenwoordiger van AMOK (anti-militaristisch onderzoekskolлекatief). Donderdag 29 oktober, 20 uur in Tom Pouce, Baronielaan 324, Breda.

GRONINGEN

De afdeling Groningen (stad) herrijst als een Phoenix. In het laatste nummer van het afdelingsblad staat maar liefst een lijst van 25 wijkcontactadressen!

Op 9 oktober organiseerden ze daar ook een feest, waarbij onder meer gesproken werd door Andrée van Es. Zo'n 60 PSP'ers (van 12 tot 80!) waren erbij. Het gaat dus allemaal weer beginnen.

ZAANSTAD

Na het landelijke feest dat we organiseerden ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan, organiseerden ze in Zaanstad nog een eigen viering. Met een puzzle-tocht, een gezamenlijke maaltijd en een feest in 'De Grote Wiver' in Krommenie toe. De belangstelling viel helaas wat tegen, maar de 'harde kern' heeft weer moed geput voor de volgende decennia!

ZEIST

Zeist (en dat is een afdeling die zo'n beetje de halve provincie Utrecht omvat!) kent niet een echt bloeiend afdelingsleven, dus proberen ze het daar weer eens op een andere manier. Zondag 1 november is er een afdelingsvergadering annex gezamenlijke lunch. Op de agenda onder meer een aanzet tot de socialisme-diskussie met 'prikkelende stellingen' van Henk Branderhorst.

ZOETERMEER

De raadsfractie van Links Zoetermeer, en dus ook het raadslid Ton Pothoven, zal ook namens de PSP blijven optreden. Dat heeft de Zoetermeerse PSP-afdeling op haar ledenvergadering besloten. Daarmee zijn de eerder gerezen interne problemen binnen Links Zoetermeer voorlopig opgelost.

De Zoetermeerse PSP is akkoord gegaan met een voorstel van Ton Pothoven over een vernieuwde organisatie van de radikaal linkse raadsfractie. Ook zal de PSP, net als CPN en PPR, actief gaan deelnemen aan de ondersteuning van het raadswerk. De PSP heeft dat besloten nadat rond de zomer verschillende malen intensief en openhartig overleg heeft plaatsgevonden tussen Ton Pothoven en de besturen van CPN, PPR en PSP.

SOCIALISME-DISKUSSIE

– De commissie die de socialisme-diskussie coördineert wil graag van alle contactpersonen data, plaats en tijd weten wanneer men in de afdeling een discussie-avond organiseert. Melden bij het partijbureau (t.a.v. Johan Eland), of bij Robert Giesberts (030-439591) of bij Hannah van Wijngaarden (02982-3536). Vergeet niet erbij te vermelden of er ook een commissielid op de avond(en) aanwezig moet zijn.

– De organisatie van de afdelingsdiscussie kan ook samen met andere plaatselijke radicaal-linkse partijen gebeuren. Voor afdelingen met weinig actieve leden kan dit uitkomst bieden om alsnog iets te organiseren.

– Ook van leden waarvan de afdeling geen discussie-avond organiseert, hoort de commissie graag commentaar op de in Bevrijding van 17 september geschreven artikelen. Reacties zenden naar Robert Giesberts, Fregatstraat 109, 3534 RC, Utrecht.

– Hieronder volgt een lijstje met data van afdelingsdiscussies, voor belangstellenden en PSP-leden:

30 oktober: Utrecht, Oudegracht 243, 20.00 u.
10 november: Amersfoort, De Insteer, 20.00 u.
18 december: Utrecht, Oudegr. 243, 20.00 u.

VOOR AL UW
(POLITIEKE) AFSPRAKEN

POLITIEKE
AGENDA

1988

Regerakkoord * Profielen Van Partijen
* Vrouwenandeel In De Politiek * Kabinetten Na '45 * Burgemeesters En Politieke Herkomst * Politieke Schandalen
* Alle Belangrijke Politieke Adressen

f 12,50 in elke goede boekhandel en alle Bruna-winkels of rechtstreeks bij de uitgever:

STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE
Nederlands Centrum voor Politieke Vorming

Noordeinde 2A, Leiden. Telefoon (071)121841
Postadres: Postbus 349, 2300 AH Leiden

Zelfregulering: een wassen neus

De algemene beschouwingen over het kabinetsbeleid zijn weer achter de rug. Daarbij ging het over de bedriegelijke koopkrachtplaatjes die het kabinet ons voorschotelt, de onmacht de enorme werkloosheid serieus aan te pakken en de inkomenspositie van de minima. Hierover is elders in deze Bevrijding te lezen. Daarnaast worden de sociaal-economische verhoudingen momenteel gedomineerd door het credo van zelfregulering door werkgevers en werknemers.

De regering wil zelf nauwelijks meer initiatieven nemen om de rechten van mensen in zwakke posities te beschermen, en schuift die verantwoordelijkheid af naar de 'sociale partners'. En die juichen dat na jarenlange overheidsinterventie toe, want zo krijgen ze zelf weer wat in de melk te brokkelen. Bovendien ontstaat zo de mogelijkheid gehoor te geven aan de al jaren lang klinkende roep om meer 'maatwerk' en bedrijfstakgewijze differentiatie. Dit artikel wil een indruk geven wat er van die zelfregulering terecht komt.

Deregulering is een term die nogal eens door dit kabinet wordt gebruikt om aan te geven dat de overheid zich met veel te veel zaken is gaan bemoeien. Dat is zeker waar, sterker nog, het kabinet bevestigt geregeld haar eigen theorie door er op bepaalde punten nog een schepje bovenop te gooien. Denk maar aan de komst van duizenden sociale rechercheurs die uitkerings-'fraude' moeten gaan opsporen, de voordeurdelersregeling en de Tweeverdienerswetgeving. Maar als het gaat om de bescherming van de rechten van zwakkeren neemt het kabinet de deregulering heel serieus. Allerlei plannen voor wetgeving die moesten dienen om bepaalde rechten van zwakke groepen te verbeteren zijn de laatste jaren in de ijskast gestopt of definitief van tafel gehaald. Bij al deze zaken (we zullen er hieronder een aantal bespreken) vond het kabinet dat de 'sociale partners' eerst zelf maar eens moesten proberen om in de cao-onderhandeling deze zaken geregeld te krijgen. De regering zou de ontwikkelingen dan een paar jaar aanzien om vervolgens te kijken of er nog wel zoveel aanleiding zou zijn om alsnog tot wetgeving over te gaan. De resultaten tot nu toe lijken zeer bedroevend te zijn.

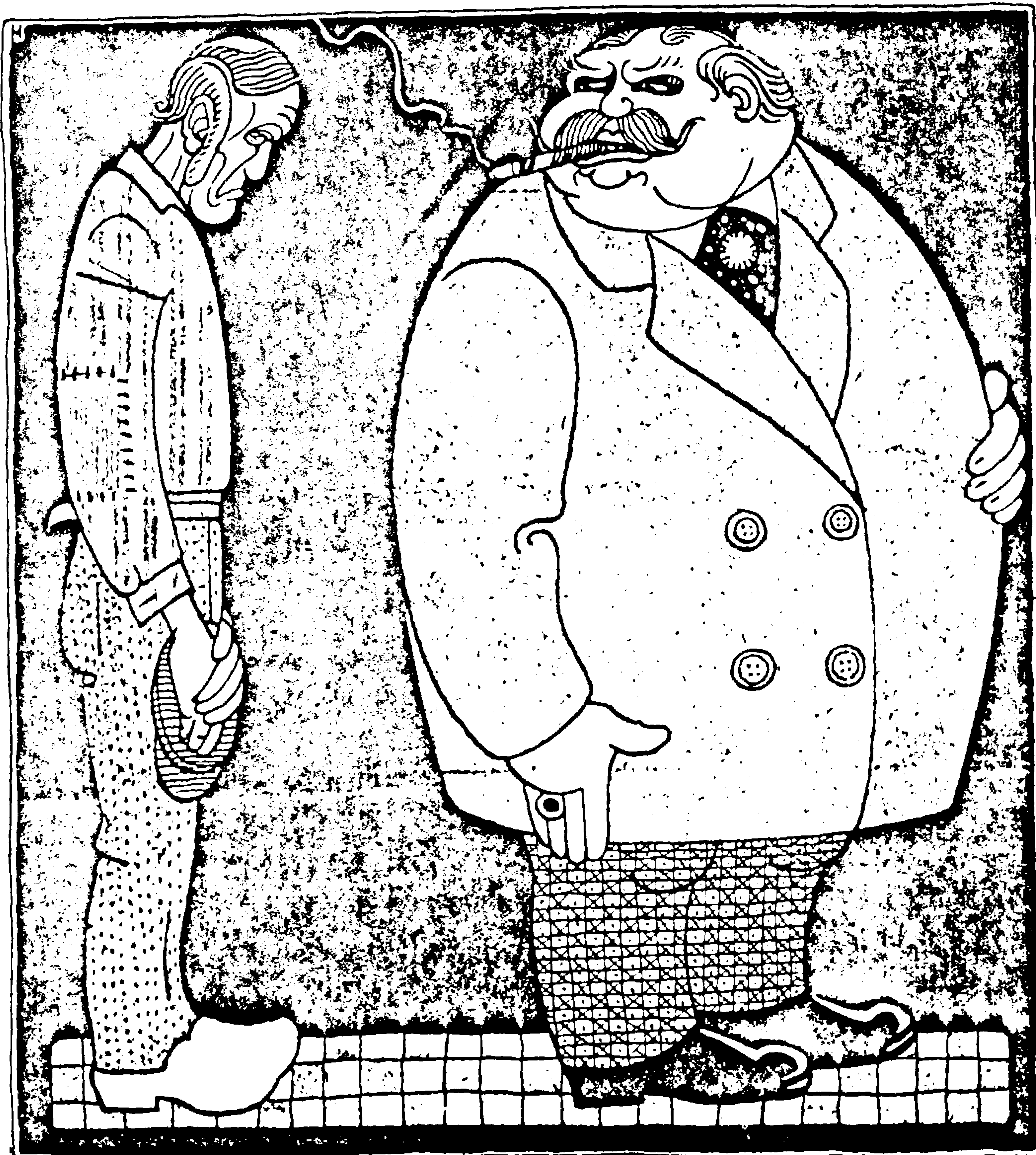
Werkplannen luxe artikel

Met een nieuwe ronde van cao-onderhandelingen voor de deur is het wel aardig om te kijken wat velen van ons te wachten staat. Zo dreigt de vakbeweging looneisen te gaan stellen als werkgelegenheidsafspraken achterblijven. Een prima zaak, want daarmee blijft de druk op de ketel van de maar al te vage centrale afspraken over werkloosheidsbestrijding. Maar ook is dit niet echt iets nieuws. De afgelopen jaren heeft de vakbeweging haar looneisen verlaagd in die bedrijfstakken waar iets meer arbeidstijdverkorting te realiseren was. De totale loonkosten stegen daardoor overal ongeveer evenveel en het totaal van die stijging was steeds erg bescheiden. Bestrijding van de werkloosheid via cao-afspraken is een moeizame zaak gebleken. De meeste resultaten zijn nog geboekt bij de vervroegde uitstroom (VUT). Voor grote groepen is de VUT-leeftijd nu 60 jaar geworden. Maar herbezetting als gevolg van VUT is uitgebleven. Het is vooral gebruikt als sympathieke afvloeiingsregeling bij reorganisaties en om duurdere oude werknemers met verouderde kwaliteiten stilletjes te kunnen vervangen door een jongere, goedkopere en mo-

derner opgeleide lichte werknemers. En nu tal van grote reorganisaties achter de rug zijn gaan de werkgevers zeuren over de kosten van de VUT, die zouden opeens te hoog zijn geworden. Algemene verkorting van de werkweek heeft al

helemaal geen extra werk opgeleverd. Dat komt omdat de genomen stappen zo klein waren, dat ze door organisatorische aanpassingen in de bedrijven (harder werken met minder mensen) konden worden opgevangen. Werkgelegenheidsplannen kregen zo eigenlijk alleen een kans in die sectoren waar de werkgelegenheid sowieso al groeit. Daar wordt op grote schaal het middel van omscholing en bijscholing gebruikt. Zoals het omscholen van werkloze academici tot automatiseerder of manager. In sectoren waar het slechter gaat laten sociale partners het afweten bij de werkloosheidsbestrijding. Zo worden werkgelegenheidsplannen tot een soort luxe artikelen. Bovendien schieten de honderdduizenden werklozen er maar weinig mee op. Al dergelijke cao-afspraken gelden immers niet voor hen, die zijn vooral voor mensen met een (vaste) baan.

vervolg op pag. 10

Voorpublicatie uit Onstuiming maar geduldig

De PSP bestaat dit jaar 30 jaar. Meer dan twintig personen die een tijd lang actief waren of zijn in de partij, komen aan het woord in een nieuw boek dat gepresenteerd zal worden op het PSP-kongres op 28 november aanstaande.

Verteld wordt van hun maatschappelijke achtergrond, wat hen naar de PSP dreef, waarom ze weggingen, wat goed, revolutionair, spannend of vervelend, slecht en dom aan de PSP was. En is. Welke plaats deze partij in het scala van hun maatschappelijke en politieke activiteiten innam of nog inneemt. Een openhartig boek, gebaseerd op interviews en historisch graafwerk.

"Er is in het Angolawerk een periode geweest dat het er behoorlijk zwart uitzag en dat je zelf ook aarzelde of er ooit licht aan de horizon kwam. Maar het Angola Bulletin is blijven verschijnen. De nadruk echter kwam nu meer op Vietnam te liggen, dat toch al mijn belangstelling had. Mijn eerste grote activiteit was het schrijven voor de PSP samen met Cees le Pair en Fries de Vries van het Zwartboek Vietnam. Ik ging elke week naar Vrij Nederland en haalde daar alle oude buitenlandse kranten op zoals de Guardian en de New York Times en knipte die voor de Portugese koloniën; maar ook voor Vietnam want je had toen nog nauwelijks fotokopieerapparaten. Zo is de basis voor het Zwartboek gelegd. Het verscheen eerst gestencild, de partij had er weinig vertrouwen in maar toen begon het te lopen en is het gedrukt, in een flinke oplage. Daarna was ik met onder andere Fries de Vries betrokken bij de PSP-uitgave 'Kent China zijn grenzen?'.

"Met onder andere Lia Boetes organiseerde ik op 6 maart 1965 de eerste 'sitdown-actie' bij de Amerikaanse ambassade in Den Haag. Ik zat in die tijd bij de Actiegroep Vietnam van Otto Boetes en in het jongerencomité Vietnam. Ook zat ik nog even in de redactie van het Vietnam Bulletin. Bij de Boetesgroep heb ik steeds meegedaan met het organiseren van de demonstraties. In een goede sfeer werd er flink aangepakt. We kregen ook veel publiciteit."

Bij dit nummer van Bevrijding zal een acceptgiro worden bijgesloten, waarmee een exemplaar kan worden besteld. U krijgt dan f 5,- van ons kado en betaalt in plaats van f 25,- slechts f 20,- voor Onstuiming maar Geduldig.

Sietse Bosgra is vooral bekend door zijn acties tegen apartheid en eerder van de bevrijding van de Portugese koloniën. Maar hij is ook vanaf de oprichting lid van de PSP en betrokken geweest bij talloze andere acties.

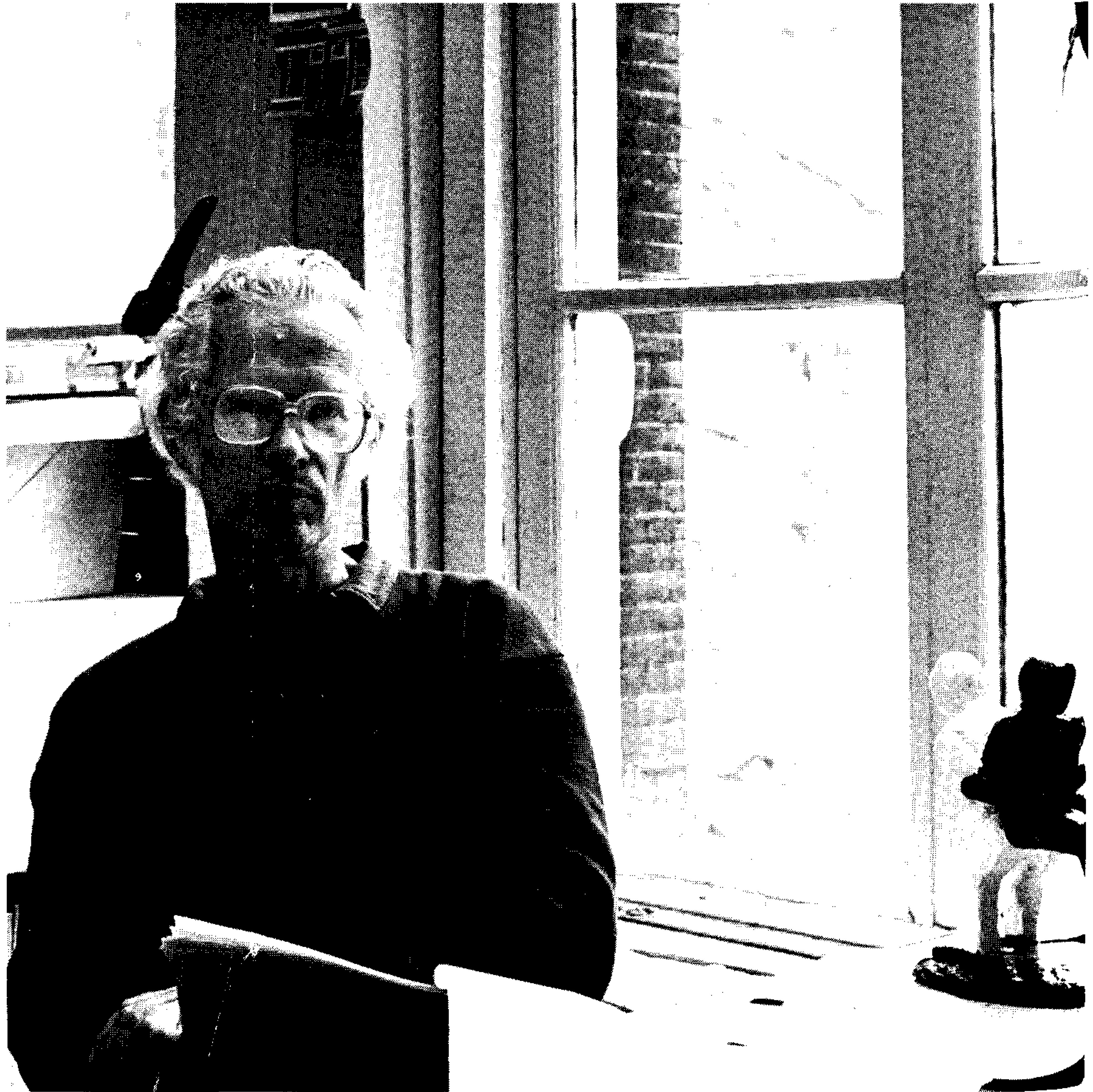

Foto: Bob Bronshoff

Werkdag basisinkomen

Het idee van een basisinkomen beleeft de laatste maanden een revival. Zo pleiten de directeuren van de Sociale Dienst in Rotterdam voor een basisinkomen om de minima weer perspectief te geven. Toekomst-verkenners zien in het jaar 2050 in de socialistische variant een basisinkomen ingevoerd. Het Groen-Progressief Akkoord (GPA) werkt aan een rapport over basisinkomen in het Europees Parlement. Ook in de socialisme-diskussie van de PSP wordt de vraag opgeworpen of we ons een socialistische maatschappij zonder basisinkomen kunnen voorstellen. Genoeg redenen voor PSP'ers om het idee serieus te bestuderen. Dat kan op een werkdag over basisinkomen op vrijdag 6 november in de Amershof, Snoukaertlaan 11 te Amersfoort.

Programma:

15.00 uur: Opening door Nel van Dijk, Europees Parlements lid GPA

15.05 uur: Basisinkomen de kapitalistische weg naar het kommunisme, lezing door Robert-Jan van der Veen (Universiteit Amsterdam)

15.45 uur: Diskussie

16.00 uur: Vier werkgroepen parallel; * Basisinkomen en emancipatie, Maria van Veen (Vrouwenbond FNV), * Basisinkomen en ATV, Greetje Lubbi (Voedingsbond FNV), * Basisinkomen en kleine ondernemingen, Bart Nootboom (Universiteit Groningen), * Basisinkomen en sociale zekerheid/ informeel werk, G. Keijzers, een van de auteurs van het WRR-rapport over basisinkomen en Piet Renooy of Jos Mevissen van het onderzoeksburo Regioplan, dat onderzoek doet naar informeel werk.

17.30 uur: Eten en informele gesprekken

18.30 uur: Julien Libbrecht over het standpunt van de Vlaamse Groene partij (AGALEV)

18.35 uur: Michael Opielka over het standpunt van de Grünen naar aanleiding van het driejarige wetenschappelijke projekt van de Groene Bondsdagfractie over basisinkomen

19.15 uur: Diskussie

19.30-21.00 uur: Forumdiskussie met Ina Brouwer (CPN), Leo Platvoet (PSP), Janneke van der Plaat (PPR) en Paul de Beer (Werkgroep PvDA voor een basisinkomen)

Deelname door f 14,- over te maken op giro 2713865 t.n.v. A. de Roo, Amsterdam, o.v.v. Werkdag basisinkomen. Dan wordt U het 100 bladzijden dikke voorbereidingsboek toegestuurd. Zonder porto voor 10 gulden verkrijgbaar. Toegang op basis van dit boekje.

ALEXANDER DE ROO
(tel: 020 - 653660 vrij-ma)

Neutralisme nieuw leven inblazen

Nu een INF akkoord in zicht komt vragen velen zich af wat de nieuwe prioriteiten voor onze acties in de komende jaren moeten worden. Naar mijn mening verdient nu de politieke discussie meer aandacht en ik wil om die reden dan ook aandacht vragen voor een debat dat zich tot nu toe in de marge van de vredesbeweging afspeelt, een debat over neutraliteit. In die discussie spelen drie elementen een rol: de politiek van de neutrale landen in Europa, het begrip neutraliteit en de mogelijkheden voor een Europees vredesbeleid gebaseerd op ongebondenheid.

De houding van veel vredesactivisten in West-Europa ten aanzien van de neutrale landen is op z'n best tweeslachtig. Enerzijds worden landen als Zweden en Joegoslavië naar voren geschoven als bewijs voor de stelling dat de Oost-West tegenstelling in Europa het voeren van een onafhankelijk beleid niet uitsluit. Anderzijds is juist vanuit de vredesbeweging gewezen op de negatieve aspecten van deze neutraliteitspolitiek. De wapenexport van Zweden, de militarisering van de samenleving in Zwitserland en Joego-Slavië, het zijn de bekende voorbeelden. De politiek van de neutrale landen in Europa is historisch gegroeid en gebaseerd op specifiek nationale belangen. In een nucleair tijdperk is verdediging van de nationale grenzen echter een farce. Doel van een werkelijk vredesbeleid kan alleen maar zijn het voorkomen van oorlog. Dat vereist een actief beleid op het terrein van ontwapening. Een tweede argument voor een actiever buitenlands beleid van de neutrale landen ligt op het economisch vlak. Er is een toenemende druk op Oostenrijk en andere neutrale landen om toe te treden tot de Europese Gemeenschap. Gezien hun handelsbetrekkingen met de EG lijkt dit voor hen aantrekkelijk met name voor de invoer van technisch hoogwaardige producten. Van de acht neutrale landen is tot nu toe alleen Ierland lid van de EG. Gezien de intensivering binnen de EG van de politieke samenwerking zou toetreden van neutrale landen op dit moment de blokvorming in Europa versterken. Om daar iets tegenover te kunnen stellen zouden de neutrale landen moeten trachten meer dan tot nu toe een evenwicht te vinden in hun handelsrelaties met de EG en de Comecon.

Er is dus alle reden om vanuit de neutrale landen een actief buitenlands beleid te voeren. De officiële politiek van de regeringen daarentegen is gericht op behoud van de status quo waarbij neutraliteit steeds meer tot een formeel uitgangspunt is geworden. Neutraliteit zou echter ook een aanzet kunnen vormen tot het doorbreken van de huidige blokkenstructuur in Europa. Linkse partijen en vredesbewegingen in Zweden, Oostenrijk en Zwitserland hebben de laatste jaren contacten gelegd om de discussie over een ander buitenlands beleid voor hun landen te stimuleren. Die internationale contacten leidden o.a. tot gezamenlijke protesten tegen de export van Zweedse vaartuigen aan Iran via Joego-Slavië. Er is tevens een voorzichtig begin gemaakt met een campagne om de neutrale landen

als kernwapenvrije zones te erkennen. Geen van de neutrale landen heeft op dit moment kernwapens op haar grondgebied gestationeerd. Een internationale erkenning daarvan in de vorm van een kernwapenvrije zone zou de positie van de neutrale landen versterken. De campagne lijkt niet erg aan te slaan bij o.a. de Zwitserse vredesbeweging die meer prioriteit toekent aan de strijd tegen de wapenproductie.

In deze discussies duikt steeds opnieuw de vraag op wat je als uitgangspunt moet hanteren: moet je gebruik maken van de speciale volkenrechtelijke status van neutrale landen of moeten we beginnen met een andere interpretatie van het begrip neutraliteit? Naar mijn mening schiet de eerste benadering tekort. De wens om niet in een oorlog betrokken te raken is legitiem, maar veiligheid kan uiteindelijk alleen op internationaal niveau gewaarborgd worden. Het verhogen van de status van de neutrale landen en het internationaal volkenrecht bieden daarvoor onvoldoende garanties.

Sinds kort maakt ik deel uit van een internationale werkgroep van wetenschappers die zich met de uitwerking van het begrip neutraliteit bezighouden. Ook wij gaan ervan uit dat neutraliteit door de nucleaire wapenering aan waarde heeft ingeboet. Het volkenrecht zegt alleen iets over neutraliteit in oorlogstijd. In 'vredestijd' moet een neutrale staat 'alles doen wat de neutraliteit in oorlogstijd niet in gevaar brengt'. Dit is in de

traditionele leer van de internationale betrekkingen altijd opgevat als een plicht tot bewapening. In een tijdperk waarin de verdediging van nationale grenzen onmogelijk is, komt deze verplichting in een ander daglicht te staan. Er zijn ook andere interpretaties mogelijk. In plaats van een versterking van het nationale fort zou afbraak van de vestingsmuren weleens meer effect kunnen sorteren. Met andere woorden, intensieve relaties tussen landen en nauwe economische betrekkingen lijken in deze tijd een betere verdediging tegen aanvallen van buitenaf.

Puur nationale oplossingen voor vredesvraagstukken zijn in het Europa van vandaag niet meer denkbaar. Neutralisme mag niet leiden tot het versterken van het nationalisme in Europa of het verhogen van de bewapening. Op Europese schaal kan neutralisme waardevol zijn als het bijdraagt aan het afbreken van de blokken en het verhogen van de kollektieve veiligheid. Ideeën over een kollektief Europees veiligheidssysteem zouden verder ontwikkeld kunnen worden door ze te verbinden met de begrippen neutraliteit en ongebondenheid.*

Nederland neutraal

De PSP heeft steeds gewezen op de politieke achtergronden van de wapenwedloop en de rol

vervolg op pag. 10

vervolg van pagina 9

die de militaire bondgenootschappen daarbij spelen. In de akties tegen het NAVO dubbelbesluit speelden die argumenten echter een ondergeschikte rol. Lange termijn doelstellingen laten zich niet altijd even gemakkelijk vertalen in korte termijn aktiedoelen. Het uitwerken van onze eigen doelstellingen en het aangeven van het kader waarbinnen de akties plaatsvinden blijft van groot belang voordat we kiezen voor een nieuw speerpunt in onze activiteiten. Het debat over neutraliteit en Europese vredespolitiek biedt daarbij nieuwe perspectieven. Er is een groeiende belangstelling waar te nemen voor de positieve elementen van een ongebonden Europees beleid. Op de volgende END Conventie bijvoorbeeld, de jaarlijkse ontmoeting van vredesbewegingen, zal het een van de hoofdthema's worden.

Er speelt nog iets anders mee nl de wens om internationaal de activiteiten in verschillende landen beter op elkaar af te stemmen. De akties

tegen de stationering van nieuwe kernwapens in Europa waren een voorbeeld van een gezamenlijk optreden dat voortkwam uit gemeenschappelijk ervaren probleem. Nu dreigt de West-Europese vredesbeweging opnieuw te versnipperen. Het internationalisme in de vredesbeweging zou m.i. verder ontwikkeld moeten worden. Niet door opnieuw een gezamenlijk aktiedoel te kiezen, maar door de discussie over doelstellingen centraal te stellen en door verbanden te leggen tussen de eisen die in de verschillende landen prioriteiten genieten. Tot op heden is er nauwelijks internationaal overleg geweest over de keuze van die nationale prioriteiten.

Linkse politieke partijen hebben er steeds op aangedrongen dat staten een zelfstandig beleid voeren waarin eenzijdige ontwapeningstappen een belangrijke rol vervullen. Ontwapening mag niet afhankelijk blijven van supermachten die zich tevreden stellen met een INF akkoord en dat liefst gekompenseerd zien door opvoering van

de conventionele bewapening. Europese vredespolitiek vereist eenzijdige stappen - ook van Nederland. Nederland neutraal kan echter nooit een doel op zich vormen. Nieuwe initiatieven moeten m.i. zo gekozen worden dat ze de politieke samenhang in de NAVO aantasten, samenwerking met bewegingen uit andere landen versterken en mede daardoor uitzicht bieden op die nieuwe verhoudingen die wij in Europa graag zouden zien ontstaan.

Ine Megens

*) Over het verschil en de overeenkomsten tussen neutraliteit en ongebondenheid is een engelstalige brochure verschenen. 'Neutrality and non-alignment - a comparison' is een uitgave van het CONNPI- Coordination of Neutral and Non-aligned Peace Initiatives. De brochure is te bestellen door fl 7,50 over te maken op postgiro 278 248 2 tnv WB/PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam

vervolg van pagina 7

Ongelijke behandeling

Alle vakbonden hebben in hun beleidsplannen wel iets staan over gelijke behandeling voor mannen en vrouwen, positieve actie, maatregelen tegen ongewenste intimiteiten of het aannemen van mensen uit minderheidsgroepen. Het principe van zelfregulering leidt er echter maar zelden toe dat dit soort plannen ook omgezet kunnen worden in konkrete afspraken met de werkgevers. Zo staan er in talloze cao's nog steeds allerlei bepalingen die strijdig zijn met de Wet gelijke behandeling mannen en vrouwen. De overheid dringt geregeld aan op het veranderen daarvan. Het gaat om zaken als: een vrouw krijgt een overlijdensuitkering bij de dood van haar echtgenoot, maar omgekeerd niet. Ook kennen veel cao's bepalingen die kostwinners (meestal mannen dus) bevoordelen bij beloning. De overheid maakt trouwens zelf ook vaak een bepaald onderscheid bij de arbeidsvoorwaarden dat nadelig uitpakt voor vrouwen. Een hoger loon voor

mannen dan voor vrouwen bij hetzelfde werk komt ook nog steeds geregeld voor, zo blijkt uit onderzoek. Deeltijdwerkers hebben vaak slechtere arbeidsvoorwaarden, en vrouwen werken veel vaker in deeltijd dan mannen. Voor afroepkrachten en dergelijke is de situatie vaak nog slechter, die hebben veelal niet eens recht op het minimumloon! De veelgeroemde zelfregulering door sociale partners laat het hier dus fiks afweten. Een algemene brede Wet gelijke behandeling is dan ook meer dan hard nodig.

Ook voor minderheidsgroepen zoals gehandicapten, buitenlanders en zo levert het vrije spel der maatschappelijke krachten weinig op. Zo bestaan er wetten die ervoor zouden moeten zorgen dat bedrijven bepaalde percentages gehandicapten en buitenlanders in dienst moeten nemen. In de praktijk komt daar tot nu toe echter zo goed als niets van terecht. Sankties op niet-naleving ontbreken of de controle door de overheid laat het gewoon afweten. Als dan zo'n wet door de regering geëvalueerd moet worden is de

kans groot dat men zal zeggen dat wetgeving kennelijk niet het juiste middel is om dergelijke maatregelen voor elkaar te krijgen, en men de situatie dus maar moet laten voor wat hij is. Zo zal het waarschijnlijk ook gaan bij discussies over eventuele herziening van de huidige hoogst onduidelijke Wet op de ondernemingsraden, een eventuele wettelijke regeling over bescherming van de rechten van sollicitanten, een regeling voor werknemers met gewetensbezwaren, en zo zijn er nog wel een paar voorbeelden te noemen. Zelfregulering door de markt leidt dus vrijwel niet tot bescherming van de zwaksten, maar eerder tot verbetering van de posities van mensen met vaste banen en met de hogere inkomens. Meer ongelijkheid en minder rechtsbescherming kunnen er zo toe leiden dat de oude kapitalistische mechanismes zich weer kunnen ontwikkelen. Daartegen te vechten is een taak de PSP waardig.

ROB SNEL

Ontwapenend

Ieder jaar wordt de PSP-afdeling Noord-Veluwe gevraagd aanwezig te zijn op een informatiemarkt, georganiseerd door een jongerencentrum in Epe. Als enige klein-linkse partij in de gemeente Epe vinden we het alleen aanwezig zijn met onze eigen kraam met wat affiches, buttons en brochures niet genoeg. De Eper bevolking moet worden geschokt door die linksen. Als uitgangspunt is dit jaar het overbekende PSP-affiche 'meisje met de koe' genomen.

Door mensen binnen de afdeling is dit affiche vergroot. De emancipatiegolf heeft ook in Epe toegeslagen, daarom heeft het blote meisje gezelschap gekregen van een blote jongen. Het 'affiche' op ware grootte bestaat uit zes triplex platen die op eenvoudige wijze met elkaar zijn te verbinden. Ter plaatse van de gezichten zijn openingen aangebracht waardoor men zijn of haar hoofd kan steken, waarna met een fotocamera het onthullende tafereel kan worden vastgelegd.

Andere afdelingen die hun aanwezigheid op een manifestatie, informatiemarkt of iets dergelijks wat willen opfleuren kunnen dit affiche van de afdeling Noord-Veluwe lenen. Men moet het zelf ophalen en weer terugbrengen. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Peter Felix, tel. 05787-1766.

ONDERSTE BOVEN

Diskriminatie. Het Utrechtse Meldpunt tegen Diskriminatie heeft haar derde 'verslag' uitgebracht – een schokkend beeld van homohaar, racisme seksisme en fascisme. 532 meldingen over de periode september 1985 tot en met december 1986. Voor wie denkt dat het allemaal nog wel meevalt, geen overbodige lektuur. Te bestellen door het overmaken van f 2,50 plus f 2,50 (port) op postgiro 84454 t.n.v. Meldpunt Utrecht in Utrecht.

Agenda – nummer twee. De (eerste) Politieke Agenda, uitgegeven door de Stichting Burger-schapskunde – cijfers, meningen en feiten voor alle politieke dieren. Bij elke beetje-boekhandel verkrijgbaar voor f 12,50. Gratis worden er twee pagina's 'politieke schandalen' (1957-1987) bij geleverd.

Agenda – nummer één. Voor de tiende keer de Solidariteitsagenda. Vorig jaar bracht die netto f 56.000,- op, geld dat werd overgemaakt naar het Polisario (bevrijdingsbeweging Westelijke Sahara). De agenda voor 1988 is verzorgd door de Vereniging Milieudefensie. Daarnaast uitvoerige adressenlijsten op tal van (actie)gebieden. De agenda komt er in drie verschillende uitvoeringen van dik naar dun, en in prijs variërend van f 19,75 via f 12,- naar f 9,50 gulden. In de boekhandel (de kritische) of anders te bestellen via Liesbeth Ordeman, tel. 020 - 467 27 74.

solidariteits
agenda 1988

Apartheid. We houden er niet over op. FNV, Kairos, AABN en KZA brachten een boek uit over 'Nederlands aandeel in apartheid'. Voor de tweede keer al, de eerste editie verscheen in 1985, maar gezien tal van nieuwe feiten was een geheel herziene druk nu al nodig. Het klinkt wellicht wat technisch, maar twee onderwerpen in het boek zijn van extreem belang: de Nederlandse belastingkonstrukties voor Zuidafrikaanse bedrijven en de handels- en licentierelaties met Zuid-Afrika. Het boek kost 8 gulden, is in de boekhandel verkrijgbaar, en is dat niet het geval, dan kunt u het bestellen bij de uitgevende organisaties.

De helling. Ontstaan als gemeenschappelijk initiatief van de wetenschappelijke en vormingsinstituten van PSP, PPR en CPN, is het dan eindelijk zover: De Helling komt er aan. Een tijdschrift voor linkse politiek. Boeiende namen in de redactie en breder dan het kader van de hierboven genoemde partijen. "Indringende commentaren en geestrijke commentaren" worden ons (en u) beloofd. Wie het zelf wil meten aan de werkelijkheid kan of een gratis proefnummer aanvragen of zich meteen abonneren (30 gulden per jaar, 5 nummers à 52 pagina's). Bericht aan: Stichting Tijdschrift voor Linkse Politiek, Postbus 15240, 1001 ME Amsterdam.

DE TIJDSCHRIFT VOOR LINKSE POLITIEK
HELLING

Apartheid. Over de crisis in Zuid-Afrika en de vrijheid van meningsuiting worden in Amsterdam en Wageningen lezingencycli georganiseerd. Sprekers: Vernie February en Fred van Leeuwen. Amsterdam: Oudemanhuispoort, Zaal D109, 29 oktober en 5 november, aanvang 15 uur. Wageningen: De Wereld, 27 oktober en 3 november, aanvang 20 uur.

Ontkerkelijking. In opdracht van het Humanistisch Verbond is er door Yvette Bommeljé en Peter Doorn uitvoerig onderzoek gedaan naar ontkerkelijking en verzuiling in Nederland. Konklusies: de helft van Nederland is inmiddels buitenkerkelijk; de afbrokkeling van de kerken gaat door met jaarlijks 1% van de bevolking; (grote) gemeenten overschatten het aantal kerkelijken anderhalf tot drie keer; het aanbod van scholen, ziekenhuizen, bejaardenoorden stemt op geen enkele manier overeen met de verdeling van de bevolking naar levensbeschouwelijke richting. Het onderzoek is te verkrijgen voor f 14,- plus f 3,- port, te bestellen bij het Humanistisch Verbond, tel. 030 - 31 81 45.

---

31 OKTOBER 1987

LANDELIJKE DEMONSTRATIE

IN DEN HAAG

Breed Initiatief voor verdergaande acties tegen kruisraketten (BIVAK) -
Postbus 11489 - 1001 GL Amsterdam - 020-249712 - giro 5620180.

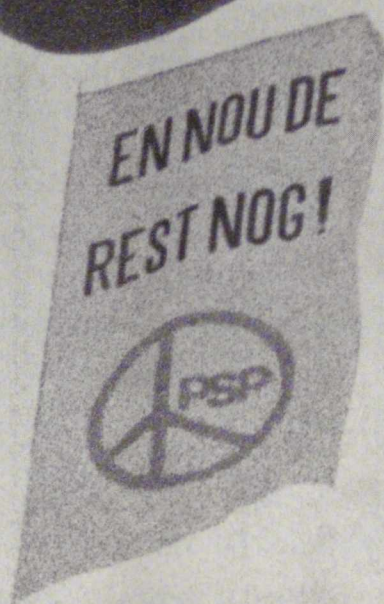

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

12 NOVEMBER 1987

NUMMER 14

JAARGANG 31

Malleveld, 31 oktober. Foto: H.P. Smeele/HH

In dit nummer:

- Wapenexport
  - Onderwijs-
demokratisering
  - PSP
- Amsterdam-Noord

Een soort van afscheid

Dit nummer van Bevrijding is het laatste dat helemaal onder verantwoordelijkheid van de huidige redactie uitkomt. Weliswaar zullen we nog een deel van het volgende nummer maken, maar de uiteindelijke verantwoordelijkheid daarvoor zal toch liggen bij de nieuwe hoofdredakteur die op het komend kongres in Dordrecht zal worden gekozen. En volgens onze reglementen draagt een nieuwe hoofdredakteur een nieuwe redactie voor aan de Partijraad. Wij hebben er nu weer zo'n drie jaar opzitten. Door de bank genomen hebben we met veel plezier samen gewerkt. Een van de aardige dingen van de redactie (ook voorgaande, meen ik) is, dat allerlei interne (politieke) discussies die het werken in bijvoorbeeld een Partijbestuur vaak zo moeizaam maken, in de redactie nooit op die manier een rol spelen. Het gaat allemaal wat aardiger, minder zwaar beladen. Waarschijnlijk heeft dat ook te maken met het feit dat je aan iets konkreets bezig bent. Onder deze redactie is de omslag gemaakt van een blad dat de pretentie had óók naar buiten gericht te zijn ('gezicht van de PSP'),

naar een blad dat het als zijn belangrijkste taak zag naar binnen toe een functie te vervullen. Zelf denken we daarin, in grote lijnen, wel geslaagd te zijn – al moet het ons van het hart dat de 'situatie' in de partij vaak tot gevolg had dat er minder vrolijks, aktiefs en spannends te melden viel, dan we graag zouden willen.

Ik betreur het dat aan het eind van de rit nogal wat kommotie is ontstaan rond één van de recente columns. Wellicht hebben we de draagwijdte ervan verkeerd ingeschat.

De nieuwe redactie (waarin wellicht toch weer een deel van de huidige zal zijn terug te vinden) wacht geen gemakkelijke taak. Te hopen valt dat het Partijbestuur er in zal slagen ruimte te vinden voor de noodzakelijke, minimale professionele ondersteuning – want zoals wij het laatste jaar hebben moeten werken, kan eigenlijk niet. Ik wens mijn opvolger en zijn kompanen in elk geval veel sterkte toe.

HENK BRANDERHORST

(advertentie)

De Pacifistisch Socialistische Partij zoekt per 1 januari 1988 voor de periode van twee jaar een

EMANCIPATIEWERKSTER V/M

voor 25 uur per week.

De functie omvat de volgende taken:

- het ontwikkelen van een kaderkursus voor vrouwen die actief zijn of willen worden in de PSP;
- het vergroten van participatie van meiden in de politiek in het algemeen en de PSP in het bijzonder.

De sollicitanten moeten aan de volgende vereisten voldoen:

- ervaring met vrouwenwerk;
- lidmaatschap van de PSP;
- affiniteit met meidenwerk;
- scholingservaring strekt tot aanbeveling.

De emancipatiewerkster wordt ondergebracht bij de Stichting Vorming en Scholing van de PSP te Amsterdam waar op dit moment twee personen werkzaam zijn. Er is een periodiek werkoverleg; voorts zal er een speciale begeleidingsgroep voor de emancipatiewerkster worden ingesteld.

De arbeidsvoorwaarden zijn:

- een salaris van ca. f 2400,- bruto per maand bij een 25-urige werkweek;
- goede sekundaire arbeidsvoorwaarden, zoals 10% vakantiegeld en 27 vakantiedagen bij een volledige werkweek van 36 uur.

Vrouwen worden nadrukkelijk opgeroepen te solliciteren op deze advertentie. Bij voldoende geschiktheid wordt de voorkeur aan een vrouw gegeven.

Voor meer informatie kunnen sollicitanten terecht bij Josje Adriaansen, tel. 078-133568.

Belangstellenden worden opgeroepen voor 15 december 1987 te reageren. Brieven richten aan: sollicitatiecommissie emancipatiewerkster PSP, p/a Josje Adriaansen, Schuitemakersstraat 16, 3311 CP Dordrecht.

Subsidie voor deze functie is toegekend door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor een periode van twee jaar. Er bestaat geen kans op verlenging.

Terug van weggeweest

Op zaterdag 31 oktober liep ik mee met de BIVAK-demonstratie in Den Haag. Wat me het meest opviel was de grote opkomst: ongeveer 20.000 mensen (volgens de politie de helft daarvan). Erg bemoedigend tegen de achtergrond van het inmiddels wijdverbreide scepticisme, volgens welk de vredesbeweging op sterven na dood zou zijn. Dit resultaat is des te opmerkelijker omdat clubs als IKV, PvdA en FNV het bij de organisatie volledig hebben laten afweten, evenals uiteraard het in coma verkerende KKN.

Als zovele anderen kwam ik erg veel bekenden tegen. Dat gaf me een gevoel van geruststelling. Immers, al die bekenden hebben ook nog lang niet de strijd tegen de waanzin van de bewapening opgegeven. Die waanzin is aan de vooravond van de demonstratie nog eens goed onderstreept. Het ene moment wordt er op Woensdrecht materieel ingevlogen dat gebruikt wordt bij het afschieten van kruisraketten, en even later spreekt het Amerikaanse Congres uit dat in 1988 geen geld meer beschikbaar is voor het bouwen van kruisrakettenbases. En ondertussen roepen Van den Broek en Van Eekelen, ondanks het steeds dichterbij komen van een kernwapenakkoord, om het hardst dat er nog helemaal geen reden is om met bouwen te stoppen. Waanzinnig dus! Ook waanzinnig is dat je op zo'n demonstratie een goeie kans loopt om door de politie hardhandig gefouilleerd te worden, als je er wat te punkachtig uitziet in hun ogen. Toch raar als diezelfde politie zegt geen tijd en mensen te hebben om voetbalvandalen hetzelfde te laten ondergaan. Vooroordelen of een politieke keuze?

Sceptici zullen wel weer zeggen dat de BIVAK-demonstratie vooral gepreek voor eigen parochie is geweest; daartegenover kun je stellen dat ze goed is voor het zelfvertrouwen van de vredes- en ontwapeningsbeweging. Dat laatste vooral lijkt me winst!

ROB SNEL

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

WAPENEXPORTBELEID

Geen restricties maar handel!

Op dit moment maken een stel Nederlandse mijnenjagers een reis naar de Perzische Golf om daar samen met anderen mijnen op te ruimen. Die reis symboliseert zogenaamd de neutrale opstelling van Nederland in de Golfoorlog, volgens de regering. Dat deze reis niet van gevaar ontbloomt is voor de opvarenden begint zo langzaam maar wel erg duidelijk te worden. Of worden al die risico's met mensen en materieel soms genomen bij wijze van macabere reclamestunt? Bevrijding richt het vizier op de steeds losser wordende teugels van het 'restrictieve' Nederlandse wapenexportbeleid.

Het is bekend dat Koeweit grote belangstelling heeft om op korte termijn een paar mijnenjagers van Nederlands ontwerp in gebruik te nemen. Er is al sprake van geweest om de bestelling te voldoen met schepen die nu bij de Koninklijke Marine varen, vanwege de tijdswinst. Wij zelf kopen dan weer nieuwe schepen, die nu nog gebouwd moeten worden. Licht het niet in de rede om te veronderstellen dat de mijnenveegactie in de Golf bedoeld is als dekmantel voor een leverantie van deze 'defensieve' schepen aan Koeweit? En zou men dan niet tegelijk de kans even meenemen om landen als Saoedi-Arabië of de Verenigde Arabische Emiraten of Oman warm te maken voor dit onvolprezen product van Nederlandse bodem? Het gaat immers niet zo goed met de werf die deze scheepjes bouwt, en dus zal ook de Nederlandse regering er alles aan gelegen zijn om zo snel mogelijk wat van dit oorlogsspeelgoed te verkopen. Komt Nederland niet in de knoei met het terughoudende ('restrictieve') wapenexportbeleid dat officieel nog gevoerd wordt? Welnee, want geen van de genoemde landen is 'actief' betrokken bij het conflict in de zin van soldaten die meevechten. Dat er sprake is van grote financiële steun en doorverkoop van wapens aan met name Irak door die landen, daar kan Nederland toch niets aan doen. Bovendien zijn mijnenjagers 'defensieve' wapens, zo zegt men. Maar wat is er defensief aan het opruimen van een mijnenveld voor een kust, die daarna vrij toegankelijk is voor militaire acties door wie dan ook uitgevoerd? Natuurlijk, olietankers mogen niet op mijnen lopen, maar mijnenjagers kunnen dan nog best een functie hebben in het beter mogelijk maken van een offensief door een van de oorlogvoerenden. Maar de Nederlandse regering maalt niet om dit soort argumenten, want er staan economische belangen op het spel en dan moet je niet kinderachtig doen.

Elastieken restricties

Nederland voert officieel nog een restrictief wapenexportbeleid. Dat houdt in dat er geen wapens worden geleverd aan landen in 'spanningsgebieden'. Het economische belang van wapenexport zou de politieke implicaties niet mogen overschaduwen. Bovendien kennen we nog de zogenaamde 'strategische' goederen die niet zomaar naar elk land verkocht mogen worden. Dit terughoudende wapenexportbeleid is destijds vastgelegd in de Ontwapeningsnota van het kabinet Den Uyl. Opeenvolgende Nederlandse regeringen hebben daarna steeds dit beleid officieel onderschreven. Maar het lijkt er sterk op dat dit sluipenderwijs wordt losgelaten. De toetsingscriteria volgens welke niet geleverd mag worden worden steeds losser. Zo wordt de Perzische Golf, met uitzondering van Iran en Irak zelf, niet meer als een gebied gezien waar naartoe wa-

penexport uit den boze is. Een uiterst aanvechtbare opvatting, waaruit blijkt hoe groot de druk is van de wapenindustrie. Ook wordt het begrip 'wapensysteem' steeds losser geïnterpreteerd door de overheid. Alleen complete en gevechtscijlre wapens voldoen nog aan de omschrijving. Onderdelen van wapens, hoe herkenbaar ook en niet afgebouwde systemen vallen eigenlijk niet meer onder de restricties. Ook voor civiele producten die heel makkelijk een militaire functie kunnen krijgen, stelt de terughoudendheid van het wapenexportvergunningenbeleid niet veel meer voor. Dus als Fokker transportvliegtuigen aan een land levert in burgerversie, en die worden later door de klant als troepentransportvliegtuig ingezet, dan is alles volgens de regels verlopen, alleen het ontvangende land heeft het product niet gebruikt waarvoor het bedoeld was. Ook het begrip 'strategische' goederen is als elastiek op te rekken. Het lijkt erop dat de Nederlandse wapenproducenten en -exporteurs dankbaar gebruik maken van de grote grijze zones die Economische Zaken in haar vergunningenbeleid openlaat.

Wapenindustrie gestimuleerd

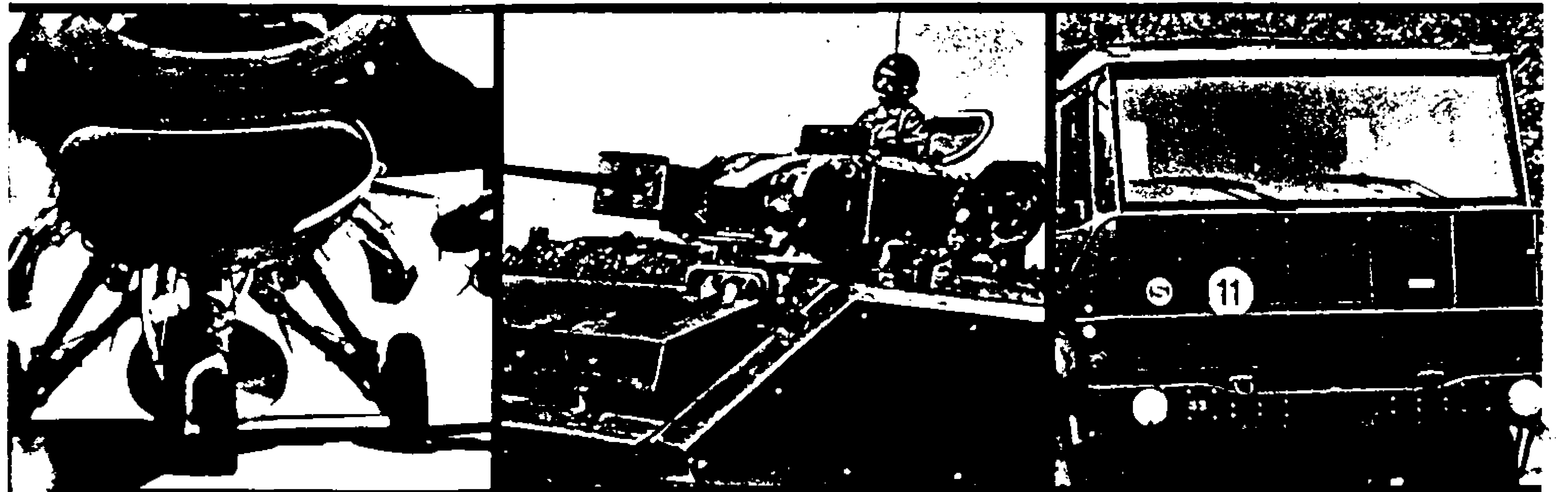
Vlak voor de zomer diskussieerde de Tweede Kamer over regeringsplannen voor stimulering van de wapenindustrie. Volgens de regering is het niet de bedoeling dat er nieuwe wapenprodu-

centen bij komen. Maar de bestaande bedrijven mogen wel hun vleugels uitslaan. De regering zal dan bijstaan door geld te steken in de ontwikkeling van en het onderzoek naar nieuwe wapensystemen. Doel van het beleid is dat de Nederlandse wapenexportindustrie haar concurrentiepositie versterkt. Anders gezegd, de regering ziet graag dat Nederland weer hoog in de top-tien ter wereld van wapenexporteurs terecht komt. Meer handel dus!

Ook wil de regering de eigen wapenindustrie oppeppen om zoveel mogelijk aankopen in het buitenland voor het Nederlandse leger overbodig te maken. Nu importeert Nederland jaarlijks voor twee miljard gulden aan wapens uit het buitenland en vooral uit de Verenigde Staten. Conversie aan de Nederlandse wapenindustrie naar nuttige niet-militaire industrie lijkt voor de regering in het geheel niet aan de orde. Omzetverhoging en minder exportbelemmeringen lijken momenteel het devies aan het wapenexportbeleid. Het is niet te hopen dat het Nederlandse marinepersoneel in de Golf daar de dupe van wordt. Want de commerciële aandrang om mijnenjagers te verkopen mag toch niet leiden tot operationele reclamestunts, om te laten zien hoe goed het Nederlandse product wel is.

ROB SNEL

How DAF got its wings.

For many years we've been known for our sturdy trucks, trailers, buses. Both for civil and military use.

Then, some 15 years ago, we won contracts for components in European and American co-productions. We installed the lines, trained the people, gained the expertise by devoting our Special Products Division to turning out all kinds of military equipment.

We supply NATO bases, we can build to any blueprint...and we're fully AQAP-1 certified. You could say we earned our wings on the F-16.

We build the complete landing-gear for it. Also complete gun turrets for the A.I.F.V. (Armoured Infantry Fighting Vehicle).

We can carry out complex metallurgical processes. And follow through to project management. Can we spread our wings for you?

DAF Trucks

DAF Trucks, Geldropseweg 303,
5645 TK Eindhoven, Holland
Phone 040-149111 telex 51085

GR kroniek

De Westeuropese Unie (WEU) herleeft, zo ook de kritiek daarop. Op 26 en 27 oktober j.l. vergaderden de Ministers van Buitenlandse Zaken van de WEU in Den Haag over het 'Platform voor Europese veiligheid'. Kort daarvoor kritiseerden het Groen Progressief Akkoord en hun zusterpartijen in het Europees Parlement de nieuwe WEU-plannen en een verklaring van het IKV en Pax Christi deed dat evenzeer.

Van de in 1948 ontstane Westeuropese Unie maakten aanvankelijk de Benelux, Frankrijk en Engeland deel uit. Sinds 1954 voegden de Bondsrepubliek en Italië zich hierbij. Doel van de WEU is Westeuropese militaire samenwerking. Maar door het ontstaan van de NAVO is dit instituut in de vergetelheid geraakt. In 1984 wakte premier Chirac de WEU weer tot leven door uit te spreken dat het het overlegorgaan voor een gezamenlijk West Europees veiligheidsbeleid moest worden. Eerst zagen de andere lidstaten daar niet zoveel in. Toen president Reagan echter op een regenachtige achternamiddag in Reykjavik de heer Gorbatsjov ontmoette en pardoes praktisch alle kernwapens weg onderhandelde – alleen het vasthouden aan het SDI-fantoom voorkwam erger – veranderde die stemming. Sindsdien beleeft de WEU een nieuw leven. Wat onder andere tot uitdrukking komt in het gezamenlijk optreden van Westeuropese landen in de Golf en in de conferentie over het platform. De VS volgt deze ontwikkelingen ondertussen met achterdocht, bang als zij is voor een te grote invloed van Frankrijk binnen de WEU. Na de conferentie van Den Haag kan zij evenwel opgelucht ademhalen.

Eind oktober besloten de WEU-landen onder voorzitterschap van Minister van den Broek dat West-Europa een 'samenhangender Europese defensie-identiteit' moet krijgen, die de 'solidariteitsverplichtingen' van de leden tegenover het verdrag van Brussel en de NAVO-verdragen 'effectiever in praktijk zal brengen'. Anders gezegd: West-Europa gaat meer aan zijn defensie-inspanningen binnen de NAVO doen en het belang van de kernbepapening wordt opnieuw bevestigd. De sterke band met de NAVO blijft dus volop overeind, niet voor niets wordt in de WEU-verklaring een keer of twintig naar de NAVO of de VS verwezen. De enige kritiek die de VS mag incasseren betreft het optreden van de Amerikanen op ontwapeningsovereenkomsten, daar vinden de WEU-landen dat de VS in haar "wapenbeheersingspolitiek rekening moet houden met de specifieke Europese veiligheidsbelangen" (geen tweede Reykjavik, zou je kunnen zeggen).

Nog voor de WEU-ministers goed en wel om de tafel zaten maakten de vredesbeweging en Groen-links in het EG-parlement hun ongenoegen al kenbaar. Naar aanleiding van een bijeenkomst van de Europese vredesbeweging in Brussel (22 en 23 oktober j.l.) publiceerden IKV en Pax Christi een verklaring. Hierin ijveren zij voor het met kracht voortzetten van nul-opties over zowel nucleaire als conventionele wapens. Verder willen zij dat er gestart wordt met het terugtrekken van alle buitenlandse troepen (zowel die van de VS als die van de Sowjet-Unie) uit Europa. IKV en Pax Christi dringen er verder bij de Nederlandse regering op aan dat zij alles in het

werk stelt om de wording van een Westeuropese kernmacht te voorkomen. "De Nederlandse regering kan dit doen door als WEU-voorzitter te streven naar een WEU-verklaring die elke stap in de richting van zo'n kernmacht afwijst", eindigt de verklaring van IKV en Pax Christi.

Op maandag 26 oktober presenteerde het Groen Progressief Akkoord en haar zusterpartijen in de Groen-alternatieve alliantie de nota "Voor een civiel Europa". Volgens hen zou de discussie over een West Europees veiligheidsplatform een geheel andere geest moeten uitademen dan zij nu doet. In de eerste plaats moet er onderzoek komen naar de gevolgen van Europese wapenen kernproeven voor de bevolking en het milieu in de Stille Zuidzee en elders. Ten tweede moet het afgelopen zijn met het exporteren van allerlei wapentuig. Ten derde moet de opsplitsing van Europa in twee vijandige blokken ongedaan gemaakt worden.

In de nota "Voor een civiel Europa" wordt verder de vrees uitgesproken dat de WEU gaat fungeren als een 'buitenboordmotor' voor de militarisering van de EG. Er gaat een soort 'dubbel-NAVO' ontstaan, die zowel de NAVO wil versterken, als de machtsbelangen van West-Europa wil veilig stellen. "Er bestaat nu nog een schaamtredmpel om de militaire dimensie van de Westeuropese machtsbelangen rechtstreeks in de EG te bespreken...", maar het moment lijkt nabij dat militaire en economische belangen in de EG besproken worden. Een ontwikkeling die ook in verslagen van de WEU-conferentie bespeurd wordt. Het NRC-Handelsblad van 28 oktober j.l. stelt bijvoorbeeld: "Optimistische diplomatieke waarnemers voorspellen dan ook al dat het document (bedoeld wordt het WEU-document/jwv) zozeer geïntegreerd zal raken binnen het EG-overleg dat over enige tijd de WEU zelf overbodig zal worden." Een onplezierig perspectief, dat bovendien de toch al kleine kans op een wapenvrij Europa van Ierland tot de Oeral er bepaald niet groter op maakt.

JAN WILLEM VOS

De nota "Voor een civiel Europa" is gratis te bestellen bij: Groen Progressief Akkoord, Postbus 267, 1000 AG Amsterdam.

SURINAME

In het vorige nummer van Bevrijding werd een 'oproep' geplaatst om in verband met de komende verkiezingen in Suriname het PALU te steunen (voor de aanschaf van een drukpers). Ten onrechte is daarbij niet vermeld dat het hier ging om een initiatief van de afdeling Wageningen van de PSP. Het was dus geen landelijke oproep, laat staan een (min of meer verkapte) uitspraak dat de PSP de PALU ondersteunt.

COLUMN

BUKMAN

De demonstratie van 31 oktober van BIVAK had voor mij maar één echt storend moment. Plotseling stak er een 'heer' over, dwars door de stoet heen. Hij was gestoken in een grijs, saai, politiek pak en een vrouw in mantelpak vergezelde hem.

In Den Haag kan je politici in het wild zien, dat is bekend. Het is als zodanig veel spannender dan Beekse Bergen of één of ander dolfinarium. Maar er zijn exemplaren waarvan ik vind dat ze voor de mensheid verborgen zouden moeten worden. Het zal u niet verbazen dat ik het over Bukman heb. Hij keek om zich heen en dacht: herkent niemand me nou? Gelukkig, ik ben bekend. De naamgrappen rolden over hem heen. Hij behoort tot diegenen die het niet uitmaakt wat men over hem zegt, als zijn naam en kop maar bekend zijn.

De opvolger van Schoo op ontwikkelings-samenwerking heeft behalve die ene minuut in Den Haag nog meer van zich doen spreken. Hij is op reis geweest naar Nicaragua. En wat zei hij in Nicaragua tegen Ortega? Hij zei: "De dialoog tussen regering en oppositie moet niet alleen een soort spelletje zijn, waarbij de oppositie toch niets te zeggen heeft."

Je zou schaterlachen als het niet zo droevig zou zijn. Ortega dacht: Bukman komt op bezoek, ik geef hem solidariteitskoffie, dan krijgt ie een flinke pijn in zijn maag, maar als troost zeg ik hem dan dat ik het Nederlandse CDA-democratie-model overneem en lak aan de oppositie heb. Je probeert je best te doen, maar wie kan nu denken dat Bukman ineens echt democratische neigingen krijgt?

(Wending)

Leuk is dat, hè, katten op beroemde mensen. Maar wie of wat is Bukman nu eigenlijk? Ik heb sterk de indruk dat ambtenaren op het ministerie van ontwikkelingssamenwerking meer te vertellen hebben dan Bukman. Het is heel prettig om je eigen beleid te maken en een ander daarvoor verantwoordelijk te laten zijn. Wel de lusten, niet de lasten. Wanneer beginnen wij de latten van deze minister-ambtenaar-relatie eens anders te gebruiken?

Sla niet de beroemdheid voor zijn of haar kop, maar let op de schaduw.

Politici verdwijnen, topambtenaren blijven. Kijk uit voor de anoniemen, voor de naar boven wijzende, onschuldige uitvoerder. Politici als aapjes bekijken in Den Haag, daar is natuurlijk niet zo veel op tegen, als je ze maar niet voert, maar het is vooral de oppasser waar je voor op moet passen.

Blijft over de vraag: waarom luisterde Bukman op 31 oktober niet naar de oppositie?

COR WIJNINGS

Het is heel moeilijk om onbevooroordeeld naar Amsterdam-Noord te gaan. Wie kent er niet het lied van Drukwerk: Ik verveel me zo in Amsterdam-Noord, slapend beton, ja, dat is Noord, een onbewoonbaar oord. Als je dan ook nog vanuit de kop van Noord-Holland met de trein in Amsterdam aankomt is het eerste wat je opvalt SHELL, SHELL en nog eens SHELL. Je denkt: het is maar goed dat er water zit tussen Amsterdam-Noord en de rest, want dan hebben we er niet zo veel last van. Maar vooroordelen zijn er om te bestrijden, dus, weliswaar met de blik nog verlangend op het centrum gericht, toch maar op de pont gestapt. Voor de redactie van Bevrijding was er alle reden deze stap eens te zetten, omdat op onze speurtocht naar actieve PSP-afdelingen in den lande de naam van de PSP in Amsterdam-Noord meer dan eens is gevallen. Verveelt de PSP zich ook daar? "Geen tijd voor!" is het antwoord. We wagen de oversteek.

In het PSP-afdelingsblad Noorderrood lees ik een stukje over de geschiedenis van Amsterdam-Noord. Er staat: "Amsterdam-Noord is nogal een apart stukje Amsterdam. Het werd vroeger – in de zestiende eeuw – gebruikt om ter dood veroordeelden op te hangen." Daar ga je nou met je vooroordelen. Maar snel het PSP-pand opzoeken.

De PSP heeft een eigen optrekje in de Van der Pekstraat (ja, ik weet het, de woordspeling ligt voor de hand, maar ik ben Seth Gaaikema niet). Binnen tref ik behalve koffie, warmte en volgeplakte plafonds en muren drie PSP'ers: voorzitter Bart Groeneveld, pandjesbaas, redacteur Remco van Blokland en Peter Zwart die in de stadsdeelraad zit.

"Noord is een gebied dat omstreeks 1920 met zijn ontwikkeling begon met vooral huisvesting voor arbeiders (o.a. scheepsbouw). Na de Tweede Wereldoorlog kwam de tweede bouw golf en verdubbelde het aantal woningen, en nu worden bijna alle open plekken die er nog zijn volgepropt, zeer tegen onze zin overigens.

"In de oude wijken wonen veel oude mensen; meestal mensen die vroeger werkzaam zijn geweest in diverse takken van industrie en weinig migranten, terwijl de nieuwbouw wordt bevolkt door allerlei bevolkingscategorieën. Voorzieningen zijn er veel te weinig, een centrum is er niet, er is niet eens een bioscoop voor 80.000 inwoners.

"De politieke voorkeuren liggen traditioneel bij de PvdA, CPN en CDA. We hebben hier te maken met een stadsdeelraad. Amsterdam is opgedeeld in een aantal stukken die dan zogenaamd

PSP-Amsterdam-Noord verveelt zich niet

'gedecentraliseerd' een eigen bestuur krijgen. Noord kreeg de 'eer' als experiment te fungeren. De PSP was niet blij met de komst van deze deelraden. De PSP had liever andere, betere vormen van directe democratie gezien, zoals het vergroten van de zeggenschap van bewoners door middel van buurtvergaderingen die beslissingen kunnen nemen en spreiding van ambtenaren over de stad, maar geen nieuwe besturen in de stadsdelen. Er is nu te weinig invloed van de bevolking zelf bij de besluitvorming.

"Het is in de deelraad heel ingewikkeld om te bepalen waar we nou wel en waar we niet over gaan. Een onoverzichtelijk geheel van bevoegdheden: wat hoort bij de gemeente, wat hoort bij de deelraad. We hebben bijvoorbeeld wel een zogenaamd eigen personeelsbeleid, maar de ambtenaren vallen onder het ambtenarenreglement van de gemeente Amsterdam. En er wordt wel eens spottend gezegd: jullie hebben alleen wat over lantaarnpalen te zeggen, maar daar hebben wij dus niets over te vertellen, dat valt onder het gemeentelijk energiebedrijf. Wel krijgen we dit jaar de begraafplaats onder eigen beheer zodat we 'deelgemeentelijk' kunnen begraven.

"Het is dus verre van optimaal, maar je moet als politieke partij je verantwoordelijkheid niet ontlopen en proberen er uit te halen wat er in zit."

"En de PSP doet dat dan ook redelijk succesvol. We zitten nu met twee mensen in de stadsdeelraad en hebben dat te danken aan een vrijwel permanente campagne. Niet één keer in de vier jaar, maar het hele jaar door. Veel actieve mensen en toegespitst op problematiek in buurten, zoals bijvoorbeeld ingrijpende veranderingen in de woonomgeving. Wij komen met alternatieven en zijn niet te beroerd om die ter plekke uiteen te zetten.

"Het kost wel veel energie, maar we merken dat daardoor de sympathie voor de PSP groeit bij allerlei instellingen en groepen. Een aantal van onze leden is afkomstig uit die groeperingen met als gunstige bijwerking dat je een hoop deskundigheid op allerlei terreinen in huis hebt.

"Dit en de hoeveelheid tijd en energie die in het werk worden gestopt zijn de redenen van het

succes van onze afdeling. We vinden dat je altijd en overal waar dat nodig is je gezicht moet laten zien. PSP-leden zitten ook altijd námens de PSP in een komitee."

"De afgelopen zeven jaar is de basis gelegd voor onze goede aanpak. Daarvoor was er weinig PSP-leven te bekennen in Noord. De beslissing om een eigen kantoor te openen heeft daar sterk aan bijgedragen. Er werden makkelijker meer bijeenkomsten georganiseerd; iedere week een spreekuur met een ombudswerker en, last but not least: altijd de mogelijkheid bij de hand om snel iets te drukken, te schrijven, te regelen. Je kan makkelijker inspelen op actuele zaken. Dat komt de organisatie ten goede en dat merk je ook aan het aantal leden dat actief wil zijn. Wij zitten boven de 'magische' 10%-grens. Van ongeveer 40 leden zijn er zo'n twaalf actief betrokken bij de PSP. Een uitzondering, ook vergeleken met andere Amsterdamse afdelingen van de PSP. We hebben zat te doen. Zo gaan we dit jaar een ronde-tafelconferentie organiseren over de positie van radicaal-linkse partijen in Amsterdam-Noord; er komt een éénmalige Links-Akkoordkrant; een andere taak is het opzetten van een centrum voor ontwikkelingssamenwerking en vredesopbouw.

"Ieder jaar hebben we twee grote openbare avonden. Dit jaar is er bijvoorbeeld al een avond georganiseerd over arbeidsethos en buurteconomie en in november komt er een avond over de socialisme-diskussie. Dus we zitten niet stil en het contact met de leden blijft intensief. Het mes snijdt aan twee kanten: we kunnen met redelijk succes een hoop doen voor mensen die 'uit de boot vallen' en onze eigen organisatie wordt versterkt. Voor een deel ligt dat aan onze manier van werken, voor een ander deel is dat geluk, omdat er een veelheid aan deskundigheid en inzet nu eenmaal in onze afdeling aanwezig is."

Ik stap enigszins gerustgesteld weer op de pont, en op de andere oever aangekomen zijn nog niet al mijn vooroordelen verdwenen, maar ik twijfel. Is het nou: "Ik verveel me zo", of is het: "Drukwerk". Misschien is het wel allebei. Ga ook eens over het IJ.

COR WIJNINGS

VERSLAG PARTIJ-BESTUUR

Op vrijdagavond 30 oktober en zondagmiddag 1 november heeft het partijbestuur (we wilden niet tijdens de BIVAK-demonstratie vergaderen) eerst besloten de vrijgekomen Harm Dost een felicitatietelegram te sturen. Daarna hebben we ons beziggehouden met de voorbereiding van het kongres. Na het vaststellen van het algemeen beleidsverslag van het partijbestuur is besproken welke kandidaten voor het partijbestuur door het partijbestuur zelf ondersteund werden. Na de uitslag van de stemming over de kandidatuur voor vice-voorzitter van Henk Branderhorst werd de sfeer onaangenaam. Met 7 tegen 6 werd besloten Henk geen kandidaat namens het PB te laten zijn. Bij 6 van de stemmers tegen Henk bleef geheel onduidelijk op welke gronden zij Henk niet wilden. Na aandrang van anderen bleven zij weigeren hun motieven prijs te geven onder verwijzing naar het geheime van de stemming. Het was inmiddels middernacht en daarom gingen we zondagmiddag door. In een kleine groep en in een weer wat betere atmosfeer werden de preadviezen op de kongresvoorstellen en amendementen vastgesteld die, als alles goed gaat, voor een belangrijk gedeelte in deze Bevestiging staan.

PAUL DENEKAMP

TEXEL

Het werd al eerder gemeld (in 'Op Lokatie'): de afdeling Texel organiseerde van 18/20 september j.l. voor de tweede keer een weekend voor de Noordhollandse PSP-afdelingen. Veertig volwassenen en 20 kinderen staken dit keer met de boot over. Begeleid door prachtig weer werd er gewandeld, gegeten, feest gevierd en aan politiek gedaan. Omdat er vanuit de andere afdelingen geen onderwerpen voor werden aangedragen werd de politieke discussie vooral op Texel gericht; het tourisme en de vuilverwerking waren aan de orde. Met name op Texel is het tourisme erg belangrijk voor de werkgelegenheid, maar mensen, dieren, natuur en milieu ondervinden er veel hinder van. De afdeling ter plekke werkt er hard aan om nog voor het einde van dit jaar tot een standpuntbepaling met betrekking tot het onderwerp te komen. Degenen die er een of twee keer bij zijn geweest, voelen veel voor één jaarlijkse herhaling – vanuit Texel is gevraagd of nu niet eens een andere afdeling de organisatie ervan zou willen verzorgen. Gefluisterd wordt dat Amsterdam Zuid-Oost (Bijlmer e.o.) er oren naar zou hebben, maar lukt dat in 1988 nog niet, dan zijn de Texelaren bereid het nog een derde keer voor hun rekening te nemen. We houden u op de hoogte, want ook niet-Noordhollandse PSP-ers zijn (denken we in ieder geval) welkom.

SOCIALISME-DISCUSSIE

In verscheidene afdelingen zijn al discussie-avonden geweest, maar de aanmelding van discussie-avonden bij de commissie is nog niet echt geweldig te noemen. Is er een datum voor een afdelingsdiscussie geprikt, geef deze dan door aan Hannah van Wijngaarden (02982-3536), Robert Giesberts (030-439591), of het partijbureau.

De volgende afdelingen hebben in ieder geval wat georganiseerd: Arnhem (11/1 - 18/1), Deventer (15/12), Enschede (17/12 - 21/1), Utrecht (11/12), Veenendaal (18/11).

Op het congres zal de commissie met een stand aanwezig zijn. Elke afdeling met vragen of meldingen kan dan bij ons terecht.

Inmiddels is ook SVS-bulletin 121 uit, waarin aan de hand van verschillende artikelen wat dieper op de stof van de discussie wordt ingegaan. Het bulletin is te bestellen door overmaking van f 3,50 op gironummer 3481995 ten name van SVS-PSP, Amsterdam, onder vermelding van: SVS-bulletin 121.

Het is van groot belang voor de voortgang van de discussie dat verslagen van discussie-avonden zo spoedig mogelijk ingeleverd worden. Veel succes.

HARIA

Het Steunpunt 'Locaal en Internationaal' van de PPR en PSP (HLS) werkt sedert enige tijd samen met de Stichting Hulpverlening Haria. Haria is een dorp op het eiland Saparoea, provincie Maluku, Indonesië. Deze stichting is opgericht door in Nederland verblijvende jonge Zuidmolukkers voor het opzetten van projecten ten behoeve van het geboortedorp van hun ouders. In september jl. bracht het dorps hoofd, de heer J. Manuhutu een bezoek aan de Harianezen in Nederland. Er zijn contacten gelegd met de gemeente Dordrecht, met de burgemeesters van de Drechtsteden en met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Het steunpunt staat positief tegenover initiatieven op het gebied van ontwikkelingssamenwerking van migranten en in het bijzonder van mensen, afkomstig uit onze (ex-)koloniën, en het verleent zijn medewerking hieraan.

Er is sedert enige maanden regelmatig overleg en er wordt zo nodig geholpen met contacten met Nederlandse organisaties en met de eigen radicaal-linkse raadsfracties.

AGENDA

25 november, SEK, 19.45 tot 21.45 uur, PSP-pand, Oude Gracht, Utrecht. Inlichtingen: Pieter van der Hijden, tel. 020 - 275003.

10 november, themagroep vredesvraagstukken, 19.00 uur, PSP-pand, Oude Gracht, Utrecht. Inlichtingen: Bert Freriks, tel. 050 - 143806.

13 december, 20.00 uur, Socialisme-diskussie, Coehoornsingel 87, Groningen.

18 november en **15 december**, Hongarije-werkgroep, 20.00 uur, partijbureau Nwe. Looiersstraat 45, Amsterdam. Contactpersoon: Ine Mengers (020-267374).

OPWINDEND

'Hartekreet'

De column 'Hartekreet' van Cor Wijnings in Bevestiging nr. 12 verbaast ons niet.

Al heel lang hadden wij namelijk het idee dat een aantal PSP'ers met ideeën à la Wijnings rondliepen.

Het verbaast ons wel dat lieden als Cor Wijnings pas nu in deze tijd van Nieuw Realisme naar buiten treden. Helaas te laat.

Een aantal jaren geleden nog ging het PSP-congres over een aantal onderwerpen die in 'Hartekreet' worden aangesneden. Toen echter waren er een aantal kameraden bezig met hun politieke gekissebis.

Als migrantenactivisten en tevens leden van de PSP roepen wij die PSP'ers op die over:

- migrantenkultuur en kritiek, en
- samenwerking tussen de PSP en migrantenorganisaties

dezelfde taboedoorbrekende meningen hebben als Cor Wijnings, om zich te melden.

Wij vinden namelijk dat politieke ideeën en stellingnames gebaseerd moeten zijn op kennis en realiteit en niet op goedkoop populisme. Populisme vinden wij gevaarlijk.

Wij zouden niet graag zien dat de huidige politieke zwakte van de PSP voortvloeit uit een soort populisme ten aanzien van migranten.

Misschien worden de PSP'ers die het met Wijnings eens zijn ook schijtziek van het feit dat de PSP migrantenleden heeft, en durven ze dat niet te zeggen.

Wij hebben ons lidmaatschap trouwens nog niet opgezegd, omdat we menen dat binnen de PSP nog leden over zijn die al lang zonder taboes met migranten het inhoudelijke debat op een niet-populistische manier aangaan.

ADNAN DALKIRAN
JOE SIMMONS

KONGRESKRANT 2

Dit is de *tweede* kongreskrant voor het najaarskongres van de PSP. In deze krant diverse verslagen, kandidaten voor diverse functies en wijzigingsvoorstellen bij de in de eerste kongreskrant gepubliceerde voorstellen. Deze wijzigingsvoorstellen (amendementen) zijn zoals gebruikelijk ingedeeld in drie kategoriën: de eerste (aangegeven met één blokje) bevat voorstellen die belangrijke discussiepunten bevatten en als zodanig op het kongres besproken zullen worden; deze voorstellen zullen ook op de *ledenvergadering* van de afdelingen aan de orde komen; de tweede (twee blokjes) bevat duidelijke beslispunten, waarover op het kongres zonder specifieke discussie besloten zal worden; de derde (inderdaad, drie blokjes) bevat wijzigingen van een zodanige orde dat deze voorstellen zonder nadere besluitvorming overeenkomstig het preadvies van het partijbestuur worden afgehandeld. De indeling is aangebracht door het partijbestuur, onder het wakend oog van het kongrespresidium. Alleen amendementen van de *eerste* categorie zijn in deze kongreskrant opgenomen; de overige vind je - traditie-getrouw - in de *derde* kongreskrant die aan alle afgevaardigden wordt toegezonden, en die voor andere leden bij het partijburo aan te vragen is (zie onder).

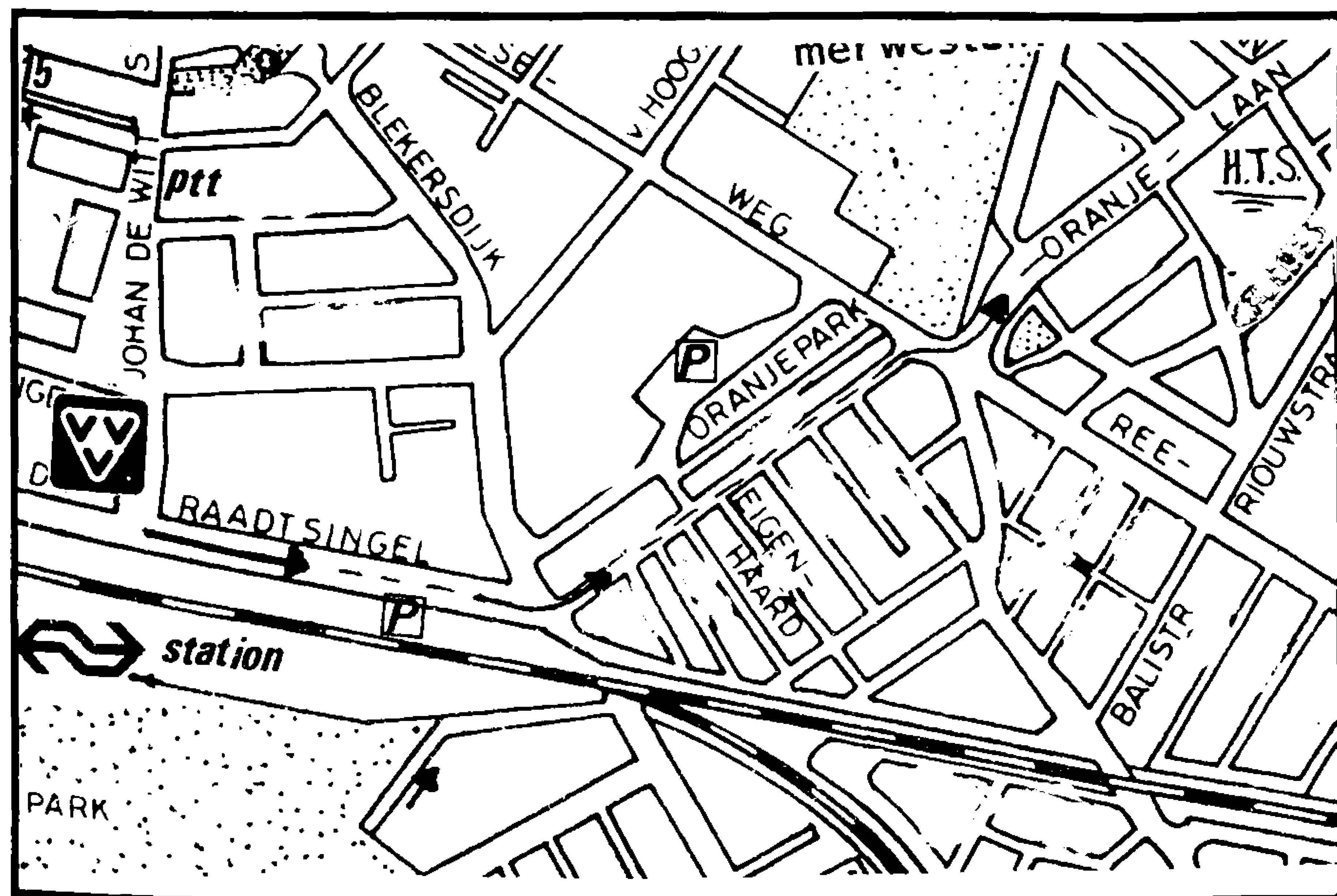
Huishoudelijke mededelingen

Het 46e PSP-kongres wordt zaterdag 28 november 1987 in Dordrecht georganiseerd in de HTS aan de Oranjelaan 262. De toegang tot de kongresruimte bevindt zich dan echter aan de achterzijde in de Celebesstraat.

De HTS is vanaf het station bereikbaar met buslijn 4 (1 zone). Vanaf het station is het overigens slechts 10 tot 15 minuten lopen. Zie verder bijgaande staat met vertrektijden en bijgaande plattegrond. Aanvang 10.30 uur, einde - onder voorbehoud - 19.00 uur.

Het kongresburo verzoekt de afgevaardigden tijdig, dat wil zeggen omstreeks 10 uur, aanwezig te zijn om de

(vervolg op volgende pagina)

Hoezo, kongres niet leuk?

Het kongres zal anderhalf uur worden onderbroken. In die tijd hebben alle aanwezigen de keuze uit vier programma's:

I. In het kader van de **socialisme-diskussie** zal de Britse marxistische socioloog Stuart Hall (onder voorbehoud) een lezing houden. Het is de bedoeling dat hij ingaat op de actuele discussies over de toekomst van het socialisme. Siep Stuurman en Goran Therborn zijn gevraagd daarop te reageren. Na de lezing van Hall en de reacties van Stuurman en Therborn, is er alle gelegenheid om vragen te stellen aan Hall en de anderen. Voertaal zal Engels zijn.

II. INF-akkoord en hoe verder?

Wellicht het meest besproken thema in de vredesbeweging op dit moment. In een workshop kan hierover met elkaar van gedachten gewisseld worden. Enkele mensen is om een bijdrage gevraagd. Er is een paper dat ingaat op verschillende aspecten van deze brandende kwestie.

III. Wat levert radikaal-linkse inzet in het Europees Parlement op?

Een workshop met Bram van der Lek, eindelijk eens gelegenheid konkreet in te gaan op de politieke zaken die in Brussel en Straatsburg aan de orde zijn. Informatie wordt geboden. Vragen kunnen gesteld worden. Maar vooral zal het gaan om het politieke resultaat van de inspanningen.

IV. 'Stop eigen risico' is de leus waaronder actie gevoerd wordt in de gezondheidszorg. Ook de PSP doet mee. Bij de afdelingssekretariaten ligt het aktiepakket. Een workshop ter ondersteuning van de akties. Biedt de basisvolksverzekering een perspectief? In welke richting willen wij dat de gezondheidszorg verandert? Welke akties zijn te voeren en hoe kunnen deze opgezet worden? Niet een onderwerp alleen voor gezondheidswerkers, het gaat ons allen aan!

Volgens sommigen heeft de kongresagenda niets interessants te bieden. Wie erbij is kan zich ervan vergewissen dat zij zich sterk vergissen. Want leverde de discussie over onze deelname aan de Europese verkiezingen 5 jaar geleden ook niet een pittige discussie op? En dan die organisatie-voorstellen, en de verkiezing van een nieuw partijbestuur. Maar dit kongres biedt nog meer! Reden om ook naar het kongres te gaan als je niet

Vertrektijden NS-Stations

Alkmaar: 8.05; Amersfoort: 8.26; Amsterdam C.S.: 8.26; Arnhem (via Utrecht): 7.43; Arnhem (via Nijmegen): 7.52; Breda: 9.18; Den Bosch: 8.40; Eindhoven: 8.40; Enschede: 6.57; Groningen: 6.37; Den Haag C.S.: 9.12; Haarlem: 8.39; Den Helder: 7.28; Hoorn: 7.35; Leeuwarden: 6.43; Leiden: 9.00; Maastricht: 7.31; Nijmegen: 8.08; Roosendaal: 9.25; Rotterdam: 9.31; Sittard: 7.48; Tilburg: 9.04; Utrecht: 8.47; Venlo: 7.52; Vliissingen: 8.14; Zwolle: 7.48

afgevaardigde bent. Dus vraag de *derde* kongreskrant aan bij het partijburo. Daarin behalve verdere teksten en informatie over het kongres ook aanvullende teksten ten behoeve van de bovenstaande programma's. Even een telefoontje door de week tijdens kantooruren (020-267374), of een briefkaart naar Postbus 700, Amsterdam. We vinden het prettig als je ook bericht dat je komt, zodat we genoeg stoelen kunnen klaarzetten.

(vervolg van vorige pagina)

kongresmap af te halen. Voor alle duidelijkheid: dit kan alleen door deel II van de geloofsbrief in te leveren.

Bij het kongres is een *kreche*. Daartoe moet, indien men van deze mogelijkheid gebruik wenst te maken, tevoren het aantal en de leeftijd van de kinderen opgegeven worden bij het kongresburo. Het kongresburo is telefonisch bereikbaar op woensdag van 15.00 tot 17.00 uur op 078-133568 en op vrijdag van 20.00 tot 21.00 uur op no. 078-116130. Het korrespondentie-adres is Schuitemakersstraat 16, 3311 CP Dordrecht.

Partijbestuur

VERSLAG NOVEMBER 1986-OKTOBER 1987

Inleiding

Alom wordt gesproken van een malaise van links. Het veranderingsperspektief leeft niet meer. Sociale bewegingen hebben in betekenis, invloed en strijdbaarheid afgenomen. Zeker, de brede vredesbeweging heeft na de massale demonstraties moeten toezien dat er toch een parlementaire meerderheid voor plaatsing van kruisraketten in Woensdrecht kwam. En inmiddels worden we in de waan gelaten dat met het dubbelbesluit toch nog kernontwapening afgedwongen kan worden. De supermachten als kampioenen van de vredeswil. Intussen blijft de ideologie van het machsevenwicht onaangetast.

De bodem van de verzorgingsstaat is nog lang niet in zicht. Het onlangs verschenen onderzoeksrapport vanuit de Sociale Dienst te Rotterdam krijgt niet die politieke aandacht die het zou moeten hebben. Of het nu de bedreiging van het voortbestaan van de mensheid is, of de bedreiging van het bestaan van het individu, rechts bagataliseert en zegeviert! En de sociaal-democratie is bang niet meer aan de bak te komen en zoekt schuivend aansluiting bij het politieke midden, daarbij de onlangs nog zo sterke brede bewegingen in de kou latend. De radikale bewegingen, die impulsen zouden moeten geven vallen in het niet, en worden genegeerd.

Desillusie alom! Onze inzet is meer dan ooit nodig en zinvol. Er liggen nieuwe vragen, nieuwe analyses moeten ontwikkeld worden, leidend tot nieuwe aktieperspektieven. Daar zullen we de tijd voor moeten nemen in diskussies over de partijgrenzen heen. We mogen het alleenrecht op de antwoorden niet opeisen.

Voor de PSP had het afgelopen jaar een aanzienlijk rustiger verloop dan voorafgaande jaren. Hoewel de verlamme interne partijstrijd zich minder op de voorgrond drong, was er geen sprake van herleving van het afdelingswerk. Ook intern dus nog grote inaktiviteit. Vele afdelingen funktioneerden helemaal niet.

Voor het partijbestuur was er desalniettemin voldoende

werk voor handen. Er moest dit jaar wederom verkiezingskampagne gevoerd worden. En de definitieve afhandeling van de kwesties 'Leiden' en 'Delft' en het opzetten van de socialismediskussie waren geen geringe opgaven. Tal van andere zaken werden ook aangepakt en tenslotte liet het partijbestuur het 30-jarig bestaan van de PSP niet in stilte voorbij gaan.

Stil zitten was er dus voor het partijbestuur niet bij! En dat geldt vooral ook niet voor al die partijgenoten die ondanks alles zich onvermoeibaar hebben ingezet binnen en buiten het parlementaire gebeuren voor de politieke doelen die we als PSP met elkaar delen.

Provinciale Staten- en Eerste Kamer-verkiezingen

De uitslag van de verkiezingen liet zien dat de dalende lijn, die de Tweede Kamerverkiezing en de Gemeenteraadsverkiezingen een jaar daarvoor kenmerkte, zich niet verder doorzette. Niet ongunstig, niettemin is er weinig reden voor optimisme. Hoewel bij de vorige verkiezingen het wegblijven van PvdA-kiezers radikaal links in de kaart speelde, verloor radikaal links toch fors aan stemmen en is de getalsmatige inbreng in de Statenpolitiek sterk verminderd. Bovendien gaven veel kiezers in verkiezingsonderzoeken te kennen dat zij bij plaatselijke verkiezingen nog wel bereid zijn hun sympathie voor radikaal links tot uiting te laten komen, maar dat zij het bij de landelijke verkiezingen profijtlijker vinden om PvdA te stemmen.

De uitslag van de Statenverkiezingen wees uit dat PSP, PPR en CPN door onderlinge samenwerking elk een zetel in de nieuwe Eerste Kamer konden behalen. De CPN kwam voor een zetel ongeveer 15 procent tekort, maar de PPR en PSP hielden op een zetel over. De PPR had met steun van de regionale partijen (Fryske Nasjonale Partij, Groenen, Partij Nieuw Limburg) een kans op een tweede zetel, maar zag allerlei pogingen om die steun te krijgen schipbreuk lijden. Daarop gaf de PPR aan overheveling van stemmen naar de CPN de voorkeur boven een lijstverbinding. PSP en CPN sloten wel een lijstverbinding.

De uitslag van de verkiezing betekende dat afscheid genomen moest worden van Joop Vogt, die de PSP jarenlang met vasthoudende inzet in de Eerste Kamer vertegenwoordigde. Titia van Leeuwen ging als enig PSP-lid in de Eerste Kamer verder, er werden afspraken gemaakt ten aanzien van samenwerking met de Tweede Kamer-fraktie.

Viering 30-jarig bestaan

Het 30-jarig bestaan van de PSP werd op 9 mei gevierd met een bescheiden, maar goed geslaagde manifestatie in De Balie en Paradiso in Amsterdam.

In De Balie vond een pacifismekonferentie plaats, die door zo'n 200 personen werd bezocht. Er werd gediskussieerd aan de hand van het pacifistisch manifest, dat speciaal voor de gelegenheid geschreven was door een drietal leden van de voorbereidingsgroep, en inleidingen van genodigde sprekers.

Paradiso was afgehuurd voor het publieke deel van de festiviteiten. De indrukwekkende toespraak van ANC-spreker Frene Gynwala gevolgd door het strijdbaar gezongen 'Nkosi Sikalela' door 'Hei Pasoep', vormde het

absolute hoogtepunt van de dag. Ook het optreden 's avonds van Paul Haenen zullen de aanwezigen niet gauw vergeten. Het affiche ter gelegenheid van ons dertigjarig bestaan werd ontworpen door Jan Wolkers. Een motiverende dag, die best door veel meer leden meegemaakt had mogen worden.

In het kader van 30-jaar PSP zullen bij het WB twee publikaties verschijnen: de teksten van 9 mei en het boek 'Onstuimig, maar geduldig'.

De organisatie van 30-jaar PSP was in handen van Henk Branderhorst, Ben Koeleman, Ron Leyser, Ine Megens en Lieke Thesingh.

PSP in buitenparlementaire aktie

Het Komitee Kruisraketten Nee (KKN) ondernam dit jaar geen aktie meer. Ons standpunt was dat massale aktie geboden blijft en dat indien deze niet meer ondernomen wordt het KKN zich beter kan opheffen.

Ben Koeleman en Lieke Thesingh vertegenwoordigden de PSP in het KKN. Bert Freriks nam het in de zomer over van Lieke.

Daarentegen was de inzet van de PSP in BIVAK produktiever. Bert Freriks had hier veel werk aan, vooral bij de voorbereiding van de kernbasisdag op 27 juni en de demonstratie op 31 oktober. "En nu de rest nog!"

In het voorjaar werden akties gevoerd t.a.v. Zuid-Afrika. Een aktiepakket voor de afdelingen werd geproduceerd. Helaas kwam het niet overal goed uit de verf. Het initiatief werd genomen ter oprichting van het landelijk komitee ter verdediging van de rechten van vluchtelingen.

De vlootdagen op het IJ in het voorjaar de de NAVO-oefening Reforger in het najaar konden ook rekenen op onze warme aktie-belangstelling.

Ook de staking in de Rotterdamse stukgoedsektor kreeg onze solidariteit.

Het rapport van de kommissie-Dekker en de welwillende houding van de regering om in de gezondheidszorg afbrekende bezuinigingen door te voeren was reden voor het partijbestuur om een PSP-bijdrage te leveren in het verzet tegen deze plannen. Een aktiepakket werd geproduceerd, de afdelingen werden opgeroepen mee te werken aan het oprichten van plaatselijke komitees 'Stop eigen risico'.

Overleg met andere partijen

Het geregeld overleg met andere partijen stond op een laag pitje. Door toedoen van de PvdA, die er de voorkeur aan gaf zich naar buiten toe meer op het midden te richten dan op 'extreem' links, werd het progressief Overleg niet meer dan een informatieve bijeenkomst. Het innemen van gezamenlijke standpunten over zaken waarover we het eens zijn, werd vrijwel onmogelijk. Het Links Overleg hervond nog steeds niet zijn normale verloop, nadat de PPR in 1985 uitgesproken had haar medewerking aan het Links Overleg op te schorten.

Marko Mazeland, Lieke Thesingh en Frans Janssen namen doorgaans de PSP-vertegenwoordiging op zich.

Socialismediskussie

De opzet van de socialismediskussie, waartoe het 45ste kongres had besloten, is voorbereid door Evert de Vos,

Pieter van der Hijden en Lieke Thesingh. De partijraad kon zich met de opzet verenigen.

In januari werd de kommissie die de nadere uitwerking en de uitvoering van de socialismediskussie op zich nam, benoemd: Jan Duijghuisen, Robert Giesbers, Jan Gravestein, John Hontelez, Pieter Lammers, Titia van Leeuwen, Bram van der Lek, Kees van der Putten, Joop Vogt, Hannah van Wijngaarden, Jan Wijnia, Wilbert Willems en als niet-PSP-er Wim Bot. Voorts de partijbestuursleden Pieter van der Hijden, Joost Lagendijk en Lieke Thesingh.

De kommissie nam tot en met de zomervakantie de tijd om de diskussie inhoudelijk voor te bereiden rond een viertal klusters, zijnde: Makro-ekonomie, Arbeid, Sociaal Kultureel en Internationaal. De resultaten van dit voorwerk werden gepubliceerd in een speciaal nummer van Bevrijding. Nadat in september een dag voor kontaktpersonen uit geïnteresseerde afdelingen plaatsgevond, ging de socialismediskussie onlangs op plaatselijk nivo van start. Zesendertig afdelingen bezochten de informatie-bijeenkomst, vijfenvijftig afdelingen toonden belangstelling (stand eind oktober).

Themagroepen

De themawerkgroepen Buitenland, Welzijn en Onderwijs funktioneerden niet meer. Daarentegen werd de Jupol-themagroep weer opgericht en lijkt levensvatbaar te zijn. De themagroepen Vredesvraagstukken, SEK, VOHUP, Gezondheidszorg, Racismebestrijding en de Milieu- en Energie Groep funktioneerden redelijk tot goed. Diskussiedagen werden georganiseerd over de thema's zoals 'positieve aktie', 'vluchtelingenbeleid', vier SEK-thema's, 'hoogbouw', 'socialistische vernieuwing' en 'ouderen'.

Er verschenen dit jaar maar weinig brochures. Zelfs die welke al op stapel stonden (Milieu, Anti-racisme) kwamen niet af of uit. Wel lukte het om rond de 30-jaar-PSP-manifestatie een aantal pamfletten te laten verschijnen (Inkomenswoonlasten, Openbaar Vervoer). Bovendien kwamen er diverse SVS-bulletins uit.

Parlementair Werk

Aan de doorgaans wekelijkse aanwezigheid van Lieke Thesingh bij de fraktievergadering in Den Haag kwam deze zomer een einde. Inmiddels heeft Bert van de Berg dit overgenomen. Behalve de gebruikelijke maandelijkse aanwezigheid van de fraktie bij de partijbestuursvergadering werd halfjaarlijks overleg tussen de TKF en de Sektie Extern gevoerd. De noodzaak voor een goede kommunikatie is des te sterker naar voren gekomen sinds de fraktie tot een derde teruggebracht was en zich moest beperken tot een aantal terreinen.

Ten aanzien van het raads- en statenwerk kan gemeld worden dat 'De Rode Draad' sinds de zomer verscheen als gezamenlijke uitgave van PPR en PSP.

Leiden en Delft

In Leiden en Delft was de plaatselijke PSP een kollegesaamenwerking aangegaan met respektievelijk VVD en CDA, hetgeen in strijd is met de door het Rotterdamse kongres vastgestelde richtlijnen. De kommissies, samengesteld uit leden van de afdeling en het partijbestuur

met de opdracht een politiek en werkbaar perspectief naderbij te brengen, brachten advies uit.

In het geval Leiden lag er een unaniem, en derhalve bindend advies om de situatie te gedogen, gezien bereikte resultaten en gezien het goede functioneren van de afdeling, waardoor controle van het raadswork volledig gewaarborgd was.

In Delft lag een en ander moeilijker. De afdeling funktioneerde niet en de kommissie was in haar advies verdeeld. Aan het partijbestuur dus de taak om de knoop door te hakken. Gekonstateerd werd dat op zich in Delft de contouren van links beleid aanwijsbaar zijn, hoewel nog lang niet duidelijk genoeg. Maar vooral de afdeling was niet in staat een politieke lijn te ontwikkelen en te bewaken. Uiteindelijk kwam het partijbestuur tot de volgende conclusies:

a. van buiten de afdeling moet een 'bemiddelaar' worden aangezocht, die de afdeling voorlopig zal begeleiden;
b. de afdeling stelt een werkgroep gemeentepolitiek in, die de politieke meningsvorming inhoudelijk initieert en koördineert;

c. het afdelingsbestuur krijgt de opdracht een plan de campagne op te stellen en met betrekking tot het functioneren van de afdeling en het herstellen van de politieke verhouding tussen afdeling en fractie.

Later zou het niet lukken een bemiddelaar te vinden. In de kommissie Leiden zaten de partijbestuursleden Paul Meertens en Sander Doeve, voor Delft traden Paul Meertens en Lieke Thesingh op. De kwesties 'Leiden' en 'Delft' hebben een bijna onmenselijke tijdsinvestering opgeëist. Het PB-besluit was voor Paul Meertens en Karina Abelman tenslotte politiek onverteerbaar en reden om af te treden.

Publiciteit

De publiciteitsgroep, die rond de Tweede Kamerverkiezingen de publiciteit verzorgde, werd ter gelegenheid van de Statenverkiezingen weer tot leven geroepen. De publiciteitsgroep werd voor deze gelegenheid uitgebreid met onze kandidate voor de Eerste Kamer Titia van Leeuwen. Henk Branderhorst nam de taak van landelijk kampanjeleider op zich. De landelijke campagne heeft zich voornamelijk gekoncentreerd op een duidelijk herkenbare advertentiekampagne. Een geslaagde poging. Na de statenverkiezingen en het aftreden van de propagandist Sander Doeve is in het partijbestuur afgesproken dat Henk Branderhorst en Joost Lagendijk de propaganda en de publiciteit organiseren in het kader van de publiciteitsgroep. De beschikbare middelen waren echter zeer beperkt. De door het 45ste kongres verlangde inzet van vakmensen kreeg onder de gegeven omstandigheden gestalte door het inwinnen van ad hoc adviezen, de deelname in de publiciteitsgroep en in het organiseren van een professionele spreektraining door de SVS. Na het aftreden van Karina Abelman als voorzitter van de RTC werd door de publiciteitsgroep de radio- en televisieuitzendingen gekoördineerd.

Van de publiciteitsgroep maakten deel uit: Karina Abelman, Martien Bouwmans, Henk Branderhorst, Joost Lagendijk, Marko Mazeland, Joe Simmons, Bert Tiddens en vanaf april Peter van de Westering.

KRIK

De Krisis Kommissie (KRIK) werd indertijd door het partijbestuur in het leven geroepen naar aanleiding van de slechte verkiezingsuitslagen van 1986. Geëxperimenteerd werd met een 'doelgroepbenadering' teneinde zicht te krijgen op wat onze (potentiele) achterban bezig houdt en beweegt. Het partijbestuur had inmiddels de KRIK een nadere opdracht gegeven: eerst concentreren op jongeren en een 'positieve actie jongeren' ontwikkelen. De KRIK had nogal te lijden van personele wisselingen. Na het aftreden van Sander Doeve nam Evert de Vos diens plaats in. De plaats die openviel na het aftreden van Paul Meertens werd later ingenomen door Luitje Douma. Alleen Pieter van der Hijden was de konstante faktor.

Versterking van de organisatie

Het 45ste kongres droeg het partijbestuur onder andere op 'te komen met voorstellen ter versterking en/of verandering van de huidige partijstructuur' en te komen met 'voorstellen ter versterking en ondersteuning van de afdelingen (...)'. Ook werd het partijbestuur opgedragen 'de feminisering van de PSP alsnog ter hand te nemen door daartoe geeigende maatregelen te treffen'. Bovendien had het partijbestuur zich naar aanleiding van de resultaten van de 'Ronde van Nederland' zich met instemming van het kongres verplicht op diverse organisatorische punten het een en ander te ondernemen.

Deze intenties sloten grotendeels aan bij de werkzaamheden en de op dat moment al aan de gang zijnde discussie in de Organisatiekommissie (OK) om te komen tot een samenhangend pakket maatregelen om de partij organisatorisch te versterken. Het resultaat, een omvangrijk advies aan het partijbestuur, werd begin mei de afdelingen, gewesten en partijraadsleden toegestuurd (SVS-bulletin 115). De respons en de opkomst op een discussiedag waren echter vrijwel nihil, waardoor sceptisch afgevraagd kon worden of zoveel tijd en energie steken in de versterking van de organisatie wel voldoende draagvlak had.

Mede op grond van deze advisering van de OK nam het partijbestuur een aantal besluiten ten aanzien van te voeren beleid en te nemen maatregelen. Enerzijds van mening zijnde dat organisatieversterking nu niet gediend is met een huishoudelijke reglementeringsdiskussie, anderzijds omwille van de verteerbaarheid van de kongresonderwerpen, beperkte het partijbestuur de aan het kongres voor te leggen voorstellen tot de onderwerpen 'partijraadsverkiezing' en 'kwoteringsregeling'. Met dit laatste onderwerp werd bedoeld de feminisering van de PSP-organisatie weer uit het slop te halen.

In de Organisatiekommissie zaten Josje Adriaansen, Eric Dijkhuizen, Leo Platvoet, Ietje van Poll en tot januari Peter Veeling en de partijbestuursleden Frank Feiner en Rob Steinbuch, terwijl Huup Dassen en Wim Visser ad hoc deelnamen.

Afdelingen, federaties en gewesten

Het partijbestuur koos ervoor dat stimulering en ondersteuning van het afdelingswerk allereerst de taak zal zijn van de landelijke partijorganisatie. Versterking van de relatie afdelingen en landelijk partijapparaat is geboden,

een gekoördineerde aanpak over de grenzen van SVS en partijburo heen.

Beleid werd ontwikkeld om vanuit de landelijke organisatie aktiepakketten aan te bieden, waarbij per jaar een beperkt aantal issues gekozen worden, profilerend voor de politieke inzet van de PSP. Omgeven door landelijke publiciteit.

Het afgelopen jaar kwam vooreerst het jaarwerkboek uit en werden enkele aktiepakketten voor de afdelingen geproduceerd.

Het aktiveren van de leden is allereerst een afdelingstaak. De berichtgeving middels Bevrijding is daar ondersteunend in.

Over het problematische funktioneren van de federaties werd het nodige overlegd. De Organisatiekommissie belegde een dag. Vervolgens werd 'thuis' nog eens alles op een rij gezet. Uiteindelijk resultaat was dat in Groningen en Utrecht weer één afdeling gevormd werden.

Vrijwel overal funktioneerden de gewesten niet meer. Het partijbestuur nam hierover een beleidsbeslissing: zoveel mogelijk zullen gewesten zich tot provinciale politiek moeten beperken. In samenhang met het statenwerk kan aktievoering, propaganda en scholing aangepakt worden en kunnen kontakten met afdelingen gelegd worden. De gewesttaak afdelingsondersteuning moet niet meer gestimuleerd worden. De menskracht en mogelijkheden zijn daartoe te beperkt. Afdelingen hebben prioriteit

Kongres Nieuwe Stijl

Het partijbestuur legde de partijraad belangrijke verbeteringen ten aanzien van het kongres voor. Kongresvoorstellen zullen vooral de algemene beleidslijnen moeten bevatten, waardoor de omvang van de besluitteksten kan verkleinen. De uitwerking kan verder in de partijraad aan de orde komen.

Voorts zullen tijdens het kongres workshops gehouden worden, om zo over onderwerped die in de belangstelling staan nader van gedachten te kunnen wisselen. Hiermee worden kongressen ook aantrekkelijker voor niet-afgevaardigden.

Partijbestuursomvang en samenstelling

Over de toekomstige partijbestuursamenstelling lagen de meningen in twee gelijke delen verdeeld. De partijraad kon dus bij het vaststellen van de omvang en de samenstelling kiezen uit twee mogelijkheden en koos voor een 12-leden-partijbestuur.

De gekozen mogelijkheid legt de nadruk op de politiek bestuurlijk koördinerende rol als leidinggevend orgaan, deel uitmakend van een netwerk van de landelijke organen, waaraan grotendeels de uitvoering wordt opgedragen. Om die reden kan het aantal politiek sekretarissen in het partijbestuur aanzienlijk beperkt worden.

De andere benadering legt de nadruk op de platform-funktie voor politieke landelijke aktiviteit met een brede verantwoordelijkheid van het partijbestuur voor de uitvoering. Voorstanders van het eerste model kiezen voor effektiviteit en efficiëntie. De tegenstanders vinden dat gevaarlijk bestuurlijk geredeneerd, vinden dat het partijbestuur met politiek zelf bezig moet zijn, waarvoor

de aanwezigheid van een behoorlijk groter aantal politiek sekretarissen in het partijbestuur onontbeerlijk is.

Ontwikkeling ledental

De laatste jaren kende de PSP een behoorlijk ledenverlies. Sinds 1979 was er een aanmerkelijke uitstroom van leden, echter tot in 1982 was er een veel grotere instroom van nieuwe leden. Eind derde kwartaal 1982 telde de partij 10400 leden, de top. Eind derde kwartaal 1987 bedroeg het ledental 5413, de halvering is in precies vijf jaar tijd vrijwel een feit! Eind 1987 moet nog een groot aantal wanbetalers '86 worden afgevoerd, mogelijk zal het ledental onder de 5000 komen.

Vanaf begin '87 is het aantal opzeggingen sterk verminderd, maar de toestroom van nieuwe leden is nog niet voldoende om van een duidelijke kentering te spreken.

Financiën

In 1986 kregen de financiën van de PSP een flinke knauw: sterk verminderde kontributie-inkomsten, minder afdrachten van vertegenwoordigers, minder overheids-subsidie door een lager aantal Kamerzetels. Hierdoor moest in 1986 besloten worden tot inkrimping van partijburo, Wetenschappelijk Buro en Stichting Vorming en Scholing en tot ontslag van de eindredakteur van Bevrijding. Tevens verloor de Henk Lankhorststichting de structurele subsidie, waardoor de medewerkster ontslagen moest worden. Dit heeft in de eerste plaats pijnlijke gevolgen gehad voor het betrokken personeel, -aan gedwongen ontslagen was per slot van rekening niet te ontkomen-, maar heeft ook een andere werkwijze op het landelijk buro nodig gemaakt. WB en SVS kozen voor een nauwere samenwerking.

Om in de landelijke buro-organisatie meer onderlinge samenwerking en koördinatie tot stand te brengen en meer partijgericht en vooral afdelingsgericht te kunnen gaan werken werd een vakature bij SVS in uren uitgebreid en bijgesteld tot een funktie partij-opbouw. Deze uitbreiding was financieel mogelijk geworden door gebruik te maken van een mogelijkheid om de boekhouding uit te besteden, na het ontstaan van een vakature boekhouding.

Het personeelsbeleid heeft het afgelopen jaar onder forse druk gestaan. De ontwikkelingen in de partij en de voortdurende konfrontatie met opzeggingen zorgden voor een moeilijk werkklimaat op het partijburo, zonder dat het uitzicht bestaat op een stabiele situatie. Het dagelijks bestuur, belast met het personeelsbeleid, moest meermalen erkennen geen gelukkige hand te hebben in het verbeteren van de werksfeer. Per 1 juli 1987 kwam een konvenant tot stand dat de verantwoordelijkheden ten aanzien van de taakstelling en organisatie van het partijburo regelt.

Bij de bezuinigingen 1986 werd ook besloten tot verhuur van een groter deel van het partijgebouw. Dit kreeg zomer 1987 zijn beslag. De landelijke PSP instellingen zijn sindsdien alle gevestigd op de derde etage van het partijgebouw.

De overschakeling van de ledenadministratie op de nieuwe komputer ging met erg veel problemen gepaard. Dit leidde er mee toe dat de kontributie-inning een kwartaal lang stillag en dat enkele nummers van

Bevrijding met grote vertraging verzonden werden.

Funktioneren en personele bezetting Partijbestuur

De sektie POP heeft geleden door het wegvallen van Paul Meertens en Karina Abelman, nadat al eerder Jan Nieuwhof vertrokken was. Het instellen van de publiciteitsgroep had tot gevolg dat de sektie geen werkelijke taak meer had op het terrein van coördinatie van pers en propaganda. Op het organisatie-terrein had de organisatiekommissie het meeste werk verricht. Het werd dan ook steeds moeilijker voor de sektieleden om voor sektievergaderingen prioriteit te geven.

De sektie extern was voor haar leden aanzienlijk produktiever, ondanks dat de sektievoorzitster Lieke Thesing vanwege taakverzwaring in het dagelijksbestuur vanwege afwezigheid van de voorzitter, de sektievergaderingen niet meer geregeld kon bijwonen. Door de sektie extern werden ook voor de maandelijkse PB-vergaderingen het agendapunt 'politieke aktualiteit' voorbereid. Het vredesbeleid, Suriname, het vluchtelingenbeleid en het plan Dekker waren zo onderwerp van discussie in het partijbestuur. Hetgeen vrijwel altijd leidde tot een activiteit, zoals een persverklaring, het besluit tot produktie van een aktiepakket voor afdelingen etc.

Dit partijbestuur erkent aan het eind van zijn periode niet uitgegroeid te zijn tot een hecht en sterk geheel. De sfeer is meermalen bedorven geweest. Delen van het partijbestuur hebben elkaar meermalen in de weg gestaan. Daarbij waren de scheidslijnen niet altijd politiek duidelijk. Met name de betrekkingen tussen het dagelijks bestuur en de sektie extern waren verre van soepel.

De partijbestuursvergaderingen werden door de meeste bestuursleden te vaak als erg vervelend ervaren. Niet alleen wat betreft de sfeer, ook schortte het aan de voorbereiding, waardoor vergaderingen weinig produktief konden zijn. Maar ... gelachen werd er ook.

Zeker is waar dat het niet de meest florissante periode voor de partij was en er ook weinig eer aan viel te behalen. Maar de partijbestuursleden zijn allen met meer verwachtingen dit partijbestuur ingestapt, dan wat er uitgekomen is. Niettemin hebben de meeste partijbestuursleden getracht naar eigen oordeel er het beste van te maken. Over wat deze verrichtingen waard zijn oordele het kongres.

Vaak waren er wellicht meer redenen om prioriteiten te verleggen. Vrijwel vanaf het begin was Adri van der Born meestal door zijn werk verhinderd de vergaderingen bij te wonen. Z'n themagroep gezondheidszorg liet hij niet in de steek. Henk Branderhorst zag in het onbevredigende vergaderen reden om z'n tijd tijdelijk elders beter te gebruiken. Anneke de Leeuwe liet zich dit laatste jaar vrijwel niet meer zien.

Alles bij elkaar eiste ook dit jaar de zwaarte van het partijbestuurswerk weer zijn tol. Een aantal leden zag tussentijds geheel af van hun partijbestuurslidmaatschap. Scholingssekretaris Hans Boer vond meer bevrediging in zijn statenlidmaatschap. Algemeen lid Cora Mulder achtte zich met een volle baan en na de geboorte van haar dochter niet meer tot voldoende inzet voor het partijbestuurswerk in staat. Algemeen propagandist Sander Doeve hield naast de managementskursus

die hij ging volgen onvoldoende tijd over voor een politieke functie en datzelfde gold ook voor algemeen lid Jan Nieuwhof, die een informatica-opleiding aanving. Milieusekretarissen John Smits en Ronald Janssen konden door nieuwe banen alleen nog maar tijd besteden aan de themagroep. RTC-voorzitter Karina Abelman en de parlementair sekretaris Paul Meertens traden af ten gevolge van de besluitvorming over 'Leiden' en 'Delft'. Niet alle vakatures werden weer vervuld. Het kongres te Hilversum koos Evert de Vos als sekretaris Jupol. Door de partijraad werd Paul Denekamp gekozen tot algemeen sekretaris, Joost Lagendijk tot voorzitter SVS (de partijbestuursfunctie scholingssekretaris) en Luitje Douma tot algemeen lid.

Het voorzitterschap van de LWPW werd waargenomen door Bert van de Berg (LWPW-bestuurslid). Joost Lagendijk en Henk Branderhorst namen samen het werk van de propagandist erbij. Joost nam tevens de plaats van de propagandist in in het dagelijks bestuur. Henk was 7e DB-lid tot en met de provinciale verkiezingen. Daarna is Bert Freriks enige maanden 7e DB-lid geweest, totdat hij in juni als gevolg van de wijze van besluitvorming van het partijbestuur weer afzag van zijn DB-lidmaatschap. Helaas werd het partijbestuur tevens gekonfronteerd met langdurige ziekte van zijn voorzitter. Vanaf maart stond Marko Mazeland op non-aktief. Gelukkig is hij inmiddels weer geheel zichzelf aan het worden.

Tot voor kort notuleerde Ria Konijnenburg de partijbestuursvergaderingen, waarvoor erkentelijkheid.

Dank wensen de partijbestuursleden ook uit te spreken aan al degenen die hen met woord, daad en gebaar ondersteund hebben.

Voor het volgend partijbestuur ligt aardig wat te wachten. Aan de overdracht zal aandacht besteed worden. Bij voorbaat wenst het partijbestuur zijn opvolger sukses toe.

Bijlage Socialisme-diskussie

Nadat het kongres in november 1986 besloten had een socialisme-diskussie te gaan voeren over de socialistische doelstellingen van de PSP en een sociaal-ekonomisch aktieprogramma voor de korte en middellange termijn, heeft het partijbestuur een kommissie ingesteld om de diskussie te organiseren. Deze kommissie kreeg twee jaar de tijd om tot een afronding te komen.

De kommissie startte haar werkzaamheden in maart j.l. De samenstelling is als volgt: Wim Bot, Jan Duijghuisen, Robert Giesbers, Jan Gravestein, Pieter van der Hijden, John Hontelez, Joost Lagendijk, Pieter Lammers, Titia van Leeuwen, Bram van der Lek, Kees van der Putten, Lieke Thesingh, Joop Vogt, Hannah van Wijngaarden, Jan Wijnia en Wilbert Willems.

Er werd door de kommissie tot een werkschema van vijf fasen besloten: tot eind 1987 achtereenvolgens een voorbereidende, een landelijke en een plaatselijke fase, en in 1988 een afrondende landelijke fase met het kongres als sluitstuk. De landelijke fase in 1987 bleek na enige tijd door tijdsdruk niet haalbaar en krijgt daardoor vooral in 1988 de nadruk.

Voor de eerste fase splitste de kommissie zich op in vier werkgroepen, die elk een thema behandelden:

- sociaal-kultureel, met aandacht voor individualisering,

- maatschappelijke behoeften en tijdsbesteding;
- arbeid, met aandacht voor arbeidsverhoudingen, arbeids(her)verdeling, 'recht op arbeid' en automatisering;
- socialistische economie, met aandacht voor planning, de rol van de markt en de rol van de overheid;
- internationaal, met aandacht voor milieu, Noord-Zuid, grenzen aan de groet en wereldeconomie.

Verder werd uit de kommissie een kerngroep benoemd voor de bestuurlijke en organisatorische zaken.

Gedurende de eerste, voorbereidende fase hielden de werkgroepen zich bezig met het analyseren van PSP-standpunten en het doornemen van relevante literatuur. De werkgroepen informeerden elkaar om de maand schriftelijk hoe ver men gevorderd was, waarna op de maandelijkse plenaire vergaderingen over de voornaamste problemen werd gesproken. Hier bleek hoe complex de materie was en hoe beperkt de werkgroepen in hun kunnen waren. Besloten werd dat de kommissie zich moets richten op de formulering van een 'werkbaar socialistisch alternatief'. Dat betekent: hoe kunnen we, uitgaande van de huidige situatie, de huidige technologie, de huidige bevolking, de huidige politieke en kulturele tradities, meederheden winnen voor onze politiek.

Na de voorbereidende fase heeft de kommissie toegewerkt naar een eindverslag, dat als basis zou kunnen dienen voor de discussie in de afdelingen, de tweede fase. Dit verslag is gepubliceerd in Bevrijding van 17 september j.l. Verdere stukken van de kommissie zijn verschenen als SVS-biljetin 120 en 121.

De voorbereidingen voor de plaatselijke discussie zijn reeds in mei begonnen met het benaderen van PSP-afdelingen voor het organiseren van een of meer discussie-avonden in de maanden oktober tot december. Ter voorbereiding van deze fase heeft de kommissie ook een dag georganiseerd op 12 september, waarop de door de kommissie benaderde kontaktpersonen in de afdelingen 'geschoold' werden in het organiseren van een afdelingsdiscussie.

Al is de kommissie aardig op dreef geraakt de afgelopen maanden, pas na de plaatselijke discussieronde zal duidelijk zijn of de kommissie de juiste keuzes heeft gemaakt.

Wat betreft de kontakten met andere partijen valt op te merken dat vooral tijdens de plaatselijke discussie contact zal worden gezocht met andere radikaal-linkse partijen om daaraan mee te doen.

Tenslotte ligt het in de bedoeling om aan de hand van de resultaten uit de tweede fase via een derde fase van landelijke themadagen voorstellen te formuleren voor de besluitvorming door het kongres in 1988.

Tweede Kamerfractie

VERSLAG SEPTEMBER 1986 - AUGUSTUS 1987

Politieke situatie

Het CDA is uit de identiteitscrisis en dat zullen we weten ook. Dat lijkt een overheersend thema in politieke debatten van deze jaren. Intussen regeert het kabinet Lubbers II door, met af en toe een "affaire", een ruzietje, een incident.

Een nieuwe bezuinigingsronde werd aangekondigd en gestart, de uitkeringen bleven veel te laag en de werkloosheid veel te hoog. Maar waar bleven de demonstranten op het Binnenhof? Vanuit het perspectief van het linkse aktiewezen gezien is het seizoen 86/87 er één geweest van de volhouders vs. de afhakers.

De PSP-fractie hoorde bij de volhouders. Met een enorme inzet van alle fraktiemedewerk(st)ers is gepoogd althans in het parlement tegengas te blijven geven in een situatie waarin op een aantal terreinen groeiende consensus lijkt te ontstaan:

Terwijl het afgelopen jaar duidelijk werd dat een INF-akkoord tot de mogelijkheden behoorde en daarmee een eerste stap in de richting van het verwijderen van kernwapens uit de wereld, zijn de politieke discussies daaromtrent gedomineerd door de angst voor de veiligheid van Europa. Op 1 mei deed de fractievoorzitter van de PvdA in dat verband een stof opwaaiende uitspraak: eventueel zou gedacht moeten worden aan het opvoeren van de conventionele bewapening om de veiligheid in Europa te garanderen. Hoezeer ook later genuanceerd, de trend leek gezet: voorzichtigheid troef, vrede- en veiligheidsbeleid mag geen breekpunt meer vormen in de Nederlandse politiek. Jammer voor het vredes- en veiligheidsbeleid en voor die vele vrede-aktivisten, die in Woensdrecht steeds vaker het risico liepen in elkaar geslagen te worden door de politie.

Een greep uit de onderwerpen die de Tweede Kamer hebben beziggehouden in de verslagperiode:

bezuinigingen in het onderwijs, werkloosheidsplannen en cijfers, de sociale rechercheurs, de vis- en bouwfraude, het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen, de Wet Gelijke Behandeling, de volksgezondheidsplannen, neergelgd in het rapport van de Commissie Dekker, het vluchtelingenbeleid.

Stijgend op de politieke prioriteitenladder is het hoofdstuk "Kriminaliteit, vandalisme en gewelddadigheden", met alle platvloersheid vandien. Ook hier valt het gemak op waarmee de PvdA meeroept om law en order en meer politie en gevangnissen. Kriminaliteit is een onderwerp van nationaal belang geworden. Dat is gevaarlijk, omdat de aandacht voor de rechtsbescherming, de kwaliteit van de rechtstaat omgekeerd evenredig is.

Ten slotte uit mijn vakantiedagboek: "Hoe zou het zijn met de mijnenjagers voor Koeweit?". Aan Koeweit zijn ze niet geleverd, maar wel zijn twee mijnenjagers van de Nederlandse marine vertrokken naar de Perzische Golf om een steentje bij te dragen aan een militair konflikt dat jarenlang slachtoffers heeft gekost dankzij gretige wapenleveranciers uit de rest van de wereld.

Aktiviteiten en werkwijze van de fractie

Natuurlijk is de werkwijze van de fractie het afgelopen jaar drastisch veranderd. Op een fraktieweekend (een nieuwe vorm die goed is bevallen) zijn prioriteiten gesteld, die later zijn doorgesproken met de Sektie Extern van het Partijbestuur.

Mede aan de hand daarvan is besloten aan welke begrotingsbehandelingen een bijdrage geleverd zou worden.

Toch komen er altijd onverwachte zaken tussendoor. Zoals het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen,

waar de fractie het standpunt heeft ingenomen, dat het pensioen ingetrokken moet worden, maar dat er geen algemene regeling voor kamerleden moet komen in dit verband. Algemene regelingen kunnen er immers toe leiden dat in de toekomst pensioenen ontzegd gaan worden op basis van vage of dubieuze formuleringen als "in nationale zin onwaardig" of "onvaderlandslievend". Dat is dan ook de reden dat ik geen mede-ondertekenaar ben van een initiatiefwetsontwerp, dat die twee zaken combineert.

De zaak Hans Kok kwam politiek gezien aan zijn eind in de Kamer, na de publikatie van het besluit om niet tot vervolging over te gaan van politiemensen. Onze konklusie was dat nadere akties vooral in Amsterdam ondernomen moesten worden. Want een feit bleef, dat iemand door gebrek aan aandacht van bewaarders in een politiecel is overleden.

Een interpellatie is door ons aangevraagd naar aanleiding van de inval die werd gedaan in de redaktielokalen van het blad Bluf, vanwege het verspreiden van "staatsgeheimen".

Op aandringen van PPR, PvdA en PSP zijn in de Kamer initiatieven genomen om het Nederlandse wapenexportbeleid onder de loep te nemen. Dit mede naar aanleiding van de betrokkenheid van Nederlandse bedrijven bij illegale wapenleveranties aan Iran en Irak.

In de fractie is afgesproken, dat het wapenexportbeleid meer aandacht zal krijgen.

Een zwakke plek in de fractie is het milieubeleid door het wegvallen van Wilbert Willems én fraktiemedewerker Herbert Goedings. Peter van de Westeringh probeert dit gat zo goed mogelijk op te vullen, maar het blijft improviseren.

Internationaal gezien heeft de fractie aardig aan de weg getimmerd:

Joosje Lakmaker is namens de fractie bij de END-konferentie in Engeland geweest, evenals bij een bijeenkomst over Zuid-Afrika van AWEPA (Parlementarissen tegen Apartheid) in Straatsburg.

Martien Bouwmans heeft een GPA-konferentie over het basisinkomen in Brussel bijgewoond.

Ik ben een week in Washington geweest in het kader van een uitwisselingsreis met andere Nederlandse kamerleden.

Daarnaast zit ik in het coördinatiecomité van de internationale groep "Vrienden van Turkije", die een verklaring heeft uitgegeven over de mensenrechten in Turkije.

Daarvoor ben ik een keer naar Parijs geweest. Eind november vindt een kongres plaats in Parijs van deze groep.

Net als vorig jaar heeft de fractie in de personen van Joosje en Andrée deelgenomen aan de jaarlijkse conferentie met de Deense SF, de Noorse SV, de Duitse Grünen, het Belgische AGALEV, ditmaal te Hamburg (over internationale vredespolitiek).

In de publiciteit is de achterban van de PSP een enkele keer opgeschrikt door uitspraken van mij. Zo hebben mijn uitspraken in het blad "In vredesnaam" over een "half-NAVO-lidmaatschap" dat aanvaardbaar zou zijn

voor de PSP in elk geval het 30-jarig bestaan van de PSP op 9 mei j.l. in Paradiso in Amsterdam verlevendigd. Zeker gezien de misverstanden waartoe dergelijke uitspraken aanleiding geven, hadden ze beter niet gedaan kunnen worden.

In de Kamer heb ik daarnaast een scherpe uitspraak gedaan tegen het geweld dat gebruikt is door krakers naar aanleiding van een gewelddadige ontruiming van een kraakpand in Nijmegen. Op die uitspraak is wel kritiek gekomen. Kritiek, die ik tot op heden niet deel.

Kontakten binnen de partij

Het moet maar eens gezegd: wij hebben ons wel eens afgevraagd, of op landelijk nivo de Kamerfrakties het enige gezicht naar buiten zijn van de PSP. We hebben althans te weinig van de rest van de partij gemerkt het afgelopen jaar.

Voor politiek-inhoudelijke discussies konden we uitsluitend bij onszelf te rade gaan. Van enige zelfstandige standpuntbepaling over welk aktueel thema dan ook door het partijbestuur hebben we niets gemerkt. Vanuit afdelingen zijn nauwelijks aanvragen voor spreekbeurten, of suggesties voor kameraktiviteiten gekomen. De spreekbeurten die ik in het afgelopen jaar heb gehouden, zijn voornamelijk georganiseerd door andere organisaties.

Dit alles heeft ons werk bemoeilijkt.

Joosje Lakmaker en ik hebben het initiatief genomen voor een buitenlandgroepje, waarin eens per maand een buitenlands politiek thema aan de orde is. Dat groepje heeft uitdrukkelijk geen partij-functie, alleen een ondersteunende functie naar de fractie toe.

Kontakten met andere partijen

In de Kamer is het kontakt tussen radikaal-links tegenwoordig helaas beperkt tot twee PPR-kamerleden. Op een prakties nivo is het vrij gemakkelijk om met elkaar na te gaan wie aan welk debat meedoet, zodat de inbreng van radikaal-links in elk geval zoveel mogelijk verzekerd is. In een klein aantal gevallen wordt ook namens elkaar gesproken.

Daarnaast valt de tendens waar te nemen dat beide partijen zich ook ten opzichte van elkaar in het Kamerwerk profileren. Ook in dit verband is trouwens het gebrek aan initiatieven van het partijbestuur een handicap: de inhoudelijke discussie en gezamenlijke aktiviteiten met andere partijen, zo kort geleden nog een prioriteit, zijn nergens te bespeuren geweest. Daardoor ontbreekt de politieke stimulans vanuit de partijen om op fractie-nivo nieuwe vormen van politieke samenwerking te vinden.

In dit verband wil ik wel noemen het initiatief van het IPSO, het wetenschappelijk bureau van de CPN om met woordvoerders van CPN, PPR, PSP en PvdA om de tafel te gaan zitten en te praten over Suriname. Twee bijeenkomsten hebben inmiddels plaatsgevonden. Aan beide heb ik deelgenomen.

Het verrichtte kamerwerk

Het volgende overzicht geldt voor de periode 1-9-1986 tot 1-9-1987. In deze periode is door de fractie aan 56 debatten deelgenomen, verdeeld over de volgende de-

partementen (dat de som van deze uitsplitsing boven de 56 uitkomt, komt doordat sommige debatten meerdere departementen betroffen): algemene zaken 3, justitie 33, sociale zaken en emancipatie 23, binnenlandse zaken 14, VROM 13, buitenlandse zaken 15, defensie 5, economische zaken 3, WVC 8, verkeer en waterstaat 1, onderwijs en wetenschappen 8, financiën 9, ontwikkelingssamenwerking 2, landbouw 2.

Bij deze debatten zijn 39 moties door de PSP ingediend of medeondertekend waarvan er 11 zijn aangenomen, 16 van die 39 moties zijn door de PSP opgesteld. De door de PSP opgestelde moties hadden onder meer betrekking op de volgende onderwerpen: visfraude, kinderopvang, sociale rechercheurs, jeugdwerkgarantieplan, onderzeeboten.

De PSP heeft 1 interpellatie aangevraagd over de inval bij het weekblad BLUF! In de verslagperiode zijn 118 vragen door de PSP ingediend, waarvan 8 mondeling. De vragen per departement (ook hierbij kan weer een dubbeltelling optreden): algemene zaken --, justitie 42, sociale zaken en emancipatie 6, binnenlandse zaken 14, VROM 10, buitenlandse zaken 40, defensie 11, economische zaken 6, WVC 10, verkeer en waterstaat 3, onderwijs 2, financiën 7, ontwikkelingssamenwerking 2.

Personeel en bestuur

Per 1 september 1986 waren de volgende personen bij de Stichting Fraktieassistentie in dienst: Gerda Bosdriesz (20 uur), Martien Bouwmans (30 uur), Joosje Lakmaker (20 uur), Joost Lagendijk (dienstweigeraar), Annelies Schutte (20 uur) en Peter van de Westeringh (20 uur). Conform de afspraken die binnen de fraktie zijn gemaakt over de afslanking heeft Joost Lagendijk de fraktie op 1 april 1987 verlaten. Joosje Lakmaker, Annelies Schutte en Peter van de Westeringh zijn op diezelfde datum weer voor 30 uur in dienst getreden. Anders dan aanvankelijk was afgesproken is de aanstelling van Gerda Bosdriesz doorgelopen tot 1 oktober 1987. Helaas heeft de Stichting haar toen om financiële redenen moeten ontslaan. Een jarenlange intensieve samenwerking met Gerda en een minder lange maar niet minder intensieve samenwerking met Joost maken dat wij beiden om werk en om persoonlijke redenen missen.

Het bestuur van de Stichting Fraktieassistentie is in het verslagjaar niet gewijzigd en bestaat uit:

- Wilbert Willems, voorzitter
- Geert Visscher, penningmeester
- Peter van de Westeringh, secretaris

Financiën

Het financieel verslag van de Stichting over het jaar 1986 is bij de Tweede Kamerfraktie verkrijgbaar.

Andrée van Es

Eerste Kamer-fraktie

VERSLAG 1986-1987

Dit verslag gaat over de periode augustus 1986 - juli 1987. Een uitgebreide versie van dit verslag is door de partijraad behandeld op haar vergadering van 26 september jl..

Het parlementaire jaar begon gelijk stevig toen de fraktie begin september besloot om een interpellatie aan te vragen over de zaak

Harm Dost. Een interpellatie is iets wat in de Eerste Kamer vrijwel nooit gebeurt.

De Nederlander Harm Dost werd in augustus in Duitsland tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeeld voor het handelen in soft drugs in Arnhem, een daad waarvoor hij ook al in Nederland veroordeeld was. Tijdens een vakantie in Spanje in 1984 werd hij aldaar opgepakt en uitgeleverd aan de Duitse politie. Duitsland leek een daad te willen stellen tegen het in haar ogen te lankmoedige Nederlandse soft-drugsbeleid.

Via de interpellatie wilde Joop Vogt onder meer te weten komen wat de Nederlandse regering nu precies wel en niet gedaan heeft in deze kwestie, wat zij van plan is, wat voor stellingname zij inneemt tegenover Duitsland en wat de rol van de Arnhemse politie en justitie is geweest. Daartoe werden een hele serie konkrete vragen opgesteld. In hun beantwoording draaiden Korte van Hemel, Korthals Altes en Van den Broek om de hete brei heen. In een kommentaar van de raadsman en van Harm Dost zelf werden achteraf diverse onjuistheden in de beantwoording aangestipt (die door Joop later bij de behandeling van de justitiebegroting nog eens werden doorgespit). Ontevreden met de antwoorden legden we de kamer toen een tweetal moties voor. Een om alsnog gedaan te krijgen de kwestie aan een internationale instantie voor te leggen, een om nogmaals om uitlevering van Harm Dost te vragen en om afspraken en richtlijnen voor het optreden van politie en justitie in dergelijke gevallen. De beide PSP-moties werden verworpen. Joop voerde voor en rond het debat veel overleg met de advocaat van Harm Dost, met mensen om hem heen en met Harm Dost zelf. Inmiddels in Duitsland zelf door een hoge rechtsinstantie het proces tegen Harm Dost afgekeurd en wordt er een nieuw proces gevoerd.

Ook de behandeling van de zeven wetsvoorstellen die de stelselherziening sociale zekerheid moesten vormen, lag vroeg in het parlementaire jaar. Al in augustus was er een overleg met de Sociale Verzekeringsraad en in september waren er een paar dagen met hoorzittingen. Titia van Leeuwen stelde in een artikel in de Open Forumrubriek in de Volkskrant de hele gang van zaken rond de behandeling in de Eerste Kamer aan de kaak. In haar bijdrage aan het debat besteedde zij met name aandacht aan de gelijkschakeling van ongehuwd samenwonenden aan gehuwden., aan de positie van (bijstand)svrouwen en alle naargeestige controlepraktijken, de ontoereikende definiering van "gezamenlijke huishouding" en "passende arbeid", de arbeidsongeschikten, de jongeren, de illegale buitenlanders, de oudere werklozen en de misleidende voorlichting over de wetsvoorstellen.

Voor en rond het debat werd regelmatig overleg gevoerd met Wilbert Willems en met een aantal deskundigen "van buiten".

We dienden drie moties in om de kamer tot uitspraken te dwingen. In een eerste motie werd gevraagd naar een onderzoek naar een werkelijke herziening van het stelsel volgens de doelstellingen van rechtvaardigheid en eenvoud. Dit, omdat er nu een gedrocht voorlag die uiterst gekompliceerd en uiterst onrechtvaardig uitpakt. In een tweede motie werd gevraagd om overgangsmaatregelen voor bepaalde groepen oudere werklozen en samenwonende homofielen, die per 1 januari 1987 ineens aanzienlijk in inkomen omlaag kunnen duikelen. Tenslotte werd om een uitstel van de invoeringsdatum gevraagd. Hoewel ook door CDA en VVD tijdens de debatten allerlei twijfels werden geuit over de ingangsdatum en over het ontbreken van overgangsmaatregelen en over de gekompliceerdheid van een en ander, kregen de moties bij de stemming in meer of mindere mate alleen de steun van links. Nu, een klein jaar na de invoering, blijken de sombere voorspellingen behoorlijk gerechtvaardigd. Bij de begrotingsbehandeling van sociale zaken en werkgelegenheid is dan ook door Titia aandacht besteed aan de al zichtbare en merkbare gevolgen van de stelselherziening.

Naast bovengenoemde onderwerpen, alsook aan de jaarlijks terugkerende debatten, zoals de algemene beschouwingen en de diverse begrotingsbehandelingen en beleidsdebatten, werd specifiek aandacht besteed aan: de strafbepalingen in de bijstandswet, de vierjarigemaatregel, de staatsdeelneming aan Covra, de overeenkomst over tropisch hout, de Meststoffenwet, de Welzijnswet en de Mediawet.

De bijdrage van Titia aan het debat over tropisch hout (ging over milieu en de relatie met de derde wereld) gaf aanleiding voor een interview voor de KRO-radio. En de bijdrage van Titia aan het debat over de Mediawet gaf aanleiding voor een interview voor de AVRO-radio en een interview in het weekblad Hervormd Nederland. Joop werd in het maandblad van het Ministerie van Landbouw en Visserij geïnterviewd over zijn bijdrage aan het beleidsdebat over de begroting van landbouw en visserij.

Voor het stellen van schriftelijke vragen is vanouds de strategie gevolgd dat dit in hoofdzaak wordt overgelaten aan de Tweede kamerfractie, welke veel meer mogelijkheden heeft om op de aktualiteit in te springen. Wel zou de Eerste Kamerfractie zich bij schriftelijke vragen richten op regionale problemen. Zo stelde Joop in april vragen over het optreden van de rijkspolitie in de Haarlemmermeer, ten aanzien van demonstranten tegen de geluidsoverlast van Schiphol. En zo heeft Titia in maart, naar aanleiding van een werkbezoek aan Overijssel, samen met de CPN vragen gesteld over de gevolgen voor Kampen van het verdwijnen van de meeste HBO-instellingen uit die stad, als gevolg van alle fusies in het HBO.

Maar daarnaast werden er door de Eerste Kamerfractie ook een aantal keer vragen van meer "landelijke" aard gesteld, al dan niet gezamenlijk met een of meer andere

frakties.

De statenverkiezingen drukten dit jaar een duidelijk stempel op het Eerste Kamerwerk. Er werd door Titia deelgenomen aan de publieke bliciteitskommissie. Er moest opgetreden worden op verschillende perskonferenties en in fora. Er werden interviews weggegeven voor diverse (regionale) bladen en de radio en verder mengde Titia zich in de wat overtrokken rakende discussie over de Eerste Kamer met een artikel in de Open Forumrubriek in de Volkskrant.

Op 18 maart 1987 zijn de nieuwe provinciale staten gekozen. Op grond van de uitslag van deze verkiezingen is aan het eind van deze verslagperiode op 9 juni een nieuwe Eerste Kamer samengesteld. Voor de PSP betekent dit een halvering van haar zeteltal in de Eerste Kamer van twee naar een. Op 22 juni moest afscheid genomen worden van Joop en op 23 juni is Titia als enige PSP-Eerste Kamerlid geïnstalleerd.

Als voorbereiding op de periode waarin we maar één zetel in de Eerste Kamer hebben, werd op 16 juni j.l. op de fractievergadering van de Tweede en Eerste Kamerfractie een door Titia opgesteld werkplan besproken. Dit werkplan bestond uit een overzicht van te ondernemen activiteiten, criteria om tot prioriteiten te komen binnen die activiteiten, gevolgd door een prioriteitenplan.

Joop Vogt en Titia van Leeuwen, oktober 1987.

Fractie Europees Parlement

Dit verslag wordt in de derde kongreskrant afgedrukt.

Partijraad

VERSLAG 1987

De partijraad kan wederom verweten worden dat hij zich niet aan zijn reglementaire taken heeft gehouden. Vorig jaar werd op het kongres de vraag gesteld of de partijraad niet op de stoel van het partijbestuur was gaan zitten, door zelfstandig een deel van de kongresvoorbereiding voor zijn rekening te nemen. Deze vraag is toen door de voorzitter van de partijraad bevestigend beantwoord met de toevoeging dat zulks alleen in zeer uitzonderlijke situaties aanvaardbaar zou zijn en dat van een dergelijke situatie toentertijd sprake was. Dit soort situaties heeft zich in deze verslagperiode niet voorgedaan.

In tegenstelling tot wat in het Huishoudelijk Reglement wordt voorgeschreven heeft de partijraad in de verslagperiode niet het minimum van zes vergaderingen gehaald; hij kwam slechts vier maal bij elkaar, om precies te zijn op 24 januari, 25 april, 27 juni en 26 september. De redenen hiervoor waren grotendeels praktisch, kleinendeels politiek. Om met de laatste te beginnen: de voor maart geplande vergadering ging naar april om dan een partijbestuursvoorstel over de wijze van deelname aan de Eerste-Kamerverkiezingen te kunnen bespreken. Los daarvan, en nu komen we bij de praktische

overwegingen, was de agenda voor de maart-vergadering beslist te mager geweest om de partijraadsleden uit alle hoeken van het land te laten aanrukken. Het partijraadsbestuur, dat met het uitschrijven van de vergaderingen belast is, stelt zich op het standpunt dat de partijraad niet bijeengeroepen dient te worden als dat niet strikt nodig is.

Dit standpunt wordt mede gevoed door de observatie dat de belangstelling voor de partijraad taant. Ook dit jaar kwam het voor dat de april-vergadering (grotendeels) zonder kworum afgewerkt moest worden. Zelfs gewesten die normaal tot de vaste bezoekers gerekend kunnen worden, lieten het soms volledig afweten. Het partijraadsbestuur heeft de gewestbesturen in een brief opgeroepen erop toe te zien dat de afgevaardigden van hun gewest ook inderdaad op de vergaderingen verschijnen. De daaropvolgende vergadering is (dan ook?) redelijk goed bezocht.

De eerste vergadering (24 januari) werd grotendeels besteed aan het afhandelen van zaken die door het kongres aan de partijraad waren gedelegeerd. Voor de details verwijzen wij naar de besluitenlijst die eerder is gepubliceerd. Voor de partijraad was het pikant dat daarbij de beleidsverslagen van twee partijbestuursleden door een aantal leden werden afgekeurd, omdat deze de ingreep van de partijraad in de kongresvoorbereiding niet hadden weten te voorkomen .... Daarnaast werd de door het partijbestuur voorgestelde opzet van de socialisme-diskussie goedgekeurd, zij het daaraan de aanbeveling was gekoppeld bepaalde onderdelen te schrappen, respektievelijk anders in te vullen. Tevens werd een beleidsplan van het partijbestuur goedgekeurd, evenals het samengaan van SVS en WB.

De volgende vergadering (24 april) werd ontsierd door het feit dat er gedurende meer dan de helft van de vergadering geen kworum aanwezig was. Niettemin werd ingestemd met het voor een jaar samen met de PPR uitgeven van de 'De Rode Draad'. De wijze van deelnemen aan de Eerste-Kamerverkiezingen werd goedgekeurd konform het voorstel van het partijbestuur. Het verslag van het kongrespresidium 'Hilversum' werd goedgekeurd, zij het dat een ingreep van het presidium - de hoofdelijke eindstemming over het voorstel tot het voeren van de socialismediskussie - werd afgewezen als zijnde strijdig met het Huishoudelijk Reglement. Van twee partijbestuursleden werd het ontbreken van een beleidsverslag "gekonstateerd".

Op 27 juni vergaderde de partijraad opnieuw. Twee zaken stonden centraal: de kollegedeelname in Leiden en Delft en de voorbereiding van dit kongres. Wat beide Zuidhollandse gemeenten betreft werd er na ampele diskussie besloten om het beleid van het partijbestuur in deze te volgen. Betreurenswaardig was dat de fraktie van een gewest hierin aanleiding zag de vergadering te verlaten. De voorstellen met betrekking tot het kongres werden in grote lijnen overgenomen van het partijbestuur. Vastgesteld werden de voorlopige kongresagenda, de omvang van het partijbestuur (twaalf leden) en een aantal voorstellen om de kongressen wat aan-

trekkelijker te maken. Daarbij kon op welhaast goddelijke bijstand gerekend worden.

Op 26 september was wederom geen kworum aanwezig. Er konden dus geen besluiten genomen worden. Dat was vooral teleurstellend omdat voor deze vergadering op verzoek van partijraadsleden het PSP-standpunt met betrekking tot het houden van referenda geagendeerd was.

Henk Lankhorst Stichting (HLS)

VERSLAG PERIODE 1986-1987

Het HLS-beleid van de afgelopen periode dient voornamelijk te worden gezien als een antwoord op de door de HLS gevoelde gevolgen van de algemene situatie waarin de PSP in deze periode verkeerde (en nog verkeert). Er was een afnemende respons op door ons georganiseerde activiteiten en een afkalving van de vaste kern van ktieve medewerkers. In 1986 beëindigde de NCO de jaarlijkse subsidie voor scholingsactiviteiten, waardoor onze betaalde medewerkster moest worden ontslagen. Een der redenen van de NCO was de versmalling van het draagvlak binnen de partij. De HLS koos voor drie beleidslijnen: verbreding van het draagvlak buiten de PSP, inperking van het werkterrein tot de thematiek van gemeente en ontwikkeling en - tenslotte - visie-ontwikkeling.

Verbreding van het draagvlak

In het najaar van 1985 sprak de HLS zich uit voor het streven naar een "derde wereld-stichting" voor geheel radikaal links (OG 5 okt. 1985). In het voorjaar van 1986 waren er verkennende besprekingen met bestuursleden van PPR en CPN waaruit bleek dat men positief stond tegenover "voorzichtige vingeroefeningen in samenwerking". In mei startte met NCO-subsidie een gezamenlijk projekt over ontwikkeling en gemeentebestuur. Er was voor de leiding een werkgroep van PSP en PPR, de CPN toonde instemming maar was niet in staat om deel te nemen. Het projekt werd afgerond met een studiedag op 13 december te Utrecht. De dag werd goed bezocht, de inhoud verscheen in twee SVS-bulletins, en de resultaten zijn in bredere kring niet onopgemerkt gebleven. De werkgroep voelde zich voldoende bemoedigd om bijeen te blijven om te gaan werken aan een vervolg.

Medio september 1987 is het gezamenlijke steunpunt "Lokaal en internationaal" van start gegaan, bedoeld voor onze raadsleden bij hun werk voor gemeentepolitiek op internationaal terrein. Voor advies, begeleiding en het verschaffen van dokumentatie.

Het lokale nivo

De keuze van het onderwerp - gemeentepolitiek - was geen toevallige. De derde wereld krijgt weer toenemend belangstelling. Deze ligt thans duidelijk op het lokale vlak. De ontwikkelingssamenwerking van rijkswege schijnt voor veel mensen te abstrakt en te ver verwijderd en wij hebben, zoals bekend, gereede twijfels

over de resultaten. Er komen steeds meer initiatieven van mensen die een samenwerking willen aangaan vanuit directe persoonlijke kontakten op het lokale nivo met mensen elders in de wereld. In de vorm van kleinschalige projekten, stedenbanden e.d. Gemeentelijke overheden tonen zich steeds meer bereid om deze activiteiten financiële ruimte te geven. Het steunpunt wil de mensen uit de eigen achterban aansporen en helpen om in de eigen buurt of woonplaats bij dergelijke activiteiten een stimulerende rol te spelen. Wij kunnen vorm geven aan ideeën die haaks staan op het huidige beleid, dat dirigistisch, eenzijdig economisch en grootschalig is. Wij kunnen werken aan nieuwe eigen vormen van ontwikkelingssamenwerking.

Visie-ontwikkeling

Binnen de HLS wordt er steeds discussie gevoerd over de theorie van de relaties met de derde wereld. Door - radikaal - links zijn veel kritische analyses van onderontwikkeling en ontwikkelingshulp gemaakt. Veel derde wereld-ideologie stamt nog uit de hausse van de zestiger jaren en is aan vervanging toe. In de daarop volgende jaren zien we veel trendgevoeligheid met de fluktuaties van de algemene belangstelling voor wisselende thema's en landen (vanuit de luxe van het kunnen kiezen). In de periode 1984-'85 belegde de HLS studiedagen over vrouwenparticipatie n.a.v. de afsluiting van het VN Decennium van de Vrouw te Nairobi. Er is daarbij een visie ontwikkeld die nadruk legt op de open ontmoeting tussen culturen op basis van respect en gelijkwaardigheid en op de onderlingen samenhang van de vele verschillende politieke vraagstukken. (Gelijkheid, Vrede, Ontwikkeling).

Deze visie wil aanzetten geven voor alternatieve antwoorden op het heersende ontwikkelingsdenken en -handelen van het politieke midden in ons land en elders in de rijke landen. Het gemeenteprojekt van 1986 is een volgende stap, gericht op activiteiten op het lokale nivo waarbij een beroep wordt gedaan op de betrokkenheid en de creativiteit van mensen. Het behelst tevens een politieke keuze n.l. voor het recht op zelfbestemming van lokale gemeenschappen. Er is reden voor ongerustheid, want zowel bij ons als elders in de wereld wordt dat recht in ernstige mate bedreigd.

En tenslotte: discussiebijdragen tijdens de studiedag te Utrecht van Antillianen en Arubanen over ontwikkelingsrelaties op lokaal nivo hebben algemeen aandacht getrokken. Zij maakten ons attent op een blinde vlek die wij hebben voor de laatste van onze kolonies.

Door de grote stroom van mensen uit andere culturen dringt de derde wereld in de eigen woonplaats door. De confrontatie kan en moet in een zeer directe sfeer plaatsvinden. En dat is vaak inspirerend en spannend. Medewerking daarbij van migranten is, dat is gebleken, uitermate waardevol.

Perspektief

De inrichting van het steunpunt is een volgende stap in het doen ontstaan en uitgroeien van alternatieve ideeën. Maar vooral ook in de richting van konkrete - politieke - vertaling naar activiteiten en akties. De HLS heeft op

de drie hierboven behandelde beleidspunten niet stilgezeten en enige vorderingen geboekt. Door omstandigheden heeft de HLS, hopelijk tijdelijk, de zo noodzakelijke steun moeten ontberen van de eigen achterban en partij. De verbreding van het draagvlak komt op gang. De HLS kan niet meer een stichting blijven die uitsluitend van de PSP is. De partij zal minder toeschouwer en meer aktief en stimulerend moeten zijn.

Jaap Spelberg, sekretaris HLS, oktober 1987.

Wetenschappelijk Bureau

VERSLAG OKTOBER 1985 - OKTOBER 1987

Algemeen

Bij het begin van de verslagperiode bestond het bestuur van het Wetenschappelijk Bureau uit Wim Combrink, Henk Freie (vice- voorzitter), Herbert Goedings, Gerard Hochstenbach (penningmeester), Henk Hoogen, Frans Janssen (voorzitter), Gerrit Jan Kock, Lambert Meertens, Erik Meijer, Wim van Noort, Ronald Paping, Martin van Rossum, Piet Schram en Jaap Woldendorp. Frans Janssen werd in december '85 als voorzitter opgevolgd door Lieke Thesingh.

De periode 1985-87 was voor het Wetenschappelijk Bureau een periode van inkrimping en organisatorische veranderingen. Er kwam een nauwere samenwerking met de Stichting Vorming en Scholing tot stand. Dit vergde veel tijd en energie van het bestuur. Het aksent kwam meer dan voorheen te liggen bij projekten die moeten uitmonden in konferenties of publikaties. Er werden daarvoor twee werkterreinen afgebakend: vrede/buitenland en sociaal/economisch in brede zin (inklusief energie en milieu). Op beide terreinen wordt gestreefd naar ruimte voor eigen zelfstandig onderzoek, zij het in kortere projekten. Daarnaast heeft het bestuur getracht de externe inkomsten te verhogen. In 1985 lukte dat uiteindelijk wel, in 1986 en 1987 mislukten die pogingen. Het bestuur van het Wetenschappelijk Bureau wordt op dit moment gevormd door: Paul Denekamp, Bop Dijkstra (penningmeester), Jos Eilert (sekretaris), Herbert Goedings, Hans Koot, Joost Lagendijk (voorzitter), Erik Meijer, Nikkel Reinhoud, Ellen Snel, Piet Schram, Lieke Thesingh, Hans Vingerhoeds, Fred de Vries, Jaap Woldendorp en Hanna van Wijngaarden.

Hieronder volgt een overzicht van de activiteiten op deelterreinen.

Vredesvraagstukken

In het najaar van 1985 startte de medewerkster Ine Megens een studie over de interne verhoudingen in het Warschau Pakt. Deze vormt een deelstudie in het kader van het onderzoeksprojekt 'Een uitweg uit het Europees veiligheidsdilemma'. Juni 1986 werd het onderzoek afgesloten met enerzijds een artikel bestemd voor Socialistisch Perspektief en anderzijds een beleidsstuk voor het Partijbestuur. Het artikel voor Socialistisch Perspektief werd door de redactie goedgekeurd, maar uiteindelijk niet gepubliceerd.

Voorjaar 1986 organiseerde het WB een conferentie over 'Ongebondenheid en aktief vredesbeleid'. Na medio 1986

ging de discussie over een alternatief veiligheidsbeleid voor Europa verder in de begeleidingsgroep. Vanuit het projekt werden ook bijdragen geleverd aan deze discussie in Europees verband. Ine organiseerde zowel in 1986 als in 1987 een werkgroep tijdens de END Conventie, nam deel aan een conferentie in Dublin over de aktuele betekenis van neutraliteit en maakt deel uit van een internationale werkgroep die zich bezighoudt met hetzelfde onderwerp. Terwijl de discussie zich dus intensiverde, werd het onderzoek op dit terrein na de reorganisatie echter op de lange baan geschoven.

Ook op het terrein van vredesvraagstukken werd meer aandacht geschonken aan inhoudelijke en organisatorische ondersteuning van themagroepen, het partijbestuur of andere groepen binnen de PSP. Zo werd door Ine Megens veel werk verzet ten behoeve van de Pacifismanifestatie ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de PSP. Van de overige werkzaamheden willen wij de activiteiten op het gebied van vrouwen en het leger noemen. Op verschillende manieren is daar de afgelopen jaren aandacht aan besteed: in lezingen, in artikelen en in akties - buiten PSP verband. Na het Tweede Kamerdebat van januari '87 waarbij het integratiebeleid van de Nederlandse krijgsmacht werd goedgekeurd werden die activiteiten afgesloten. Ter afronding werden twee artikelen over het onderwerp gepubliceerd, waaronder een in 't Kan Anders.

Demokratische elektriciteitsvoorziening

In de zomer van 1985 verscheen het voorontwerp Elektriciteitswet 1986 en later in 1986 de (definitieve) Elektriciteitswet 1987, die overigens nog steeds niet door de Kamer is aangenomen. Door de medewerker Herman Krommendijk aan beide zaken ruime aandacht besteed. In de eindversie van de publikatie, die begin december zal verschijnen, is meer plaats ingeruimd voor beschrijving en kritiek op dit sluitstuk van de reorganisatie in de elektriciteitssektor. Aanvullend werd ook het onderdeel Warmte-Krachtkoppeling verbeterd en het lopende concentratieproces geaktualiseerd.

In oktober 1985 verscheen in de Rode Draad een eerste kritische beschouwing over het nieuwe wetsontwerp. Een tweede artikel, dat tevens inging op de gevolgen voor de distributiebedrijven verscheen in juni van dit jaar in het zelfde blad. Verder werden bijdrages geschreven voor een bundel van het Milieuberaad voor een studiedag en tot tweemaal toe veel tijd gestoken in het organiseren daarvan. Een dag die overigens door gebrek aan belangstelling geen doorgang vond.

Verder bleef belangrijk het adviseren van raads- en statenleden over ontwikkelingen in de elektriciteitssektor. De meeste vragen betroffen fusies en omvormingen tot N.V.'s. Maar ook voor konkrete projekten als warmte-kracht, kerncentrales en kolencentrales (Hemweg/Amsterdam) werd aandacht gevraagd.

Gezien de nieuwe taakstelling binnen het samenwerkingsverband met SVS heeft het taakveld van Herman Krommendijk zich langzaam verbreedt (richting themagroepen activiteiten o.a. Mitek en VoHup) alhoewel de afronding van het lopende onderzoek nog steeds prioriteit had.

Sociaal-ekonomisch

Per 1 december 1985 werd Tjeu van Mierlo benoemd voor een periode van 7 maanden. Hij heeft in die periode meegewerkt aan het herschrijven van de nota 'Met socialistisch elan'. De herziene brochure, getiteld 'Naar socialistische vernieuwing', verscheen in het voorjaar van 1986. De resterende tijd werd door de medewerker gebruikt voor een verkennend onderzoek naar de knelpunten tenaanzien van het werknemerszelfbestuur. Het verslag daarvan verscheen in Socialistisch Perspektief: Werknemerszelfbestuur, tussen deur en drempel. Door de bezuinigingen op het onderzoekswerk van het Wetenschappelijk Bureau kon Tjeu van Mierlo tot onze spijt geen vaste aanstelling als medewerker worden aangeboden. Het sociaal-ekonomische projekt van het WB in deze vorm werd hiermee beëindigd.

Emancipatiewerkster

Het emancipatieprojekt werd per 1 januari 1987 stopgezet omdat de 3-jarige subsidie van het Ministerie van WVC werd beëindigd. Josje Adriaansen werd met ingang van diezelfde datum ontslagen. In Bevrijding nr. 3 van februari 1987 werd een apart katern gewijd aan de resultaten van het emancipatie-projekt. Inmiddels is door de PSP-vrouwen en het bestuur van het WB een nieuwe aanvraag ingediend.

De Rode Draad

Tot 1 oktober 1987 verzorgde Paul Pattijn de eindredactie en de vormgeving van de Rode Draad, een maandblad bestemd voor raads- en statenleden. Sinds enige tijd is De Rode Draad een gezamenlijke uitgave van PSP en PPR. Op dit moment is de LWPW op zoek naar een vervanger voor Paul Pattijn.

Stichting Vorming en Scholing

VERSLAG JANUARI 1986 - OKTOBER 1987

Januari 1986 werd door de partijraad een nieuw SVS-bestuur gekozen bestaande uit: Hans Boer (vz), Jos Eilert (sekr), Bop Dijkstra (penn.), Joost Lagendijk (vice-vz), Wouter Kaal, Hans Koot, Jack Hofman, Ellen Snel, Marja van Charante; in augustus aangevuld met Nikkel Reinhoud. Dit bestuur stond, samen met de medewerkers Ron Leijser (Socialistisch Perspektief, uitgeverij), Leo Platvoet (gemeentepolitiek en organisatie) -en tot 1-4-1986- Karin Spaik (scholing), voor de taak een drastische reorganisatie door te voeren.

In januari 1987 koos de partijraad Joost Lagendijk tot voorzitter van het SVS-bestuur. Hans Boer funktioneerde in de 2de helft van 1986 niet meer en hoewel de SVS nooit van hem een mededeling over het hoe en waarom heeft ontvangen, begrepen wij dat hij volledige prioriteit legde bij zijn Provinciale Statenlidmaatschap van Groningen.

Hoewel al langer plannen bestonden om het werk van het Wetenschappelijk Bureau, Henk Lankhorst Stichting en SVS beter op elkaar af te stemmen, maakte de slechte financiële toestand van de partij een dergelijke reorganisatie urgent. Deze urgentie werd nog vergroot door

de uitslag van de Kamerverkiezingen, waardoor op de overheidssubsidies per 1-1-87 aanzienlijk gekort gaat worden. Bovendien moet rekening gehouden worden met een op handen zijnde herziening van de subsidieregeling die komende jaren haar beslag krijgt, waardoor meer eigen inkomsten uit activiteiten moeten komen.

Nadat de partijraad van juni '86 haar fiat gegeven heeft aan de toen nog vage voorstellen tot reorganisatie, is dit proces met de verkiezing van een nieuw bestuur van SVS en WB voltooid. Het bestuur bestaat uit: Joost Lagendijk (vz), Lieke Thesingh (vice- vz), Jos Eilert (sekr), Bop Dijkstra (penn), Paul Denekamp, Erik Meijer, Piet Schram, Hans Vingerhoeds, Fred de Vries, Jaap Woldenberg, Nikkel Reinhoud, Ellen Snel, Hans Koot, Herbert Goedings en Hannah van Wijngaarden.

Kern van de reorganisatievoorstellen is dat het werk van SVS en WB via een gezamenlijk werkplan zo veel mogelijk op elkaar worden afgestemd. Naast het werk dat gericht wordt op partijondersteuning zal een belangrijk deel van de werktijd worden besteed aan kortlopende projecten. Dat betekent dat de werkzaamheden in taken van ongeveer een half jaar worden opgesplitst, met als afsluiting een publikatie, conferentie of themadag. Daarnaast is het noodzakelijk om tot meer 'fundraising' over te gaan om de begroting sluitend te krijgen. Enerzijds zal dit moeten gebeuren door het aanboren van fondsen die buiten de PSP beschikbaar zijn. Anderzijds zullen de inkomsten moeten komen uit de verkoop van publikaties. Dat betekent een betere opzet van de uitgeverijtaak.

scholingen

Het traditionele scholingswerk in de PSP-afdelingen is nagenoeg tot stilstand gekomen. De verklaring hiervoor is, naast een algemeen heersend gevoel van malaise, dat afdelingsscholingen altijd grotendeels gericht zijn op nieuwe leden. Het uitblijven van nieuwe aanwas van betekenis leidt dan tot een wegwijnen van de scholing. Toch zouden we via dit verslag nog eens willen benadrukken dat de opvang van nieuwe leden -hoe weinig het er ook zijn- uiterst belangrijk is. De ervaring leert dat het huidige afdelingskader versleten raakt. Steeds meer afdelingsbestuurders houden het voor gezien of blijven uitsluitend in functie omdat er geen opvolging is. Aan deze ongewenste situatie kunnen afdelingsbestuurders alleen meer een eind maken door via introductiescholing nieuwe leden bij het afdelingswerk te betrekken. Hiervoor is nog steeds een prima bruikbaar pakket introductiemateriaal beschikbaar en zijn de medewerkers van de SVS bereid hierover te adviseren.

In de verslagperiode werd door de SVS medewerking verleend aan de organisatie van een professioneel opgezette sprekerstraining voor Tweede Kamerfractie-assistenten en partijbestuursleden, die op 19 september 1987 is gehouden. Als vervolg op deze sprekerstraining zal een nieuwe voor afdelingsbestuurders en gemeenteraadsleden worden georganiseerd. Voorts is steun verleend aan de organisatie van een dag van de SEK over de brochure 'Voor socialistische vernieuwing'. Gegeven de drukte die twee verkiezingskampanjes met zich

meebrengen, werd afgezien van het organiseren van eigen themadagen in de eerste helft van 1986.

Socialistisch Perspektief/De Helling

De daling van het aantal abonnees, dat ongeveer gelijke tred houdt met de daling van het aantal PSP-leden, heeft ertoe geleid dat de ondergrens waarbij exploitatie zinvol is (1000 abonnees) nagenoeg bereikt is. Dit noopte redactie en bestuur tot een onderzoek naar andere mogelijkheden. Hiervoor is overleg geopend met de redakties en uitgevers van de eveneens noodlijdende bladen 'Komma' en 'Radikale Notities'. Dat heeft geleid tot een opzet waarbij vanuit de bestaande uitgevers gekomen wordt tot de oprichting van een nieuw, onafhankelijk van de radikaal-linkse partijen opererend, blad. Hiervoor zijn de bestaande bladen in hun huidige vorm opgeheven.

Het nieuwe blad, dat De Helling gaat heten, wordt uitgegeven door de Stichting Tijdschrift voor Linkse Politiek, waarin voor de SVS Joost Lagendijk en Ron Leijser zitting hebben genomen, resp. als voorzitter en 2de secretaris. Er is inmiddels een redactie gevormd die bestaat uit: Frank vd Berg, Marianne vd Boomen, Willem de Bruin, Wout Buitelaar, Florian Diepenbrock, Chris Huinder, Henk Krijnen, Paul Kuypers, Alexander de Roo, Karin Spaik en Jos Vernooij. De voorbereidingen hebben veel meer tijd gevergd dan oorspronkelijk was te voorzien, zodat het eerste nummer van het nieuwe blad begin november verwacht kan worden. Hierdoor is de tijdsperiode dat tussen het laatste nummer van Socialistisch Perspektief en het eerste nummer van De Helling groter geworden dan verwacht en wenselijk is.

Naar de mening van het bestuur van de SVS is de tijd van exclusief aan partijen gebonden theoretische kaderbladen definitief voorbij. Het bestuur juicht het dan ook toe dat in de opzet van het nieuwe blad grote aandacht zal worden besteed aan politieke en kulturele ontwikkelingen in brede zin.

Ondanks bovenstaande ontwikkeling ging in het eerste deel van de verslagperiode het redaktiewerk voor Socialistisch Perspektief gewoon verder. Begin maart 1987 verscheen het 32ste nummer. Daarmee kwam een eind aan Socialistisch Perspektief dat in een krappe 9 jaar 8 jaargangen heeft volgemaakt.

uitgeverij De Bovenbouw

Het opzetten van een uitgeverij (door de SVS 'De Bovenbouw' gedoopt), een van de taken die voortkomt uit de reorganisatie, komt moeizaam van de grond. Er wordt al geruime tijd gewerkt aan enkele uitgaven, maar onvoorziene omstandigheden hebben de datum van publikatie steeds verder in de tijd opgeschoven. Op 15 december 1987 zal verschijnen 'Onstuimig maar Geduldig, interviews en biografische schetsen uit de geschiedenis van de PSP'. Daarnaast zijn een brochure in voorbereiding over racisme en een boekje n.a.v. de manifestatie van 9 mei jl.

Organisatiekommissie (OK)

Begin 1986 is het kaderboek 'Wat feminisering vermag'

verschenen. Dit bevat een praktische uitwerking van besluiten van het feminisme-kongres uit '83 met betrekking tot de organisatie van de PSP. Dit kaderboek is het vijfde en (voorlopig?) laatste deel in de kaderboekenreeks.

De OK heeft zich verder bezig gehouden met discussie over en uitvoeren van maatregelen die de organisatie beter doen passen op een inkrimpende partij. Kleine afdelingen zijn opgeheven, federaties bediscussieerd en onderlinge afstemming van allerlei organen die iets met partij-organisatie te maken hebben is in de maak. Het stage-onderzoek naar het functioneren van het partijbestuur is door Ietje van Poll midden '86 afgerond, waarna zij de resultaten heeft gebruikt voor een doktoraal-skriptie, die in augustus 1987 onder de titel 'partijbestuur en mobiliteit, over de zetelvastheid van (leden van) partijbesturen in de PSP' in augustus 1987 is verschenen. Ietje werkt op dit moment aan een verkorte versie van de 200 blz. tellende skriptie, die tzt als SVS-bulletin zal verschijnen. De OK heeft zich in eind 1986/1987 vooral bezig gehouden met de vervaardiging van het 'Jaarwerkboek 1987'(informatie over alle aspecten van de landelijke PSP voor afdelingsbesturen) en advisering van het partijbestuur over de organisatie van de PSP. Dit advies is als SVS-bulletin onder de titel 'PSP-organisatie in ontwikkeling' verschenen. Over het (konsept-) advies heeft de OK op 30 mei 1987 een slecht - bezochte discussiedag georganiseerd.

De politieke ontwikkelingen in de PSP en radikaal-links bemoeilijken een zinvolle aanpak van organisatorische problemen.

gemeentepolitiek

De commissie die de deelname aan de raadsverkiezingen heeft getoetst aan de door het kongres vastgestelde richtlijnen is vanuit de SVS ondersteund. Op 22 maart 1986 is een matig bezochte dag georganiseerd over kollege-vorming, waarvoor een SVS-Bulletin verschenen is.

Meegewerkt is aan een dag en map over 'Ontwikkelingssamenwerking en gemeentepolitiek' op 13-12-'86, samen met de HLS en PPR. Van deze, zeer goed bezochte, studiedag is een uitgebreid verslag verschenen. Als vervolg van deze dag is 'Lokaal & Internationaal, steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal nivo' tot stand gekomen, dat vanaf september 1987 draait en zich middels een speciaal katern in 'De Rode Draad' heeft gepresenteerd.

In het voorjaar van 1987 is de brochure 'ouder worden: lust of last?' uitgebracht, met daar aan gekoppeld een studiedag, die op 23 mei is gehouden. Brochure en studiedag zijn positief ontvangen; taak voor PB en TKF is om de gestarte discussie over het ouderenbeleid verder te stimuleren en in politieke termen te vertalen.

Meegewerkt is er voorts aan map en discussiedag (28 maart 1987) over het vluchtelingenbeleid.

SVS-Bulletins

Als nieuwe ontwikkeling valt te melden dat sinds voorjaar 1987 het SEK-Bulletin in de reeks SVS-

Bulletins is opgenomen. Het ligt in de bedoeling om zoveel mogelijk landelijk (semi-) intern PSP- drukwerk dat de omvang van cirkulaires te boven gaat, uit te brengen als SVS-Bulletin. Een abonnementen op het SVS-Bulletin zorgt ervoor dat u niets mist: f 44,- voor 10 nummers, overmaken op giro 3481995 tnv SVS/PSP te Amsterdam, o.v.v. abb. SVS-Bulletin.

SVS-Bulletins verschenen in verslagperiode:

- 106 Themdadag kollegevorming
- 107 Argumentenboekje Tweede Kamerverkiezingen '86
- 108 Verslag onderzoek (ex)lidmaatschap
- 109 Denk Mondiaal, Handel Lokaal; naar een nieuwe visie op gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking
- 110 Landbouwpolitiek
- 111 Diskussiemap Vluchtelingenbeleid
- 112 Verslag discussiedag 13-12-1987, Denk Mondiaal, Handel Lokaal
- 113 Jaarwerkboek 1987
- 114 Sociale zekerheid en uitkeringsgerechtigden (SEK)
- 115 PSP-organisatie in ontwikkeling
- 116 Ouder Worden, Last of Lust, (gemeentelijk) ouderenbeleid in discussie
- 117 Positieve Aktie, discussiemap/handreiking
- 118 Tegen disciplineren uitkeringsgerechtigden (SEK)
- 118 Nieuwe technologie en veranderende arbeidsverhoudingen
- 119 Hoe verder na Prinsjesdag?
- 120 Socialisme-diskussie, werkmap
- 122 Aktiepakket, laat de gezondheidszorg niet uithollen!

Verbouwing & Verhuizing

Zoals in het verslag van de partijpenningmeester gemeld, moest voor een deel van het partijgebouw externe huurders worden gezocht. De PSP-activiteiten zijn nu alle op de derde verdieping van het gebouw geconcentreerd. Dit betekende dat de SVS en het WB moesten verhuizen. De verhuizing in juli/augustus 1987 was een nogal ingrijpende gebeurtenis. Naast het opknappen van de nogal vervallen nieuwe ruimten werd het archief drastisch uitgedund.

Terwijl WB en SVS hun ruimten half augustus betrokken, sleept de rest van de verbouwing en verhuizing zich al maanden voort en is het eind hiervan nog steeds niet in zicht. Dit, gevoegd bij de diverse personeelsperikelen, kwam de werksfeer in het partijgebouw niet te goede.

Voorstellen en amendementen

0. Ordevoorstellen

0.1 Veenendaal

Het kongres van de PSP, bijeen in vergadering te Dordrecht op 28-11-87, besluit de geplande discussiebijeenkomsten over een 5-tal 'aktuele thema's' niet door te laten gaan.

Toelichting: Naar onze mening zijn kongressen bedoeld voor besluitvorming en niet voor vrijblijvende discussies. Voor het laatste kunnen discussiedagen worden georganiseerd. Gelet op de ervaring dat een

de uitslag van de Kamerverkiezingen, waardoor op de overheidssubsidies per 1-1-87 aanzienlijk gekort gaat worden. Bovendien moet rekening gehouden worden met een op handen zijnde herziening van de subsidieregeling die komende jaren haar beslag krijgt, waardoor meer eigen inkomsten uit activiteiten moeten komen.

Nadat de partijraad van juni '86 haar fiat gegeven heeft aan de toen nog vage voorstellen tot reorganisatie, is dit proces met de verkiezing van een nieuw bestuur van SVS en WB voltooid. Het bestuur bestaat uit: Joost Lagendijk (vz), Lieke Thesingh (vice- vz), Jos Eilert (sekr), Bop Dijkstra (penn), Paul Denekamp, Erik Meijer, Piet Schram, Hans Vingerhoeds, Fred de Vries, Jaap Woldenberg, Nikkel Reinhoud, Ellen Snel, Hans Koot, Herbert Goedings en Hannah van Wijngaarden.

Kern van de reorganisatievoorstellen is dat het werk van SVS en WB via een gezamenlijk werkplan zo veel mogelijk op elkaar worden afgestemd. Naast het werk dat gericht wordt op partijondersteuning zal een belangrijk deel van de werktijd worden besteed aan kortlopende projecten. Dat betekent dat de werkzaamheden in taken van ongeveer een half jaar worden opgesplitst, met als afsluiting een publikatie, conferentie of themadag. Daarnaast is het noodzakelijk om tot meer 'fundraising' over te gaan om de begroting sluitend te krijgen. Enerzijds zal dit moeten gebeuren door het aanboren van fondsen die buiten de PSP beschikbaar zijn. Anderzijds zullen de inkomsten moeten komen uit de verkoop van publikaties. Dat betekent een betere opzet van de uitgeverijtaak.

scholingen

Het traditionele scholingswerk in de PSP-afdelingen is nagenoeg tot stilstand gekomen. De verklaring hiervoor is, naast een algemeen heersend gevoel van malaise, dat afdelingsscholingen altijd grotendeels gericht zijn op nieuwe leden. Het uitblijven van nieuwe aanwas van betekenis leidt dan tot een wegwijnen van de scholing. Toch zouden we via dit verslag nog eens willen benadrukken dat de opvang van nieuwe leden -hoe weinig het er ook zijn- uiterst belangrijk is. De ervaring leert dat het huidige afdelingskader versleten raakt. Steeds meer afdelingsbestuurders houden het voor gezien of blijven uitsluitend in functie omdat er geen opvolging is. Aan deze ongewenste situatie kunnen afdelingsbestuurders alleen meer een eind maken door via introductiescholing nieuwe leden bij het afdelingswerk te betrekken. Hiervoor is nog steeds een prima bruikbaar pakket introductiemateriaal beschikbaar en zijn de medewerkers van de SVS bereid hierover te adviseren.

In de verslagperiode werd door de SVS medewerking verleend aan de organisatie van een professioneel opgezette sprekerstraining voor Tweede Kamerfractie-assistenten en partijbestuursleden, die op 19 september 1987 is gehouden. Als vervolg op deze sprekerstraining zal een nieuwe voor afdelingsbestuurders en gemeenteraadsleden worden georganiseerd. Voorts is steun verleend aan de organisatie van een dag van de SEK over de brochure 'Voor socialistische vernieuwing'. Gegeven de drukte die twee verkiezingskampanjes met zich

meebrengen, werd afgezien van het organiseren van eigen themadagen in de eerste helft van 1986.

Socialistisch Perspektief/De Helling

De daling van het aantal abonnees, dat ongeveer gelijke tred houdt met de daling van het aantal PSP-leden, heeft ertoe geleid dat de ondergrens waarbij exploitatie zinvol is (1000 abonnees) nagenoeg bereikt is. Dit noopte redactie en bestuur tot een onderzoek naar andere mogelijkheden. Hiervoor is overleg geopend met de redakties en uitgevers van de eveneens noodlijdende bladen 'Komma' en 'Radikale Notities'. Dat heeft geleid tot een opzet waarbij vanuit de bestaande uitgevers gekomen wordt tot de oprichting van een nieuw, onafhankelijk van de radikaal-linkse partijen opererend, blad. Hiervoor zijn de bestaande bladen in hun huidige vorm opgeheven.

Het nieuwe blad, dat De Helling gaat heten, wordt uitgegeven door de Stichting Tijdschrift voor Linkse Politiek, waarin voor de SVS Joost Lagendijk en Ron Leijser zitting hebben genomen, resp. als voorzitter en 2de secretaris. Er is inmiddels een redactie gevormd die bestaat uit: Frank vd Berg, Marianne vd Boomen, Willem de Bruin, Wout Buitelaar, Florian Diepenbrock, Chris Huinder, Henk Krijnen, Paul Kuypers, Alexander de Roo, Karin Spaink en Jos Vernooij. De voorbereidingen hebben veel meer tijd gevegd dan oorspronkelijk was te voorzien, zodat het eerste nummer van het nieuwe blad begin november verwacht kan worden. Hierdoor is de tijdsperiode dat tussen het laatste nummer van Socialistisch Perspektief en het eerste nummer van De Helling groter geworden dan verwacht en wenselijk is.

Naar de mening van het bestuur van de SVS is de tijd van eksklusief aan partijen gebonden theoretische kaderbladen definitief voorbij. Het bestuur juicht het dan ook toe dat in de opzet van het nieuwe blad grote aandacht zal worden besteed aan politieke en kulturele ontwikkelingen in brede zin.

Ondanks bovenstaande ontwikkeling ging in het eerste deel van de verslagperiode het redaktiewerk voor Socialistisch Perspektief gewoon verder. Begin maart 1987 verscheen het 32ste nummer. Daarmee kwam een eind aan Socialistisch Perspektief dat in een krappe 9 jaar 8 jaargangen heeft volgemaakt.

uitgeverij De Bovenbouw

Het opzetten van een uitgeverij (door de SVS 'De Bovenbouw' gedoopt), een van de taken die voortkomt uit de reorganisatie, komt moeizaam van de grond. Er wordt al geruime tijd gewerkt aan enkele uitgaven, maar onvoorziene omstandigheden hebben de datum van publikatie steeds verder in de tijd opgeschoven. Op 15 december 1987 zal verschijnen 'Onstuimig maar Geduldig, interviews en biografische schetsen uit de geschiedenis van de PSP'. Daarnaast zijn een brochure in voorbereiding over racisme en een boekje n.a.v. de manifestatie van 9 mei jl.

Organisatiekommissie (OK)

Begin 1986 is het kaderboek 'Wat feminisering vermag'

verschenen. Dit bevat een praktische uitwerking van besluiten van het feminisme-kongres uit '83 met betrekking tot de organisatie van de PSP. Dit kaderboek is het vijfde en (voorlopig?) laatste deel in de kaderboekenreeks.

De OK heeft zich verder bezig gehouden met discussie over en uitvoeren van maatregelen die de organisatie beter doen passen op een inkrimpende partij. Kleine afdelingen zijn opgeheven, federaties bediscussieerd en onderlinge afstemming van allerlei organen die iets met partij-organisatie te maken hebben is in de maak. Het stage-onderzoek naar het functioneren van het partijbestuur is door Ietje van Poll midden '86 afgerond, waarna zij de resultaten heeft gebruikt voor een doktoraal-skriptie, die in augustus 1987 onder de titel 'partijbestuur en mobiliteit, over de zetelvastheid van (leden van) partijbesturen in de PSP' in augustus 1987 is verschenen. Ietje werkt op dit moment aan een verkorte versie van de 200 blz. tellende skriptie, die tzt als SVS-bulletin zal verschijnen. De OK heeft zich in eind 1986/1987 vooral bezig gehouden met de vervaardiging van het 'Jaarwerkboek 1987' (informatie over alle aspecten van de landelijke PSP voor afdelingsbesturen) en advisering van het partijbestuur over de organisatie van de PSP. Dit advies is als SVS-bulletin onder de titel 'PSP-organisatie in ontwikkeling' verschenen. Over het (konsept-) advies heeft de OK op 30 mei 1987 een - slecht - bezochte discussiedag georganiseerd.

De politieke ontwikkelingen in de PSP en radikaal-links bemoeilijken een zinvolle aanpak van organisatorische problemen.

gemeentepolitiek

De commissie die de deelname aan de raadsverkiezingen heeft getoetst aan de door het kongres vastgestelde richtlijnen is vanuit de SVS ondersteund. Op 22 maart 1986 is een matig bezochte dag georganiseerd over kollege-vorming, waarvoor een SVS-Bulletin verschenen is.

Meegewerkt is aan een dag en map over 'Ontwikkelingssamenwerking en gemeentepolitiek' op 13-12-'86, samen met de HLS en PPR. Van deze, zeer goed bezochte, studiedag is een uitgebreid verslag verschenen. Als vervolg van deze dag is 'Lokaal & Internationaal, steunpunt voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal nivo' tot stand gekomen, dat vanaf september 1987 draait en zich middels een speciaal katern in 'De Rode Draad' heeft gepresenteerd.

In het voorjaar van 1987 is de brochure 'ouder worden: lust of last?' uitgebracht, met daar aan gekoppeld een studiedag, die op 23 mei is gehouden. Brochure en studiedag zijn positief ontvangen; taak voor PB en TKF is om de gestarte discussie over het ouderenbeleid verder te stimuleren en in politieke termen te vertalen.

Meegewerkt is er voorts aan map en discussiedag (28 maart 1987) over het vluchtelingenbeleid.

SVS-Bulletins

Als nieuwe ontwikkeling valt te melden dat sinds voorjaar 1987 het SEK-Bulletin in de reeks SVS-

Bulletins is opgenomen. Het ligt in de bedoeling om zoveel mogelijk landelijk (semi-) intern PSP- drukwerk dat de omvang van cirkulaires te boven gaat, uit te brengen als SVS-Bulletin. Een abonnementen op het SVS-Bulletin zorgt ervoor dat u niets mist: f 44,- voor 10 nummers, overmaken op giro 3481995 tnv SVS/PSP te Amsterdam, o.v.v. abb. SVS-Bulletin.

SVS-Bulletins verschenen in verslagperiode:

- 106 Themdadag kollegevorming
- 107 Argumentenboekje Tweede Kamerverkiezingen '86
- 108 Verslag onderzoek (ex)lidmaatschap
- 109 Denk Mondiaal, Handel Lokaal; naar een nieuwe visie op gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking
- 110 Landbouwpolitiek
- 111 Diskussiemap Vluchtelingenbeleid
- 112 Verslag discussiedag 13-12-1987, Denk Mondiaal, Handel Lokaal
- 113 Jaarwerkboek 1987
- 114 Sociale zekerheid en uitkeringsgerechtigden (SEK)
- 115 PSP-organisatie in ontwikkeling
- 116 Ouder Worden, Last of Lust, (gemeentelijk) ouderbeleid in discussie
- 117 Positieve Aktie, diskussiemap/handreiking
- 118 Tegen disciplineren uitkeringsgerechtigden (SEK)
- 118 Nieuwe technologie en veranderende arbeidsverhoudingen
- 119 Hoe verder na Prinsjesdag?
- 120 Socialisme-diskussie, werkmap
- 122 Aktiepakket, laat de gezondheidszorg niet uithollen!

Verbouwing & Verhuizing

Zoals in het verslag van de partijpenningmeester gemeld, moest voor een deel van het partijgebouw externe huurders worden gezocht. De PSP-activiteiten zijn nu alle op de derde verdieping van het gebouw geconcentreerd. Dit betekende dat de SVS en het WB moesten verhuizen. De verhuizing in juli/augustus 1987 was een nogal ingrijpende gebeurtenis. Naast het opknappen van de nogal vervallen nieuwe ruimten werd het archief drastisch uitgedund.

Terwijl WB en SVS hun ruimten half augustus betrokken, sleept de rest van de verbouwing en verhuizing zich al maanden voort en is het eind hiervan nog steeds niet in zicht. Dit, gevoegd bij de diverse personeelsperikelen, kwam de werksfeer in het partijgebouw niet te goede.

Voorstellen en amendementen

0. Ordevoorstellen

0.1 Veenendaal ❁

Het kongres van de PSP, bijeen in vergadering te Dordrecht op 28-11-87, besluit de geplande discussiebijeenkomsten over een 5-tal 'aktuele thema's' niet door te laten gaan.

Toelichting: Naar onze mening zijn kongressen bedoeld voor besluitvorming en niet voor vrijblijvende discussies. Voor het laatste kunnen discussiedagen worden georganiseerd. Gelet op de ervaring dat een

dellijk te stoppen. Daarop zijn volgens plan onderzoekscommissies aan de slag gegaan. T.a.v. Leiden was de onderzoekscommissie unaniem in haar oordeel en het partijbestuur zich hieraan konformerend. T.a.v. Delft was de onderzoekscommissie verdeeld. De meerderheid van het partijbestuur besloot de situatie in Delft te gedogen. Deze meerderheid wijst ook nu dit voorstel af. Een minderheid van het partijbestuur deelt de argumentatie van Amsterdam Zuid Oost en is voor aanvaarding van deze motie. Zie overigens voor deze zaak de beleidsverslagen van partijbestuur en partijraad.

6. Deelname Europese verkiezingen

6.1 Amsterdam-Zuid-Oost ❦

Voor de inzet bij de onderhandelingen wordt door het partijbestuur een hoofdpuntenprogramma opgesteld dat:

- voldoet aan door het kongres aangenomen standpunten (bijv. verkiezingsprogramma);
- ingaat op het thema EG en Europees Parlement 5 jaar verder;
- verdere invulling geeft aan de platformfunctie;
- in de partij (bijv. in discussiebijeenkomsten) ter discussie wordt gesteld;
- aan de partijraad wordt voorgelegd;

Toelichting: Kongresvoorstel sluit bovengaande niet uit. De formulering van punt 3 kan echter ook duiden op een vervaging van eigen discussie en programma door een individuele inbreng in de tot standkoming van een gezamenlijk programma (met daarna uiteraard een oordeel van partijbestuur en partijraad). Daarom hebben we er behoefte aan om de uitspraak uit de motie toch vast te leggen.

Preadvies: overnemen. Het gaat hier om een nadere uitwerking van punten 3 en 4 van het kongresvoorstel.

6.4 Groningen ❦

blz. 8, kolom 3, regel 11, "samenwerkingsverband ... CPN" vervangen door: "van".

Preadvies: afwijzen. Sluit deelname van andere groepen uit en wij willen deze mogelijkheid niet bij voorbaat blokkeren.

6.11 Amsterdam Oost ❦

Toevoegen na regel 25: "Spreekt als haar mening uit dat dit samenwerkingsverband een verzamelnaam moet krijgen waarin het begrip "links" wel voorkomt en het begrip "groen" niet."

Toelichting: Wij zijn wel voor een verzamelnaam naast de opsomming van de deelnemende partijen, maar de omschrijving "groen progressief" is wellicht goed voor de PPR, maar niet voor PSP en CPN. "Groen" is voor de Nederlandse kiezer het etiket van een strominkje van Roel van Duyn c.s., niet van radikaal-links. PSP, PPR en CPN werken plaatselijk en provinciaal niet samen onder de naam "Groen progressief", maar wel vaak onder de naam "Links Zuid-Holland, Links Rotterdam, Links Watergraafsmeer, Links Akkoord" enz..

Wij vinden het van belang dat het kongres zich hierover uitspreekt, zodat de andere partijen weten dat de PSP hier belang aan hecht.

Preadvies: overnemen. Eens met strekking toelichting

Amsterdam-Oost.

6.13 Veenendaal, Voorne, Westelijke Mijnstreek, Rotterdam ❦

blz. 8, kolom 3, na regel 25 toevoegen:

"5. besluit na overleg met PPR en/of CPN over voortzetting van een gezamenlijke Europese lijst de bindende voorwaarde te stellen dat de betrokken partijen zich bij de aanvang van dit overleg bereid verklaren om na het bereiken van overeenstemming m.b.t. 1989 aansluitend in programmatische besprekingen na te gaan of overeenstemming met betrekking tot een programma van hoofdpunten is te bereiken voor de 2e kamerverkiezingen van 1990.

6. besluit dat, indien het mogelijk blijkt om voor 1990 tot programmatische overeenstemming op hoofdpunten te komen, vervolgens in aansluitende besprekingen zonder voorwaarden vooraf nagegaan dient te worden of een gezamenlijke lijst van PSP, PPR en/of CPN en/of mogelijke anderen gerealiseerd kan worden, waarna het resultaat aan de kongressen van de betrokken partijen ter beoordeling wordt voorgelegd.

7. draagt het partijbestuur op om in bovenstaande zin de besprekingen over de Europese verkiezingen 1989 met de partners in het G.P.A. te voeren."

Toelichting Westelijke Mijnstreek: De ledenvergadering van de PSP Westelijke Mijnstreek wil met (mede)indiening van dit voorstel bereiken dat binnen de PPR een debat plaatsvindt over de vraag hoe radikaal links het beste deel kan nemen aan de Tweede Kamerverkiezingen in 1990. Voorkomen moet worden dat de PPR op 21 november een besluit neemt tot zelfstandige deelname, zonder dat wordt nagegaan of in 1990 niet op grond van programmatische overeenstemming op hoofdpunten met een gezamenlijke radikaal-linkse lijst uitgekomen kan worden. Onze afdeling roept PSP-afdelingen op om in de week voor 21 november plaatselijke PPR-afdelingen te benaderen met het verzoek de door ons gewenste discussie op hun kongres te voeren. Laten we dit nu na, dan zal het tot 1994 duren eer er op landelijk nivo samengewerkt kan worden. Of de kiezers dit "oeverloos getreuzel" waarderen, betwijfelen we.

Enige samenhang tussen de deelname aan de Europese Verkiezingen in 1989 en aan de Kamerverkiezingen in 1990 lijkt ons gewenst.

Preadvies: afwijzen. Oneigenlijke manier om samenwerking voor Tweede Kamerlijst te regelen, met passeren van de discussie in de PSP daarover.

7. Organisatievoorstellen

7.a Partijraad

7.a.1 Bussum ❦

Nieuw voorstel:

Het kongres, bijeen op 28 november 1987, overwegende dat:

- de verhoudingen binnen de partijraad niet met die binnen het kongres overeenkomen;
- het, gezien o.m. het hoogdrempelig karakter van dit orgaan, niet te verwachten is dat in deze situatie

verbetering zal optreden;

- het onwenselijk is dat een vrij willekeurig samengesteld orgaan binnen de PSP zulke belangrijke beslissingen moet nemen;

- de partijraad in de praktijk steeds minder vaak bijeenkomt;

- de organisatie van de PSP zo overzichtelijk, plat en democratisch mogelijk moet zijn;

besluit:

- het partijbestuur en partijraadsbestuur van de PSP op te dragen een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om de partijraad op te heffen en de taken van dit orgaan elders binnen de PSP onder te brengen;

- op basis van een rapportage op het najaarskongres 1988 een definitieve beslissing te nemen over het voortbestaan van de partijraad.

Toelichting: het functioneren van de partijraad baart al enige tijd grote zorgen, niet alleen vanwege de representativiteit, maar ook omdat deze steeds onregelmatiger bijeenkomt (enige tijd geleden was zelfs het kworum niet aanwezig). Bussum denkt niet dat de beide voorliggende voorstellen tot een wezenlijke verbetering zullen leiden. Voorgesteld wordt namelijk om alleen in de wijze van verkiezing van pr-leden verandering aan te brengen. Daarmee is het probleem van de tussentijdse terugkoppeling naar de gewesten (of afdelingen) niet opgelost. Deze ontbreekt op dit moment vrijwel geheel. De pr-leden blijven opereren als individuen en niet als afgevaardigden. Daarnaast is de partijraad voor zeer veel leden een onaantrekkelijk orgaan. Als er al genoeg kandidaten gevonden kunnen worden om alle plaatsen te bezetten, hetgeen betwijfeld mag worden, zal dit toch nooit echt representatief kunnen zijn.

Gezien de aard van de beslissingen die in de partijraad genomen kunnen worden, vraagt Bussum zich sterk af of het verantwoord is dit orgaan in de huidige omstandigheden te laten voortbestaan. De PSP zou de durf moeten kunnen opbrengen om organen die in andere tijden opgericht zijn om het (democratisch) functioneren van de partij te versterken, op een gegeven moment ook weer af te schaffen wanneer het niet langer blijkt te werken. Nieuwe tijden, nieuwe ideeën, nieuwe organisatievormen. Het klinkt modieus, geven we toe, maar daarom is het niet minder waar. Een plattere, overzichtelijkere organisatievorm kan de partij alleen maar ten goede komen. Dan is het de vraag of de huidige taken van de partijraad elders ondergebracht kunnen worden. Dat moet serieus onderzocht worden, maar een beetje creatief nadenken doet wonderen. Bijvoorbeeld: als beroepsinstantie wordt een special commissie van wijze mannen en vrouwen geïnstalleerd. Mensen die over de nodige ervaring beschikken, de partij kennen en die geen andere functies bekleden die een onafhankelijk oordeel over conflicten in de weg kunnen staan.

Nog een voorbeeld: op het kongres worden kollektieve beleidsverslagen behandeld (dus van het gehele partijbestuur, frakties e.d.). We ons af of het wel zo nodig is om individuele beleidsverslagen officieel te bespreken en goed te keuren (iets dat nu altijd in de partijraad moet gebeuren). Wij vinden het geen rare gedachte dat (bestuurs)organen als geheel voor het gevoerde beleid verantwoordelijk worden gesteld. Individuele be-

leidsverslagen kunnen, indien daar behoefte aan is, op themadagen e.d. besproken worden. Maar dan is het een vrijblijvende, informatieve discussie. In feite is dat nu ook al het geval, omdat de partijraad toch geen representatief orgaan genoemd kan worden.

Preadvies: afwijzen. Kongressen komen te weinig bijeen om tussentijds alles over te laten aan een partijbestuur. Een partijraad als ledenvertegenwoordigend lichaam blijft ondanks alles noodzakelijk om een partijbestuur te controleren op de uitvoering van kongresbesluiten en om de uitwerking in werkplannen te kunnen beoordelen. Afschaffing van de partijraad zou ook tot gevolg hebben dat het kongres over veel meer zaken zich zou moeten uitspreken, over de uitwerking en details. Het kongres dient zich te beperken tot de grote lijnen. Samensmelting van partijbestuur en partijraad zou moeten inhouden dat er een representatief samengesteld bestuur ontstaat. Te verkiezen is een "programbestuur" dat in het kader van door de ledenvertegenwoordigende organen (kongres en partijraad) vastgestelde beleidsrichting aan de slag gaat, in plaats van een "afspiegelingsbestuur", dat wellicht nog eens in het klein met elkaar in de haren moet om tot besluiten te komen, laat staan uitvoering.

7.a.10 Veenendaal ❁

Na regel 37 toevoegen: "Teneinde een politiek representatieve samenstelling te kunnen krijgen zal het kiessysteem laagdrempelig moeten zijn."

Toelichting: Het handhaven van de gewestelijke indeling kan naar onze mening gekoppeld worden aan een z.g. "laagdrempelig kiessysteem", waarvan de essentie is dat de verhouding tussen meerderheden en minderheden binnen een gewest in de partijraadsafvaardiging tot uitdrukking kan komen.

Preadvies: overnemen. Het komend partijbestuur zal dat dan moeten bedenken. Het is niet eenvoudig daar een vorm voor te vinden, die niet tegelijkertijd weer andere nadelen heeft. Het kan zich hierover laten adviseren door de Organisatiecommissie.

7.a.12 Groningen

Het kongres van de PSP, bijeen op 28-11-87 in Dordrecht,

besprekende organisatievoorstellen, de partijraad, stemt in met de konklusie van het partijbestuur, dat "de verhoudingen binnen de partijraad niet overeenkomen met die binnen het kongres", stemt tevens in met de konklusie, dat met name kleine afdelingen overvleugeld worden door de grote afdelingen in het gewest, overwegende, dat beide voorstellen uit het partijbestuur dit probleem onvoldoende ondervangen, stelt de volgende oplossing voor:

het huishoudelijk reglement zodanig te wijzigen, dat bij schriftelijke stemmingen op de gewestvergaderingen niet het aantal leden per afdeling bepalend is, maar het aantal afgevaardigden, aanwezig op de vergadering.

Preadvies: afwijzen. Dit verstoort de representativiteit. Bij kleine afdelingen ligt het opkomstpercentage veel hoger. Daardoor ontstaan er ook extra grote verschillen tussen kongres en partijraad.

7.b Kwotering

7.b.1 Amsterdam-Jordaan 兼

Het kongres van de PSP, bijeen op 28-1-87 in Dordrecht, besluit alle voorstellen betreffende kwotering niet te behandelen en het partijbestuur te vragen andere voorstellen te doen om meer vrouwen in gekozen functies te krijgen.

Toelichting: Zonder de dreiging van het vakant laten van functies is een kwoteringsregel weinig meer dan een mooi voornemen. Als partij hebben we dringender zaken te doen als mooie voornemens te formuleren en kunnen we het ons niet permitteren om deze reden functies onbezet te laten.

Preadvies: afwijzen. Degenen die dit amendement onderschrijven moeten gewoon tegen de kwoteringsvoorstellen stemmen.

7.b.2 Groningen 兼

Het kongres van de PSP, bijeen op 28 november 1987 te Dordrecht,

konstateert, dat er uitgebreid onderzoek is gedaan naar de positie en deelname van vrouwen in de PSP; konstateert vervolgens dat er een kaderboek "Wat feminisering vermag" is uitgebracht; konstateert ook, dat dit onderzoek en deze aanbevelingen onvoldoende zoden aan de dijk hebben gezet; is van mening, dat dit in de partijbestuursvoorstellen onvoldoende wordt verklaard;

geeft het partijbestuur opdracht een positief actieplan aan de partijraad voor te leggen, waarbij worden betrokken de ervaringen van vrouwen, die recent uit PSP-organen vertrokken zijn.

Preadvies: afwijzen. Omdat tot feminisering van de PSP-organisatie al eerder is besloten en er sindsdien nauwelijks iets is bereikt is er geen duidelijker verklaring te geven dan dat er kennelijk aan andere zaken prioriteit wordt gegeven. Dus wordt het hoog tijd dat de deelname van vrouwen aan besturen wordt versterkt, om invloed op de feminisering te krijgen. Met een kwoteringsregeling dwing je dat af. Anders gebeurt er niets...

7.b.9 Groningen 兼

blz. 10, kolom 2 toevoegen aan het eind van zowel variant A1 als B1: De kwoteringsregeling wordt tevens toegepast op de onderdelen van het partijbestuur te weten de voorzittersfuncties; deze worden in duo-baan uitgeoefend; en de samenstelling van het dagelijks bestuur. **Toelichting:** voor vrouwen is niet alleen het doe-werk goed genoeg. Het denkwerk mag ook wel eens aan vrouwen worden uitbesteed. Een duo-baan voor deze functies kan hiertoe een hulpmiddel zijn.

Preadvies: afwijzen, zie 7.b.9'.

7.b.9' Partijbestuur 兼

Toevoegen bij A1 en B1: In het geval dat een bestuursorgaan een dagelijks bestuur kent, is de kwoteringsregeling ook afzonderlijk voor het dagelijks bestuur van toepassing.

7.b.11 Bussum 兼

blz. 10, kolom 2 schrappen in voorstel B3 "Het moet dan wel gaan .... t/m ...zwaarwegende nadelen heeft".

Toelichting: wat zijn functies waarvan niet vervulling zwaarwegende nadelen heeft? Een dergelijke opmerking leidt tot oeverloze discussies en is niet werkbaar. Ons inziens zijn alle functies zwaarwegend. Hou het dus maar simpel en stel gewoon voor om een afwijking mogelijk te maken.

Preadvies: afwijzen. Wat "zwaarwegend" is, zal in de praktijk door het bevoegd orgaan moeten worden bepaald. Zo zullen in afdelingsbesturen eerder functies opengelaten worden als in het landelijk partijbestuur.

7.b.12 Amsterdam-Zuid-Oost 兼

blz. 10, kolom 2 in variant A3 "voorlopig onbezet blijven" vervangen door:

"als vakatures ter vervulling open blijven staan, maar voorlopig door een man vervuld kunnen worden. Bij het niet halen van de kwoteringsregeling gelden alle betreffende functies (uit dat orgaan of het betreffende bestand) als interim."

Toelichting: we willen graag een werkbaar model voor invoering en voor toepassing in krisistijd. Uiteraard willen wij ook volledige toepassing, daarom blijft de eerste zin uit 3 ook staan. We volgen hierbij de redenering dat een bestuur dat politiek niet voldoende gesteund is, zelf gaat functioneren alsof het wordt vervangen door een interimbestuur. Dat geeft dan ook precies aan wat de stand van zaken is.

Preadvies: afwijzen, zie 7.b.13.

7.b.13 Groningen 兼

blz. 10, kolom 2 toevoegen aan het eind van variant B3: "Deze functies krijgen een interimstatus. Dat wil zeggen: er blijft actief naar vrouwen gezocht worden, die alsnog in deze functies verkozen kunnen worden."

Preadvies: afwijzen. Hou de druk er maar op, niets interim, half, of tijdelijk. Willen die mannen zo graag, dan kunnen ze de noodzakelijke werkzaamheden ook als niet-bestuurslid doen. De opengehouden functies krijgen dus steeds weer de aandacht. Denk aan functies als algemeen lid, redakteur afdelingsblad, scholingssecretaris, etc..

7.b.17 Alkmaar (minderheid) 兼

Als nieuwe variant aan pag. 10 toevoegen: "Voor alle te verkiezen bestuurlijke organen geldt met ingang van 28 november 1987 de volgende stemprocedure ter bevordering van positieve actie:

Na kandidaatstelling van vrouwen voor een functie wordt bij de verkiezing eerst gekozen uit de een of meer vrouwelijke kandidaten. De kandidaat die meer dan 50% van de stemmen haalt, is gekozen. Als na een of meer rondes geen van de vrouwelijke kandidaten meer dan 50% heeft gehaald, kunnen mannelijke kandidaten meedoen met de daaropvolgende rondes.

Toelichting: op deze manier wordt altijd bij voldoende geschiktheid een vrouw gekozen en dan is geen kwoteringsregeling nodig.

Preadvies: afwijzen. Dit zou wel een uitvoeringsvoorstel van variant A of B kunnen zijn.

8. Begroting

8.1 Amsterdam-Noord

Het kongres van de PSP, bijeen op 28-11-87 in Dordrecht, overwegende dat een beoordeling van een begroting alleen dan afgewogen plaats kan vinden, indien een toelichting op de afzonderlijke begrotingsposten verschaft wordt,

constaterende dat een postgewijze toelichting op de begroting ontbreekt,

spreekt als haar mening uit dat een afgewogen begrotingsbehandeling thans niet plaats kan vinden,

draagt het partijbestuur op zo spoedig mogelijk een postgewijze toelichting te vervaardigen en besluitvorming over de begroting plaats te laten vinden nadat de toelichting door het kongres kan worden behandeld, doch uiterlijk binnen drie maanden na heden.

Preadvies: afwijzen. A'dam-Noord vraagt om een extra kongres binnen drie maanden. Postgewijze toelichting is niet gebruikelijk in de kongresstukken. Bij de stukken voor de afgevaardigden komt nog extra toelichting. In het algemeen is de toelichting uitvoeriger dan vroeger gebruikelijk was.

8.2 Zoetermeer

blz. 11: post 10 van Uitgaven (partijbladen netto) te verhogen van fl. 78.000 tot fl. 80.000. Het verschil komt ten laste van het tekort.

Toelichting: Nu Bevrijding het enige PSP-orgaan is dat nog aan alle leden wordt toegezonden is bezuiniging op deze post ongewenst. Bovendien staat bezuinigen op het blad Bevrijding ons inziens haaks op de hogere prioriteit die elders in de begroting terecht aan propaganda wordt gegeven. Bevrijding kan in een beleid gericht op meer propaganda voor de PSP een uiterst nuttige functie vervullen. Er van uitgaande dat een ruimer propagandabeleid bij kan dragen aan enige groei van het ledenbestand, zal het tekort op de begroting door dit amendement wellicht gunstiger uitvallen.

Preadvies: afwijzen. Bij deze post gaat het niet om een bezuiniging maar om een aanpassing van de kosten aan de dalende oplaag van Bevrijding.

9. Partijbestuurssamenstelling

9.2 Alkmaar, Rotterdam

Het 46ste KONGRES van de PSP, bijeen op 28 november 1987 te Dordrecht, overwegende dat:

A. het partijbestuur de politieke verantwoordelijkheid draagt voor de inzet en betrokkenheid van de PSP, het ontwikkelen van standpunten, het doen van uitspraken en het voeren van actie op de diverse gebieden van politieke activiteit door de PSP;

B. deze verantwoordelijkheid zich uitstrekt tot de werkzaamheden van de landelijke themawerkgroepen;

C. daartoe in het partijbestuur politiek sekretarissen belast zijn met het voeren van beleid, het onderhouden van contacten met andere partijen en groeperingen en met het voorzitterschap van de landelijke themamerkgroep(en) op het gebied waarvoor zij gekozen zijn;

D. bij de aangekondigde functies voor het op dit kongres te verkiezen partijbestuur de politiek sekretarissen op niet onbelangrijke werkgebieden van de PSP ontbreken, terwijl er wel degelijk op deze gebieden grote inzet van PSP-leden bestaat en politiek beleid onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur wenselijk blijft;

besluit:

E. aan de partijbestuursformatie, zoals deze op dit kongres verkiesbaar is gesteld, de volgende functies toe te voegen:

a. politiek sekretaris justitie, politie, racismebestrijding en migrantenbeleid;

b. politiek sekretaris milieu, technologie, energievoorziening, volkshuisvesting en planologie;

c. politiek sekretaris onderwijs, welzijn en gezondheidszorg;

F. ten aanzien van de verkiezing van deze leden de voorgeschreven procedures en termijnen in acht te nemen;

G. het partijbestuur op te dragen bij eerste gelegenheid in Bevrijding de afdelingen en autonome groepen uit te nodigen kandidaten te stellen;

H. de partijraad te machtigen uit de door afdelingen, autonome groepen en/of partijbestuur gestelde kandidaten bovengenoemde partijbestuursleden te kiezen.

Toelichting: Het is geen slechte zaak als het partijbestuur nadrukkelijker een bestuurlijk coördinerende rol ten aanzien van alle partijinstanties gaat vervullen. In een goed geregelde samenwerking valt er meer te delegeren. En voor een goed functioneren van een partijbestuur is een meer slagvaardige, doelgerichte en doelmatige aanpak zeker nodig. Maar... in de eerste plaats gaat het om een politiek beleid! Daarom gaat het niet aan om politiek sekretariaten buiten de deur te zetten en zo het partijbestuur in staat te stellen zich te onttrekken van haar politieke verantwoordelijkheid. Dat gaat richting zakenkabinet, waar onze politieke inzet koopwaar in het bestuurlijke management is geworden. Voor een goedijk verlangde speciale aandacht aan racismebestrijding te geven? Degraderen we onze goede contacten in de milieu- en anti-kernenergiebeweging? En is er soms niets loos in de gezondheidszorg? Met drie functies erbij kan voorkomen worden dat een behoorlijk deel van ons politieke werkveld buiten beeld geraakt en verwaarloost. Is het niet slechts een slag in de lucht dat zo'n klein partijbestuur nodig is voor een beter functioneren? Een 15 leden tellend PB zal zeker niet te groot zijn!

Partijbestuursleden behoren door het kongres gekozen te worden, dat verschaft hen het meest democratische mandaat. Echter, als het kongres over zou gaan tot verkiezing van door haarzelf toegevoegde functies, zou dat inhouden dat daarvoor niet op een normale wijze kandidaten gesteld kunnen zijn. Doorgaans besluit het kongres de partijraad te machtigen in vakatures in het partijbestuur te voorzien. Van die mogelijkheid wordt nu ook gebruik gemaakt, waardoor de normale kandidaatstelling kan plaatsvinden. Terecht dat het Huishoudelijk Reglement het besluiten tot verkiezing van functies welke niet van tevoren 'opengesteld' zijn (middels besluit partijraad op voorstel partijbestuur), bemoeilijkt door een twee-derde meerderheid te verlangen. Vergelijk het toevoegen van een agendapunt door

het Kongres, in welk geval afdelingen zich niet hebben kunnen voorbereiden. De in G. en H. aangegeven procedure om tot vervulling van de toegevoegde functies te komen, komt aan dat bezwaar volledig tegemoet. Daardoor kan dit besluit door een gewone kongresmeerderheid genomen worden en wordt de mogelijkheid voorkomen dat materieel de wens van een kongresmeerderheid geblokkeerd wordt.

Preadvies helpt partijbestuur: overnemen. Akkoord met toelichting bij voorstel.

Preadvies andere helpt partijbestuur: afwijzen. In de samenstelling van het partijbestuur zoals de partijraad deze heeft vastgesteld zijn een aantal politiek-sekretarissen opgenomen: voor vredesvraagstukken, buitenland en sociaal-ekonomisch. Zo'n kleiner partijbestuur zal gemakkelijker kunnen werken, maar hoeft geenszins tot een minder politiek bestuur te leiden. In een politieke partij hebben ook funktionarissen als voorzitter, penningmeester, sekretaris een politieke visie en een politieke inbreng in het bestuur. De band met de themagroepen verandert wel, maar wordt niet doorgesneden. Veel vaker zal het in de nieuwe situatie moeten gebeuren dat een themawerkgroep een uitgewerkt voorstel ter diskussie voorlegt aan partijbestuur (en eventueel partijraad) dan dat dit afgelopen jaren is gebeurd. Bij deze werkwijze wordt de inbreng van een themagroep juist herkenbaarder dan dat tot nu toe was. Voor het contact met themagroepen is de functie 'algemeen politiek sekretaris' in het partijbestuur opgenomen. Binnen het Wetenschappelijk Buro komt er een overleg van (koordinatoren van) themawerkgroepen. Tot slot is het ook volgens bovenstaand voorstel zo dat veel themawerkgroepen geen eigen politiek-sekretaris in het partijbestuur hebben.

10. Verkiezing diverse besturen

10.1 Zoetermeer 𐀀

De verkiezing van de besturen van WB, SVS en HLS, en van de kaskontrolekommissie en beheerskommissie Fonds Bijzondere Uitgaven delegeren aan partijraad.

Preadvies: overnemen.

Beleidsvoornemens

Algemeen voorzitter

Saar Boerlage: 55 jaar oud, universitair docente in zowel stadsgeografie als vrouwenstudies. Grote belangstelling voor toekomstonderzoek. Zat ooit o.a. in het bestuur van de afdeling Amsterdam en in de gemeenteraad. Was en is actief in Amsterdamse en universitaire komite's en heeft ervaring als voorzitter van verenigingen, komite's, congressen etc. En is desondanks nog redelijk gezond. "De functie van algemeen voorzitter van de PSP lijkt mij een boeiende uitdaging. De linkse partijen hebben m.i. de laatste tijd te weinig oorspronkelijke en wervende ideeën ontwikkeld. Met name het debat over de (toekomstige) samenleving zou ik willen bevorderen. Zowel in- als buiten de partij.

Binnekort ga ik in de "VUT". Maar vergis je niet.

Ik blijf de scenario-studiegroep van 'vrouw en werk'

trekken en ook het volkshuisvestingsbeleid in Amsterdam blijf ik kritisch volgen.

Hoewel ik sinds mijn jeugd geïnteresseerd ben in de pacifistisch-socialistische politiek, en ik op diverse plaatsen mij ook zeer heb ingezet, ben ik in de interne PSP-aangelegenheden niet ingevoerd. Het kan een voordeel zijn om bijv. de laatste partijstrubbelingen nauwelijks te kennen, maar slecht ingevoerd te zijn is zeker ook een nadeel...."

Marko Mazeland: 34 jaar. Informatikus. Lid sinds 1971. Huidige functie in PSP: algemeen voorzitter.

Mede namens Henk Branderhorst: "De komende twee jaar kunnen voor de PSP wel eens heel cruciaal zijn: weten we te ontsnappen aan de doem om een getuigenispartij te zijn, die met het ene (?) vaste zeteltje in de Kamer en een minimum aan activiteiten in het land tot het vaste marginale politieke meubilair behoort, of komen we weer terug als creatieve, stimulerende en vooral aktiverende pacifistisch socialistische partij, die ook in de veranderde maatschappelijke en politieke verhoudingen opnieuw een plaats weet te vinden? Voor dat laatste willen we ons weer een bestuursperiode inzetten, omdat we daar niet alleen de noodzaak, maar ook de mogelijkheid toe zien.

In onze ogen heeft de partij nu behoefte aan een op de politiek van vandaag en morgen reagerend en anticiperend partijbestuur, dat zoveel mogelijk als team opereert. Klein en slagvaardig, en in staat en bereid veel zaken te delegeren aan andere groepen in de partij.

Het zou mooi zijn als er een partijbestuur gekozen wordt, waarvan bij voorbaat vaststaat dat het als zo'n team wil opereren, los van de politieke of praktische verschillen van inzicht. Een team, dat het leiden van de partij voorop stelt, en niet ieders eigen gelijk."

Vice-voorzitter

Henk Branderhorst: 48 jaar. Statenlid in Utrecht. Huidige functie in PSP: hoofdredakteur Bevrijding. Zie verder bij Marko Mazeland (zie boven).

Algemeen sekretaris

Ietje van Poll: Lid sinds 1978. Functies: lid Organisatiekommissie, sinds kort gewestbestuurslid en partijraadslid. Vroegere functies: afdelingssekretaris, stagiaire bij de SVS. Opleiding: sociologie, op het ogenblik werkloos.

"Als stagiaire bij SVS heb ik een onderzoek uitgevoerd naar het funktioneren van het PB in de afgelopen jaren. Daarbij bleek dat er nogal wat te verbeteren valt en ik ben graag bereid daar ook zelf aan bij te dragen. Mede op basis van mijn onderzoeksresultaten ben ik tot de volgende beleidsvoornemens gekomen:

Het gaat er natuurlijk om dat de PSP politiek het nodige presteert, dat er 'output' is. Daarvoor is het een belangrijke vereiste dat het partijbestuur in haar werkwijze en werkorganisatie efficiënt en doeltreffend opereert. Daarom zal ik bijvoorbeeld veel aandacht geven aan een goede doorstroming van informatie in PB en in de partij.

Ik wil graag zorgen voor een goed overleg met de medewerkers van het partijburo en met de straks aan te stellen koördinator. Ik wil ook bijdragen aan een goede sfeer in het partijbestuur, zodat daar ook vrouwen zich meer thuis voelen. Ik ben voorstander van een kleiner partijbestuur: de politieke inhoud moet voorop blijven staan, maar niet ten koste van de organisatie. Verder ben ik voorstander van de kwoteringsregeling."

Paul Denekamp: 36 jaar, politikoloog, baanloos met proefschriftplannen, medeschrijver van onstuimig maar geduldig, verder lid van de VOHUP en werkgroep wonen van het Links Akkoord. van 84 tot 87 provinciaal statenlid en nu van de pwg. Buiten de partij lid van de FNV-werkgroep Zuid-Afrika. In het huidige partijbestuur algemeen sekretaris.

"Het zoveel mogelijk zonder frustraties laten verlopen van de partijactiviteiten. Met het goed regelen van postverzendingen, brieven sturen en stukken doorgeven kan een sekretaris daaraan veel bijdragen. Met andere woorden kommunikatiekkanalen openen en open houden in de partij. Verder hoop ik met de nieuwe medewerkster partijopbouw te kunnen werken aan een betere werkatmosfeer op het partijburo en een groter rendement van de daar werkende mensen. Daarnaast zal ik binnen en buiten het partijbestuur me blijven inzetten voor een bundeling van radikaal-links, op weg naar onze laatste kans in 1990."

Algemeen penningmeester

Rob Steinbuch: Lid partijbestuur 1973-1981 (van 1975-1979 alg.peningmeester) en weer sinds 1985, en van 1974 tot 1978 statenlid in Utrecht.

"De activiteiten van onze partij zijn op dit moment nogal bescheiden van omvang. Ik verwacht echter voor de komende jaren een geleidelijke opleving, voorlopig zonder snelle groei van het ledental.

Meer activiteiten vraagt enerzijds om meer financiële middelen, maar anderzijds zullen ook onze leden een grotere bereidheid hebben om meer af te dragen aan een partij die politiek goed werk aflevert. Fondswerving zal dan belangrijk gaan worden- aangenomen dat mijn verwachting uitkomt. Daarbij moet de kas goed worden 'bewaakt', d.w.z. dat we kritisch moeten blijven in ons uitgavenbeleid. Ik zou graag zien dat onze financiële reserves weer wat konden toenemen; wie weet.. kunnen we dan weer een nieuw partijgebouw kopen. Aan dit alles zou ik graag als algemeen penningmeester een bijdrage willen geven. Daarnaast zal ik mij als db-lid inzetten om de goede verhouding met het buro-personeel te herstellen."

Algemeen propagandist

Evert de Vos en Kees Neefjes (duo):

Evert de Vos: Medewerker persburo JOTA, sekretaris JUPOL huidige partijbestuur, lid PSPjg/PSJG bestuurskollektief (82/87), redaktielid Rampspoed, lid ledenvergadering M50, actief geweest in tal van actiegroepen op het gebied van anti-militarisme, AKB, kraken en werklozenstrijd.

Kees Neefjes: onderwijzer (tot 1982), student politikologie (hoofdvakken: politiek gedrag van grote groepen en politieke theorie en de moderne staat), AKB basisgroep Alkmaar (tot 1982), speler politieke theatergroep Kunst naar Kracht, lid redactie Discorsi, regisseur amateur theatergroepen.

"Waarom als duo? We denken dat deze gekombineerde functie erg zwaar is, terwijl daarentegen de taken goed te verdelen zijn. Het duo-schap bevordert volgens ons ook de creativiteit, doordat je veel met elkaar kunt doorspreken en zo op de meest vreemde ideeën kunt komen. We willen zorg dragen voor een betere coördinatie tussen propaganda, radio en tv, Wetenschappelijk Buro en Stichting Vorming en Scholing. In onze visie wordt voor een bepaalde periode bepaald rond welke thema's de PSP zich gaat profileren en welk 'image' we op het publiek willen overbrengen. We zijn ook van plan het door de KRIK ontwikkelde doelgroepen-beleid verder uit te bouwen, een propagandabeleid waarbij het potentiële PSP-publiek niet als een eenvormig geheel wordt gezien, maar verscheidene groepen een verschillende benadering benodigen."

Algemeen propagandist

Bart Groeneveld: Opleiding: atheneum, rechten, applicatie journalistiek, applicatie marketing. Werk: medewerker Rechtskundige dienst FNV (1981-1986), medewerker ledenwerving en publiciteit Nederlandse Vereniging van Journalisten (1986-1987), thans werkzaam als journalist en publicist, alsmede als pr-advisor non profit-organisaties. Functies: stadsdeelraadslid (1981-1986), afdelingsbestuurder Amsterdam Noord (1980-1987), sekretaris Federatie Amsterdam (1986-1987), buiten de PSP bestuursfuncties in cultureel en sociaal-ekonomisch leven.

"Vorm, inhoud en presentatie bepalen de kwaliteit van de PSP als politieke partij en als vereniging, waarbinnen leden zich thuisvoelen. Vorm, inhoud en presentatie dienen daarom uitmuntend te zijn. Van een algemeen propagandist, tevens verantwoordelijk voor radio- en televisieuitzendingen, mag dan verwacht worden, dat hij of zij zich optimaal en effectief bezighoudt met deze drie bestaansvoorwaarden.

Daarom wil ik allereerst, samen met andere bestuursleden, werken aan een imago van de PSP als een slagvaardige partij die concrete zaken bereikt en die haar leden en sympathisanten boeiende en ook sociale activiteiten te bieden heeft. Ik wil mede zorgen voor een goede communicatie met leden en niet-leden over politieke discussies zoals de socialisme-diskussie en radikaal-linkse discussies. Verder wil ik een publiciteitsplan opstellen en invoeren, gericht op de landelijke en regionale media (kranten en Hilversum). Onze eigen radio- en tv-programma's moeten meer concrete beleidspunten aandragen en minder cabaret. Ook ben ik van plan de afdelingen te ondersteunen in hun propagandawerk."

Hoofdredakteur Bevrijding

Leo Platvoet: 36 jaar, lid sinds 1972. Opleiding: sociologie. Beroep: free-lance publicist. Belangrijkste activiteiten in de PSP: afdelingsbestuur (1973-1978), gewestbestuur (1976-1980), partijraad (1978-1983), partijbestuur (1983), LVK (1979, 1981, 1982, 1986); gemeenteraadslid (1978-1987), LWPW-bestuur (1980-1987), redactie De Rode Draad (1982-heden); medewerker SVS/PSP (1976-1987).

“De koers van Bevrijding als een PARTIJblad zal ik voortzetten en zo nodig verdiepen. Alleen artikelen en berichtgeving die een band hebben met activiteiten van de PSP cq radikaal-links. Geen algemene, informatieve artikelen over ‘losse’ onderwerpen, die de lezers (= PSP-leden) ook in dag- en weekbladen kunnen lezen. Wel aandacht voor persoonlijke/culturele items uit de radikaal-linkse ‘levenssfeer’ die nu net geen aandacht krijgen in andere media. Goede berichtgeving over de PSP-activiteiten in zich de laatste dertig jaar heeft voorgenomen: een vast, regelmatig, betrouwbaar produktieschema. Verder bereid tot ander partijbestuurswerk, waarbij de nadruk van het PB-werk als geheel meer moet komen te liggen op politiek relevante onderwerpen.”

Sekretaris Buitenland

Joost Legendijk: Leeftijd 30 jaar, woonachtig in Amsterdam, van beroep historicus en werkzaam bij een uitgeverij. Ervaringen in de PSP: afdelingsbestuurder in Utrecht, lid van de partijraad van '82-'86, vanaf 1-1-'87 voorzitter SVS/WB en als zodanig lid van het huidige partijbestuur. Als dienstweigeraar werkzaam geweest bij de PSP Tweede Kamerfractie als voorlichter en fractie-medewerker defensie en buitenlandse zaken. Daarnaast op dit moment o.a. voorzitter van de Stichting Tijdschrift voor Linkse Politiek, uitgever van het blad De Helling. “Een van de belangrijkste dingen bij deze functie is het stellen van prioriteiten. Het buitenland blijft heel groot. Daarom hierbij mijn keuze: West-Europa. Daarvoor zijn twee redenen: de Europese verkiezingen van 1989 en de noodzakelijke bemoeienis van de politiek sekretaris buitenland daarbij en de mogelijkheid om door het volgen van de discussies binnen links in landen als Duitsland en Engeland stimulerende ideeën op te doen voor de broodnodige vernieuwing van het socialisme van de PSP. Voor wat betreft de verdere prioriteiten wil ik me zoveel mogelijk aansluiten bij de prioriteiten van de Tweede Kamerfractie op dit gebied: Turkije, Midden-Oosten, Zuid-Afrika, Indonesie, Midden-Amerika, Suriname en de Antillen.”

Politiek sekretaris (SVS/WB)

Lieke Thesingh:

“Een paar maanden geleden heb ik een volle baan gekregen. Dat zou een goede grond kunnen zijn om het lidmaatschap van het partijbestuur op te geven. Dat ik mij toch weer kandideer heeft een tweetal redenen.

1. Ik heb mij sterk gemaakt voor een klein partijbestuur met een minimaal aantal politiek sekretarissen. Dat

vraagt een goede coördinatie van partijbestuurstaken en taken op inhoudelijke terreinen, die dan buiten het partijbestuur vallen. Ik denk dat ik deze verplichting met mijn jarenlang bestuurservaring op verschillende posten goed kan vervullen.

2. Het aantal vrouwen op bestuurlijke posten is schrikbarend laag. Ik wil dan ook mijn laatste zittingperiode mede gebruiken om mijn ervaring en kennis, die ik de afgelopen jaren heb opgedaan over te dragen en proberen meer vrouwen bij het bestuurswerk te betrekken.”

Politiek sekretaris sociaal economisch (SEK)

Pieter van der Hijden: Lid sinds 1974. Leeftijd 37 jaar. Huidige functie in de PSP: politiek sekretaris sociaal-economisch. Vroegere functies in de PSP: mede-oprichter en bestuurslid Afdeling Nijmegen (interne organisatie en scholing), actief in plaatselijk en landelijk SEK-werk, lid Werkgroep Automatisering, Partijraadslid voor Midden-Holland, schrijver van de PSP-brochure “onderzoek je eigen bedrijf”, lid Werkgroep Arbeid en Inkomen. Beroep: ingenieur. Werkzaam als adviseur voor organisatie en informatica en als interim-manager.

“Diverse PSP-organen hebben mij kandidaat gesteld voor de functies van algemeen sekretaris en van politiek sekretaris sociaal-economisch. Ik heb zelf geen speciale voorkeur voor één van beide functies en daarom ingestemd met beide kandidaatstellingen. Uiteraard kan ik hooguit één functie aanvaarden. informatie verstreken.

De algemeen sekretaris die de PSP volgens mij op dit moment nodig heeft is niet een of ander individu dat met 1001-klusjes bezig is en daar vroeg of laat op afknapt. Het is iemand die er voor gaat zorgen dat het “centrale apparaat” van de PSP beter gaat functioneren: meer op dienstverlening aan de afdelingen en de buitenwereld gericht, meer tot hun recht laten komen van de kwaliteiten van de mensen die er werken en beter op elkaar afstemmen van de werkzaamheden. Het is voorts iemand die erop gericht is het Partijbestuur beter te laten functioneren: een agenda met relevante punten, een vergadering die schriftelijk wordt voorbereid en een persoonlijk contact met de bestuursleden om verstoringen van de communicatie en van de persoonlijke verhoudingen voor te kunnen zijn. Vanuit mijn ervaringen als Partijbestuurder ben ik zeer gemotiveerd om deze zaken aan te pakken.

Als politiek-sekretaris sociaal-economisch heb ik er in de afgelopen periode aan gewerkt dat de PSP een organisatie op landelijk nivo voor het voorbereiden, vertalen en uitvoeren van het beleid achter onze sociaal-economische strijd zou krijgen. De Sociaal-Economische Commissie (SEK) is thans sterk genoeg om eerder dan voorheen te reageren op actuele ontwikkelingen en om actief naar buiten op te treden. Ik wil eraan werken dat dat ook inderdaad gebeuren gaat. De thema's die de SEK voor 1987/1988 heeft vastgesteld vind ik daarbij een bruikbaar vertrekpunt.

De perspectieven die het werk van de Krisiskommissie (KRIK) voor de PSP kan hebben vind ik zelf veelbelov-

end. In elk van beide functies ben ik bereid om mijn huidige KRIK-werk voort te zetten. Waar ik niet toe bereid ben is het verspillen van mijn energie aan niet-productieve activiteiten zoals ruzie maken, vergaderen om het vergaderen, verslagen maken van gebeurtenissen waar niets gezegd wordt. Meer dan voorheen wil ik ervoor zorgen dat ik ook nog tijd over houd voor lees- en denk-werk en voor andere mensen en interesses."

Politiek sekretaris vredesvraagstukken

Bert Freriks: Maakt in deze functie deel uit van huidig partijbestuur, is dus herkiesbaar.

"Na het INF-akkoord is de vraag natuurlijk: 'Hoe verder?'. Het antwoord van rechts en de bewapenaars is duidelijk. 'Kompenseren' is het motto en 'behouden' en vooral: 'Meer!'. De sociaal-demokratie heeft zich hierbij in grote lijnen aangesloten. Het is ontzettend belangrijk die consensus te doorbreken want er komen op het terrein van de bewapening tal van ontwikkelingen op ons af. Ontwikkelingen die steeds minder grijpbaar zijn en het gevaar inhouden dat we een tegenbeweging blijven, die zich slechts op onderdelen van de bewapenings-politiek richt. De drijvende krachten achter de wap-enwedloop krijgen we op die manier echter niet te pakken. Voor de PSP is het zaak tegen de heersende consensus in, zeg maar tegen het veiligheidsdebat in, het ontwapeningsdebat aan de orde te stellen. We moeten de vanzelfsprekendheden van de oorloterecht bij de 'oude' bondgenoten: de radikale vredesbeweging. Belangrijk voor de PSP is echter dat we ons niet langer in koalities laten opsluiten. Het eigen geluid van de PSP is de moeite waard om te laten horen. Om zo'n beleid uit te voeren is de inzet van de hele PSP nodig op plaatselijk en landelijk nivo. Vooral wat betreft dat laatste hoop ik op meer ondersteuning dan de afgelopen periode."

Aktiekoördinator/partijopbouw

Paul Meertens: 30 jaar en momenteel werkloos chemisch analist. Vroegere functies in de PSP: voorzitter afdeling Maastricht, PSP-raadslid, lid LWPW-bestuur, sekretaris parlementair werk (voorzitter LWPW).

"Het is momenteel van groot belang het aktieleven in de PSP weer een stuk op te vijzelen. Afdelingen en gewesten zullen van 'het centraal apparaat' handvaten voor akties moeten krijgen om zelf aan het werk te gaan. Een functie van koordinator die info doorspeelt, sturend kan optreden vanuit het genoemde apparaat, met aktieve leden een netwerkje kan opzetten om ook 'nieuwe vormen van verzet' uit te werken en initierend kan werken is op mij lijf geschreven. Dit betekent niet dat ik het gat kan opvullen van inhoudelijk werk wat dreigt te ontstaan doordat een groot aantal polntstaat om zich bij de PSP aan te sluiten."

Hannah van Wijngaarden: 43 jaar, 3 jaar lid van de PSP, 20 jaar sympathisante. Moeder van 3 zonen. Sinds 7 jaar bijstandsontvangster. 10 jaar aktief lid van miljeudefensie. Tot vorig jaar was ik daar kursusleidster, nu alleen

af en toe voorlichting over het milieu. Betrokken geweest bij de kadertraining van de voorlichters van de Werkgroep Energie Diskussie. Tot vorig jaar VOS-begeleidster geweest (7 jaar). Studie M.O. Geschiedenis na 5 jaar zonder diploma beëindigd. Momenteel voorzitter afdeling Wormer. Plaatsvervangend kommissielid Gem.Werken en Planologie. Bestuurslid Vrouwen Advies Commissie voor de woningbouw in Wormer. En aktief in de organisatie van de PSP-socialisme-diskussie. "Een socialistische strategie kan alleen ontwikkeld worden door konstante wisselwerking met praktische ervaringen aan de basis. Praktische scholing op het gebied van "Aktievoeren, wat is dat?" tot "Hoe moet ik in godsnaam door die berg leesvoer van de raadsvergadering komen?"

Trouwens, de roep om meer vrouwen in bestuurlijke functies kan alleen beantwoord worden als die vrouwen de mogelijkheid wordt gegeven zich en in de praktijk en inhoudelijk te scholen. Het op elkaar afstemmen van vraag en aanbod lijkt mij de belangrijkste vraag waarop ik antwoord wil geven."

Sekretaris parlementair werk (LWPW)

Bert van den Berg: 30 jaar oud, lid sinds 1983. 10 jaar aktief in de PSP/PPR steunfraktie Alkmaar. Sekretaris Provinciale Statenfraktie Noord-Holland, waarnemend voorzitter LWPW. Ervaring uit tal van organisaties en aktiegroepen.

"Hoe men ook over de meningsverschillen in de partij denkt, de LWPW zal haar werk zo goed mogelijk moeten doen. Ik ben bereid hierbij het voortouw te nemen. Plaatselijke samenwerking met CPN en PPR is een wijd verbreed gegeven waarop de LWPW konstruktief moet inspelen. Daarom moeten er naast zelfstandige PSP-dagen ook gezamenlijke themadagen met PPR en CPN georganiseerd worden ter ondersteuning van raads- en statenleden. Nogmaals moet getracht worden naast de PPR ook de CPN bij de uitgave van De Rode Draad te betrekken om zo de (financiele) basis van dit blad te verbreden. De meeste gemeenten moeten het helaas stellen zonder radikaal-linkse raadsleden. De LWPW dient in overleg met de afdelingen gemeenten uit te zoeken waar aktieve gemeenteraadswerkgroepen opgezet kunnen worden om met o.a. steun van de LWPW aan de slag te gaan en wellicht bij de verkiezingen in 1990 een of meer raadszetels te halen. In 1988 zal de PSP ook weer nieuwe richtlijnen moeten vaststellen voor deelname aan raads- en statenverkiezingen. De LWPW zal hiervoor onderzoek moeten doen naar wat de frakties in het land willen, om partijbestuur en kongres te kunnen adviseren over het te nemen besluit. Naast het LWPW-werk ben ik ook bereid vanuit het bestuur andere voorkomende klussen aan te pakken."

Kandidaten***Partijbestuur**

<u>functie</u>	<u>naam</u>	<u>plaats</u>	<u>gesteld door afdeling:</u>
algemeen voorzitter	Saar Boerlage	A'dam	PSjg, Maastricht, Rotterdam
	Marko Mazeland	Rhenen	Zoetermeer, West. Mijnstreek, Arnhem, Bussum, Veenendaal, Rotterdam, Partijbestuur
vice-voorzitter	Henk Branderhorst	Doorn	Zoetermeer, Bussum, Veenendaal
algemeen sekretaris	Paul Denekamp	A'dam	West. Mijnstreek, Bussum, Veenendaal, Rotterdam
	Pieter v.d. Hijden	A'dam	Alkmaar, PSPjg, Maastricht, Rotterdam
	Ietje van Poll	Opmeer	Bussum, Partijbestuur
algemeen penningmeester	Rob Steinbuch	Driebergen	Alkmaar, West. Mijnstreek, PSPjg, Maastricht, Partijbestuur
algemeen propagandist	Bart Groeneveld	A'dam	A'dam Noord, Groningen, Rotterdam
	Evert de Vos/ +Kees Neefjes (duo)	R'dam/ A'dam	PSjg, Maastricht, Partijbestuur
	Lieke Thesingh	A'dam	Zoetermeer, Bussum, Veenendaal, Rotterdam, Partijbestuur
pol. sekr. SEK	Pieter v.d. Hijden	A'dam	Zoetermeer, Alkmaar, West. Mijnstreek, Groningen, Maastricht, Rotterdam, Partijbestuur
pol. sekr. vredesvraagstukken	Bert Freriks	A'dam	Alkmaar, West. Mijnstreek, PSjg, Groningen, Rotterdam, Partijbestuur
sekretaris buitenland	Joost Lagendijk	A'dam	Zoetermeer, Bussum, Veenendaal, Rotterdam, Partijbestuur
aktiecoördinator/- -partijopbouw	Paul Meertens	Maastricht	PSjg, Maastricht
hoofdredakteur Bevrijding	Hannah v. Wijngaarden	Wormer	Hoeksewaard, Zaanstad, Partijbestuur
voorzitter LWPW	Leo Platvoet	Bussum	Bussum, Veenendaal, Rotterdam, Partijbestuur
	Bert v.d. Berg	Alkmaar	Alkmaar, Bussum, Amsterdam Noord, PSjg, Groningen, Maastricht, Rotterdam, Partijbestuur

Van de volgende gekandideerden is geen bereidverklaring binnengekomen:

Tom Pitstra, vice-voorzitter en voorzitter LWPW; Anton Kruistum, algemeen penningmeester; Sander Doeve, algemeen propagandist en aktiecoördinator/partijopbouw; Lenneke Overmaat, algemeen propagandist; Willem Teering, politiek sekretaris (SVS/WB); Angela Tummers, politiek .sekretaris SEK

In geval van aanname van voorstel 9.2 zijn kandidaat gesteld:

pol. sekr. Jupol	Evert de Vos	Rotterdam	Alkmaar, PSjg
pol. sekr. gezondheidszorg	Adri v.d. Born	Rotterdam	Rotterdam

Bestuur Wetenschappelijk Buro

voorzitter	q.q. politiek sekretaris (SVS/WB)		
sekretaris	Jos Eilert	A'dam	best. WB/SVS
penningmeester	Bop Dijkstra	A'dam	best. WB/SVS
algemeen lid	Christa Compas	A'dam	PSPjg, Rotterdam
	Nikkel Reinhoud	Rotterdam	PSPjg, Rotterdam
	Erik Meijer	Rotterdam	Rotterdam
	Paul Denekamp	A'dam Best.	WB/SVS
	Jaap Woldendorp	A'dam Best.	WB/SVS
	Hans Koot	Amstelveen	Best. WB/SVS
	Joost Lagendijk	A'dam Best.	WB/SVS
	Rein Bijkerk	Veenendaal	Veenendaal

Alle zittende leden van het bestuur zijn kandidaat gesteld door West. Mijnstreek.

Henk Lankhorst Stichting (HLS)

voorzitter	q.q. sekretaris buitenland		
sekretaris	Jaap Spelberg	A'dam	bestuur HLS
penningmeester	Eduard Hovens	Amsterdam	bestuur HLS
lid	Mieke Verheyen	Bussum	Bussum
	Wilbert Dekker	Groningen	bestuur HLS
	Wim Ringe	Amsterdam	bestuur HLS
	Koen Kampmeyer	Alkmaar	bestuur HLS

Beheerskommissie Fonds Bijzondere Uitgaven (FBU)

lid	q.q. algemeen penningmeester		
	Rob Steinbuch	Driebergen	West. Mijnstreek
	Henk Roor	Veenendaal	Veenendaal

Kaskontrolekommissie

Geen kandidaten bekend die bereid zijn.

* Tenzij anders vermeld zijn alle genoemde kandidaten bereid.

Ruimte voor aantekeningen

Ruimte voor aantekeningen

Als de bomen niet meer tot in de hemel groeien

Op zaterdag 24 november trokken een honderdtal lieden ter kerke. In de Mozes en Aäronkerk aan het Waterlooplein in Amsterdam organiseerde de Vereniging 't Kan Anders een kongres over "De taakstelling van de socialistische beweging", onder de titel "Als de bomen niet meer tot in de hemel groeien". Het is dus niet alleen de PSP die zich in de socialisme-diskussie heeft gestort.

De bijeenkomst was de eerste van een serie. Op deze stond vooral de milieuproblematiek centraal.

Lucas Reijnders (Natuur en Milieu) beet de spits af – op zoek naar de mogelijke antwoorden, die het socialisme zou kunnen geven op de vragen die vanuit de milieuproblematiek worden gesteld. Voorafgaand had Fred Valkenburg, vice-voorzitter van 't Kan Anders Alice in Wonderland geciteerd: "Als je lang genoeg wandelt, kom je altijd wel ergens terecht." De vraag was nu: "Waar dan wel?"

Reijnders benoemde als de belangrijkste invalshoeken (en dus vragen) van de milieubeweging de vervuilingsproblematiek, het behoud van de natuur en de omgang met de natuurlijke hulpbronnen. Hij stelde dat het verzet tegen de vervuiling, de strijd voor het behoud van de natuur en het rentmeesterschap met betrekking tot de hulpbronnen vooral is gestimuleerd vanuit oud-christelijke, traditionele en liberale achtergronden. De vraag was nu wat vanuit de socialistische theorievorming aan die strijd bijgedragen zou kunnen worden.

Hij was daar wat somber over. De marxistische invalshoek levert niet veel op bij de problematiek natuur/mens. Niettemin zag hij wel een aantal mogelijk aanknopingspunten. Ideeën als "rechtvaardige verdeling" en "duurzaamheid" zijn een voorwaarde voor een goede relatie tussen mensen en dus ook voor een goede relatie tussen mens en natuur. Ook de socialistische kritiek op het vrije marktmechanisme kan een grote rol spelen bij het oplossen van de milieuproblematiek. Het socialisme werd dus nog niet helemaal afgeschreven.

Van 'he' naar 'she'

Hans Wiebenga (voorzitter 't Kan Anders en jaren her Tweede-Kamerlid voor de PSP) leidde een economische speurtocht. Hij zag geen enkele reden voor twijfel aan de noodzaak van een fundamentele kritiek op de huidige (kapitalistische) samenleving. Handhaving van dat systeem leidt zijns inziens onverbiddeijk tot vernietiging. Niettemin zwiepte zijn kritiek ook in de richting van de sociaal-demokratie (wil geen werkelijk alternatief bieden) en het kommunisme (heeft weinig tot niets bijgedragen aan werkelijke veranderingen). Waarom dan toch in het socialisme het antwoord gezocht zou moeten worden? Omdat het kapitalisme (hoe lenig ook in het vinden van nieuwe antwoorden op nieuwe vragen) géén antwoord zal kunnen vinden op het probleem van de schaarste. De groeidwang is

Kongres 't Kan Anders.

Foto: Dinie Harms

namelijk eigen aan dit systeem en ze zal er zich nooit van kunnen losmaken.

Het 19e-eeuwse socialisme formuleerde antwoorden op de vragen van toen, dat antwoord was toen onvermijdelijk. De oude vragen worden echter niet meer op die wijze gesteld, en de antwoorden zijn dus grotendeels achterhaald.

Wiebenga maakte een fundamenteel onderscheid tussen de vragen van de 19e eeuw en die van nu. Toen ging het om onderconsumptie, nú om overconsumptie. De antwoorden waarnaar we nu zullen moeten zoeken (en die naar zijn idee méér geënt zouden moeten zijn op de ideeën van het utopisch socialisme) moeten worden getoetst op hun relevantie tot a. het milieu, b. het bestedingspatroon, c. de 'schuldslavernij' van de Derde Wereld, d. het afwentelingsmechanisme (met name naar de toekomst) en e. de kumulatieve halvering van het aantal arbeidsplaatsen – bij voortgaand beleid leidend tot een grote structurele werkloosheid.

Als bakens voor de tocht op zoek naar die antwoorden noemde hij twee hedendaagse theoretici: André Gorz en (nog meer) Robbertson. De eerste, met zijn pleidooi voor een 12- tot 15-urige werkweek in de 'gewone' arbeidssector met daarnaast (en er aan gekoppeld) een groei van 'autonome arbeid'. Robbertson met zijn ideeën over de koppeling tussen economie en leefstijl – dat hij samenvat in de idee van de overgang van een 'he-' naar een 'she-economie'. 'She' staat dan, naast de aanduiding van een feministische idee, voor 'sane', 'human' en 'ecology' (gezond, menselijk en ekologisch).

Deze samenvatting is noodgedwongen wat kort door de bocht – maar aan het eind van dit verslag een verwijzing naar de volledige tekst!

Allen tegen allen

De sociaal-filosoof Hans Achterhuis leverde de derde bijdrage aan dit kongres. Hij was op zoek naar de fundamenten, zoals een filosoof dat behoort te doen. Hij baseerde zijn verhaal op het werk van de 17e-eeuwse filosoof Hobbes, die – toen al – als één van de belangrijkste oorzaken

van de maatschappelijke ellende zag in de schaarste. Een strijd, een oorlog, van allen tegen allen. De oplossing om die 'oorlog' enigszins binnen de perken te houden zag hij in het principe van de autoritaire staat. Een weinig aantrekkelijk perspectief dus. John Locke (de 'vader' van de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring) zag in de ontdekking van 'Amerika' het antwoord op de schaarste en daarmee een ontsnappingsmogelijkheid voor Hobbes' 'oorlog'. Maar ook dat is een tijdelijke 'oplossing' gebleken.

Anders dan Reijnders zag Achterhuis in Marx wél een richtinggever bij het zoeken van antwoorden op de vragen van (onder meer) de schaarste. Maar dan de 'jonge' Marx met name, met ideeën die ook bij bijvoorbeeld Kropotkin en Proudhon te vinden zijn (waarmee hij weer in de buurt van Wiebenga terecht kwam, toen die verwees naar het utopisch socialisme).

Dit verslag kan niet meer zijn dan een aanduiding van wat er die 24e oktober allemaal ter tafel kwam. Te hopen valt dat er niettemin iets in doorklinkt van het boeiende van de dag. Juist de afwezigheid van de 'dwang' alles tegelijk te moeten vertalen in strategische en programmatische opties voor een institutie als een partij gaf ruimte.

Wie in de PSP-diskussie over het socialisme daarvan wat mee wil nemen doet er goed aan het komende nummer van het blad "'t Kan Anders" te bestellen, waarin de volledige tekst van de drie inleidingen zal worden gepubliceerd. We kunnen er mijns inziens méér dan ons voordeel mee doen.

HENK BRANDERHORST

N.B. 't Kan Anders is te bestellen door het overmaken van f 6,50 (inkl. porti) op postgiro 377 23 49 t.n.v. 't Kan Anders in Delft, vermelden: "'tKA-kongres". Dit nummer verschijnt eind december van dit jaar.

Voorpublicatie uit Onstuimig maar geduldig

De PSP bestaat dit jaar 30 jaar. 26 personen die een tijd lang in de partij actief waren of zijn komen aan het woord in het nieuwe boek "Onstuimig maar geduldig" dat half december verschijnt (door een aantal tegenslagen lukt het niet het boek op het PSP-kongres op 28 november te presenteren maar wordt het drie weken later). In het boek wordt in interviews of van degenen die overleden zijn in biografische schetsen verteld van hun maatschappelijke achtergrond, wat hen naar de PSP dreef, waarom ze weggingen, wat goed, revolutionair, spannend of vervelend, slecht en dom aan de PSP was. En is. Welke plaats deze partij in het skala van hun maatschappelijke en politieke activiteiten innam of nog inneemt. Een openhartig boek, gebaseerd op gedegen historisch graafwerk, vlot en voor iedereen begrijpelijk geschreven.

"Na Mobil – toen zat ik nog niet in de raad – kwam Progil, een Frans chemisch bedrijf dat een vestiging in het Westelijk Havengebied wilde. Daar kreeg je meer mensen in Amsterdam op mee. Je kon meer front vormen. We hebben bijeenkomsten met biologen en de milieu-actiegroep Strohalm gehad. De PSP speelde in het comité tegen Progil een flinke rol. Deze actie hebben we uiteindelijk gewonnen. Niet in de raad, maar omdat de Fransen zich terugtrokken. Er was toen wel sprake van een verandering in de houding van de PvdA. Die had het moeilijk met de mogelijke vestiging, vooral door een fikse oppositie binnen die partij. De CPN – Verhey was toen wethouder – is achter de vestiging blijven staan. Daar heb ik me goed aan geërgerd. Verhey insinueerde steeds dat het een klein clubje was dat tegenstand bood. De Waarheid schreef ons stuk en het NVV werd tegen ons opgezet.

"In de beginperiode van de PSP hadden we meer moeilijkheden met de CPN gehad. Op Kattenburg had ik een baantje bij het buurthuis Ons Huis en toevallig had ik dat buurtje ook om op de dag voor de verkiezingen daar pamfletten in de bussen te gooien. Maar die zijn me toch mooi door de CPN afgenomen. Die vond dat het hun buurtje was. Afgerukt kun je wel zeggen, want ik kon tegen dat geweld niet op. Ik vond het heel akelig, want het waren voor een deel mijn mensen, bij wie ik aan huis kwam. Hun kinderen kwamen bij mij in het buurthuis.

"Over de februaristaking hadden we ook ruzie. De CPN vond dat we ons achter bij de herdenkingstocht moesten aansluiten, want die vond het een manifestatie die van hen was. Wij vonden dat wij voor een deel de opvolgers van het geweldloze verzet van de februaristaking waren.

"Verder waren er geen kontakten. Ook niet met de PvdA. Die liet ons links liggen. Die vonden het schandelijk dat we op hun verkiezingsbijeenkomsten debatten met hen aangingen."

Bij het vorige nummer van Bevrijding zat een acceptgiro bijgesloten waarmee een exemplaar kan worden besteld. U krijgt dan f 20,- voor Onstuimig maar geduldig.

Foto: Bob Bronshoff

Saar Boerlage is de laatste tijd weer bekend geworden wegens haar Nolympics-akties. Maar in de jaren zestig was zij een zeer actief PSP-lid en zat zij van 1966 tot 1969 in de gemeenteraad

van Amsterdam. Omdat ze toen van alles af wilde zijn bedankte ze zowel voor de raad als voor de partij, maar begin dit jaar werd ze weer lid en nu staat ze kandidaat voor partijvoorzitter.

VREDESTOEKOMST

De vraag blijft hoe het nu verder moet met de vredesbeweging. Daar valt ook na de forumdiskussie in het Bredase etablissement TOMPOUCE geen eenduidig antwoord op te geven. Ondanks beschouwingen van Laurens Hogebrink (IKV), Henk Branderhorst (PSP) en Huub Jaspers (AMOK) gaven de aanwezigen op de publiekszetels er aan het eind van de avond blijk van nog immer geen raad te weten met de vredesziel onder hun arm, laat staan dat zij enig idee hadden van "hoe het nu inhoudelijk verder moest". Een der toehoorders permitteerde zich "zonder de bedoeling te hebben cynisch te zijn" de opmerking dat hij niets nieuws had gehoord van de 'geleerde' forumleden. Zij hadden de van hen verwachte standpunten te berde gebracht – en die kende de heer in kwestie al – maar hadden tevens verzuimd hun gehoor de weg te wijzen. En daar was het toch om begonnen!

Twee forumleden reageerden een ietwat onbegrijpend op deze ontboezeming, Hogebrink en Jaspers hadden huns inziens toch duidelijk aangegeven hoe de vlag erbij hing. Daarbij was Hogebrinks IKV-standpunt nog als redelijk optimistisch te kwalificeren – de man ontwaarde zelfs vooral in de eigen kernen een nieuw elan – terwijl Jaspers zich voornamelijk had ingespannen om de aanwezigen duidelijk te maken dat het proces dat de gemiddelde krantelezer kent als 'de vredesonderhandelingen tussen Sovjet Unie en de VS', en de 'ontwapeningsakkoorden en het INF-verdrag', niet meer was dan een machtig komplot en ongekende volksverlakkerij.

De derde man achter de tafel, Henk Branderhorst, reageerde met een van bescheidenheid getuigend realisme: "Het gaat niet aan een paar hotemetoten uit te nodigen, die achter een tafel te zetten en dan van hen de boodschap te verwachten. Wij (en het valt aan te nemen dat hij hier voor zijn partij sprak) hebben dat antwoord niet zomaar. Het is overal een puinhoop. Als je dat wilt veranderen, dien je daar zelf werk van te maken."

Statements

Aan de voorbereiding van de Bredase afdeling van de PSP had het overigens niet gelegen dat het enig juiste antwoord op de vraag "Vredesbeweging, hoe nu verder?" op de avond van de 29ste oktober jongstleden niet kwam bovendrijven. De lokale bestuurder Lucas Hoebink had zijn rol als gespreksleider gedegen geprepareerd. De forumleden hadden naast de nauwkeurig omschreven opdracht omtrent hun inleiding ook een paar als vraag verklede statements thuisgestuurd gekregen die de voorzitter hen voornemens was te laten beantwoorden. Zo diende de IKV-vertegenwoordiger uit te leggen wat de zin is van de laatstelijk sterk gekoncentreerde pogingen om kontakten aan te gaan met Oost-Europeanen teneinde het wederzijdse vijanddenken te doen afnemen. En dan met name wanneer dat vijanddenken geheel losstaat van de – een eigen leven leidende – bewapeningsdynamiek. In dat geval zou een afnemend vijanddenken niets bijdragen aan ontwapening en dus zinloos zijn?

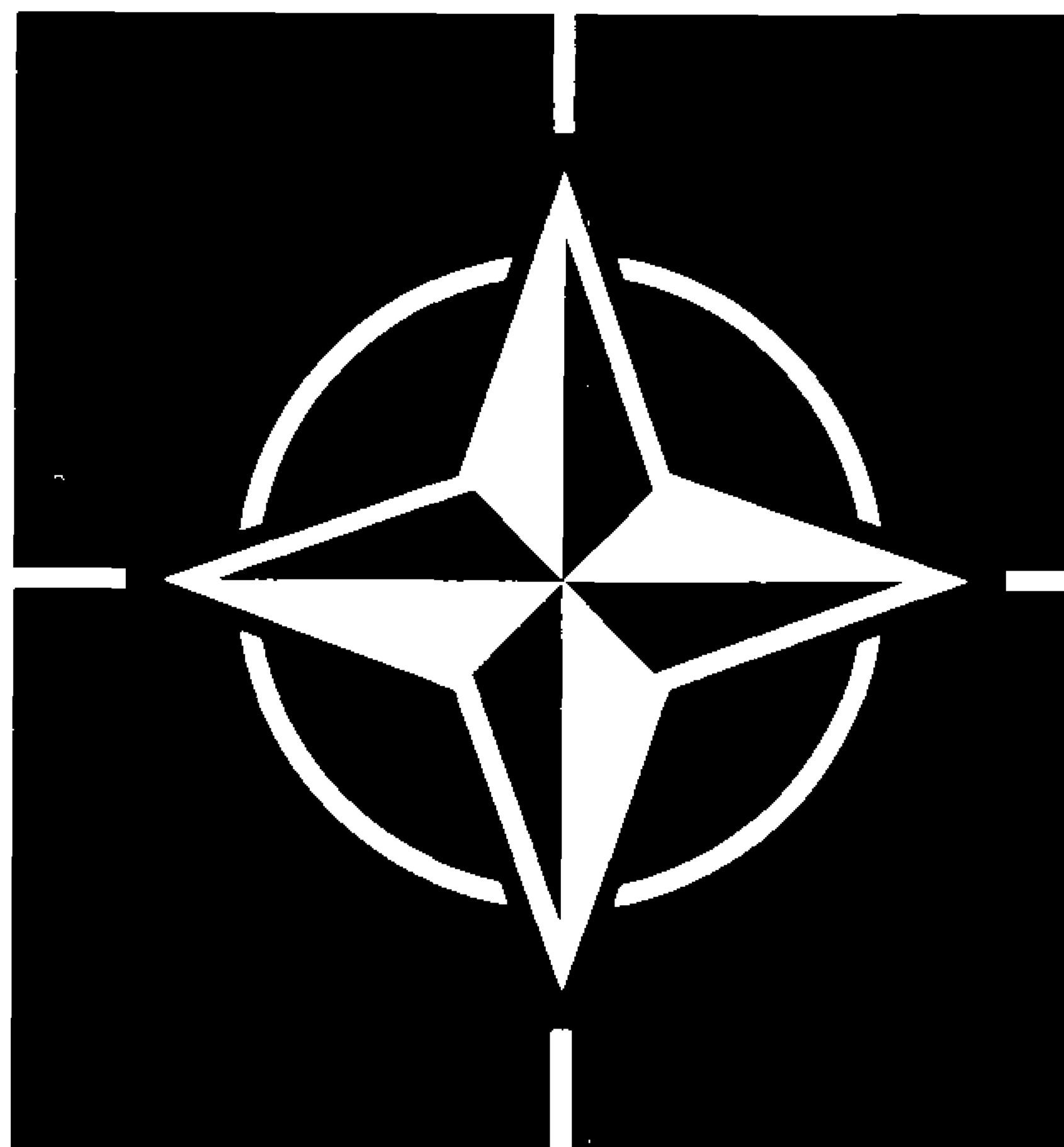
Crux

Branderhorst kreeg een zelfde 'achterkantvanhetgelijk-achtig' probleem voorgeschoteld: Als de bevolking geen invloed heeft op de bewapeningsdynamiek en als dat systeem alleen maar kan worden aangepakt binnen instituties waar 'de macht' zit, zoals bijvoorbeeld de NATO, moet Nederland dan niet al haar invloed uitoefenen binnen dat orgaan? De PSP bepleit juist een zo spoedig mogelijk vertrek uit dat militaire gezelschap. Hoe zit dat?

Opvallend is dat de crux van beide probleemstellingen veroorzaakt wordt door een aanname van

de Groningse polemoloog Hylke Tromp, namelijk dat het maatschappijdenken – dus ook van de vredesbeweging – geen invloed heeft op de zogenaamde bewapeningsdynamiek. Dat dit fenomeen zich slechts aan eigen wetmatigheden onderwerpt.

IS DEZE WERPSTER

SOMS NIÉT GEVAARLIJK

DE PSP WIL MET DE NAVO BREKEN · POSTBUS 700, 1000 AS AMSTERDAM

Nu heeft voornoemde Tromp wel vaker voor verwarring gezorgd. Maar de pikanterie van zijn standpunten zit hem meestal in het gegeven dat hij PvdA-partijgenoten dan in de regel hinderlijk voor de voeten loopt inzake defensiestandpunten van die club.

Daar hadden zowel Hogebrink als Branderhorst tijdens het forum geen last van. Zij konden de stelling van Tromp en daarmee tegelijkertijd het aan hen voorgelegde probleem simpeltjes pieren met respectievelijk het geloof in mensen (Hogebrink) en de stelling dat de logica van Tromp zo strikt niet was en met de konstatering dat de polemoloog misschien een klen beetje gelijk had (Branderhorst) maar dat het blijven zitten in het *gesloten* en *geheime* instrument dat de NATO is, geen enkele zin heeft. Integendeel, men zou er maar liever vandaag dan morgen uit moeten stappen. Branderhorst voegde daar nog aan toe dat het veel meer zin heeft tegenover zo'n beweging een tegenkracht te vormen.

Neutraliteit

In dat verband verklaarde de PSP-vertegenwoordiger dat het vechten tegen de NATO zijns inziens voor de PSP één van de hoofdpunten van

de komende jaren zou moeten worden en dat dan samen met een diepgaande bezinning van de partij op het zogenaamde neutraliteitsbeginsel.

Huub Jaspers van AMOK kon zich daar ook wel enigszins in vinden. En dat was opmerkelijk, omdat zulks ten aanzien van de overige uitlatingen van zijn mede-forumleden niet of nauwelijks het geval bleek.

In de visie van Jaspers zou de strijd tegen de NATO een nieuw bindmiddel voor de vredesbeweging kunnen worden zoals de kruisraketten dat tot op heden waren geweest. Wanneer er nog iets van een brede beweging wilde overblijven diende men zich onverwijld van het zinloze pad van het bevechten van de stationering van kruisraketten naar ander terrein te begeven. En de NATO leek de vertegenwoordiger van het Anti-Militaristies Ontwapenings-Kollektief wel iets.

De slotvraag van de avond diende door alledrie de deskundigen te worden beantwoord: Moesten we wel of niet meedoen aan de demonstratie van 31 oktober?

Gedomineerd

Twee dagen voor die datum vond Henk Branderhorst dat een uitstekend idee. De grote demonstratie uit het nog niet zo lang geleden verleden zouden weliswaar niet worden geëvenaard, maar als signaal dat mensen zich nog steeds wilden inzetten voor de zaak van de vrede was de demo in Den Haag een goed middel. Huub Jaspers was dat alweer geheel met zijn collega eens en grotendeels om dezelfde redenen. Daarnaast was Jaspers nog eens extra gemotiveerd omdat het IKV nu niet meedeed. En in de ogen van de anti-militaristische onderzoeker was de vredesbeweging sinds 1981 volledig gedomineerd door datzelfde IKV. Als die club nu wegbleef zou eens te meer duidelijk worden dat er ook nog leven zat in de *radikale* beweging die de vrede nastreeft.

Laurens Hogebrink vermoedde dat de demonstratie alleen maar kontraproduktief zou werken. Ieder getal van opkomst onder de tweehonderd-duizend of daaromtrent zou door de vijand worden uitgelegd als een bewijs van zwakte en daar wilden hij en het IKV niet aan.

Twee dagen later deden 15.000 (organisatie) c.q. 10.000 (politie), dus voor het gemak en om ieder recht te doen 25.000 vredelievenden het toch. En nergens viel als kommentaar te horen dat de vredesbeweging nu op z'n kont lag. Daarmee was in ieder geval een beetje ongelijk van het IKV aangetoond. Voor het overige zal wat betreft de toekomst van de vredesbeweging, de toekomst in het algemeen veel leren.

RUTGER VAN SANTEN

NAVO-AFFICHE

Vlak voor de BIVAK-demonstratie van de 31e oktober kwam de PSP met een nieuw Navo-affiche (zie afbeelding). De affiche is verkrijgbaar voor f 2,50 plus portiekosten. Bij grotere aantallen uiteraard korting. Te bestellen bij het partijburo, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel. 020 - 267374.

ONDERWIJS(ONT)DEMOKRATISERING

De medezeggenschapsraad, een wassen neus

De 'nieuwe' wet studiefinanciering is niet de eerste slechte wet die aangenomen is onder het regime van Deetman. Zes jaar geleden ondertekende hij de Wet Medezeggenschap Onderwijs, die een eind moest maken aan de roep om democratisering. Toen al was het duidelijk dat deze wet de democratisering niet dichterbij zou brengen. De samenstelling en de bevoegdheden van een medezeggenschapsraad (MR) laten dit niet toe.

De helft van de leden van een MR wordt gekozen door het personeel, de resterende leden door de ouders en/of leerlinges. Bij deze laatste groep wordt onderscheid gemaakt naar het soort school. In een MR van een kleuter- of lager school hebben alleen ouders en personeel zitting. Bij een middelbare school waarbij het merendeel van de leerlinges jonger zijn dan 16 jaar laat de wet de mogelijkheid open dat leerlinges ook zitting nemen in een MR. Is het merendeel van de leerlinges ouder dan 16 jaar, dan is deelname van leerlinges in een MR verplicht. Bij andere scholen (dus niet de universiteiten) hebben de ouders geen zitting in de MR. De schoolleidster heeft met adviserende stem zitting in de raad. Deze, op het eerste gezicht redelijke, samenstelling wordt meestal beknot door het medezeggenschapsreglement van een school. Als voorbeeld neem ik het *Medezeggenschapsreglement Katholieke Scholen voor VWO/AVO*: Kandidates voor een MR moeten een verklaring afleggen dat zij de grondslag en de doelstelling van de school respecteren. Er zijn mij gevallen bekend van mensen voor wie dit een reden is geweest om zich niet kandidaat te stellen. Leerlinges dienen minstens 16 jaar oud te zijn. Door deze regel kunnen veel leerlinges niet veel ervaring opdoen en wordt in veel gevallen zelfs een zittingsperiode (2 jaar) afrmaken onmogelijk gemaakt. En als klap op de vuurpijl, artikel 3.3: "De subgeleding ouders dient ten opzichte van de subgeleding leerlinges in de MR de meerderheid te bezitten."

Schaarse bevoegdheden

Naast deze voor leerlinges zeer irritante en vervelende samenstelling zijn de bevoegdheden van een MR ook nog eens heel schaars. In de wet staat alleen dat de bevoegdheden van een MR over een aantal zaken in het reglement geregeld moeten worden, dus niet welke beslissende bevoegdheden een MR heeft. Dit wordt overgelaten aan de goedwillendheid van het bestuur. Dit bestuur en de Voorbereidende Medezeggenschapsraad, die voornamelijk dient ter vaststelling van het reglement en dezelfde samenstelling als een MR heeft, nemen meestal klakkeloos een voorbeeldreglement over dat niet al te veel rechten toestaat. In dit voorbeeldreglement worden bijvoorbeeld beslissingen inzake het personeel voorbehouden aan het bestuur. Hierdoor hebben de leerlinges (en ouders) geen invloed op de samenstelling van het docentencorps, terwijl zij toch de grootste gebruikers zijn en er wel degelijk een groot belang bij hebben. Ook het vaststellen of wijzigingen van het schoolreglement behoeft alleen maar een advies van de MR. Dit zijn maar twee voorbeelden uit een reeks van vele. Alle reglementen moeten goedgekeurd worden door het ministerie. Reglementen die meer bevoegdheden toestaan krijgen moeilijkheden. Al in '81/'82 was het duidelijk dat de democratisering weer niet serieus werd genomen.

Van de weinige rechten die je hebt kun je ook nog eens slecht gebruik maken. In sommige gevallen voorziet het bestuur de MR stelselmatig van valse feiten. Ik heb zelf een situatie meegemaakt waarbij de MR moest instemmen met een fusie. Volgens het bestuur zouden de leerlingenaantallen alarmerend omlaag gaan, zodat het jaar daarop de fusiepartner door het ministerie gesloten zou worden. Nu blijkt echter dat de leerlingenaantallen zelfs omhoog gaan (zelfs als je de leerlingenaantallen van de beide fusiepartners optelt), het bestuur heeft ons dus besodemieterd. Als een MR een voorstel van het bestuur afwijst betekent dit niet dat dit voorstel niet meer doorgaat, maar dat een geschillencommissie moet bemiddelen.

Tegenstand van ouders

Een andere belemmering voor het gebruik maken van je rechten als lid zijn je medeleden.

Voor van een aantal ouders krijg je veel tegenstand als je de positie van je medeleerlinges probeert te verbeteren. De schoolleidster, in haar positie als adviseuse, domineert in sommige gevallen de vergadering, zodat je vooral als leerling geen kans krijgt om goed voor je achterban op te komen. Door een dergelijke houding wordt ook het gebruiken van de MR als discussieplatform vrijwel onmogelijk gemaakt.

Deze problemen worden verergerd doordat een MR helemaal niet leeft op een school. Veel leerlinges hebben, terecht, de indruk dat het wel of niet zitten in een MR niet veel uitmaakt. Er wordt ook geen echte propaganda voor een MR gemaakt. In het algemeen wordt in het huidige onderwijs een leerling meer geleerd te horen dan zelf over allerlei problemen na te denken. Als je geluk hebt heb je nog een uur maatschappijleer per week, maar deze les wordt meer gezien als een 'slaap'les. Ook de vorm van 'democratie' in Nederland draagt niet bij tot groot enthousiasme voor vertegenwoordigende organen. Tenslotte zijn de autoritaire docentes die niets van medezeggenschap of rechten van leerlinges moeten hebben nog lang niet uitgestorven.

De enige konkrete voordelen van een MR voor de weinigen die toch doorvechten zijn de wettelijke erkenning van een leerlingenaantal (als kandidaatstellend orgaan) en de mogelijkheid voor leerlinges om op een fatsoenlijke manier vragen te stellen over de gang van zaken op school, waarbij de antwoorden dan tenminste officieel in de notulen staan.

Hoe moet het dan wel? Ik zou willen pleiten voor een totale democratisering van het onderwijs, waarbij het bestuur gekozen wordt, verantwoording moet afleggen aan en afzetbaar is door een soort 'schoolparlement' waarin in gelijke verhoudingen personeel, ouders en leerlinges zitten. Het bestuur zou dan de beslissingen van het 'schoolparlement' moeten uitvoeren. Zo'n bestuursvorm zou dan gekombineerd moeten worden met een inhoud en vorm van het onderwijs die de democratische gedachte onder leerlinges stimuleert. Op deze manier zou dan een voorwaarde voor de democratisering en de verandering van het onderwijs geschapen zijn die ook een positieve uitwerking op de maatschappij heeft.

70 JAAR OKTOBERREVOLUTIE

CPN terug bij af

Ter gelegenheid van het feit dat 70 jaar geleden de Oktober-revolutie plaatsvond heeft de CPN een dubbelnummer van haar blad **Politiek en Cultuur** uitgegeven. Het bestaat uit twee delen: er wordt teruggekeken op de geschiedenis en ingegaan op huidige ontwikkelingen. Het is een onthutsend nummer geworden, door hetgeen er in staat, maar vooral door hetgeen er niet in staat.

In de 100 bladzijden die het nummer telt, treffen we bijvoorbeeld geen woord aan over werkkampen. Heeft men nu echt nooit van de Goelag Archipel gehoord, waar tientallen miljoenen mensen doorheen zijn gejaagd? Velen hebben dat niet overleefd. Aan zo'n traumatische ervaring moet je toch aandacht besteden. Een ander voorbeeld. In zijn bijdrage gaat Jaap Wolff "in vogelvlucht door zeventig jaar". Hij vliegt zo hoog dat zijn beeld weer de bekende vertekening vertoont. Bij de behandeling van de gedwongen collectivisatie in de jaren '30 komt hij met het verhaal van koelakken (zgn. rijke boeren) die zich verzetten en daarom te maken kregen met de opgekropte haat van de dorpen. Onlangs kwam er een boek uit van de Engelse historicus Conquest over de verschrikkingen van de collectivisatie. Zo'n 14 miljoen mensen kwamen om tijdens deportaties, in kampen en in een bewust door de machthebbers gekreëerde hongersnood. Dit was mede bedoeld om het nationalisme en het verzet van de Oekraïense boeren uit te roeien.

Trouwens, men had er ook geen moeite mee om andere bevolkingsgroepen te deporteren. En toch lezen we in de bijdrage van V. Zagladin dat het 'socialisme' vanaf de dag van haar ontstaan verklaarde dat het het recht van ieder volk op zijn sociale keuze zou eerbiedigen. Dat is toch een hele geruststelling voor bijvoorbeeld de Krim-Tataren die onlangs demonstreerden om weer naar hun geboorteland terug te mogen. Dat soort verhalen kan toch niet meer in 1987. Of zou dat juist weer kunnen in 1987?

Dissidenten

Ook vrijwel geen woord over Trotski of Boecharin, om maar een paar door Stalin uitgeschakelde bolsjewisten te noemen. Hebben ze eigenlijk wel bestaan? En we kunnen wel met Wolff gaan hopen dat historici nog eens de bronnen en achtergronden van de gebeurtenissen tijdens de showprocessen in de tweede helft van de jaren '30 duidelijk gaan maken. Maar is dat materiaal er niet al lang? Moeten we als het aan hem ligt, eigenlijk niet wachten tot Sint Juttemis? Geen letter ook over dissidenten. Nu kan ik het ook plaatsen, waarom er tijdens de slotbijeenkomst van de END-konferentie in Coventry vanuit de CPN-delegatie geen enkele bijval was voor leden van de onafhankelijke vredesbeweging uit Oost-Europa.

In verschillende bijdragen komt het woord verkramping voor. Dat slaat dan op de structuren in de Sovjet-Unie. Het heeft eerder betrekking op de geschiedschrijving van de CPN zelf. Want, anders dan voorzitter Izeboud meent, heeft de CPN het *niet* aangedurfd het verleden kritisch te verwerken. Integendeel, men is weer helemaal terug bij af.

Glasnost

Nu zullen er mensen zijn die zeggen: Waarom stilstaan bij die verschrikkingen? Er is nu toch sprake van een nieuwe situatie in de Sovjet-Unie. Het zogenaamde 'nieuwe denken' veroverd het land, glasnost en perestroika creëren een nieuw Rusland. Tja, waarom? Waarom herdenken we nog steeds de slachtoffers van het fascisme, waarom analyseren we de ontstaansgronden? Toch om te weten te komen hoe zo iets kon gebeuren en om ervoor te zorgen dat zo iets nooit meer kan gebeuren. Waarom dan is de CPN weer terug bij het volstrekt negeren van de (geschiedenis van de) repressie in de Sovjet-Unie?

Als mensen zo verkrampd omgaan met het verleden, kun je dan een reële inschatting verwachten van de huidige ontwikkelingen? Marcus Bakker meent al weer aanwijzingen te zien "dat opnieuw de Sovjet-Unie een grote rol kan spelen in de idealen die mensen bezielen over vrede, gelijkheid, gerechtigheid". Fré Meis weet in de

regionale pers te melden dat "ze daar rechtstreeks naar het socialistisch zelfbestuur gaan".

Meer openheid, meer democratie, minder censuur en bureaucratie, allemaal prima natuurlijk. Maar is de Sovjet-Unie daarom het lichtend voorbeeld voor alles wat links is? Is het niet eerder zo, dat in de Sovjet-Unie de voorwaarden worden geschapen voor een modern-industriële informatica-maatschappij? Zo'n type maatschappij kan bijvoorbeeld niet zonder openheid. Essentieel voor de PSP is de vraag in hoeverre er sprake is van veranderingen in socialistische zin, in de richting van een maatschappij zoals wij die voorstaan. En dan kun je je de vraag stellen: Wat heeft het instellen van prestatie-beloning daarmee te maken, of privatisering, meer denivelleren enzovoort?

In het zogenaamde reëel bestaande socialisme is nog steeds veel reëel, maar weinig socialisme.

BERT FRERIKS

ONDERSTE BOVEN

Blijf waaks. De traditionele vredesmars op de Tweede Kerstdag in Steenwijk wordt uiteraard ook dit jaar weer gehouden. Vanaf half één een bijeenkomst in sporthal 'De Meenthe' (t.o. station Steenwijk) met dans, muziek, gedichten en een spreker. Daarna vertrekt om 2 uur de mars naar de Havelterberg. De 31e oktober in Den Haag heeft aangetoond dat de vredesbeweging nog springlevend is – dat zullen ze dus straks ook in Steenwijk ervaren. Bijdragen voor de kosten van de manifestatie graag op postgiro 3520934 t.n.v. Waaks in Steenwijk.

BLIJF WAAKS

Mozambique. De Eudardo Mondlane Stichting, preciezer gezegd de vrouwengroep ervan, voert in samenwerking met ontwikkelingswerksters en het Ministerie van Gezondheidszorg in Mozambique een actie onder de leuze "Steun kraamklinieken in Mozambique". Lakens, handdoeken, luiers en babykleding worden ingezameld, plus geld voor het kopen van garens, emmers, etcetera, en de verscheping van een en ander.

De kindersterfte in het land is momenteel de hoogste ter wereld en de 240 bestaande klinieken zijn vaak onhygiënisch, en men moet er onder moeilijke omstandigheden werken. Inlichtingen (b.v. ten behoeve van plaatselijke acties) bij Margriet Zoelman (telefoon 020 - 237263). Bijdragen: postgiro 18848000 ten name van Mondlanestichting, vermelden "kraamklinieken".

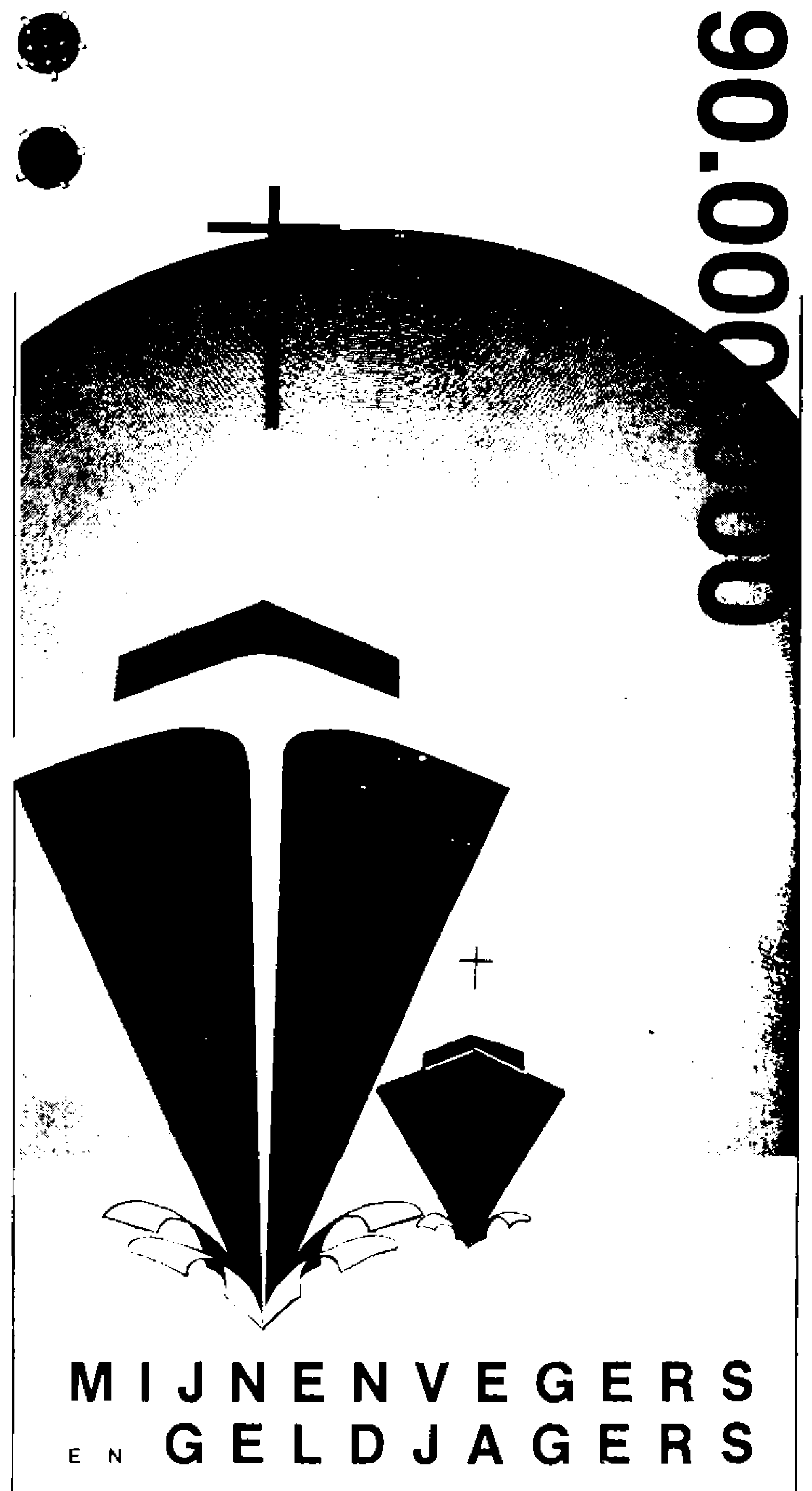

GUATEMALA. De steungroep GAM Guatemala vraagt op twee manieren de aandacht voor de 'verdwijningen' in dat land. "Waar zijn ze?" is de vraag, die staat afgedrukt op een kaart die (in setjes van twee stuks) voor 50 cent besteld kan worden bij de steungroep (Postbus 2369, 5600 CJ Eindhoven) en die zijn geadresseerd aan onze Minister van Buitenlandse Zaken en de president van Guatemala. Daarnaast geeft de groep een informatiebulletin uit onder de titel 'Presente'. Het eerste nummer is gratis verkrijgbaar (hetzelfde adres als hierboven). Een jaarabonnement (vier nummers) kost f 7,50.

EDUARDO MONDLANE STICHTING

Concert. Op zondag 13 december wordt in "De Hoeksteen" (Jan van Galenstraat 6-10 in Amsterdam) een concert georganiseerd in het kader van een uitwisseling van revolutionaire cultuur uit diverse landen. In De Hoeksteen treden op: Sadik Gürbüz (neo-klassieke volksliederen uit Turkije en Oost-Anatolië), Haydar Guray (idem) en Mezcla, een Zuidamerikaanse groep uit Berlijn. Het concert begint om 19.00 uur en kost 17 gulden.

POSTER GOLF-OORLOG

De PSJG hebben in samenwerking met Circus Sinistra een affiche uitgegeven tegen de waanzinnige oorlog tussen Iran en Irak. De poster richt zich met name tegen de rol van de Nederlandse wapenhandel in dit gebied. De poster is een briefje van f 90.000.000 met daarop twee mijnenvegers en de tekst 'mijnenvegers en geldjagers'. De poster is blauw met zwart. Hij is te bestellen door overmaking van f 2,50 op giro-nummer 3627817. Bestellers krijgen een gratis Rampspoed meegezonden waarin informatie te vinden is over de rol van de Nederlandse wapenhandel in de Golfoorlog. Bij bestellingen van grotere hoeveelheden is plakkerskorting te krijgen, neem daarover een telefonisch contact op (tel. 020-267374).

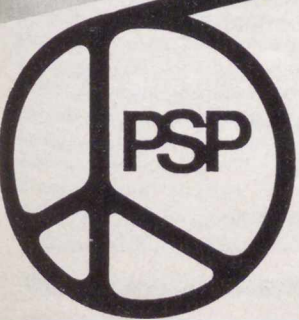
DOCUMENTA CENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

BEVRIJDING BEVRIJDING BEVRIJDING

10 DECEMBER 1987

NUMMER 15

JAARGANG 31

In dit nummer:

- PSP-Kongres
- Schuivende Panelen
- Stop eigen risico

Het kongres heeft altijd gelijk

Het organisatorisch vlekkeloos verlopend PSP-kongres in Dordrecht kende maar één spannend moment: de verkiezing van de partijvoorzitter. Marko Mazeland, voorzitter sinds 1983, werd gekonfronteerd met een tegenkandidaat in de persoon van Saar Boerlage. Een kandidatuur die nogal wat opschudding veroorzaakte, vanwege het grote vraagteken dat Saar Boerlage voor velen vormde. Zij was weliswaar in een grijs PSP-verleden actief in de Amsterdamse PSP, maar bedankte 17 jaar geleden voor het lidmaatschap. Een half jaar geleden werd ze weer lid, nadat ze gevraagd was voor een plaats op de kandidatenlijst voor de Provinciale Statenverkiezingen.

Marko Mazeland, alom gekenschetst als een bekwame maar intern funktionerende voorzitter, haalde het niet tegen Saar Boerlage, die met ruim 51% van de stemmen tot voorzitter werd gekozen. Daarmee is hij vooral het slachtoffer geworden van de vele kritiek die op het politiek passieve en verdeelde partijbestuur is geuit. Een onterechte gang van zaken, omdat Mazeland juist steeds heeft geprobeerd door compromissen te zoeken het partijbestuur werkbaar te houden. De kandidatuur van Saar Boerlage, gesteld door 'de' PSP-jongeren (wie en hoeveel zijn dat er eigenlijk?), kreeg een extra impuls van tien PSP-vrouwen, die in november bij elkaar kwamen om het kongres voor te bereiden en bekend maakten dat 'de PSP-vrouwen' Boerlage ondersteunden. Dit, gevoegd bij haar aktivisme-image van de Nolympics, was net voldoende voor het kongres haar te kiezen.

Saar Boerlage kreeg door haar aanprijzers Baron van Münchhausen-achtige kwaliteiten toegemeten: zij zou in staat zijn de PSP uit het moeras te trekken. En zo werd een schim uit het verleden een mythe die, eenmaal op het spreekgestoelte, gelukkig een gewoon mens bleek te zijn, die het PSP-hart op de goede plaats heeft en onthand is door onbekendheid met de huidige PSP. Het kongres, dat zoals zo vaak de schrik van het ene besluit compenseert met het volgende, besloot vervolgens de niet-gekandideerde Frans Janssen alsnog tot penningmeester te kiezen, daarmee de tienjarige partijbestuurservaring van Janssen als troef inzettend naast de onervaren Boerlage.

Het kongres boog zich voorts over enige (re-)organisatievoorstellen: invoering van een quoteringsregeling om het aantal vrouwen in bestuursfuncties te vergroten, een andere verkiezing van de partijraad en een kleiner aantal partijbestuursleden. Het vorige kongres had het partijbestuur opgedragen hierover voorstellen te formuleren. Bij de presentatie van deze voorstellen, dit voorjaar, bleek al een minimale belangstelling in de partij te bestaan voor organisatorische kwesties. Het kongres bevestigde dat door te besluiten het partijbestuur met drie functies uit te breiden

en de beide andere voorstellen weg te stemmen. Het kongres heeft natuurlijk altijd gelijk, maar het vergroot niet de geloofwaardigheid als uitwerking van eerdere besluiten zonder het aangeven van alternatieven terzijde worden geschoven.

Gelijk de verpleegster-met-dienblad op het Droste busje kwamen de kwesties Leiden en Delft wederom op het bordje van het kongres terecht. In deze Zuidhollandse steden neemt de PSP, in een samenwerkingsverband met CPN en PPR, deel aan het kollege van Burgemeester en Wethouders, waarin ook resp. VVD en CDA zijn vertegenwoordigd. Dit is in strijd met het kongresbesluit, dat bepaalt dat er alleen aan linkse kolleges mag worden deelgenomen. Talloze vergaderingen en papieren tijgers zijn er aan deze overtredingen gewijd met als uiteindelijk resultaat dat de partijraad besloot deze deelname als een experiment te beschouwen. Voorstellen die in meer of mindere mate Delft en Leiden wilde veroordelen werden door het kongres verworpen. En daarmee sprak het kongres vertrouwen uit in de afdelingen Leiden en Delft die tenslotte zelf voor deze coalitiepolitiek hebben gekozen. Het blijft verbazingwekkend hoeveel inspanningen in onze partij worden gewijd aan interne regelzucht en wederzijdse controle. Meer vertrouwen in de integriteit waarmee op verschillende plekken in de PSP gekozen wordt voor andere strategische keuzes is een noodzakelijke voorwaarde voor een slagvaardigere politiek.

Een goede sfeer, kenmerk van onderling vertrouwen, werd het duidelijkst vanuit Limburg gestimuleerd door het uitdelen van met een ban-de-bom teken versierde vlaaien door PSP-veteraan Cor Hoek aan enige volhouders. Daarmee introduceerde hij een passende decoratie voor het PSP-lid-van-verdienste.

Het beleidsverslag van de tweedekamer-fractie was voor een tweetal afgevaardigden aanleiding kritiek te leveren op enkele uitspraken van André van Es in de Waarheid over de samenwerking van radikaal-links. Zij zei o.a. in deze krant dat de discussie over samenwerking door moet gaan en er in 1990 een gemeenschappelijke lijst van PSP, CPN en PPR moet komen. Van de door haar voorspelde agressie in de PSP tegen deze opmerkingen was op het kongres weinig te merken. Ze zei dat ze haar uitspraken niet taktvol vond, maar hield het kongres voor dat de discussie over samenwerking gevoerd moet blijven worden, teneinde het gedachtegoed van de PSP zo goed mogelijk te beheren.

Door een afgevaardigde werden de uitspraken van Van Es gespeend van realiteitszin genoemd, omdat CPN en PPR toch niet willen samenwerken. Dat is natuurlijk maar de helft van het verhaal, omdat het de PSP is geweest die samenwerking in 1985 heeft tegengehouden. Van Es heeft gelijk als ze eerdere kongresbesluiten in herinnering roept die het initiatief tot deze verdergaande

diskussie in handen van het partijbestuur leggen. Een van de taken voor het nieuwe partijbestuur, dat duidelijk de opdracht heeft meegekregen van het kongres meer politieke activiteiten te ontwikkelen.

LEO PLATVOET

NIEUW PARTIJ BESTUUR

voorzitter: Saar Boerlage (Amsterdam)
algemeen sekretaris: Ietje van Poll (Opmeer)
penningmeester: Frans Janssen (Almere)
propagandist: Bart Groeneveld (Amsterdam)
politiek sekretaris: Lieke Thesingh (Amsterdam)
politiek sekretaris sociaal-ekonomisch: Pieter vd Hijden (Amsterdam)
politiek sekretaris vredesvraagstukken: Bert Freriks (Groningen)
politiek sekretaris buitenland: Joost Lagendijk (Amsterdam)
aktiekoordinator/partijopbouw: Hannah van Wijngaarden (Wormer)
hoofdredakteur Bevrijding: Leo Platvoet (Bussum)
parlementair werk: Bert vd Berg (Alkmaar)

vakant zijn de posten vice-voorzitter en drie politieke sekretariaten; deze zullen door de partijraad gekozen worden.

De volgende mensen komen na het kongres niet meer terug in het partijbestuur, of omdat zij niet gekozen werden, of omdat zij niet meer kandidaat waren. Het zijn er veel, omdat het aantal partijbestuursfuncties teruggebracht is van 25 naar 15:

Marko Mazeland, Paul Denekamp, Frank Feiner, Henk Branderhorst, Thea vd Molen, Corrie vd Velden, Rob Steinbuch, Wilbert Dekker, Adri vd Born, Evert de Vos, Hugo vd Steenhoven, Jan Willem Rijke, Anneke de Leeuwe en Luitje Douma.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam, en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave, ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst (hfdred.), Rutger van Santen, Rob Snel, Rob Wesselius (vormgeving), Cor Wijnings en Marianne Zijlmans.

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

PvdA-rapport "Schuivende Panelen"

VAN OPPOSITIEMOE NAAR REGIERUNGSFÄHIG

Op 31 oktober werd het door de commissie Pronk opgestelde rapport "Schuivende panelen" gepresenteerd. Het rapport staat in het teken van de programmatische vernieuwingsdiskussie binnen de PvdA. Centraal in het rapport staat een analyse die moet leiden tot een nieuwe visie op de rol van de staat. Verder wordt er uitgebreid in gefilosofeerd over tal van sociaal-economische vraagstukken. Door de VVD en CDA is inmiddels het rapport tamelijk positief onthaald. Van de kant van PSP, PPR en ook van D66 is vooral kritisch gereageerd. En nu maar de reactie van de PvdA-achterban afwachten. Na alles wat erover al geschreven is, doet ook Bevrijding een duit in het zakje.

De grootste vraag rond het PvdA-rapport "Schuivende panelen" is en blijft wat het beoogde resultaat ervan moet zijn. Is het een vertaling van het nieuwe realisme dat zich al enige tijd in de PvdA-politiek aftekent? Is het een soort eerste bod voor formatiebesprekingen na de eerstkomende Kamerverkiezingen? Of is het bedoeld om meer kiezers ertoe over te halen PvdA te stemmen? Volgens mij kan de eerste vraag wel met "ja" worden beantwoord. Na de overwinningsnederlaag van de laatste Kamerverkiezingen is er binnen de PvdA een sterke trend om af te rekenen met ononderhandelbare strijdpunten. Want in plaats van in de regering te komen, werd de PvdA opnieuw in de oppositiebankjes gedwongen. Een weinig benijdenswaardige positie voor zo'n grote fractie. De comfortabele meerderheid van CDA en VVD maken het oppositievoeren tot een tamelijk frustrerende bezigheid. Dat geldt ook voor de PSP, maar het lijkt erop dat de invloed van PvdA en PSP om het regeringsbeleid te veranderen ongeveer even groot, of liever even klein is. En dat lijkt in toenemende mate PvdA-kamerleden ertoe te drijven buiten de politieke arena hun carrièrekansen te onderzoeken. De rest van de fractie lijkt te willen proberen om zoveel als mogelijk toch een beetje mee te regeren, allemaal onder het motto "geen gedram meer". De tweede vraag is moeilijker te beantwoorden. De reacties van CDA en VVD wijzen erop dat ze uit het stuk vooral hebben willen kunnen lezen of en in hoeverre na een volgende verkiezing de PvdA voor hen een aanvaardbare regeringspartner zou zijn. Wim Kok heeft in dit verband zeer recent opgemerkt dat men niet uit het rapport mag lezen dat de PvdA alleen maar "regeringsgeil" zou zijn. Hij vindt dat het rapport bewijst dat de PvdA "regierungsfähig" is, ofwel in staat om te regeren.

Tegelijk probeert Kok de situatie denkbaar te maken dat er spoedig een kabinet zou kunnen komen zonder het CDA, dus bijvoorbeeld met D66 en VVD. In hoeverre dat een reëel perspectief is, moet de tijd leren. In elk geval is linkse coalitievorming voor de PvdA kennelijk helemaal uit den boze. Wat dat betreft maakt het rapport duidelijk dat de PvdA liever een partij van het midden wil zijn dan een linkse partij. Waarvan akte. Over de derde vraag of "schuivende panelen" tot elektorale winst zal leiden, heb ik zo zijn vraagtekens. Het rapport is vooral een intellectueel hoogstandje. Het staat vol met tal van ingewikkelde analyses, opties (=keuzemogelijkheden) en lastig Engels vakjargon uit economieboekjes. Of dat aanspreekt bij de gemiddeld opgeleide kiezer of bij eenvoudige werknemers of bejaarden waag ik te betwijfelen. Om maar te zwijgen over jongeren die wel zijn te porren voor concrete acties van bijvoorbeeld Greenpeace of Amnesty International. Gewoon zeggen waar het op staat is er in "schuivende panelen" nauwelijks bij.

Van de agenda afgevoerd

Het rapport vertoont een aantal niet onbelangrijke witte vlekken. Zo wordt er weinig gezegd over het vredes- en veiligheidsbeleid. Het kruisraketten-trauma heeft in de PvdA kennelijk diepe sporen achtergelaten. Dat is niet echt nieuw want ook bij de laatste kamerverkiezingen heeft de

PvdA de strijd tegen atoomwapens, en dus ook tegen de kruisraketten, zo goed als van de agenda afgevoerd. Maar ook andere kwesties aangaande bewapening lijken op de achtergrond geschoven. Terecht heeft PSP-kamerlid Andrée van Es er in een reactie op gewezen dat de steeds toenemende afhankelijkheid van de wapenindustrie onderbelicht is. En wie herinnert zich niet de uitlatingen van Wim Kok een half jaar geleden, die erop wijzen dat ook de PvdA wil meedenken over versterking van de conventionele bewapening? Het lijkt erop dat de PvdA in de toekomst de vredesbeweging links wil laten liggen.

Ook herverdeling van werk als middel voor werkloosheidsbestrijding lijkt in het PvdA-denken zijn langste tijd te hebben gehad. Geen pleidooien meer voor verdergaande arbeidsduurverkorting (alleen nog streven naar een 36-urige werkweek, nou ja), waarmee een betere verdeling van betaald en onbetaald werk tussen mannen en vrouwen van de agenda is afgevoerd. Ook een broodnodige wettelijke regeling van euthanasie en een beschermende Wet Gelijke Behandeling worden als niet opportuun aangemerkt, ook al zeggen woordvoerders van de Tweede Kamer-fractie van de PvdA dat zij hun verkiezingsprogramma zullen blijven uitvoeren. Ook de traditionele bescherming van de allerlaagste inkomens lijkt voor de PvdA niet langer meer vanzelfsprekend.

vervolg op pag. 8

Van der Lek in de 'lik'

Europarlementariër Bram van der Lek bezocht van 11 tot 14 november Polen. Wat voor van der Lek een interessante reis in het teken van de vrede moest worden, voerde hem naar de 'lik' (bargoens voor gevangenis) en leidde bovendien tot uitwijzing.

Op 11 november reisde Bram van der Lek vanuit Brussel naar Warschau en van daaruit naar Wroclau. Daar ontmoette hij leiders van de verboden beweging 'Vrijheid en Vrede'. Het lag in de bedoeling om met hen te spreken over het ondersteunen van dienstweigeraars, in Polen zitten er momenteel vijf gevangen, en het afsluiten van persoonlijke vredesaccorden. Dit zijn overeenkomsten waarbij twee individuen uit Oost en West afspreken om vrede met elkaar te sluiten. Van der Lek was niet de enige buitenlander, die Vrijheid en Vrede bezocht. Ook twee Amerikanen, ondermeer afkomstig uit de Freeze-beweging, een Brit en een Griek waren naar Polen gekomen.

Eenmaal in Wroclau aangekomen stelde één van de gastheren voor om Wroclau te gaan bekijken en tijdens deze toer enkele vrienden te ontmoeten. Deze vrienden bleken leden van Solidarnosc te zijn, die pamfletten uitdeelden voor een chemische fabriek. Na het uitdelen spraken

zij op straat met de buitenlandse gasten. Na korte tijd arriveerde de geheime politie, die ervoor zorgde dat het gezelschap door de politie gearresteerd werd. Een politiebusje voerde de gevangenen naar een immens kafkaïens-gebouw. Vele gangen en trappen later bereikte de gevangenen een kamer, waar ondervraging volgde. Nadat de Poolse politie in de gaten kreeg, dat Bram van der Lek niet zo maar een gevangene was, werd de houding van de ordehandhavers wat minder bars. Niettemin stond het gezelschap vijf uur later weer op straat, met een rode streep door het visum en de duidelijke opdracht om binnen 24 uur het land te verlaten. Gelukkig was Van der Lek's reis maar kort, zodat het vervelende voorval zijn plannen niet echt doorkruist heeft. Maar een hernieuwd bezoek aan Vrijheid en Vrede kan hij voorlopig wel vergeten. Mogelijk dat een protest bij de Poolse ambassade, wat Van der Lek binnenkort indient, hier nog verandering in kan aanbrengen. Want het praten met mensen op straat, ook al zijn ze van Solidarnosc, kan toch moeilijk als delict aangemerkt worden.

JAN-WILLEM VOS

die discussie een grote rol. De Bondsrepubliek exporteert veel auto's naar de VS, waar de uitlaatstoffen-wetten veel scherper zijn dan in Europa; zij heeft dus weinig moeite met een scherpe richtlijn. Voor Frankrijk, Italië en Engeland geldt dit in veel mindere mate. Bovendien produceren de bedrijven in die landen over het algemeen goedkopere auto's dan de Duitsers, waarbij het aanbrengen van een katalysator relatief duurder is. In de Straatsburg-week van november lag er een ontwerp-richtlijn van de Europese Commissie en de Raad van Ministers op tafel, die natdrukkelijk aantoonde dat de auto-industrie uit Frankrijk, Engeland en Italië hun zin gekregen hadden. Uitvoering van deze richtlijn zorgt voor een terugdringing van de stikstofoxide met 50%, om de zure regen werkelijk te bestrijden is 90% nodig! Vergelijkbare getallen gelden voor ammoniak en zwaveldioxyde. De maatregelen zijn niet alleen slap, ze worden ook nog veel te laat ingevoerd. Voor auto's van nieuwe typen middenklasse- en kleine auto's gelden als ingangsdata respectievelijk: 1 oktober 1991 en 1 oktober 1990. Voor nieuwe auto's van bestaande typen middenklasse- en kleine auto's worden de ingangsdata 1 oktober 1993 en 1 oktober 1991. Het Europees Parlement besloot door een kongres tussen socialisten en christen-democraten accoord te gaan met de ontwerp-richtlijn. Ofschoon de milieucmissie van het parlement de ingangsdata met een aantal jaren wilde vervroegen. Duidelijk verzet tegen deze gang van zaken werd vooral door Bram van der Lek aangetekend; "ik wens niet mee te werken aan zo'n uitverkoop van het milieu", stelde hij.

JAN-WILLEM VOS

COLUMN

Bondgenoten

Rabijn Soetendorp betreurde het in het CAPITOOL dat hij in de kwestie rond het omstreden toneelstuk van Fassbinder steeds maar weer in debat moest met mensen die eigenlijk zijn bondgenoten waren.

Hij doelde op de politiek en maatschappelijk geëngageerde voorhoede die het circuit bevolkt dat de Amsterdamse theaterschool had uitgekozen voor de openbare opvoeringen van "het vuil, de stad en de dood".

Als PSP'er reken ik mezelf ook tot de bondgenoot van Soetendorp in zijn strijd tegen het anti-semitisme.

Inmiddels is het echter de vraag of die strijd gediend is met de heisa die nu alweer enkele weken de media bezighoudt.

Ik geloof eerder het tegendeel en dat is uiterst betreurenswaardig. Het gaat er allang niet meer om of het stuk van Fassbinder goed of slecht is, of het anti-semitisme is of niet maar in hoeverre de publieke opinie begrip kan en moet hebben voor de hoeveelheid leed die de opvoering veroorzaakt. Want dat is het ultieme element uit het betoog van de Joodse organisaties die de voorstelling koste wat kost willen verhinderen. Het is een argument waartegen geen enkel verweer bestaat. Wat de Joden is aangedaan is zo onvoorstelbaar gruwelijk dat je eigenlijk niets kunt doen dan zwijgen.

Toch is er grond voor enige twijfel aan de validiteit van de argumentatie in dit geval. In Denemarken is Fassbinders stuk een positief beoordeeld succes in het theater en met name de Deens/Joodse organisaties hebben er geen enkel bezwaar tegen. Integendeel, ze steunen eerder de opvatting dat het stuk problemen bespreekbaar maakt hetgeen als een pluspunt wordt beschouwd.

In Nederland is dat anders. Organisaties als het Centrum voor Informatie en Dokumentatie Israël (CIDI) en met name de Stichting Bestrijding Anti-Semitisme (STIBA) van Richard Stein zijn in de regel zo overtuigd van het eigen gelijk als het gaat om het signaleren van al dan niet vermeend anti-semitisme, dat hun houding vaak onverdraaglijk wordt ten opzichte van iedereen die blijkt geeft van een wat genuanceerder opvatting.

In het geval van dit stuk van Fassbinder kan ik nog heel ver meegaan met het standpunt van de Joodse organisaties maar heel anders is dat als het gaat om opvattingen over bijvoorbeeld de Palestijnse kwestie. Een genuanceerd standpunt over de positie van het Palestijnse volk impliceert dikwijls kritiek op de politiek van de staat Israël. En wie die kritiek in het openbaar uitsprekt kan rekenen op de onverbiddelijke gramschap van het CIDI en de STIBA. Er vallen dan al snel beschuldigingen van anti-semitisme vanwege de hoeveelheid leed die de kritiek zou veroorzaken. Ik heb meer dan de indruk dat die opstelling van de Joodse organisaties in het verleden – ook in de PSP – vaak aanleiding is geweest om de verdere ontwikkeling van ideeën over de Palestijnse kwestie, enigszins vooruit te schuiven. Ook dat is zeer betreurenswaardig.

Het zou de Joodse organisaties sieren als zij wat minder vaak met hun uiteindelijk alles doodslaande argument op de proppen zouden komen. Want dat smooit helaas elke vorm van echte discussie. Zelfs met de allergrootste bondgenoot.

RUTGER VAN SANTEN

Hoe je ook over de auto mag denken, het is een snel en gemakkelijk vervoermiddel, wat niet meer weg te denken is uit onze samenleving. Maar aan het auto-gebruik kleven ook grote nadelen. Zij zorgen namelijk voor een grote aanslag op het milieu. Een niet gering deel van de zure regen is het gevolg van uitlaatgassen, die samengesteld zijn uit de verzurende stoffen zwaveldioxide, stikstofoxyde en ammoniak. Hoe groot de kick ook mag zijn om in een snelle bolide met een hoge snelheid over de autoweg te razen, het zijn juist die hoge snelheden in combinatie met de talrijke kleine auto's (met een motorvermogen tot 1400 cc), die verantwoordelijk zijn voor de grootste uitstoot van verzurende stoffen. Een katalysator en ongelode benzine helpen wel wat, maar veel te weinig bij een groeiend wagenpark en een hogere maximum snelheid.

De EG is al sinds 1984 bezig om een richtlijn te maken, die de milieuvuiling door uitlaatgassen tegengaat. West-Duitsland en Nederland zijn grote voorstanders van een scherpe richtlijn, terwijl Frankrijk, Engeland en Italië daar niets voor voelen. De lobby van de auto-industrie speelt in

Dordtse PSP wil giffabriek

Dordrecht is de oudste stad van Holland. Al vele honderden jaren wordt het landschap aan de noordelijke punt van het eiland dat wordt omsloten door rivieren als de Oude Maas, de Dordtse Kil, Noord en Beneden Merwede, gedomineerd door de stompe, nooit afgebouwde toren van de Dordtse Dom. Al in het jaar onzes heren 1618 werd de naam Dordrecht een wereldwijd begrip vanwege de kerksynode die er plaats vond. De toenmalige gedreven gereformeerden legden er haarscherp hun leer vast en spraken tevens als hun oordeel uit dat al het andere niet deugde. En wat dat voor consequenties had, zouden in de loop der daaropvolgende eeuwen heel wat autochtonen in heel wat delen van de wereld aan den lijve ondervinden. Het toenmalige Hollandse wereldrijk pleegde zijn economische expansie vergezeld te doen gaan van de gelijktijdige invoer van geestelijke bagage in alle mogelijke delen van de wereldbol. Zo baseert het streng gereformeerde deel van de blanke Zuid-Afrikaanse apartheidsideologen haar abjecte opvattingen nog steeds op de stellingen die in de vroege 17-de eeuw in de Zuid-Hollandse vesting werd ontwikkeld.

Een stad met een verleden dus. En dat is te zien. Het historische centrum staat propvol, deels fraai opgeknapt, patriciërshuizen die vaak leunend tegen elkaar langs smalle havengrachten herinneringen oproepen aan het werk van de meesterschilders uit de gouden eeuw. Het centrum van de stad ligt pal aan de haven, waar ook al vele honderden jaren economische bedrijvigheid heerst. In een van de smalle klinkerdoorgangen met ambachtelijke straatnamen woont Josje Adriaansen. De voormalige landelijke emancipatiewerkster van de PSP is nu penningmeester van de plaatselijke afdeling van de pacifisten. Op het moment dat ik haar spreek zit ze volop in de voorbereidingen van het najaarskongres dat dit jaar in haar woonplaats wordt georganiseerd. De afdeling Dordrecht van de PSP heeft overigens ook al een respectabel verleden. Vanaf het eerste uur, in 1957 waren de pacifisten in Dordrecht erbij. In 1959 deed de eerste PSP-vertegenwoordiger zijn intrede in de plaatselijke gemeenteraad.

Wisselzetels

Tijdens de jaren '60 werd het aantal raadsleden langzaam uitgebreid tot maximaal 3 aan het be-

gin van het volgende decennium. Daarna kwam de klad erin. Er vond een uittocht van leden plaats en ook de elektorale resultaten spraken niet meer aan. In 1982 kwam de PSP met een zetel terug in de raad als onderdeel van een gezamenlijke fractie met PPR en CPN. Die coalitie kreeg toen 3 zetels. Vorig jaar ging er daar weer een van verloren en nu is er voor de drie partijen een systeem van wisselzetels ingevoerd. Namens de PSP zat er tot voor kort Jan Lagendijk. Hij doet het goed. Daarbij is hij ook een bekend raadslid en dat is voor de uitstraling misschien nog wel belangrijker.

Virus

Josje Adriaansen maakt niet de indruk gebukt te gaan onder het oprukkende virus van de lamledige tijdgeest dat kennelijk zo overal om zich heengrijpt. Natuurlijk heeft ook de afdeling Dordrecht die tevens de Alblasserwaard omvat veel te lijden gehad onder de algehele malaise. Er zijn nu nog 75 leden terwijl dat een paar jaar geleden nog het dubbele aantal was. Toch zitten ze in Dordrecht niet bij de pakken neer. Met name de vrouwelijke inbreng is er groot. Het afdelingsbestuur onder voorzitterschap van de ook al landelijk bekende Gerda Bosdriesz bestaat uit 5 vrouwen en een man. Het bestuur belegt eenmaal per maand een ledenvergadering die trouw wordt bezocht door de echt betrokken kern van het ledenbestand. Het gaat dan om zo'n 15 mensen.

Een afdelingsblad heeft Dordrecht niet, men doet het met een ledenbrief die naast de gebruikelijke huishoudelijke mededelingen toch ook regelmatig achtergronden van actuele kwesties belicht. Josje Adriaansen zou het wel toejuichen als er (weer) een echt afdelingsblad het licht zou zien. Ze onderkent de belangrijke samenbindende en ondersteunende functie die zo'n orgaan kan hebben. Er wordt momenteel gepraat aan de oevers van de Oude Maas. Het zwaartepunt van de PSP-activiteiten ligt echter bij de ondersteuning van het raadswerk. Belangrijke items binnen de parlementaire aanpak zijn bijvoorbeeld het inkomensbeleid voor de minima, het leefklimaat in de industriële stad maar ook de politieke aanpak van seksueel geweld en de positie van homo's. Over die laatste twee onderwerpen produceerde de steunfractie met een zware inbreng van de PSP hechtdoortimmerde nota's. De nota seksueel geweld kon zelfs rekenen op de gedeeltelijke steun van de vrouwen uit de partijen van zogenaamd klein rechts, GPV, SGP en RPF, partijen die in de streken rond en in Dordrecht op een aanzienlijke aanhang kunnen rekenen.

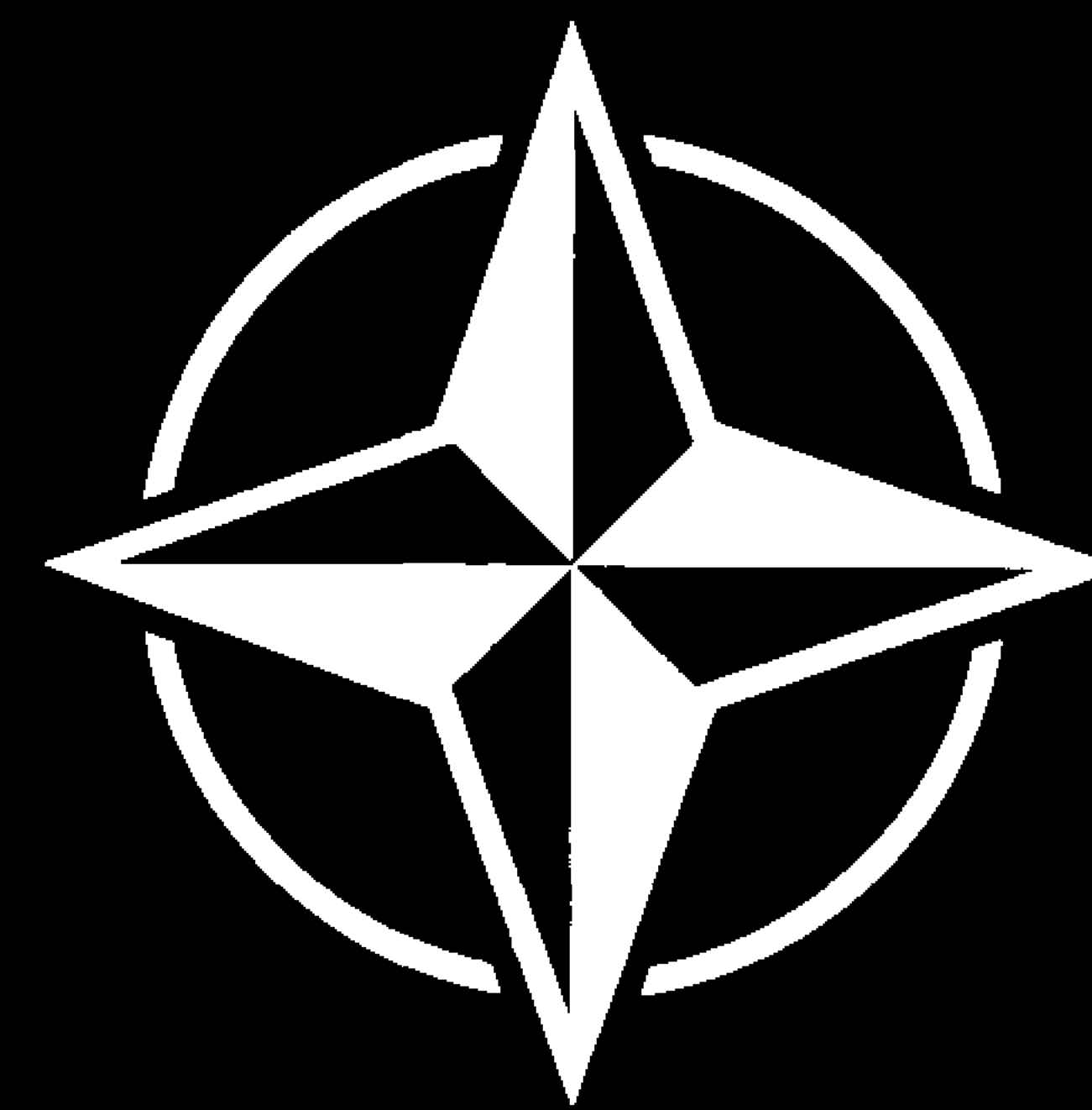
Gif

Enige tijd geleden kwam Dordrecht in het nieuws vanwege een omvangrijke gif-affaire in de woonwijk Staart. Een forse hoeveelheid huizen moest worden afgebroken omdat de bodem eronder en

eromheen vervuild was. Mede als gevolg daarvan steunde de plaatselijke PSP een voor die partij welhaast revolutionair voorstel: de lokale overheid diende te bevorderen dat in Dordrecht een nationaal opererende gifverwerkende industrie zou worden gevestigd. En dat uiteraard onder strenge voorwaarden. Het was een voorstel met realiteitszin. Dordrecht is nu eenmaal een industriële stad, er wordt veel gewerkt met alle mogelijke gevaarlijke stoffen dus waarom niet de economische bedrijvigheid bevorderen door een "giffabriek" te bouwen. Je steunt daarmee de werkgelegenheid en tevens draag je bij aan het voorkomen van illegale giflozingen vanwege het aloude "gebrek aan verwerkingscapaciteit". Het plan is overigens niet gerealiseerd. Dordrecht heeft z'n best gedaan maar de lokatie Moerdijk werd tenslotte "uitverkoren".

vervolg op pag. 8

IS DEZE WERPSTER

SOMS NIÉT GEVAARLIJK

DE PSP WIL MET DE NAVO BREKEN - POSTBUS 700, 1000 AS AMSTERDAM

HET PSP-KONGRES IN DORDRECHT HUISHOUDELIJK

Het PSP-kongres te Dordrecht zal niet de geschiedenis ingaan als een historisch kongres. Of dat gunstig of ongunstig is moet nog blijken. De stemming was wisselend. De één noemde het tam, de ander vriendelijk, gemoedelijk. Wat in ieder geval wel duidelijk is, is dat een aanzienlijk aantal afdelingen niet aanwezig was en het alleen daardoor al rustiger was. Iemand gebruikte de term non-kongres. Zo erg was het nou ook weer niet. Wat gebeurde er wel in de HTS aan de Oranjelaan in Dordrecht? een paar hoofdpunten.

De op dat moment nog als voorzitter optredende Marko Mazeland sprak in zijn openingstoespraak over de moeilijke positie waar radikaal links nog steeds in zit, in de "hoek waar de klappen vallen". "We kunnen beantwoording van de vraag hoe we een passend antwoord geven op de crisis van links niet voor ons uit blijven schuiven. Vandaar dat we serieus werk moeten maken van onze heroriëntatie in de socialisme-discussie en ook niet moeten schromen om er – op het juiste moment – de juiste conclusies uit te trekken." Maar, zaterdag 28 november was niet de dag voor dat soort conclusies, de socialisme-discussie is nog te pril om nu al resultaten te tonen. Huishoudelijke zaken dus in Dordrecht waarbij de meeste aandacht uitging naar de verkiezing van het nieuwe partijbestuur en dan vooral naar de kandidaten die zich hadden aangemeld voor de functie van voorzitter: de huidige voorzitter Marko Mazeland en Saar Boerlage, bekend van de strijd tegen de Olympische Spelen in Amsterdam.

Voor deze strijd losbrandde was al besloten tot een kleiner partijbestuur, alleen niet zo klein als het oorspronkelijke kongresvoorstel aangaf. Het voorstel was: 12 mensen, maar een amendement van Alkmaar en Rotterdam zorgde ervoor dat dit aantal werd verhoogd tot 15. Argument daarvoor was dat er bij een bestuur van 12 mensen teveel politieke secretariaten buiten de boot zouden vallen. Klein of kleiner, een voorzitter hebben we altijd nodig.

De aanbevelingen voor Saar Boerlage en Marko Mazeland waren talrijk. Enkele afgevaardigden wezen op het feit dat Saar Boerlage nog maar een half jaar lid is van de PSP en men niet weet wat men van haar kan verwachten. Daartegenover werd ingebracht dat zij bekend is, voor een frisse wind kan zorgen en haar sporen in het verleden op diverse plaatsen wel heeft verdiend. Marko Mazeland werd geprezen om zijn vermogen om de club bij elkaar te houden in moeilijke tijden en om zijn bestuurlijke kwaliteiten. Anderen vonden hem te "saai" en niet inspirerend genoeg. Met 1919 stemmen won Saar Boerlage uiteindelijk, Marko Mazeland kreeg 1720 stemmen. De verkiezingen van Saar heeft consequenties voor de post van vice-voorzitter. Kandidaat Henk Branderhorst trok zich terug na de verkiezing van Saar Boerlage. Hij gaf te kennen dat hij alleen met een voorzitter wilde samenwerken die ingewijd is in partijbestuurswerk, hetgeen volgens hem bij Saar Boerlage niet het geval is.

Het zou hem teveel werk en tijd gaan kosten om ook een groot deel van het voorzitterswerk te moeten doen. Er is dus (nog) geen vice-voorzitter. De overige posten gingen iets vlotter. Van

al dat stemmen en vergaderen word je moe en dus had de PSP een novum: discussiebijeenkomsten om het kongres iets levendiger te maken. Vier in getal. Eéntje over de socialisme-discussie, een tweede over het INF-Akkoord, een workshop over het Europees parlement en een discussiegroep over de bezuinigingen in de gezondheidszorg.

Vol verwachting uitkijkend naar de aangekondigde Britse socioloog Stuart Hall koos ik de socialisme-discussie. Helaas, Stuart Hall kwam niet en er kon ook geen "gelijkwaardige" vervanger worden gevonden. Dus het was enigszins improviseren. Jan Gravenstein, betrokken bij de socialisme-discussie in de PSP, gaf een inleiding over het ontbreken van linkse antwoorden op de nieuwe fase waar het kapitalisme zich in bevindt. De discussie die daarop volgde was niet echt verheffend. Gepraat werd over het verschil tussen klein en groot kapitalisme, het vegetarisch restaurant versus groentehandelaar Hak. Het één mag wel, het ander niet. Mogen socialisten ook naar winst streven of is dit taboe en wat doe je met de winst; wat betekenen nieuwe technologieën voor het socialisme, enz. Belangrijke vragen waar echter weinig verrassende antwoorden opkwamen. Maar misschien was dat ook wat te veel gevraagd in deze omstandigheden. Een "verlevendiging" vond ik het zelf niet, maar wie ben ik, ik ben maar één van die door Hak geterroriseerde doperwtjes. Serieus, rondvragend bleek dat het enthousiasme over de andere workshops ook niet overweldigend was. Wellicht verdient het experiment nader bestudering.

Kongressen nemen gewoonlijk besluiten. Bij dit kongres ging dat niet altijd even gemakkelijk. Voorstellen over een kwoteringsregeling om in-

vulling te geven aan de feminisering van de partij werden allemaal afgestemd, zodat er feitelijk niets besloten is. Onuitvoerbaarheid was een overheersend argument. Ook voorstellen omtrent de partijraad haalden het niet. Hier blijft voorlopig alles bij het oude.

Het enige "strijdpunt" bij het agendapunt over de Europese verkiezingen was de naam waaronder de partijen de verkiezingen in moesten gaan. Moet er "groen" in staan of "links". Links won van groen en rood blijven we, dat is samengevat de discussie.

Bij het verslag van de Tweede Kamer-fractie kwamen enige reacties voor een interview met André van Es in de Waarheid. Aan de vooravond van het PPR-kongres deed zij een oproep tot linkse samenwerking. Niet iedereen vond dat verstandig maar André is van mening dat je de discussie voer samenwerking moet blijven aangaan, het was niet haar bedoeling kongresuitspraken naast zich neer te leggen of te provoceren.

Over het algemeen was er veel waardering bij het kongres voor het werk van de Tweede Kamer-fractie.

Begroting, verslagen, bloemen, bedankjes, scheidende en komende bestuursleden, de internationale, alles passeerde de revue, soms plichtmatig, soms spontaan.

Alleen bij het verslag van het partijbestuur wekte de "kwestie Delft" enige emotie. De collegedeelname in Delft van de PSP met het CD A is in strijd met eerdere kongresuitspraken, maar wordt voorlopig gedoogd door het partijbestuur. Het kongres steunde het PB hierin. Dit besluit was wel aanleiding voor een aantal Delftenaren om uit de partij te stappen. Desalniettemin bleef de stemming op het kongres tot het eind toe rustig.

Saar Boerlage waarschuwde in haar slottoespraak dat zij al om 9.00 uur 's ochtends op het partijbureau aanwezig zal zijn en graag het land in wil trekken om de PSP te "laten zien". Dus, PSP-afdelingen kunnen gerust een beroep op haar doen. Na het kongres had iedereen honger, dus eten in Dordrecht. Hoe het komt dat sommige mensen na het eten nog steeds honger hadden is voor de lezers van Bevrijding een vraag en voor mij een weet.

COR WIJNINGS

foto's kongres: Rob Wesselius

Saar komt

Nu Saar Boerlage op haar 55-ste de leeftijd heeft bereikt waarop – in haar eigen woorden – Deetman zich ontdoet van overtollig universitair personeel, heeft ze tijd over. Die tijd zal ze voor een zeer groot deel gaan besteden aan de PSP. Een vliegende start heeft ze inmiddels achter de rug. Hoewel ze pas weer enkele maanden (hoeveel weet ze niet precies want "ik houd slecht boek" lid is van de pacifisties-socialisten werd ze op 29 november jl. tijdens het PSP-najaarskongres in Dordrecht gekozen als partijvoorzitter. Het heeft nogal wat mensen verbaasd dat Saar Boerlage ineens zo prominent naar voren kwam in de landelijke PSP. Als algemeen voorzitter. Het lijkt logieser om eerst een tijdje rond te kijken – al dan niet in een wat minder op de voorgrond tredende bestuursfunctie – om de winkel enigszins te leren kennen. Daarbij kwam ook nog het feit dat er geen sprake was van een vakature want Marko Mazeland, de zittende voorzitter, was gekandideerd en bereid voor een nieuwe termijn.

Het verhaal van Saar Boerlage: "Kijk in eerste instantie was het ook helemaal niet mijn idee. Ik kwam Titia Bos eens ergens tegen en die zei, we stellen je kandidaat voor het PSP-bestuur – of misschien zelfs wel voor voorzitter, dat weet ik niet eens meer. En toen zei ik zoiets als: welja, zo in het vlak van; heb het lef eens. Dus dat heb ik toen niet serieus genomen. Maar toen ik later een brief kreeg – en dat is niet eens zo lang geleden – van het partijbestuur waarin stond dat mensen mij kandidaat gesteld hadden voor algemeen voorzitter, toen herinnerde ik me dat Titia zoiets gezegd had. En toen bleek ook dat een aantal jongerenafdelingen mij kandidaat hadden gesteld en toen kwam ik die week ook allerlei mensen tegen die bang waren dat ik het niet zou doen."

Klus

"Ik heb niet overwogen om me eerst te oriënteren op het partijbestuurswerk in een andere functie. Ik moest heel snel beslissen. Ik geloof in een halve week en iedereen die ik sprak zei ook: je moet persé algemeen voorzitter worden want dat is nou net de klus die we nodig hebben. Naar buiten toe wat meer dan een of twee gezichten, dat is nooit weg. En dat vond ik zelf ook altijd. Als je die functie hebt kun je daar wat meer van maken naar buiten toe. Op zichzelf vind ik een voorzitter die dat niet doet ook best maar nou net op dit moment vind ik dat de PSP een voorzitter naar buiten nodig heeft, ook al omdat er zo weinig kamerleden zijn."

"Nadat ik mijn kandidatuur bevestigd had met zo'n verplicht elfregelig briefje bij het partijbestuur hoorde ik eerst helemaal niets meer. Ik heb toen een briefje geschreven of ze niet eens met me wilden praten. Uiteindelijk is dat pas in de week voor het kongres gebeurd."

"Ik heb over Marko (voorzitter Mazeland, rvs) ook eerst de gedachte gehad dat ie misschien ook wel helemaal niet zo erg meer zou willen. Ik zou me namelijk heel goed kunnen voorstellen dat als

je vier, vijf jaar voorzitter bent geweest, dat je dan op een gegeven ogenblik zegt, nou, als een ander het eens wil doen, prima. Pas later heb ik begrepen dat het voor hem toch een pijnlijke zaak werd. Maar toen vond ik dat ik niet meer terug kon. Ik had toen inmiddels ook de dag gehad met de PSP-vrouwen en als ik op dat moment terug was gegaan had ik ook eerst weer met die mensen moeten praten want die hadden gezegd dat ze me zouden ondersteunen. Bovendien vind ik dat de partij behoefte heeft aan mensen die bereid zijn wat meer naar buiten te gaan en die ook de gedachte hebben dat ze dat wel kunnen."

Zwemmen

Omdat ook de goed ingewerkte kandidaat-vicevoorzitter Henk Branderhorst uiteindelijk niet in het nieuwe PB terecht kwam ligt de vraag voor de hand of Saar Boerlage zich nu niet enigszins eenzaam in het diepe gegooid voelt. Ze zal het nu voor een belangrijk deel zelf moeten redden. Saar Boerlage: "Ik kan wel zwemmen. Ik ben daar niet zo vreselijk bang voor. Je moet de situatie niet overdrijven. Er zit nu toch een heel partijbestuur dus anderen kunnen me best een beetje ondersteunen en bovendien zeggen alle mensen die me kandidaat gesteld hebben dat ze me zullen helpen. Dat is ook het eerste dat ik roep: ik wil het wel doen maar niet alleen. Dus ik denk dat het allemaal wel zal meevallen."

"Ik wil de interne zaken van de PSP niet bagateliseren maar ze moeten niet de hoofdrol spelen. Het is echt nodig dat we ons niet primair op het interne richten maar dat we kongresjes gaan houden over de "schuivende panelen" en dergelijke. Daarmee moeten we leden winnen, we moeten als partij aan de toekomst werken."

Saar Boerlage is van plan de komende tijd langs zoveel mogelijk "organisatie-vormen van de PSP" te gaan. Daaronder uiteraard ook de parlementaire vertegenwoordiging in Den Haag. Boerlage staat niet bekend als iemand die het vuur uit de sloffen loopt om zo snel mogelijk te komen tot verregaande vormen van samenwerking met de andere twee politieke groeperingen die in de volksmond gerekend worden tot klein-links, PPR en CPN. Wat haar betreft dient de PSP zich eerder te oriënteren bij de diverse buitenparlementaire sociale bewegingen. Het discussie-thema; gezamenlijke deelname aan komende verkiezingen, dient in haar ogen in de komende jaren geen prioriteit te krijgen in de PSP. André van Es pleitte daarvoor onlangs wel in een interview met de Waarheid en ook tijdens het kongres gaf ze nog een keer aan dat die discussie wat haar betreft doorgaat. Hoe kijkt Saar Boerlage tegen die stellingname aan. Verwacht ze wellicht moeilijkheden met de fractie? Saar Boerlage: "Ik deel wel de kritiek dat er op dat interview kwam op het kongres maar ik vind het niet juist dat André op die uitspraken wordt vastgepind. Dingen komen toch vaak net even anders over dan ze zijn bedoeld. Ik vind André een prima meid dus ik zou niet weten waarom we nou over dat soort dingen rollebollend over straat zouden moeten gaan."

Panelen

Als PSP-voorzitter denkt Saar Boerlage door te kunnen gaan met wat ze de laatste jaren heeft gedaan, namelijk het schrijven van toekomst-scenario's. Boerlage: "Ik ben toekomstonderzoeker, niet in de zin dat ik utopisties en alleen maar met fantasieën werk, maar wetenschappelijk. In zoverre je e toekomst wetenschappelijk kunt bekijken. Wetenschappelijk koffiedik kijken, zal ik maar zeggen. Mijn huidige onderzoek richt zich op de geëmancipeerde samenleving."

"Ook de PSP moet naar mijn gevoel veel meer

an toekomstonderzoek doen en dat moet zich dan natuurlijk richten op de socialistiese samenleving waarvan de geëmancipeerde samenleving een onderdeel is. Dat moet goed onderheid worden met economische aspecten en ook met aspecten van politieke haalbaarheid."

"Dat onderzoek past uitstekend in het kader van de socialismediskussie maar ook bijvoorbeeld in een discussie over de schuivende panelen van de Partij van de Arbeid. Het is een uitstekend middel om onze eigen gedachten tegenover dat plan te zetten."

Andere zaken waar de PSP in de komende tijd mee aan de gang moet zijn in de ogen van Saar Boerlage de anti-Navo strategie en bijvoorbeeld het actief ondersteunen van de ontwapeningsvoorstellen en de gedachten daarachter die uit Oost-europa komen.

Over een publiciteitsscenario zegt Saar Boerlage niet te beschikken. Ze kan ook niet goed verklaren hoe het komt dat ze er vaak in slaagt de aandacht van de media te trekken: "Misschien komt het omdat ik de dingen vaak redelijk goed samenvat, dat ik de dingen – ondanks het feit dat ik helemaal geen groot spreker ben – kernachtig weet te zeggen."

"Nee, een publiciteitsplan heb ik niet en dat zou, denk ik, ook niet goed zijn. Je moet de dingen niet teveel plannen, vastleggen. Dat zou verlamd kunnen werken."

Gezichten

Ook over de duur van haar actieve toekomst in de PSP wil Saar Boerlage niet teveel vastleggen. Wel is het zeker dat ze niet tot haar 65-ste voorzitter wil blijven maar hoelang ze het wel wil doen, weet ze nog niet: "Dat hangt van zoveel factoren af." Uiteindelijk zegt ze dat ze eerder in termen van twee dan van vijf jaar denkt.

Saar Boerlage zou heel teleurgesteld zijn als de neergaande lijn in het ledenaantal van de PSP niet werd gestopt. Daaraan wil ze dan ook actief gaan werken.

Een van haar eerste voorstellen zal dan ook zijn de wanbetalers een brief te schrijven waarin wordt geïnformeerd naar de redenen van hun betalingsgedrag en waarin wordt aangeboden een regeling te treffen als het echt om akute geldnood gaat. Boerlage vindt dat het absoluut noodzakelijk is dat ook mensen met heel weinig geld lid kunnen zijn en moeten kunnen worden van de PSP. Hoewel Saar Boerlage één vertegenwoordiger in de tweede kamer voor de functie die de PSP daar in haar ogen heeft voldoende acht, vindt ze toch dat ook de fractie moet groeien in de toekomst. "Met André vind ik dat de PSP behoefte heeft aan meer gezichten. Daarbij wordt je ook serieuzer genomen als je wat meer mensen hebt."

Jongeren

Onlangs is de KRIK omgezet in de positieve actie cie. jongeren die het aantal jongeren in de PSP moet opvoeren. Vergeleken met enkele jaren geleden is het percentage jongeren in de PSP desastreus gezakt. De positieve actie cie. jongeren heeft 8 afdelingen/plaatsen uitgezocht om daar PSig groepen bij hun oprichting te begeleiden. Ze hoopt hiermee het aantal jongeren in de PSP te vergroten.

info: 020-267374 (Johan)

Socialisme-discussie

– De Socialisme-commissie vraagt alle afdelingen die iets doen daarvan de data, plaats en tijd aan Hannah van Wijngaarden (02982-3536), Robert Giesberts (030-439591), of het partijbureau. Tevens worden de afdelingen verzocht zo spoedig mogelijk na elke bijeenkomst/avond hun verslag op te sturen naar Robert Giesberts, Fregatsstraat 109, 3534 RC Utrecht.

– De commissie is op dit moment druk bezig met de voortgang van de discussie in 1988 voor te bereiden. In ieder geval zullen er in de maanden april en mei enkele conferenties georganiseerd worden waar we een manifest, als een soort analyserende inleiding op het verkiezingsprogramma, en een actieprogramma, voor vier hoofdonderwerpen, zullen gaan opstellen. Nieuws hierover volgt, uiteraard.

– In de hieronder genoemde afdelingen vinden Social-dis. avonden plaats.

Voor geïnteresseerden, noteren!

11-12: Utrecht, Oudegracht 243

13-12: Groningen, PSP-pand

14-12: Hengelo, fractiekamer

15-12: Deventer, Brink 30

17-12: Enschede

7-01: Oostelijke mijnstr, Herschellenpl. 13

12-01: Arnhem, De Opbouw (FNV)

19-01: Arnhem, De Opbouw (FNV)

21-01: Enschede

Alle avonden beginnen om 20.00 uur.

Het Partijbestuur van de PSP heeft met verontwaardiging kennis genomen van de wijze waarop met name de gemeentebesturen van Utrecht en Amsterdam de konsekwenties van de opvang van asylzoekers in de publiciteit hebben gebracht.

Door te verwijzen naar een langere wachttijd voor al ingeschreven woningzoekenden, wordt de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor een humaan vluchtelingenbeleid buiten beschouwing gelaten en wordt de indruk gewekt dat juist de categorie woningzoekende de prijs voor dit beleid zal moeten betalen.

Deze onterechte vernauwing van de konsekwenties van het spreidingsbeleid van de rijksoverheid, kan daardoor gemakkelijk ontaarden in toenemende vreemdelingenhaat.

vervolg van pagina 5

Schisma

Er bestaan niet al te veel formele contacten tussen de afdeling Dordrecht en de overige lagen in de landelijke PSP. In het gewest is men niet actief en ook de partijraad moet het zonder actieve inbreng van de Dortenaren doen.

Veel last van "het schisma van der Spek/van Es" heeft men in het jonge verleden niet gehad. Hoewel Josje Adriaansen veel waardering kon opbrengen voor het werk van en diverse standpunten van Fred van der Spek is zijn handelwijze tijdens bijvoorbeeld de kongressen in Wijk aan Zee en Utrecht haar enigszins tegen gaan staan. En zo verging het de overgrote meerderheid van haar lokale partijgenoten. Josje is zeer te spreken over de parlementaire aanpak van Andréé van Es; "Ze doet het heel goed en komt spontaan over."

Drukwerk

De voorbereidingen van het najaarskongres kosten veel tijd. Omdat de lokatie keuze pas laat bekend werd – eind september – moet er in korte tijd veel werk worden verzet. Gerda Bosdriesz en Josje Adriaansen coördineren de organisatie vanuit Josje's 17-de eeuwse hoofdkwartier. Er wordt met een clubje bestuursleden van de afdeling aangevuld met steunfractieleden elke vrijdagavond vergaderd. Los van het feit dat er zo'n 50 vrijwilligers dienen te worden gevonden moeten zaken als de produktie van sprekersbriefjes, reiskostenformulieren en talloze andere vormen van drukwerk, worden geregeld. Daarnaast is er de kwestie van de zaalindeling en nog veel meer organisatorische zaken die hun beslag moeten krijgen om het najaarskongres soepel te laten verlopen.

Het partijburo in Amsterdam doet eigenlijk niets aan de organisatie. Het werk komt neer op de leden van het kongresburo. Josje Adriaansen vindt het wel leuk, het is een uitdaging maar ze geeft wel toe dat het knap vermoeiend is naast het dagelijks werk om den brode dat ze ook nog verricht.

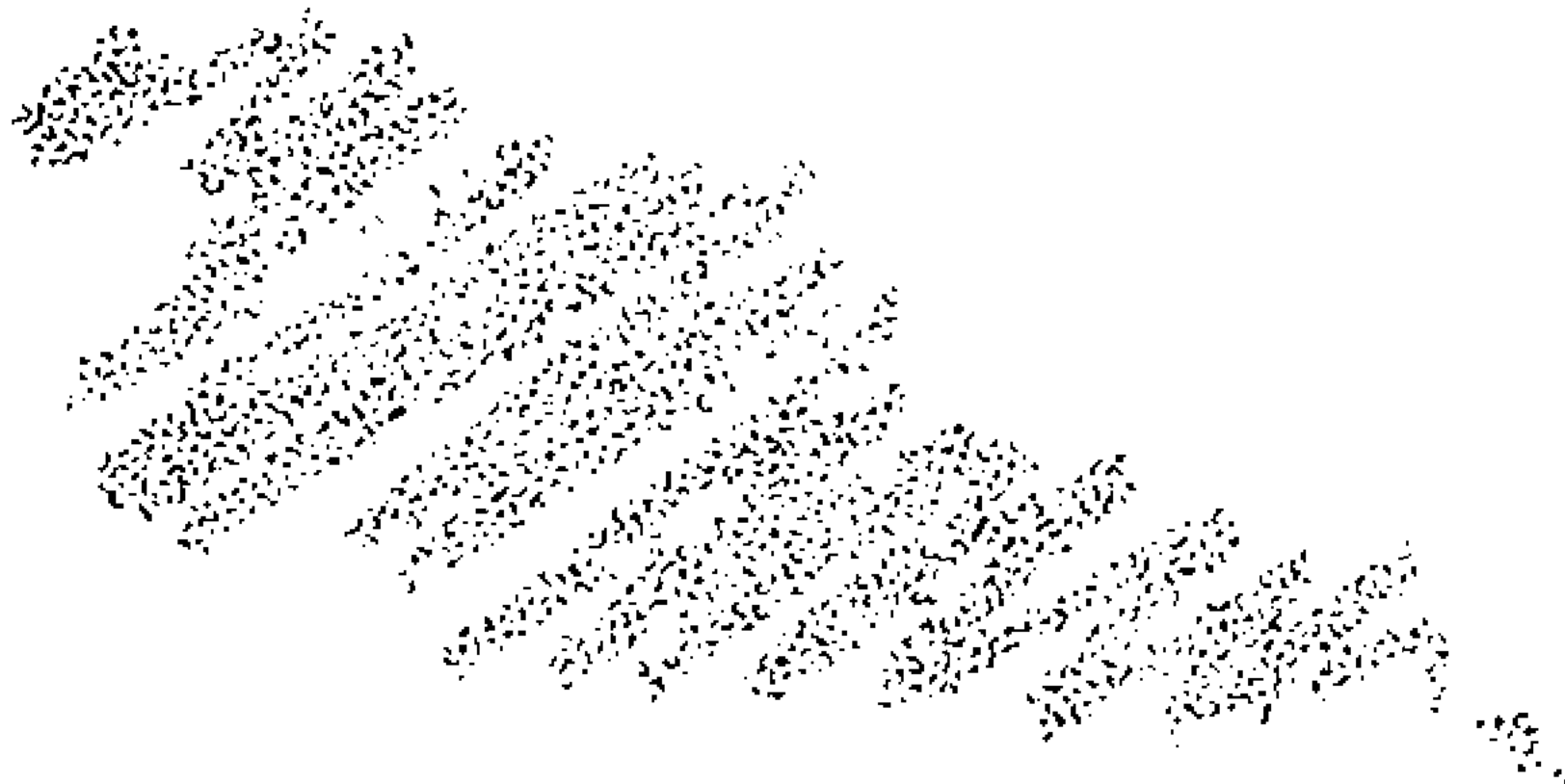
Aantrekkelijk

Josje Adriaansen is ruim 10 jaar lid van de PSP en ze is dat nog steeds met overtuiging. Ze spreekt over de cultuur waar je aan gewend raakt en een sfeer die je aanspreekt. Overigens is het ook zo dat ze nu geen lid meer zou worden van welke politieke partij dan ook, ware ze partijloos. Gewoon omdat het momenteel niet aantrekkelijk is.

Onlangs vierde de PSP-fractie in Dordrecht het vijfjarig bestaan. Andréé van Es was een van de prominente gasten. Haar inleiding handelde over de vraag: Hoe kun je politiek (weer) aantrekkelijk maken?

Het werd een geslaagd feest. Of er ook echt een prakties antwoord is gevonden op de vraag van Andréé zal in de toekomst blijken. In Dordrecht hebben ze er wel vertrouwen in.

RUTGER VAN SANTEN

vervolg van pagina 3

Flexibilisering lijkt het nieuwe toverwoord. Werken op zaterdag of zondag moet gewoon weer kunnen. Elementen van prestatie- en schaarsteloning worden nu aanvaardbaarder. Maar hoe moet het nou met de rechtsbescherming van mensen met tijdelijk werk of mensen die maar een paar uur per week werken. Wil de PvdA dat nu opeens overlaten aan het vrije spel der (kapitalistisch) maatschappelijke krachten. De tijd zal het leren.

Flexibele overheid

De PvdA ziet, althans volgens het rapport de overheid niet langer als een soort bovenmeester die alles van boven regelt. Geen wonder in een tijd dat er allerlei wetten en regels zijn die zo gruwelijk ingewikkeld zijn dat zelfs goed ingevoerde beleidsambtenaren nauwelijks door de bomen het bos meer zien, en er bovendien veel regelgeving is die nauwelijks uit te voeren is door het ontbreken van sancties tegen overtreding in diezelfde wetten. Zo'n houding leidt in mijn ogen maar al te makkelijk tot een situatie waarin de mensen die toch al in een tamelijk rechteloze positie zitten nog meer dan tot nu toe aan hun lot worden overgelaten. Ik hoop dat de PvdA niet te makkelijk het kind met het badwater zal weggooien. Rechtsbescherming van de allerzwaksten lijkt me zeker in het huidige tijdsgewricht broodnodig. Ik ben dan ook uitermate nieuwsgierig hoe over enige tijd de achterban van de PvdA zal oordelen over het rapport van de commissie Pronk, en in hoeverre de "schuivende panelen" zullen leiden tot stuitende taferelen.

ROB SNEL

OPWINDEND

Cor Wijnings heeft het in Bevrijding van 1 oktober over problemen die kunnen ontstaan bij de samenwerking tussen Nederlandse en buitenlandse organisaties. Hij doet alsof dat een taboe-onderwerp is, waar eindelijk de waarheid over gezegd moet worden. De discussie hierover loopt echter al jaren en een bijdrage daaraan is welkom. Alleen graag zonder cynische praat over Turkse volksdansen die je als Nederlander maar mooi moet vinden, of met name genoemde buitenlandse organisaties generaliserend afdoen met "Er valt niet mee samen te werken". Dat is geen "vrijheid van de kolumnist" meer, dat is gewoon verkramp, om het vriendelijk uit te drukken.

De Groene heeft dit opgepikt om de PSP om de oren te slaan. Het is bekend dat dit blad weinig op heeft met radikaal links. Maar dit was voor hen een schot voor open doel. Pijnlijk, gewezen te moeten worden op negatieve stereotiepen over buitenlanders in Bevrijding.

Hans Metz, namens de landelijke themagroep anti-racisme.

INTERVIEW

Foto: H.P. Smeele

Onderzoeken i.p.v. nadenken

"De gezondheidszorg haalt sinds een aantal maanden wekelijks met grote koppen de krant. Slechts één thema staat daarbij centraal: bezuinigen. Na de "herziening" van het sociale zekerheidsstelsel is het CDA/VVD-kabinet-Lubbers nu van plan om de gezondheidszorg te gaan reorganiseren."

Een citaat uit het aktiepakket van de PSP. Een aktiepakket omdat volgens de PSP verzet geboden is tegen de plannen van de inmiddels beroemde en beruchte commissie Dekker. Ingrijpende veranderingen in de structuur van de gezondheidszorg en forse bezuinigingen. De politiek kan regelmatig haar zegje doen in de media; hetzelfde geldt voor de "deskundigen", de medici. Patiënten daarentegen hebben wat meer moeite om hun geluid door te laten dringen. Misschien wel typerend voor de verhouding arts-patiënt. Wat is de visie van patiënten op de plannen van Dekker en wat zit er scheef in de gezondheidszorg.

Bevrijding spreekt met Herman van Aalderen. Geen "deskundige", wel iemand die er heel veel van af weet.

Herman van Aalderen werkt bij het Landelijke Patiënten en Konsumenten Platform, een platform waar bijna alle landelijke patiëntenverenigingen bij zijn aangesloten. Hij geeft kadercursussen om mensen te helpen een organisatie te runnen.

"Patiëntenverenigingen zijn nog vrij jong en er is nog gebrek aan wat we wel noemen "kader". In tegenstelling tot allerlei andere maatschappelijke groeperingen gaat het met de patiëntenbeweging heel goed. Er is veel belangstelling en enthousiasme en vooral een enorme behoefte om sterker in de schoenen te staan.

De cursussen zijn niet bedoeld als hulpverlening aan individuen, maar je sluit natuurlijk wel aan bij persoonlijke belevenissen en dan kom je vanzelf ook op zaken als mondigheid."

Mondigheid is mooi, maar als ik bij een huisarts kom en hij of zij vraagt mij: wat vind U er zelf van? dan is mijn eerste gedachte: dat moet jij mij toch vertellen?

Van Aalderen: "Ja, hoe is het mogelijk dat een patiënt ook iets mag vinden. Als je er over

doorpraat met mensen blijkt dat ze zich er helemaal niet op voorbereiden. Wat moet ik wel vragen en wat niet. Ga je er heen voor een pil, om gerust gesteld te worden of wil je meer weten? De vraag of je je er überhaupt op voor kán bereiden dringt nu pas goed door. Dat is een hele verbetering al kan ik me voorstellen dat je met je mond vol tanden staat als een dokter naar je mening vraagt. Het past niet in onze cultuur om lastige vragen te stellen aan deskundigen en deskundigen op hun beurt meer als adviseur dan als "alleskunner", als redder, te zien."

Van Aalderen is ook voorzitter van de initiatiefgroep Stop het Eigen Risico, en als zodanig heeft hij te maken gekregen met de plannen van de commissie Dekker. Wat vindt hij van de plannen?

"Positief is de gedachte dat er iets moet veranderen in de structuur van de voorzieningen, dat er één samenhangend geheel moet komen. Wat ik ook goed vind is dat in het rapport Dekker de specialist onder "het budget gebracht moet worden. De specialist kan nu doen en laten wat hij wil

terwijl bijv. bij de verpleging de bezuinigingen binnengehaald moeten worden.

De eigenlijke bedragen waar het om gaat, zoals de onderzoeken en de vele verrichtingen van specialisten wordt tot op heden niet aan getornd.

De commissie Dekker maakt een opening om dit wel aan te kunnen pakken. En een éénvormige verzekeringsstructuur lijkt me ook een goede zaak. Maar dan is mijn positivisme op. Ik kan verder geen aardig woord bedenken voor deze plannen. De uitwerking van al die ideeën is heel slecht, t.a.v. de verzekeringsstructuur, het vrije marktmechanisme en de ontmanteling van de democratische commissies.

Om met het laatste te beginnen. Er worden roerende verhalen gehouden in de trant van: patiënten moeten meer te vertellen krijgen, tegelijkertijd moeten er minder adviescommissies met minder bevoegdheden komen. Op z'n zachtst gezegd kun je stellen dat de democratische controle op alles wat er zich in de gezondheidszorg afspeelt ongelooflijk achteruit gaat.

Er wordt veel aandacht besteed aan het vrije marktmechanisme. De doelmatigheid zal verhoogd worden, de kosten gedrukt en de kwaliteit verhoogd. Stokpaardjes waar geen enkel bewijs voor wordt aangedragen. Het valt ook niet te bewijzen want het is onzin. De veronderstelling dat als je instellingen en artsen hun gang laat gaan dat de markt er dan wel voor zorgt dat alles goedkoper en efficiënter wordt, is volkomen uit de lucht gegrepen. Als consument heb ik geen keuze, ze kunnen me van alles voorspiegelen. Het is pure geldtrekkerij, niets anders. Er zijn meer argumenten te bedenken die het tegenovergestelde effect aangeven. Het wordt duurder, inefficiënter en medicaliserender juist door dat vrije marktmechanisme en dat is een heel ernstige zaak."

Is het behalve het financiële argument ook niet zo dat medici echt geloven dat voor iedere kwaal een andere pil nodig is, omdat dat nu eenmaal zo hoort?

"Artsen zijn opgeleid met de gedachte dat ze moeten streven naar maximale zekerheid. Dat betekent: maximaal onderzoeken en daar komen die hoge kosten van. Als je alles onderzoekt, vind je altijd wel wat. Dit mechanisme gaat zijn gang, hand in hand met de industrie. Die vinden dat natuurlijk prachtig. Telkens opnieuw nieuwe technische hoogstandjes zodat je nog weer meer kan onderzoeken. Het "dure" van de gezondheidszorg zit hem in alles wat er onderzocht moet worden. Er is geen rem op. Onderzoeken komt vaak in de plaats van nadenken. Als je als dokter eens de tijd neemt om goed te luisteren naar een patiënt en dan na gaat denken, dan kan je beter bepalen wat je wel en wat je niet moet onderzoeken.

Zo wordt er helaas meestal niet gewerkt. Als je met pijn in je maag bij de dokter komt zeg hij: laten we eens kijken. En dan volgt er een serie onderzoeken: de foto, even een setje bloed onderzoeken, de hele rataplan. Het spul staat er toch. Zonde als je het niet gebruikt. Een overdaad aan gegevens, waarvan je een groot gedeelte helemaal niet nodig hebt. Deze onzinnige onderzoeksdrift werkt het vrije marktprincipe in de hand en maakt de gezondheidszorg duurder, niet goedkoper.

Een ander negatief punt betreft de verzekeringsstructuur. Enerzijds wil de commissie Dekker het verschil tussen de particuliere en de ziekenfondspatiënt op te heffen, anderzijds wil

FRAKTIE AKTIEF

Samen met vertegenwoordigers van Turkse organisaties werk ik in toenemende mate aan het organiseren van brede steun voor de strijd voor de mensenrechten en democratie in Turkije. Heel concreet, bijvoorbeeld door het stellen van schriftelijke vragen in de Kamer, of door bij te dragen aan de organisatie van een Europees kongres over dit onderwerp. En, zoals ik gewend ben, werken we op basis van wederzijds respect en gelijkwaardigheid. Zoals de PSP dat ook ooit heeft neergelegd in kongresbesluiten.

Als Cor Wijnings, één van de redacteuren van *Bevrijding*, dat uitgangspunt kennelijk jarenlang heeft opgevat als "Turks volksdansen mooi moeten vinden", of "moeten samenwerken met organisaties als het KMAN en de TDHD" (*Bevrijding* nr.12) en vervolgens dááruit de rechtvaardiging put om dan maar te keer te gaan tegen Turken en Marokkanen en organisaties, dan ben ik met stomheid geslagen. (Wat bedoelt hij trouwens met het tussen haakjes plaatsen van het bijvoeglijk naamwoord "linkse" als hij het over buitenlandse organisaties heeft?).

Ik ben nog sprakelozener, als deze "column" van Cor Wijnings in *Bevrijding* uitsluitend de reactie oproept van twee migrantenleden van de PSP (waar Cor Wijnings niet eens op reageert).

Als PSP-leden dan wél woedend worden als de laakbaarheid van het verhaal van Wijnings glashelder en terecht wordt aangetoond in de *Groene Amsterdammer*, is er echt iets mis. Hugo van den Steenhoven uitgezonderd, lees ik in de *Groene* persoonlijke aanvallen op boodschapper Rudi Boon, inplaats van boosheid over de aanleiding. De PSP is toch niet zo modieus en trendy, dat alles wat enige jaren geleden over anti-racisme en migrantenbeleid "in" was, nu alweer uit is en de leden dus onverschillig laat? Voor de goede orde: Anti-racisme en migrantenbeleid en daarbij samenwerken op basis van wederzijds respect en gelijkwaardigheid met migrantenorganisaties blijft prioriteit voor de PSP-fractie.

AvE

Fractie actie op een koopje

Het leek de fractie een aardig idee de meer dan 300 mensen die Andrée hadden bedolven onder de protestkaart 'handen af van de gezinsverzorging' persoonlijk antwoord te geven. Zo gezegd, zo gedaan. Tussen de bedrijven door werd er gevouwen, adressen geschreven, enveloppen gevuld. Nostalgische verhalen over stencillen,

rapen, vlugschriften deden de ronde. Het postzegel plakken bleef ons dit keer bespaard. Bij wijze van uitzondering was de Postkamer in de tweede kamer bereid de zending door de frankeermachine te halen.

Hoe groot was onze teleurstelling toen na enkele dagen een stuk of tien brieven werden geretourneerd. Geweigerd, wegens... onvoldoende frankering. Geen bezuinigingen op de gezinszorg, maar wel op postzegels, zullen de andere 290 ontvangers hebben gedacht. (AS)

Wit

Zowel bij de UGV (=uitgebreide commissievergadering) *Aktieplan Emancipatie*, als bij de UCV *Jeugdhulpverlening* heeft de PSP het 'witte' karakter van het overheidsbeleid aan de orde gesteld.

Voor buitenlandse vrouwen werd geen enkel specifiek beleidsinstrument ter verbetering van hun achtergestelde positie in het vooruitzicht gesteld. Wel was dat het geval voor de dienstverlening van de arbeidsburo's aan werkzoekende witte vrouwen. De Raad voor het Jeugdbeleid bracht onlangs een uitstekend advies uit over hulpverlening in etnisch perspectief. Dat verdween volledig in het geharrewar over de bezuinigingen. Maar ondertussen komen allochtone jongeren veel eerder en vaker in aanraking met de kindbescherming dan hun witte leeftijdgenoten. Dát zegt iets over de jeugdhulpverlening! Andrée van Es wilde van de staatssecretaris van justitie beleidsmaatregelen om deze ontwikkeling terug te draaien. Voor de buitenlandse vrouwen drong Van Es er met klem op aan in het arbeidsvoorzieningsbeleid met speciale maatregelen te komen ter versterking van hun positie op de arbeidsmarkt. We hadden nog veel meer willen zeggen, de spreektijd bedroeg echter 2 minuten voor elk debat. (AS)

Eerste kamer

Op 17 en 18 november boog ook de Eerste Kamer zich over de miljoenennota en hield haar algemene beschouwingen.

In de psp-bijdrage werd onder meer aandacht besteed aan de zogeheten 1990-maatregel. Vanaf 1990 worden dan 18-jarige meisjes geacht zich beschikbaar te stellen voor de arbeidsmarkt, als zij samenwonen/gehuwd zijn met een uitkeringsgerechtigde. Met andere woorden, er wordt een eerste (heel klein) stapje gezet naar de economische zelfstandigheid van (een speciale groep) vrouwen voor de komende generaties. Toen in tweede termijn en ook door interrupties door Titia van Leeuwen, dit feit werd gekoppeld aan alle maatregelen die 18-jarigen juist heel afhankelijk maken/houden (geen zelfstandige bijstand meer, verhaalsplicht e.d.) bleek het kabinet met de mond vol tanden te zitten.

Over de uitspraken in de miljoenennota over plannen om een maximum te gaan stellen aan de 'open-eind' regelingen, werd tijdens de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer nauwelijks iets gezegd. Een reden voor Titia om daar in de Eerste Kamer op terug te komen. Een dergelijke maatregel kan bijvoorbeeld inhouden dat bijstand of individuele huursubsidies uitgekeerd worden voor zover daar, door de overheid, geld voor beschikbaar is gesteld. Is het geld op dan kan je naar je rechten fluiten. Ook hier bleken

interrupties nodig om Lubbers zover te krijgen dat hij uiteindelijk toegaf dat een maximum stellen aan dergelijke regelingen eigenlijk niet kan. Het kabinet komt van het voorstel terug en bedenkt nu iets anders.

Verder werd in de psp-bijdrage onder meer aandacht besteed aan gezondheidszorg (kommissie Dekker), onderwijs (in antwoord op een vraag van de psp, stelde Lubbers dat het kabinet geen maatregelen overweegt als een dwaas voorstel van het VNO om werkloze gammawetenschappers te korten op hun uitkering, omdat ze niet iets 'exacts' hebben gestudeerd), individualisering, positieve actie, minima, de milieuproblematiek en wat het kabinet daaraan wel zou moeten doen, de chileense politieke gevangenen, Woensdrecht en de Westeuropese Unie.

In de kamer kreeg de bijdrage van de psp redelijk wat aandacht. Met name door de aktualiteit van de zaken die naar voren werden gebracht en door de vele gerichte vragen aan het kabinet.

Buiten de kamer was de aandacht in de pers nihil. Je komt alleen in het nieuws als je, zoals het CDA, een hypocriete motie over het visserijbeleid indient, blijkbaar.

Medewerker

Vanaf begin november is Ruud Bosgraaf, voor 8 uur per week, medewerker van de Eerste Kamer-Fractie.

vervolg van pagina 9

men dat doen met een systeem waarin premies naar draagkracht niet verder gaan dan inkomens van f 64.000,- en wel veel nominale premies onafhankelijk van het inkomen.

Daarmee schep je een ongelooflijk onrechtvaardig systeem waarbij de laagstbetaalden relatief veel te veel moeten betalen via die nominale premies. Daar komt nog bij dat essentiële dingen buiten de verzekering worden gelaten, zoals geneesmiddelen. Daar moet je je dan apart voor verzekeren. Je kan op je vingers natellen dat mensen met een laag inkomen de gok zullen wagen en zich niet meer aanvullend zullen verzekeren. Dat is een gevaarlijke ontwikkeling."

Wat verwacht U van de politiek in het algemeen en van de PSP in het bijzonder?

"Wat mij verbaast is dat er totaal geen aandacht geschonken wordt aan een FNV-plan waarin uitgerekend wordt dat het mogelijk is om een volksverzekering in te voeren zonder eigen bijdragen, zonder eigen risico's en zonder nominale premies. Het plan wordt genegeerd en dat is heel kwalijk. De politieke wil om tot een volksverzekering te komen ontbreekt. Het minste wat je mag verwachten is dat er serieus wordt gekeken naar alternatieven. De PSP zou de andere partijen maar eens uit moeten dagen om uit te leggen waarom het FNV-plan geen goed plan is.

Verder zou links Nederland al die moderne terminologieën eens moeten doorprikken. Verhalen als: we moeten oppassen voor oversolidariteit; zorgzame samenleving betekent een zich terugtrekkende overheid. Iedereen slikt het als waarheden, maar het zijn mythes, niets anders. Men begint het te geloven omdat men bang is en zich niet meer durft te verzetten.

Waar het om gaat is dat mensen eerst afhankelijk zijn gemaakt van deskundigen en op een gegeven moment wordt dat toch wel duur.

Dan krijg je een trap en wordt er gezegd: mensen, jullie moeten niet zo afhankelijk zijn en ga maar betalen voor je afhankelijkheid. Dat is wat overal gebeurt en de gezondheidszorg is bepaald geen uitzondering."

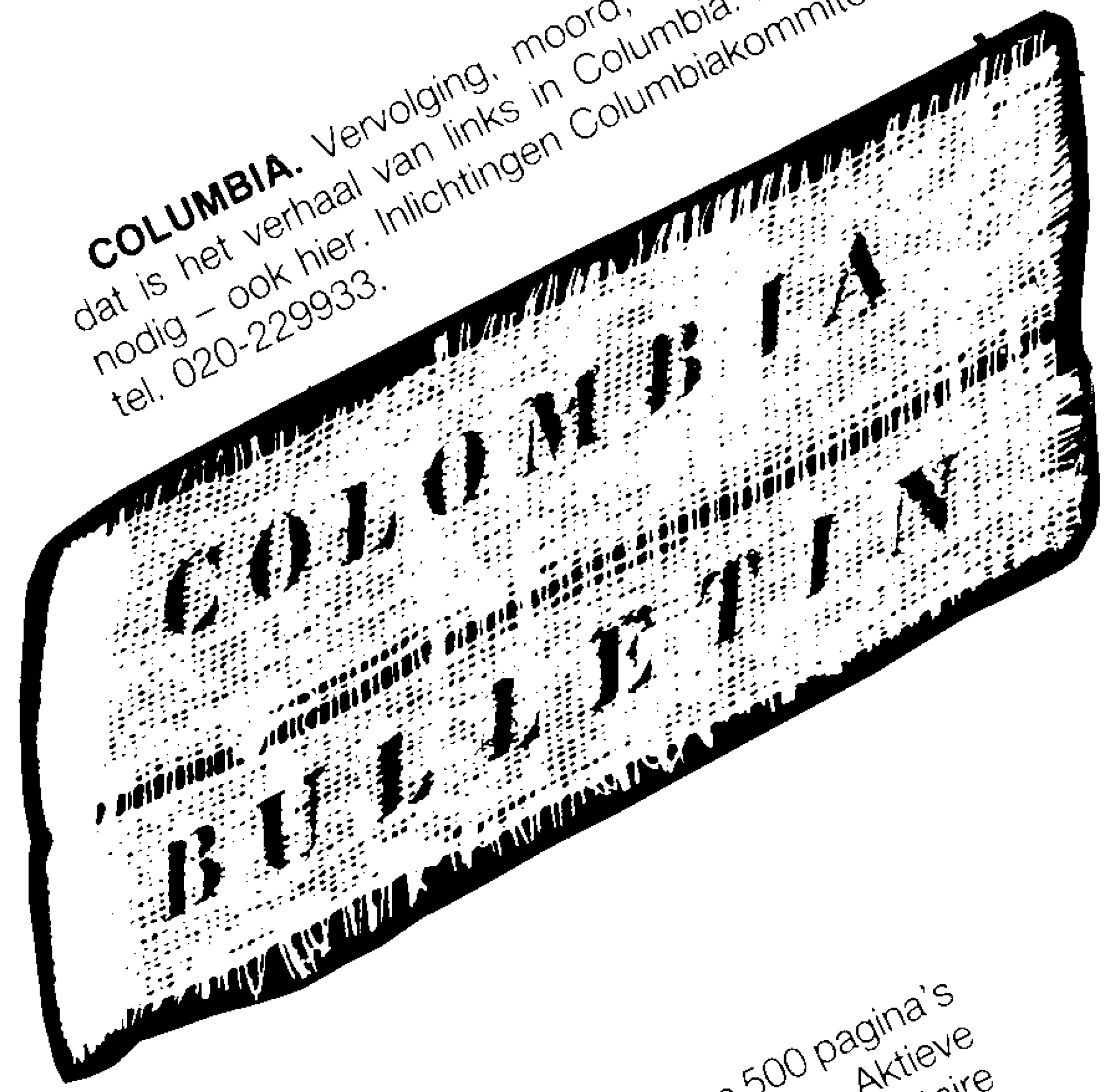

APARTHEID. Handel tegen apartheid – kerkelijke organisaties vragen om druk op Zuid-Afrika. Een brochure, uitgegeven door Pax Christi. Tel. 070-507100

COLUMBIA. Vervolging, moord, bedreiging – dat is het verhaal van links in Columbia. Aktie is nodig – ook hier. Inlichtingen Columbiakomitee, tel. 020-229933.

APARTHEID-2. Het Komitee Zuidelijk Afrika heeft een brochure uitgebracht over de Inkatha-beweging in Zuid-Afrika. Te bestellen door f 7,50 over te maken op postgiro 600657 t.n.v. KZA te Amsterdam

ONDERSTEBOVEN is een nieuw discussieblad van en voor uitkeringsgerechtigden. Uitgegeven door de Stichting Opstand. Een abonnement kost f 12,50 per jaar. Meer informatie bij Postbus 11127, 1001 GC Amsterdam.

MAROKKO. Het Polisariokomitee organiseert een handtekeningenactie tegen de vuile oorlog van Marokko tegen het volk van de Sahara. Veel mensen "verdwijnen" en/of worden mishandeld. Er zijn brochures en posters ter ondersteuning van de actie verkrijgbaar. Postbus 63089, 3002 JB Rotterdam, tel: 010-46727775

GEWELD. Van geweld bevrijd een 500 pagina's dik boek van de Stichting Voorlichting Aktieve Geweldloosheid over de ontwikkeling van militaire naar niet-militaire verdediging. f 40,- plus verzendkosten. Svag, Postbus 137, Zwolle.

SCHULDEN. Een bulletin over buitenlandse schuld, ontwikkeling en solidariteit. Verschijnt twee-maandelijks. In het novemnummer veel informatie over met name Brazilië. Info: Postbus 363, 2300 AJ Leiden.

RAMPSPOED. Een themanummer van de PSJG over onderwijs en opvoeding. Verder: bewegen in de PSP, EO-jongerendag en een interview met de advocaat Ties Prakke. Een abonnement van 10 nummers kost f 15,-. Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

VERZET in uitvoering. Hoe komen mensen ertoe in verzet te gaan en hoe blijf je in verzet? Ervaringen uit de Beweging Weigering Defensiebelasting, Bonk en anderen. Een werkdag van Kerk en Vrede, kosten f 7,50. Inlichtingen telefoon 033-10445.

KLACHTEN? VRAGEN?

OVER:
LOON
UITKERING
SCHOOL/STUDIEBEURS
LASTIG GEVALLEN WORDEN
MILITAIRE DIENST
ONTSLAG
WERKOMSTANDIGHEDEN
en nog veel meer!

KLACHTENSPEEKUR VAN DE JONGERENBEWEGING IEDERE WOENSDAG VAN 16.00-21.00 UUR
JONGERENBEWEGING
KEIZERSGRACHT 262, AMSTERDAM
TELEFOON 020-266211

Waarom wordt iemand actief in een politieke partij als de PSP?
Wat voor invloeden spelen daarbij een rol? Was het het ouderlijk milieu of waren het belangrijke politieke gebeurtenissen die mensen ertoe aanzetten lid te worden?

Deze en nog veel meer vragen werden gesteld aan 21 personen die kortere of langere tijd actief waren – of nog steeds zijn – in de PSP.

Uit al die interviews wordt duidelijk wat de aantrekkingskracht van de PSP was en is, maar ook waarom een aantal PSP-leden er op een gegeven moment voor kozen om uit de partij te stappen.

Naast interviews zijn ook vijf biografische schetsen opgenomen van mensen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de PSP, maar niet meer in leven zijn.

Uit de interviews en de levensschetsen blijkt hoe groot de verscheidenheid aan motieven en drijfveren was van de geportretteerden. Maar ook komt er een beeld naar voren van mensen die stuk voor stuk bezield waren van een ideaal. Voor de verwezenlijking daarvan sloten zij zich voor kortere of langere tijd aan bij de PSP. Dat laatste is niet het belangrijkste. Belangrijker is hun inzet en activiteiten binnen geheel links, onstuimig maar geduldig.

Dit fraai geïllustreerde boek ontleent zijn waarde daarom mede aan het feit dat het een inzicht biedt in de grote verscheidenheid aan activiteiten in links Nederland, nu en vijftig jaar geleden, binnen en buiten de PSP.

ONSTUIMIG MAAR GEDULDIG

ONSTUIMIG MAAR GEDULDIG

interviews en biografische schetsen
uit de geschiedenis van de PSP

Uitgeverij De Bovenbouw
Postbus 700
1000 AS Amsterdam

ISBN 90 72288 01 7
NUGI 641